

б о с т а н д ы қ т а р ы н

қ о р ғ а у

16-бап. Жеке өмірге қол сұқпаушылық. Хат жазысудың, телефон арқылы сөйлесудің, почта, телеграф және өзге де хабарлардың құпиясы

17-бап. Тұрғын үйге қол сұқпаушылық

18-бап. Меншікке қол сұқпаушылық

19-бап. Кінәсіздік презумпциясы

20-бап. Қайта соттауға және қылмыстық қудалауға жол берілмеуі

21-бап. Сот әділдігін заң мен сот алдындағы теңдік негіздерінде жүзеге асыру

22-бап. Судьялардың тәуелсіздігі

23-бап. Сот ісін жүргізуді тараптардың бәсекелестігі мен тең құқықтылығы негізінде жүзеге асыру

24-бап. Істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеу

25-бап. Дәлелдемелерді ішкі сенім бойынша бағалау

26-бап. Күдіктінің, айыпталушының қорғануға құқығын қамтамасыз ету

27-бап. Білікті заң көмегіне құқықты қамтамасыз ету

28-бап. Куәлік айғақтар беру міндетінен босату

29-бап. Жариялылық

30-бап. Қылмыстық сот ісін жүргізу тілі

31-бап. Іс жүргізу әрекеттері мен шешімдеріне шағымдану бостандығы

3-тарау. Қылмыстық қудалау

32-бап. Жеке, жеке-жариялы және жариялы қудалау мен айыптау істері

33-бап. Коммерциялық немесе өзге де ұйымның мәлімдемесі бойынша қылмыстық жауапқа тарту

34-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асырудың жалпы шарттары

35-бап. Іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар

36-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асырмауға мүмкіндік беретін мән-жайлар

4-тарау. Ақтау. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз іс-әрекетімен келтірілген зиянды өтеу

37-бап. Күдікті (айыпталушы) ретінде тартылған адамды ақтау

38-бап. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз іс-әрекетінің нәтижесінде келтірілген зиянның өтелуіне құқығы бар адамдар

39-бап. Зиянды өтетіру құқығы және талап қою мерзімі

40-бап. Мүліктік зиянды өтеу

41-бап. Моральдық зиянның зардаптарын жою

42-бап. Құқықтарды қуыным тәртібімен қалпына келтіру

5-тарау. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу

43-бап. Қылмыстық істерді біріктіру

44-бап. Қылмыстық істі бөлектеу

45-бап. Іс бойынша сот ісін жүргізуді тоқтата тұру және сотқа дейінгі тергеу мерзімдерін ұзу

46-бап. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді аяқтау

47-бап. Құпиялылықты сақтау

6-тарау. Іс жүргізу мерзімдері

48-бап. Мерзімдерді есептеу

49-бап. Мерзімді сақтау және ұзарту

50-бап. Мерзімді өткізіп алудың салдары және оны қалпына келтіру тәртібі

2-бөлім. Қылмыстық процеске қатысатын мемлекеттік органдар мен адамдар 7-тарау. Сот

51-бап. Сот

52-бап. Соттың құрамы

53-бап. Соттың өкілеттігі

54-бап. Судья

55-бап. Тергеу судьясының өкілеттігі

56-бап. Тергеу судьясының өкілеттігін жүзеге асырудың жалпы шарттары

57-бап. Іс бойынша төрағалық етуші

8-тарау. Қылмыстық қудалау функциясын жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар

58-бап. Прокурор

59-бап. Тергеу бөлімінің бастығы

60-бап. Тергеуші

61-бап. Анықтау органы

62-бап. Анықтау органының бастығы

63-бап. Анықтаушы

9-тарау. Құқықтары мен мүдделерінің немесе өкілдік құқықтар мен мүдделерді қорғап процеске қатысушылар

64-бап. Күдікті

65-бап. Айыпталушы

	66 - бап .	Қорғаушы
67-бап.	Қорғаушының	міндетті қатысуы
68-бап.	Қорғаушыны шақыру, тағайындау, ауыстыру, оның еңбегіне ақы төлеу	
	69-бап.	Қорғаушыдан бас тарту
	70-бап.	Қорғаушының өкілеттігі
	71 - бап .	Жәбірленуші
	72 - бап .	Жеке айыптаушы
	73 - бап .	Азаматтық қуынушы
	74 - бап .	Азаматтық жауапкер
75-бап.	Кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның	заңды өкілдері
	76-бап.	Жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жеке айыптаушының өкілдері
	77-бап.	Азаматтық жауапкердің өкілдері

10-тарау. Қылмыстық процеске қатысатын өзге де адамдар

	78 - бап .	Куә
	79 - бап .	Сарапшы
	80 - бап .	Маман
	81 - бап .	Аудармашы
	82 - бап .	Куәгер
83-бап.	Сот отырысының	хатшысы
	84 - бап .	Сот приставы
85-бап.	Медиатор	

11-тарау. Қылмыстық процеске қатысу мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар. Қарсылық білдіру

86-бап.	Қарсылық білдіру және қылмыстық процеске қатысудан шеттету туралы өтініштер және қылмыстық процеске қатысудан босату	
	87-бап.	Судьяға қарсылық білдіру
	88-бап.	Прокурорға қарсылық білдіру
89-бап.	Тергеуші мен анықтаушыға қарсылық білдіру	
	90-бап.	Куәгерге қарсылық білдіру
91-бап.	Сот отырысының хатшысы мен сот приставына қарсылық білдіру	
	92-бап.	Аудармашы мен маманға қарсылық білдіру
	93-бап.	Сарапшыға қарсылық білдіру

94-бап. Қорғаушыны, жәбірленушінің (жеке айыптаушының), азаматтық қуынушының немесе азаматтық жауапкердің өкілін қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысудан шеттетуге

12-тарау. Қылмыстық процеске қатысатын адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

95-бап. Судьялардың, алқабилердің, прокурорлардың, тергеушілердің, анықтаушылардың, қорғаушылардың, сарапшылардың, мамандардың, сот отырысы хатшыларының, сот приставтарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету

96-бап. Жәбірленушілердің, куәлардың, күдіктілердің, айыпталушылардың және қылмыстық процеске қатысатын басқа да адамдардың қауіпсіздігі шараларын қолдану
м і н д е т і

97-бап. Жәбірленушілердің, куәлардың, күдіктілердің және қылмыстық процеске қатысатын басқа да адамдардың қауіпсіздігі шаралары

98-бап. Сот талқылауына қатысатын адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

13-тарау. Өтінішхаттар. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдану

99-бап. Қылмыстық процеске қатысушылардың өтінішхаттарын қараудың
м і н д е т т і л і г і

100-бап. Органдар мен лауазымды адамдардың шешімдері мен іс әрекеттеріне
ш а ғ ы м д а н у

101-бап. Ұсталған немесе күзетпен ұсталған адамдардың шағым жолдау тәртібі

102-бап. Шағымдарды берудің мерзімдері

103-бап. Шағым берілуіне байланысты шешімнің орындалуын тоқтата тұру

104-бап. Шағымдарды қараудың жалпы тәртібі

105-бап. Сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын адамдардың, прокурордың іс-әрекеті мен шешіміне шағымдарды қарау тәртібі

106-бап. Прокурордың, қылмыстық қудалау органдарының іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) мен шешімдеріне жасалған шағымдарды сотта қарау тәртібі

107-бап. Тергеу судьясының қаулыларына шағымдану, наразылық білдіру

108-бап. Соттың үкіміне, қаулыларына шағым, наразылық

14-тарау. Қылмыстық процеске қатысатын адамдар туралы қорытынды ережелер

109-бап. Процеске қатысушы деп тануды талап ету құқығы

110-бап. Сотқа дейінгі тергеуге қатысатын адамдарға құқықтары мен міндеттерін түсіндіру және оларды жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз ету міндеті

3-бөлім. Дәлелдемелер және дәлелдеу 15-тарау. Дәлелдемелер

111-бап. Дәлелдемелер ұғымы

112-бап. Дәлелдемелер ретінде рұқсат етілмейтін нақты деректер

113-бап. Қылмыстық іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайлар

114-бап. Дәлелдемелерсіз анықталатын мән-жайлар

115-бап. Күдіктінің, жәбірленушінің, куәнің айғақтары

116-бап. Сарапшының қорытындысы және айғақтары

117-бап. Маманның қорытындысы және айғақтары

118-бап. Заттай дәлелдемелер

119-бап. Іс жүргізу әрекеттерінің хаттамалары

120-бап. Құжаттар

16-тарау. Дәлелдеу

121-бап. Дәлелдеу

122-бап. Дәлелдемелерді жинау

123-бап. Дәлелдемелерді бекіту

124-бап. Дәлелдемелерді зерттеу

125-бап. Дәлелдемелерді бағалау

126-бап. Дәлелдеу процесіндегі ғылыми-техникалық құралдар

127-бап. Преюдиция

4-бөлім. Іс жүргізудің мәжбүрлеу шаралары 17-тарау. Күдіктіні ұстау

128-бап. Ұстауға негіз

129-бап. Жеткізу

130-бап. Азаматтардың қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарды іс жүргізілмейтін ұстауға құқығы

131-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамды іс жүргізетінлік ұстау тәртібі

132-бап. Ұсталған адамды жеке тінту

133-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұсталған адамды босатудың негіздері

134-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұсталғандарды күзетпен ұстау тәртібі
135-бап. Күдіктінің туыстарына оның ұсталғандығы туралы хабарлау

18-тарау. Бұлтарпау шаралары

136-бап. Бұлтарпау шараларын қолдану үшін негіздер
137-бап. Бұлтарпау шаралары және қосымша шектеулер
138-бап. Бұлтарпау шараларын таңдау және қосымша шектеулер белгілеу кезінде ескерілетін мән-жайлар
139-бап. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылғанға дейін бұлтарпау шараларын қолдану
140-бап. Бұлтарпау шараларын қолдану тәртібі
141-бап. Ешқайда кетпеу және өзін дұрыс ұстау туралы қолхат
142-бап. Жеке кепіл
143-бап. Әскери бөлімше басшылығының әскери қызметшілерді байқауы
144-бап. Кәмелетке толмағанды қарауына беру
145-бап. Кепіл
146-бап. Үй қамағына алу
147-бап. Күзетпен ұстау
148-бап. Тергеу судьясының күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішхаттарды қарауы
149-бап. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктілерді ұстау
150-бап. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктілерді, айыпталушыларды және сотталушыларды ұсталғандар ұсталатын орындарда ұстау
151-бап. Күзетпен ұстау мерзімдері және оларды ұзарту тәртібі
152-бап. Тергеу судьясының күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтінішхатты қарауы және мерзімді есептеуі
153-бап. Бұлтартпау шарасының күшін жою немесе оны өзгерту
154-бап. Қамқоршылық жасауға құқық және мүлікті қарау

19-тарау. Іс жүргізетінлік мәжбүрлеудің өзге де шаралары

155-бап. Іс жүргізетінлік мәжбүрлеудің өзге де шараларын қолдану үшін негіздер
156-бап. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға және отқа келу туралы міндеттеме
157-бап. Күштеп әкелу
158-бап. Қызметінен уақытша шеттету
159-бап. Ақша өндіріп алу
160-бап. Ақша өндіріп алудың қолданылу тәртібі

161-бап. Мүлікке тыйым салу

162-бап. Мүлікке тыйым салу тәртібі

163-бап. Мүлікке тыйым салуға санкция беру тәртібі

164-бап. Мүлікке тыйым салуға санкция беру не санкция беруден бас тарту туралы тергеу судьясының қаулысына наразылық білдіру және шағымдану

165-бап. Жақындауға тыйым салу

5-бөлім. Қылмыстық процестегі мүліктік мәселелер 20-тарау. Қылмыстық процестегі азаматтық қуыным

166-бап. Қылмыстық процесте қаралатын азаматтық қуынымдар

167-бап. Азаматтық қуыным

168-бап. Зиянды өтеудің негіздемелері, шарттары, көлемі және тәсілі туралы қағидаларды қолдану

169-бап. Қуыным арызын қайтару, қуыным арызынан бас тарту

170-бап. Азаматтық қуыным бойынша шешімдер

171-бап. Азаматтық қуынымды қамтамасыз ету

172-бап. Сот үкімінің және қаулысының азаматтық қуыным бөлігінде орындалуы

173-бап. Қылмыстан жәбірленушілерге зиянды өтеу

21-тарау. Еңбекке ақы төлеу және қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысындағы шеккен шығыстарды өтеу

174-бап. Заң көмегіне ақы төлеу

175-бап. Аудармашының, маманның, сарапшының орындаған жұмысы үшін сыйақы алуы

176-бап. Қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысқан адамдардың шеккен шығыстарын өтеу

22-тарау. Іс жүргізу шығындары 177-бап. Іс жүргізу шығындары

178-бап. Іс жүргізу шығындарын өндіріп алу

ЕРЕКШЕ БӨЛІМ 6-бөлім. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу 23-тарау. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы

179-бап. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы

180-бап. Сотқа дейінгі тергеуді бастау себептері

181-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, хабарлама

182-бап. Кінәсін мойындап келу

183-бап. Бұқаралық ақпарат құралдарында қылмыстық құқық бұзушылық туралы
х а б а р л а м а

184-бап. Қылмыстық құқық бұзушылықтың анықталғаны туралы баянат

185-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды
қ а б ы л д а у д ы ң м і н д е т т і л і г і

186-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы тіркелген арызды тергелу реті
бойынша беру

24-тарау. Сотқа дейінгі тергеу жүргізудің жалпы шарттары

187-бап. Тергелу реті

188-бап. Сотқа дейінгі тергеу жүргізілетін жер

189-бап. Сотқа дейінгі тергеу нысандары

190-бап. Сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу

191-бап. Анықтау нысанында және хаттамалық нысанда жүргізілетін сотқа дейінгі
т е р г е у

192-бап. Сотқа дейінгі тергеудің мерзімі

193-бап. Прокурордың сотқа дейінгі тергеу барысындағы өкілеттіктері

194-бап. Тергеу, жедел-тергеу тобының сотқа дейінгі тергеуді жүргізуі

195-бап. Топ жетекшісінің өкілеттіктері

196-бап. Анықтау органдарының алдын ала тергеу жүзеге асырылатын істер
б о й ы н ш а қ ы з м е т і

197-бап. Тергеу әрекеттерін жүргізудің жалпы қағидалары

198-бап. Сотқа дейінгі тергеу барысында шығарылатын қаулылар

199-бап. Тергеу әрекетінің хаттамасы

200-бап. Қылмыс жасауға және басқа да заң бұзушылықтарға ықпал еткен
м ә н - ж а й л а р д ы ж о ю ж ө н і н д е г і ұ с ы н ы м

201-бап. Сотқа дейінгі тергеу деректерін жария етуге жол бермеу

25-тарау. Адамды күдікті деп тану және күдіктінің әрекетінің саралануын айқындау

202-бап. Адамды күдікті деп тану туралы жариялау

203-бап. Күдікті әрекетінің саралануын айқындау

204-бап. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы

205-бап. Күдіктінің келу міндеттілігі

206-бап. Күдіктіге оның әрекетін саралау туралы қаулыны жария ету тәртібі

207-бап. Күдіктінің әрекетін саралауды өзгерту және толықтыру

26-тарау. Жауап алу және беттестіру

- 208-бап. Жауап алуға шақыру тәртібі
209-бап. Жауап алу орны, уақыты мен ұзақтығы
210-бап. Жауап алуды жүргізудің жалпы қағидалары
211-бап. Қосымша (қайта) жауап алу
212-бап. Жауап алу хаттамасы
213-бап. Техникалық құралдарды пайдалана отырып, бейнебайланыс режимінде жауап алудың (қашықтықтан жауап алу) ерекшеліктері
214-бап. Куәдан және жәбірленушіден жауап алудың ерекшеліктері
215-бап. Кәмелетке толмаған куәдан немесе жәбірленушіден жауап алу ерекшеліктері
216-бап. Күдіктіден жауап алу ерекшеліктері
217-бап. Тергеу судьясының жәбірленушіден, куәдан жауап алу ерекшеліктері (айғақтарды депонирлеу)
218-бап. Беттестіру

27-тарау. Қарап тексеру

- 219-бап. Қарап тексеру
220-бап. Қарап тексеру жүргізудің жалпы қағидалары
221-бап. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеру және сақтау
222-бап. Адам мәйітін қарап тексеру
223-бап. Куәландыру
224-бап. Қарап тексеру хаттамасы

28-тарау. Эксгумация

- 225-бап. Эксгумация жүргізу үшін негіздер
226-бап. Эксгумация туралы қаулыға санкция беру тәртібі
227-бап. Эксгумация жүргізу тәртібі
228-бап. Адам мәйітін эксгумация жүргізілгеннен кейін жерлеу

29-тарау. Тану

- 229-бап. Тану үшін көрсету
230-бап. Тану үшін көрсету тәртібі

30-тарау. Жасырын тергеу әрекеттері

231-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің түрлері
232-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу шарттары мен негіздері
233-бап. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу туралы қаулы
234-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге санкция беру
235-бап. Кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда жасырын тергеу әрекеттерін
ж ү р г і з у
236-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу мерзімдері
237-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің жүргізу нәтижелерін ұсыну
238-бап. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу нәтижесінде алынған ақпаратты зерттеу
және оны дәлелдемелер ретінде пайдалану
239-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін бағалау және дәлелдеуде
п а й д а л а н у
240-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің хаттамаларына қоса тіркелмеген
м а т е р и а л д а р м е н т а н ы с у
241-бап. Қылмыстық процесте ақпаратты қорғау жөніндегі іс-шаралар
242-бап. Адамды немесе орынды жасырын аудиобақылау және (немесе)
б е й н е б а қ ы л а у
243-бап. Электр (телекоммуникациялық) байланыс желілері арқылы берілетін
ақпаратты жасырын бақылау, ұстап қалу және түсіріп алу
244-бап. Абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылар арасындағы қосылулар
т у р а л ы а қ п а р а т т ы ж а с ы р ы н а л у
245-бап. Компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинау, өңдеу, жинақтау
және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты жасырын түсіріп алу
246-бап. Почта және өзге де жөнелтілімдерді жасырын бақылау
247-бап. Орынға жасырын еніп кіру және (немесе) оны тексеру
248-бап. Адамды немесе орынды жасырын бақылау
249-бап. Жасырын бақыланатын жеткізілім
250-бап. Жасырын бақыланатын сатып алу
251-бап. Қылмыстық ортаға жасырын ену және (немесе) қылмыстық әрекетті
имитациялау

31-тарау. Тінту және алу

252 - б а п . Т і н т у
253 - б а п . А л у
254-бап. Тінту мен алуды жүргізу тәртібі
255 - б а п . Ж е к е а д а м д ы т і н т у
256-бап. Тінту немесе алу хаттамасы

32-тарау. Айғақтарды оқиға болған жерде тексеру мен нақтылау Тергеу эксперименті

257-бап. Айғақтарды оқиға болған жерде тексеру мен нақтылау
258-бап. Тергеу эксперименті

33-тарау. Заттар мен құжаттарды ұсыну

259-бап. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға заттар мен құжаттарды оларға иелік ететін адамдардың бастамасы бойынша ұсыну

260-бап. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның талап етуі бойынша
з а т т а р м е н қ ұ ж а т т а р д ы ұ с ы н у

261-бап. Заттар мен құжаттарды ұсыну хаттамасы

34-тарау. Сараптама жүргізу үшін үлгілерді алу

262-бап. Үлгілерді алудың негіздері

263-бап. Үлгілер алуға құқығы бар адамдар мен органдар

264-бап. Үлгілер алуға рұқсат етілетін адамдар

265-бап. Үлгілер алу тәртібі

266-бап. Дәрігердің немесе басқа маманның үлгілерді алуы

267-бап. Үлгілер алу кезіндегі жеке адамның құқықтарын қорғау

268-бап. Үлгілер алу туралы қаулының орындалу міндеттілігі

269-бап. Үлгілер алу хаттамасы

35-тарау. Сот сараптамасы

270-бап. Сараптаманы тағайындау

271-бап. Сараптаманы міндетті түрде тағайындау

272-бап. Сараптама тағайындау тәртібі

273-бап. Сот сараптамасын жүргізу тапсырылуы мүмкін адамдар

274-бап. Күдіктінің, айыпталушының, жәбірленушінің, куәнің, қорғаушының және өкілдің сараптама тағайындау және жүргізу кезіндегі құқықтары

275-бап. Өздеріне қатысты сот сараптамасы жүргізілетін адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерінің кепілдігі

276-бап. Сот сараптамасы органының сараптама жүргізуі. Сот сараптамасы органы басшысының құқықтары мен міндеттері

277-бап. Сот сараптамасы органынан тыс сараптама жүргізу

278-бап. Сот сараптамасын жүргізу кезінде процеске қатысушылардың қатысуы

279-бап. Сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға орналастыру

280-бап. Сараптама объектілері
281-бап. Жеке-және комиссиялық сараптама
282-бап. Кешенді сараптама
283-бап. Сарапшы қорытындысының мазмұны
284-бап. Қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама
285-бап. Сарапшыдан және маманнан жауап алу
286-бап. Күдіктіге, айыпталушыға, жәбірленушіге сарапшының қорытындысын
к ө р с е т у
287-бап. Қосымша және қайталама сараптамалар

36-тарау. Сотқа дейінгі тергеуді қысқарту және жаңарту, күдіктіні, айыпталушыны іздестіруді жариялау, жоғалған қылмыстық істерді қалпына келтіру

288-бап. Сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулы
289-бап. Сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын адамның сотқа дейінгі тергеу қысқартылғаннан кейінгі іс-әрекеттері
290-бап. Қысқартылған қылмыстық істі зерделеу нәтижелері бойынша прокурордың ш е ш і м і
291-бап. Қысқартылған сотқа дейінгі тергеуді немесе қылмыстық қудалауды ж а ң а р т у
292-бап. Күдіктіні, айыпталушыны іздестіруді жариялау
293-бап. Жоғалған қылмыстық істі не оның материалдарын қалпына келтіру

37-тарау. Тергеу әрекеттерін жүргізуді аяқтау туралы хабарлау және қылмыстық процеске қатысушыларды қылмыстық істің материалдарымен таныстыру

294-бап. Тергеу әрекеттерінің аяқталғаны туралы хабарлау және қылмыстық істің материалдарымен танысу құқығын түсіндіру
295-бап. Жәбірленушіні, азаматтық қуынушыны, азаматтық жауапкерді және олардың өкілдерін іс материалдарымен таныстыру
296-бап. Күдікті мен оның қорғаушысын істің барлық материалдарымен таныстыру
297-бап. Қылмыстық істің материалдарымен танысу аяқталған соң мәлімделген өтінішхаттарды қарау және шешу тәртібі

38-тарау. Айыптау актісін жасау және қылмыстық істі прокурорға жіберу

298-бап. Айыптау актісін жасау
299-бап. Айыптау актісінің мазмұны
300-бап. Айыптау актісін және қылмыстық істі прокурорға жіберу

39-тарау. Айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық іс бойынша прокурордың шешімі

301-бап. Айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық істі зерделеу кезінде прокурор шешетін мәселелер

302-бап. Прокурордың айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық іс бойынша шешімі

303-бап. Прокурордың бұлтартпау шарасы туралы шешімі

304-бап. Айыптау актісін тапсыру

305-бап. Айыпталушыны сотқа беру және қылмыстық істі сотқа жіберу

7-бөлім. Бірінші сатыдағы сотта іс жүргізу 40-тарау. Қылмыстық істердің соттылығы

306-бап. Аудандық және оған теңестірілген соттың соттауына жататын қылмыстық істер

307-бап. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың соттауына жататын қылмыстық істер

308-бап. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың соттауына жататын қылмыстық істер

309-бап. Қылмыстық істердің қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың және гарнизондардың әскери соттарының соттауына жатуы

310-бап. Облыстық және оған теңестірілген соттың соттауына жататын қылмыстық істер

311-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істерді қапару

312-бап. Әскери соттың соттауына жататын істер

313-бап. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының соттауына жататын қылмыстық істер

314-бап. Қылмыстық істердің аумақтық соттауына жатуы

315-бап. Қылмыстық істерді біріктіру кезінде соттылықты айқындау

316-бап. Істі іс жүргізуге қабылдаған соттың қылмыстық істі соттылығы бойынша беру

317-бап. Қылмыстық істі соттауына жататын соттан басқа сотқа беру

318-бап. Соттылығы туралы дауларды шешу

41-тарау. Басты сот талқылауын тағайындау туралы мәселені шешу және сот отырысына дайындық іс-әрекеттер

319-бап. Соттың келіп түскен қылмыстық іс бойынша іс-әрекеті

320-бап. Сотқа келіп түскен іс бойынша анықтауға жататын мәселелер

321-бап. Алдын ала тыңдауды өткізу

322-бап. Басты сот талқылауын тағайындау

323-бап. Соттың істі прокурорға жіберуі

324-бап. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру

325-бап. Азаматтық қуынымды және мүлікті тәркілеуді қамтамасыз ету шаралары

326-бап. Қылмыстық істі соттылығы бойынша жіберу

327-бап. Қылмыстық істі қысқарту

328-бап. Тараптардың іс материалдарымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз ету

329-бап. Құжаттардың көшірмелерін тапсыру

330-бап. Сот отырысына шақырту

42-тарау. Басты сот талқылауының жалпы шарттары

331-бап. Сот талқылауының тікелей және ауызша болуы

332-бап. Істі талқылау кезінде сот құрамының өзгертілмеуі

333-бап. Запастағы судья

334-бап. Төрағалық етушінің басты сот талқылауындағы өкілеттіктері

335-бап. Сотталушының басты сот талқылауына қатысуы

336-бап. Қорғаушының басты сот талқылауына қатысуы

337-бап. Мемлекеттік айыптаушының басты сот талқылауына қатысуы

338-бап. Жәбірленушінің басты сот талқылауына қатысуы

339-бап. Азаматтық қуынушының немесе азаматтық жауапкердің басты сот талқылауына қатысуы

340-бап. Басты сот талқылауының шегі

341-бап. Басты сот талқылауын кейінге қалдыру және қылмыстық істі тоқтата тұру

342-бап. Бұлтартпау шарасы туралы мәселені шешу

343-бап. Басты сот талқылауында істі қысқарту

344-бап. Басты сот талқылауында қаулы шығару тәртібі

345-бап. Басты сот талқылауының тәртібі

346-бап. Басты сот талқылауында тәртіпті қамтамасыз ету мақсатында қолданылатын шаралар

347-бап. Басты сот талқылауының хаттамасы

348-бап. Басты сот талқылауының хаттамасына ескертулер

349-бап. Басты сот талқылауының хаттамасына ескертулерді қарау

43-тарау. Басты сот талқылауының дайындық бөлігі

- 350-бап. Басты сот талқылауының ашылуы
- 351-бап. Басты сот талқылауына шақырылған адамдардың келуін тексеру
- 352-бап. Аудармашыға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
- 353-бап. Аудармашыдан бас тарту туралы мәселені шешу
- 354-бап. Куәларды сот отырысы залынан шығарып жіберу
- 355-бап. Сотталушының жеке басын және оған айыптау актісі көшірмесінің уақтылы тапсырылғанын анықтау
- 356-бап. Сот құрамын, процеске басқа қатысушыларды жариялау
- 357-бап. Бас тартуды шешу тәртібі
- 358-бап. Сотталушыға оның құқықтарын түсіндіру
- 359-бап. Жәбірленушіге, жеке айыптаушыға, азаматтық қуынушыға және азаматтық жауапкерге олардың құқықтарын түсіндіру
- 360-бап. Сарапшыға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
- 361-бап. Маманға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
- 362-бап. Өтінішхаттарды мәлімдеу және шешу
- 363-бап. Іске қатысушы адамдардың бірі болмаған кезде істі тыңдау мүмкіндігі туралы мәселені шешу

44-тарау. Сот тергеуі

- 364-бап. Сот тергеуінің басталуы
- 365-бап. Сотталушының көзқарасын анықтау
- 366-бап. Дәлелдемелерді ұсыну және зерттеу тәртібі
- 367-бап. Сотталушыдан жауап алу
- 368-бап. Сотталушының айғақтарын жария ету
- 369-бап. Жәбірленушіден жауап алу
- 370-бап. Куәлардан жауап алу
- 371-бап. Кәмелетке толмаған жәбірленушіден, куәдан жауап алу ерекшеліктері
- 372-бап. Жәбірленуші мен куәнің айғақтарын жария ету
- 373-бап. Сот талқылауындағы сараптама
- 374-бап. Сарапшыдан жауап алу
- 375-бап. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеру
- 376-бап. Тергеу әрекеттерінің хаттамалары мен құжаттарын жария ету
- 377-бап. Сотталушының, жәбірленушінің, куәнің айғақтарын, сондай-ақ хаттамалар мен құжаттарды жария етудің тәртібі
- 378-бап. Іс болған орынды және үй-жайды қарап тексеру
- 379-бап. Тану, куәландыру, айғақтарды тұрған жерінде тексеру мен нақтылау,

эксперимент жүргізу, үлгілер алу үшін көрсету
380-бап. Дәлелдемелерді зерттеуді шектеу
381-бап. Сот тергеуінің аяқталуы
382-бап. Істің қысқартылған тәртіппен сотта талқылануы

45-тарау. Сот жарыссөзі және сотталушының соңғы сөзі

383-бап. Сот жарыссөзінің мазмұны мен тәртібі
384-бап. Сотталушының соңғы сөзі
385-бап. Сот тергеуін қайта бастау
386-бап. Соттың кеңесу бөлмесіне кетуі

46-тарау. Үкім шығару

387-бап. Қазақстан Республикасының атынан үкім шығару
388-бап. Үкімнің заңдылығы мен негізділігі
389-бап. Үкім шығару құпиясы
390-бап. Соттың үкім шығару кезінде шешетін мәселелері
391-бап. Сотталушының есі дұрыстығы туралы мәселені шешу
392-бап. Үкімдердің түрлері
393-бап. Айыптау үкімі
394-бап. Ақтау үкімі
395-бап. Үкімді жасау
396-бап. Үкімнің кіріспе бөлімі
397-бап. Айыптау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігі
398-бап. Айыптау үкімінің қарар бөлігі
399-бап. Ақтау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігі
400-бап. Ақтау үкімінің қарар бөлігі
401-бап. Үкімнің қарар бөлігінде шешілуге жататын өзге де мәселелер
402-бап. Үкімді жариялау
403-бап. Сотталушыны күзетпен ұстаудан босату
404-бап. Үкімнің көшірмесін табыс ету
405-бап. Жеке қаулы
406-бап. Сот үкім шығарумен бір мезгілде шешілетін мәселелер

47-тарау. Жеке айыптау істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктері

407-бап. Жеке айыптау істері бойынша іс жүргізу тәртібі
408-бап. Жеке айыптау ісін қозғау
409-бап. Судьяның жеке айыптау ісі бойынша сот талқылауы басталғанға дейінгі

і с - ә р е к е т т е р і

410-бап. Тараптардың бастамашылығы бойынша дәлелдемелерді табыс ету және
ж и н а у

411-бап. Жеке айыптау ісін сот отырысында қарау

412-бап. Жеке айыптау ісі бойынша соттың шешімі

413-бап. Жеке айыптау ісі бойынша істі қысқарту

**8-бөлім. Соттың үкімдері мен қаулыларын апелляциялық және
кассациялық тәртіппен қайта қарау 48-тарау. Заңды күшіне енбеген сот
шешімдеріне**

апелляциялық шағымдану, наразылық білдіру

414-бап. Үкімге (қаулыға) апелляциялық шағымдану, наразылық білдіру құқығы

415-бап. Апелляциялық тәртіппен қаралуға жататын сот актілері

416-бап. Заңды күшіне енбеген үкімдерге, қаулыларға берілген апелляциялық (жеке
) шағымдарды, наразылықтарды қарайтын соттар

417-бап. Апелляциялық (жеке) шағымдар беру, наразылықтар білдіру тәртібі

418-бап. Үкімдерге (қаулыларға) апелляциялық шағымдану, наразылық білдіру

м е р з і м д е р і

419-бап. Апелляциялық (жеке) шағым беруге, наразылық білдіруге арналған
мерзімді қалпына келтіру тәртібі

420-бап. Апелляциялық (жеке) шағым және наразылық білдіру туралы хабардар ету

421-бап. Апелляциялық (жеке) шағым берудің және наразылық білдірудің салдары

422-бап. Бірінші сатыдағы соттың қаулысына шағымдану, наразылық білдіру

423-бап. Апелляциялық (жеке) шағым, наразылық

**49-тарау. Апелляциялық шағымдар, наразылықтар бойынша
істерді қарау**

424-бап. Апелляциялық қараудың мәні

425-бап. Істі апелляциялық сатыда қарау мерзімдері

426-бап. Істі апелляциялық сатыда қараудың шегі

427-бап. Апелляциялық сатыдағы соттың отырысын дайындау

428-бап. Апелляциялық сатыдағы сот отырысын тағайындау

429-бап. Апелляциялық сатыда істі қарау тәртібі

430-бап. Апелляциялық сатының өкілеттігі

431-бап. Апелляциялық саты қабылдайтын шешімдер

432-бап. Апелляциялық сатының қылмыстық процесте азаматтық қуынымды

қ а р а у ы

433-бап. Үкімнің күшін жоюға немесе оны өзгертуге негіздер
434-бап. Сот тергеуінің біржақтылығы немесе толық еместігі
435-бап. Соттың үкімде (қаулыда) айтылған тұжырымдарының істің нақты
м ә н - ж а й ы н а с ә й к е с к е л м е у і
436-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының елеулі түрде бұзылуы
437-бап. Қылмыстық заңды дұрыс қолданбау
438-бап. Сот тағайындаған жазаның қылмыстық құқық бұзушылықтың ауырлығына
және сотталған адамның жеке басына сәйкес келмеуі
439-бап. Істі қысқарта отырып айыптау үкімінің күшін жою
440-бап. Ақтау үкімінің күшін жою
441-бап. Жаңа үкім шығара отырып, үкімнің күшін жою
442-бап. Үкімді өзгерту
443-бап. Апелляциялық үкімнің, қаулының мазмұны
444-бап. Апелляциялық үкім, қаулы шығару және олардың заңды күшіне енуі
445-бап. Апелляциялық сатыдағы соттың үкімін, қаулысын орындауға кірісу
446-бап. Істі апелляциялық сатыда қайта қарау
447-бап. Алқабилердің қатысуымен шығарылған бастапқы үкімнің күші
жойылғаннан кейін істі бірінші саты бойынша қарау

50-тарау. Кассациялық шағымдар, наразылықтар бойынша істерді қарау

448-бап. Соттың үкімдеріне, қаулыларына кассациялық тәртіппен шағымданудың,
наразылық білдірудің жалпы шарттары
449-бап. Кассациялық қараудың нысанасы
450-бап. Кассациялық шағым немесе наразылық
451-бап. Істі кассациялық сатыда қарау мерзімдері
452-бап. Кассациялық сатыдағы сот отырысын тағайындау
453-бап. Кассациялық сатыдағы соттың өкілеттігі
454-бап. Кассациялық сатының істерді қарау тәртібі
455-бап. Кассациялық саты қабылдайтын шешімдер
456-бап. Апелляциялық саты үкімінің, қаулысының күшін жоюдың немесе оларды
ө з г е р т у д і н н е г і з д е р і
457-бап. Қылмыстық заңның дұрыс қолданылмауы
458-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының елеулі түрде бұзылуы
459-бап. Үкімнің әділетсіздігі
460-бап. Істі қысқарта отырып айыптау үкімінің күшін жою
461-бап. Ақтау үкімінің күшін жою
462-бап. Істі жаңадан апелляциялық қарауға жібере отырып, үкімнің, апелляциялық

қаулының күшін жою
463-бап. Үкімді өзгерту
464-бап. Кассациялық қаулының мазмұны
465-бап. Кассациялық қаулы шығару
466-бап. Кассациялық сатыдағы соттың қаулысын орындауға кірісу
467-бап. Істі кассациялық сатыда қайтадан қарау
468-бап. Апелляциялық қаулының, үкімнің күші жойылғаннан кейін істі
апелляциялық сатыда қарау
469-бап. Істі жаңадан қарау кезіндегі жаза тағайындаудың шектері

9-бөлім. Сот шешімдерін орындау 51-тарау. Сот үкімдері мен қаулыларын орындау

470-бап. Үкімнің заңды күшіне енуі және оны орындауға кірісу
471-бап. Сот қаулысының заңды күшіне енуі және оны орындауға кірісу
472-бап. Соттың үкімін, қаулысын орындауға кірісу тәртібі
473-бап. Үкімді орындауға кірісу туралы сотталған адамның туған-туысқандары
мен азаматтық қуынушыға хабарлау
474-бап. Туыстарына сотталған адаммен жүздесуге рұқсат ету
475-бап. Үкімнің орындалуын кейінге қалдыру
476-бап. Үкімді орындау кезінде соттың қарауына жататын мәселелер
477-бап. Үкімді орындаумен байланысты мәселелерді шешетін соттар
478-бап. Үкімді орындауға байланысты мәселелерді шешу тәртібі
479-бап. Сотталғандықты алып тастау туралы өтінішхаттарды қарау
480-бап. Жазадан шартты түрде мерзімінен бұрын босату немесе жазаның
өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы мәселелерді қарау
481-бап. Ауруы бойынша жазадан босату туралы өтінішхаттарды қарау
482-бап. Сотталған адамдардың шағымдарын қарау
483-бап. Судьяның қаулысына шағымдану және наразылық білдіру

10-бөлім. Соттың заңды күшіне енген шешімдерін қайта қарау жөнінде іс жүргізу 52-тарау. Сот актілерін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау

484-бап. Заңды күшіне енгеннен кейін сот қадағалауы тәртібімен қайта қаралуы
мүмкін сот актілері
485-бап. Заңды күшіне енген сот үкімдері мен қаулыларын сот қадағалауы
тәртібімен қайта қарау негіздері
486-бап. Соттардың заңды күшіне енген үкімдері мен қаулыларын сот қадағалауы

тәртібімен қайта қарау туралы өтініш жасауға, соттардың заңды күшіне енген үкімдері мен қаулыларына наразылық білдіруге құқығы бар адамдар

487-бап. Заңды күшіне енген сот шешімдеріне сот қадағалауы тәртібімен шағымдану мерзімдері

488-бап. Заңды күшіне енген соттың үкімін, қаулысын қайта қарау туралы өтінішхат беру, наразылық білдіру тәртібі

489-бап. Өтінішхаттарды, наразылықты қарамай қайтару

490-бап. Заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхатты алдын ала қарау

491-бап. Өтінішхатты алдын ала қараудың нәтижелері бойынша қабылданатын қаулылар

492-бап. Қадағалау сатысының сот отырысын тағайындау

493-бап. Сот үкімінің, қаулысының орындалуын тоқтата тұру

494-бап. Істі қадағалау сатысында қараудың тәртібі, қадағалау сатысы сотының шешімдері

495-бап. Адвокаттың қадағалау сатысындағы сотқа міндетті түрде қатысуының негіздері

496-бап. Қадағалау сатысындағы сот қаулысының мазмұны

497-бап. Істі соттың үкімі мен қаулысының күші жойылғаннан кейін қарау

498-бап. Соттың істі жаңадан қараған кезде шығарған үкімін және қаулысын қайта қарау туралы өтінішхат (наразылық) білдіру

499-бап. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысын тағайындау

500-бап. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты жалпы отырысының ұсынымды немесе наразылықты қарау тәртібі

53-тарау. Жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғау

501-бап. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғаудың негіздері

502-бап. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауға жататын қылмыстық істер бойынша сот шешімдері

503-бап. Іс жүргізуді қайта қозғаудың мерзімдері

504-бап. Жаңадан ашылған мән-жайларға орай іс жүргізуді қозғау тәртібі

505-бап. Прокурордың тексеруді немесе тергеуді аяқтағаннан кейінгі іс-әрекеті

506-бап. Соттың жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғау туралы өтінішхатты қарау тәртібі

507-бап. Соттың жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхаттарды қарау қорытындысы бойынша шығарған қаулысы

508-бап. Соттың жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау

туралы прокурордың өтінішхатын қарау қорытындысы бойынша шығарған қаулысы
509-бап. Сот шешімдерінің күші жойылғаннан кейін іс жүргізу
510-бап. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша істі қайта қозғау кезіндегі
азаматтық қуыным

11-бөлім. Айрықша іс жүргізу 54-тарау. Есі дұрыс емес адамдарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істер бойынша сот ісін жүргізу

511-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша іс
жүргізу үшін негіздер

512-бап. Дәлелдеуге жататын мән-жайлар

513-бап. Қауіпсіздік шаралары

514-бап. Туыстарының, қорғаншыларының, қамқоршыларының қарауына беру

515-бап. Мамандандырылған медициналық ұйымға орналастыру

516-бап. Қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті есі дұрыс емес күйде жасаған
немесе қылмыс жасағаннан кейін психикасының бұзылуымен ауырған адамға қатысты
істі бөліп алу

517-бап. Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану
туралы іс жүргізілетін адамның құқықтары

18-бап. Заңды өкілдің қатысуы

519-бап. Қорғаушының қатысуы

520-бап. Алдын ала тергеудің аяқталуы

521-бап. Сотта іс жүргізу

522-бап. Іс бойынша шешім қабылдау кезінде сот шешетін мәселелер

523-бап. Сот қаулысы

524-бап. Соттың қаулысына шағымдану және наразылық білдіру

525-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қысқарту, өзгерту және
мерзімін ұзарту

526-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасы қолданылған адамға қатысты
қылмыстық істі қайта жалғастыру

55-тарау. Қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша іс жүргізудің ерекшеліктері

527-бап. Қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша іс жүргізудің тәртібі

528-бап. Сотқа дейінгі тергеудің хаттамалық нысаны

529-бап. Хаттама жасау тәртібі

530-бап. Хаттаманы сотқа жіберу тәртібі

531-бап. Қылмыстық теріс қылықтар туралы істі сотта қараудың тәртібі мен мерзімдері

56-тарау. Кәмелетке толмағандардың қылмыстары туралы істер бойынша іс жүргізу

532-бап. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша іс жүргізудің тәртібі

533-бап. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша анықталуға жататын мән-жайлар

534-бап. Кәмелетке толмағандардың істері бойынша жариялылықты шектеу

535-бап. Кәмелетке толмаған туралы істі жеке іс жүргізуге бөліп алу

536-бап. Кәмелетке толмаған күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны шақырудың т ә р т і б і

537-бап. Кәмелетке толмаған күдіктіден, айыпталушыдан, сотталушыдан жауап алу

538-бап. Қорғаушының қатысуы

539-бап. Кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының заңды өкілінің сотқа дейінгі іс жүргізуге қатысуы

540-бап. Педагог пен психологтың қатысуы

541-бап. Кәмелетке толмағанға кешенді психологиялық-психиатриялық және психологиялық сараптама жасау

542-бап. Кәмелетке толмағанды арнаулы мекемеге орналастыру

543-бап. Кәмелетке толмағандарды ұстау және оларға бұлтартпау шараларын қ о л д а н у

544-бап. Кәмелетке толмаған сотталушының заңды өкілінің сот талқылауына қ а т ы с у ы

545-бап. Кәмелетке толмаған сотталушыны сот отырысының залынан шығарып ж і б е р у

546-бап. Кәмелетке толмағанның ісі бойынша үкім шығару кезінде сот шешетін м ә с е л е л е р

547-бап. Кәмелетке толмағанды тәрбиелік ықпал етудің мәжбүрлеу шараларын қолдана отырып жазадан босату

57-тарау. Қылмыстық қудалаудан артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдардың істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктері

548-бап. Қылмыстық қудалаудан артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдардың істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктерін қолдану шектері

549-бап. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

550-бап. Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

551-бап. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

552-бап. Судьяға қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

553-бап. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

554-бап. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа, Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне, судьяға, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты қылмыстық істі соттың талқылауы

555-бап. Қылмыстық қудалаудан дипломатиялық иммунитеті бар адамдар

556-бап. Дипломатиялық иммунитетті пайдаланушы адамдарды ұстау және күзетпен ұстау

557-бап. Айғақтар беруден дипломатиялық иммунитет

558-бап. Үй-жайлар мен құжаттардың дипломатиялық иммунитеті

12-бөлім. Қылмыстық сот ісін жүргізу саласындағы халықаралық ынтымақтастық 58-тарау. Жалпы ережелер

559-бап. Құқықтық көмек көрсету тәртібімен жүргізілетін іс жүргізетінлік және өзге де іс-әрекеттер

560-бап. Өзара түсіністік қағидаты негізінде құқықтық немесе өзге де көмек көрсету

561-бап. Орталық органдар

562-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салу

563-бап. Заттай дәлелдемелерді сақтау және беру

564-бап. Ресми құжаттардың жарамдылығы

565-бап. Шет мемлекеттің аумағынан алынған дәлелдемелердің жарамдылығы

566-бап. Құқықтық көмек көрсетуге байланысты шығыстар

59-тарау. Құқықтық көмек

567-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салудың (тапсырманың) мазмұны мен нысаны

568-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) қарау
569-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) қарау
нәтижелері туралы хабарлама
570-бап. Құпиялылық
571-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) орындаудан
бас тарту
572-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы тапсырманы орындау тәртібі
573-бап. Арнайы рұқсат етуді қажет ететін іс жүргізу әрекеттері
574-бап. Сұрау салушы мемлекеттің құзыретті органдары өкілдерінің қатысуы
575-бап. Құжаттарды тапсыру
576-бап. Уақытша беру
577-бап. Қазақстан Республикасынан тыс жердегі адамды шақыру
578-бап. Бейнебайланыс жүргізу арқылы іс жүргізу әрекеттерін жүргізу
579-бап. Мүлікті іздестіру, оған тыйым салу және тәркілеу
580-бап. Бірлескен тергеу, жедел-тергеу топтарын құру және оның қызметі

60-тарау. Адамдарды ұстап беру (экстрадиция)

581-бап. Адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы сұрау салуды жіберу
582-бап. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы құжаттарды дайындау және
сұрау салуларды жіберу тәртібі
583-бап. Уақытша ұстап беру
584-бап. Ұстап берілген адамның қылмыстық жауаптылығының шегі
585-бап. Ұстап берілген адамға қатысты қылмыстық іс жүргізу нәтижелері туралы
хабардар ету
86-бап. Күзетпен ұстау мерзімдерін есептеу
587-бап. Транзит және уақытша ұстап беру кезінде күзетпен ұстау
588-бап. Ұстап беру сұратылатын адамның құқықтары
589-бап. Қазақстан Республикасынан тыс жерде қылмыстық құқық бұзушылық
жасаған адамды ұстау ерекшеліктері
590-бап. Адамды уақытша қамауда ұстау
591-бап. Экстрадициялық қамауға алу
592-бап. Адамды ұстап беруден (экстрадициялаудан) бас тарту
593-бап. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы сұрау салу бойынша шешім
594-бап. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешімге шағымдану тәртібі
595-бап. Шет мемлекетке беруді кейінге қалдыру және белгілі бір уақытқа ұстап
беру
596-бап. Адамды беру
597-бап. Транзиттік тасымалдау

61-тарау. Қылмыстық қудалауды жалғастыру

598-бап. Қылмыстық іс жүргізуді шет мемлекеттің құзыретті органына беру тәртібі мен шарттары

599-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салудың (тапсырманың) мазмұны

600-бап. Шет мемлекеттерден қылмыстық іс жүргізуді қабылдау тәртібі мен шарттары

601-бап. Қылмыстық қудалауды жалғастырудан бас тарту

602-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуды алғанға дейін адамды күзетпен ұстау

62-тарау. Шет мемлекеттер соттарының үкімдері мен қаулыларын тану және орындау

603-бап. Қазақстан Республикасында танылатын шет мемлекеттер соттарының үкімдері мен қаулылары

604-бап. Жазасын өтеу үшін бас бостандығынан айырылған сотталған адамдарды не психикалық бұзылулардан зардап шегетін адамдарды өздері азаматы болып табылатын мемлекетте мәжбүрлеп емдеу жүргізу үшін беру негіздер

605-бап. Сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беру талаптары

606-бап. Сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беру туралы мәселені шешу тәртібі

607-бап. Берілген шет мемлекет азаматына қатысты сот үкімін өзгерту немесе күшін жою, медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды тоқтату немесе өзгерту туралы хабарлау

608-бап. Шет мемлекетке сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беруден бас тарту

609-бап. Қазақстан Республикасының азаматын жазасын өтеу немесе мәжбүрлеп емдеуді жүргізу үшін қабылдау, сондай-ақ шет мемлекеттің сот үкімін немесе қаулысын тану және орындау туралы өтінішхатты қарау

610-бап. Соттың шет мемлекет сотының үкімін орындауға байланысты мәселелерді шешу тәртібі

611-бап. Қабылданған адамдарға қатысты жазаны орындауды немесе мәжбүрлеп емдеуді ұйымдастыру

612-бап. Шет мемлекет соты үкімінің немесе қаулысының өзгеруі немесе күшін жоюы туралы хабарлама

613-бап. Халықаралық сот мекемелерінің үкімдерін тану және орындау

13-бөлім. Іс жүргізу келісімі жасалған істер бойынша

іс жүргізу 63-тарау. Іс жүргізу келісімі, оны жасаудың ерекше тәртібі

614-бап. Іс жүргізу келісімі жасалған кезде сотқа дейінгі тергеу

615-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасауға
а р н а л ғ а н т а л а п т а р

616-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін
ж а с а у д ы ң с а л д а р ы

617-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасау
туралы өтінішхатты қарау тәртібі

618-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасау
т ә р т і б і

619-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанында іс жүргізу келісімін
жасағаннан кейін қылмыстық іс бойынша прокурордың, тергеушінің, анықтаушының
і с - ә р е к е т і

620-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі

621-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау тәртібі

622-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін соттың бекіту тәртібі

623-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі бойынша прокурордың және
соттың іс-әрекеті

64-тарау. Қылмыстық істерді сотта келісу іс жүргізуінде

қарау

624-бап. Келісу іс жүргізуін қолдану үшін негіздер

625-бап. Сотқа дейінгі іс жүргізу сатысында жасалған іс жүргізу келісімімен келіп
түскен іс бойынша судьяның әрекеттері

626-бап. Істі келісу іс жүргізуінде қарау кезінде сот отырысына қатысатын адамдар

627-бап. Келісу іс жүргізуіндегі сот талқылауының тәртібі мен мерзімдері

628-бап. Келісу іс жүргізуіндегі сот шешімі

629-бап. Келісу іс жүргізуінде қаралатын іс бойынша айыптау үкімінің құрылымы
м е н м а з м ұ н ы

630-бап. Басты сот талқылауы барысында келісу іс жүргізуін қозғау

631-бап. Сотта жасалған іс жүргізу келісімінің құрылымы және мазмұны

632-бап. Сотта жасалған іс жүргізу келісімімен келіп түскен іс бойынша судьяның
іс-әрекеттері

14-бөлім. Алқабилердің қатысуымен істер бойынша іс жүргізу 65-тарау. Жалпы ережелер

633-бап. Алқабилердің қатысуымен істер бойынша іс жүргізу тәртібі

634-бап. Алқабилердің қатысуымен сотта қарауына жататын істер

635-бап. Алқабилер қатысатын сот құрамы

636-бап. Алқабиге ықпал етуге жол бермеу

637-бап. Соттың істі алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхат

66-тарау. Сот отырысын тағайындаудың ерекшеліктері

638-бап. Алдын ала тыңдау өткізу

639-бап. Алдын ала тыңдау өткізудің ерекшеліктері

640-бап. Алқабилердің қатысуымен сот отырысын тағайындау кезінде алдын ала тыңдау тәртібімен шығарылатын шешімдердің ерекшеліктері

641-бап. Сот талқылауына қатысу үшін алқабилерге кандидаттарды алдын ала кездейсоқ таңдаудың тәртібі

67-тарау. Сот талқылауына қатысу үшін алқабилерге кандидаттарды іріктеу

642-бап. Жалпы ережелер

643-бап. Төрағалық етушінің алқабилерге кандидаттарды істі қарауға қатысудан босатуы

644-бап. Алқабилерге кандидаттардың өздігінен бас тартуы туралы мәселелерді шешу

645-бап. Алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру туралы мәселелерді шешу

646-бап. Алқабилерге кандидаттардың дәлелсіз қарсылық білдіруі

647-бап. Жеребе тастау арқылы алқабилер алқасын құру

648-бап. Алқабилердің сот талқылауына қатысуының жалпы шарттары

649-бап. Алқабилердің ант қабылдауы

68-тарау. Алқабилердің қатысуымен соттың істі талқылау ерекшеліктері

650-бап. Алқабилердің құқықтары, міндеттері және істі қарауға байланысты іс-әрекеттеріндегі шектеулер

651-бап. Алқабилер қатысатын соттың құзыреті

652-бап. Алқабилер қатысатын сотта істің қысқартылуы

653-бап. Алқабилер қатысатын соттағы сот тергеуінің ерекшеліктері

654-бап. Алқабилер қатысатын соттағы тараптардың жарыссөздері

655-бап. Алқабилер қатысатын соттағы ескертпелер және сотталушының соңғы сөзі

656-бап. Алқабилер қатысатын соттың шешуіне жататын сұрақтардың қойылуы

657-бап. Алқабилер қатысатын соттың шешуіне жататын сұрақтардың мазмұны

658-бап. Алқабилер кеңесінің құпиясы

659-бап. Кеңесу бөлмесінде кеңесу мен дауыс беруді жүргізу тәртібі

660-бап. Алқабилер қатысатын сот қабылдайтын шешімдердің түрлері

661-бап. Үкімнің қаулысы

662-бап. Сотталушының есі дұрыс емес екендігінің анықталуына байланысты қылмыстық істі қарауды қысқарту

663-бап. Сот отырысының хаттамасын жүргізу ерекшеліктері

69-тарау. Алқабилердің қатысуымен қаралған істер бойынша заңды күшіне енбеген үкімдерді, қаулыларды қайта қарау жөніндегі іс жүргізу ерекшеліктері

664-бап. Алқабилердің қатысуымен сот шығарған, заңды күшіне енбеген үкімдер мен қаулыларға шағымдану және наразылық білдіру

665-бап. Алқабилердің қатысуымен сот қараған істерді апелляциялық сатыда жүргізу ерекшеліктері

666-бап. Істі жаңа сот талқылауына жібере отырып алқабилердің қатысуымен үкімді жою

70-тарау. Алқабилердің қатысуымен қаралған істер бойынша заңды күшіне енген үкімдерді, қаулыларды қайта қарау жөнінде іс жүргізу ерекшеліктері

667-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енген үкімдері мен қаулыларын кассациялық сатыдағы сотта қайта қарау

668-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енген үкімдері мен қаулыларын қадағалау тәртібімен қайта қарау

669-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енген үкімін, қаулысын қайта қарау кезінде сотталған адамның жағдайын нашарлатуға жол бермеу

15-бөлім. Үкім шығарылғанға дейін тәркілеу ісін жүргізу 71-тарау. Үкім шығарылғанға дейін заңсыз жолмен алынған мүлікті тәркілеу туралы іс жүргізуді жүзеге асыру тәртібі туралы

670-бап. Үкім шығарылғанға дейін заңсыз жолмен алынған мүлікті тәркілеу туралы іс жүргізуді қозғау

671-бап. Тәркілеу туралы сотқа дейінгі іс жүргізу

672-бап. Тәркілеу туралы іс жүргізуді соттың қарауы

673-бап. Тәркілеу бойынша іс жүргізуде соттың кеңесу бөлмесінде шешетін мәселелері

674-бап. Тәркілеу туралы іс жүргізудегі сот шешімі

675-бап. Тәркілеу туралы қаулыға шағымдану, наразылық білдіру

16-бөлім. Ауыспалы және қорытынды ережелер 72-тарау. Осы Кодекстің кейбір ережелерін қолданысқа енгізу

676-бап. Осы Кодекстің жекелеген нормаларын қолдану тәртібі

73-тарау. Қорытынды ережелер

677-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу және кейбір заңнамалық актілердің күшін жою туралы

ЖАЛПЫ БӨЛІМ 1-бөлім. Негізгі ережелер 1-тарау. Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңнамасы

1-бап. Қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібін айқындайтын заңнама

1. Қазақстан Республикасы аумағында қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасының Конституциясымен, конституциялық заңдарымен, Қазақстан Республикасының Конституциясына және халықаралық құқықтың жалпы жұрт таныған қағидаттары мен нормаларына негізделген Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексімен айқындалады. Қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібін реттейтін өзге заңдардың ережелері осы Кодекске енгізілуге тиіс.

2. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі мен Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібін реттейтін нормативтік қаулылары қылмыстық іс жүргізу құқығының құрамдас бөлігі болып табылады.

Егер қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысында азаматтық немесе әкімшілік құқықтарға сәйкес шешілуі тиіс мәселені қарау қажеттігі туындаса, ол азаматтық немесе әкімшілік іс жүргізу тәртібінде шешіледі.

2-бап. Қылмыстық сот ісін жүргізуде басым күші бар құқықтық нормаларды қолдану

1. Қазақстан Республикасы Конституциясының Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында жоғары заң күші болады және ол тікелей қолданылады. Осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының Конституциясы қағидаларының арасында қайшылық болған жағдайда Конституцияның ережелері қолданылады.

2. Осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының конституциялық заңы қағидаларының арасында қайшылық болған жағдайда конституциялық заңның ережелері қолданылады. Осы Кодекс пен өзге де заңдар қағидалары арасында қайшылық болған жағдайда осы Кодекстің ережелері қолданылады.

3. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың осы Кодекстен басымдығы болады және халықаралық шартта оны қолдану үшін заң шығару қажет екендігі айтылған жағдайларды қоспағанда, тікелей қолданылады.

3-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының кеңістікте қолданылуы

1. Қазақстан Республикасының аумағында қылмыстық сот ісін жүргізу қылмыстық құқық бұзушылық жасалған жерге қарамастан осы Кодекске сәйкес жүргізіледі.

2. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Кодекстің кеңістікте қолданылуының өзгеше қағидалары белгіленсе, халықаралық шарттың қағидалары қолданылады.

4-бап. Қазақстан Республикасының аумағында шет мемлекеттің қылмыстық іс жүргізу құқығының қолданылуы

Қазақстан Республикасының аумағында шет мемлекеттің тергеу органдары мен сотының немесе олардың тапсырмасы бойынша қылмыстық сот ісін жүргізуші органның шет мемлекеттің қылмыстық іс жүргізу құқығын, егер ол Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта көзделсе, қолдануға болады.

5-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының уақыт тұрғысында қолданылуы

1. Қылмыстық сот ісін жүргізу іс жүргізу әрекетін орындау, іс жүргізу шешімін қабылдау кезіне дейін күшіне енген қылмыстық іс жүргізу заңына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Жаңа міндеттер жүктейтін, процеске қатысушыларға тиесілі құқықтардың күшін жоятын немесе оларды кемітетін, оның пайдаланылуын қосымша шарттармен шектейтін қылмыстық іс жүргізу заңының кері күші болмайды.

3. Дәлелдемелердің жарамдылығы олар алынған кезде қолданылып жүрген заңға сәйкес айқындалады.

6-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға қатысты қолданылуы

1. Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға қатысты қылмыстық сот ісін жүргізу осы Кодекске сәйкес жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында белгіленген дипломатиялық немесе өзге артықшылықтар мен иммунитеттерге ие адамдарға қатысты немесе олардың қатысуымен жүзеге асырылатын қылмыстық сот ісін жүргізудің ерекшеліктері осы Кодекстің 57-тарауына сәйкес айқындалады.

7-бап. Осы Кодекстегі кейбір ұғымдардың түсініктемесі

Осы Кодексте қамтылған ұғымдардың, егер заңда ерекше нұсқаулар болмаса, мынадай мағынасы бар:

- 1) «адамды беру (экстрадиция)» – қылмыстық жауаптылыққа тартуға немесе үкімді орындауға іздестіріліп жатқан адамды мемлекетке беру;
- 2) «айыптау тарабы» – қылмыстық қудалау органдары, сондай-ақ жәбірленуші (жеке айыптаушы), азаматтық қуынушы, олардың заңды өкілдері мен өкілдері;
- 3) «алқаби» – соттың қылмыстық істі осы Кодексте белгіленген тәртіпте қарауына қатысуға шақырылған және ант қабылдаған Қазақстан Республикасының азаматы;
- 4) «апелляциялық саты» – бірінші сатыдағы соттың заңды күшіне енбеген үкімдеріне, қаулыларына апелляциялық шағымдар (наразылықтар) бойынша істі мәні бойынша қарайтын сот;
- 5) «арнаулы білім» – адам кәсіби оқудың не практикалық қызметтің барысында алған, қылмыстық сот ісін жүргізу міндеттерін шешу үшін пайдаланылатын қылмыстық процесте жалпы жұртқа белгілі емес білім;
- 6) «арнаулы ғылыми білім» – сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерінде іске асырылған, мазмұны ғылыми білімді құрайтын арнаулы білім саласы;
- 7) «баспана» – бір немесе бірнеше адамның уақытша немесе тұрақты тұруына арналған үй-жай немесе құрылыс, оның ішінде: меншікті немесе жалға алынған пәтер, үй, саяжай үйі, мейманхана нөмірі, каюта; көп пәтерлі үйлерді қоспағанда, оларға тікелей жалғасатын тұрғын үйлердің верандалары, террасалары, галереялары, балкондары, жертөлесі және шатыры, сондай-ақ өзен немесе теңіз кемесі;
- 8) «басты сот талқылауы» – бірінші сатыдағы соттың қылмыстық істі мәні бойынша қарауы;
- 9) «бірінші сатыдағы сот» – сотқа дейінгі тергеу аяқталғаннан кейін не жоғары тұрған сот сот актісінің күшін жойғаннан кейін не жеке айыптаушының шағымы бойынша түскен қылмыстық істің соттылығына сәйкес қарайтын аудандық және оған теңестірілген соттар (қалалық және мамандандырылған ауданаралық соттар);
- 10) «ғылыми-техникалық құралдар» – дәлелдемелерді анықтау, көрсету, алу және зерттеу үшін заңды түрде қолданылатын аспаптар, арнаулы жабдықтар, материалдар;
- 11) «жақын туыстар» – ата-аналары, балалары, асырап алушылары, асырап алынғандар, бірге туған және бірге тұмаған туыс аға-інілері мен апа-сіңлілері, атасы, әжесі, немерелері;
- 12) «жасырын тергеу әрекеті» – осы Кодексте көзделген жағдайларда сотқа дейін іс жүргізу барысында, мүдделеріне қатысты қылмыстық процеске тартылған адамдарға хабарламай, сотқа дейін тергеу органының қаулысы не тапсырмасы бойынша прокурордың санкциясы негізінде жүргізілетін іс жүргізу әрекеті;
- 13) «заңды өкілдер» – күдіктінің, айыпталушының, жәбірленушінің, азаматтық қуынушының ата-аналары, асырап алушылары, қорғаншылары, қамқоршылары, сондай-ақ күдіктіні, айыпталушыны немесе жәбірленушіні қорғап немесе асырап отырған ұйымдар мен адамдардың өкілдері;
- 14) «кассациялық саты» – аудандық және оларға теңестірілген соттардың (солардың

ішінде мамандандырылған, ауданаралық соттардың) үкімдеріне, қаулыларына, кассациялық шағымдар, тек қана олардың апелляциялық сатыда қаралғаннан кейін, сондай-ақ апелляциялық үкімдер және қаулылар бойынша істерді қарайтын сот;

15) «қадағалау сатысы» – заңды күшіне енген сот актілеріне өтінішхат, наразылық бойынша істі қадағалау тәртібінде қарайтын Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының алқасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сот Төрағасының ұсынымын немесе Қазақстан Республикасы Бас Прокурордың наразылығын қарайтын Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы;

16) «қаулы» – соттың үкімнен басқа әртүрлі шешімдері; анықтаушының, тергеу органының, тергеушінің, прокурордың қылмыстық іс жүргізу барысында қабылданған ш е ш і м д е р і ;

17) «қорғану тарапы» – күдікті, айыпталушы, олардың заңды өкілдері, қорғаушы, азаматтық жауапкер және оның өкілі;

18) «қорғау» – қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамдардың құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз ету, күдікті (айыптауды) жоққа шығару немесе жеңілдету, сондай-ақ заңсыз қылмыстық қудалауға ұшыраған адамдарды ақтау мақсатында қорғану тарапы жүзеге асыратын іс жүргізу қызметі;

19) «қорытынды шешім» – қылмыстық процесті жүргізетін органның іс бойынша іс жүргізудің басталуын немесе жалғастырылуын болдырмайтын әртүрлі шешімдері;

20) «құзыретті орган» – осы Кодекстің 12-бөліміне сәйкес сұрау салумен (тапсырмамен) жүгінетін процесс жүргізетін немесе құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салудың (тапсырманың, өтініштің) орындалуын қамтамасыз ететін орган;

21) «құқықтық көмек» – бір мемлекеттің құзыретті органдарының екінші мемлекеттің құзыретті органдарының немесе халықаралық сот мекемелерінің тапсырмасы (өтініші) бойынша істі сотқа дейін тергеу, сот талқылауы немесе сот актісін орындау үшін қажетті іс жүргізу әрекеттерін жүргізуі;

22) «қылмыстық іс» – жасалды деп болжанған бір немесе бірнеше қылмыстық құқық бұзушылық бойынша қылмыстық қудалау органы және сот жүргізетін о қ ш а у л а н д ы р ы л ғ а н і с жү р г і з у ;

23) «қылмыстық қудалау органдары» – прокурор (мемлекеттік айыптаушы), тергеуші, анықтау органы, анықтаушы;

24) «қылмыстық процесті жүргізетін орган» – сот, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеу кезінде прокурор, тергеуші, анықтау органы, анықтаушы;

25) «қылмыстық процеске қатысушылар» – қылмыстық қудалауды және сотта айыптауды қолдауды жүзеге асыратын органдар мен адамдар, сондай-ақ қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде өздерінің немесе өздері білдіретін құқықтар мен мүдделерді қорғайтын адамдар: прокурор (мемлекеттік айыптаушы), тергеуші, анықтау органы, анықтаушы, күдікті, айыпталушы, олардың заңды өкілдері, қорғаушы, азаматтық жауапкер, оның заңды өкілі мен өкілі, жәбірленуші, жеке айыптаушы,

азаматтық қуынушы, олардың заңды өкілдері мен өкілдері;

26) «қылмыстық процеске қатысушы өзге де адамдар» – сот отырысының хатшысы, аудармашы, куә, куәгер, сарапшы, маман, сот приставаы, медиатор;

27) «мәлімдеуші» – сотқа немесе қылмыстық қудалау органдарына қылмыстық процесс тәртібінде өзінің нақты немесе болжалды құқығын немесе өзі өкілдік ететін адамның құқығын қорғау үшін құқық бұзушылық туралы хабарлаған адам;

28) «нақты ұстау» – ұсталғанға қандай да бір іс жүргізу мәртебесінің берілуіне немесе өзге де формальды рәсімдердің орындалуына қарамастан, қозғалу бостандығын қоса алғанда, ұсталған адамның бас бостандығын минутқа дейінгі дәлдікпен айтарлықтай шектейтін, белгілі бір орында мәжбүрлеп ұстау, анықтау және тергеу орындарына мәжбүрлеп әкелу (басып алу, үй-жайға қамау, қандай да бір жерге баруға немесе орнында қалуға мәжбүрлеу және т.б.), сондай-ақ аталған шектеулер нақты болған жағдайда, ұсталған адамның бостандығын шектеу;

29) «орталық орган» – осы Кодексте көзделген тәртіпте мемлекет атынан шет мемлекеттің құзыретті органының немесе халықаралық сот мекемесінің сұрау салуын (тапсырмасын, өтінішін) қарауға және оның орындалуын ұйымдастыру мақсатында шаралар қолдануға немесе құзыретті органның құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуын (тапсырмасын, өтінішін) шет мемлекетке жолдауға уәкілетті орган;

30) «өкілдер» – заңның немесе келісімнің күшіне орай жәбірленушінің, азаматтық қуынушының, жеке айыптаушының, азаматтық жауапкердің заңды мүдделерін білдіруге уәкілдік берілген адамдар;

31) «өтінішхат» – тараптың немесе мәлімдеушінің қылмыстық процесті жүргізетін органға жолданған іс жүргізетінлік әрекеттерді жүргізу немесе іс жүргізетінлік шешімді қабылдау туралы өтініші, ал қадағалау сатысында – қадағалау іс жүргізуін қозғау және заңды күшіне енген сот актісін қайта қарау туралы жолданым;

32) «прокуратура органының басшысы» – Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, Қазақстан Республикасы Бас әскери прокуроры, Бас көлік прокуроры, Астана және Алматы қалаларының прокурорлары, облыс прокурорлары және олардың орынбасарлары, сондай-ақ өздерінің құзыреті шегінде әрекет ететін аудандардың, қалалардың прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар және олардың орынбасарлары;

33) «санкция» – қылмыстық қудалау органының сотқа дейінгі іс жүргізу барысында іс жүргізу әрекеттерін жасауына соттың рұқсат беруі не қылмыстық қудалау органы жасаған немесе қабылдаған іс жүргізу әрекетін немесе іс жүргізу шешімін прокурордың бекіту актісі;

34) «сот» – сот билігі органы, Қазақстан Республикасының сот жүйесіне кіретін, істі алқалық немесе жеке дара қарайтын кез келген заңды түрде құрылған сот;

35) «сотқа дейінгі іс жүргізу» – қылмыстық іс сотқа дейінгі тергеу басталғаннан мәні бойынша қарау немесе іс бойынша іс жүргізуді тоқтату үшін сотқа жіберілгенге

- дейінгі іс жүргізу, сондай-ақ жеке айыптаушының және қорғау тарапының қылмыстық іс бойынша материалдар дайындауы;
- 36) «судья» – сот билігін жүргізетін; осы лауазымға заңда белгіленген тәртіпте тағайындалған немесе сайланған кәсіпқой судья (соттың төрағасы, сот алқасының төрағасы, тиісті соттың судьясы);
- 37) «сұрау салушы тарап» – құзыретті органы сұрау салумен (тапсырмамен, өтінішпен) жүгінетін мемлекет немесе халықаралық сот мекемесі;
- 38) «сұрау салынатын тарап» – құзыретті органына сұрау салу (тапсырма, өтініш) жолданатын мемлекет;
- 39) «тараптар» – сот талқылауында жарыспалылық пен тең құқықтылық негізінде айыптауды (қылмыстық қудалауды) және айыптаудан қорғауды жүзеге асыратын органдар мен адамдар;
- 40) «тергеу судьясы» – сотқа дейінгі іс жүргізу барысында осы Кодексте көзделген өкілеттіктерді жүзеге асырушы бірінші сатыдағы сот судьясы;
- 41) «тергелу тиесілігі» – осы Кодексте белгіленген, белгілі бір қылмыстық құқық бұзушылықты тергеу сол немесе өзге қылмыстық қудалау органының құзыретіне жататын белгілердің жиынтығы;
- 42) «төрағалық етуші» – қылмыстық істі алқалық қарау кезінде төрағалық ететін немесе істі жеке дара қарайтын судья;
- 43) «туыстар» – үлкен атасы мен үлкен әжесіне дейін ортақ ата-бабалары бар туыстық байланыстағы адамдар;
- 44) «түнгі уақыт» – жергілікті уақыт бойынша сағат жиырма екіден алтыға дейінгі уақыт аралығы;
- 45) «үкім» – айыпталушының кінәлілігі немесе кінәсіздігі және оған жаза қолдану немесе қолданбау туралы мәселе бойынша бірінші, апелляциялық сот шығарған сот шешімі;
- 46) «хабар-ошарсыз жоғалған адам» – екі ай бойы жүргізілген жедел-іздік шараларымен тұрған жері анықталмаған адам;
- 47) «хаттама» – қылмыстық процесті жүргізетін орган жасаған іс жүргізу әрекеті көрсетілетін іс жүргізу құжаты;
- 48) «шағым» – процеске қатысушылардың анықтау, алдын ала тергеу органдарының, прокурордың немесе соттың іс-әрекетіне өздерінің құзыреті шегінде және осы Кодексте белгіленген тәртіппен енгізілген ден қою актісі, сондай-ақ адамның қылмыстық қудалауды жеке немесе жеке-жария тәртіпте жүзеге асыру туралы талабы;
- 49) «наразылық» – прокурордың қылмыстық іс бойынша сот шешіміне өз құзыреті шегінде және осы Кодексте белгіленген тәртіпте енгізген ден қою актісі;
- 50) «іс бойынша іс жүргізу» – нақты қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі тергеу, сотта талқылау және сот үкімін (қаулысын) орындау барысында жүзеге асырылатын іс жүргізу әрекеттері мен шешімдердің жиынтығы;

51) «іс жүргізу әрекеттері» – осы Кодекске сәйкес қылмыстық сот ісін жүргізу барысында жүргізілетін іс-әрекеттер;

52) «іс жүргізу шешімдері» – қылмыстық процесті жүргізуші органдардың қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға байланысты шығарған актілері;

53) «іс жүргізу келісімі» – қылмыстық процестің кез келген сатысында прокурорлар мен күдіктінің, айыпталушының немесе сотталушының немесе сотталғанның арасында осы Кодексте көзделген тәртіпте және негіздер бойынша жасалатын келісім;

54) «іс жүргізетін прокурор» – прокуратура басшысымен осы Кодекске сәйкес қылмыстық іс бойынша заңдардың сақталуын қадағалау жүктелген прокурор;

55) «экстрадициялық тұтқындау» – шет мемлекетте іздеуде жүрген адамды ұстап беру (экстрадициялау) мақсатында оны тұтқындау түріндегі сот қолданатын, шет мемлекеттің құзыретті органының адамды күзетпен ұстау туралы шешімін орындау бойынша қамтамасыз етуші шара.

2-тарау. Қылмыстық процестің міндеттері мен қағидаттары

8-бап. Қылмыстық процестің міндеттері

1. Қылмыстық процестің міндеттері қылмыстық құқық бұзушылықты тез, толық ашу және жолын кесу, оларды жасаған адамдарды әшкерелеу және қылмыстық жауапқа тарту, әділ сот талқылауы және қылмыстық заңды дұрыс қолдану, адамдарды, қоғамды және мемлекетті қылмыстық құқық бұзушылықтан қорғау болып табылады.

2. Қылмыстық істер бойынша іс жүргізудің заңда белгіленген тәртібі адамды және азаматты негізсіз айыптау мен соттаудан, құқықтары мен бостандықтарын заңсыз шектеуден қорғауды, кінәсіз адам заңсыз айыпталған немесе сотталған жағдайда оны дереу және толық ақтауды қамтамасыз етуге, сондай-ақ заңдылық пен құқық тәртібін нығайтуға, қылмыстық құқық бұзушылықтың алдын алуға, құқықты құрметтеу көзқарасын қалыптастыруға ықпал етуге тиіс.

9-бап. Қылмыстық процестің қағидаттары және олардың мәні

1. Қылмыстық процесс қағидаттары қылмыстық процеске қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін іске асырудың жалпы талаптарын және оның алдында тұрған міндеттердің шешілуін қамтамасыз ететін оның сатыларының, институттары мен нормаларының жүйесі мен мазмұнын айқындайтын қылмыстық процестің іргелі негіздері болып табылады.

2. Қылмыстық процестің қағидаттарын олардың сипаты мен мәніне қарай бұзу іс жүргізу әрекеттерін немесе шешімдерін заңсыз деп тануға, осындай іс жүргізудің барысында шығарылған шешімдердің күшін жоюға не осы тұрғыда жиналған материалдарды дәлелдеу күші жоқ немесе іс бойынша іс жүргізілу жарамсыз деп тануға әкеп соғады.

1. Сот, прокурор, тергеуші, анықтау органы және анықтаушы қылмыстық істер бойынша іс жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Конституциясының, осы Кодекстің, осы Кодекстің 1-бабында көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілердің талаптарын дәл сақтауға міндетті.

2. Соттардың адам мен азаматтың Қазақстан Республикасының Конституциясында бекітілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заңдарды және өзге де нормативтік құқықтық актілерді қолдануға құқығы жоқ. Егер сот қолдануға жататын заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт адам мен азаматтың Қазақстан Республикасы Конституциясында бекітілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді деп тапса, ол іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға және сол актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыныспен Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңеске жүгінуге міндетті.

3. Соттың, қылмыстық қудалау органдарының қылмыстық істер бойынша іс жүргізу кезінде заңды бұзуына жол берілмейді және ол заңда белгіленген жауаптылыққа, заңсыз актілерді жарамсыз деп тануға және олардың күшін жоюға әкеп соғады.

4. Осы Кодекс нормаларының коллизиялы жағдайларында олардың қылмыстық процестің қағидаттарына сәйкес келетіндері қолданылуға тиіс, ал нормаларда тиісті регламенттеу болмаған кезде сот ісін жүргізу мәселесі қылмыстық процестің қағидаттары негізінде тікелей шешіледі.

11-бап. Сот әділдігін тек соттың ғана жүзеге асыруы

1. Қазақстан Республикасында қылмыстық істер бойынша сот әділдігін тек соттар ғана жүзеге асырады. Сот өкілеттігін кімнің болса да иемденуі заңда көзделген қылмыстық жауапқа әкеп соғады.

2. Соттың үкімі бойынша және заңға сәйкес болмаса, ешкім де қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп таныла алмайды, сондай-ақ қылмыстық жазаға т а р т ы л а а л м а й д ы .

3. Соттың құзыреті, оның заңды құқығының шегі, оның қылмыстық сот ісін жүргізуді жүзеге асыру тәртібі заңмен айқындалады және оны өз бетінше өзгертуге болмайды. Қылмыстық істерді қарау үшін қандай атаумен болса да төтенше немесе арнаулы соттар құруға жол берілмейді. Төтенше соттардың, сондай-ақ өзге де заңсыз құрылған соттардың үкімдері мен басқа да шешімдерінің заңды күші болмайды және а т қ а р ы л у ғ а ж а т п а й д ы .

4. Өзі қарауына жатпайтын іс бойынша қылмыстық сот ісін жүргізуді жүзеге асырушы, өзінің өкілеттігін асыра қолданған немесе осы Кодексте көзделген қылмыстық процесс қағидаттарын өзгедей бұзған соттың үкімі мен басқа да шешімдері заңсыз болады және олардың күші жойылуға тиіс.

5. Соттың қылмыстық іс бойынша үкімі мен басқа да шешімдерін осы Кодексте көзделген тәртіпте тек тиісті соттар ғана тексереді және қайта қарай алады.

12-бап. Адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын
с о т а р қ ы л ы қ о р ғ а у

1. Әркімнің өз құқықтары мен бостандықтарын сотта қорғауға құқығы бар.
2. Ешкімге өзінің келісімінсіз ол үшін заңмен көзделген соттылығы өзгертіле
а л м а й д ы .
3. Мемлекет заңда белгіленген жағдайлар мен тәртіпте әр адамға сот әділдігіне қол жеткізуін және келтірілген залалдың өтелуін қамтамасыз етеді.

13-бап. Жеке адамның абыройы мен қадір-қасиетін құрметтеу

1. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде қылмыстық процеске қатысушы адамның абыройын түсіретін немесе қадір-қасиетін кемітетін шешімдер мен іс-әрекеттерге тыйым салынады, адамның жеке өмірі туралы мәліметтерді, сонымен бірдей осы Кодексте көзделмеген мақсаттар үшін адам құпия сақтау қажет деп санайтын жеке сипаттағы мәліметтерді жинауға, пайдалануға және таратуға жол
б е р і л м е й д і .

2. Қылмыстық процесі жүргізуші органдардың заңсыз әрекеттерінен адамға келтірілген моральдық зиян заңда белгіленген тәртіпте өтелуге тиіс.

14-бап. Адамның жеке басына тиіспеушілік

1. Осы Кодексте белгіленген негіздер мен тәртіп бойынша болмаса, ешкімді де қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұстауға, күзетпен ұстауға немесе өзгеше түрде бас бостандығынан айыруға болмайды.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайларда ғана және күзетпен қамауға алуға немесе үй қамағына алынған адамға сотқа шағымдану құқығын бере отырып, тек соттың санкциясымен ғана күзетпен ұстауға және үй қамағына алуға жол беріледі. Адам соттың санкциясынсыз жетпіс екі сағаттан аспайтын мерзімге ғана ұсталуы мүмкін. Күзетпен ұсталмаған адамды сот-психиатриялық және/немесе сот-медициналық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыруға соттың шешімімен ғана жол беріледі.

3. Әрбір ұсталған адамға ұстаудың негізі, сондай-ақ ол қылмыстық заңда көзделген қандай әрекетті жасады деп күдік келтірілгені туралы дереу хабарланады.

4. Сот, қылмыстық қудалау органдары, күзетпен ұстау орны әкімшілігінің, медициналық ұйымның басшысы заңсыз ұсталған немесе күзетпен ұсталған, немесе медициналық ұйымға заңсыз орналастырылған не заңда немесе үкімде көзделгендегіден артық мерзімге күзетпен ұсталған адамды дереу босатуға міндетті.

5. Қылмыстық процеске қатысушы адамдардың ешқайсысына күш қолдануға, қатал немесе адамның қадір-қасиетін түсіретін әрекет жасауға, заңнамада белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін жағдайларда ұстауға болмайды.

6. Ешкімді де адамның өміріне немесе денсаулығына қауіп төндіретін іс жүргізу әрекеттеріне қатысуға тартуға болмайды. Адамның жеке басына тиіспеушілікті бұзатын іс жүргізу әрекеттері адамның не оның заңды өкілінің еркіне қарсы осы

Кодексте тікелей көзделген жағдайлар мен тәртіп бойынша ғана жүргізілуі мүмкін.

7. Адамды, сондай-ақ қылмыс жасады деген күдікпен ұсталған адамды қамауда ұстау оның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін жағдайларда жүзеге асырылуға тиіс.

8. Заңсыз бас бостандығынан айыру, өмірі мен денсаулығына қауіпті жағдайда ұстау, оған қатал қарау салдарынан азаматқа келтірілген зиян осы Кодексте көзделген тәртіпте өтелуге тиіс.

15-бап. Қылмыстық істер бойынша іс жүргізу кезінде азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау

1. Қылмыстық процесті жүргізуші орган қылмыстық процеске қатысушы азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға, оларды жүзеге асыру үшін жағдай жасауға, қылмыстық процеске қатысушылардың заңды талаптарын қанағаттандыруға уақытылы шаралар қолдануға міндетті.

2. Азаматқа қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде оның құқықтары мен бостандықтарының бұзылуы нәтижесінде келтірілген зиян осы Кодексте көзделген негіздер мен тәртіп бойынша өтелуге тиіс.

3. Жәбірленушіні, куәні немесе қылмыстық процеске қатысушы өзге де адамдарды, сондай-ақ олардың отбасы мүшелерін немесе өзге де жақын туыстарын өлтірумен, күш қолданумен, мүлкін жоюмен немесе бүлдірумен, не өзге де заңға қарсы қауіпті әрекеттермен қорқытқандығына жеткілікті негіздер болған кезде қылмыстық процесті жүргізуші орган өз құзыреті шегінде бұл адамдардың өмірін, денсаулығын, абыройын, қадір-қасиетін және мүлкін қорғауға заңда көзделген шараларды қолдануға міндетті.

16-бап. Жеке өмірге қол сұқпаушылық. Хат жазысудың, телефон арқылы сөйлесудің, почта, телеграф және өзге де хабарлардың құпиясы

1. Азаматтардың жеке өмірі, жеке және отбасылық құпия заңның қорғауында болады. Әркімнің жеке салымдар мен жинақтардың, хат жазысудың, телефон арқылы сөйлесудің, почта, телеграф және өзге де хабарлардың құпиясына құқығы бар.

2. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру кезінде әркімге жеке (жеке және отбасылық) өміріне қол сұқпаушылық құқығы қамтамасыз етіледі. Бұл құқықты шектеуге заңда тікелей белгіленген жағдайларда және тәртіпте ғана жол беріледі.

3. Заңда көзделген жағдайлардан басқа, өзінің келісімінсіз адамның жеке өмірі туралы ақпарат жинауға, сақтауға, пайдалануға және таратуға ешкімнің құқығы жоқ.

4. Осы Кодексте көзделген тәртіпте алынған адамның жеке өмірі туралы ақпаратты қылмыстық процесс міндеттерін орындаудан басқаға пайдалануға болмайды.

17-бап. Тұрғын үйге қол сұқпаушылық

Тұрғын үйге қол сұғылмайды. Тұрғын үйге онда тұратын адамдардың еркіне қарсы кіруге, оны қарауға және тінту жүргізуге заңда белгіленген жағдайлар мен тәртіп бойынша ғана жол беріледі.

18-бап. Меншікке қол сұқпаушылық

1. Меншікке заңмен кепілдік беріледі. Ешкімді де соттың шешімі болмайынша өз мүлкінен айыруға болмайды.

2. Іс жүргізу әрекеттерінің барысында адамдардың банктегі салымдарына және басқа да мүліктеріне тыйым салу, сондай-ақ оны иеліктен алу осы Кодексте көзделген жағдайлар мен тәртіпте жүргізілуі мүмкін.

19-бап. Кінәсіздік презумпциясы

1. Әр адам оның қылмыс жасағандығы үшін кінәлілігі осы Кодексте көзделген тәртіпте дәлелденгенге және соттың заңды күшіне енген үкімімен белгіленгенге дейін кінәсіз деп саналады.

2. Ешкім де өзінің кінәсіздігін дәлелдеуге міндетті емес.

3. Күдіктінің, айыпталушының, сотталушының кінәлілігіне сейілмеген күмән оның пайдасына түсіндіріледі. Қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу заңын қолдану кезінде пайда болған күмәндер де айыпталушының пайдасына шешілуге тиіс.

4. Айыптау үкімін болжамдарға негіздеуге болмайды және ол рұқсат етілген және дәйекті дәлелдемелердің жеткілікті жиынтығымен расталуға тиіс.

20-бап. Қайта соттауға және қылмыстық қудалауға жол берілмеуі
Ешкімді де бір қылмыстық құқық бұзушылық үшін қайтадан қылмыстық жауаптылыққа тартуға болмайды.

21-бап. Сот әділдігін заң мен сот алдындағы теңдік негіздерінде жүзеге асыру

1. Сот әділдігі барша жұрттың заң мен сот алдында теңдігі негізінде жүзеге асырылады.

2. Қылмыстық сот ісін жүргізу барысында ешкімді де шыққан тегі, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайы, жынысы, нәсілі, ұлты, тілі, дінге қатысы, сенімдері, тұрғылықты жері бойынша немесе өзге де кез келген мән-жайлар бойынша қандай да болсын кемсітушілікке ұшыратуға болмайды.

3. Қылмыстық қудалаудан артықшылықтары немесе иммунитеті бар адамдарға қатысты қылмыстық сот ісін жүргізудің шарттары Қазақстан Республикасының Конституциясымен, осы Кодекспен, заңдармен және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттармен айқындалады.

22-бап. Судьялардың тәуелсіздігі

1. Судья сот әділдігін атқару кезінде тәуелсіз болады және Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңға ғана бағынады.

2. Соттың сот әділдігін атқару жөніндегі қызметіне қандай да болсын араласуға жол берілмейді және ол заң бойынша жауапқа тартылады. Нақты істер бойынша судьялар есеп бермейді.

3. Судьялар тәуелсіздігінің кепілдігі Қазақстан Республикасының Конституциясымен және заңдармен белгіленген.

23-бап. Сот ісін жүргізуді тараптардың бәсекелестігі мен тең құқықтылығы негізінде жүзеге асыру

1. Қылмыстық сот ісін жүргізу айыптау және қорғау тараптарының жарыспалылығы мен тең құқықтылығы қағидаттары негізінде жүзеге асырылады.

2. Қылмыстық қудалау, қорғау және соттың істі шешуі бір-бірінен бөлінген және оларды әртүрлі органдар мен лауазымды адамдар жүзеге асырады.

3. Адамның қылмыстық құқық бұзушылықты жасауда кінәлілігін дәлелдеу және оның өзін қорғаудағы дәлелдерді теріске шығару міндеті қылмыстық қудалау органдарына, ал сотта іс жүргізу кезінде мемлекеттік және жеке айыптаушыға жүктеледі.

4. Қорғаушы күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны, сотталғандығы ақталғанды қорғаудың заңда көзделген барлық құралдары мен тәсілдерін пайдалануға міндетті.

5. Сот қылмыстық қудалау органы болып табылмайды, айыптау немесе қорғау жағында болмайды және құқық мүдделерінен басқа қандай да болсын мүдделерді білдірмейді.

6. Сот объективтілікті және бейтараптылықты сақтай отырып, тараптардың өз іс жүргізу міндеттерін орындауы және өздеріне берілген құқықтарын жүзеге асыруы үшін қажетті жағдайларды жасауға міндетті.

7. Қылмыстық процеске қатысушы тараптар тең құқықты, яғни оларға Қазақстан Республикасының Конституциясы мен осы Кодекске сәйкес өз позицияларын қорғауға бірдей мүмкіндік берілген. Сот іс жүргізу шешімін зерттеуге қатысуы тараптардың әрқайсысына бірдей негізде қамтамасыз етілген дәлелдемелерге ғана негіздейді.

8. Тараптар қылмыстық сот ісін жүргізу барысында өзінің позициясын, оны дербес және сотқа, басқа да органдар мен адамдарға тәуелсіз қорғаудың тәсілдері мен құралдарын таңдайды. Сот тараптың өтініші бойынша оған осы Кодексте көзделген тәртіпте қажетті материалдарды алуға жәрдем көрсетеді.

9. Мемлекеттік айыптаушы мен жеке айыптаушы белгілі бір адамды қылмыстық қудалауды жүзеге асыра алады немесе заңда көзделген жағдайларда қылмыстық қудалаудан бас тарта алады. Күдікті, айыпталушы, сотталушы өзінің кінәсін мойындамауы немесе өзін кінәлімін деп мойындауы, жәбірленушімен бітімге келуі, іс жүргізетінлік келісімді медиация тәртібімен бітімгерлікке қол жеткізу туралы келісім жасауы мүмкін. Азаматтық қуынушы қуыным арыздан бас тартуға немесе азаматтық жауапкермен бейбіт келісім жасасуға құқылы. Азаматтық жауапкер қуыным арызды мойындауға немесе азаматтық қуынушымен бейбіт келісім жасасуға құқылы.

10. Сот тараптарға істің бірінші және апелляциялық саты бойынша қаралу құқығын қамтамасыз етеді; сотталушы және оның қорғаушысы және басқа да процеске қатысушылар кассациялық және қадағалау тәртібімен істі қарау кезінде, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру және үкімді орындауға байланысты мәселелерді қарау кезінде жіберіледі. Сот әрбір қылмыстық істі қараған

кезде айыптау тарапының мемлекеттік не жеке айыптаушысы болуға тиіс. Сот істі қарағанда тараптардың қатысуы міндетті болатын басқа да жағдайлар осы Кодексте айқындалады.

24-бап. Істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеу

1. Сот, прокурор, тергеуші, анықтаушы істі дұрыс шешуге қажетті және жеткілікті мән-жайларды жан-жақты толық және объективті зерттеу үшін заңда көзделген барлық шараларды қолдануға міндетті.

Бұл ретте сот істегі бар және ұсынылған дәлелдемелерді осы Кодексте көзделген тәсілдермен зерттейді. Соттың өз бастамасы бойынша сотқа дейінгі тергеу толымсыздығын жою мақсатында қосымша дәлелдемелер жинауға құқығы жоқ.

2. Қылмыстық қудалау органдары нақты деректерді айқындайды, солардың негізінде іс үшін маңызы бар мән-жайлар анықталады.

3. Қылмыстық істі қараушы сот объективтілік пен бейтараптылықты сақтай отырып, айыптау және қорғау тараптарына олардың істің мән-жайларын жан-жақты және толық зерттеу құқықтарын жүзеге асыруы үшін қажетті жағдай жасайды.

4. Осы Кодекстің 380-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, сот істегі бар және сот отырысында тараптар ұсынған дәлелдемелерді зерттеудің қажеттілігі мен жеткіліктілігі мәселелері бойынша тараптардың пікірімен байланысты емес.

5. Күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны әшкерелейтін де, ақтайтын да, сондай-ақ оның жауаптылығы мен жазасын жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар іс бойынша анықтауға жатады. Қылмыстық процесті жүргізетін орган күдіктінің (айыпталушының) кінәсіздігі немесе кінәлілік дәрежесінің аздығы туралы, сондай-ақ оларды ақтайтын не жауаптылығын жеңілдететін дәлелдемелердің бар екендігі туралы барлық мәлімдемелерді, сондай-ақ дәлелдемелер жинақтау және бекіту кезінде тергеудің рұқсат етілмеген әдістерінің қолданылғаны туралы мәлімдемелерді тексеруге тиіс.

25-бап. Дәлелдемелерді ішкі сенім бойынша бағалау

1. Судья, прокурор, тергеуші, анықтаушы дәлелдемелерді қаралған дәлелдемелердің жиынтығына негізделген өздерінің ішкі сенімі бойынша бағалайды, бұл орайда заң мен ар-ожданدى басшылыққа алады.

Алқабиді дәлелдемелерді қаралған дәлелдемелердің жиынтығына негізделген өзінің ішкі сенімі бойынша бағалайды, бұл ретте ар-ожданدى басшылыққа алады.

2. Ешқандай дәлелдеменің күні бұрын белгіленген күші болмайды.

26-бап. Күдіктінің, айыпталушының қорғануға құқығын қамтамасыз ету

1. Күдіктінің, айыпталушының қорғануға құқығы бар. Олар бұл құқығын осы Кодексте белгіленген тәртіпте жеке өзі де, қорғаушының, заңды өкілінің көмегімен де

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган күдіктіге, айыпталушыға олардың құқықтарын түсіндіруге және олардың айыптаудан заңда тыйым салынбаған барлық құралдармен қорғану мүмкіндігін қамтамасыз етуге, сондай-ақ олардың жеке және мүліктік құқықтарын қорғауға шаралар қолдануға міндетті.

3. Осы Кодексте көзделген жағдайларда қылмыстық процесті жүргізуші орган күдікті, айыпталушы қорғаушысының іске қатысуын қамтамасыз етуге міндетті.

4. Күдікті, айыпталушы қорғаушысының және заңды өкілінің қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысуы күдіктіге, айыпталушыға тиесілі құқықтарды кемітпейді.

5. Күдікті, айыпталушы қылмыстық қудалау органдарына қандай да болсын материалдар беруге, оларға қандай да бір жәрдем көрсетуге мәжбүр етілмеуге тиіс.

6. Күдіктінің, айыпталушының онымен бірлесіп қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп айыпталған адамға қатысты қылмыстық істі қарау кезінде де өзіне тиесілі қорғану құқығының барлық кепілдіктері сақталады.

27-бап. Білікті заң көмегіне құқықты қамтамасыз ету

1. Әр адамның қылмыстық процесс барысында осы Кодексте көзделген тәртіпте білікті заң көмегін алуға құқығы бар.

2. Заңда көзделген жағдайларда заң көмегі тегін көрсетіледі.

28-бап. Куәлік айғақтар беру міндетінен босату

1. Ешкім өзіне, жұбайына (зайыбына) және ауқымы осы Кодексте айқындалған жақын туыстарына қарсы айғақтар беруге міндетті емес.

2. Діни қызметшілер өздеріне ішкі сырын ашуға сенім білдірген адамдарға қарсы куәлік беруге міндетті емес.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген жағдайларда көрсетілген адамдар айғақтар беруден бас тартуға құқылы және ол үшін қандай да болсын жауапқа тартуға болмайды.

29 - б а п .

Ж а р и я л ы л ы қ

1. Қылмыстық істерді талқылау барлық соттар мен барлық сот сатыларында ашық жүргізіледі. Сот талқылауының жариялылығын шектеуге ол мемлекеттік құпияларды қорғау мүдделеріне қайшы келгенде ғана рұқсат етіледі. Бұдан басқа, кәмелетке толмағандардың қылмыстары туралы істер бойынша, жыныстық қылмыстар туралы істер бойынша және басқа да істер бойынша іске қатысушы адамдардың жеке өмірі туралы мәліметтердің жария етілуін болдырмау мақсатында, сондай-ақ жәбірленуші, куә немесе іске қатысушы басқа да адамдар, сондай-ақ олардың отбасы мүшелері немесе жақын туыстары қауіпсіздігінің мүдделері осыны талап еткен жағдайларда соттың дәлелді қаулысы бойынша жабық сот талқылауына жол беріледі. Сондай-ақ, қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын органның сот процесінің сотқа дейінгі сатысында сотта шешілетін іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдар жабық сот отырысында қ а р а л а д ы .

2. Жабық отырыста істерді талқылау осы Кодексте белгіленген барлық қағидалар сақтала отырып жүзеге асырылады.

3. Барлық жағдайларда іс бойынша қабылданған сот үкімі мен қаулылар ашық жарияланады.

30-бап. Қылмыстық сот ісін жүргізу тілі

1. Қазақстан Республикасында қылмыстық сот ісін жүргізу мемлекеттік тілде жүргізіледі, ал қажет болған жағдайда сот ісінде мемлекеттік тілмен бірдей орыс тілі немесе басқа да тілдер қолданылады.

2. Қылмыстық процесті жүргізетін орган істі орыс тілінде немесе өзге тілдерде жүргізу қажет болған жағдайда сот ісін жүргізу тілін өзгерту туралы дәлелді қаулы шығарады.

3. Іс бойынша іс жүргізілген тілді білмейтін немесе жеткілікті білмейтін іске қатысушы адамдарға сотта өзінің ана тілінде немесе олар білетін басқа тілде өтініш жасау, түсінік және айғақтар беру, өтініш білдіру, шағым жасау, істің материалдарымен танысу, сотта сөйлеу; осы Кодексте белгіленген тәртіпте аудармашының қызметін тегін пайдалану құқығы түсіндіріледі және қамтамасыз етіледі.

4. Қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы адамдарға олар үшін қажетті істің басқа тілде жазылған материалдарын қылмыстық сот ісін жүргізу тіліне аудару тегін қамтамасыз етіледі. Сот процесіне қатысушы адамдарға сотта айтылғандардың басқа тілде болған бөлігінің сот ісін жүргізу тіліне аудармасы тегін қамтамасыз етіледі.

5. Қылмыстық процесті жүргізуші органдар процеске қатысушыларға осы Кодекске сәйкес оларға сот ісін жүргізу тілінде тапсырылуға тиіс құжаттарды тапсырады. Бұл ретте қылмыстық сот ісін жүргізу тілін білмейтін адамдар үшін сот ісін жүргізудің осы адамдар таңдаған тілінде жазылған құжаттарының куәландырылған көшірмесі қоса беріледі.

31-бап. Іс жүргізу әрекеттері мен шешімдеріне шағымдану б о с т а н д ы ғ ы

1. Сот пен қылмыстық қудалау органының іс-әрекеттері мен шешімдеріне осы Кодексте белгіленген тәртіпте шағым жасалуы мүмкін.

2. Әрбір сотталған адамның осы Кодексте белгіленген тәртіпте үкімді жоғары тұрған сотқа қайта қаратуға құқығы бар.

3. Шағымды берген адамға зиян келетін немесе оның мүдделерін көздеп берілген адамға зиян келетін етіп қолдануға жол берілмейді.

3-тарау. Қылмыстық қудалау

32-бап. Жеке, жеке-жариялы және жариялы қудалау мен айыптау істері

1. Жасалған құқық бұзушылықтың сипатына және ауырлығына қарай қылмыстық қудалау мен сотта айыптау жеке, жеке-жариялы және жариялы түрде жүзеге

а с ы р ы л а д ы .

2. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 108, 109, 110 (бірінші бөлігінде), 114 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 123, 130, 131, 148, 150 (бірінші бөлігінде), 153, 198 (бірінші бөлігінде), 199 (бірінші бөлігінде), 317 баптарында (екінші бөлігінде), сондай-ақ осы баптың үшінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 154-бабында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы істер жеке айыптау істері болып есептеледі, іс бойынша іс жүргізу жәбірленушінің шағымы бойынша басталады және оның айыпталушымен, сотталушымен бітімге келуіне орай қысқартылуға жатады.

3. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 115, 120 (бірінші бөлігінде), 121 (бірінші бөлігінде), 126 (бірінші бөлігінде), 138, 139, 144, 146, 149 (бірінші бөлігінде), 155, 156 (екінші бөлігінде), 158 (екінші бөлігінде), 159 (бірінші бөлігінде), 160, 187, 189 (бірінші және екінші бөліктерінде), 190 (бірінші бөлігінде), 195 (бірінші бөлігінде), 198 (екінші бөлігінде), 199 (екінші бөлігінде), 201 (бірінші бөлігінде), 202 (бірінші бөлігінде), 204, 205 (бірінші бөлігінде), 206 (бірінші бөлігінде), 207 (бірінші бөлігінде), 208 (бірінші бөлігінде), 209 (бірінші бөлігінде), 211 (бірінші бөлігінде), 218 (бірінші бөлігінде), 222, 245 (бірінші бөлігінде), 248, 249 (бірінші бөлігінде), 315 (бірінші және екінші бөліктерінде), 317 (екінші бөлігінде), 342 (екінші бөлігінде), 386 (бірінші бөлігінде) баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы істер, сондай-ақ 154 (бірінші бөлігінде) бапта көзделген қылмыстық құқық бұзушылық, егер ол жұмысты қалпына келтіру туралы сот шешімін орындамаумен байланысты болса, жеке-жариялы айыптау істері болып есептеледі, іс бойынша іс жүргізу жәбірленушінің шағымы бойынша басталады және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 69-бабында көзделген жағдайларда ғана жәбірленушінің айыпталушымен, сотталушымен бітімге келуіне орай қысқартылады.

4. Прокурор, егер әрекет дәрменсіз немесе тәуелді күйде тұрған немесе басқа да себептермен өзіне тиесілі құқықтарды дербес пайдалануға қабілетсіз адамның мүдделерін қозғаса, жеке және жеке-жариялы айыптау іс бойынша не қоғамның немесе мемлекеттің мүдделерін қозғаса, жәбірленушінің шағымы болмаған кезде де жеке, жеке-жариялы іс бойынша іс жүргізуді бастайды.

5. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы хабар сотқа дейінгі тергеудің бірыңғай тізілімінде тіркелгеннен және шұғыл тергеу іс-әрекеттері жүргізілгеннен кейін, жеке және жеке-жариялы айыптау істері бойынша іс жүргізу және тіркелген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірмей жәбірленушінің шағымы болмаған кезде қудалау осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 5) тармағында көзделген негіздер бойынша қысқартылады.

6. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілгендерді қоспағанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер жариялы айыптау істері болып есептеледі.

Бұл істер бойынша қылмыстық қудалау жәбірленушінің шағым беруіне қарамастан жүзеге асырылады.

33-бап. Коммерциялық немесе өзге де ұйымның мәлімдемесі бойынша
қылмыстық жауапқа тарту

Егер Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 9-тарауында көзделген әрекет мемлекеттік кәсіпорын болып табылмайтын коммерциялық немесе өзге ұйымның мүдделеріне ғана зиян келтірсе және басқа ұйымдардың мүдделеріне, сондай-ақ азаматтардың, қоғамның немесе мемлекеттің мүдделеріне зиян келтірмесе, қылмыстық жауапқа тарту осы ұйым немесе уәкілетті орган басшысының мәлімдемесі немесе олардың келісімі бойынша жүзеге асырылады.

Ұйымның немесе уәкілетті органның басшысы адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту туралы мәлімдемені қылмыстық процестің кез келген сатысында кері қайтарып алуға құқылы. Мәлімдемені кері қайтарып алу осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 5) тармағында көзделген негіздер бойынша іс бойынша іс жүргізуді қысқартуға әкеп соғады.

34-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асырудың жалпы шарттары

1. Қылмыстық сот ісін жүргізу міндеттерін орындау мақсатында қылмыстық қудалау органы өз құзыреті шегінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілерін тапқан әрбір жағдайда қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасын белгілеуге, қылмыстық құқық бұзушылық жасауға кінәлі адамдарды әшкерелеуге, оларды жазалау үшін заңда көзделген барлық шараларды қолдануға, сонымен бірге кінәсіз адамдарды ақтау шараларын қолдануға міндетті.

2. Қылмыстық қудалау органы жәбірленушіге сот әділдігіне қол жеткізуін қамтамасыз етуге және қылмыстық құқық бұзушылық келтірген зиянды өтеу шараларын қолдануға міндетті.

3. Қылмыстық қудалау органы қылмыстық процестегі өзінің өкілеттігін қандай да болсын органдар мен лауазымды адамдарға тәуелсіз және осы Кодекстің талаптарына қатаң сәйкес түрде жүзеге асырады.

4. Қылмыстық іс бойынша объективті зерттеу жүргізуге кедергі келтіру мақсатында қылмыстық қудалау органына қандай түрде болса да ықпал ету заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

5. Қылмыстық қудалау органының заңға сәйкес қойған талаптары барлық мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың орындауы үшін міндетті және белгіленген мерзімде, бірақ үш тәуліктен кешіктірмей орындалуға тиіс. Күдіктіні ұстау, күзетпен ұстау туралы шешім қабылдау қажет болған жағдайда қылмыстық қудалау органының талабы жиырма төрт сағат ішінде орындалуға тиіс. Көрсетілген талаптарды дәлелсіз себептермен орындамау заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

35-бап. Іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар

1. Қылмыстық іс:

- 1) қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасының болмауы;
- 2) әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауы;
- 3) егер ол жасалған әрекет үшін жаза қолдануды жойса, рақымшылық ету актісінің с а л д а р ы ;
- 4) қылмыстық жауапқа тартылу мерзімінің ескіруіне байланысты;
- 5) осы Кодекстің 32-бабының төртінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекстің 32-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы іс бойынша жәбірленуші шағымының болмауы, сондай-ақ осы Кодекстің 32-бабының төртінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекстің 32-бабының екінші бөлігінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша жеке айыптаушының айыптаудан бас тартуы не коммерциялық немесе өзге ұйым немесе уәкілетті орган басшысының адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту туралы арызды кері қайтарып алуы;
- 6) егер жасаған әрекеті үшін қылмыстық жауаптылықты жоятын заң күшіне енген болса немесе Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңес заңды не өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп таныған жағдайда;
- 7) өзі туралы белгілі бір айыптау бойынша соттың заңды күшіне енген үкімі не қылмыстық қудалаудың мүмкін еместігін белгілейтін соттың күшін жоймаған қаулысы б а р а д а м ғ а қ а т ы с т ы ;
- 8) осы күдік бойынша қылмыстық қудалау органының қылмыстық қудалаудан қысқарту туралы күшін жоймаған қаулысы бар адамға қатысты;
- 9) іс бойынша іс жүргізу оған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін қажет жағдайларды қоспағанда, қылмыстық заң тыйым салатын әрекетті есі дұрыс емес жағдайда жасаған адамға қатысты;
- 10) қылмыстық қудалауға артықшылықтары немесе иммунитеті бар адамды қылмыстық жауаптылыққа тартуға уәкілетті органның немесе лауазымды адамның келісім беруден бас тартуына байланысты;
- 11) іс бойынша іс жүргізу қайтыс болған адамды ақтау немесе істі басқа адамдарға қатысты тергеу, сондай-ақ заңсыз жолмен табылған мүлікті, тәркіленуге жататын келтірілген зиянның өтелуін қамтамасыз ететін ақша қаражатын және өзге де құндылықтарды анықтау үшін қажет жағдайларды қоспағанда, қайтыс болған адамға қ а т ы с т ы ;
- 12) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің ережелеріне байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатылуға жататын адамға қатысты қысқартылады.

2. Іс бойынша іс жүргізу қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасының жоқтығы немесе қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауы дәлелденген кезде де, егер қосымша дәлелдемелер жинау үшін барлық мүмкіндіктер қолданылса, олардың болуы

дәлелденбеген кезде де осы баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақтарында көзделген негіздер бойынша қысқартылады.

3. Іс бойынша іс жүргізу осы баптың бірінші бөлігінің 2) тармағында көзделген негіз бойынша және күдіктінің (айыпталушының) зиян келтіруі заңды болып табылған не күдікті (айыпталушы) жасаған әрекет Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес оның қылмыстылығы мен қылмыстық жауаптылығын болдырмайтын мән-жайларда жасалған жағдайларда қысқартылады.

4. Егер мәлімдеуші қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам ретінде тікелей көрсеткен адам, қорғануға құқығы бар куә, күдікті, айыпталушы, сондай-ақ сотталушы немесе оның заңды өкілдері бұған қарсылық білдірсе, осы баптың бірінші бөлігінің 3), 4) және 11) тармақтарында көрсетілген негіздер бойынша қылмыстық істі қысқартуға жол берілмейді. Бұл жағдайда іс бойынша іс жүргізу жалғастырылады және оған негіздер болған кезде сотталған адамды жазадан не қылмыстық жауаптылықтан босату арқылы айыптау үкімінің қаулысымен аяқталады.

Осы баптың бірінші бөлігінің 3), 4), 9), 10) және 11) тармақтарында көрсетілген негіздер бойынша қылмыстық істі қысқарту туралы шешім қабылдау үшін жәбірленушінің келісімі талап етілмейді.

Қылмыстық істі қысқарту бір мезгілде қылмыстық қудалауды қысқартуға әкеп с о ғ а д ы .

5. Әрекет жасаған сәтте заңға сәйкес қылмыстық жауаптылыққа тарту мүмкін болатын жасқа толмаған адамға қатысты қылмыстық істі тоқтату туралы шешім осы баптың бірінші бөлігінің 2) тармағында көрсетілген негіз бойынша қабылдануға тиіс. Әрекет жасаған сәтте заңға сәйкес қылмыстық жауапқа тартылатын жасқа жетсе де, психикасының бұзылуына байланысты емес психикалық дамуы жағынан артта қалуы салдарынан өз әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) іс жүзіндегі сипаты мен қоғамдық қауіптілігін толығымен түйсіне алмаған және оларды игере алмаған, кәмелетке толмаған адамға қатысты қылмыстық істі қысқарту туралы шешім дәл осы негіз б о й ы н ш а қ а б ы л д а н у ы т и і с .

6. Қылмыстық қудалау органы қылмыстық қудалауды болдырмайтын мән-жайларды анықтағанда сотқа дейінгі іс жүргізудің кез келген сатысында қылмыстық істі қысқарту туралы қаулы шығарады.

Прокурор істі басты сот талқылауында қарау басталғанға дейін оны осы бапта көзделген негіздер бойынша оны соттан кері қайтарып алуға құқылы. Прокурор істі соттан кері қайтарып алғаннан кейін оны қысқарту үшін ол бойынша жаңа сотқа дейінгі іс жүргізу өткізуге және сотқа қайта жіберуге жол берілмейді.

7. Сотта қылмыстық қудалауды болдырмайтын мән-жайларды анықтаған мемлекеттік айыптаушы айыптаудан бас тарту туралы мәлімдеуге міндетті. Мемлекеттік айыптаушының айыптаудан бас тарту туралы мәлімдемесі, егер жеке айыптаушы айыптауды қолдауын жалғастырса, қылмыстық істі қараудың

жалғастырылуына кедергі келтірмейді.

8. Қылмыстық қудалауды болдырмайтын мән-жайларды анықтағанда сот қылмыстық істі қысқарту туралы мәселені шешуге міндетті.

9. Қылмыстық қудалау органдары және соттар қылмыстық іс қысқартылған кезде, адамның іс-әрекеттерінде әкімшілік немесе тәртіптік (сыбайлас жемқорлық) құқық бұзушылық белгілері болғанда он тәулік ішінде құзыретті органдарға әкімшілік немесе тәртіптік жауапқа тарту туралы мәселені шешу үшін материалдар жіберуге міндетті.

36-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асырмауға мүмкіндік беретін
м ә н - ж а й л а р

1. Қылмыстық қудалау органы, сот Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 66 – 68 баптарында, 69-бабының екінші, үшінші бөліктерінде, 70, 71, 84-бабының бірінші бөлігінде, сондай-ақ 442 – 443, 445 – 449, 454-баптарының ескертулерінде көзделген жағдайларда, тиісті мән-жайлар болған кезде өз құзыреті шегінде адамды қылмыстық жауаптылықтан босата отырып, қылмыстық қудалауды қысқартуға құқылы . Осындай жағдайларда сот қылмыстық жауаптылықтан босата отырып, айыптау үкімін шығаруға да құқылы .

2. Сотта қылмыстық қудалауды жүзеге асырмауға мүмкіндік беретін мән-жайларды анықтаған мемлекеттік айыптаушы айыпталушыны қылмыстық қудалаудан бас тартатындығы туралы мәлімдеуге құқылы. Мемлекеттік айыптаушы мәлімдеген қылмыстық қудалаудан бас тарту жеке айыптаушыға қылмыстық істің материалдарын пайдалана отырып, айыпталушыны қылмыстық қудалауды жалғастыруына кедергі келтірмейді .

3. Қылмыстық іс қысқартылғанға дейін күдіктіге, айыпталушыға істі қысқартудың негізі, оның құқықтық салдары және осы негіз бойынша оны қысқартуға қарсылық білдіру құқығы түсіндірілуге тиіс .

4. Қылмыстық істің қысқартылғандығы туралы жәбірленуші және оның өкілі хабардар етіледі, олар қаулыға жоғары тұрған сотқа немесе жоғары тұрған прокурорға шағымдануға құқылы .

5. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген негіздер бойынша қылмыстық істі қысқартуға, егер күдікті, айыпталушы оған қарсылық білдірсе, жол берілмейді. Мұндай жағдайда іс бойынша іс жүргізу әдеттегі тәртіппен жалғастырылады.

4-тарау. Ақтау. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз іс-әрекетімен келтірілген зиянды өтеу

37-бап. Күдікті (айыпталушы) ретінде тартылған адамды ақтау

1. Сот бойынша ақталған адам, сол сияқты оған қатысты осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 1), 2), 5), 6), 7), 8) тармақтарында көзделген негіздер бойынша қылмыстық істі қысқарту туралы соттың, қылмыстық қудалау органының қаулысы

шығарылған күдікті (айыпталушы) ақталады, яғни құқықтары қалпына келтіріледі және Қазақстан Республикасының Конституциясы кепілдік берген құқықтары мен бостандықтарын қандай да бір шектеуге болмайды.

2. Сот, қылмыстық қудалау органы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамды ақтау және оған қылмыстық процесті жүргізуші органның заңсыз іс-әрекетінің нәтижесінде келтірілген зиянды өтеу бойынша заңда көзделген барлық шараларды қолдануға тиіс.

38-бап. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз іс-әрекетінің нәтижесінде келтірілген зиянның өтелуіне құқығы бар адамдар

1. Адамға заңсыз ұстаудың, күзетпен ұстаудың, үйде қамауда ұстаудың, қызметінен уақытша шеттетудің, арнаулы медициналық ұйымға орналастырудың, соттаудың, медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолданудың нәтижесінде келтірілген зиян қылмыстық процесті жүргізуші органның кінәсіне қарамастан толық көлемде республикалық бюджеттен өтеледі.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші органның заңсыз іс-әрекеттерінің нәтижесінде келтірілген зиянның өтелуіне мына:

1) осы Кодекстің 37-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген адамдар;
2) егер осы Кодекстің 32-бабының төртінші бөлігінде көзделген мән-жайлардың болмауына қарамастан, қылмыстық қудалауды болдырмайтын мән-жайлар анықталған сәттен бастап сотқа дейінгі тергеу тоқтатылмаса, осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 5) тармағында көзделген негіздер бойынша қылмыстық іс қысқартылуға тиіс адамдар;

3) өздеріне қатысты қылмыстық іс осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 3) және 4) тармақтарында көзделген негіздер бойынша қысқартылуға тиіс, бірақ қылмыстық қудалауды болдырмайтын мән-жайлар анықталған сәттен бастап қысқартылмаған және мұндай адамдардың қылмыстық істі қысқартуға келіскеніне қарамастан қылмыстық қудалау заңсыз жалғастырылған адамдар;

4) жасаған әрекетінің саралануы Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің оны жасағаны үшін күдік келтіру немесе айыптау кезінде осы Кодексте ұстауға немесе күзетпен ұстауға жол берілмейтін одан жеңілірек қылмыс үшін жауаптылықты көздейтін бабына өзгерген не осы бап бойынша неғұрлым жеңіл жаңа жаза тағайындалған немесе үкімнен айыптаудың бөлігі алып тасталған және осыған байланысты жазасы төмендетілген жағдайда, сол сияқты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын немесе тәрбиелік ықпал ету мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы соттың заңсыз шешімі бұзылған жағдайда қамауға алуға, бас бостандығынан айыруға сотталған, ұсталған немесе күзетпен ұсталған адам. Қамауға алудың немесе бас бостандығынан айырудың іс жүзінде өтелген мерзімі Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің кінәлі адам жасаған әрекет жаңадан сараланған бабында

көзделген қамауға алу немесе бас бостандығынан айыру түріндегі жазаның ең жоғары мөлшерінен асатын бөлігінде заңсыз өтелген болып есептеледі;

5) заңды негізсіз тиісті мерзімінен артық қамауда ұсталған, сол сияқты қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысында іс жүргізуге мәжбүр етудің кез келген өзге де шараларына заңсыз ұшыраған адамдар құқылы.

3. Азамат қайтыс болған жағдайда зиянды өтеттіру құқығы белгіленген тәртіпте оның мұрагерлеріне, ал төленуі тоқтатыла тұрған зейнетақылар мен жәрдемақыларды алу бөлігінде отбасының асыраушысынан айрылу жағдайы бойынша жәрдемақымен қамтамасыз етілетін адамдар тобына жататын мүшелеріне ауысады.

4. Егер сотқа дейінгі тергеу және сот талқылауы барысында ерікті түрде өзіне өзі жала жабу жолымен ақиқатты ашуға кедергі келтіргендігі және сол арқылы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген зардаптардың пайда болуына жағдай жасағандығы дәлелденген адамға зиян өтелмейді.

5. Осы баптың қағидалары осы баптың екінші бөлігінің 3) тармағында көзделген мән-жайлар болмаған кезде адамға қатысты қолданылған іс жүргізудің мәжбүрлеу шаралары немесе қаулымен шығарылған айыптау үкімі рақымшылық ету немесе кешірім жасау актілерінің шығуына, мерзімінің ескіруіне немесе қылмыстық жауаптылықты жоятын немесе жазаны жеңілдететін заңның қабылдануына байланысты бұзылған немесе өзгертілген жағдайларға қолданылмайды.

6. Өзге мән-жайлар зиянды өтеттіруге негіз болып табылмайды.

39-бап. Зиянды өтеттіру құқығы және талап қою мерзімі

1. Қылмыстық процесті жүргізуші орган адамды толық немесе ішінара ақтау туралы шешім қабылдай отырып, оның келтірілген зиянның өтелуіне құқығын да тануға тиіс. Ақтау үкімінің немесе сотқа дейін тергеуді қысқарту туралы, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы қаулының көшірмесі мүдделі адамға тапсырылады не почта арқылы жіберіледі. Сонымен бір мезгілде оған зиянның өтелу тәртібі түсіндірілген хабарлама жолданады. Зиянның өтелуіне құқығы бар қайтыс болған адамның мұрагерлерінің, туыстарының немесе асырауындағылардың тұратын жерлері туралы мәлімет болмаған кезде хабарлама олар қылмыстық процесті жүргізуші органға өтініш жасаған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірілмей жолданады.

2. Осы Кодекстің 38-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген адамдар мүліктік зиянның толық көлемде өтелуіне, моральдық зиянның салдары жойылуына және еңбек, зейнетақы, баспана және өзге де құқықтары қалпына келтірілуіне құқылы. Соттың үкімі бойынша құрметті, әскери, арнаулы немесе өзге де атағынан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан, сондай-ақ мемлекеттік наградалардан айырылған адамдардың атағы, сыныптық шені, дипломатиялық дәрежесі, біліктілік сыныбы, мемлекеттік наградалары қалпына келтіріледі.

3. Қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз іс-әрекеті келтірген зиянды

өтеу туралы талапты осы Тарауда көзделген тәртіпте құқықтарды қалпына келтіру тәртібін түсіндіретін хабарлама алынған күннен бастап алты ай ішінде қоюға болады. Осы мерзім дәлелді себептермен өткізіп алынған болса, мүдделі адамдардың өтініші бойынша прокурор не сот оны қалпына келтіре алады.

4. Алты ай мерзім өткеннен кейін қылмыстық процесті жүргізетін органның заңсыз іс-әрекеттері келтірген зиянды өтеу туралы азаматтық және азаматтық іс жүргізу заңнамасында көзделген тәртіпте және мерзімде талап қоюға болады.

40-бап. Мүліктік зиянды өтеу

1. Осы Кодекстің 38-бабының екінші бөлігінде көрсетілген адамдарға келтірілген мүліктік зиян:

1) жалақыны, зейнетақыны, жәрдемақыны, олар айырылған өзге де қаражаттар мен кірістерді;

2) соттың үкімінің немесе өзге де шешімінің негізінде заңсыз тәркіленген немесе мемлекеттің кірісіне айналдырылған мүлікті;

3) соттың заңсыз үкімін орындау үшін өндіріліп алынған айыппұлдарды; сот шығындарын және адам заңсыз әрекеттерге байланысты төлеген өзге де сомаларды;

4) адам көрсетілген заң көмегі үшін төлеген сомаларды;

5) қылмыстық қудалау нәтижесінде келтірілген өзге де шығыстарды өтеуді қамтиды.

2. Осы Кодекстің 38-бабының екінші бөлігінде көрсетілген адамдарды күзетпен ұстауға, қамауды немесе бас бостандығынан айыруды өтейтін жерлерде ұстауға жұмсалған сомалар, бұл адамдарды қылмыстық қудалауға байланысты сот шығындары, сол сияқты олардың күзетпен ұсталуын, қамауға алынуын немесе бас бостандығынан айырылуын өтеуі уақытында қандай да бір жұмыстарды орындағаны үшін жалақысы қылмыстық процесті жүргізуші органның заңсыз іс-әрекетінің нәтижесінде келтірілген зиянды өтеу төлеміне жататын сомадан шегеріле алмайды.

3. Зиянды өтеудің тәртібі туралы хабарламамен бірге осы Кодекстің 39-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген құжаттардың көшірмесін алған кезде осы Кодекстің 38-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген адамдар сотқа дейінгі тергеуді қысқарту, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы үкім, қаулы шығарған органға мүліктік зиянды өтеу туралы талап қоюға құқылы. Егер істі жоғары тұрған сот қысқартса немесе үкімді өзгертсе, зиянды өтеу туралы талап үкімді шығарған сотқа жолданады. Кәмелетке толмағанның атынан зиянды өтеу туралы талапты оның заңды өкілі қоюға құқылы.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілген орган өтініш түскен күннен бастап бір айдан кешіктірмей, қажет болған жағдайларда қаржы және әлеуметтік қорғау органдарынан есеп сұрату арқылы зиянның мөлшерін айқындайды, одан кейін инфляцияны ескере отырып бұл зиянды өтеу үшін төлем жүргізу туралы қаулы шығарады. Егер сот істі апелляциялық, кассациялық немесе қадағалау тәртібінде қарау

кезінде қысқартса, көрсетілген іс-әрекеттерді бірінші саты бойынша қараған сот судьясы сот талқылауын өткізбестен жеке-дара жүргізеді.

Қаулыда: мүліктік зиянды өтеу негізі; оның ақша түріндегі есебі мен мөлшері; ақталушыға қайтаруға жататын мүлік; төлем жүргізуге немесе мүлікті қайтаруға міндетті орган; төлем жүргізу үшін қаулыны көрсетудің мерзімдері, қаулыға шағымданудың тәртібі мен мерзімдері көрсетілуге тиіс.

5. Зиянды өтеу туралы мәселе бойынша органның қаулысына осы Кодекстің 105 және 106-баптарына сәйкес көзделген тәртіпте прокурорға немесе сотқа шағым жасалуы мүмкін. Сот қаулысына осы Кодекстің 106-бабында немесе тиісінше 422-бабында көзделген тәртіпте жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы мүмкін.

6. Заңды күшіне енгеннен кейін елтаңбалы мөрмен расталған қаулының көшірмесі төлем жүргізуге міндетті органдарға көрсету үшін адамға тапсырылады немесе жолданады. Төлем төлеу жүргізу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі а й қ ы н д а й д ы .

Мүліктік зиянды өтеуге төлем жүргізу туралы органның немесе соттың қаулысы ол заңды күшіне енген күннен бастап үш жыл ішінде, ал осы Кодекстің 41-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген өзге де құқықтарды қалпына келтіру – алты ай ішінде төлеуге көрсетілуі мүмкін.

7. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асырған органдардың заңсыз іс-әрекеттерімен заңды тұлғаларға келтірілген зиянды өтеу туралы талап осы бапта көзделген тәртіпте қаралады және зиянды белгіленген көлемде мемлекет өтейді.

41-бап. Моральдық зиянның зардаптарын жою

1. Қылмыстық процесті жүргізуші адамды ақтау туралы шешім қабылдаған орган келтірілген зиян үшін одан ресми түрде кешірім сұрауға міндетті.

2. Келтірілген моральдық зиян үшін ақшалай өтемақы туралы талап қою азаматтық сот ісін жүргізу тәртібінде ұсынылады.

3. Егер адам заңсыз қылмыстық қудалауға ұшыратылып, ал қылмыстық қудалау, ұстау, күзетпен ұстау, қызметінен уақытша шеттету, медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыру, соттау және оған қатысты қолданылып, кейіннен заңсыз деп танылған басқа да іс-әрекеттер туралы мәліметтер баспасөзде жарияланса, радио, теледидар немесе өзге де бұқаралық ақпарат құралдары арқылы таратылса, осы адамның талап етуі бойынша, ал ол қайтыс болған жағдайда оның туыстарының немесе оның құқықтарын қалпына келтіру туралы шешім қабылдаған қылмыстық процесті жүргізуші органның талап етуі бойынша тиісті бұқаралық ақпарат құралдары бір айдың ішінде ол туралы қажетті хабарлама жасауға міндетті.

4. Осы Кодекстің 38-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген адамдардың талап етуі бойынша қылмыстық процесті жүргізуші орган екі апта мерзім ішінде заңсыз шешімдердің күші жойылғаны туралы оның жұмыс істейтін, оқитын, тұратын жері бойынша жазбаша хабарлама жолдауға міндетті.

42-бап. Құқықтарды қуыным тәртібімен қалпына келтіру

Егер зиянды өтеу туралы талапты осы тарауда көзделген тәртіпте беру үшін алты ай мерзім өтіп кетсе және оны қалпына келтіруден бас тартылса, адам азаматтық сот ісін жүргізу тәртібінде сотқа жүгінуге құқылы.

5-тарау. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу

43-бап. Қылмыстық істерді біріктіру

1. Бір іс жүргізуде бір немесе бірнеше қылмыстық құқық бұзушылықты бірге қатысумен жасаған адамдарға, бірнеше құқық бұзушылық жасаған адамға, осы қылмыстарды күні бұрын уәде бермей жасырғандығы немесе олар туралы айтпағандығы үшін күдікті (айыпты) адамға қатысты істер біріктірілуі мүмкін.

2. Күдікті анықталмаған, бірақ бір адам немесе адамдар тобы бірнеше қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп пайымдауға жеткілікті негіз болған жағдайда қылмыстық істерді біріктіруге рұқсат етіледі.

3. Қылмыстық істерді біріктіру қылмыстық процесті жүргізуші органның қаулысы негізінде жүргізіледі. Қылмыстық қудалау органы шығарған қаулының көшірмесі жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жіберіледі.

4. М ы н а л а р :

1) әртүрлі адамдарға қатысты бірдей күдіктену, айыптау;
2) жеке айыптау ісі қарастырылған жағдайлардан басқа, бір-біріне қатысты қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп айып тағылған адамдарға қатысты күдіктену , а й ы п т а у ;

3) істің біреуі бойынша қылмыстық қудалауды жеке тәртіпте, ал екіншісі бойынша – ж а р и я т ә р т і п т е жүзеге а с ы р у ;

4) бірлесіп қарау істі объективті қарауға кедергі жасайтын барлық басқа күдіктену, айыптау бір іс жүргізуге біріктірілмеуге тиіс.

5. Бірнеше іс біріктірілген іс бойынша іс жүргізу мерзімі уақыты бойынша бірінші қылмыстық іс жүргізу басталған күннен бастап есептеледі. Егер біріктірілген істердің біреуі бойынша бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау не үй қамағына алу қолданылса, тергеу мерзімі аталған бұлтартпау шаралары қолданылған сотқа дейінгі тергеу басталған күннен бастап есептеледі.

6. Адамдарға қылмыстық процеске қатысушылар құқығы өздеріне қатысты біріктірілген істер бойынша ғана тиесілі болады.

44-бап. Қылмыстық істі бөлектеу

1. Сот, қылмыстық қудалау органы қылмыстық істен:

1) мемлекеттік құпияларды қорғауға байланысты жабық сот талқылауы үшін негіз оған қатысты болатын, бірақ басқа күдіктілерге, айыпталушыларға қатысты емес жекелеген күдіктілерге немесе айыпталушыларға;

2) ересектермен бірге қылмыстық жауаптылыққа тартылған кәмелетке толмаған күдіктіге немесе айыпталушыға;

3) қылмыстық жауаптылыққа тартуға жататын жекелеген анықталмаған тұлғаларға, сондай-ақ осы Кодекстің 45-бабында көзделген басқа жағдайларда;

4) прокурор іс жүргізу келісімін жасасқан күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға қатысты басқа қылмыстық істі жеке жүргізуге бөлектеуге құқылы.

2. Сотқа дейінгі тергеу немесе күзетпен ұстау мерзімдері аяқталуға жақын көп эпизодты қылмыстық істі тергеу жағдайында тергеуші, анықтаушы, анықтау органы күдіктену бөлігінде тергеу объективті және жеткілікті жүргізілгендігін мойындай отырып, істің бір бөлігін, егер ол істің қалған бөлігін тергеуге және қарауға кедергі жасамаса, сотқа жолдау үшін жеке іс жүргізуге бөлектеуге құқылы.

3. Егер қылмыстық іс бойынша тергелетін іске байланысты емес қылмыстық құқық бұзушылық белгілері бар іс-әрекеттер туралы мәлімет алынса, ол туралы барлық материалдар осы Кодексте көзделген тәртіпте сотқа дейінгі жаңа тергеу бастау үшін дереу бөлектелуге тиіс.

4. Қылмыстық істерді бөлектеуге, егер ол істі тергеу мен шешудің объективтілігі мен жеткіліктілігіне әсер етпесе, рұқсат етіледі.

5. Істі бөлектеу қылмыстық процесті жүргізуші органның қаулысы негізінде жүзеге асырылады. Қылмыстық қудалау органы шығарған қаулының көшірмесі жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жіберіледі. Қаулыға түпнұсқада немесе көшірмесінде бөлектенетін материалдардың тізбесі қоса берілуге тиіс.

6. Бөлектелген іс бойынша іс жүргізудің мерзімі қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәлімдеме, хабарлама жаңа қылмыстық құқық бұзушылық жөніндегі Сотқа дейінгі тергеудің бірыңғай тізіліміне тіркелген күннен бастап есептеледі. Қалған жағдайларда мерзім негізгі қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі тергеу басталған кезден бастап есептеледі.

45-бап. Іс бойынша сот ісін жүргізуді тоқтата тұру және сотқа дейінгі тергеу мерзімдерін үзу

1. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу:

1) айыпталушы соттан жасырынған не оның орналасқан жері басқа себептермен анықталмаған;

2) айыпталушыны, сотталушыны қылмыстық қудалау иммунитетінен айыру не оны шетелдік мемлекеттерге беру туралы мәселелердің шешілуіне байланысты сотталушының іске қатысуының нақты мүмкіндіктері болмаған;

3) сотталған адамның жүйкесінің заңда көзделген тәртіпте куәландырылған уақытша бұзылуы немесе өзге де ауыр науқастанған;

4) сотталған адамның Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерде болуы;

5) қылмыстық іс бойынша одан әрі іс жүргізуге уақытша кедергі келтіретін еңсерілмейтін күштің әрекеті;

6) егер бұл ретте басты сот талқылауын жалғастыру мүмкін болмаса, тиісті с а р а п т а м а жү р г і з і л г е н ;

7) осы Кодекстің 58-тарауында көзделген тәртіпте құқықтық көмек алуға байланысты іс жүргізу әрекеттері орындалған;

8) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімінің бекітілген талаптарын орындау үшін не қаралып отырған іспен және жаңа адамдарға қатысты істі жеке қарау мүмкін болмаса, басқа адамдарды қылмыстық жауаптылыққа тартуға және оларды сотқа беруге, қылмыстық істі прокурорға қайтарған;

9) сотталушының дәлелдемелердің заңсыз іс-қимылдар қолдана отырып алынғаны немесе оған қатал қарағаны туралы арызын сотта прокурордың қарауы және оның шешіміне шағымдануы, бұл ретте бас сот талқылауын жалғастыруға мүмкіндік болмаған жағдайда сот қаулысымен тоқтатыла тұрады.

2. Қылмыстық істі басқа қылмыстық іспен қосу және жаңа айыптау актісін жасау қажеттігіне орай, істі сотта талқылауды жалғастыруға мүмкін болмаған кезде, қаралып отырған іспен және жаңа адамдарға қатысты істі жеке қарау мүмкін болмаса, басқа адамдарды қылмыстық жауаптылыққа тартуға және оларды сотқа беруге, іс бойынша іс жүргізу қылмыстық істі қосқанға және жаңа айыптау актісін жасағанға дейін тоқтатыла т ұ р а д ы .

3. Сот осы қылмыстық істе қолдануға жататын, Қазақстан Республикасы Конституциясында бекітілген адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заң немесе өзге де нормативтік актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыныспен Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесіне жүгінген жағдайда, сот іс бойынша іс жүргізуді толықтай немесе тиісті бөлігінде тоқтата тұруға м і н д е т т і .

Егер Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңес басқа соттың бастамасымен осы қылмыстық іс бойынша қолдануға жататын заңды немесе өзге де нормативтік актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсынысты іс жүргізуге қабылдаса, сондай-ақ қорғау тараптарынан іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру туралы тиісті өтініш келіп түскен жағдайда, сот іс бойынша іс жүргізуді толықтай немесе тиісті бөлігінде тоқтата тұруға міндетті.

4. Сотта қылмыстық іс бойынша іс жүргізу, егер жеке айыптау ісі бойынша жеке айыптаушы оның ауыр науқас екендігіне, Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерде іссапарда болуына немесе азаматтық борышын орындауына байланысты сотта қылмыстық қудалауды жүзеге асыра алмаған жағдайда да сот қаулысымен толықтай немесе тиісті бөлігінде тоқтатыла тұрады.

5. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу оны тоқтатуға негіз болған жағдайлар жойылғанға дейін тоқтатыла тұрады, ал сотта қарау мерзімі кідіртіле тұрады. Олар жойылған соң ол соттың қаулысымен жаңартылады.

6. Іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру немесе жаңарту туралы процеске

қатысушыларға, оның ішінде қорғау тарапына хабарланады.

7. Тоқтатылып қойған іс, егер іс бойынша ескіру мерзімін үзу туралы мәлімет болмаса, қылмыстық заңда белгіленген ескіру мерзімінің аяқталуы бойынша қысқартылуға тиіс.

8. Сотқа дейін тергеу мерзімдері мынадай жағдайларда:

- 1) қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам анықталмаған кезде;
- 2) күдікті (айыпталушы) Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерде болған;
- 3) күдікті (айыпталушы) қылмыстық қудалау органдарынан жасырынғанда не оның тұратын жері өзге де себептермен анықталмағанда;
- 4) заңда көзделген тәртіпте куәландырылған күдіктінің (айыпталушының) жүйкесі уақытша бұзылған немесе өзге де ауыр науқастанған;
- 5) осы Кодекстің 58-тарауында көзделген тәртіпте құқықтық көмек алуға байланысты іс жүргізу әрекеттері орындалмаған;
- 6) хабар-ошарсыз жоғалған адам табылмаған;
- 7) егер бұл ретте тергеуді жалғастыру мүмкін болмаса, тиісті сараптама өткізілген жағдайларда үзіледі.

9. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы баптың жетінші бөлігінде аталған негіздер бойынша сотқа дейінгі тергеу мерзімдерін үзген кезде іс жүргізу мерзімдерінің үзілгені туралы прокурорды жазбаша хабардар етеді.

10. Сотқа дейін тергеудің үзілген мерзімдері оларды үзуге негіз болған мән-жайлар жойылған сәттен бастап жаңартылады, ол туралы прокурор жазбаша хабардар етіледі.

Ескерпе: Қылмыстық іс бойынша одан әрі іс жүргізуге кедергі келтіретін еңсерілмейтін күштің әрекеті деп табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар түсінілуі тиіс.

46-бап. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді аяқтау
Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу:

- 1) қылмыстық іс бойынша іс жүргізу толық қысқартылғандығы туралы қаулының күшіне енуі бойынша;
- 2) үкімнің немесе іс бойынша басқа да түпкілікті шешімнің орындалуы бойынша – егер ол оны орындау жөнінде арнаулы шаралар қабылдауды қажет етпесе;
- 3) үкімнің немесе іс бойынша басқа да түпкілікті шешімнің орындалғандығы туралы растау алынуы бойынша – егер ол оны орындау жөнінде арнаулы шаралар қабылдауды қажет ететін болса, аяқталады

47-бап. Құпиялылықты сақтау

1. Қылмыстық сот ісін жүргізу барысында осы Кодексте және басқа да заңнамада көзделген мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын, алынатын мәліметтерді қорғау жөніндегі шаралар қабылданады.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган мемлекеттік және өзге де құпияларды құрайтын мәліметті хабарлауды немесе беруді ұсынған адамдар тиісті құпияларды

сақтау қажеттігіне сілтеме жасай отырып, көрсетілген талапты орындаудан бас тарта алмайды, бірақ одан қылмыстық іс бойынша іс жүргізу үшін көрсетілген мәліметтерді алудың қажеттігін растайтын, тиісті іс жүргізу әрекетінің хаттамасына енгізуге жататын түсіндірме алуға құқылы.

3. Қылмыстық процеске қатысушылардың мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтермен танысу тәртібі заңнамада айқындалады.

4. Егер сот алқабилердің қатысуымен қарайтын қылмыстық істің материалдарында мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтер болған жағдайда, облыстық және оған теңестірілген соттың қызметін материалдық-техникалық және өзге де қамтамасыз етуді жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік орган төрағалық етушінің жазбаша өкімі бойынша алқабилерді мемлекеттік құпияларға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте рұқсат етуді ресімдейді.

5. Мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметті қамтитын дәлелдемелер соттың жабық отырысында зерттеледі.

6. Өзге де құпияларды құрайтын мәліметті, сондай-ақ жеке өмірінің ішкі сырын ашатын дәлелдемелер, аталған мәліметтердің жариялану қаупі төнген адамдардың сұрауы бойынша соттың жабық отырысында зерттелуі мүмкін.

7. Жеке өмірге тиіспеушілікті бұзудың, жеке немесе отбасылық құпияны жариялаудың нәтижесінде адамға келтірілген зиян заңда көзделген тәртіпте өтелуге тиіс.

8. Анықтау және алдын ала тергеу деректерінің құпиялығын сақтау тәртібі осы Кодекстің 201-бабында айқындалады.

9. Процеске қатысушыларға тапсырылуға жататын, мемлекеттік құпияларды немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтер бар істен шығарылған іс олармен танысқаннан кейін іспен бірге сақталады және процеске қатысушыларға сот отырысы кезінде тапсырылады.

10. Сот үкімдегі немесе қаулылардағы мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияларды іс материалдарына сілтеме жасай отырып, олардың мазмұнын ашпайды.

6-тарау. Іс жүргізу мерзімдері

48-бап. Мерзімдерді есептеу

1. Осы Кодексте белгіленген мерзімдер сағаттармен, тәуліктермен, айлармен, жылдармен есептеледі.

2. Мерзімдерді есептеу кезінде мерзімнің өтуі басталатын сағат пен тәулік есепке алынбайды. Бұл қағиданың күзетпен ұстау, үй қамағына алу және медициналық немесе арнаулы оқу-тәрбие мекелерінде ұстау кезіндегі мерзімдерді есептеуге қатысы жоқ.

3. Мерзімді есептеу кезінде оған жұмыс уақыты емес уақыт та кіреді.

4. Мерзімді тәулікпен есептеу кезінде мерзім оның соңғы тәулігінің жиырма төрт сағатында аяқталады. Мерзімді айлармен немесе жылдармен есептеу кезінде мерзім соңғы айдың соңғы күнінде аяқталады. Егер мерзімнің аяқталуы жұмыс күні емес (демалыс, мереке) күнге келсе, онда ұстау күзетпен ұстау, үй қамағына алу және медициналық немесе арнаулы оқу-тәрбие мекемесінде болуы кезіндегі мерзімін есептеу жағдайларын қоспағанда, одан кейінгі бірінші жұмыс күні мерзімнің соңғы күні болып саналады.

5. Адамды қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұстаған кезде мерзім осы шара іс жүзінде қолданылған сәттен (сағаттан, минуттан) бастап есептеледі. Күзетпен ұстау, үй қамағына алу және медициналық немесе арнаулы оқу-тәрбие мекемелерінде болу мерзімдері мерзімнің бірінші тәулігіне кіреді.

49-бап. Мерзімді сақтау және ұзарту

1. Егер шағым, өтініш немесе өзге де құжат мерзім аяқталғанға дейін поштаға тапсырылса, оны қабылдауға уәкілетті адамға берілсе немесе мәлімделсе, ал күзетпен ұсталушы не медициналық ұйымға орналастырылған адамдар үшін, егер шағым немесе өзге де құжат күзетпен ұстау орнының немесе медициналық ұйымның әкімшілігіне мерзім аяқталғанға дейін тапсырылса, мерзім өтіп кеткен болып саналмайды. Шағымды немесе өзге де құжатты поштаға тапсыру уақыты пошта штемпелі бойынша, ал оны қабылдауға уәкілетті адамға немесе күзетпен ұстау орнының немесе медициналық ұйымның әкімшілігіне тапсыру уақыты бұл ұйымдар кеңсесінің немесе лауазымды адамдарының қойған белгісі бойынша айқындалады.

2. Лауазымды адамдардың белгіленген мерзімді сақтауы іс жүргізу құжаттарында тиісті көрсетумен расталады. Қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы адамдарға тапсырылуға жататын құжаттардың алынғандығы іске қоса тігілген олардың қолхатымен расталады.

3. Іс жүргізу мерзімдері осы Кодексте белгіленген жағдайларда және тәртіпте ғана ұзартылуы мүмкін.

50-бап. Мерзімді өткізіп алудың салдары және оны қалпына келтіру тәртібі

1. Қылмыстық процеске қатысушылардың мерзім аяқталғаннан кейін жасаған іс жүргізу әрекеті жарамсыз болып саналады.

2. Дәлелді себептермен өткізіліп алынған мерзім, мүдделі адамның өтініші бойынша, анықтаушының, тергеушінің, прокурордың немесе іс жүргізіп отырған судьяның қаулысымен қалпына келтірілуі мүмкін. Бұл ретте мерзім, егер қылмыстық процесті жүргізуші органның тиісті шешімімен өзгеше көзделмесе, басқа адамдар емес, оны өткізіп алған адам үшін қалпына келтіріледі.

3. Мүдделі адамның өтініші бойынша белгіленген мерзім өткізіліп алып шағым жасалған шешімді орындау өтіп кеткен мерзімді қалпына келтіру туралы мәселе шешілгенге дейін тоқтатыла тұруы мүмкін.

4. Мерзімді қалпына келтіруден бас тартуға осы Кодексте белгіленген тәртіпте шағым (наразылық) жасалуы мүмкін.

2-бөлім. Қылмыстық процеске қатысатын мемлекеттік органдар мен адамдар 7-тарау. Сот

5 1 - б а п . С о т

1. Сот, сот билігі органы бола отырып, қылмыстық істер бойынша сот төрелігін жүзеге асырады.

2. Кез-келген қылмыстық іс соттың заңды, тәуелсіз, құзыретті және бейтарап құрамымен ғана қаралады, мұны осы Кодексте белгіленген:

– нақты істердің соттылығын анықтау;

– нақты қылмыстық істерді қарау үшін соттың құрамын жасақтау;

– судьяларды бөлу;

– істі шешу функциясын айыптау және қорғау функциясынан бөлектеу қағидаларын сақтаумен қамтамасыз етіледі.

3. Қазақстан Республикасында қылмыстық істер бойынша сот төрелігін:

Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты;

облыстық және оларға теңестірілген соттар, Әскери сот;

аудандық және оларға теңестірілген соттар;

қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттар, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар, горнизонның әскери соттары жүзеге асырады.

5 2 - б а п . С о т т ы ң құ р а м ы

1. Бірінші сатыдағы соттарда қылмыстық істерді қарауды судья жеке-дара жүзеге асырады, ал соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында жасалған әскери қылмыстар және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99 (15 тармағының екінші бөлігі), 171 (төртінші бөлігі), 175, 177, 178, 184, 253 (төртінші бөлігі), 260 (бесінші бөлігі), 282 (төртінші бөлігі), 292 (төртінші бөлігі), 293 (төртінші бөлігі), 294 (төртінші бөлігі), баптарында көзделген қылмыстар туралы істерді қоспағанда, оларды жасағаны үшін қылмыстық заңмен өлім жазасы немесе өмір бойы бас бостандығынан айыру көзделген қылмыстар туралы істер бойынша қылмыстық істерді қарау айыпталушының өтініші бойынша бір судьяның және он алқабидің құрамында жүзеге асырылады.

2. Қылмыстық істерді апелляциялық тәртіпте қарауды судья жеке-дара, ал алқабилер қатысқан соттың үкімдеріне, қаулыларына шағымдарды, наразылықтарды қарау кезінде құрамында төраға және алқаның кемінде екі судьясы алқада жүзеге асырады.

Апелляциялық алқаның төрағасы іссапарда, демалыста болуына немесе ауырып

қалуына байланысты болмаған кезде аталған істерді алқада қарау кезінде сот төрағасы апелляциялық алқа төрағасы міндетін атқару жүктеген алқа судьясы төрағалық етеді.

3. Кассациялық сатыда істерді қарауды облыстық және оған теңестірілген сот төрағасының төрағалық етуімен кемінде үш судья құрамындағы алқа жүзеге асырады.

Облыстық және оған теңестірілген сот төрағасы іссапарда, демалыста болған немесе науқасына байланысты болмаған кезде іс кассациялық сатыда қаралған кезде сот төрағасы осы міндетті атқаруды жүктеген кассациялық алқа судьясы төрағалық е т е д і .

4. Істі Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотында қарауды кемінде үш судья құрамындағы алқада жүзеге асырады.

5. Істерді жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қараған кезде соттың құрамы осы Кодекстің 507-бабында көзделген қағидаларға сәйкес айқындалады.

6. Үкімді орындау кезінде туындайтын мәселелерді және есі дұрыс емес адамдарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істерді қарауды тиісті соттың судьясы жеке-дара жүзеге асырады.

7. Істерді қарауға қатысуға кедергі болатын мән-жайларға байланысты бір алқа судьяларының саны істерді алқада қарауды қамтамасыз етуге жеткіліксіз болған жағдайларда, облыстық және оған теңестірілген сот төрағасы істі қарауға қатысуға басқа алқаның судьяларын тартуға құқылы.

53 - б а п . Соттың өкілеттігі

1. Сот билігінің органы ретіндегі соттың өкілеттігі заңда айқындалады.

2 . Т е к с о т қ а н а :

1) адамды қылмыстық құқық бұзушылық жасалуына кінәлі деп тануға және оған жаза тағайындауға, соның ішінде істі қысқартылған тәртіпте қарау арқылы;

2) адамға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын не мәжбүрлеп тәрбиелік ықпал ету шараларын қолдануға;

3) төмен тұрған сот қабылдаған шешімнің күшін жоюға немесе оны өзгертуге;

4) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін бекітуге;

5) сот актілерін жаңадан анықталған мән-жайлар бойынша қайта қарауға;

6) тергеушінің, анықтаушының, анықтау органының, прокурордың күдіктіге, айыпталушыға қатысты күзетпен қамауда ұстау, үй қамағында ұстау, экстрадициялық қамау түріндегі таңдаған бұлтартпау шараларына санкция беруге және олардың м е р з і м і н ұ з а р т у ғ а ;

7) күзетпен қамауда ұсталмаған адамды сот-психиатриялық және/немесе сот-медициналық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыруға, кәмелетке толмаған күдіктіні, айыпталушыны арнаулы балалар м е к е м е с і н е о р н а л а с т ы р у ғ а ;

8) адам мәйітін эксгумациялауға санкция беруге, халықаралық іздеу жариялауға, м ү л і к к е т ы й ы м с а л у ғ а қ ұ қ ы л ы .

3. Сот осы Кодексте көзделген жағдайларда және тәртіпте:

1) қылмыстық қудалау органының шешімдері мен іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) жасалған шағымдарды қарайды;

2) прокурордың және қорғаушының өтініші бойынша куә мен жәбірленушінің айғақтарын сақтауға тапсыру депонирлейді;

3) ақшалай және әкімшілік жаза қолданады;

4) үкімді орындауға байланысты мәселелерді қарайды.

4. Егер істі сотта қарау кезінде қылмыстық құқық бұзушылық жасауға, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын бұзуға ықпал еткен мән-жайлар, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеу барысында жол берілген басқа да заң бұзушылықтар анықталса, сот жеке қаулы шығарып, онда осы заңды бұзудың қажетті шаралар қабылдауды талап ететін мән-жайлары мен фактілеріне тиісті ұйымдардың немесе адамдардың назарын аударады. Егер сот мұны қажет деп тапса, басқа жағдайларда да жеке қаулы шығаруға құқылы.

5. Төмен тұрған соттың (судьяның) атына жеке қаулы шығарылмайды. Үкімді, қаулыны жоюға немесе өзгертуге әкеп соққан, төмен тұрған сот жол берген заң бұзушылықтар туралы жоғары тұрған сот сатысының сот актілерінде көрсетіледі. Әкімшілік немесе тәртіптік жауаптылыққа әкеп соғатын басқа да қылмыстық құқық бұзушылықтар не әрекеттер құрамын құрайтын әрекеттер жасау фактілері анықталған кезде сот заңда көзделген шараларды қабылдау үшін тиісті прокурордың атына жеке қаулы шығарады.

6. Заңда көзделген жағдайларда судьяның қаралып жатқан істер бойынша қаралатын іске жататын анықтау органдарының, жария етуге жатпайтын жедел-ізвестіру қызметін ұйымдастыру туралы мәліметтерін қоспағанда, нақты жедел-ізвестіру шаралары, ақпаратты алу көздері және тәсілдері туралы талап етуге және олармен танысуға құқылы.

5 4 - б а п . С у д ь я

1. Өз құзыреті шегінде істі жеке-дара қарайтын, соттың отырысын дайындау не оның үкімінің немесе басқа шешімінің орындалуын қамтамасыз ету жөнінде өкім жасау қызметін жүзеге асыратын, осы Кодекстің 53-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген өтініштер мен шағымдарды шешетін судьяға соттың өкілеттігі тиесілі болады.

2. Істі судьялар алқасының құрамында қарайтын судья істі қарауға байланысты туындайтын барлық мәселелерді шешу кезінде төрағалық етушімен және басқа да судьялармен тең құқықтарды пайдаланады Судья қаралатын мәселелер бойынша басқа судьялардың пікірімен келіспеген кезде ол конвертке желімделіп, қылмыстық іске қосылатын өзінің ерекше пікірін жазбаша баяндауға құқылы. Конвертті ашуға және судьяның ерекше пікірімен танысуға істі қарау кезінде тек жоғары тұрған сотқа ғана жол беріледі.

55-бап. Тергеу судьясының өкілеттігі

1. Сотқа дейінгі іс жүргізу барысында тергеу судьясы осы Кодексте көзделген жағдайларда мынадай мәселелерді:

- 1) күзетпен ұстауға санкция беруді;
- 2) үй қамағына алу санкция беруді;
- 3) экстрадициялық қамауға санкция беруді;
- 4) күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, экстрадициялық қамау мерзімін ұзартуды;
- 5) кепіл болуды қолдануды;
- 6) мүлікке тыйым салуға санкция беруді;

7) күзетпен ұсталмайтын адамды сот-психиатриялық немесе сот-медициналық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыру, сонымен қатар қылмыстық заңмен тыйым салынған әрекетті жасаған психикалық ауруға шалдыққан адамдарға қауіпсіздік шараларын қолдану кезінде, кәмелетке толмаған күдіктіні, айыпталушыны арнаулы балалар мекемесіне орналастыруды;

8) бұрын күзетпен ұстау қолданылмаған адамға қатысты психикалық сырқатқа шалдығу фактісі анықталған кезде, оны қатаң оқшаулау жағдайында ауруларды ұстауға лайықталған психиатриялық көмек көрсететін арнаулы медициналық ұйымға а у ы с т ы р у д ы ;

9) мәйітті эксгумация жасауды;

10) күдіктіге, айыпталушыға халықаралық іздеу жариялауды қарайды.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайда тергеу судьясы:

1) анықтаушының, анықтау органдарының, тергеушінің және прокурордың шешімдеріне және іс-әрекеттеріне (әрекетсіздік) жасалған шағымды қарайды;

2) үкім шығарылғанға дейін заңсыз жолмен алынған мүлікті тәркілеу туралы прокурордың өтінішін қарайды;

3) сотқа дейінгі іс жүргізу барысында жәбірленушінің және куәгердің айғақтарын с а қ т а у ғ а т а п с ы р у ;

4) сотқа дейінгі іс жүргізуде орындамаған немесе тиісті емес іс жүргізу міндеттерін орындаған адамдарға ақшалай өндіріп алу қолданылады;

5) прокурордың ұсынымымен қылмыстық іс бойынша іс жүргізу шығындарын өндіріп алу туралы мәселені қарайды;

6) мемлекеттік құпияны және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді қоспағанда, сұрау салуды орындаудан бас тартылған не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылданбаған жағдайда, қорғаушы ретінде қатысушы адвокаттың дәлелді өтініші бойынша тиісті заң көмегін көрсету және қорғануға құқығы бар күдіктінің, айыпталушының, куәгердің мүдделерін қорғауға кез келген мәліметтерді, құжаттарды, заттарды талап ету туралы мәселені қарайды;

7) егер қылмыстық қудалау органы осындай өтінішті қанағаттандырудан негізсіз бас тартса не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылдамаса, қорғаушы ретінде

қатысушы адвокаттың дәлелді өтініші бойынша сараптама тағайындау және онымен іс жүргізу туралы мәселені қарайды;

8) қорғаушы ретінде қатысушы адвокаттың өтініші бойынша қылмыстық процесті жүргізетін органға айғақ беруі үшін келуін қамтамасыз ету қиындық тудыратын, бұрын өздері жауап алған куәні мәжбүрлеп әкелу туралы мәселені қарайды;

9) іс жүргізу келісімін бекітеді.

3. Тергеу судьясының шығарған қаулысына осы Кодекстің 107-бабы екінші бөлігіндегі тәртіпте шағым, наразылық жасалуы мүмкін.

56-бап. Тергеу судьясының өкілеттігін жүзеге асырудың жалпы ш а р т т а р ы

1. Тергеу судьясы өз өкілеттілігін осы баптың қағидаларына және осы Кодекстің тиісті баптарында көзделген ерекшеліктерге сәйкес жүзеге асырады.

Тергеу судьясы (судьялары) бірінші сатыдағы сот судьяларының жиналысында осы сот судьяларының қатарынан сайланады, ал судьялардың саны бестен кем болғанда оны осы соттың төрағасы тағайындайды. Тергеу судьясы ауыстыру қажет болған кезде, ол қайта сайлануы немесе қайта тағайындалуы мүмкін.

2. Тергеу судьясы өз құзыретіне жататын мәселелерді сот отырысын өткізбей, жеке-дара қарайды. Заңды және дәлелді шешім шығару үшін маңызы бар мән-жайларды зерттеу қажет болса, тергеу судьясы тиісті адамдардың және прокурордың қатысуымен сот отырысын өткізу туралы қаулы етеді. Осы Кодекстің 55-бабының бірінші бөлігінің 1) – 6) тармақтарында, екінші бөлігінің 1) – 3), 6), 9) тармақтарында көрсетілген мәселелерді қарау кезінде сот отырысының өткізілуі міндетті. Сот отырысын өткізу міндетті болған жағдайларда сот отырысының уақыты мен орны туралы қорғау тарапы мен прокурорға алдын ала хабарланады. Тергеу судьясының өкімімен сот отырысы бейне байланыс режимінде жүргізілуі мүмкін. Сот отырысы барысында хаттама жүргізіледі.

3. Тергеу судьясы :

1) сотқа дейінгі іс жүргізу органынан қаралып жатқан мәселе бойынша қосымша а қ п а р а т т ы т а л а п е т у г е ;

2) тиісті сотқа дейінгі іс жүргізудің барлық материалдарымен танысуға және о л а р д ы з е р т т е у г е ;

3) процеске қатысушыларды сот отырысына шақыруға және олардан қылмыстық іс бойынша қажетті ақпаратты алуға құқылы.

4. Тергеу судьясы осы Кодекске сәйкес істі мәні бойынша шешу кезінде сотта қараудың нысанасы болуы мүмкін мәселелерді алдын ала шешуге, істі тергеуге жіберу және тергеу іс-әрекеттерін жүргізу бағыты туралы нұсқау беруге, сотқа дейінгі іс жүргізуді жүзеге асыратын адамдардың, қадағалаушы прокурордың, сондай-ақ істі мәні бойынша қарайтын соттың орнына іс-әрекет жасауға және шешім қабылдауға тиісті е м е с .

5. Күдікті өзіне азаптау және басқа да заңсыз іс-әрекеттер қолданылғаны туралы арызданған кезде немесе онда күш қолданудың іздері болғанда тергеу судьясы қадағалаушы прокурорға аталған фактілерді дереу тексеруді жүзеге асыруды тапсыруға міндетті.

57-бап. Іс бойынша төрағалық етуші

1. Судьялар алқасының құрамында қылмыстық істі қараған кезде соттың төрағасы, сот алқасының төрағасы не оған заңда көзделген тәртіпте уәкілеттік берілген судьялардың біреуі төрағалық етеді.

Істі жеке-дара қараған судья төрағалық етуші болып есептеледі.

2. Төрағалық етуші сот отырысының барысына басшылық етеді, қылмыстық істің әділ қаралуын және осы Кодекстің басқа да талаптарының сақталуын, сондай-ақ сот отырысына қатысушы барлық адамдардың өздерін тиісінше ұстауын қамтамасыз ету үшін барлық шараларды қолданады.

3. Сот отырысына төрағалық етушінің өкімдері процеске барлық қатысушылар және сот залында отырған өзге де адамдар үшін міндетті.

8-тарау. Қылмыстық қудалау функциясын жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар

58 - б а п . П р о к у р о р

1. Прокурор – өз құзыреті шегінде жедел іздестіру қызметінің, анықтаудың, тергеудің және сот шешімдерінің заңдылығын қадағалауды, қылмыстық процестің барлық сатыларында қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын, сондай-ақ айыптау актісін, қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы, осы Кодекстің 35-бабының алтыншы бөлігінде аталған негіздер бойынша қылмыстық істі қысқарту туралы қаулыны бекітетін, осы Кодексте белгіленген өкілеттіктер шегінде іс-әрекет жасайтын: Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары, орынбасарлары, олардың аға көмекшілері мен көмекшілері, Бас әскери және Бас көлік прокурорлары, Астана және Алматы қалаларының, облыстардың прокурорлары және олардың орынбасарлары, департаменттердің, басқармалардың және бөлімдердің бастықтары және олардың орынбасарлары, аға көмекшілер мен көмекшілер, басқармалар мен бөлімдердің аға прокурорлары және прокурорлары, аудандық, қалалық прокурорлар, және оларға теңестірілген прокурорлар, олардың орынбасарлары, аға прокурорлар мен прокурорлар. Соттың қылмыстық істі қарауына қатысушы прокурор айыптауды қолдау арқылы мемлекеттің мүддесін білдіреді және мемлекеттік айыптаушы болып табылады.

2. Прокурор күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға немесе оның іс-әрекеті үшін мүліктік жауаптылықта болатын адамға:

1) өзінің дәрменсіз жағдайына, күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға тәуелді

болуына немесе өзге де себептер бойынша қуыным және оны қорғау құқығын өз бетінше пайдалануға қабілетсіз жәбірленушінің;

2) мемлекеттің мүдделерін қорғап қуыным қоюға құқылы.

3. Прокурор өз қаулысымен істерді өзінің іс жүргізуіне қабылдауға және бұл ретте тергеуші өкілеттігін пайдалана отырып, тергеуді жеке өзі жүргізуге құқылы. Сотқа дейінгі тергеудің заңдылығын қадағалауды осыған уәкілеттік берілген прокурор жүзеге асырады.

4. Прокурордың сотқа дейін тергеу және істі соттың қарауы кезіндегі өкілеттігі осы Кодекстің 187 (сегізінші және тоғызыншы бөліктері), 190 (бесінші бөлігі), 193, 301 – 305, 337, 414 (үшінші бөлігі), 484, 486-баптарына сәйкес айқындалады.

5. Прокурор өзінің іс жүргізу өкілеттіктерін жүзеге асырған кезде тәуелсіз болады және заңға ғана бағынады.

6. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры өз құзыреті шегінде осы Кодекстің нормаларын қолдану мәселелері жөнінде қылмыстық қудалау органдарының орындауы үшін міндетті нормативтік құқықтық актілер қабылдайды.

Анықтауды және тергеуді жүзеге асыратын органдардың нормативтік құқықтық актілері олардың құзыреті шегінде, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорымен келісіле отырып қабылданады.

59-бап. Тергеу бөлімінің бастығы

1. Тергеу бөлімінің бастығы – сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын органның тергеу бөлімшесінің бастығы мен өз құзыреті шегінде іс-әрекет жасайтын оның орынбасарлары.

2. Тергеу бөлімінің бастығы:

1) тергеу ісін жүргізудің немесе жеделдетілген сотқа дейін тергеуді тергеушіге тапсыруға;

2) тергеушінің іс жүргізуіндегі істер бойынша дер кезінде тергеу іс-әрекеттерін жасауына, тергеушінің тергеу және күзетпен ұстау мерзімдерін сақтауына, прокурор нұсқауларының, басқа да тергеушілер тапсырмаларының орындалуына бақылау жасауды жүзеге асыруға;

3) тергеу жүргізуді бірнеше тергеушіге тапсыруға;

4) тергеушіні іс бойынша іс жүргізуден шеттетуге;

5) қылмыстық істерді зерттеуге және олар бойынша нұсқаулар беруге;

6) өз құзыреті шегінде өзіне бағынысты алдын ала тергеуді жүзеге асырушы органның бір тергеу бөлімшесінен қылмыстық істі алуға және алдын ала тергеуді жүзеге асырушы сол не өзге де өзіне бағынысты органның басқа тергеу бөлімшесіне беруге;

7) қылмыстық істерді айыптау актісімен бірге прокурорға жіберуге уәкілетті.

3. Тергеу бөлімінің бастығы өз қаулысымен істі өзінің іс жүргізуіне алуға және бұл ретте тергеушінің өкілеттігін пайдалана отырып, жеке-дара тергеу жүргізуге құқылы.

4. Тергеу бөлімі бастығының іс бойынша нұсқауы тергеушінің дербестігін, осы Кодекстің 60-бабында белгіленген оның құқықтарын шектей алмайды. Нұсқауды орындау міндетті, бірақ ол жөнінде прокурорға шағымдануға болады. Тергеушінің тергеу бөлімі бастығының іс-әрекеті жөнінде прокурорға шағымдануы, күдікті әрекетінің сипаттамасы және күдік келтіру көлемін жіктеу, істі айыптау актісімен бірге прокурорға жіберу немесе қылмыстық істі қысқарту туралы нұсқауларды қоспағанда, олардың атқарылуын кідіртпейді.

60 - б а п . Т е р г е у ш і

1. Тергеуші – өз құзыреті шегінде қылмыстық іс бойынша сотқа дейін тергеуді жүзеге асыруға уәкілетті лауазымды адам: ішкі істер органдарының тергеушісі, ұлттық қауіпсіздік органдарының тергеушісі және қаржы полициясы органдарының тергеушісі, сондай-ақ осы Кодексте көзделген жағдайларда – прокурор.

2. Тергеуші өз қаулысымен істі өзінің іс жүргізуіне алып, ол бойынша алдын ала тергеу жүргізуге және осы Кодексте көзделген барлық тергеу іс-әрекетін орындауға құқылы.

3. Тергеуші істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеу үшін барлық шараларды қолдануға, оның қылмыстық құқық бұзушылық жасағанын көрсететін оған қатысты жеткілікті дәлелдер жиналған адамды күдіктінің әрекеттерін саралау, осы Кодекске сәйкес оған бұлтартпау шараларын таңдау, қылмыстық құқық бұзушылықтың мән-жайлары баяндалған, жинақталған дәлелдер сипатталған айыптау актісін жасау арқылы қылмыстық қудалауды жүзеге асыруға міндетті.

Осы Кодексте көзделген жағдайларда іс жүргізу келісімін жасасуға мүмкіндік беретін мән-жайлар анықталғаны туралы прокурорды хабардар етеді.

4. Үкімнің азаматтық қуыным беру, басқа да мүліктік жазалар немесе ықтимал мүлікті тәркілеу бөлігінде орындалуын қамтамасыз ету мақсатында тергеуші күдіктінің немесе заң бойынша олардың іс-әрекеті үшін материалдық жауаптылықта болатын адамдардың мүлкін анықтау үшін шаралар қолдануға міндетті.

5. Қылмыстық істер бойынша тергеу ісін жүргізген кезде тергеуші қылмыстық жолмен табылған не қылмыстық жолмен табылған қаражатқа сатып алынған, басқа адамдардың меншігіне берілген мүлікті анықтау үшін де шаралар қолдануға міндетті.

6. Тергеуші анықтау органдарының кезек күттірмейтін тергеу іс-әрекеттерін орындауын күтпей-ақ, кез келген сәтте өз қаулысымен істі өзінің іс жүргізуіне алып және оны тергеуге кірісуге құқылы.

7. Тергеуші, заңда прокурордың, соттың санкциясын немесе соттың шешімін алу көзделген жағдайларды қоспағанда, тергеудің бағыты мен тергеу іс-әрекеттерін жүргізу туралы барлық шешімді дербес қабылдайды және олардың заңды және уақтылы атқарылуы үшін толық жауапты болады. Тергеушінің қызметіне заңсыз араласу қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқтырады.

8. Тергеуші тергеудегі іс бойынша прокурордың нұсқауларымен келіспеген

жағдайда ол жөнінде жоғары тұрған прокурорға шағымдануға құқылы.

9. Тергеуші өз тергеуіндегі істер бойынша анықтау органдарының тергеліп жатқан іске қатысты жедел іздестіру материалдарымен танысуға, осы Кодексте белгіленген тәртіпте осы іске қосу үшін оларды сұратып алуға, анықтау органдарына жазбаша, атқару үшін міндетті іздестіру және тергеу іс-әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмалар мен нұсқаулар беруге және олардан тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге жәрдемдесуді талап етуге құқығы бар.

61 - б а п . А н ы қ т а у о р г а н ы

1. Қылмыстық құқық бұзушылықтың сипатына қарай анықтау органдарына:

1) заңда белгіленген құзыретіне сәйкес қылмыстық құқық бұзушылық белгілері мен оларды жасаған адамдарды табу, қылмыстық құқық бұзушылықтың алдын алу және бұлтартпау мақсатында қажетті қылмыстық іс жүргізу және жедел іздестіру шараларын қ о л д а н у ;

2) алдын ала тергеу жүргізілетін істер бойынша осы Кодекстің 196-бабында көзделген тәртіпте қылмыстық іс жүргізу және жедел іздестіру әрекеттерін орындау;

3) осы Кодекстің 191-бабында көзделген тәртіпте алдын ала тергеу жүргізу міндетті е м е с і с т е р б о й ы н ш а а н ы қ т а у ;

4) осы Кодекстің 190-бабында белгіленген сотқа дейін жеделдетілген тергеу жү р г і з у д і жү з е г е а с ы р у ;

5) қылмыстық теріс қылық бойынша хаттамалық нысанда сотқа дейін тергеу жү р г і з у д і жү з е г е а с ы р у ;

6) осы Кодекстің 189-бабының бесінші және алтыншы бөліктерінде көзделген жағдайларда алдын ала тергеу жүргізу жүктеледі.

2 . М ы н а л а р :

1) і ш к і і с т е р о р г а н д а р ы ;

2) ұ л т т ы қ қ а у і п с і з д і к о р г а н д а р ы ;

3) сот актілерін орындау тәртібін бұзумен байланысты қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша әділет органдары;

4) қ а р ж ы п о л и ц и я с ы o р г а н д а р ы ;

5) к о н т р а б а н д а ж әне к е д е н т ө л е м д е р і н т ө л е у д е н ж а л т а р у т у р а л ы і с т е р б о й ы н ш а – к е д е н o р г а н д а р ы ;

6) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында шақыру немесе келісімшарт бойынша әскери қызметін өткеріп жүрген әскери қызметшілер; әскери жиындардан өту кезінде запастағы азаматтар; әскери бөлімшелердің, құрамалардың, мекемелердің азаматтық персоналы өздерінің қызметтік міндеттерін орындауына байланысты немесе осы бөлімдердің, құрамалардың және мекемелердің орналасқан жерінде жасаған барлық қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша – әскери полиция органдары а н ы қ т а у o р г а н д а р ы ;

Сондай-ақ арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері жасаған барлық қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша – Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары ;

7) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы заңнаманы бұзу туралы істер бойынша, сондай-ақ Қазақстан Республикасының құрлықтық шельфінде жасалған қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша – шекаралық қызмет органдары ;

8) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құрамаларында шақыру немесе келісімшарт бойынша әскери қызметін атқарып жүрген өздеріне бағынысты әскери қызметшілер, сондай-ақ олар әскери жиындар өткеру кезінде запастағы азаматтар жасаған барлық қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша; әскери бөлімдердің, құрамалардың, мекемелердің азаматтық қызметкерлері олардың өзінің қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты немесе осы бөлімдердің, құрамалардың және мекемелердің орналасқан жерінде жасаған қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша – әскери полиция органы болмаған жағдайда әскери бөлімдердің, құрамалардың командирлері, әскери мекемелер мен гарнизондардың бастықтары;

9) өздерінің қызметкерлері болған елдерде жасаған қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша – Қазақстан Республикасы дипломатиялық өкілдіктерінің, консулдық мекемелерінің және өкілетті өкілдіктерінің басшылары;

10) күзет іс-шаралары өткізілетін аймақта жасалған және тізбесі Заңда белгіленген күзетілетін адамдарға қарсы тікелей бағытталған қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша – Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметі;

11) өртке байланысты барлық қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша – өртпен күресу қызметінің басқару органдары мен бөлімшелері анықтау органдары болып табылады .

3. Анықтау органының барлық қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша сотқа дейін іс жүргізу және кезек күттірмейтін тергеу қимылдарын орындау жөніндегі құқықтары мен міндеттері сол сияқты алысқа жүзу сапарындағы теңіз кемелерінің капитандарына, геологиялық барлау партияларының осы баптың екінші бөлігінде аталған анықтау органдарынан алыстығы басқа да мемлекеттік ұйымдар мен олардың бөлімшелерінің басшыларына да, көлік қатынасы болмаған кезеңде жүктеледі.

62-бап. Анықтау органының бастығы

1. Осы Кодекстің 190, 191-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша сотқа дейін тергеу барысында анықтау органы бастығының өкілеттігіне өз құзыретінің шегінде Бас басқарманың (Департаменттің), басқарманың, анықтау органы бөлімінің бастығы және олардың орынбасарлары ие болады.

2. Анықтау органының бастығы қылмыстық құқық бұзушылық белгілері мен оны жасаған адамдарды анықтау, қылмыстық құқық бұзушылықтардың алдын алу және

бұлтартпау мақсатында қажетті жедел іздестіру, қылмыстық іс жүргізу, оның ішінде жасырын тергеу қимылдарын жүргізуді ұйымдастырады. Жедел-іздестіру іс-шараларының, жасырын тергеу іс-әрекеттерінің нәтижелерін сотқа дейінгі тергеу органына осы Кодексте белгіленген тәртіпте ұсынады.

3. Анықтау органының бастығы алдын ала тергеу органдары тергейтін қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша:

1) кезек күттірмейтін тергеу іс-әрекеттерін жүргізуді қамтамасыз етеді;

2) прокурордың, тергеушінің тапсырмаларын, оның ішінде жекелеген тергеу ісін және өзге де әрекеттер жүргізу туралы және жәбірленушілерді, куәларды, қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы басқа да адамдарды қорғау шараларын қолдану туралы тапсырмаларын орындауды ұйымдастырады;

3) соттың тапсырмаларын орындауды ұйымдастырады.

4. Сотқа дейінгі тергеуді анықтау органдары жүзеге асыратын қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша анықтау органының бастығы анықтаушылардың іс-әрекеттерінің уақтылылығына және заңдылығына бақылау жасайды және:

1) олардың іс жүргізуіндегі істерді тексеруге;

2) жекелеген тергеу және өзге де іс жүргізу әрекеттерін жүргізу, күдіктінің әрекеттерін саралау, істерді (материалдарды) бір анықтаушыдан екіншісіне беру туралы нұсқау беруге;

3) анықтауды бірнеше анықтаушыға тапсыруға;

4) сотқа дейінгі тергеуді бастауға және бұл ретте істі өзінің жүргізуіне алып не жекелеген іс жүргізу әрекеттерін орындай отырып анықтауды жеке-дара жүргізуге құқылы.

5. Анықтау органының бастығы мүлікке тыйым салу туралы өтінішті қозғау туралы, халықаралық іздеу жариялау туралы, күзетпен ұсталмайтын күдіктіні, айыпталушыны стационарлық сот-медициналық немесе сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға жіберу туралы, күдіктіге, айыпталушыға қатысты күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шараларын таңдау туралы, күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы; күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шараларын өзгерту немесе оның күшін жою туралы; тінту жүргізу туралы; күдіктіні, айыпталушыны лауазымнан шеттету туралы; күдіктіні, айыпталушыны этаппен жөнелту туралы, күдіктіге, айыпталушыға іздеу жариялау туралы қаулыларды келіседі; айыптау актісін, қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы келіседі; қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күмән келтірілген адамдарды ұстау туралы хаттамаларды бекітеді; келісілген айыптау актісі және қылмыстық теріс қылық туралы хаттамасы бар қылмыстық істі прокурорға жібереді; қылмыстық құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін мән-жайларды жою жөнінде шаралар қолдануды қамтамасыз етеді.

Осы Кодексте көзделген жағдайларда іс жүргізу келісімін жасасуға мүмкіндік беретін мән-жайлардың анықталғаны туралы прокурорды хабардар етеді.

6. Анықтау органы бастығының іс бойынша нұсқаулары анықтаушының дербестігін , оның осы Кодекстің 63-бабында белгіленген құқықтарын шектей алмайды. Нұсқау жазбаша нысанда беріледі және орындалуы міндетті, бірақ ол жөнінде прокурорға шағым жасалуы мүмкін. Анықтаушының прокурорға анықтау органы бастығының іс-әрекетіне шағымдануы олардың орындалуын тоқтатпайды

63 - б а п . А н ы қ т а у ш ы

1. Анықтаушы – өз құзыретінің шегінде іс бойынша сотқа дейін іс жүргізуді жүзеге асыруға уәкілетті лауазымды адам.

2. Анықтаушы, анықтау органының бастығы бекіткен қаулысымен істі іс жүргізуге қабылдап және осы Кодексте айқындалған нысандарда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыруға, заңда оларды анықтау органы бастығының бекітуі не келісуі, прокурордың, соттың, тергеу судьясының санкциялары немесе соттың шешімі көзделген жағдайларды қоспағанда, тергеу мен басқа да іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы дербес шешімдер қабылдауға құқылы.

3. Алдын ала тергеу жүргізу міндетті емес істер бойынша сотқа дейін тергеу кезінде анықтаушы осы Кодекстің 190, 191-баптарында көзделген алынып тасталатындарды қоспағанда, алдын ала тергеу жүргізу үшін осы Кодексте көзделген қағидаларды басшылыққа алады.

4. Анықтаушы, алдын ала тергеу жүргізілуі міндетті істер бойынша анықтау органы бастығының тапсырмасы бойынша кезек күттірмейтін тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге уәкілетті, ол туралы жиырма төрт сағаттан кешіктірмей, прокурор мен алдын ала тергеу органын хабардар етуге міндетті.

5. Анықтаушы соттың, прокурордың, алдын ала тергеу органының және анықтау органының жекелеген тергеу іс-әрекеттерін жүргізу туралы, қылмыстық процеске қатысушы адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы тапсырмаларын орындауға міндетті. Үкімді азаматтық қуыным беру, басқа да мүліктік өндіріп алу немесе мүмкін болатын мүлікті тәркілеу бөлігінде орындауды қамтамасыз ету мақсатында анықтаушы күдіктінің немесе заң бойынша олардың әрекеті үшін материалдық жауаптылықта болатын адамдардың мүлкін анықтауға шара қолдануға міндетті.

6. Анықтау органы бастығының нұсқаулары анықтаушы үшін міндетті. Анықтау органы бастығының қылмыстық істер жөніндегі нұсқауына прокурорға шағым жасалуы мүмкін. Нұсқауларға шағым жасалуы, күдіктінің әрекетін саралау мен күдік көлемі, істі айыптау актісімен бірге прокурорға жіберу немесе қылмыстық істі қысқарту туралы нұсқауларды қоспағанда, олардың атқарылуын тоқтатпайды.

9-тарау. Құқықтары мен мүдделерінің немесе өкілдік ететін құқықтар мен мүдделерді қорғап процеске қатысушылар

1) оған қатысты күдікті ретінде тану туралы қаулы шығарылған;
2) осы Кодекстің 131-бабы тәртібінде ұсталған;
3) оған қатысты күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы шығарылған;
4) қылмыстық теріс қылық жасады деген күдіктің болуына байланысты жауап алынған адам күдікті болып табылады.

2. Қылмыстық қудалау органы ұстау сәтінде, күдіктінің қатысуымен кез келген тергеу іс-әрекеттерін бастамас бұрын дереу күдіктіге осы Кодексте көзделген оның құқықтарын түсіндіруге міндетті, ол туралы ұстау хаттамасында, күдіктіден жауап алу хаттамасында және адамды күдікті деп тану және күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулыларда белгі жасалады.

3. Күдікті ұсталған жағдайда ұстау туралы хаттама жасалған сәттен бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей, өзі таңдаған немесе тағайындалған қорғаушымен алғашқы жауап алуға дейін оңаша және құпия жолығу құқығы қамтамасыз етіле отырып, одан жауап алынуға тиіс. Ұсталған күдікті телефон арқылы немесе өзге де тәсілмен дереу өзінің тұрған жеріне немесе жұмыс орнына өзінің ұсталғандығы және ұсталып отырған жері туралы хабарлауға құқылы.

Ұстау туралы хабарлама сотқа дейінгі тергеуге кедергі келтіреді деуге негіздер болған кезде, ұстауды жүзеге асырған қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы ұсталған адамның кәметке толған отбасы мүшелеріне, жақын туыстарына хабарлауды дербес жасай алады. Мұндай хабарлама тез арада жасалуға тиіс.

4. Күдікті қылмыстық қудалау органына келуден жалтарған жағдайда әкелінгеннен кейін одан күдіктің мәні бойынша кідіріссіз, ал қалған жағдайларда қорғаушымен оңаша кездесу құқығын сақтай отырып, сотқа дейінгі тергеу аяқталғаннан кешіктірілмей жауап алынуға тиіс.

5. Күдіктіден оған қарсы қолда бар күдікке қатысты, сол сияқты іс бойынша маңызы бар оған белгілі өзге де мән-жайлар және дәлелдемелер жөнінде жауап алынуға тиіс.

6. Егер күдікті бірінші жауап алу басталғанға дейін өзінің айғақтар беруден бас тарту құқығын пайдаланбаса, ол оның айғақтары қылмыстық процесте, осы баптың сегізінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, соның ішінде кейіннен осы айғақтардан бас тартқан кезде де, дәлелдемелер ретінде оған пайдаланылуы мүмкін екендігі туралы ескертілуге тиіс.

7. Сотқа дейін тергеу органы күдікті негізсіз деп тапса, осы Кодексте белгіленген тәртіпте оған қатысты қолданылған іс жүргізу мәжбүрлеу шаралардың күшін жоюға дереу шаралар қабылдауға міндетті.

8. Күдікті мәртебесін алған немесе оларға қатысты сотқа дейінгі тергеу тоқтатылған кезден бастап, осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдардың күдікті жағдайында

- 1) ұстауды жүзеге асырған адамнан өзіне тиесілі құқықтар туралы дереу түсіндірме а л у ғ а ;
- 2) өзіне не үшін күдік келтірілгенін білуге;
- 3) өз бетінше немесе өзінің туысқандары немесе сенім білдірген адамдары арқылы қорғаушы шақыруға құқылы. Егер қорғаушыны күдікті, оның туысқандары немесе сенім білдірген адамдары шақырмаған жағдайда қылмыстық қудалау органы осы Кодекстің 67-бабының үшінші бөлігінде көзделген тәртіпте оның қатысуын қ а м т а м а с ы з е т у г е м і н д е т т і ;
- 4) азаматтық қуыным ісі бойынша өтініш берілген жағдайда азаматтық жауапкер қ ұ қ ы қ т а р ы н п а й д а л а н у ғ а ;
- 5) таңдаған немесе тағайындалған қорғаушысымен оның ішінде жауап алу басталғанға дейін оңаша және құпия кездесуге;
- 6) күдікті одан бас тартқан жағдайларды қоспағанда, қорғаушысы қатысып отырған кезде ғ а н а түсініктеме мен айғақ беруге;
- 7) күдікті деп тану туралы, әрекетін саралау туралы қаулылардың көшірмелерін, ұстау хаттамасын, өтініш және таңдау және бұлтартпау шараларының мерзімдерін ұзарту туралы қаулыны қылмыстық істі тоқтату туралы қаулыны алуға;
- 8) айғақ беруден бас тартуға;
- 9) дәлелдемелер ұсынуға;
- 10) өтінішті, оның ішінде қауіпсіздік шараларын қолдану туралы және қарсылықты м ә л і м д е у г е ;
- 11) ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақ пен түсініктеме беруге;
- 12) аудармашының тегін көмегін пайдалануға;
- 13) қылмыстық қудалау органының рұқсатымен өзінің өтініші бойынша немесе қорғаушысының не заңды өкілінің өтініші бойынша жүргізілетін тергеу іс-әрекеттеріне қ а т ы с у ғ а ;
- 14) заңда көзделген жағдайларда, оның ішінде медиация тәртібінде жәбірленушімен т а т у л а с у ғ а ;
- 15) жазалау шарасы мен түрі туралы өз ұсыныстарын баяндай отырып, іс жүргізу келісімін жасасу туралы прокурорға өтініш білдіруге не оған келісімін білдіруге;
- 16) өзінің қатысуымен жүргізілген тергеу іс-әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және хаттамаларға ескертулер беруге;
- 17) тергеушінің, анықтаушының, прокурордың және соттың іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) мен шешімдеріне шағым жасауға;
- 18) өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін заңға қайшы келмейтін өзге де т ә с і л д е р м е н қ о р ғ а у ғ а ;
- 19) сараптама тағайындаған, жүргізген кезде, сондай-ақ сарапшы тұжырымдамасы

оған ұсынылған кезде осы Кодекстің 274, 286-баптарында көзделген іс-әрекеттерді жүзеге асыруға ;

20) осы Кодексте белгіленген тәртіпте тергеу аяқталғаннан кейін іс материалдарымен танысуға және одан кез-келген мәліметтерді жазып алуға, мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді қоспағанда, сондай-ақ техникалық құралдарды пайдалана отырып, одан көшірме түсіруге;

21) қылмыстық қудалауды қысқартуға қарсылық білдіруге;

22) жасырын тергеу іс-әрекеттеріне қатысты мәселелерді қоспағанда, қылмыстық процесті жүргізетін органның өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын іс жүргізу шешімдерін қабылдағаны туралы дереу хабардар етуіне, сондай-ақ олардың көшірмелерін алуға ;

23) өзіне қарсы куәден қосымша жауап алу туралы, өзі көрсеткен адамдарды куә ретінде шақыру және жауап алу, олармен беттестіру туралы өтінуге құқылы.

10. Күдіктінің қорғаушысының немесе заңды өкілінің болуы күдіктінің қандай да болсын құқығын жою немесе шектеу үшін негіз бола алмайды

65 - б а п . А й ы п т а л у ш ы

1 . Ө з і н е қ а т ы с т ы :

1) прокурор айыптау актісін бекіткен;

2) прокурор қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы бекіткен және қылмыстық істі қылмыстық заңның тиісті бабы (баптары) бойынша сотқа жіберу туралы шешім қабылдаған ;

3) сотқа дейінгі тергеу осы Кодекстің 619-бабының төртінші бөлігінде көзделген тәртіпте іс жүргізу келісімін жасаумен аяқтаған адам айыпталушы болып танылады.

2. Өзіне қатысты сот талқылауы тағайындалған, ал жеке айыптау істері бойынша оған қатысты шағымды сот өзінің іс жүргізуіне қабылдаған айыпталушы – сотталушы деп аталады .

3. Өзіне қатысты айыптау үкімі шығарылған айыпталушы – сотталушы деп аталады.

4. Өзіне қатысты ақтау үкімі шығарылған айыпталушы – ақталушы деп аталады.

5. Айыпталушы осы Кодекстің 64-бабының тоғызыншы бөлігінде көзделген құқықтарды пайдалануға, сондай-ақ:

1) өзінің не үшін айыпталғандығын білуге;

2) прокурор бекіткен айыптау актісінің көшірмесін, қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы алуға ;

3) өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін заңға қайшы келмейтін құралдармен және тәсілдермен қорғауға және қорғануға дайындалу үшін жеткілікті уақыт пен мүмкіндікке ие болуға ;

4) іс бойынша азаматтық қуыным берілген жағдайда азаматтық жауапкер құқықтарын пайдалануға ;

5) іс жүргізетін келісімін жасасу туралы өтініш жасауға немесе келісім білдіруге

және іс жүргізетін келісімін жасасуға, іс жүргізетін келісімінің көшірмесін алуға;

б) осы Кодексте көзделген жағдайларда, қылмыстық істі алқабилердің қатысуымен соттың қарауы туралы өтініш жасауға құқылы.

6. Сотталушының:

1) осы Кодексте көзделген жағдайларда, қылмыстық істі алқабилердің қатысуымен соттың қарауы туралы өтініш жасауға;

2) бірінші және апелляциялық сатыдағы сотта істі соттың талқылауына қатысуға;

3) қорғау тарапының барлық құқықтарын, сондай-ақ соңғы сөз құқығын пайдалануға;

4) сот талқылауының кез келген сатысында ынтымақтастық туралы іс жүргізетін келісімін жасасу туралы өтініш жасауға және келісімін білдіруге және іс жүргізу келісімін жасасуға;

5) сот шешім қабылдау үшін кеңесу бөлмесіне кеткен кезге дейін жасалған іс жүргізу келісімінен бас тартуға;

б) жария сот талқылауын талап етуге;

7) істі ақталмайтын негіздер бойынша қысқартуға қарсылық білдіруге құқығы бар.

7. Сотталған немесе ақталған адамның:

1) сот отырысының хаттамасымен танысуға және оған ескертулер беруге;

2) соттың үкіміне, қаулысына, судьяның қаулысына шағым жасауға және шағым жасалған шешімдердің көшірмелерін алуға;

3) іс бойынша келтірілген шағымдар мен наразылықтар туралы білуге және оларға қарсылықтар беруге;

4) келтірілген шағымдар мен наразылықтардың сотта қаралуына қатысуға;

5) сотталған жағдайда ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасасу туралы өтініш жасауға және келісімін білдіруге және іс жүргізетін келісімін жасасуға құқығы бар.

66 - бап. Қорғаушы

1. Қорғаушы – заңда белгіленген тәртіпте күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамның құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыратын және оларға қылмыстық іс жүргізу бойынша заң көмегін көрсететін адам.

2. Қорғаушы ретінде адвокат қатысады. Қорғаушы ретінде қылмыстық процеске адвокаттың қатысуы кезінде күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны, сотталған, ақталған адамды қорғауды сонымен қатар басқа оның жұбайы (зайыбы) немесе жақын туысы не қамқоршысы, қорғаншысы не күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны, сотталған адамды, ақталған адамды қорғаншылыққа немесе асырауына алған ұйымның өкілі жүзеге асыра алады. Шетелдік адвокаттардың іске қорғаушылар ретінде қатысуына, егер бұл Қазақстан Республикасының тиісті мемлекетпен жасасқан халықаралық шартында өзара түсіністік негізде көзделсе, заңнамада белгіленген тәртіпте жол беріледі.

3. Қорғаушы адам күдікті, айыпталушы мәртебесін алған сәттен бастап, сондай-ақ қылмыстық процестің кез келген келесі сәтінде қылмыстық процеске қатысуға құқылы.

4. Бір адам, егер күдіктінің, айыпталушының біреуінің мүддесі екіншісінің мүддесіне қайшы келетін болса, олардың екеуіне бірдей қорғаушы бола алмайды.

5. Адвокаттың осы Кодексте тікелей көзделген жағдайларды қоспағанда, өзіне қорғауға алған күдікті немесе айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамды қорғаудан бас тартуға құқығы жоқ.

67-бап. Қорғаушының міндетті қатысуы

1. Қорғаушының қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысуы, егер:

1) ол туралы күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам өтініш ж а с а с а ;

2) күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам кәмелет жасқа т о л м а с а ;

3) күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам дене немесе психикалық кемістігінен өзінің қорғану құқығын өз бетінше жүзеге асыра алмаса;

4) күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам сот ісі жүргізілетін т і л д і б і л м е с е ;

5) адамға жазалау шарасы ретінде он жылдан астам мерзімге бас бостандығынан айыру, өмір бойы бас бостандығынан айыру не өлім жазасын тағайындауы мүмкін болатын қылмысты жасағаны үшін күдік келтірілсе;

6) күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға, сотталған, ақталған адамға бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданса немесе оны мәжбүрлеп стационарлық сот-психиатриялық сараптамасына жіберілсе;

7) күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамдардың мүдделері арасында қайшылық болып, олардың біреуінің қорғаушысы болса;

8) қылмыстық процеске жәбірленушінің (жеке айыпталушының) немесе азаматтық қ у ы н у ш ы н ы ң ө к і л і қ а т ы с с а ;

9) іс сотта қаралған кезде прокурор (мемлекеттік айыптаушы) қатысса;

10) күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлерде болса және қылмыстық қудалау органдарына немесе сотқа келуден жалтарса;

11) іс жүргізу келісімі туралы өтініш мәлімделген және ол жасалған кезде міндетті.

2. Қорғаушының қатысуы осы баптың бірінші бөлігінің 1) – 6), 10) тармақтарында көзделген жағдайларда адам күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам болып танылған кезден бастап, 7) тармағында көзделген жағдайларда күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамдардың мүдделерінің арасындағы қайшылық анықталған кезден бастап, 8), 9) тармақтарда көзделген жағдайларда – іске жәбірленушінің өкілі, прокурор қатысқан сәттен бастап, 11) тармақта көзделген жағдайларда – күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам іс жүргізу

келісімін жасасу туралы өтінішін мәлімдеген сәттен бастап қамтамасыз етіледі.

3. Егер осы баптың бірінші бөлігінде көзделген мән-жайлар болған кезде қорғаушыны күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамның өзі, олардың заңды өкілдері, сондай-ақ олардың тапсыруы бойынша басқа да адамдар шақырмаса, қылмыстық процесті жүргізуші орган процестің тиісті сатысында қорғаушының қатысуын қамтамасыз етуге міндетті, бұл туралы олар адвокаттардың кәсіптік ұйымы үшін міндетті қаулы шығарады.

68-бап. Қорғаушыны шақыру, тағайындау, ауыстыру, оның еңбегіне
а қ ы т ө л е у

1. Қорғаушыны күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам олардың заңды өкілдері, сондай-ақ күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамның тапсырмасы бойынша немесе келісімімен басқа да адамдар шақырады. Күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам қорғану үшін бірнеше қорғаушыларды шақыруға құқылы.

2. Күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамның сұрауы бойынша қорғаушының қатысуын қылмыстық процесті жүргізуші орган қамтамасыз етеді.

3. Таңдалып алынған немесе тағайындалған қорғаушының ұзақ мерзім (кемінде бес тәулік) ішінде қатысуы мүмкін болмайтын жағдайларда қылмыстық процесті жүргізуші орган күдікті, айыпталушы немесе сотталушы, сотталған, ақталған адамға басқа қорғаушы шақыруды ұсынуға немесе адвокаттардың кәсіптік ұйымы немесе оның құрылымдық бөлімшелері арқылы қорғаушы тағайындауға шаралар қолдануға құқылы. Қылмыстық процесті жүргізуші органның қорғаушы ретінде белгілі бір адамды шақыруға ұсыныс жасауға құқығы жоқ.

4. Ұстау немесе күзетпен ұстау жағдайында, егер күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адам таңдаған қорғаушының келуі жиырма төрт сағаттың ішінде мүмкін болмаса, қылмыстық процесті жүргізетін орган күдікті, айыпталушы немесе сотталушы, сотталған, ақталған адамға басқа қорғаушы шақыруды ұсынады, ал одан бас тартылған жағдайда адвокаттардың кәсіптік ұйымы немесе оның құрылымдық бөлімшелері арқылы қорғаушыны тағайындауға шаралар қолданады.

5. Адвокатқа еңбекақы төлеу қолданылып жүрген заңнамаға сәйкес жүргізіледі. Қылмыстық процесті жүргізуші орган оған негіздер болған кезде күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамды заң көмегіне ақы төлеуден толық немесе ішінара босатуға міндетті. Бұл жағдайда еңбекке ақы төлеу мемлекеттің есебінен жүргізіледі.

6. Адвокат сотқа дейінгі тергеу жүргізуге немесе сотқа осы Кодекстің 67-бабының үшінші бөлігінде көзделген, клиентпен келісім жасаспастан тағайындау бойынша қатысқан жағдайда да адвокаттардың еңбегіне ақы төлеу жөніндегі шығыстар мемлекеттің есебіне жатқызылуы мүмкін.

7. Егер қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге бірнеше қорғаушы қатысқан жағдайда

қорғаушының қатысуы қажетті іс жүргізу әрекеті тиісті күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған, ақталған адамның қорғаушыларының түгел қатыспауынан заңсыз болып таныла алмайды.

8. Адвокат қорғаушы ретінде адвокат куәлігін және нақты істі жүргізуге оның өкілеттігін куәландыратын ордерді көрсетуі бойынша қылмыстық іске қатысуға жіберіледі. Осы Кодекстің 66-бабының екінші бөлігінде аталған басқа адамдар қорғаушы ретінде қылмыстық іске қатысуға олардың құқығын растайтын құжаттарды (неке туралы куәлігін, күдіктімен, айыпталушымен, сотталушымен, сотталған, ақталған адаммен туыстық қатынастарын растайтын құжатты, қорғаншылық және қамқоршылық жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын органдардың шешімдерін) тапсырады

69-бап. Қорғаушыдан бас тарту

1. Күдікті, айыпталушы, сотталушы адам іс бойынша іс жүргізудің кез келген сәтінде қорғаушыдан бас тартуға құқылы. Осындай бас тартуға қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысушы қорғаушының не осы Кодекстің 67-бабының үшінші бөлігінде белгіленген тәртіпте тағайындалған қорғаушының қатысуымен күдікті, айыпталушы, сотталушы адамның бастамасы бойынша ғана жол беріледі. Заң көмегіне ақы төлеу үшін қаражаттың жоқтығы себептерінен қорғаушыдан бас тарту қабылданбайды. Бас тарту жазбаша нысанда ресімделеді немесе тиісті тергеу немесе сот іс-әрекетінің хаттамасында көрсетіледі.

2. Осы Кодекстің 67-бабының бірінші бөлігінің 2) – 4), 5) (жазалау шарасы ретінде өлім жазасы немесе өмір бойына бас бостандығынан айыру тағайындалуы мүмкін қылмыстарды жасаған адамға күдік келтірілген кезде), 6) тармақтарында (күдіктіні стационарлық сот-психиатриялық сараптамасына мәжбүрлеп жіберу кезінде) көзделген жағдайларда күдіктінің, айыпталушының қорғаушыдан бас тартуын қылмыстық процесті жүргізуші органның қабылдауына болмайды.

3. Қорғаушыдан бас тарту адамды қорғаушының процеске қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысуына рұқсат ету туралы бұдан әрі өтініш жасау құқығынан айырмайды. Қорғаушының процеске қатысуы осы уақытқа дейін тергеу немесе сот талқылауының барысында жасалған іс-әрекеттерді қайталауға әкеп соқтырмайды.

70-бап. Қорғаушының өкілеттігі

1. Қорғаушы күдікті, айыпталушы айыптауды жоққа шығаратын немесе жауаптылығын жеңілдететін мән-жайларды анықтау мақсатында қорғаудың барлық заңды құралдары мен тәсілдерін пайдалануға және оларға қажетті білікті заң көмегін көрсетуге міндетті.

2. Қорғаушы қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысуға рұқсат етілген сәттен бастап:

1) күдіктімен, айыпталушымен олардың саны мен ұзақтығын шектеместен оңаша және құпия жолығуға;

2) заң көмегін көрсету үшін қажетті заттарды, құжаттарды және мәліметтерді

ж и н а у ғ а ж ә н е ұ с ы н у ғ а ;

3) күдіктіден, айыпталушыдан жауап алу кезінде, сондай-ақ олардың қатысуымен немесе олардың өтініші не қорғаушының өзінің өтініші бойынша жүргізілетін өзге де тергеу және іс жүргізу әрекеттеріне қатысуға;

4) қарсылықтар білдіруге;

5) мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерден және айыптау куәларының тізімін қоспағанда, ұстау хаттамасы мен бұлтартпау шарасын қолдану туралы қаулымен күдіктінің, айыпталушының немесе қорғаушының өзінің қатысуымен жүргізілген тергеу іс-әрекеттерінің хаттамаларымен, күдіктіге, айыпталушыға ұсынылған не ұсынылуға тиіс болатын құжаттармен, ал сотқа дейінгі тергеу аяқталғаннан кейін – істің барлық материалдарымен танысуға, одан кез келген мәліметті кез келген көлемде көшіріп алуға, күдіктіге күдікті деп тану туралы, күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы жария етілген кезде қатысуға;

6) өтінішті, оның ішінде қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішті мәлімдеуге ;

7) кез келген сатыдағы сотта істі алдын ала тыңдауға, соттың талқылауына қатысуға , сот жарыс сөздерінде сөйлеуге, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша істі жаңарту кезінде соттың отырысына қатысуға;

8) әрбір беттегі мәтіннің соңғы жолының астына және хаттаманың соңына өз қолын қоя отырып, ал сот отырысы хаттамасының бөлігімен танысқан кезде әрбір беттің соңына және осы бөліктің соңына қол қоя отырып, сот отырысының хаттамасымен танысуға және оған ескерту енгізуге;

9) оған және оның қорғауындағы адамға табыс етілуге тиіс іс жүргізу құжаттардың көшірмелерін алуға ;

10) қылмыстық процесті жүргізетін адамның және қылмыстық процеске қатысушы өзге адамдардың заңсыз әрекеттеріне қарсылық білдіруге, бұл қарсылықтарды іс жүргізу құжаттарына енгізуді талап етуге;

11) анықтаушының, тергеушінің, прокурордың және соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағым енгізуге және оларды қарауға қатысуға;

12) заңға қайшы келмейтін кез келген басқа да қорғау құралдары мен тәсілдерін пайдалануға ;

13) қылмыстық процесті жүргізетін органның қорғауындағы адамның қатысуымен іс жүргізу әрекеті өткізілетін уақыт пен орын туралы күні бұрын хабардар етілуге қ ұ қ ы л ы .

3. Іске қорғаушы ретінде қатысушы адвокат осы баптың екінші бөлігінде көзделген қ ұ қ ы қ т а р м е н қ а т а р :

1) куәгер мен жәбірленушінің айғақтарын сақтауға беру туралы тергеу судьясының алдында өтініш білдіруге ;

2) мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияларды құрайтын

мәліметтерді қоспағанда, сұрау салуды орындаудан бас тартылған не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылданбаған жағдайда күдіктіге, айыпталушыға, куәгерге тиісінше заң көмегін көрсету және мүдделерін қорғау үшін қажет кез келген мәліметтерді, құжаттарды, заттарды талап ету туралы тергеу судьясының алдында өтініш білдіруге;

3) егер қылмыстық қудалау органы осындай өтінішті қанағаттандырудан негізсіз бас тартса не ол бойынша шешім үш тәулік ішінде қабылданбаса, сараптама тағайындау және жүргізу туралы тергеу судьясының алдында өтініш білдіруге;

4) айғақ беру үшін сотқа келуі қиын, бұрын өзі жауап алған куәгерді қылмыстық процесті жүргізетін органға мәжбүрлеп әкелуді қамтамасыз ету туралы тергеу судьясының алдында өтініш білдіруге құқылы;

4. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам жауап алуды аяқтағаннан кейін тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге қатысушы қорғаушы жауап алынатын адамдарға сұрақтар қоюға құқылы. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам қорғаушының сұрақтарын қабылдамауына болады, бірақ берілген сұрақтардың бәрін хаттамаға енгізуге міндетті. Қорғаушы тергеу іс-әрекетінің хаттамасына оның жазбаларының дұрыстығы мен толықтығына орай жазбаша ескерту жасауға құқылы.

5. Қорғаушының: өзінің қорғауындағы адамның мүдделеріне қарсы қандай да болмасын іс-әрекет жасауға және оған тиесілі құқықтарды жүзеге асыруына кедергі жасауға; қорғауындағы адамның айқындамасына қарамастан, оның қылмысқа қатысын және оны жасағанына кінәлілігін мойындауға, қорғауындағы адамның жәбірленушімен татуласқандығы туралы мәлімдеуге; азаматтық қуынымды мойындауға; қорғауындағы адам берген шағымдар мен өтініштерді кері қайтарып алуға; заң көмегін көрсетуге өтініш білдіруге және оны жүзеге асыруына байланысты өзіне белгілі болған мәліметтерді жариялауға құқығы жоқ.

6. Қорғаушының осы Кодексте көзделген басқа да құқықтары бар және ол басқа да міндеттерді көтереді.

11) анықтаушының, тергеушінің, прокурордың және соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағым енгізуге және оларды қарауға қатысуға;

12) заңға қайшы келмейтін кез келген басқа да қорғау құралдары мен тәсілдерін пайдалануға;

13) қылмыстық процесті жүргізетін органның қорғауындағы адамның қатысуымен іс жүргізу әрекетінің уақыты мен орны туралы алдын ала хабардар етілуге құқылы.

3. Іске қорғаушы ретінде қатысушы адвокат осы баптың екінші бөлігінде көзделген құқықтармен қатар:

1) куәгер мен жәбірленушінің айғақтарын сақтауға беру туралы тергеу судьясының алдында өтініш хат беруге;

2) мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, сұрау салуды орындаудан бас тартқан не ол бойынша үш

тәулік ішінде шешім қабылданбаған жағдайда күдіктіге, айыпталушыға, куәгерге тиісінше заң көмегін көрсету және мүдделерін қорғау үшін қажетті кез келген мәліметтерді, құжаттарды, заттарды талап ету туралы тергеу судьясының алдында өтініш хат беруге;

3) егер қылмыстық қудалау органы осындай өтінішті қанағаттандырудан негізсіз бас тартса не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылданбаса, сараптама тағайындау және жүргізу туралы тергеу судьясының алдында өтінішхат беруге;

4) айғақ беру үшін келуі қиын, бұрын өзі жауап алған куәгерді қылмыстық процесті жүргізетін органға мәжбүрлеп әкелуді қамтамасыз ету туралы тергеу судьясының алдында өтінішхат беруге құқылы;

4. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам жауап алуды аяқтағаннан кейін тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге қатысатын қорғаушы жауап алынатын адамдарға сұрақтар қоюға құқылы. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам қорғаушының сұрақтарын қабылдамауына болады, бірақ берілген сұрақтардың бәрін хаттамаға енгізуге міндетті. Қорғаушы тергеу іс-әрекетінің хаттамасына оның жазбаларының дұрыстығы мен толықтығына орай жазбаша ескерту жасауға құқылы.

5. Қорғаушының: өзінің қорғауындағы адамның мүдделеріне қарсы қандай да болмасын әрекет жасауға және оған тиесілі құқықтарды жүзеге асыруына кедергі жасауға; қорғауындағы адамның ұстанымына қарамастан, оның қылмыстық құқық бұзушылыққа қатысын және оны жасағанына кінәлілігін мойындауға, қорғауындағы адамның жәбірленушімен татуласқандығы туралы мәлімдеуге; азаматтық қуынымды мойындауға; қорғауындағы адам берген шағымдар мен өтініштерді кері қайтарып алуға; заң көмегін көрсетуге өтініш білдіруге және оны жүзеге асыруына байланысты өзіне белгілі болған мәліметтерді жариялауға құқығы жоқ.

6. Қорғаушының осы Кодексте көзделген сияқты басқа да құқықтары бар және ол басқа да міндеттерді көтереді.

71 - б а п . Ж ә б і р л е н у ш і

1. Қылмыстық құқық бұзушылық өзіне тікелей моральдық, дене немесе мүліктік зиян келтірілді деп ұйғаруға негізі бар адам қылмыстық процесте жәбірленуші деп танылады.

2. Есі дұрыс емес адам жасаған, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде тыйым салынған әрекетпен оған зиян келтірілген жағдайларда да адам жәбірленуші деп танылады.

3. Адам қылмыстық процесте тиісті қаулы шығарылғаннан кейін жәбірленуші деп танылады. Егер қылмыстық процесс барысында оның бұл жағдайда болуына негіздер жоқ екені анықталса, қылмыстық процесті жүргізуші орган өз қаулысымен адамның іске жәбірленуші ретінде қатысуын қысқартады.

4. Жәбірленушіге қылмыстық процесте азаматтық қуынымға құқығы түсіндіріледі және қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік зиянды, сондай-ақ осы

Кодексте белгіленген қағидалар бойынша өкілге арналған шығындарды қоса есептегендегі, оның қылмыстық процеске қатысуына байланысты келтірілген шығындарды өтеу қамтамасыз етіледі.

5. Жәбірленушінің өзіне келтірілген моральдық зиянды өтеу туралы қуынымы қылмыстық процесте қаралады. Егер мұндай қуынымды ол ұсынбаса не қараусыз қалдырса, онда жәбірленуші оны азаматтық сот ісін жүргізу тәртібінде қоюға құқылы.

6. Жәбірленушінің :

1) келтірілген күдік пен айыптау туралы білуге;

2) ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақ беруге;

3) дәлелдемелер ұсынуға;

4) өтінішхатты және қарсылықты мәлімдеуге;

5) аудармашының тегін көмегін пайдалануға;

6) өкілінің болуына;

7) қылмыстық қудалау органы одан дәлелдеу құралы ретінде алып қойған немесе өзі берген мүлікті, сондай-ақ қылмыстық заңмен тыйым салынған әрекетті жасаған адамнан алып қойылған өзіне тиесілі мүлікті алуға, өзіне тиесілі құжаттардың түпнұсқаларын алуға;

8) заңда көзделген жағдайларда күдіктімен, сотталушымен, оның ішінде медиация тәртібінде татуласуға;

9) өзінің қатысуымен жүргізілген тергеу іс-әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және оларға ескертулер беруге;

10) тергеушінің немесе анықтаушының рұқсатымен өз өтініші не өз өкілінің өтініші бойынша жүргізілетін тергеу іс-әрекеттеріне қатысуға;

11) сотқа дейінгі тергеу аяқталғаннан кейін істің барлық материалдарымен танысуға, мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, одан кез келген көлемде және кез келген мәліметті көшіріп алуға;

12) оған және оның отбасы мүшелеріне қауіпсіздік шараларын беру туралы, күдіктіге қатысты жақындауға тыйым салуды қолдану туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

13) оны жәбірленуші деп тану туралы немесе одан бас тарту туралы, сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулылардың көшірмелерін, айыптау актісінің көшірмесін, сондай-ақ бірінші, апелляциялық, кассациялық және қадағалау сатыларындағы сот үкімі мен қаулыларының көшірмелерін алуға;

14) бірінші, апелляциялық, кассациялық, қадағалау сатыларындағы сотта істі сотталқылауына қатысуға;

15) сот жарыссөздерінде сөйлеуге;

16) айыптауды, оның ішінде мемлекеттік айыптаушы айыптаудан бас тартқан жағдайда да қолдауға;

17) әрбір беттегі мәтіннің соңғы жолының астына және хаттаманың соңына өз қолын қоя отырып, ал сот отырысы хаттамасының бір бөлігімен танысқан кезде әрбір

беттің соңына және осы бөліктің соңына қол қоя отырып сот отырысының хаттамасымен; ал сот отырысын дыбыс-бейне жазбаға түсіру қолданған жағдайда – хаттаманың соңына қол қоя отырып, хаттамаға ескертулер беруге;

18) қылмыстық процесті жүргізетін органның іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағым беруге;

19) соттың үкімі мен қаулысына шағым жасауға;

20) іс бойынша әкелінген шағымдар мен наразылықтар туралы білуге және оларға қарсылық беруге, оларды қарауға қатысуға;

21) өздерінің құқықтары мен заңды мүдделерін заңға қайшы келмейтін өзге де тәсілдермен қорғауына;

22) қорғау тарапы кінәні мойындау туралы мәмілелер түріндегі іс жүргізу туралы іс жүргізетінлік келісім жасасу туралы өтініш берген жағдайда келісімнің шарттары мен салдары туралы білуге және оның келісіміне қарсылық білдіруге құқығы бар.

Осы Кодекстің 76-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларда жәбірленушіге заң көмегі тегін көрсетіледі.

7. Жәбірленушінің, ал ол қайтыс болған жағдайда – оның құқықтық мирасқорларының аса ауыр қылмыспен келтірілген мүліктік зиян үшін, егер осындай қылмыс үшін сотталған адамның осы қылмыспен келтірілген залалды өтеу үшін жеткілікті мүлкі болмаса, бюджет қаражаты есебінен ақшалай өтемақы алуға құқығы бар. Мұндай жағдайда бюджет қаражаты есебінен ақшалай өтемақы төлеу туралы мәселені жәбірленушінің не оның құқықтық мирасқорының арызы бойынша үкімді шығарған сот шешеді. Егер залал жүз елу айлық есептік көрсеткіштен аспаса, көрсетілген жағдайларда жәбірленуші залалды толық көлемде өтетуге құқығы бар.

8. Жәбірленуші: қылмыстық процесті жүргізуші органның шақыруы бойынша келуге, іс бойынша барлық белгілі мән-жайларды шынайы хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге; өзіне іс бойынша белгілі мән-жайлар туралы мәліметтерді жария етпеуге; тергеу іс-әрекеттерін жүргізу кезінде және сот отырысы уақытында белгіленген тәртіпті сақтауға міндетті.

9. Жәбірленуші дәлелсіз себептермен шақыру бойынша келмеген кезде ол осы Кодекстің 157-бабында көзделген тәртіпте мәжбүрлеп әкелуге ұшырауы және осы Кодекстің 160-бабының тәртібінде оған ақшалай жаза қолданылуы мүмкін.

10. Жәбірленуші айғақ беруден бас тартқаны үшін және көрінеу жалған айғақ бергені үшін заңға сәйкес қылмыстық жауапқа тартылады.

11. Зардабы адамның қайтыс болуына әкеп соққан қылмыстар туралы істер бойынша жәбірленушінің осы бапта көзделген құқықтарын қайтыс болған адамның жақын туыстары, жұбайы (зайыбы) жүзеге асырады. Егер жәбірленушінің құқықтарын беруге қылмыстық құқық бұзушылық арқылы моральдық зиян келтірілген бірнеше адам үміткер болып отырса, олардың бәрі не олардың арасындағы келісім бойынша олардың біреуі жәбірленуші болып таныла алады.

12. Қылмыспен оған моральдық немесе мүліктік зиян келтірілген болса, заңды тұлға жәбірленуші болып танылуы мүмкін. Бұл жағдайда жәбірленушінің құқықтары мен міндеттерін заңды тұлғаның өкілі жүзеге асырады.

72 - бап. Жеке айыптаушы

1. Жеке айыптау ісі бойынша сотқа шағым берген және сотта айыптауды қолдаушы адам, сондай-ақ мемлекеттік айыптаушы айыптаудан бас тартқан жағдайда сотта айыптауды дербес қолдаушы, жариялы және жеке-жариялы айыптау ісі бойынша жәбірленуші жеке айыптаушы болып табылады.

2. Жәбірленуші кәмелетке толмаған немесе әрекет қабілеті жоқ жағдайда өтініш, сұрау білдірген немесе шағым берген оның заңды өкілі жеке айыптаушы болып саналады.

3. Жеке айыптаушы жәбірленушінің барлық құқықтарын пайдаланады және барлық міндеттерін алады, сондай-ақ осы Кодекстің 411-бабының үшінші және бесінші бөліктерінде көзделген құқықтарға ие болады.

4. Жеке айыптаушы оған тиесілі құқықтарды пайдаланады және өзіне жүктелген міндеттерді жеке немесе егер ол құқықтар мен міндеттердің сипатына сәйкес келсе, өкіл арқылы атқарады

73 - бап. Азаматтық қуынушы

1. Қылмыстық құқық бұзушылықпен немесе есі дұрыс емес адамның әрекетімен келтірілген мүліктік немесе моральдық зиянды өтеу туралы талап қойған жеке және заңды тұлға азаматтық қуынушы болып танылады.

2. Азаматтық қуынушы өзі қойған қуынымды қолдау мақсатында:

1) күдіктің (айыптаудың) мәнін білуге;

2) дәлелдемелерді ұсынуға;

3) қойылған қуыным бойынша түсініктеме беруге;

4) қылмыстық іске қосу үшін материалдар ұсынуға;

5) өтініштер мен қарсылықтар мәлімдеуге, ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақпен түсініктеме беруге;

6) аудармашының тегін көмегін пайдалануға, өкілі болуына;

7) өзінің қатысуымен жүргізілетін тергеу іс-әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға;

8) прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының рұқсатымен өзінің өтініші бойынша немесе өкілінің өтініші бойынша жүргізілген тергеу іс-әрекеттеріне қатысуға;

9) тергеу аяқталғаннан кейін азаматтық қуынымға қатысты істің материалдарымен танысуға және одан мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, кез келген көлемде кез келген мәліметті көшіріп алуға;

10) өзінің мүддесін қозғайтын қабылданған шешімдер туралы білуге және мәлімделген азаматтық қуынымға қатысты іс жүргізу шешімдерінің көшірмелерін

а л у ғ а ;

11) кез келген сот сатысында азаматтық қуынымды қарауға қатысуға;

12) сот жарыссөздерінде сөйлеуге;

13) сот отырысының хаттамасымен танысуға және оған ескертулер беруге;

14) қылмыстық процесті жүргізуші органның іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағым
ж а с а у ғ а ;

15) азаматтық қуынымға қатысты бөлігінде соттың үкімі мен қаулыларына
ш а ғ ы м д а н у ғ а ;

16) азаматтық қуыным бөлігінде іс бойынша жасалынған шағымдар мен
наразылықтар туралы білуге және оларға қарсылық білдіруге;

17) мәлімделген шағымдар мен наразылықтарды соттың қарауына қатысуға;

18) осы Кодекстің 173-бабының бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда
қылмыспен келтірілген залалға жәбірленушіге өтемақы төлеу қорының есебінен
ө т е м а қ ы а л у ғ а ;

19) қауіпсіздік шараларын қолдану туралы мәлімдеуге құқығы бар.

3. Азаматтық қуынушының осы Кодекстің 71-бабының сегізінші бөлігінде
көзделгендей міндеттері болады.

4. Азаматтық қуынушының заңмен көзделген басқа да құқықтары бар және басқа да
міндеттері болады.

74 - б а п . А з а м а т т ы қ ж а у а п к е р

1. Қылмыстық істе қуыным қойылған жеке немесе заңды тұлға азаматтық қуынушы
д е п т а н ы л а д ы .

2. Азаматтық жауапкердің оған қойылған қуынымға байланысты өзінің мүдделерін
қ о р ғ а у м а қ с а т ы н д а :

1) күдік (айыптау) пен азаматтық қуынымның мәнін білуге;

2) қуынымға қарсылық білдіруге, қарсы қуыным қоюға;

3) қойылған қуынымның мәні бойынша түсініктеме және айғақ беруге;

4) ө к і л і б о л у ы н а ;

5) қылмыстық іске қосу үшін материалдар ұсынуға;

6) өтініштер мен қарсылықтар білдіруге;

7) тергеу аяқталғаннан кейін істің азаматтық қуынымға қатысты материалдарымен
танысуға және мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, кез келген
көлемде кез келген мәліметті көшіріп алуға;

8) өзінің мүддесін қозғайтын қабылданған шешімдер туралы білуге және
мәлімделген азаматтық қуынымға қатысты іс жүргізу шешімдерінің көшірмелерін
а л у ғ а ;

9) кез келген сот сатысындағы азаматтық істі қарауға қатысуға;

10) сот жарыссөздерінде сөйлеуге, қылмыстық процесті жүргізуші органның
іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағым әкелуге;

11) сот отырысының хаттамасымен танысуға және оған ескертулер беруге;
12) азаматтық қуынымға қатысты бөлігінде соттың үкімі мен қаулысына
шағымдануға ;

13) азаматтық қуынымға қатысты бөлігінде іс бойынша келтірілген наразылықтар мен шағымдар туралы білуге және оларға қарсылық білдіруге;

14) мәлімделген шағымдар мен наразылықтарды соттың қарауына қатысуға;

15) қауіпсіздік шараларын қолдану туралы мәлімдеуге құқығы бар.

3. Азаматтық жауапкердің осы Кодекстің 71-бабының сегізінші бөлігінде көзделгендей міндеттері болады.

4. Азаматтық жауапкердің заңда көзделген басқа да құқықтары бар және басқа да міндеттері болады.

75-бап. Кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның заңды өкілдері

1. Кәмелетке толмағандар немесе есі дұрыс еместігін жоққа шығаруға болмайтын, психикалық ауытқушылықтан зардап шегетін адамдар жасаған қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша іске қатысуға осы Кодексте көзделген тәртіпте олардың заңды өкілдері тартылады.

2. Егер сотқа дейінгі іс жүргізу немесе сот талқылауы осы Кодексте көзделген жағдайларда, күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған адам жоқ кезде жүзеге асырылса, қылмыстық іске олардың заңды өкілдері қатыса алады.

76-бап. Жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жеке айыптаушының өкілдері

1. Қылмыстық процесте жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жеке айыптаушының заңды мүдделерін білдіруге заң күшімен құқығы бар және қылмыстық процесті жүргізуші органның қаулысымен іске қатысуға рұқсат етілген адвокаттар мен өзге де адамдар жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жеке айыптаушының өкілдері болуы мүмкін.

2. Кәмелетке толмаған немесе өзінің дене немесе психикалық жағдайы бойынша өз құқықтары мен заңды мүдделерін өз бетінше қорғау мүмкіндігінен айырылған жәбірленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін процеске міндетті түрде қатысуға олардың заңды өкілдері мен өкілдері тартылады.

Мұндай жағдайларда жәбірленушінің өкілі ретінде жәбірленуші не оның заңды өкілі таңдаған адвокатқа рұқсат беріледі. Егер жәбірленушінің өзі немесе оның заңды өкілі адвокат шақырмаған жағдайда, адвокаттардың кәсіби ұйымы немесе оның құрылымдық бөлімшелері үшін міндетті қаулы шығару арқылы қылмыстық процесті жүргізетін орган адвокаттың қатысуын қамтамасыз етеді. Қылмыстық процесті жүргізетін орган нақты адвокатты қорғаушы ретінде шақыруды ұсынуға беру құқылы е м е с .

Жәбірленушіде немесе оның заңды өкілінде қаражат болмаған жағдайда,

адвокаттың еңбегіне ақы төлеу осы Кодексте белгіленген тәртіпте бюджет қаражаты е с е б і н е н жү р г і з і л е д і .

3. Жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жеке айыптаушының заңды өкілдері мен өкілдерінің өздері өкілі болып отырған жеке және заңды тұлғалар сияқты, осы Кодексте көзделген шектерде, іс жүргізу құқығы болады.

4. Жәбірленуші, азаматтық қуынушы, жеке айыптаушы өкілінің өзі өкілі болып отырған процеске қатысушының мүдделеріне қайшы қандай да болсын іс-әрекеттер ж а с а у ғ а құ қ ы ғ ы ж о қ .

5. Жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жеке айыптаушының процеске өзінің қатысуы олардың осы іс бойынша өкілге ие болу құқығын жоймайды.

77-бап. Азаматтық жауапкердің өкілдері

1. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуде азаматтық жауапкердің заңды мүдделерін білдіруге заң күшімен құқығы бар және қылмыстық процесті жүргізуші органның қаулысымен іске қатысуға рұқсат етілген адвокаттар және өзге де адамдар азаматтық жауапкердің өкілдері деп танылады.

2. Азаматтық іс жүргізу кодексіне сәйкес азаматтық жауапкер өкілдерінің өздері өкілі болып отырған жеке және заңды тұлғалар сияқты іс жүргізу құқығы болады.

3. Азаматтық жауапкер өкілінің өзі өкілі болып отырған процеске қатысушының мүдделеріне қайшы қандай да болмасын іс-әрекеттер жасауға құқығы жоқ.

4. Азаматтық жауапкердің іске өзінің қатысуы олардың осы іс бойынша өкілге ие болу құқығын жоймайды.

10-тарау. Қылмыстық процеске қатысатын өзге де адамдар

78 - б а п . К у ә

1. Айғақ беру үшін куә ретінде іс үшін маңызы бар қандай да болсын мән-жай белгілі болуы мүмкін кез келген адам шақырылуы және одан жауап алынуы мүмкін.

Егер адамға жәбірленушінің рапортында (мәлімдемесінде) немесе өзге де іс жүргізу құжатында сотқа дейінгі тергеуді бастауға себебі тікелей көрсетілген, сондай-ақ басқа адамның оған қарсы айғағы болған жағдайда, ол қорғану құқығы бар куә мәртебесіне и е б о л а д ы .

2 . М ы н а л а р :

1) қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысуына байланысты, сондай-ақ сот шешімін шығару кезінде туындаған мәселелерді кеңесу бөлмесінде талқылау барысында өздеріне белгілі болған істің мән-жайлары туралы – судья, алқаби;

2) аралық судьяның немесе төрешінің міндеттерін атқаруға байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы – аралық судья немесе төреші;

3) қылмыстық іс бойынша өзінің міндеттерін орындауына байланысты өзіне белгілі болған жағдайлар туралы – күдіктінің, айыпталушының, сотталушының қорғаушысы,

сонымен бірдей жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және азаматтық жауапкердің өкілі, сондай-ақ куәнің адвокаты;

4) оған ішкі сырын ашқаннан белгілі болған мән-жайлар туралы – діни қызметші;

5) өзінің жасының толмауына не психикалық немесе дене кемістіктеріне орай тергеу үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс түсінуге және олар туралы айғақ беруге қабілетсіз адамдар;

6) заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, медиацияны жүргізуге байланысты оған белгілі болған мән-жайлар туралы – медиатор куә ретінде жауап алуға жатпайды;

7) ұлттық қауіпсіздікке қатер төндіретін жағдайларды қоспағанда, өз қызметін жүзеге асыруға байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары – өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы куә ретінде жауап алуға жатпайды.

3. Куәнің:

1) қылмыстық жазаланатын әрекет немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін оның өзі, жұбайы (зайыбы) немесе жақын туыстары үшін қудалауға әкеп соқтыратын айғақ беруден бас тартуға;

2) өзінің ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақ беруге;

3) аудармашының тегін көмегін пайдалануға;

4) одан жауап алуға қатысушы аудармашыдан бас тартуды мәлімдеуге;

5) жауап алу хаттамасына айғақтаманы өз қолымен жазуға;

6) анықтаушының, тергеушінің, прокурордың және соттың іс-әрекетіне шағым жасауға, өз құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты, оның ішінде қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқығы бар.

Куә өзінің адвокатының қатысуымен айғақ беруге құқылы. Адвокаттың сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам белгілеген уақытта келмеуі куәдан адвокаттың қатысуынсыз оның келісімімен жауап алуды жүргізуге кедергі келтірмейді.

4. Қорғануға құқығы бар куә:

1) қылмыстық жазаланатын әрекет немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін оның өзі, жұбайы (зайыбы) немесе жақын туыстарын қудалауға әкеп соқтыратын айғақ беруден бас тартуға;

2) дербес немесе өзінің туыстары арқылы адвокат шақыртуға;

3) жауап алу басталғанға дейін қорғаушы ретінде қатысушы өзі таңдаған адвокаттың қатысуымен айғақ беруге;

4) өзінің ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақ беруге;

5) аудармашының тегін көмегін пайдалануға;

6) одан жауап алуға қатысушы аудармашыдан бас тартуды мәлімдеуге;

7) жауап алу хаттамасына өз айғақтамасын өз қолымен жазуға;

8) жедел-іздістіру және жасырын тергеу әрекеттерінің материалдарын қоспағанда, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген құжаттармен танысуға;

- 9) өзінің қатысуымен жүргізілген тергеу әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және оларға ескертулер беруге, дәлелдемелер ұсынуға;
- 10) құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты, оның ішінде сараптама жүргізу және қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхатты мәлімдеуге;
- 11) қарсылық білдіруді мәлімдеуге;
- 12) өзіне қарсы куә болғандармен беттесуге;
- 13) анықтаушының, тергеушінің, прокурордың іс-әрекетіне шағым білдіруге
- қ ұ қ ы л ы .

5 . К у ә :

- 1) анықтаушының, тергеушінің, прокурордың және соттың шақыруы бойынша к е л у г е ;
- 2) іс бойынша барлық белгілі нәрселерді шындықпен хабарлауға және қойылған с ұ р а қ т а р ғ а ж а у а п б е р у г е ;
- 3) егер ол туралы анықтаушы, тергеуші немесе прокурор өзіне ескерткен болса, іс бойынша өзіне белгілі мән-жайлар туралы мәліметтерді жарияламауға;
- 4) тергеу іс-әрекеттерін жүргізген кезде және сот отырысы уақытында белгіленген т ә р т і п т і с а қ т а у ғ а м і н д е т т і .

Қорғану құқығы бар куә: соттың, прокурордың, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның шақыруы бойынша келуге; тергеу іс-әрекеттерін жүргізген кезде және сот отырысы уақытында белгіленген тәртіпті сақтауға міндетті.

6. Куә, оның ішінде қорғану құқығы бар куә осы Кодекстің 223, 271-баптарында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, сараптамаға немесе куәландырылуға т а р т ы л м а й д ы .

7. Жалған айғақ бергені үшін және айғақ беруден бас тартқаны үшін куә және басқа адамдарға қатысты жалған айғақ бергені үшін қорғану құқығы бар куә Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген қылмыстық жауапқа тартылады. Айғақтар беруден жалтарғаны немесе қылмыстық процесті жүргізуші органның шақыруы бойынша дәлелсіз себептермен келмегені үшін куәға, оның ішінде қорғану құқығы бар куәға осы Кодекстің 160-бабына сәйкес ақшалай жаза қолданылуы мүмкін.

7 9 - б а п . С а р а п ш ы

1. Сарапшы ретінде арнаулы ғылыми білімі бар, іске мүдделі емес адам шақырылуы мүмкін. Сараптама жүргізу тапсырылуы мүмкін адамға қойылатын өзге де талаптар осы Кодекстің 273-бабының бірінші бөлігінде белгіленеді.

2. Сарапшыны шақыру, сараптама тағайындау және жүргізу осы Кодекстің 35-тарауында, сондай-ақ 373-бабында көзделген тәртіпте жүзеге асырылады.

3 . С а р а п ш ы н ы ң :

- 1) сараптама мәнісіне қатысты материалдармен танысуға;
- 2) қорытынды беру үшін қажетті қосымша материалдарды өзіне беру туралы, сондай-ақ қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

3) қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатымен іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге және сот отырысына қатысуға және оларға қатысушы адамдарға сараптама мәнісіне қатысты сұрақтар қоюға;

4) өзі қатысқан іс жүргізетінлік іс-әрекеттің хаттамасымен, сондай-ақ тиісті бөлігінде сот отырысының хаттамасымен танысуға және өзінің әрекеттері мен айғақтарының толық және дұрыс көрсетілуіне қатысты хаттамаларға енгізілуге тиісті ескертулер жасауға;

5) сараптама тағайындаған органның келісімі бойынша сот-сараптамалық зерттеу барысында анықталған, тергеу үшін маңызы бар, сот сараптамасын тағайындау туралы қаулыда қамтылған мәселелердің шегінен тыс мән-жайлар бойынша өз құзыреті шегінде қорытынды беруге;

6) ана тілінде немесе өзі білетін тілде қорытынды ұсынуға және айғақтар беруге; аудармашының тегін көмегін пайдалануға; аудармашыдан бас тартуды мәлімдеуге;

7) сараптама жүргізу кезінде қылмыстық процесті жүргізетін органның және іс бойынша іс жүргізуге қатысушы өзге де адамдардың өзінің құқықтарына нұқсан келтіретін шешімдері мен іс-әрекеттеріне шағым жасауға;

8) сараптама жүргізу кезінде келтірілген шығыстарға өтем және егер сот сараптамасын жүргізу өзінің лауазымдық міндеттерінің шеңберіне кірмейтін болса, орындалған жұмысы үшін сыйақы алуға құқығы бар.

4 . С а р а п ш ы :

1) қылмыстық процесті жүргізетін органды хабардар етпестен, процеске қатысушылармен сараптама жүргізуге байланысты мәселелер бойынша келіссөздер жүргізуге ;

2) зерттеу үшін материалдарды дербес жинауға;

3) егер сараптама тағайындаған органның бұған арнайы рұқсаты болмаса, объектілерді толық немесе ішінара жоюға не олардың сыртқы түрін немесе негізгі қасиеттерін өзгертуге әкеліп соғуы мүмкін зерттеулер жүргізуге құқылы емес.

5 . С а р а п ш ы :

1) қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыртуы бойынша келуге;

2) өзіне ұсынылған объектілерге жан-жақты, толық және объективті зерттеу жүргізуге, қойылған мәселелер бойынша негізделген және объективті жазбаша қорытынды беруге ;

3) осы Кодекстің 284-бабында көзделген жағдайларда қорытынды беруден бас тартуға және қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді жазбаша хабарлама жасауға және оны қылмыстық процесті жүргізетін органға жіберуге;

4) жүргізілген зерттеуге және берілген қорытындыға байланысты мәселелер бойынша айғақтар беруге ;

5) зерттеуге ұсынылған объектілердің сақталуын қамтамасыз етуге;

6) істің мән-жайы туралы мәліметтерді және сараптама жүргізуге байланысты өзіне

белгілі болған өзге де мәліметтерді жария етпеуге;

7) сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шығыстардың сметасын және келтірілген шығыстар туралы есепті табыс етуге міндетті.

6. Сарапшы көрінеу жалған қорытынды бергені үшін заңда белгіленген қылмыстық жауаптылықта болады.

7. Сот сараптамасы органының қызметкері болып табылатын сарапшы өз қызметінің сипатына қарай өзінің құқықтарымен және міндеттерімен танысқан және жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы ескертілген деп есептеледі.

80 - б а п . М а м а н

1. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге маман ретінде қатысу үшін қылмыстық процестің қатысушыларына өзінің арнайы құзыретіне жататын түсіндіру жолымен дәлелдерді жинауда, зерттеуде және бағалауда, сондай-ақ ғылыми-техникалық құралдарды қолдануда жәрдем көрсету үшін қажетті арнаулы білімі бар, іске мүдделі емес адам тартылуы мүмкін. Кәмелетке толмағандар қатысатын тергеуге және өзге де іс жүргізу әрекеттеріне қатысушы педагог те, сондай-ақ оны сарапшы етіп тағайындаған жағдайларды қоспағанда, тергеу және өзге де іс жүргізу процестеріне қатысушы дәрігер де мамандар болып табылады.

2. Сотқа дейінгі іс жүргізуде зерттеу жүргізу және қорытынды алу қажет болған кезде Қазақстан Республикасы құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органы уәкілетті бөлімшесінің қызметкері маман ретінде тартылуы мүмкін.

3 . М а м а н н ы ң :

- 1) зерттеу мәніне қатысты материалдармен танысуға;
- 2) өзіне қорытынды беру үшін қажет қосымша материалдар беру туралы өтініш ж а с а у ғ а ;
- 3) өзінің шақырылу мақсатын білуге;
- 4) егер тиісті арнаулы білімі мен дағдысы болмаса, іс бойынша іс жүргізуге қ а т ы с у д а н б а с т а р т у ғ а ;
- 5) қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатымен тергеу немесе сот іс-әрекетіне қатысушыларға сұрақтар қоюға; олардың назарын дәлелдемелерді жинауға , зерттеу мен бағалауға жәрдемдесу және ғылыми-техникалық құралдарды қолдану, істің материалдарын зерттеу, сараптама тағайындау үшін материалдарды дайындау кезінде өзінің іс-әрекетіне байланысты мән-жайларға аударуға;
- 6) қылмыстық процесті жүргізетін органның тағайындауы бойынша, салыстырма зерттеулерді қоспағанда, сотты осы Кодекстің 199-бабының тоғызыншы бөлігінде көзделген тәртіпте қылмыстық іске қосылатын хаттамада не ресми құжатта көрсету арқылы істің материалдарына объектілердің толық немесе ішінара жойылуына не сыртқы түрінің немесе негізгі қасиеттерінің өзгеруіне әкеліп соқпайтын зерттеулер жүргізуге. Қазақстан Республикасы құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органы

уәкілетті бөлімшесінің маманы қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатымен оның барысы мен нәтижесін осы Кодекстің 117-бабының талаптарына сәйкес ресімделген маманның қорытындысының нәтижелерін көрсете отырып, объектілердің ішінара көлемде жойылуына әкелетін, осы объектілер бойынша сот-сараптамалық зерттеулер жүргізуді жоққа шығармайтын салыстырмалы зерттеулер жүргізуге;

7) өзі қатысқан тергеу іс-әрекетінің хаттамасымен, сондай-ақ сот отырысы хаттамасының тиісті бөлігімен танысуға және өзінің қатысуымен жүргізілген әрекеттердің барысы мен нәтижелерінің көрсетілуінің толықтығы мен дұрыстығына қатысты хаттамаға енгізуге жататын мәлімдемелер мен ескертулер жасауға;

8) қылмыстық процесті жүргізетін органның іс-әрекетіне шағым жасауға;

9) аудармашының тегін көмегін пайдалануға; аудармашыдан бас тартуды
м ә л і м д е у г е ;

10) қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

11) өзінің тергеу немесе сот әрекеттеріне қатысуына байланысты өзіне келтірілген шығындарға өтем және егер іс бойынша іс жүргізу оның қызметтік міндеттерінің шеңберіне кірмейтін болса, орындалған жұмыс үшін сыйақы алуға құқығы бар.

4 . М а м а н :

1) қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатынсыз, зерттеу жүргізуге байланысты мәселелер бойынша процеске қатысушылармен келіссөздер жүргізуге;

2) зерттеу материалдарын дербес жинауға құқылы емес.

Аталған шектеулер осы баптың екінші бөлігінде көзделген адамдарға
қ о л д а н ы л м а й д ы .

5 . М а м а н :

1) қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша келуге;

2) дәлелдерді жинауға, зерттеу мен бағалауға жәрдем көрсету үшін арнаулы білімін, дағдысын және ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып, тергеу әрекеттерін жүргізу мен сот талқылауына қатысуға;

3) өзі орындаған іс-әрекеттер жөнінде түсініктеме беруге, ал осы баптың екінші бөлігінде көзделген жағдайда зерттеу жүргізуге және қорытынды беруге;

4) өзіне іске қатысуына байланысты белгілі болған істің мән-жайлары туралы мәліметтерді және өзге де мәліметтерді жарияламауға;

5) тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде және сот отырысы уақытында тәртіп сақтауға;

6) зерттеуге ұсынылған объектілерінің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

6. Өзінің міндеттерін орындаудан дәлелсіз себептермен бас тартқаны немесе жалтарғаны үшін маманға осы Кодекстің 160-бабының тәртібінде ақшалай жаза
қ о л д а н ы л у ы м ү м к і н .

Көрінеу жалған қорытынды берген жағдайда маман заңда белгіленген қылмыстық жауапта болады.

1. Аударма жасау үшін қажет тілді меңгерген және күдікті, айыпталушы, сотталушы; олардың қорғаушылары не жәбірленуші, азаматтық қуынушы азаматтық жауапкер немесе олардың өкілдері, сондай-ақ куәлар және өзге де процеске қатысушылар іс бойынша іс жүргізілетін тілді білмеген жағдайларда, сонымен бірдей жазбаша құжаттарды аудару үшін тергеу және сот іс-әрекеттеріне қатысуға тартылған іске мүдделі емес адам аудармашы ретінде шақырылады.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган адамды аудармашы етіп тағайындау туралы қаулы шығарды.

3 . А у д а р м а ш ы н ы ң :

1) аударманы жүзеге асыру кезінде қатысушыларға аударманы нақтылау үшін сұрақтар қоюға ;

2) жүргізуіне өзі қатысқан тергеу немесе өзге де іс жүргізу іс-әрекеттерінің хаттамасымен, сондай-ақ тиісті бөлігінде сот отырысының хаттамасымен танысуға және аударманың толықтығы мен дұрыстығына қатысты хаттамаға енгізуге жататын ескертулер жасауға ;

3) егер оның аудару үшін қажетті білімі болмаса, іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тартуға ;

4) қылмыстық процесті жүргізуші органның іс-әрекетіне шағым жасауға;

5) тергеу және өзге де іс жүргізу әрекетіне қатысуына байланысты өзіне келтірілген шығындарға өтем және егер іс бойынша іс жүргізуге қатысу оның қызметтік міндетінің шеңберіне кірмейтін болса, орындалған жұмысы үшін сыйақы алуға;

6) қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішті мәлімдеуге құқығы бар.

4. Аудармашы: қылмыстық процесті жүргізуші органның шақыруы бойынша келуге ; өзіне тапсырылған аударманы дәл және толық орындауға; оның қатысуымен жүргізілген тергеу іс-әрекетінің хаттамасында, сондай-ақ процеске қатысушыларға олардың ана тіліндегі немесе олар білетін тілдегі аудармасында тапсырылатын іс жүргізу құжаттарында аударманың дұрыстығын өзінің қолымен куәландыруға; аудармашы ретінде тартылуына байланысты өзіне белгілі болған істің жағдайы туралы мәліметтерді немесе өзге де деректерді жарияламауға; тергеу іс-әрекеттерін жүргізу кезінде және сот отырысы уақытында тәртіп сақтауға міндетті.

5. Дәлелсіз себептермен келуден немесе өзінің міндетін орындаудан бас тартқаны немесе жалтарғаны үшін аудармашыға осы Кодекстің 160-бабында көзделген тәртіпте ақшалай жаза қолданылуы мүмкін. Көрінеу дұрыс аудармаған жағдайда аудармашы қылмыстық жауаптылыққа тартылады.

6. Осы баптың қағидалары іс бойынша іс жүргізуге қатысу үшін шақырылған, мылқау немесе саңырау адамдардың белгілерін түсінетін адамдарға қолданылады.

1. Қылмыстық қудалау органы осы Кодексте көзделген жағдайда тергеу

іс-әрекеттерін жүргізу фактісін, оның барысы мен нәтижелерін куәландыру үшін тартқан адамдар куәгерлер болып табылады.

2. Өздерінің қатысуымен болып жатқан іс-әрекеттерді толық және дұрыс қабылдауға қабілетті, іске мүдделі емес және қылмыстық қудалау органдарына тәуелсіз кәмелеттік жастағы азаматтар, осы Кодекстің 90-бабының талаптарына сай оларға қарсылық білдірмеген жағдайларда куәгер бола алады.

3. Тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге кемінде екі куәгер қатысады.

4 . К у ә г е р д і н :

- 1) тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге қатысуға;
- 2) тергеу іс-әрекеті жөнінде хаттамаға енгізуге жататын мәлімдемелер мен ескертулер жасауға;
- 3) өзі қатысқан тергеу іс-әрекетінің хаттамасымен танысуға;
- 4) қылмыстық қудалау органының іс-әрекетіне шағым жасауға;
- 5) қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде өзіне келтірілген шығындарға өтемалуға;
- 6) қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішті мәлімдеуге құқығы бар.

5 . К у ә г е р :

- 1) қылмыстық қудалау органының шақыруы бойынша келуге; тергеу іс-әрекетін жүргізуге қатысуға;
- 2) осы іс-әрекеттің жүргізілу фактісін, оның барысы мен нәтижелерін тергеу іс-әрекеттерінің хаттамасында өзінің қолымен куәландыруға;
- 3) анықтаушының, тергеушінің, прокурордың рұқсатынсыз сот алдындағы тергеу материалдарын жарияламауға;
- 4) тергеу іс-әрекеттерін жүргізу кезінде тәртіп сақтауға міндетті.

6. Дәлелді себептерсіз келуден немесе өзінің міндетін орындаудан бас тартқаны немесе жалтарғаны үшін куәгерге осы Кодекстің 160-бабында көзделген тәртіпте ақшалай жаза қолданылуы мүмкін.

83-бап. Сот отырысының хатшысы

1. Сот отырысының хаттамасын жүргізетін, сондай-ақ сот отырысынан дыбыс-бейне түсіруді қамтамасыз ететін қылмыстық іске мүдделі емес мемлекеттік қызметші сот отырысының хатшысы болып табылады.

2. Сот отырысының хатшысы:

- 1) өзі хаттамалауды қамтамасыз етуі қажетті барлық уақытта сот отырысы залында болуға және сот отырысына төрағалық етушінің рұқсатынсыз кетпеуге;
- 2) хаттамада соттың іс-әрекеті мен шешімін, соттың отырысына қатысушы барлық адамдардың өтініштерін, қарсылықтарын, айғақтарын, түсініктемелерін, сондай-ақ сот отырысының хаттамасында көрсетуге жататын басқа да жағдайларды толық және дұрыс жазуға;
- 3) сот отырысының хаттамасын осы Кодексте белгіленген мерзімде дайындауға;

4) төрағалық етушінің заңды өкіміне бағынуға;
5) жабық сот отырысына қатысуына байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы мәліметтерді жарияламауға міндетті.

3. Сот отырысының хатшысы сот отырысы хаттамасының толықтығы мен дұрыстығы үшін тікелей жауап береді.

4. Дұрыс емес не шындыққа сәйкес келмейтін мәліметтерді сот отырысының хаттамасына енгізген жағдайда хатшы заңда көзделгендей жауапты болады.

8 4 - б а п . С о т п р и с т а в ы

1. Соттар қызметінің белгіленген тәртібін қамтамасыз ету жөніндегі өзіне заңмен жүктелген міндеттерді орындаушы лауазымды адам сот приставы болып табылады.

2. Сот приставы бас бостандығынан айырумен байланысты емес жазалардың атқарылуына бақылау жасауды қамтамасыз етеді, сот талқылауы кезінде залдағы тәртіпті бақылап отырады, төрағалық етушінің өкімін орындайды және соттарда судьяларды, куәларды және басқа да процеске қатысушыларды қорғауды жүзеге асырады, оларды басқаның ықпалынан қорғайды, соттың іс жүргізу әрекетін жүргізуіне жәрдемдеседі, сотқа келуден жалтарған адамдарды алып келуді жүзеге асырады, өзіне заңмен жүктелген басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.

8 5 - б а п . М е д и а т о р

1. Тараптар заң талаптарына сәйкес медиацияны жүргізу үшін тартатын тәуелсіз жеке тұлға медиатор болып табылады.

2 . М е д и а т о р :

1) медиация тараптарына қылмыстық процесті жүргізетін орган беретін ақпаратпен т а н ы с у ғ а ;

2) медиация тараптары болып табылатын қылмыстық процеске қатысушылар туралы деректермен т а н ы с у ғ а ;

3) қылмыстық іс жүргізу заңына сәйкес кездесулердің саны мен ұзақтығын шектемей, медиация тараптары болып табылатын қылмыстық процеске қатысушылармен жеке және құпия кездесуге;

4) тараптарға медиация тәртібінде татуласуға қол жеткізу туралы келісім жасасуға ж ә р д е м д е с у г е қ ұ қ ы л ы .

3 . М е д и а т о р :

1) медиация жасаған кезде медиация тараптарының келісімі бойынша ғана іс-әрекет ж а с а у ғ а ;

2) медиация басталғанға дейін медиация тараптарына оның мақсаттарын, сондай-ақ олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіруге;

3) медиация рәсімін өткізуге байланысты өзіне белгілі болған мәліметтерді ж а р и я л а м а у ғ а м і н д е т т і .

4. Медиатор тараптардың келісімімен медиация рәсімін қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз бен хабарлама тіркелген сәттен бастап және қылмыстық

процестің кейінгі сатыларында, үкім заңды күшіне енгенге дейін жүзеге асыруға құқылы.

11-тарау. Қылмыстық процеске қатысу мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар. Қарсылық білдіру

86-бап. Қарсылық білдіру және қылмыстық процеске қатысудан шеттету туралы өтініштер және қылмыстық процеске қатысудан босату

1. Судья, прокурор, тергеуші, анықтаушы, қорғаушы, жәбірленушінің (жеке айыптаушының), азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің өкілі, куәгер, сот отырысының хатшысы, сот приставы, аудармашы, сарапшы, маман қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге өздерінің қатысуын жоққа шығаратын мән-жайлар болған кезде қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысудан шеттелуге міндетті не оларға қылмыстық процеске қатысушылар қарсылық білдіретінін мәлімдеуі тиіс.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган өз құзыретінің шегінде іс бойынша іс жүргізуден шеттету туралы мәлімделген қарсылық білдірулер мен өтінішхаттарды шешуге немесе бұл адамның қылмыстық процеске қатысуын болдырмайтын мән-жайлар анықталған кезде тиісті қаулы шығару арқылы өз бастамашылығы бойынша оны іс жүргізуге қатысудан шеттетуге құқылы. Егер басқа процеске қатысушыларға қатысты қарсылық білдірулерді шешуге уәкілетті адамға қарсылық білдірумен бір уақытта процеске өзге де қатысушыларға қарсылық білдіру мәлімделсе, онда бірінші кезекте осы адамға қарсылық білдіру туралы мәселе шешіледі.

3. Егер қылмыстық сот ісін жүргізуге бір мезгілде бірнеше адамның қатысуы олардың туыстық қатынастарына немесе жеке байланыстың басқа да қатынастарына байланысты болдырылмайтын жағдайда қылмыстық іс бойынша іс жүргізуден процеске қатысушы жағдайына басқалардан кейінірек ие болған адам шеттетілуі тиіс. Егер туыстық немесе жеке байланыстың басқа да қатынастарымен байланысты адам соттың құрамында болса, қылмыстық іс бойынша іс жүргізуден шеттетілуге төрағалық етуші таңдаған адам жатады.

4. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысуы осы Кодексте көзделген қандай да болсын мән-жайлармен болдырылмайтын сот отырысының хатшысын, сот приставын, аудармашыны, маманды, сарапшыны олардың сұрауы бойынша олардың өз іс жүргізу функцияларын орындауына кедергі келтіретін дәлелді себептерінің болуына орай мұндай қатысудан қылмыстық процесті жүргізуші орган босатады.

87-бап. Судьяға қарсылық білдіру

1. Егер ол:

1) осы Кодекске сәйкес қылмыстық іс соттылығына жатқызылған судья болып табылмаса;

2) осы қылмыстық іс бойынша тергеу судьясы ретінде қатысқан болса, тергеу

судьясының қаулыларына шағымдарды, наразылықтарды қараған болса;

3) аталған іс бойынша жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер болып табылса, куә ретінде шақырылса не шақырылуы мүмкін болса;

4) осы қылмыстық іс бойынша сарапшы, маман, аудармашы, куәгер, сот отырысының хатшысы, анықтаушы, тергеуші, прокурор, қорғаушы, күдіктінің, заңды өкілі, жәбірленушінің, азаматтық қуынушының немесе азаматтық жауапкердің өкілі ретінде іс жүргізуге қатысса;

5) жәбірленушінің, азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің немесе олардың өкілдерінің туысы, айыпталушының немесе оның заңды өкілінің туысы, прокурордың, қорғаушының, тергеушінің немесе анықтаушының туысы немесе процеске қатысушылардың біреуіне сүйегі жақын болса;

6) егер судья жеке, тікелей немесе жанама осы іске мүдделі деп санауға негіз беретін өзге де мән-жайлар болса, судья істі қарауға қатыса алмайды.

2. Қылмыстық істі қарайтын соттың құрамына туыстық немесе жеке байланыстың басқа да қатынастарымен байланысқан өзара тәуелді адамдар кіре алмайды.

3. Бірінші сатыдағы сотта қылмыстық істі қарауға қатысқан судья бұл істі апелляциялық, кассациялық сатыдағы сотта немесе қадағалау тәртібінде қарауға қатыса алмайды, сол сияқты өзінің қатысуымен шығарылған істі тоқтату туралы үкімнің немесе қаулының күшін жою жағдайында, бірінші сатыдағы сотта істі жаңадан қарауға қ а т ы с а а л м а й д ы .

4. Апелляциялық сатыдағы сотта істі қарауға қатысқан судья өзінің қатысуымен қабылданған апелляциялық үкімнің, қаулының күші жойылғаннан кейін оны осы сатыда жаңадан қарау кезінде, сондай-ақ істі бірінші сатыда және кассациялық сатыда қарау кезінде қарауға қатыса алмайды.

5. Кассациялық сатыдағы сотта істі қарауға қатысқан судья өзінің қатысуымен қабылданған қаулы күшін жойғаннан кейін бұл істі бірінші, апелляциялық және кассациялық сатылардағы сотта қайта қарау кезінде қатыса алмайды.

6. Істі алдыңғы сот сатыларында қарауға қатысқан судья сол істі қадағалау сатысында қарауға қатыса алмайды. Істі қадағалау сатысында қарауға қатысқан судья осы істі төмен тұрған сот сатыларында қарауға қатыса алмайды.

Істі бірінші, апелляциялық, кассациялық және қадағалау сатыларында қарауға қатысқан судья осы істі жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қарауға қатыса а л м а й д ы .

7. Қарсылық білдіру судьяның қылмыстық процестің кез келген сатысына қатысуы жоққа шығарылатын мән-жайлар туралы белгілі болғанда мәлімдеуі тиіс.

8. Судьяға қарсылық білдіру, сондай-ақ қарсылық білдірілуге жататын сот талқылауына қатысушылар туралы мәселені қаулы шығару арқылы кеңесу бөлмесінде с о т ш е ш е д і .

9. Судьяға мәлімделген қарсылық білдіруді, қалған судьялар қарсылық білдірілген

судьяның қатысуынсыз шешеді, ол, алайда судьялар кеңесу бөлмесіне кеткенге дейін өзіне мәлімделген қарсылық білдіру жөнінде өзінің түсініктемесін көпшілік алдында айтуға құқылы. Бірнеше судьяға немесе соттың бүкіл құрамына мәлімделген қарсылық білдіруді толық құрамда көпшілік дауыспен сот шешеді. Дауыстар тең болған кезде судьяға қарсылық білдірілген болып саналады.

10. Бұлтартпау шараларын қолдану немесе тергеу іс-әрекеттерін жүргізу туралы өтінішті шешетін тергеу судьясына мәлімделген қарсылық білдіруді осы тергеу судьясы қаулы шығара отырып жеке өзі шешеді. Істі осы Кодекстің 52-бабының бірінші бөлігіне сәйкес қарайтын судьяға мәлімделген жеке-дара қарсылық білдіруді сол соттың төрағасы немесе осы соттың басқа судьясы, ал олар болмаған жағдайда жоғары тұрған соттың судьясы шешеді. Қарсылық білдіру туралы мәлімдеме қанағаттандырылған жағдайда қылмыстық іс, шағым не өтінішхат белгіленген тәртіпте басқа судьяның іс жүргізуіне беріледі.

11. Қарсылық білдіруді қабылдамай тастау немесе қанағаттандыру туралы қаулы шағымдалуға (наразылық келтірілуге) жатпайды. Қаулымен келіспеушілік туралы уәждер апелляциялық, кассациялық немесе қадағалау шағымына енгізілуі мүмкін.

88-бап. Прокурорға қарсылық білдіру

1. Прокурор осы Кодекстің 87-бабында көзделген мән-жайлардың кез келгені болған кезде қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатыса алмайды.

2. Прокурордың сотқа дейінгі тергеуге қатысуы, сонымен бірге оның сотта айыптауды қолдауы оның осы қылмыстық іске одан әрі қатысуына кедергі болып табылмайды.

3. Сотқа дейінгі тергеу кезінде прокурорға қарсылық білдіру туралы мәселені жоғары тұрған прокурор, ал сотта іс жүргізу кезінде – істі қараушы сот шешеді.

89-бап. Тергеуші мен анықтаушыға қарсылық білдіру

1. Осы Кодекстің 87-бабында көзделген негіздер болған кезде тергеуші мен анықтаушы істі тергеуге қатыса алмайды.

2. Осы қылмыстық іс бойынша бұрын жүргізілген тергеуге прокурордың, тергеушінің және анықтаушының тиісті түрде қатысуы осы қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге олардың одан әрі қатысуын болдырмайтын жағдай болып табылмайды.

3. Тергеушіге немесе анықтаушыға қарсылық білдіру туралы мәселені тергеу бөлімінің бастығы немесе анықтау органының бастығы не прокурор шешеді.

90-бап. Куәгерге қарсылық білдіру

1. Осы Кодекстің 87-бабында және осы баптың екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген мән-жайлардың кез келгені болған кезде куәгер сотқа дейінгі іс жүргізуге қатыса алмайды.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші органға жеке немесе қызметі бойынша кіріптар болса, куәгер сотқа дейінгі іс жүргізуге қатыса алмайды. Сонымен қатар құқық қорғау органдарының, соттардың қызметкерлері, арнаулы заң оқу орындарының оқушылары,

сынақ бақылауындағы сотталғандар және басқа да қылмыстық істер бойынша қылмыстық жауаптылыққа тартылатын адамдар куәгер ретінде қатыса алмайды.

3. Куәгердің тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге оның алдында қатысуы, куәгерлердің қандай да болсын біреуінің қатысуы жүйелі сипат алған жағдайларды қоспағанда, басқа тергеу іс-әрекетіндегі осы қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге оның қатысуын болдырмайтын мән-жайлар болып табылмайды.

4. Куәгерге қарсылық білдіруді тергеу іс-әрекетін жүргізуші адам шешеді.

5. Өзінің іс жүргізуге қатысуын болдырмайтын мән-жайларды жасыруы және осы Кодекстің 86-бабының бірінші бөлігінде көзделген өздігінен шеттетілу міндетін орындамауы куәгерді осы Кодекстің 160-бабында көзделген тәртіпте жауаптылыққа әкеп соғады.

91-бап. Сот отырысының хатшысы мен сот приставына қарсылық білдіру

1. Сот отырысының хатшысы мен сот приставы:

- 1) осы Кодекстің 87-бабында көзделген мән-жайлардың кез келгені болған кезде;
- 2) олардың құзыретті еместігі байқалса, қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатыса алмайды.

2. Адамның сот отырысына сот отырысының хатшысы немесе сот приставы ретінде оның алдында қатысуы олардың сот отырысына тиісті сапада одан әрі қатысуын болдырмайтын мән-жай болып табылмайды.

3. Сот отырысының хатшысы мен сот приставына қарсылық білдіру туралы мәселені істі қараушы сот шешеді.

92-бап. Аудармашы мен маманға қарсылық білдіру

1. Аудармашы мен маман:

- 1) осы Кодекстің 87-бабында көзделген мән-жайлардың кез келгені болған кезде;
- 2) егер олардың құзыретті еместігі байқалса, қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатыса алмайды.

2. Адамның аудармашы немесе маман ретінде оның алдында қатысуы олардың сот отырысына тиісті сапада одан әрі қатысуын болдырмайтын мән-жай болып табылмайды.

3. Аудармашы мен маманға қарсылық білдіруі туралы мәселені қылмыстық процесті жүргізуші орган шешеді.

93-бап. Сарапшыға қарсылық білдіру

1. Сарапшы:

- 1) осы Кодекстің 87-бабында көзделген мән-жайлардың кез келгені болған кезде;
- 2) егер ол анықтаушымен, тергеушімен, прокурормен, судьямен, күдіктімен, олардың қорғаушыларымен, заңды өкілдерімен, жәбірленушімен азаматтық қуыныушымен, азаматтық жауапкермен немесе олардың өкілдерімен қызметтік немесе өзге де бағынышты болса немесе болып отырса;

3) егер ол нәтижесі қылмыстық қудалауды бастау үшін негіз болған тексеру немесе басқа да тексеріс іс-әрекеттерін жүргізсе;

4) егер оның құзыретті еместігі байқалса;

5) егер ол іске, осы Кодекстің 219-бабына сәйкес сот медицинасы саласындағы дәрігер-маман ретінде адамның мәйітін қарауға қатысу жағдайларын қоспағанда, осы Кодекстің 222-бабына сәйкес маман ретінде қатысса, қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатыса алмайды.

2. Тірі адамға, сондай-ақ мәйітке сараптама жүргізуге сараптама тағайындалғанға дейін тиісті адамға медициналық көмек көрсеткен дәрігер сарапшы ретінде қатыса алмайды.

3. Адамның осы іске сарапшы ретінде алдыңғы қатысуы, оның қатысуымен жүргізілген сараптамадан кейін ол қайталап тағайындалатын жағдайларды қоспағанда, іс бойынша сараптама жүргізуді оған тапсыруды болдырмайтын мән-жай болып табылмайды.

4. Сарапшыға қарсылық білдіру туралы мәселені қылмыстық процесті жүргізуші орган шешеді.

94-бап. Қорғаушыны, жәбірленушінің (жеке айыптаушының), азаматтық қуынушының немесе азаматтық жауапкердің өкілін қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысудан шеттету

1. Қорғаушы, сондай-ақ жәбірленушінің (жеке айыптаушының), азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің өкілі мына мән-жайлардың кез-келгені болған кезде:

1) егер ол бұрын іске судья, прокурор, тергеуші, анықтаушы, сот отырысының хатшысы, сот приставы, куә, сарапшы, маман, аудармашы немесе куәгер ретінде қатысса;

2) егер ол осы істі тергеуге немесе соттың қарауына қатысқан немесе қатысатын лауазымды адаммен туыстық немесе жеке байланыстың басқа да қатынастарымен тәуелді болса;

3) егер ол қорғалушымен немесе сенім білдірушімен қарама-қарсы мүдделері бар адамға заң көмегін көрсетіп жүрсе немесе бұрын көмек көрсеткен болса, сонымен бірге мұндай адамдармен туыстық немесе жеке байланыстың өзге де қатынастарымен тәуелді болса;

4) егер заңның күшімен немесе соттың шешімімен қорғаушы немесе өкіл болуға оның құқығы жоқ болса, қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатыса алмайды.

2. Қорғаушыны, жәбірленушінің (жеке айыптаушының), азаматтық қуынушының немесе азаматтық жауапкерді қатысудан шеттету туралы мәселені сотқа дейінгі іс жүргізу кезінде – прокурор, ал сотта іс жүргізу кезінде істі қарайтын сот шешеді.

12-тарау. Қылмыстық процеске қатысатын адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

95-бап. Судьялардың, алқабилердің, прокурорлардың, тергеушілердің, анықтаушылардың, қорғаушылардың, сарапшылардың, мамандардың, сот отырысы хатшыларының, сот приставтарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету

1. Судья, тергеу судьясы, алқабилер, прокурор, тергеуші, анықтаушы, қорғаушы, сарапшы, маман, сот отырысының хатшысы, сот приставы, сонымен бірге олардың отбасы мүшелері мен жақын туыстары мемлекеттің қорғауында болады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдарға мемлекет заңда көзделген тәртіпте сотта қылмыстық істерді немесе материалдарды қарауға байланысты олардың өміріне қауіп төнуден немесе өзге де күш қолданудан қауіпсіздендіру шараларын қолдануды қамтамасыз етеді.

96-бап. Жәбірленушілердің, куәлардың, күдіктілердің, айыпталушылардың және қылмыстық процеске қатысатын басқа да адамдардың қауіпсіздігі шараларын қолдану
м і н д е т і

1. Қылмыстық процесті жүргізуші орган, егер қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге байланысты оларға қатысты күш қолдануды немесе қылмыстық заңда тыйым салынған өзге де іс-әрекетті жасаудың қауіпі туралы дерек болса, күдіктінің, айыпталушының, жәбірленушінің, куәнің, қылмыстық процеске қатысушы басқа да адамдардың, сондай-ақ олардың отбасы мүшелері мен жақын туыстарының қауіпсіздігі шараларын қ а б ы л д а у ғ а м і н д е т т і .

Мәліметтерге қол жетімділікті шектеу түріндегі қауіпсіздік шарасы мемлекеттік құпияларды не іске қатысушы адамдар өмірінің құпия тұстары туралы мәліметтерді жариялаудан қорғау мақсатында қолданылуы мүмкін.

2. Күдіктінің, айыпталушының, сотталушының немесе іс жүргізетінлік келісім жасалған сотталған адамның, оның отбасы мүшелерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажет болған кезде аталған адамдардың келісімі бойынша осы Кодексте және заңдарда көзделген мемлекеттік қорғау және қауіпсіздік шаралары қабылданады.

3. Қылмыстық процесті жүргізуші орган олардың ауызша (жазбаша) мәлімдемесінің негізінде немесе өз бастамашылығы бойынша осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде аталған адамдардың қауіпсіздігі шараларын қабылдап, ол туралы тиісті қ а у л ы ш ы ғ а р а д ы .

4. Қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы адамдардың, олардың отбасы мүшелерінің және жақын туыстарының олардың қауіпсіздігі шараларын қабылдау туралы мәлімдемелерін қылмыстық процесті жүргізуші орган оларды алған сәттен бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірмей қарайды. Мәлімдеушіге тиісті қаулының

көшірмесін жібере отырып, ол қабылданған шешім туралы дереу хабардар етіледі.

5. Мәлімдеуші өзінің қауіпсіздігі шараларын қабылдау туралы өтінішхатын қанағаттандырудан бас тартылғанына прокурорға немесе сотқа шағымдануға құқылы.

6. Қауіпсіздік шараларын қолданудан бас тарту, егер бұрын берілген өтініштен көрінісін таппаған мән-жайлар туындаса, аталған шараларды қолдану туралы қайта өтініш жасауға кедергі келтірмейді

97-бап. Жәбірленушілердің, куәлардың, күдіктілердің және қылмыстық процеске қатысатын басқа да адамдардың қауіпсіздігі шаралары

1. Куәлардың, күдіктілердің және қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы басқа да адамдардың, олардың отбасы мүшелерінің және жақын туыстарының қауіпсіздігі шараларын қамтамасыз ету мақсатында қылмыстық процесті жүргізетін орган:

1) зорлық-зомбылық немесе қылмыстық заңда тыйым салынған басқа да әрекеттер қауіпі шыққан адамға оны қылмыстық жауаптылыққа тарту ықтималдығы туралы ресми ескерту жасайды;

2) қорғалатын адам туралы мәліметтер алуға шек қояды;

3) оның жеке басының қауіпсіздігін қамтамасыз ету туралы тапсырма береді;

4) күдіктіге, айыпталушыға қатысты қылмыстық процеске қатысушыларға қатысты зорлық-зомбылық қолдану (қолдануды ұйымдастыру) немесе өзге де қылмыстық әрекеттер жасау (жасауды ұйымдастыру) ықтималдығын болдырмайтын бұлтартпау шараларын таңдайды.

5) жақындауға тыйым салу түріндегі мәжбүрлеп іс жүргізу шарасын қолданады.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган шығарған ескерту адамға қолы қойғызылып хабарланды.

3. Қорғалатын адам туралы мәлімет алуға шек қою қылмыстық процестің басынан бастап адамның өтініші бойынша қылмыстық істің материалдарынан оның анкеталық деректері туралы мәліметтерді алып, оны негізгі іс жүргізуден бөлек сақтаудан, бұл адамдардың бүркеншік ат пайдалануынан тұрады. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы шараны қабылдау туралы қаулы шығарады, онда жеке адам туралы деректерді құпия сақтау туралы қабылданған шешімнің себептері жазылады, қорғалатын адамның оның қатысуымен жүргізілетін тергеу іс-әрекеттері хаттамаларында пайдаланылатын бүркеншік аты және қолтаңбасының үлгісі көрсетіледі. Қорғалатын адамның қатысуымен іс жүргізу әрекеттері қажет болған жағдайда оны тануды болдырмайтын жағдайларда жүргізіледі. Қаулы және негізгі іс жүргізуден бөлектелген материалдар мөрленген конвертке салынып, ол одан әрі қылмыстық істі тергеген органда сақталады және оның мазмұнымен сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамнан басқа прокурор және сот таныса алады.

4. Куәгерлердің, күдіктілердің, айыпталушылардың, қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы басқа да адамдардың және олардың жақындарының жеке қауіпсіздігін

қамтамасыз етудің тәртібі заңда айқындалады.

5. Қауіпсіздік шараларының қабылдануына қарамастан, қылмыстық қудалау органы бұған негіздер болған жағдайда жәбірленушіге, куәға, айыпталушыға, қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы басқа да адамдарға қатысты қылмыстық заңда тыйым салынған әрекеттер жасау қаупі анықталуына байланысты сотқа дейін тергеуді бастауға м і н д е т т і .

6. Қауіпсіздік шаралары оны қолданудың қажеттігі болмағанда қылмыстық процесті жүргізуші органның дәлелді қаулысымен тоқтатылады. Қорғалатын адамға оның қауіпсіздігі шараларының тоқтатылғандығы немесе ол туралы деректердің қылмыстық процеске қатысушы адамдарға ашылғандығы туралы дереу хабарлануға тиіс. Қылмыстық процесті жүргізетін органның қауіпсіздік шараларын тоқтату туралы шешіміне қорғалатын адамның сотқа немесе прокурорға шағым беруі шағым жасалған шешімнің атқарылуын тоқтата тұрады

98-бап. Сот талқылауына қатысатын адамдардың қауіпсіздігін
қ а м т а м а с ы з е т у

1. Сот талқылауына қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін төрағалық етуші соттың жабық отырысын өткізеді, сондай-ақ осы Кодекстің 97-бабының бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген шараларды қолданады.

2. Сот қорғалатын адамның, айыптау тарапының өтініші бойынша, сондай-ақ адамның және оның жақындарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында өз б а с т а м а ш ы л ы ғ ы б о й ы н ш а к у ә д а н :

1) қорғалатын адамның жеке басы туралы деректерді жарияламастан, бүркеншік а т т ы п а й д а л а н а о т ы р ы п ;

2) қалған қатысушылардың оны дауысы және сыртқы белгілері: акценті, жынысы, ұлты, жасы, бойы, дене бітімі, мүсіні, жүрісі бойынша тануы мүмкін болмайтын ж а ғ д а й л а р д а ;

3) оны сот талқылауына басқа қатысушылардың көзіне көрсетпей, оның ішінде бейне байланыс арқылы да, жауап алу туралы қаулы шығаруға құқылы.

Судья негізгі іс жүргізуден бөлектелген қорғалатын адамның анкеталық деректерімен және жеке басын куәландыратын құжаттармен оларды жария етпестен, сот отырысының өзге қатысушыларына, оның ішінде сот отырысының хатшысына ұсынбастан және сот отырысының хаттамасында және/немесе сот актілерінде көрсетпестен танысу арқылы жауап алынатын адамның жеке басын жеке өзі к у ә л а н д ы р а д ы .

3 . Т ө р а ғ а л ы қ е т у ш і :

1) бейне, дыбыс жазуды жүргізуге және жауап алуды түсіріп алудың өзге де әдістерін жүргізуге тыйым салуға;

2) адвокатты қоспағанда, сот отырысы залынан сотталушыны, қорғау тарапының өкілдерін шығарып жіберуге құқылы.

4. Сот процесіне қатысушылардың біреуі болмағанда немесе олардың көзбен көріп отыруынан тыс жауап алынған куәнің көрсетуін сотта төрағалық етуші ол куә туралы мәліметті көрсетпестен, оған барлық қатысушылар қатысып отырғанда хабарлайды.

5. Қажет болған жағдайларда сот процеске қатысушылардың және заңда көзделген өзге де адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде басқа да шаралар қолданады.

6. Сот талқылауына қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету туралы соттың қаулысын орындау қылмыстық қудалау органдарына, жазаны орындаушы мекемелер мен органдарға, сондай-ақ сот приставына жүктеледі.

13-тарау. Өтінішхаттар. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдану

99-бап. Қылмыстық процеске қатысушылардың өтінішхаттарын
қ а р а у д ы ң м і н д е т т і л і г і

1. Қылмыстық процеске қатысушылар сотқа дейін тергеу жүргізуді жүзеге асыратын адамға, прокурорға, сотқа қылмыстық процесс барысында маңызы бар мән-жайларды анықтау; өтінішхат берген адамның немесе оларды ұсынған адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету үшін іс жүргізу әрекеттерін жүргізу немесе іс жүргізу шешімдерін қабылдау туралы өтінішхатпен жүгіне алады.

2. Өтінішхат процестің кез келген сатысында мәлімделуі мүмкін. Өтінішхат берген адам қандай мән-жайды анықтау үшін іс-әрекет жүргізуді немесе шешім қабылдауды сұрайтындығын көрсетуге тиіс. Жазбаша өтінішхат іске тігіледі, ауызша өтінішхат тергеу іс-әрекетінің немесе сот отырысының хаттамасына кіргізіледі.

3. Өтінішхаттың қабылданбағандығы оны қылмыстық сот ісін жүргізудің келесі кезеңдерінде қайталап беруге немесе қылмыстық процесті жүргізуші басқа органға беруге к е д е р г і к е л т і р м е й д і .

4. Өтінішхат ол мәлімделгеннен кейін тікелей қарауға және шешуге жатады. Өтінішхат бойынша шешімді дереу қабылдау мүмкін болмаған жағдайларда ол мәлімделген күннен бастап үш тәуліктен кешіктірілмей шешілуге тиіс.

5. Егер ол істің мән-жайларын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге, процеске қатысушылардың немесе басқа да адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етуге жәрдемдесетін болса, өтінішхат қанағаттандырылуы тиіс. Өзге жағдайларда өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартылуы мүмкін.

6. Қылмыстық процесті жүргізуші орган өтінішхатты қанағаттандыру туралы не оны қанағаттандырудан толық немесе ішінара бас тарту туралы дәлелді қаулы шығарып, ол өтінішхат жасаған адамға жеткізіледі. Өтінішхат жөніндегі шешімге осы Кодексте белгіленген шағым берудің және оны қараудың жалпы қағидалары бойынша шағым жасалуы мүмкін.

100-бап. Органдар мен лауазымды адамдардың шешімдері мен іс
әрекеттеріне шағымдану

1. Егер жүргізілген іс жүргізу әрекеті олардың мүдделерін қозғайтын болса, процеске қатысушылар, сондай-ақ азаматтар мен ұйымдар осы Кодексте белгіленген тәртіпте сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын адамның, прокурордың, соттың немесе судьяның шешімдері мен іс-әрекеттеріне шағымдануы мүмкін.

2. Шағымдар қылмыстық іс бойынша заңмен уәкілдік берілген, шағымдарды қарауға және олар бойынша шешім қабылдауға сол мемлекеттік органға немесе сол лауазымды адамға беріледі.

3. Шағымдар ауызша және жазбаша болуы мүмкін. Ауызша шағымдар оны жасаушы мен шағымды қабылдап алушы лауазымды адам қол қоятын хаттамаға кіргізіледі. Тиісті лауазымды адамдардың қабылдауында азаматтар ауызша айтқан шағымдар жазбаша түрде ұсынылған шағымдармен ортақ негізде шешіледі. Шағымға қосымша материалдар қоса тіркелуі мүмкін.

4. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізілетін тілді білмейтін адамға шағымды ана тілінде немесе өзі білетін тілде беру құқығы қамтамасыз етіледі.

5. Шағым берген адам оны қайтарып алуға құқылы. Күдікті айыпталушы қорғаушының шағымын қайтарып алуға құқылы; азаматтық қуынушы, жәбірленуші (жеке айыптаушы), азаматтық жауапкер, заңды өкілден өзгесі, өзінің өкілінің шағымын қайтарып алуға құқылы. Күдіктінің немесе айыпталушының мүдделерін көздеп берілген шағым тек олардың келісімімен ғана қайтарылып алынуы мүмкін. Шағымды қайтарып алу, осы Кодексте тікелей көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекстің 102-бабында көрсетілген мерзімдер аяқталғанға дейін оны қайтадан беруге кедергі келтірмейді.

101-бап. Ұсталған немесе күзетпен ұсталған адамдардың шағым
жолдау тәртібі

1. Алдын ала қамауға алу орындарының әкімшілігі қылмыстық процесті жүргізуші органға қылмыс жасады деген күдік бойынша ұсталған немесе бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұсталған адамдардың оған жолданған шағымдарын дереу беруге міндетті.

2. Ұсталған немесе күзетпен ұсталған адамдардың тергеушінің, анықтаушының, анықтау органы бастығының іс-әрекетіне немесе шешімдеріне шағымдарын қамауда ұстау орындарының әкімшілігі дереу прокурорға, ал прокурордың іс-әрекеті мен шешімдеріне шағымдарды – жоғары тұрған прокурорға беруге міндетті. Өзге шағымдарды қамауда ұстау орындарының әкімшілігі ол келіп түскен кезден бастап бір тәуліктен кешіктірмей істі жүргізуші адамға немесе органға береді.

102-бап. Шағымдарды берудің мерзімдері

Анықтаушының, анықтау органының, тергеушінің, прокурордың, судьяның немесе соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдарды бүкіл сотқа дейінгі тергеу және сот

талқылауы барысында беруге болады. Қылмыстық істі сотқа дейінгі кезеңде қысқарту туралы шешімге шағымдар қылмыстық қудалау органының тиісті қаулысы шығарылған не оны прокурор бекіткен кезден бастап бір жыл ішінде берілуі мүмкін. Бірінші, апелляциялық немесе кассациялық сатыдағы соттар шығарған сот актілеріне шағымдар осы Кодексте белгіленген мерзімдерде беріледі.

103-бап. Шағым берілуіне байланысты шешімнің орындалуын тоқтата

т ұ р у

Осы Кодексте көзделген жағдайларда шағым беру шағым жасалған шешімнің орындалуын тоқтата тұрады. Өзге жағдайларда шағым түсіру, егер шағымды қараушы адам қажет деп тапса, шағым жасалған шешімнің орындалуын тоқтата тұруға әкеп соғуы мүмкін.

104-бап. Шағымдарды қараудың жалпы тәртібі

1. Шағымдарды қарауды іс-әрекетіне шағым жасалған анықтаушыға, тергеушіге, прокурорға немесе судьяға, сондай-ақ шағым жасалған шешімді бекіткен лауазымды адамға тапсыруға тыйым салынады.

2. Шағымды қарағанда прокурор немесе судья онда жазылған дәлелдерді тексеруге, қажет болған жағдайда қосымша материалдарды талап етуге, тиісті лауазымды адамдардан, ұйымдардан және азаматтардан шағым жасалған іс-әрекеттер мен шешімдерге қатысты түсініктеме алуға міндетті.

3. Шағымды қараушы прокурор немесе судья өз өкілеттігі шегінде қылмыстық процеске қатысушылардың, сондай-ақ өзге де азаматтардың немесе ұйымдардың бұзылған құқықтары мен заңды мүдделерін қалпына келтіруге дереу шара қолдануға міндетті.

4. Егер шағым жасалған заңсыз іс-әрекеттермен немесе шешімдермен азаматқа моральдық, дене немесе мүліктік зиян келтірілсе, оған осы Кодекстің 4-тарауында көзделген зиянның өтелуіне немесе жойылуына құқығы және сол құқықты жүзеге асырудың тәртібі түсіндірілуге тиіс.

105-бап. Сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын адамдардың, прокурордың іс-әрекеті мен шешіміне шағымдарды қарау

т ә р т і б і

1. Сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын адамдардың іс-әрекеті мен шешіміне шағымдар прокурорға беріледі. Прокурордың іс-әрекеті мен шешіміне шағымдар жоғары тұрған прокурорға беріледі. Өзінің жеке іс-әрекеті мен шешіміне шағым түскен лауазымды адам шағымды өзінің түсініктемесімен бірге дереу тиісті прокурорға жіберуге міндетті. Егер лауазымды адам шағымды негізді деп есептесе, онда ол шағым жасалған іс-әрекетін тоқтатады немесе шағым жасалған шешімнің күшін жояды, ол туралы прокурорға хабарлайды.

2. Прокурор шағымды алған кезден бастап оны жеті тәуліктің ішінде қарауға міндетті. Ұстау, тінту, алу, мүлікке тыйым салу, күдікті деп тану, күдіктінің

әрекеттерін саралау, лауазымынан шеттету кезінде заңды бұзу, сондай-ақ қинау, зорлық-зомбылық жасау, қорқыту, не қорғану құқығын бұзу туралы шағымдар оларды алған кезден бастап үш тәуліктің ішінде қарауға жатады. Шағымды тексеру үшін қосымша материалдар талап ету не өзге де шаралар қолдану қажет болатын ерекше жағдайларда, шағымды он бес тәулікке дейінгі мерзімде, шағым берген адамға ол туралы хабарлай отырып, қарауға жол беріледі.

3. Шағымды қарау нәтижесінде шағым жасалған шешімнің күшін жойып немесе шешімді өзгертіп, шағымды толық немесе ішінара қанағаттандыру туралы не шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы шешім қабылдануы мүмкін. Бұл ретте, егер бұрын шығарылған шешім шағым берген адамның немесе мүддесіне орай шағым берілген адамның жағдайын нашарлатуға әкеп соғатын болса, оны өзгертуге болмайды.

4. Шағым берген адам шағым бойынша қабылданған шешім және одан әрі шағымданудың тәртібі туралы хабардар етілуге тиіс. Шағымды қанағаттандырудан бас тарту дәлелденуге тиіс.

106-бап. Прокурордың, қылмыстық қудалау органдарының іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) мен шешімдеріне жасалған шағымдарды сотта қарау тәртібі

1. Жеке басының құқықтары мен бостандықтарын прокурордың, тергеу және анықтау органдарының іс-әрекеті (әрекетсіздігі) және шешімі тікелей қозғайтын адам, қылмыстық құқық бұзушылық туралы өтінішті қабылдаудан бас тартуға сондай-ақ сотқа дейінгі тергеудің басталуында, тергеу мерзімдерін ұзу, қылмыстық істі тоқтату, сот-медициналық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыру, тінтуді және (немесе) алуды жүргізу, өзге де іс-әрекеттерді (әрекетсіздіктерді) жасау және шешімдерді қабылдау кезінде, егер мұндай іс-әрекеттердің (әрекетсіздіктердің) және шешімдердің заңдылығын тексеруді сот талқылауы кезеңіне дейін кейінге қалдыру салдарынан адамның және азаматтың нұқсан келтірілген құқықтары мен бостандықтарын қалпына келтіру қиындайтын болса немесе оларды қалпына келтіру мүмкін болмайтын болса, заңның бұзылуы туралы шағыммен сотқа жүгіне алады. Шағымды осы баптың тәртібімен қарау кезінде осы Кодекске сәйкес қылмыстық істі мәні бойынша шешкен кезде сот қарауының нысанасы болып табылуы мүмкін мәселелерді алдын ала шешпеуге тиіс.

2. Сот шағымды қараған кезде істегі бар дәлелдемелерге баға бермей, арызданушы шағымында көрсеткен барлық мән-жайларды анықтаушының, тергеушінің, прокурордың тексерген-тексермегендігін анықтауға тиіс. Бұл ретте сот кінәнің дәлелденгені немесе дәлелденбегені, жиналған дәлелдемелердің жол беруге болатындығы немесе жол беруге болмайтындығы туралы қорытынды жасамай, іс бойынша шешім қабылдау үшін материалдық-құқықтық және іс жүргізетінлік негіздердің бар екендігін не жоқ екендігін тексеруге тиіс.

3. Сот тексеруінің шектері осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген іс-әрекеттерді (

әрекетсіздіктерді) жасау және шешімдерді қабылдау кезінде заң нормаларының сақталуын анықтаумен шектелген.

4. Шағым түсірілуі шағым жасалып отырған іс-әрекеттің жүргізілуін және шағым жасалып отырған шешімнің орындалуын тоқтата тұрмайды.

5. Шағым қылмыстық процесті жүргізетін орган тұрған жердегі аудандық сотқа, адамның келіспеген шешіммен танысқан күнінен бастап он бес тәулік ішінде не прокурордың өз атына берілген шағымды қанағаттандырудан бас тартатыны туралы хабарламасы алынғаннан кейін дәл сол мерзімде немесе, егер прокурорға берілген шағымға жауап алынбаған болса, шағым берілгеннен кейін он бес тәулік өткен күннен бастап берілуі мүмкін.

6. Шағымды тергеу судьясы ол келіп түскен кезден бастап он тәулік ішінде жабық отырыста жеке-дара қарайды. Сот отырысының уақыты мен орны туралы прокурор, арыз беруші және шағым жасалатын әрекет (әрекетсіздік) және шешім тікелей мүдделерін қозғайтын өзге де адамдар хабардар етіледі. Тиісінше хабардар етілген адамдардың сот отырысына келмеуі шағымды қарауға кедергі болмайды. Іс-әрекетіне (әрекетсіздігіне) және шешіміне шағым жасалған лауазымды адамдар соттың сауал салуы бойынша мұндай іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауға және шешімдерге негіз болған материалдарды сотқа үш тәулік ішінде табыс етуге міндетті.

7. Сот отырысы басталғанда тергеу судьясы қандай шағымның қаралуға жататынын хабарлайды, осыдан кейін, егер арыз беруші сот отырысына қатысып отырған болса, шағымды негіздейді, содан кейін басқа да келген адамдар тыңдалады, олар сотқа дәлелдемелер ұсынуға құқылы.

8. Шағымды қарау нәтижелері бойынша тергеу судьясы:

- 1) заңсыз деп танылған іс жүргізу шешімінің күшін жою туралы;
- 2) тиісті лауазымды адамның іс-әрекетін (әрекетсіздігін) заңсыз немесе негізсіз деп тану туралы және оның жол берілген бұзушылықты жоюға міндетті екені туралы;
- 3) прокурорға азаматтың немесе ұйымның құқықтары мен заңды мүдделерінің жол берілген бұзылуын жою міндетін жүктеу туралы;
- 4) шағымды қанағаттандырусыз қалдыру туралы қаулылардың бірін шығарады.

107-бап. Тергеу судьясының қаулыларына шағымдану, наразылық білдіру

1. Сотқа дейін тергеу барысында күдікті, оның қорғаушысы, заңды өкілі, жәбірленуші, оның заңды өкілі, өкілі тергеу судьясының мынадай қаулысына:

1) күдіктіні күзетпен, экстрадициялық күзетпен ұстау, үй қамағына алуға, кепіл немесе күзетпен, үй қамағына алуға мерзімін ұзарту түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы;

2) күдіктіні күзетпен, экстрадициялық күзетпен ұстау, үй қамағына алуға санкция беруден бас тарту немесе күзетпен, экстрадициялық күзетпен ұстау, үй қамағына алуға мерзімін ұзартудан бас тарту туралы;

3) санкция берілген бұлтартпау шарасының күшін жою немесе күшін жоюдан бас тарту туралы;

4) мүлікке тыйым салу не одан бас тарту туралы;

5) эксгумациялау не одан бас тарту туралы;

6) халықаралық іздестіру жариялау не одан бас тарту туралы;

7) сот-медициналық және/немесе сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін адамды медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыру не сот-медициналық сараптама және/немесе сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін адамды медициналық ұйымға орналастырудан бас тарту туралы;

8) кепіл затты мемлекет кірісіне өндіріп алу немесе одан бас тарту туралы;

9) прокурордың, қылмыстық қудалау органының іс-әрекетіне (әрекетсіздігіне) және шешімдеріне шағымдарды қарау жөніндегі қаулыларына шағымдануға, ал прокурор наразылық білдіруге құқылы.

2. Тергеу судьясының қаулысына сол тергеу судьясы қаулы шығарған сот арқылы облыстық немесе оған теңестірілген сотқа апелляциялық тәртіппен шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін. Шағымды, наразылықты қарау нәтижелері бойынша қабылданған шешім түпкілікті болып табылады.

Дәлелді себептермен өткізіліп жіберген мерзім мүдделі тұлғаның өтініші бойынша осы Кодекстың 50-бабына сәйкес қалпына келтірілуі мүмкін.

3. Шағым беру немесе наразылық келтіру осы баптың бірінші бөлігінің 1), 2), 7) тармақтарында көзделген мәселелер бойынша қаулыда көрсетілген шешімдердің орындалуын тоқтата тұрмайды.

4. Тергеу судьясының осы баптың қағидаларына сәйкес шығарылған қаулысына ол жария етілген кезден бастап үш тәулік ішінде осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамдар шағымдануы, сондай-ақ прокурор осы қаулыны шығарған судьяның соты арқылы облыстық және оған теңестірілген сотқа наразылық беруі мүмкін. Шағымдану мерзімі өткеннен кейін шағым, наразылық материалдары облыстық немесе оған теңестірілген сотқа жіберіліп, бұл туралы арыз берушіге, іс-әрекеті мен шешіміне шағым жасалған адамға және прокурорға хабар беріледі.

5. Облыстық немесе оған теңестірілген соттың судьясы осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген қағидалар мен мерзімдерді сақтай отырып, шағым, наразылық сотқа келіп түскен кезден бастап үш тәуліктен кешіктірмей тергеу судьясы қаулысының заңдылығын және негізділігін тексеруді жүзеге асырады.

Шағымды, наразылықты қарау нәтижелері бойынша шығарылған облыстық немесе оған теңестірілген сот судьясының қаулысы жария етілген кезден бастап күшіне енеді.

6. Сот отырысына прокурор және күдіктінің қорғаушысы қатысады. Отырысқа күдікті, күдіктінің заңды өкілі, жәбірленуші, оның заңды өкілі және өкілі және шағым жасалған шешімде құқықтары мен мүдделері қозғалатын басқа да адамдар қатыса алады, шағымның, наразылықтың қаралатын уақыты туралы уақтылы хабарланған

кезде олардың келмей қалуы соттың шағымды, наразылықты қарауына кедергі болмайды.

7. Сот тараптардың дәлелдерін тыңдап, ұсынылған материалдарды қара:

1) аудандық немесе оған теңестірілген соттың тергеу судьясының қаулысын өзгеріссіз қалдыру туралы;

2) тергеу судьясының қаулысын өзгерту туралы;

3) тергеу судьясының қаулысының күшін жою және жаңа қаулы шығару туралы дәлелді қаулылардың бірін шығарады.

8. Сот қаулысының көшірмесі сотқа дейінгі тергеу органына, сондай-ақ прокурорға, күдіктіге, қорғаушыға және адамды күзетпен ұстау орыны әкімшілігінің өкіліне жіберіледі және дереу орындалуға жатады.

9. Шет мемлекеттің аумағында қылмыс жасады деп айыпталған немесе сотталған адамды беру туралы шешімге шағым жасау және оның заңдылығы мен негізділігін соттың тексеруі осы Кодекстің 594-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

108-бап. Соттың үкіміне, қаулыларына шағым, наразылық

Бірінші сатыдағы соттардың үкіміне, қаулысына шағымдар, наразылықтар осы Кодекстің 48-тарауының қағидаларына сәйкес беріледі. Заңды күшіне енген сот шешімдерін қайта қарау туралы шағымдар, наразылықтар, өтініштер осы Кодекстің 50 және 52-тарауларының қағидаларына сәйкес беріледі.

14-тарау. Қылмыстық процеске қатысатын адамдар туралы қорытынды ережелер

109-бап. Процеске қатысушы деп тануды талап ету құқығы

1. Қылмыстық процестің қатысушысы болып табылмайтын адамдар осы Кодексте көзделген негіздер болған кезде, оларды жәбірленушілер, жеке айыптаушылар, олардың заңды өкілдері және өкілдері деп тануды талап етуге құқығы бар. Аталған адамдардың арыздарын (өтініштерін) қылмыстық процесті жүргізуші орган оларды алған кезден бастап үш тәуліктен кешіктірмей қарауға тиіс. Қабылданған шешім туралы арыз беруші дереу хабардар етіледі, оған тиісті қаулының көшірмесі жіберіледі.

2. Арыз беруші өз өтінішін қанағаттандырудан бас тартылуына немесе оны шешудің кейінге қалдырылуына тиісті қаулының көшірмесін алғаннан кейін бес тәуліктің ішінде прокурорға, сотқа шағымдануға құқылы. Егер қаулының көшірмесі шағым берілген кезден бастап он тәуліктің ішінде алынбаса, арыз беруші оны процеске қатысушы деп тану туралы өтінішпен прокурорға, сотқа жүгінуге құқылы.

Егер қайтыс болған немесе қылмыстық құқық бұзушылық нәтижесінде өзінің еркін саналы түрде білдіру қабілетін жоғалтқан адамның құқықтық мирасқоры болғысы

келетін жақын туысы, жұбайы (зайыбы) өзін жәбірленуші деп тануды талап ете алады. Аталған өтінішті қылмыстық процесті жүргізуші орган осы баптың бірінші бөлігінде көзделген тәртіппен қарайды.

110-бап. Сотқа дейінгі тергеуге қатысатын адамдарға құқықтары мен міндеттерін түсіндіру және оларды жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз ету міндеті

1. Қылмыстық процеске қатысушы әрбір адамның өз құқықтары мен міндеттерін, өзі таңдаған позицияның құқықтық салдарын білуге, сондай-ақ оның қатысуымен өтіп жатқан іс жүргізу әрекеттерінің мәнін және оған танысу үшін ұсынылған қылмыстық іс материалдарының мазмұны бойынша түсінік алуға құқығы бар.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган процеске қатысушы әрбір адамға оған тиесілі құқықтар мен оған жүктелген міндеттерді түсіндіруге, осы Кодексте көзделген тәртіппен оларды жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз етуге тиіс. Қылмыстық процесті жүргізуші орган адамның өтініші бойынша оның құқықтары мен міндеттерін қайталап түсіндіруге міндетті.

3. Қылмыстық процесті жүргізуші орган процеске қатысушыларға бас тартылу мәлімделуі мүмкін адамдардың тегін және олар туралы басқа да қажетті деректерді х а б а р л а у ғ а м і н д е т т і .

4. Қылмыстық процеске қатысушы жағдайына ие болған адамға оның қатысуымен іс жүргізу әрекеті басталғанға дейін және ол процеске қатысушы ретінде қандай да бір позициясын білдіргенге дейін оның құқықтары мен міндеттері міндетті түрде түсіндіріледі. Сот отырысына келген процеске қатысушыға қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі тергеу барысында оған тиесілі құқықтары мен оған жүктелген міндеттердің түсіндірілген-түсіндірілмегеніне қарамастан оларға түсіндіруге міндетті.

5. Қылмыстық процесті жүргізуші орган куәгердің, аудармашының, маманның, сарапшының қатысуымен болатын әрбір іс жүргізу әрекеті басталар алдында олардың міндеттері мен құқықтарын түсіндіруге міндетті. Куәнің құқықтары мен міндеттерін қылмыстық тергеу органы одан бірінші рет жауап алар алдында түсіндіруге және сот отырысында қайталап түсіндіруге тиіс.

3-бөлім. Дәлелдемелер және дәлелдеу 15-тарау. Дәлелдемелер

111-бап. Дәлелдемелер ұғымы

1. Осы Кодексте айқындалған тәртіппен анықтау органы, анықтаушы, тергеуші, прокурор, сот Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген әрекеттердің бар-жоғын, күдіктінің, айыпталушының бұл әрекетті жасаған-жасамағанын, оның кінәлілігін не кінәлі еместігін, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайларды анықтайтын, заңды түрде алынған іс жүзіндегі деректер қылмыстық іс бойынша дәлелдемелер болып табылады.

2. Қылмыстық істі дұрыс шешу үшін маңызы бар іс жүзіндегі деректер: күдіктінің, айыпталушының, жәбірленушінің, куәнің, сарапшының, маманның айғақтарымен; сарапшының, маманның қорытындыларымен; заттай дәлелдемелер мен іс жүргізу әрекеттерінің хаттамаларымен және өзге де құжаттармен белгіленеді.

112-бап. Дәлелдемелер ретінде рұқсат етілмейтін нақты деректер

1. Іс жүзіндегі деректер, егер олар осы Кодекстің талаптары бұзыла отырып алынса, олар процеске қатысушылардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе оларға қысым жасау жолымен немесе қылмыстық процестің өзге де ережелерін бұзу арқылы, сотқа дейінгі тергеу немесе сотта қарау кезінде алынған іс жүзіндегі деректердің дәйектілігіне ықпал етсе немесе ықпал етуі мүмкін болса, оның ішінде:

1) азаптау, зорлық-зомбылық, қорқыту, алдау, сол сияқты бірге өзге де заңсыз іс-әрекеттер мен қатыгездікпен қарау арқылы;

2) қылмыстық процеске қатысушы адамдарға түсіндірмеу, толық немесе дұрыс түсіндірмеу салдарынан туындаған құқықтары мен міндеттеріне қатысты олардың жаңылысын пайдалану арқылы;

3) осы қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға құқығы жоқ адамның іс жүргізу әрекетін жүргізуіне байланысты;

4) бас тартылуға жататын адамның іс жүргізу әрекетіне қатысуына байланысты;

5) іс жүргізу әрекетін жүргізу тәртібін айтарлықтай бұзу арқылы;

6) белгісіз көзден не сот отырысында анықтала алмайтын көзден;

7) дәлелдеу барысында осы заманғы ғылыми білімге қайшы келетін әдістерді қолдану арқылы алынған дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол берілмейді деп танылуға тиіс.

2. қылмыстық процесте іс жүзіндегі деректерді дәлелдер ретінде пайдалануға жол бермеуді, сондай-ақ оларды шектеп пайдалану мүмкіндігін анықтау органы, анықтаушы, тергеуші, прокурор немесе сот өз бастамасы бойынша немесе тараптардың өтініші бойынша белгілейді. Анықтау органы, анықтаушы, тергеуші, прокурор немесе судья дәлелдемелерге жол бермеу туралы мәселені шеше отырып, әрбір жағдайда ол берілген бұзушылықтың нақты қалай көрініс тапқанын анықтауға және дәлелді шешім қабылдауға міндетті.

3. Егер күдіктінің, жәбірленушінің және куәнің айғақтарын, сарапшының, маманның қорытындысын, заттай дәлелдемелерді, тергеу және сот іс-әрекетінің хаттамаларын және өзге де құжаттарды, егер олар қылмыстық іс материалдарының тізіміне енгізілмесе, айыптау негізіне жатқызуға болмайды. Куә ретінде алдын ала жауап алу барысында күдіктінің берген айғақтарын дәлелдемелер ретінде тануға және жұбайына (зайыбына) және жақын туыстарына қарсы қолдануға, сондай-ақ қорғалу құқығына ие куә ретінде жауап алуды қоспағанда, күдіктіні айыптау негізіне жатқызуға болмайды.

4. Қылмыстық іс жүргізу заңын бұзу арқылы алынған дәлелдемелердің заңдық күші

жоқ деп танылады және айыптау негізіне жатқызыла алмайды, сондай-ақ осы Кодекстің 113-бабында көрсетілген кез келген мән-жайларды дәлелдеу кезінде пайдаланыла алмайды.

5. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген бұзушылықтар арқылы алынған дәлелдемелер тиісті бұзушылықтар және қылмыстық істі тергеу барысында оларға жол берген адамдардың кінәлілігі фактісінің дәлелдемесі ретінде пайдаланылуы мүмкін.

113-бап. Қылмыстық іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайлар

1. Қылмыстық іс бойынша:

1) оқиға және қылмыстық заңда көзделген қылмыстық құқық бұзушылық құрамының белгілері (оның жасалған уақыты, орны, тәсілі және басқа да мән-жайлары);

2) қылмыстық заңмен тыйым салынған әрекетті кімнің жасағаны;

3) адамның қылмыстық заңмен тыйым салынған әрекетті жасағаны үшін кінәлілігі, оның кінәсінің нысаны, жасалған әрекеттің себептері, заңдық және іс жүзіндегі қателіктері;

4) күдікті, айыпталушы жауаптылығының дәрежесі мен сипатына әсер ететін мән-жайлар;

5) күдіктінің, айыпталушының жеке басын сипаттайтын мән-жайлар;

6) жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтың зардаптары;

7) қылмыстық құқық бұзушылықтан келтірілген зиянның сипаты мен мөлшері;

8) әрекеттің қылмыстылығын жоққа шығаратын мән-жайлар;

9) қылмыстық жауаптылық пен жазадан босатуға әкеп соғатын мән-жайлар дәлелденуге жатады.

2. Кәмелетке толмағандардың жасаған қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша дәлелдеуге жататын қосымша мән-жайлар осы Кодекстің 533-бабында, ал есі дұрыс емес адамдардың қоғамдық қауіпті әрекеттері туралы істер бойынша осы Кодекстің 512-бабында көрсетілген.

3. Басқа да мән-жайлармен қатар Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 49-бабына сәйкес тәркіленуге тиіс мүліктің заңсыз, оның ішінде қылмыстық құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынғанын немесе осы мүліктен түскен кіріс болып табылатынын не құқық бұзушылық үшін қару ретінде не экстремистік немесе террористік қызметті не қылмыстық топты қаржыландыру немесе өзгедей қамтамасыз ету үшін пайдаланылғанын немесе арналғанын растайтын мән-жайлар дәлелденуге жатады.

4. Қылмыстық құқық бұзушылық жасауға септігі тиген мән-жайлар да қылмыстық іс бойынша анықталуға жатады.

114-бап. Дәлелдемелерсіз анықталатын мән-жайлар

Мына мән-жайлар, егер тиісті құқықтық рәсімдер шеңберінде:

1) жалпыға белгілі фактілер;

2) осы заманғы ғылымда, техникада, өнерде, кәсіпте жалпы жұрт қабылданған зерттеу әдістерінің дұрыстығы;

3) заңды күшіне енген сот актісімен белгіленген мән-жайлар;

4) адамның заңды білуі;

5) адамның өз қызметтік және кәсіби міндеттерін білуі;

6) арнаулы даярлығы немесе білімі бар екендігін растайтын құжатты ұсынбаған және арнаулы даярлық немесе білім алған оқу орнын немесе басқа да мекемені көрсетпеген адамда арнаулы даярлықтың немесе білімнің болмауы керісінше дәлелденбесе, дәлелдемелерсіз анықталған мән-жайлар болып есептеледі.

115-бап. Күдіктінің, жәбірленушінің, куәнің айғақтары

1. Күдіктінің, жәбірленушінің, куәнің айғақтары – бұл осы Кодекстің 26-тарауында белгіленген тәртіппен олардың сотқа дейінгі тергеу барысында жауап алуда жазбаша немесе ауызша нысанда хабарлаған мәліметтері.

2. Күдікті өзіне қарсы күдік жөнінде, сондай-ақ іс бойынша маңызы бар өзіне белгілі өзге де мән-жайлар мен дәлелдемелер туралы айғақтар беруге құқылы.

3. Күдіктінің қылмыстық құқық бұзушылықты жасағанына орай өз кінәсін мойындауы оның кінәсі іс бойынша бар дәлелдемелердің жиынтығымен расталған кезде ғана айыптау негізіне жатқызылуы мүмкін.

4. Жәбірленушіден іс бойынша дәлелдеуге жататын кез келген мән-жайлар туралы, сондай-ақ оның күдіктімен, басқа да жәбірленушілермен, куәлармен өзара қарым-қатынасы туралы жауап алынуы мүмкін. Егер ол өзі хабардар болған жәйттің көзін көрсете алмаса, жәбірленуші хабарлаған мәлімет дәлелдеме бола алмайды.

5. Куәдан кез келген іске қатысты мән-жайлар туралы, оның ішінде күдіктінің, жәбірленушінің жеке басы туралы, өзінің олармен және басқа да куәлармен қарым-қатынасы туралы жауап алынуы мүмкін. Егер өзі хабардар болған жәйттің көзін көрсете алмаса, куә хабарлаған мәлімет дәлелдеме бола алмайды. Куә ретінде жауап алуға жатпайтын адамдардың хабарлауы дәлел болып табылмайды.

6. Күдіктінің жеке басына сипаттама беретін деректер туралы айғақтар айыптау негізіне жатқызыла алмайды және жаза тағайындауға немесе жазадан босатуға байланысты мәселелерді шешу үшін дәлелдемелер ретінде ғана пайдаланылады.

7. Осы Кодексте белгіленген тәртіппен жауап алу кезінде қылмыстық іс үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс қабылдау немесе қайталап айту қабілетіне қабілетсіз деп танылған адамның айғақтары дәлелдемелер болып табылмайды.

8. Құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органдарға құпия негізде жәрдемдесетін адамның тікелей қабылдаған іс жүзіндегі деректері оның келісімі бойынша куә, жәбірленуші, күдікті (айыпталушы) ретінде жауап алғаннан кейін дәлелдемелер ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Қылмыстық топқа енгізілген адамдардың тікелей қабылдаған іс жүзіндегі деректері осы адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында жедел-іздістіру қызметін

жүзеге асыратын органның лауазымды адамынан куә ретінде жауап алғаннан кейін дәлелдемелер ретінде пайдаланылуы мүмкін.

116-бап. Сарапшының қорытындысы және айғақтары

1. Сарапшының қорытындысы – осы Кодекстің талаптарына сәйкес ресімделген, сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін құжат.

2. Сарапшының ауызша түсініктемесі ол бұрын берген қорытындыны түсіндіру бөлігінде ғана дәлелдемелер болып табылады.

3. Сарапшының қорытындысы қылмыстық процесті жүргізуші орган үшін міндетті болып табылмайды, алайда оның қорытындымен келіспеуі дәлелді болуға тиіс.

4. Сарапшының айғақтары – қорытындыны алғаннан кейін оның берген қорытындысын түсіндіру немесе нақтылау мақсатында жүргізілген жауап алуда оның хабарлаған мәліметтері.

117-бап. Маманның қорытындысы және айғақтары

1. Маманның қорытындысы – осы баптың үшінші бөлігінің талаптарына сәйкес ресімделген және қылмыстық процесті жүргізетін адамның немесе тараптардың маманның алдына қойған мәселелер бойынша зерттеулердің мазмұны мен қорытындыларын бейнелейтін жазбаша түрде ұсынылған ресми құжат. Зерттеуді тағайындау, қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама дайындау тәртібі, зерттеуді тағайындау және жүргізу кезіндегі күдіктінің, жәбірленушінің, куәнің, қорғаушының және жәбірленуші өкілінің құқықтары, өздеріне қатысты зерттеу жүргізілетін адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерінің кепілдіктері, процеске қатысушылардың зерттеу жүргізілген кезде процеске келіп отыруы, зерттеу объектілері, күдіктіге, жәбірленушіге маманның қорытындысын ұсыну, зерттеу үшін үлгілер алудың негіздері мен тәртібі осы Кодекстің 34, 35-тарауларының тәртібімен маманның зерттеу жүргізу ерекшеліктерімен жүзеге асырылады.

2. Қажетті зерттеулерді жүргізгеннен кейін маман өз атынан жазбаша қорытынды жасап, оны өзінің қолтаңбасымен куәландырады.

Маманның Қазақстан Республикасының құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органының уәкілетті бөлімшесі қызметкерінің жасаған жазбаша қорытындысы аталған бөлімшенің мөрімен расталады.

3. Маманның қорытындысында: оның ресімделген күні, зерттеу жүргізілген мерзім мен орны; маманның қорытындысы, зерттеуді жүргізген маман туралы мәліметтер (тегі, аты, әкесінің аты, білімі, мамандығы, мамандығы бойынша жұмыс өтілі, ғылыми дәрежесі және ғылыми атағы, атқаратын қызметі) қоса берілетін тергеу іс-әрекеті хаттамасының деректемелері; көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы өзінің ескертілгені туралы маманның қолтаңбасымен куәландырылған белгі; маманның алдына қойылған мәселелер; зерттеу объектілері; қолданылған әдістемелер көрсетіле отырып, зерттеулердің мазмұны мен нәтижелері; жүргізілген зерттеулердің нәтижелерін бағалау, маманның алдына қойылған мәселелер

бойынша қорытындылардың негіздемесі мен тұжырымы көрсетілуге тиіс.

4. Маманның қорытындысын безендіретін, осы баптың екінші бөлігінде көзделген тәртіппен куәландырылған материалдар (фотокестелер, схемалар, графикалар, кестелер және басқа да материалдар) қорытындыға қоса беріледі және оның ажырамас бөлігі болып табылады. Сонымен қатар қорытындыға зерттеуден кейін қалған объектілер, оның ішінде үлгілер қоса берілуге тиіс.

5. Маманның ауызша түсіндірулері оның бұрын берілген қорытындысын түсіндіру бөлігінде ғана дәлелдемелер болып табылады.

6. Маманның айғақтары – қорытындыны алғаннан оның берген қорытындысын түсіндіру немесе нақтылау мақсатында кейін жүргізілген жауап алуда оның хабарлаған м ә л і м е т т е р і .

7. Маманның қорытындысы қылмыстық процесті жүргізуші орган үшін міндетті болып табылмайды, алайда оның қорытындымен келіспеуі дәлелді болуға тиіс.

118-бап. Заттай дәлелдемелер

1. Егер қылмыстық құқық бұзушылық құралы болды деп ойлауға негіз болса немесе оларда қылмыстық құқық бұзушылықтың іздері сақталып қалса, немесе қылмыстық әрекеттің объектілері болған болса, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықты табу, істің іс жүзіндегі мән-жайын анықтау, кінәлілерді табу, күдіктенуді не айыптауды теріске шығару немесе жауаптылықты жеңілдету құралы болуы мүмкін ақша мен өзге де құндылықтар, заттар мен құжаттар заттай дәлелдемелер деп танылады.

2. Осы Кодекстің 221-бабының төртінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, заттай дәлелдемелер қылмыстық процесті жүргізуші органның қаулысымен іске қоса тігіледі және үкім немесе істі қысқарту туралы қаулы заңды күшіне енгенге дейін сонда болады. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеру және сақтау тәртібі осы Кодекстің 221-бабымен айқындалады.

3. Қылмыстық істі қысқарту туралы шешім шығарылған немесе үкім шығарған кезде заттай дәлелдемелер туралы мәселе шешілуге тиіс. Бұл ретте:

1) қылмыстық құқық бұзушылық құралы сот тәртібімен тәркіленуге жатады немесе тиісті мекемелерге белгілі бір адамдарға беріледі немесе жойылады;

2) ұстануға тыйым салынған немесе ұстануға шектеу қойылған заттар тиісті мекемелерге берілуге жатады немесе жойылады;

3) құндылығы жоқ және пайдалануға келмейтін заттар жойылуға жатады, ал мүдделі тұлғалар немесе мекемелер өтініш берген жағдайда оларға берілуі мүмкін;

4) қылмыстық жолмен жиналған ақша және өзге де құндылықтар, сондай-ақ заңсыз кәсіпкерлік пен контрабандалық заттар соттың шешімі бойынша мемлекеттің кірісіне өндіріп алуға жатады; қалған заттар заңды иелеріне беріледі, ал иелері анықталмаған кезде мемлекеттің меншігіне өтеді. Бұл заттардың тиесілігі туралы дау туындаған жағдайда ол азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шешілуге жатады;

5) заттай дәлелдемелер болып табылатын құжаттар соңғысының сақталуының бүкіл

мерзімі ішінде іспен бірге қалады не осы Кодекстің 120-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген тәртіппен мүдделі ұйымдарға немесе азаматтарға беріледі.

4. Соттың, прокуратура, қылмыстық қудалау және сот сараптамасы органдарының қылмыстық істер бойынша заттай дәлелдемелерді, құжаттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

119-бап. Іс жүргізу әрекеттерінің хаттамалары

1. Қылмыстық процесті жүргізуші адам тікелей қабылдаған мән-жайларды куәландыратын, осы Кодекстің тиісті ережелеріне сәйкес жасалған тергеу әрекеттері хаттамаларында қамтылған, сондай-ақ тергеу әрекеті барысында маман жүргізген қарап тексеру, куәландыру, алу, тінту, ұстау, мүлікке тыйым салу, хат-хабарларға тыйым салу, тануға ұсыну, үлгілерді алу, мәйітті эксгумациялау, айғақтарды қылмыс болған жерді тексеру, құжаттарды беру, тергеу эксперименті кезінде, жасырын тергеу әрекеттері нәтижелерін зерттеу, заттай айғақтарды зерттеу кезінде анықталған, сондай-ақ сот отырысының сот әрекеттері мен олардың нәтижелерін бейнелейтін хаттамасында көрсетілген іс жүзіндегі деректер қылмыстық іс бойынша дәлелдемелер болып т а б ы л а д ы .

2. Дәлелдемелер ретінде қылмыстық құқық бұзушылық туралы, табыс етілген заттар мен құжаттар туралы, айыбын мойындап келуі туралы ауызша арызды қабылдау кезінде жасалған хаттамаларда, адамдарға олардың құқықтары мен оларға жүктелген міндеттерді түсіндіруде қамтылған іс жүзіндегі деректер пайдаланылуы мүмкін.

120 - б а п . Қ ұ ж а т т а р

1. Егер құжаттардағы ұйымдар, лауазымды адамдар және азаматтар баяндаған немесе куәландырған мәліметтердің қылмыстық іс үшін маңызы бар болса, олар дәлелдемелер болып танылады.

2. «Жедел-іздістіру қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары сақтала отырып алынған, құқыққа қайшы іс-әрекеттер туралы іс жүзіндегі деректер тіркелген материалдар құжаттар болып табылады және қылмыстық процесте дәлелдемелер ретінде пайдаланылуы мүмкін.

3. Құжаттар жазбаша және өзге де нысанда тіркелген мәліметтерді қамтуы мүмкін. Құжаттарға, сонымен бірге осы Кодекстің 122-бабында көзделген тәртіппен алынған, талап етілген немесе табыс етілген түсініктемелер, түгендеулердің, тексерулердің актілері, анықтамалар, салықтық тексерулердің актілері, салық қызметі органдарының қорытындылары, сондай-ақ компьютерлік ақпаратты қамтитын материалдар, фото– және кино түсірілімдер, дыбыс және бейне жазбалар да жатады.

4. Құжаттар іске қоса тігіледі және оны сақтаудың бүкіл мерзімі ішінде сонда сақталады. Алып қойылған және іске қоса тігілген құжаттар ағымдағы есеп, есептілік үшін және өзге де құқыққа сыйымды мақсаттарда талап етілген жағдайда, олар заңды иесіне қайтарылуы немесе егер іс үшін залалсыз болатын болса, уақытша пайдалануға берілуі не олардың көшірмелері берілуі мүмкін.

5. Құжаттардың осы Кодекстің 118-бабында көрсетілген белгілері болған жағдайларда олар заттай дәлелдемелер деп танылады.

16-тарау. Дәлелдеу

121 - бап . Дә л е л д е у

1. Дәлелдеу істі заңды, негізді және әділ шешу үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында дәлелдемелерді жинаудан, зерттеуден, бағалаудан және п а й д а л а н у д а н т ұ р а д ы .

2. Күдіктінің, айыпталушының қылмыстық жауаптылық негіздерінің және кінәсінің бар екенін дәлелдеу міндеті айыптаушыда болады.

122 - бап . Дә л е л д е м е л е р д і ж и н а у

1. Дәлелдемелерді жинау осы Кодексте көзделген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу жолымен сотқа дейінгі тергеу және сот талқылауы процесінде жүргізіледі. Дәлелдемелерді жинау оларды табуды, бекітуді және алып қоюды қамтиды.

2. Қылмыстық процесті жүргізетін орган процеске қатысушылардың өтініштері немесе өз бастамашылығы бойынша өзінің іс жүргізуіндегі қылмыстық іс бойынша жауап алу, сарапшы немесе маман ретінде қорытынды беру үшін осы Кодексте белгіленген тәртіппен кез келген адамды шақыруға; осы Кодексте көзделген іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге; коммерциялық, банктік және заңмен қорғалатын өзге де құпия болып табылатын мәліметтерді жария етуге Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіпті сақтай отырып, ұйымдардан, олардың басшыларынан, лауазымды адамдардан, азаматтардан, сондай-ақ жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардан іс үшін маңызы бар құжаттар мен заттарды табыс етуді талап етуге; уәкілетті органдар мен лауазымды адамдарынан ревизия және тексеру жүргізуді талап етуге құқылы. Сот өз бастамашылығымен дәлелдемелерді жинауға құқылы емес.

3. Осы Кодексте белгіленген тәртіппен сотқа дейінгі тергеуге немесе сот талқылауына қатысуға жіберілген қорғаушы, жәбірленушінің өкілі Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген коммерциялық, банктік және заңмен қорғалатын өзге де құпия болып табылатын мәліметтерді жария етпеу туралы тәртіпті сақтай отырып, қорғауды жүзеге асыру үшін қажетті мәліметтерді:

1) ұйымдардан анықтамаларды, мінездемелерді, өзге де құжаттарды талап ету а р қ ы л ы а л у ғ а қ ұ қ ы л ы .

Анықтамаларды, мінездемелерді және өзге де құжаттарды мемлекеттік органдардан , қоғамдық бірлестіктерден, сондай-ақ өзге де ұйымдардан қорғаушы, жәбірленушінің өкілі талап етуі мүмкін. Аталған заңды тұлғалар қорғаушыға, жәбірленушінің өкіліне олар сұратқан құжаттарды немесе олардың расталған көшірмелерін он тәулік ішінде б е р у г е м і н д е т т і ;

2) осы Кодекстің 272-бабының бесінші, тоғызыншы және оныншы бөліктеріне

сәйкес шарттық негізде сот сараптамасы ісін жүргізуге бастамашылық жасау;

3) сараптама мекемесіне шарттық негізде тиісті сараптама жүргізу туралы сауал ж і б е р у ;

4) шарттық негізде маман тарту;

5) олардың келісімімен қылмыстық іске қатысты ақпаратты білуі ықтимал адамдарға сауал қою арқылы алуға құқылы.

Егер қорғаушы өзі жауап алған адамның қылмыстық процесті жүргізетін органға іс жүргізу немесе тергеу амалдарын жүргізу үшін келуін қамтамасыз етпесе, жауап дәйексіз болып есептеледі және іске қоса тігілмейді.

4. Дәлелдемелер ретінде қылмыстық іске қоса тіркеу үшін ауызша да, жазбаша да нысандағы мәліметтерді, сондай-ақ заттар мен құжаттарды күдікті, айыпталушы, қорғаушы, жеке айыптаушы, жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер және олардың өкілдері, сондай-ақ кез келген азаматтар мен ұйымдар ұсынуға құқылы.

Заттар мен құжаттар осы Кодекстің 125-бабының қағидалары бойынша бағалағаннан кейін қылмыстық іске қоса тігіледі, ол туралы осы Кодекстің 119-бабының екінші бөлігінің талаптарына сәйкес хаттама жасалады.

Қылмыстық процеске қатысушылардан және өзге де адамдардан заттар мен құжаттарды қабылдау осы Кодекстің 99-бабында белгіленген тәртіппен өтініш негізінде жүзеге асырылады.

5. Осы баптың үшінші бөлігі 1) тармағының талаптарын орындамау заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

123-бап. Дәлелдемелерді бекіту

1. Іс жүзіндегі деректер іс жүргізу әрекеттерінің хаттамаларында көрсетілгеннен кейін ғана дәлелдемелер ретінде пайдаланыла алады.

2. Сотқа дейінгі тергеу барысында хаттамаларды жүргізу жауаптылығы анықтаушы мен тергеушіге, прокурорға, ал сотта – сот отырысының төрағалық етушісі мен х а т ш ы с ы н а жүктеледі.

3. Тергеу және сот әрекеттеріне қатысушыларға, сондай-ақ сот талқылауында тараптарға осы әрекеттердің барысы мен нәтижелері жазылған хаттамалармен танысу, хаттамаларға толықтырулар мен түзетулер енгізу, осы іс-әрекеттерді жүргізудің тәртібі мен шарттары жөнінде ескертпелер мен қарсылықтар айту, хаттамадағы жазбаларға өз редакциясын ұсыну, анықтаушының, тергеушінің, прокурордың немесе соттың назарын іс үшін маңызы болуы мүмкін мән-жайларға аудару құқығы қамтамасыз етілуге тиіс. Тергеу және сот іс-әрекеттеріне қатысушыларға олардың құқықтары түсіндірілгені туралы хаттамаға белгі жасалады.

4. Ауызша айтылған толықтырулар, түзетулер, ескертпелер, қарсылықтар, өтініштер мен шағымдар хаттамаға енгізіледі, ал жазбаша нысанда баяндалғандары хаттамаға қоса беріледі. Сызып тасталған немесе кіріктіріліп жазылған сөздер немесе басқа да түзетулер туралы хаттама соңындағы қолтаңбаның алдынан ескерту жасалады.

5. Тергеу әрекетінің хаттамасымен танысқан адамдар хаттаманың әрбір бетіндегі мәтіннің соңғы жолының астына және оның соңына өзінің қолын қояды. Сот отырысы хаттамасының бөлігімен танысқан кезде әрбір беттің соңына және осы бөліктің соңына қ о л қ о й ы л а д ы .

6. Анықтаушы, тергеуші, прокурор немесе сот ескертпелермен немесе қарсылықтармен келіспеген жағдайда ол туралы қаулы шығарады.

7. Процеске қатысушылардың қайсыбірі немесе басқа да адамдар заңда көзделген жағдайларда тергеу іс-әрекетінің хаттамасына қол қоюдан бас тартқан кезде анықтаушы, тергеуші немесе прокурор ол туралы хаттамаға белгі жасайды және оны өзінің қ о л ы м е н к у ә л а н д ы р а д ы .

8. Сот отырысының хаттамасында жазылған сот әрекеті туралы жазбаларға заңда көзделген жағдайларда қол қоюдан бас тартылса, ол хаттамада белгі жасалып, оны сот отырысына төрағалық етуші мен хатшы өз қолдарымен куәландырады.

9. Хаттамаға қол қоюдан бас тартқан адам бас тартуының себебін түсіндіруге құқылы және бұл түсініктеме хаттамаға енгізілуге тиіс.

10. Егер іс жүргізу әрекетіне қатысушы өзінің дене бітімінің кемшілігінің салдарынан хаттаманы өзі оқи алмаса немесе оған қол қоя алмаса, онда оның келісімімен оның қорғаушысы, өкілі немесе ол адам сенетін басқа азамат хаттаманы дауыстап оқиды және оған қол қояды, ол туралы хаттамада белгі жасалады.

11. Дәлелдемелерді бекіту үшін хаттамалар жасаумен қатар дыбыс жазу, бейнежазба, киноға түсіру, фотоға түсіру, бейнелер, бедерлер, жоспарлар, схемалар дайындау және ақпаратты бейнелеудің басқа да тәсілдері қолданылуы мүмкін. Тергеу іс-әрекетіне немесе соттың талқылауына қатысушының дәлелдемелерді бекітудің көрсетілген тәсілдерін қолданғаны туралы тиісінше тергеу іс-әрекеті хаттамасына немесе сот отырысының хаттамасына пайдаланылған ғылыми-техникалық құралдардың техникалық сипаттамасы келтіріле отырып белгі жасалады.

12. Фонограммалар, бейнежазбалар, кинофильмдер, фотосуреттер, бейнелер, бедерлер, жоспарлар, схемалар, тергеу немесе сот іс-әрекетінің барысы мен нәтижелерін басқа да бейнелеулер хаттамаға қоса беріледі. Әрбір қосымшада оған қатысты тергеу немесе сот іс-әрекетінің атауы, орны, күні көрсетілген түсіндірме жазба болуға тиіс. Бұл жазбаны іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу барысында прокурор, анықтаушы немесе тергеуші және қажет болған жағдайларда, куәгерлер, ал сотта – сот отырысына төрағалық етуші мен хатшысы өз қолдарымен куәландырады.

124-бап. Дәлелдемелерді зерттеу

Іс бойынша жиналған дәлелдемелер жан-жақты және объективті зерттелуге жатады. Зерттеу алынған дәлелдемені талдауды, оны басқа дәлелдемелермен салыстыруды, оларды тексеру үшін қосымша дәлелдемелер жинауды, дәлелдемелер алу көздерін тексеруді қамтиды.

125-бап. Дәлелдемелерді бағалау

1. Әрбір дәлелдеме қатыстылығы, жол берілуі, дәйектілігі, ал барлық жиналған дәлелдемелер жиынтығымен қылмыстық істі шешу үшін жеткіліктілігі тұрғысынан бағалануы тиіс.

2. Дәлелдемелерді судья, прокурор, тергеуші, анықтаушы осы Кодекстің 25-бабына сәйкес заң мен ар-ожданын басшылыққа ала отырып, дәлелдемелерді жиынтығымен жан-жақты, толық және объективті қарауға негізделген өздерінің ішкі нанымы бойынша бағалайды.

3. Егер, дәлелдеме, осы іс үшін маңызы бар мән-жайдың бар екендігі туралы қорытындыны растайтын, теріске шығаратын немесе күмән туғызатын іс жүзіндегі деректерді білдіретін болса, іске қатысты деп танылады.

4. Егер дәлелдеме осы Кодексте белгіленген тәртіппен алынған болса, ол жол берілетін дәлелдеме деп танылады.

5. Егер, дәлелдеме, тексеру нәтижесінде шындыққа сәйкес келетіндігі анықталса, ол дәйекті деп танылады.

6. Егер дәлелдеуге жататын мән-жайлардың барлығы және әрқайсысы туралы ақиқатты даусыз белгілейтін іске қатысты жол берілген және дәйекті дәлелдемелер жиналса, дәлелдемелердің жиынтығы қылмыстық істі шешу үшін жеткілікті деп танылады.

126-бап. Дәлелдеу процесіндегі ғылыми-техникалық құралдар

1. Қылмыстық іс бойынша дәлелдеу процесінде ғылыми-техникалық құралдарды қылмыстық процесті жүргізетін орган, сондай-ақ сарапшы және маман өздері осы Кодексте көзделген іс жүргізу міндеттерін атқаруы кезінде пайдалана алады.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану кезінде жәрдем көрсету үшін маманды тартуы мүмкін.

3. Егер, ғылыми-техникалық құралдар:

1) заңда тікелей көзделсе немесе оның нормалары мен принциптеріне қайшы келмесе;

2) ғылыми тұрғыдан негізді болса;

3) қылмыстық іс бойынша іс жүргізудің тиімділігін қамтамасыз ететін болса;

4) қауіпсіз болса, оларды қолдануға жол беруге болады деп танылады.

4. Қылмыстық процесті жүргізуші органның ғылыми-техникалық құралдарды пайдалануы ғылыми-техникалық құралдардың деректері, оларды пайдаланудың шарттары мен тәртібі, бұл құралдар қолданылған объектілер және оларды пайдаланудың нәтижелері көрсетіле отырып, тиісті іс жүргізу әрекеттерінің хаттамаларында және сот отырысының хаттамасында көрсетіледі

127-бап. Преюдиция

1. Қылмыстық іс бойынша заңды күшіне енген үкім, сондай-ақ оны мәні бойынша шешетін соттың заңды күшіне енген басқа да шешімдері анықталған мән-жайларға да,

олар туралы шығарылған адамның құқықтық бағалануына да қатысты барлық мемлекеттік органдар, ұйымдар және азаматтар үшін міндетті. Бұл ереже жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша соттың үкімі мен басқа да шешімдерін кассациялық және қадағалау тәртібімен тексеруге, олардың күшін жоюға және оларды өзгертуге к е д е р г і ж а с а м а й д ы .

2. Соттың азаматтық іс бойынша заңды күшіне енген шешімі оқиғаның немесе әрекеттің орын алған-алмағаны туралы мәселе жөнінде ғана сотқа дейінгі тергеу немесе қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде қылмыстық процесті жүргізуші орган үшін міндетті және сотталушының кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы қорытындыларды а л д ы н а л а ш е ш п е у і т и і с .

3. Соттың қуыным арызын қанағаттандыру құқығын танитын заңды күшіне енген үкімі сот үшін осы бөлігінде оның азаматтық істі қарауы кезінде міндетті.

4. Қылмыстық қудалау органы қаулысының сот үшін міндетті күші болмайды.

4-бөлім. Іс жүргізудің мәжбүрлеу шаралары 17-тарау. Күдіктіні ұстау

128 - б а п . Ұ с т а у ғ а н е г і з

1. Қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін күдіктіні ұстау – қылмыстық қудалау органының қылмыстың жолын кесу және күзетпен ұстау алу түріндегі бұлтартпау шарасын қолдану туралы мәселені шешу мақсатында немесе адамның бой тасалау не неғұрлым ауыр қылмыс жасауы мүмкін деп ойлауға негіздер болса, қылмыстық теріс қылық бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету үшін қолданатын іс жү р г і з у д і ң м ә ж б ү р л е у ш а р а с ы .

2. Қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы, бас бостандығынан айыру жазасы тағайындалуы мүмкін болатын мына негіздердің бірі болған:

1) адам қылмыс жасау кезінде немесе тікелей оны жасағаннан кейін ұсталған;

2) көрген адамдар (куәлар), оның ішінде жәбірленушілер қылмыс жасаған адам ретінде көрсетсе не ол адамды осы Кодекстің 130-бабында көзделген тәртіппен ұстаған к е з д е ;

3) адамда немесе оның, өзінің үстіндегі немесе оның тұратын үйіндегі киімінде қылмыстың анық ізі табылған кезде;

4) жедел-ізвестіру қызметінің заңға сәйкес алынған материалдарында аталған адамға қатысты ол жасаған немесе жасауға дайындап жатқан қылмыс туралы дәйекті деректер болған кезде бас бостандығынан айыру түрінде жаза қолданылуы мүмкін қылмыс жасады деген күдікті адамды ұстауға құқылы.

3. Осы баптың екінші бөлігінің 1) тармағында көзделген негіздерді қоспағанда, адамдарды қылмыс жасады деген күдікпен ұстау кейінге қалдыруға болмайтын қажетті тергеу іс-әрекеттері жүргізілгеннен кейін жүзеге асырылады.

4. Адамның қылмыс жасағандығына күдіктенуге негіз беретін өзге де деректер

болған кезде ол адам бой тасалауға әрекет жасаған не оның тұрақты тұратын жері болмаған, немесе күдіктінің жеке басы анықталмаған, немесе сотқа күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтініш жіберілген жағдайда ғана ұ с т а л а д ы .

5. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік келтірілген адамды ұстау мерзімі нақты ұсталған кезден бастап есептеледі және жетпіс екі сағаттан аспауға тиіс.

1 2 9 - б а п . Ж е т к і з у

1. Жеткізу – адамның қылмыстық құқық бұзушылыққа қатыстылығын анықтау мақсатында үш сағаттан аспайтын мерзімге қолданылатын іс жүргізудің мәжбүрлеу ш а р а с ы .

2. Адамның құқық бұзушылыққа қатыстылығы расталған жағдайда, қылмыстық қудалау органы осы Кодекстің 131-бабында көзделген тәртіппен ұстауды жүзеге асыруға құқылы, бұл ретте жеткізу мерзімі осы Кодекстің 131-бабының төртінші бөлігінде көзделген ұстаудың жалпы мерзіміне қосылады.

3. Жеткізу мерзімі аяқталған соң, бұдан әрі іс жүргізуге ұстау жағдайларын қоспағанда, адамға жеткізілгендігі туралы дереу анықтама беріледі.

130-бап. Азаматтардың қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарды іс жүргізілмейтін ұстауға құқығы

1. Қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамды, өзге де қол сұғушылық жасау мүмкіндігінің жолын кесу мақсатында жәбірленушіні, сондай-ақ кез келген өзге де азаматты қылмыстық қудалау органына немесе өзге де мемлекеттік билік органына беру не жеткізу үшін оны ұстауға және жүріп-тұру еркіндігін шектеуге құқығы бар.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда ұсталған адамға, ол қарсылық көрсеткен кезде, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 34-бабында көзделген шектерде дене күші мен басқа да құралдар қолданыла алады. Егер ұсталған адамда қару немесе өзге де қауіпті заттар немесе қылмыстық іс үшін маңызы бар заттар бар деп ойлауға негіз болса, оны ұстаған азамат ұсталған адамның киімін тексеруге және құқық қорғау органдарына немесе өзге де мемлекеттік билік органдарына беру үшін ондағы заттарды алып қоюға құқылы.

131-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамды іс жүргізетінлік ұстау тәртібі

1. Адамды қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұстаған кезде қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы адамға қандай қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұсталғанын ауызша жариялайды, қорғаушы шақыру құқығын, үнсіздік сақтау құқығын және оның айтқандары сотта оған қарсы қолданылуы мүмкін екендігін түсіндіреді.

2. Осы Кодекстің 129-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген мерзімде анықтау органының лауазымды адамы, анықтаушы, тергеуші ұстау хаттамасын жасайды. Күдікті тиісті өтініш жасаған кезде оның денсаулығының жалпы жай-күйін және дене

жарақаттарының бар-жоғын анықтау үшін дәрігердің куәландыруына жатады.

Ұстау хаттамасында:

- 1) күдіктінің тегі, аты, әкесінің аты;
- 2) күдіктіні кім ұстағаны, ұстау негіздері, себептері, орны, нақты ұстау және жеткізу уақыты (сағаты мен минутын көрсетіле отырып);
- 3) күдіктінің құқықтарын түсіндіру туралы мәліметтер,
- 4) жеке тінту нәтижелері,
- 5) ұсталған адамның денсаулық жағдайы туралы мәліметтер,
- 6) хаттама жасалған уақыт және орын, нақты ұсталған уақыты туралы мәліметтер көрсетіледі.

Хаттамаға оны жасаған лауазымды адам, күдікті және қатысқан жағдайда, қорғаушы қол қояды.

Медициналық куәландыру өткізілген жағдайда, хаттамаға оның қорытындысы қоса беріледі.

3. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам ұстау хаттамасы жасалған кезден бастап он екі сағаттың ішінде прокурорға жүргізілген ұстау туралы жазбаша хабарлауға міндетті.

4. Күдікті соттың санкциясынсыз жетпіс екі сағаттан аспайтын мерзімге ұсталуы мүмкін.

132-бап. Ұсталған адамды жеке тінту

Ұстауды жүзеге асырған адам ұсталған адамда қару немесе қару ретінде пайдаланылуы мүмкін заттар не ұстауға тыйым салынған және дәлелдеуде пайдаланылуы мүмкін заттар бар не ол өзінің қылмыс жасағандығын айғақтайтын дәлелдемелерден құтылуға тырысады деп ойлауға негіз болған жағдайларда немесе өзге де қажетті жағдайларда осы Кодекстің 255-бабында көзделген қағидаларды сақтай отырып, ұсталған адамға дереу жеке тінту жүргізуге құқылы.

133-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұсталған адамды босатудың негіздері

1. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталған адам, егер:
 - 1) қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік расталмаса;
 - 2) ұсталған адамға күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын немесе қамауға алу не Қазақстан Республикасының шегінен тысқары жерге шығарып жіберу түріндегі жазаны қолдануға негіз болмаса;
 - 3) ұстау осы Кодекстің 131-бабының талаптарын айтарлықтай бұза отырып жүргізілген болса;
 - 4) ұстау үшін заңды негіз болмаса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның немесе прокурордың қаулысы бойынша босатылуға жатады.

2. Егер ұсталған кезден бастап жетпіс екі сағаттың ішінде ұсталған адамды ұстау орнының бастығына күдіктіні күзетпен ұстауға санкция берілгендігі туралы сот

қаулысы келіп түспесе, ұсталған адамды ұстау орнының бастығы оны өзінің қаулысымен дереу босатады және ол туралы істі жүргізіп жатқан адамға және прокурорға хабарлайды.

3. Осы баптың екінші бөлігінің талаптарын орындамаған жағдайда ұсталған адамды ұстау орнының әкімшілігінің басшысы заңда белгіленген жауаптылықта болады.

4. Ұсталған адам босатылған кезде оған оны кім ұстағаны, ұстаудың жеткізудің негізі, орны және уақыты, босатудың негізі мен уақыты көрсетілген анықтама беріледі.

5. Осы баптың бірінші бөлігінің 3) және 4) тармақтарында көзделген жағдайларда заңсыз ұстау барысында немесе одан кейін дереу ұсталған адамның қатысуымен жүргізілген тергеу іс-әрекеттері нәтижесінде алынған деректер дәлелдемелер ретінде жол беруге болмайтын деректер деп танылады.

134-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік бойынша ұсталғандарды күзетпен ұстау тәртібі

Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталғандар уақытша ұстау изоляторларында ұсталады. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталған әскери қызметшілер мен жазасын бас бостандығынан айыру түрінде өтеп жүрген адамдар тиісінше гаупвахталарда және Қазақстан Республикасы Ішкі істер Министрлігінің бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны орындайтын қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелерінде де ұсталуы мүмкін. Осы Кодекстің 61-бабының екінші бөлігінің 9) тармағында және үшінші бөлігінде көзделген жағдайларда қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталғандар анықтау органының бастығы айқындайтын арнайы бейімделген үй-жайларда ұсталады. Қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталған адамдарды күзетпен ұстаудың тәртібі мен шарттары заңнамамен айқындалады.

135-бап. Күдіктінің туыстарына оның ұсталғандығы туралы хабарлау

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам он екі сағат ішінде ұсталған күдіктінің отбасының кәмелетке толған мүшелерінің қайсыбіріне, ал олар болмаған кезде – басқа туыстарына немесе жақын адамдарына күдіктінің ұсталғандығы және оның ұсталып отырған жері туралы хабарлауға немесе мұндай хабарлау мүмкіндігін күдіктінің өзіне беруге міндетті.

2. Егер ұсталған адам басқа мемлекеттің азаматы болып табылса, онда Қазақстан Республикасы сыртқы істер Министрлігі мен Қазақстан Республикасы Бас прокуратураның бірлескен бұйрығымен белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасы сыртқы істер Министрлігі арқылы сол мемлекеттің елшілігі, консулдығы немесе өзге де өкілдігі жиырма төрт сағат ішінде хабардар етілуі тиіс.

18-тарау. Бұлтарпау шаралары

136-бап. Бұлтартпау шараларын қолдану үшін негіздер

1. Күдікті, айыпталушы қылмыстық қудалау органдарынан немесе соттан бой тасалап жүр не істі объективті тергеуге немесе сотта талқылауға кедергі жасайды не қылмыстық әрекетпен айналысуды жалғастырады деп ойлауға жеткілікті негіздер болған кезде, сондай-ақ үкімнің орындалуын қамтамасыз ету үшін қылмыстық процесті жүргізуші орган өз өкілеттігі шегінде ол адамға осы Кодекстің 137-бабында көзделген бұлтартпау шараларының бірін қолдануға құқылы.

2. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99 (екінші бөлігінің 15) тармағы), 171 (төртінші бөлігі), 175, 177, 178, 184, 253 (төртінші бөлігі), 260 (бесінші бөлігі), 282 (төртінші бөлігі), 292 (төртінші бөлігі), 293 (төртінші бөлігі), 294 (төртінші бөлігі)-баптарында көзделген қылмыстарды жасады деген күдікті, айыпталушы адамдарға жасалған қылмыстың ауырлығы себебімен ғана бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылуы мүмкін.

137-бап. Бұлтартпау шаралары және қосымша шектеулер

1. Бұлтартпау шаралары:

- 1) ешқайда кетпеу және өзін дұрыс ұстау туралы қолхат;
- 2) жеке кепіл;
- 3) әскери қызметшіні әскери бөлім басшылығының байқауына беру;
- 4) кәмелетке толмағанды қарауына беру;
- 5) кепіл;
- 6) үй қамағына алу;
- 7) күзетпен ұстау болып табылады.

2. Әскери қызметшіні әскери бөлім командованиясінің бақылауына беруді және күзетпен ұстауды қоспағанда, қажет болған жағдайда бұлтартпау шарасы қолданылған адамға қатысты электрондық ізге түсу құралдары қолданылуы мүмкін.

Бұлтартпау шарасын қолдану туралы қаулыда электрондық ізге түсу құралдарын қолдану және күдіктіге, айыпталушыға олардың мақсатын түсіндіру туралы белгі жасалады.

3. Электрондық ізге түсу құралдарын қолдануға оларды айналасындағылардың байқауынан тасалау шаралары қолданылған жағдайда жол беріледі, ол күдіктінің, айыпталушының баратын жерлері және оның жүріп-тұратын жолдары, сондай-ақ жасы, денсаулығының жай-күйі, отбасылық жағдайы мен өмір салты ескеріліп жүзеге асырылуға тиіс.

4. Электрондық ізге түсу құралдарын қолдану тәртібін, шарттары мен негіздерін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

138-бап. Бұлтартпау шараларын таңдау және қосымша шектеулер белгілеу кезінде ескерілетін мән-жайлар

1. Бұлтартпау шарасын және оның дәл осы Кодекстің 136-бабында көрсетілген негіздерден басқа қайсысын қолдану қажеттілігі туралы, сондай-ақ осы Кодекстің 137-

бабының екінші бөлігінде көрсетілген қосымша шектеулерді белгілеу туралы мәселені шешкен кезде жасалған қылмыстың ауырлығы, күдіктінің, айыпталушының жеке басы, оның жасы, отбасылық жағдайы, денсаулығының жай-күйі, шұғылданатын кәсібінің түрі, мүлктік жағдайы, тұрғылықты жерінің бар екендігі және басқа да мән-жайлар ескерілуге тиіс.

2. Осы Кодекстің 136-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, Осы Кодекстің 136-бабында тізбеленген негіздер жоқ болса, жасалған қылмыстың ауырлығы күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын таңдау үшін жалғыз негіз бола алмайды.

139-бап. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылғанға дейін бұлтартпау шараларын қолдану

1. Осы Кодекстің 136-бабында көзделген негіздер болған ерекше жағдайларда және осы Кодекстің 138-бабында көрсетілген мән-жайлар ескеріле отырып, күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы шығарылғанға дейін күдіктіге қатысты бұлтартпау шарасы қолданылуы мүмкін. Бұл ретте бұлтартпау шарасы қолданылған кезден бастап он тәуліктен кешіктірілмей, ал Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 173, 179, 180, 184, 253 – 265 және 269-баптарында көзделген қылмыстардың ең болмағанда біреуі жасалған жағдайларда – отыз тәуліктен кешіктірілмей, ал егер күдікті адам ұсталған, содан кейін күзетпен ұстауға қамалған болса, – ұсталған кезден бастап дәл сондай мерзімде күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы жариялануы тиіс. Егер осы мерзімде күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылмаса және жарияланбаса, бұлтартпау шарасының күші дереу жойылады.

2. Күдіктіге оның әрекетін саралау туралы қаулы жарияланған кезде оған бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстауды қолдану туралы мәселені сот осы Кодекстің 147-бабында көзделген тәртіппен қайтадан қарайды. Егер осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзім аяқталғанға дейінгі жиырма төрт сағат ішінде күзетпен ұстау орнының бастығына соттың күдіктіні күзетпен қамауға санкция беру туралы қаулысы келіп түспесе, күзетпен ұстау орнының бастығы ол туралы қылмыстық істі жүргізіп жатқан органды немесе адамды, сондай-ақ прокурорды хабардар етуге міндетті. Егер осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзім аяқталысымен бұлтартпау шарасының күшін жою немесе айыпталушыны күзетпен ұстауға соттың санкция бергені туралы тиісті шешім келіп түспесе, күзетпен ұстау орнының бастығы оны өзінің қаулысымен босатып, оның көшірмесін жиырма төрт сағаттың ішінде қылмыстық істі жүргізіп жатқан органға немесе адамға және прокурорға жібереді.

3. Осы баптың екінші бөлігінің талаптары орындалмаған жағдайда күзетпен ұстау орны әкімшілігінің басшысы заңмен белгіленген жауаптылықта болады.

140-бап. Бұлтартпау шараларын қолдану тәртібі

1. Күдіктіге, айыпталушыға бір мезгілде екі және одан да көп бұлтартпау шараларын қолдануға болмайды.

2. Қылмыстық процесті жүргізуші орган күдік келтірген, айыпталған адамның жасаған қылмысы және осы бұлтартпау шарасын қолданудың негіздері қамтылған бұлтартпау шарасын қолдану туралы қаулы шығарады. Өзіне қатысты қаулы шығарылған адамға оның көшірмесі тапсырылады және бір мезгілде оған осы Кодексте көзделген бұлтартпау шарасын қолдану туралы шешімге шағымдану тәртібі түсіндіріледі.

Осы Кодекстің 139-бабында көзделгеннен басқа жағдайларда, күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылғаннан кейін ғана оған қатысты бұлтартпау шарасы қолданылады.

3. Күзетпен ұстауға байланысты емес бұлтартпау шарасын қолданған кезде күдіктінің, айыпталушының, сотталушының өздерінің дұрыс ұстауын қамтамасыз ету үшін оларға:

1) сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға, прокурорға не сотқа олар белгілеген уақытта келу;

2) қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатынсыз тұрғылықты немесе уақытша тұратын жерінен кетпеу;

3) қылмыстық процесті жүргізетін адамды, прокурорды тұрғылықты жерінің, жұмыс орнының өзгергені туралы хабардар ету;

4) белгілі бір адамдармен араласпау, және белгілі бір жерлерге бармау;

5) есірткіге немесе алкогольге тәуелділіктен емделу курсынан өту;

6) электрондық ізге түсу құралдарын өзімен бірге алып жүру міндеттерінің бірі немесе бірнешеуі жүктелуі мүмкін.

4. Алдын алу үшін осы Кодекстің 141, 142, 143, 144, 145 және 146-баптарында көзделген шаралар қолданылған күдікті, айыпталушы осы баптарда көзделген іс-әрекеттерді жасаған жағдайда оған неғұрлым қатаң бұлтартпау шарасы қолданылады, ол туралы күдіктіге, айыпталушыға тиісті қаулының көшірмесін тапсыру кезінде жариялануы тиіс. Осы Кодекстің 156-бабында көзделген іс жүргізудің мәжбүрлеу шарасын бұзған жағдайда күдіктіге, айыпталушыға бұлтартпау шараларының бірі таңдалады.

141-бап. Ешқайда кетпеу және өзін дұрыс ұстау туралы қолхат

1. Ешқайда кетпеу және өзін дұрыс ұстау туралы қолхат қылмыстық процесті жүргізетін органның күдіктіден, айыпталушыдан анықтаушының, тергеушінің немесе соттың рұқсатынсыз тұрақты немесе уақытша тұратын жерінен (елді мекеннен) кетіп қалмауы, сотта істі тергеуге және қарауға кедергі келтірмеуі, қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша белгіленген мерзімде келуі жөнінде жазбаша міндеттеме алуынан тұрады.

2. Зорлық-зомбылық жасау немесе оны қолдану қатерін төндірумен байланысты қылмыс жасалған кезде қылмыстық процесті жүргізетін орган жәбірленушінің жазбаша арызы бойынша күдіктіге, айыпталушыға жәбірленушіні іздестіруге, оның өзіне түсуге,

оған баруға, онымен ауызша, телефон арқылы сөйлесуге және өзге де тәсілдермен байланыс жасауға тыйым салынғандығы туралы жазбаша түрде ескертеді.

142 - б а п . Ж е к е к е п і л

1. Жеке кепілгерлік сенімге ие болған адамдардың күдіктінің, айыпталушының өзін дұрыс ұстауына және олардың қылмыстық процесті жүргізуші органның шақыруы бойынша келуін жауапкершілігіне алатындығы туралы жазбаша міндеттемесінен тұрады. Кепілдерлердің саны екеуден кем болмайды.

2. Бұлтартпау шарасы ретінде жеке кепілгерлікті таңдауға кепілгердің жазбаша өтініші және өзіне қатысты кепілгерлік беріліп отырған адамның келісімі бойынша ғана ж о л б е р і л е д і .

3. Кепілгер жеке кепілгерлік туралы қолхат береді, онда ол өзі кепілгер болып отырған адамға қатысты күдіктің мәні, күдікті, айыпталушы алдын алу үшін осы бұлтартпау шарасы қолданылған әрекетті жасаған жағдайда кепілгердің өзінен ақша өндіріп алудан тұратын жауапкершілігі түсіндірілгендігін растайды.

4. Кепілгер қылмыстық іс бойынша іс жүргізудің кез келген сәтінде кепілгерліктен бас тартуға құқылы. Бұл ретте бас тартылған кезден бастап қырық сегіз сағат ішінде күдіктіге, айыпталушыға қатысты осы Кодекстің 136-бабының бірінші бөлігінің талаптары ескеріле отырып, өзге бұлтартпау шарасы таңдалуға тиіс.

5. Күдікті, айыпталушы алдын алу үшін жеке кепілгерлік қолданылған әрекеттерді жасаған жағдайда, сот әрбір кепілгерден осы Кодекстің 160-бабында көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алуы мүмкін.

143-бап. Әскери бөлімше басшылығының әскери қызметшілерді байқауы

1. Әскери бөлімшелер басшылығының әскери қызметшілер немесе оқу жиынына шақырылған әскери міндеттілер болып табылатын күдіктілерді, айыпталушыларды байқауы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, өзге де әскерлерінің және әскери құралымдарының жарғыларында көзделген және ол адамның өзін дұрыс ұстап жүруін және оның қылмыстық процесті жүргізуші органның шақыруы бойынша келуін қамтамасыз етуге қабілетті шараларды қолданудан тұрады.

2. Әскери бөлімше басшылығына осы бұлтартпау шарасы таңдалған күдіктің мәні туралы хабарланады. Әскери бөлімше басшылығы осы бұлтартпау шарасын таңдаған органға байқау орнатылғаны туралы жазбаша хабарлайды.

3. Алдын алу үшін осы бұлтартпау шарасы таңдалған іс-әрекетті күдікті, айыпталушы жасаған жағдайда әскери бөлімше басшылығы ол туралы осы бұлтартпау шарасын таңдаған органға дереу хабарлауға міндетті.

4. Өздеріне жүктелген байқау жөніндегі міндеттердің орындалмауына кінәлі адамдар заңнамада көзделген тәртіптік жауаптылықта болады.

5. Осы бұлтартпау шарасы қолданылған кезеңде күдіктіні, айыпталушыны жауынгерлік кезекшілікке, жауынгерлік немесе қарауыл қызметінде, гарнизон

жасағының немесе бөлімшенің (бөлімнің) тәуліктік жасағының құрамында қызмет атқаруға жол берілмейді.

144-бап. Кәмелетке толмағанды қарауына беру

1. Кәмелетке толмағанды ата-анасының, қамқоршыларының, қорғаншыларының немесе басқа да сенімге лайық адамдардың, сондай-ақ ол тұрып жатқан арнаулы мекеме әкімшілігінің қарауына беру аталған адамдардың қайсы бірінің кәмелетке толмағанның өзін дұрыс ұстауын және қылмыстық процесті жүргізуші органның шақыруы бойынша келуін қамтамасыз ету, сонымен бірге оның үйден тыс жерде болуын шектеу, қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатынсыз басқа жерге кетуіне жол бермеу жөнінде жазбаша міндеттеме қабылдауынан тұрады.

2. Кәмелетке толмағанды ата-анасының және басқа да адамдардың қарауына беру олардың жазбаша өтініші бойынша ғана мүмкін болады.

3. Қарауына қабылдау туралы қолхат алынған кезде ата-аналар, қамқоршылар, қорғаншылар, арнаулы мекемелер әкімшілігінің өкілдері кәмелетке толмаған жасады деп күдік келтірілген қылмыстың сипаты және қарауына алу жөніндегі өздеріне қабылданған міндеттерін бұзған жағдайдағы олардың жауапкершілігі туралы хабардар етіледі.

4. Қарауына кәмелетке толмаған балалар берілген адамдар өздері қабылдаған міндеттемелерді орындамаған жағдайда оларға осы Кодекстің 160-бабында көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алу жазасы қолданылуы мүмкін.

145 - б а п . К е п і л

1. Кепіл күдіктінің, айыпталушының өзінің не басқа адамның соттың депозитіне күдіктінің, айыпталушының сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның, прокурордың немесе соттың шақыруы бойынша келуі жөніндегі міндеттерін орындауын қамтамасыз ету үшін ақша қаражатын енгізуінен тұрады. Кепіл ретінде басқа да құндылықтар, жылжитын және жылжымайтын мүлік қабылдануы мүмкін, оларға тыйым салынады. Кепілдің құндылығын және ауыртпалықтың жоқ екендігін дәлелдеу кепілгерге жүктеледі. Аса ауыр қылмысты жасады деп күдік келтірілген адамдарға қатысты кепіл қолданылмайды.

2. Кепіл прокурордың санкциясымен не соттың, тергеу судьясының қаулысы бойынша ғана қолданылады.

3. Кепілдің мөлшері күдіктің ауырлығы, күдіктінің, айыпталушының жеке басы, қылмыстық әрекеттің сипаты, кепіл берушінің мүліктік жағдайы ескеріле отырып айқындалады және: онша ауыр емес қылмыс жасады деп күдік келтірілген кезде – айлық есептік көрсеткіштің жүз еселенген мөлшерінен; абайсызда жасалған ауырлығы орташа қылмыс жасады деп күдік келтірілген кезде – үш жүз еселенген айлық есептік көрсеткіш мөлшерінен; ауырлығы орташа қасақана қылмыс жасады деп күдік келтірілген кезде – бес жүз еселенген айлық есептік көрсеткіш мөлшерінен; ауыр қылмыс жасады деп күдік келтірілген кезде – мың еселенген айлық есептік көрсеткіш мөлшерінен кем

4. Қамауға алынбаған күдікті, айыпталушы, сотталушы не күзетпен ұсталмайтын басқа адам кепіл түріндегі бұлтартпау шарасы таңдалған, қолданылған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірмей тиісті шотқа қаражат салуға және растайтын құжатты сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға, прокурорға, сотқа табыс етуге міндетті.

5. Кепіл ретінде басқа да құндылықтарды, жылжитын немесе жылжымайтын мүлікті ұсынған кезде кепіл беруші сол мерзімде оларды құқық белгілейтін құжаттармен бірге қылмыстық процесті жүргізетін органға табыс етуге міндетті.

Күдіктіге, ұсталған адамға осы Кодекстің 128-бабының тәртібімен кепіл түріндегі бұлтартпау шарасы қолданылған жағдайда кепіл іс жүзінде енгізілгенге дейін тергеу судьясы осы Кодекстің 148-бабы жетінші бөлігінің тәртібімен күзетпен ұстау және үйде қамап ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын қолданады.

Бұрын таңдалған күзетпен ұстау немесе үйде қамап ұстау түріндегі бұлтартпау шараларын кепілмен ауыстырылған жағдайда күдікті, айыпталушы кепіл іс жүзінде енгізілгеннен кейін ғана күзетпен ұстаудан босатылады. Егер бұл кезде осы Кодексте көзделген күзетпен ұстау мерзімі өтіп кеткен болса, онда ол кепіл енгізілгенге дейін ұ з а р т ы л а д ы .

6. Кепіл түріндегі бұлтартпау шарасы қолданылған кезде күдіктіге, айыпталушыға оның міндеттері және оларды орындамаудың салдары, ал айыпталушы, күдікті болып табылмайтын кепіл берушіге – адамның қандай қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілетіні, айыпталатыны, жасаған әрекеті үшін заңда көзделген жазасы, күдіктінің, айыпталушының өзін дұрыс ұстауын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттері және шақыру бойынша оның келуі, сондай-ақ осы міндеттерді орындамаудың салдары т ү с і н д і р і л е д і .

7. Кепілдің қабылданғандығы туралы хаттама жасалады, онда күдіктіге, айыпталушыға шақыру бойынша келу туралы міндеттерінің түсіндірілгендігі, ал кепіл берушіге күдікті, айыпталушы шақыру бойынша келуден жалтарған жағдайда кепіл мемлекеттің кірісіне өндіріп алынатыны туралы ескертілгендігі атап көрсетіледі. Хаттамаға осы бұлтартпау шарасын таңдаған лауазымды адам, күдікті, айыпталушы, сондай-ақ кепіл беруші, ол басқа адам болған жағдайда қол қояды. Хаттама және соттың депозитіне кепілдің салынғандығы туралы құжат іс материалдарына тіркеледі, ал кепіл берушіге хаттаманың көшірмесі тапсырылады.

8. Күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасы қолданылған адамға қатысты кепіл тергеу судьясының осы Кодекстің 148-бабы сегізінші бөлігінің тәртібімен шығарылған қаулысына сәйкес салынған жағдайда күзетпен ұстау орнының бастығы күдіктіге, айыпталушыға кепіл жөніндегі міндеттерін және оларды орындамау салдарын т ү с і н д і р у д і жү з е г е а с ы р а д ы .

9. Егер, күдікті, айыпталушы өзіне жүктелген міндеттерді бұзбаса, бірақ күдіктіге, айыпталушыға неғұрлым қатаң бұлтартпау шарасы қолданылса, үкім немесе

5) бақылау телефоны қоңырауларына немесе өзге де бақылау белгілеріне жауап беру, анықтау органына немесе күдіктінің, айыпталушының немесе сотталушының жүріс-тұрысына бақылауды жүзеге асыратын өзге де органға телефон шалу немесе белгілі бір уақытта келу міндетін жүктеу;

6) күдіктіге, айыпталушыға немесе оның тұрғын үйіне байқау орнату, сондай-ақ оның тұрғын үйіне немесе оған тұрғын үй ретінде берілген үй-жайға күзет қою;

7) күдіктінің, айыпталушының өзін дұрыс ұстауын және оқшаулануын қамтамасыз ететін өзге де шаралар қолданылуы мүмкін.

Қажет болған кезде күдіктінің, айыпталушының жүріс-тұрысын қадағалау орнатылады.

Қамауға алынған адамның тұрғын үйден шығуына белгіленген шектеулерді сақтауын қадағалауды жүзеге асырған кезде қылмыстық процесті жүргіз орган тәуліктің кез келген уақытында оның тұрғылықты жерінде болуын тексеруге құқылы. Тексеру күндізгі уақытта екі реттен артық және түнгі уақытта бір реттен артық жүргізілмейді. Лауазымды адамның күзетпен отырған адамның тұрғын үйінде болуына осы адамның және онымен бірге тұратын адамдардың келісімімен жол беріледі және ол отыз минуттан аспауға тиіс.

3. Соттың үй қамағы туралы қаулысында күдіктіге, айыпталушыға қолданылатын нақты шектеулер белгіленеді, сондай-ақ қадағалауды жүзеге асыратын орган немесе лауазымды адам көрсетіледі.

4. Үй қамағының мерзімі, оны ұзарту тәртібі осы Кодекстің 151 және 549 – 553-баптарында белгіленген қағидалармен айқындалады.

5. Үй қамағын қолдану тәртібі, сотқа дейінгі тергеуді жүргізуге уәкілетті органдардың бірлескен бұйрықпен айқындалады.

147 - б а п . К ү з е т п е н ұ с т а у

1. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау тек судьяның санкциясымен және заңмен кемінде бес жыл мерзімге бас бостандығынан айыру түріндегі жаза көзделген қылмысты жасады деген күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға қатысты ғана қолданылады. Ерекше жағдайларда, егер:

1) оның Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұрғылықты жері болмаса;

2) оның жеке басы анықталмаса;

3) ол бұрын таңдалған бұлтартпау шарасын бұзса;

4) ол қылмыстық қудалау органдарынан немесе соттан бой тасалауға тырысса немесе бой тасаласа;

5) ол ұйымдасқан топтың немесе қылмыстық қоғамдастықтың (қылмыстық ұйымның) құрамында қылмыс жасады деген күдік келтірілсе;

6) оның бұрын ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасағаны үшін сотталғандығы болса,

7) оның қылмыстық әректі жалғастырып жүргендігі туралы деректер бар болса, бұл бұлтартпау шарасы заңда кемінде бес жыл мерзімге бас бостандығынан айыру

түріндегі жаза көзделген қылмысты жасады деген күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға қатысты қолданылуы мүмкін.

2. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстауды таңдау қажет болған кезде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы Кодекстің 140-бабына сәйкес соттың алдында осы шараны қолдануға санкция беру туралы өтінішті қозғау жөнінде қаулы шығарады. Қаулыға өтініштің негізділігін растайтын, қылмыстық істің куәландырылған көшірмесі қоса беріледі.

Осы бұлтартпау шарасын таңдау туралы қаулы, соттың алдында оған қоса берілген барлық материалдармен оны қолдануға санкция беру туралы өтініш ұстау мерзімі аяқталғанға дейін он сегіз сағаттан кешіктірілмей прокурорға табыс етілуге тиіс.

3. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның өтінішін қолдау туралы, күзетпен ұстауға санкция беру туралы мәселені шешкен кезде прокурор күзетпен ұстау үшін негіздерді қамтитын барлық материалдармен танысуға міндетті және күдіктіден, айыпталушыдан жауап алуға құқылы. Прокурор табыс етілген барлық материалдарды

з е р д е л е п :

1) өтінішті қолдау және бұлтартпау шарасына санкция беру туралы мәселені шешу үшін материалдарды сотқа жіберу туралы;

2) өтінішті қолдаудан бас тарту және күзетпен ұстау түрінде бұлтартпау шарасын қолдануға негіздің болмауына байланысты күдіктіні күзетпен ұстаудан босату туралы;

3) өтінішті қолдаудан бас тарту және қылмысты жасады деген күдіктің расталмауына байланысты күдіктіні босату туралы шешімдердің бірін қабылдайды.

Күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішті қолдаған жағдайда прокурор қылмыстық қудалау органының қаулысына келісімін білдіреді. Бас тартқан жағдайда прокурор дәлелді қаулы шығарады. Прокурор тергеу судьясына өзге бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішті жіберуге құқылы.

Күдіктіні күзетпен ұстауға санкция беру туралы өтінішті қолдаудан бас тарту және күзетпен ұстаудан босату туралы қаулы мүдделі адамдарға жіберіледі. Аталған қаулыға сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам не өзінің немесе білдіретін құқықтар мен мүдделерді қорғайтын процеске қатысушылар жоғары тұрған прокурорға осы Кодекстің 106-бабының тәртібімен шағымдана алады.

4. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның күзетпен ұстауға санкция беру туралы өтінішін қолдау туралы, күзетпен ұстауға санкция беру туралы прокурордың қаулысын, сондай-ақ оның негізділігін растайтын материалдарды прокурор ұстау мерзімі аяқталғанға дейін он екі сағаттан кешіктірмей тергеу судьясына беруге тиіс, ол туралы мүдделі тұлғалар хабардар етіледі.

148-бап. Тергеу судьясының күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішхаттарды қарауы

1. Күзетпен ұстауға санкция беру құқығы аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясына, ал осы Кодекстің 107-бабы жетінші бөлігінің 2) тармағында

көзделген жағдайларда – облыстық және оған теңестірілген соттың судьяларына тиесілі

2. Тергеу судьясы осы Кодекстің 56-бабында белгіленген тәртіпті сақтай отырып, прокурордың, күдіктінің, айыпталушының, оның қорғаушысының қатысуымен сегіз сағат ішінде күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішті қарайды. Сот отырысына заңды өкіл мен өкіл де қатысуға құқылы. Сот отырысының орны мен уақыты туралы сот уақтылы хабарлаған жағдайда процеске аталған қатысушылардың келмеуі сот отырысын өткізуге кедергі болмайды.

Сот отырысы барысында хаттама жүргізіледі.

3. Күзетпен ұстауға санкция беруге байланысты мәселелерді шешкен кезде тергеу судьясы аталған бұлтартпау шарасын таңдау кезінде ескерілетін мән-жайларға қатысты істің материалдарын зерттеумен шектеледі.

Қажет болған жағдайда судья қылмыстық істі талап етіп алдыртуға құқылы.

4. Күдікті, айыпталушы жоқ болған кезде тергеу судьясының күзетпен қамауға алу түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішті қарау күдіктіні, айыпталушыны іздестіру жарияланған немесе ол Қазақстан Республикасынан шегінен тысқары жерде болған және сот отырысының уақыты мен орны туралы тиісінше хабарланған кезде қылмыстық процесті жүргізетін органға келуден жалтарған жағдайларда ғана жол беріледі. Ұсталған жағдайда күдікті, айыпталушы таңдалған бұлтартпау шарасын қолданудың негізділігін қарау үшін тергеу судьясына жеткізіледі.

5. Тергеу судьясы отырыстың басында қандай өтініштің қаралуға жататынын хабарлайды, сот отырысына келген адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді. Содан кейін прокурор күдіктіні күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасы ретінде таңдаудың қажеттігін негіздейді, бұдан соң күдікті, айыпталушы және сот отырысына келген басқа да адамдар тыңдалады.

Прокурордың күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішін қарау барысында күдікті, айыпталушы және оның мүддесін қорғаушы үй қамағына алу немесе кепіл түріндегі бұлтартпау шараларын қолдану туралы өтініш ж а с а у ғ а қ ұ қ ы л ы .

6. Прокурор қажет болған жағдайда, тергеу судьясы күзетпен ұстауға санкция беруден бас тарту туралы қаулыны жария еткеннен кейін, өзі оған осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен наразылық беруді орынсыз деп санаған жағдайда күдіктіге, айыпталушыға қатысты үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шарасын таңдау туралы өтінішті тікелей мәлімдей алады. Тергеу судьясы үй қамағына алуға, кепілге санкция беруден бас тарту туралы қаулы шығарған жағдайда прокурор оған осы Кодекстің 107-бабында белгіленген қағидалар бойынша наразылық білдіруге қ ұ қ ы л ы .

7. Тергеу судьясы айыпталушыны, күдіктіні күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішті қарау нәтижесі бойынша күзетпен ұстауға

санкция беру туралы не одан бас тарту туралы қаулы шығарады. Тергеу судьясы күдіктіні немесе айыпталушыны күзетпен ұстауға санкция беруден бас тартқан кезде үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беруге не кепілді қолдануға қ ұ қ ы л ы .

8. Тергеу судьясы аса ауыр қылмыстар туралы істерді қоспағанда, күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы қаулы шығарған кезде осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделгеннен басқа жағдайларда, күдіктінің, айыпталушының осы Кодекстің 140-бабының үшінші бөлігінде көзделген міндеттерді орындауын қамтамасыз ету үшін жеткілікті болатын кепіл мөлшерін айқындауға міндетті.

Тергеу судьясының, соттың қаулысында кепіл салынған жағдайда күдіктіге, айыпталушыға осы Кодекстің 140-бабында көзделген міндеттердің қайсысы жүктелетіндігі, оларды орындамаудың салдары, кепіл мөлшерін таңдау негізділігі, сондай-ақ оны қолдану мүмкіндігі көрсетіледі.

Күдікті, айыпталушы не басқа адам кепілді кез келген уақытта тергеу судьясының, соттың күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы қаулысында белгіленген мөлшерде салуға құқылы.

9. Тергеу судьясы, сот күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы қаулыны шығарған кезде:

- 1) адам жәбірленушінің өліміне әкеп соққан қылмыс жасаған деген күдік, айыптау;
- 2) адам қылмыстық топтың құрамында қылмыс, сондай-ақ өзге де террористік және/немесе экстремистік қылмыстар жасады деген күдік айыптау болған;
- 3) күдікті, айыпталушы іс жүргізуге кедергі жасайды немесе соттан не құғынудан жасырынады деп есептеуге жеткілікті негіздер бар болған;
- 4) күдікті, айыпталушы бұрын таңдалған кепіл түріндегі бұлтартпау шарасын бұзған жағдайларда кепіл белгілемейді.

10. Өзіне қатысты тергеу судьясының қаулысы шығарылған адамға ол дереу тапсырылады, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға, прокурорға, жәбірленушіге және күдікті, айыпталушы отырған күзетпен ұстау орнының бастығына жіберіледі және дереу орындалуға жатады.

11. Күдіктіні, айыпталушыны күзетпен ұстауға санкция беру туралы не одан бас тарту туралы қаулыға осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен шағым берілуі, наразылық білдірілуі мүмкін.

12. Аудандық немесе оған теңестірілген соттың күзетпен ұстауға санкция беруден бас тарту туралы қаулысының күші жойылған жағдайда облыстық немесе оған теңестірілген соттың айыпталушыны, күдіктіні күзетпен ұстауға санкция беру туралы мәселені қарауы осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

13. Тергеу судьясы, сот аталған бұлтартпау шарасына санкция беруден бас тарту туралы қаулы шығарғаннан кейін, сотқа нақ сол қылмыстық іс бойынша белгілі бір адамға қатысты күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы

өтінішпен күзетпен ұстау қажеттігін негіздейтін жаңа мән-жайлар туындаған кезде ғана қ а й т а д а н ж ү г і н у г е б о л а д ы .

14. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы Кодекстің 135-бабында белгіленген тәртіппен бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылғаны туралы күдіктінің туыстарына хабарлауға міндетті.

149-бап. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктілерді ұстау

Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктілер тергеу изоляторларында ұсталады. Оларды ұстау тәртібі мен шарттары заңнамамен айқындалады.

150-бап. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктілерді, айыпталушыларды және сотталушыларды ұсталғандар ұсталатын орындарда ұстау

1. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны тергеу изоляторларына жеткізу жердің шалғайлығына немесе тиісті қатынас жолдарының болмауына байланысты мүмкін болмаған жағдайда немесе тергеу іс-әрекеттерін жүргізу немесе істі сотта қарау қажеттігі туындаған жағдайда мұндай адамдар сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның прокурор не сот бекіткен қаулысымен отыз тәулікке дейін уақытша ұстау изоляторларында, ал әскери қызметшілер гаупвахтада ұсталуы мүмкін. Мұндай адамдарды күзетпен ұстаудың тәртібі мен шарттары заңнамамен айқындалады.

2. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған күдіктіні, айыпталушыны және сотталушыны тергеу іс-әрекеттерін жүргізу үшін бір тергеу изоляторынан басқа тергеу изоляторына ауыстыру (этаппен айдау) прокурордың қаулысы бойынша не сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын тұлғаның прокурор бекіткен қаулысы бойынша жүзеге асырылады.

151-бап. Күзетпен ұстау мерзімдері және оларды ұзарту тәртібі

1. Осы Кодексте көзделген ерекше жағдайларды қоспағанда, сотқа дейінгі тергеу кезінде күзетпен ұстау мерзімін екі айдан асыруға болмайды.

2. Тергеуді екі айға дейін мерзімде аяқтау мүмкін болмаған жағдайда және бұлтартпау шарасын өзгерту немесе оның күшін жою үшін негіздер болмаған кезде бұл мерзімді сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның аудандық (қалалық) және оған теңестірілген прокурормен келісілген дәлелді өтініші бойынша тергеу судьясы – үш айға дейін, ал тергеуді үш айға дейінгі мерзімде аяқтау мүмкін болмаған жағдайда және күдіктіні, айыпталушыны бұдан әрі күзетпен ұстау қажет болған кезде – сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның облыс прокурорымен және оған теңестірілген прокурорлармен және олардың орынбасарларымен келісілген дәлелді өтініші бойынша тергеу судьясы – тоғыз айға дейін ұзартуы мүмкін.

3. Күзетпен ұстауды тоғыз айдан астам, бірақ он екі айдан аспайтын мерзімге

ұзартуды аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясы аса ауыр қылмыс жасады деген күдік келтірілген адамдарға қатысты істің ерекше күрделілігіне орай, тергеу бөлімі бастығының не қылмыстық істі өз іс жүргізуіне қабылдаған прокурордың не тергеу, жедел-тергеу топтары басшысының облыс прокурорымен және оған теңестірілген прокурорлармен келісілген дәлелді өтініші бойынша жүзеге асырылуы м ү м к і н .

4. Аса ауыр қылмыстар, қылмыстық топтың құрамында қылмыстар, сондай-ақ өзге де террористік және/немесе экстремистік қылмыстар жасады деген күдік келтірілген адамдарға қатысты күзетпен ұстау мерзімін он екі айдан астам мерзімге, бірақ он сегіз айдан аспайтын мерзімге ұзартуға ерекше жағдайларда, қылмыстық қудалау органының орталық аппаратының тергеу бөлімшесі басшысының не қылмыстық істі өз іс жүргізуіне қабылдаған прокурордың, тергеу, жедел-тергеу тобы басшысының облыс прокуроры және оған теңестірілген прокурор бекіткен және Қазақстан Республикасы Бас Прокурормен, оның орынбасарларымен келісілген дәлелді өтініші бойынша аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясы жол беріледі.

5. Күзетпен ұстау мерзімін одан әрі ұзартуға жол берілмейді, күзетпен ұсталып отырған күдікті, айыпталушы дереу босатылуға жатады.

6. Күзетпен ұстау мерзімін үш айға дейін ұзарту туралы өтініш келісу үшін аудандық (қалалық) прокурорға және оған теңестірілген өзге де прокурорларға күзетпен ұстау мерзімі аяқталғанға дейін он тәуліктен кешіктірілмей табыс етіледі және прокурор өтініш келіп түскен кезден бастап үш тәуліктен аспайтын мерзімде қарайды.

7. Күзетпен ұстау мерзімін үш айдан астам мерзімге ұзарту туралы өтініш келісім беру үшін прокурорға күзетпен ұстау мерзімі аяқталғанға дейін он бес тәуліктен кешіктірілмей табыс етіледі және прокурор өтініш келіп түскен кезден бастап бес тәуліктен аспайтын мерзімде қарайды.

8. Күзетпен ұстау мерзімін он екі айдан астам мерзімге ұзарту туралы өтініш келісу үшін прокурорға күзетпен ұстау мерзімі аяқталғанға дейін жиырма тәуліктен кешіктірілмей табыс етіледі және прокурор өтініш келіп түскен кезден бастап бес тәуліктен аспайтын мерзімде қарайды.

9. Күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтінішті қарап, прокурор сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның қаулысына келісім білдіреді және оны күзетпен ұстау мерзімін ұзартудың негізділігін дәлелдейтін қылмыстық істің материалдарымен бірге тиісті сотқа дереу жібереді немесе келісім беруден дәлелді түрде бас тартады. Прокурор күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтінішті қолдамаған жағдайда күдікті, айыпталушы күзетпен ұстау мерзімі аяқталғаннан кейін дереу босатылуға жатады.

10. Күзетпен ұстау мерзімін үш айға дейін ұзарту туралы өтініш сотқа – қамауға алу мерзімі аяқталғанға дейін жеті тәуліктен кешіктірілмей, күзетпен ұстау мерзімін үш айдан астам мерзімге ұзарту туралы өтініш он тәуліктен кешіктірілмей, күзетпен ұстау

мерзімін он екі айдан астам мерзімге ұзарту туралы өтініш он бес тәуліктен кешіктірілмей табыс етіледі.

152-бап. Тергеу судьясының күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтінішхатты қарауы және мерзімді есептеуі

1. Күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтініш тергеу судьясының жеке-дара қарауына жатады. Сот отырысына міндетті түрде прокурор қатысады. Отырысқа күдіктінің қорғаушысы да, заңды өкілі де, жәбірленуші де, оның заңды өкілі және өкілі де қатыса алады, өтінішті қарау уақыты туралы уақтылы хабарланған кезде олардың келмеуі оларды сотта қарауға кедергі болмайды.

Сот күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы мәселені қарауға, өзіне қатысты сол өтініш берілген адамды қатыстыру қажет деп тануға және тергеуді жүзеге асыратын органға оны сот отырысына жеткізуді жүктеуге құқылы.

2. Судья отырыстың басында қандай өтініштің қаралуға жататынын хабарлайды, келген адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, содан кейін енгізілген өтініш бойынша тараптардың күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын сол қалпында қалдыру қажеттігіне қатысты уәждерін тыңдап:

1) күдіктіні, айыпталушыны күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтінішті қанағаттандыру туралы;

2) күдіктіні, айыпталушыны күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтінішті қанағаттандырудан бас тарту және бұлтартпау шарасының күшін жою немесе неғұрлым жеңілдеуіне өзгерту және оны күзетпен босату туралы қаулылардың бірінші сатыларын.

3. Күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы өтініш келіп түскен күннен бастап үш тәуліктен аспайтын мерзімде қаралуға жатады.

4. Күзетпен ұстау орны әкімшілігінің басшысы кінәліні, айыпталушыны күзетпен ұстау мерзімі аяқталғанға дейін жиырма төрт сағаттан кешіктірмей қылмыстық істі жүргізіп жатқан органға немесе адамға, сондай-ақ прокурорға ол туралы хабарлауға міндетті. Егер күзетпен ұстаудың заңмен белгіленген мерзімі аяқталғанға дейін күдіктіні, айыптаушыны босату туралы оны күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы тиісті шешім келіп түспесе, күзетпен ұстау орны әкімшілігінің басшысы оны өзінің қаулысымен босатып, оның көшірмесін жиырма төрт сағат ішінде қылмыстық істі жүргізіп жатқан органға немесе тұлғаға және прокурорға жолдайды.

5. Күзетпен ұстау орны әкімшілігінің басшысы осы баптың төртінші бөлігінің талаптарын орындамаған кезде заңда белгіленген жауаптылықта болады.

6. Күзетпен ұстау мерзімі күдікті күзетпен ұстауға алынған кезден бастап тергеу іс-әрекеті жүргізу аяқталғанға және қылмыстық іс материалдарымен танысу құқығы түсіндірілгенге дейін есептеледі. Адамды күдікті ретінде ұстау уақыты, соттың шешімі бойынша психиатриялық немесе өзге де медициналық ұйымда мәжбүрлі түрде болу уақыты күзетпен ұстау мерзіміне есептеледі.

Тергеу судьясы күдіктінің қылмыстық істің материалдарымен танысу кезеңінде күзетпен ұсталуына осы Кодекстің 149, 151-баптарында көзделген тәртіппен санкция береді және ұзартады. Күдіктінің, айыпталушының және оның қорғаушысының қылмыстық істің материалдарымен танысу уақыты осы Кодекстің 151-бабында көзделген күзетпен ұстау мерзіміне кірмейді.

7. Прокурор қылмыстық істі қосымша тергеу жүргізу үшін қайтарған жағдайда, күдіктіні күзетпен ұстаудың шекті мерзімі аяқталмаған болса, ал бұлтартпау шарасын өзгертуге негіздер болмаса, прокурордың дәлелді өтініші бойынша аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясы күзетпен ұстау мерзімін бір ай шегінде ұзарта алады.

Сот осы Кодексте көзделген негіздер бойынша қылмыстық істі прокурорға қайтарған кезде, егер айыпталушыны күзетпен ұстаудың шекті мерзімі аяқталмаған болса, ал бұлтартпау шарасын өзгертуге негіздер болмаса, сол сот күзетпен ұстау мерзімін істі прокурор алған кезден бастап бір ай шегінде ұзартады.

8. Күдікті, айыпталушы белгілі бір іс бойынша, сондай-ақ онымен біріктірілген немесе одан бөліп алынған қылмыстық іс бойынша қайталап күзетпен ұсталған жағдайда күзетпен ұстау мерзімі күзетпен ұсталған уақыт ескеріле отырып есептеледі.

9. Іздеудегі адамды шет мемлекет Қазақстан Республикасына берген жағдайда күзетпен ұстау мерзімі ол Қазақстан Республикасының аумағына келген күннен бастап есептеледі, ал адамды шет мемлекеттің аумағында экстрадициялық қамауға алу тәртібімен күзетпен ұстау уақыты жаза тағайындалған кезде жалпы күзетпен ұстау мерзіміне есептеледі.

10. Күдіктіні, айыпталушыны күзетпен ұстаудың осы бапта белгіленген мерзімін есептеу мен ұзарту тәртібі кассациялық немесе қадағалау кезеңінде іс жүргізудің нәтижесінде немесе бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны өтеп жатқан адамға қатысты жаңадан анықталған мән-жайлар бойынша үкімнің күшін жою кезінде де қолданылады.

153-бап. Бұлтартпау шарасының күшін жою немесе оны өзгерту

1. Бұлтартпау шарасының қажеттігі болмай қалған кезде оның күші жойылады немесе осы Кодекстің 136 және 138-баптарында көзделген негіздер мен мән-жайлар өзгерген кезде қатаңдығы неғұрлым жеңіл немесе ауыр шараға өзгертіледі.

2. Бұлтартпау шарасының күшін жою немесе оны өзгерту қылмыстық процесті жүргізетін органның дәлелді қаулысы бойынша жүргізіледі.

3. Прокурор санкция берген, қолданған, қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу барысында оның нұсқауы бойынша таңдалған бұлтартпау шарасы тек прокурордың келісімімен күші жойылуы немесе өзгертілуі мүмкін.

4. Қылмыстық қудалау органының бұлтартпау шарасын өзгерту немесе оның күшін жою туралы қаулысына шағымдану, наразылық білдіру осы Кодекстің 100 – 106-баптарында көзделген тәртіппен жүргізіледі.

5. Тергеу судьясы санкция берген күдіктіні, айыпталушыны күзетпен ұстау, үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шарасының күшін жою немесе оны өзгерту осы Кодекстің 145-бабының сегізінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, прокурордың келісімімен қылмыстық қудалау органының дәлелді қаулысы негізінде жүргізіледі.

6. Кепіл, күзетпен ұстау немесе үй қамауында ұстау түріндегі бұлтартпау шараларының күшін жою туралы қаулыға шағымдану осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен жүргізіледі.

154-бап. Қамқоршылық жасауға құқық және мүлікті қарау

1. Ата-анасының немесе асыраушысының күзетпен ұсталуының, сол сияқты сотқа дейін тергеуді жүргізетін адамның басқа да іс-әрекеттерінің нәтижесінде қараусыз, күтусіз және күнкөрісі қаражатынсыз қалған кәмелетке толмағандардың, сондай-ақ еңбекке қабілетсіз адамдардың қорғаншылық жасалуына құқығы бар, оны аталған лауазымды адам республикалық бюджет қаражаты есебінен қамтамасыз етуге міндетті. Қылмыстық процесті жүргізуші органның еңбекке қабілетсіз адамдарды қарау, күту және мемлекеттік әлеуметтік көмек органдарына немесе медициналық ұйымға уақытша орналастыру жөніндегі тапсырмасы қамқоршы және қорғаншы орган, сондай-ақ аталған ұйымдардың басшылары үшін міндетті. Қылмыстық процесті жүргізуші орган кәмелетке толмаған және еңбекке қабілетсіз адамдарға қамқоршылық жасауды туыстарына олардың келісімімен сеніп тапсыруға құқылы.

2. Күзетпен ұсталуының, сол сияқты қылмыстық процесті жүргізуші органның басқа да іс-әрекеттерінің нәтижесінде мүлкі қараусыз қалған адамның өз мүлкінің және өзіне тиесілі жануарларының қаралуда болуына құқығы бар, оны аталған лауазымды адам оның өтініші бойынша және оның есебінен бұл адамға қамтамасыз етуге міндетті. Қылмыстық процесті жүргізуші органның адамның мүлкі мен оған тиесілі жануарлардың қаралуда болуын ұйымдастыру жөніндегі тапсырмасы тиісті мемлекеттік органдар мен ұйымдар үшін міндетті.

3. Қылмыстық процесті жүргізуші орган бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау қолданылған адамға немесе басқа да мүдделі адамға осы бапқа сәйкес қабылданған шаралар туралы кешіктірмей хабарлайды.

19-тарау. Іс жүргізетінлік мәжбүрлеудің өзге де шаралары

155-бап. Іс жүргізетінлік мәжбүрлеудің өзге де шараларын қолдану үшін негіздері

1. Қылмыстық процесті жүргізетін орган осы Кодексте көзделген қылмыстық істер бойынша тергеу, сот талқылауының тәртібін, сот үкімінің тиісті дәрежеде орындалуын қамтамасыз ету мақсатында күдіктіге, айыпталушыға осы Кодекстің 18-тарауында көзделген бұлтартпау шарасының орнына немесе солармен қатар өзге де іс

жүргізетінлік мәжбүрлеу шараларын: келу, алып келу, қызметінен уақытша шеттету, мүлкіне тыйым салу, жақындауға тыйым салу туралы міндеттемелерін қолдануға қ ұ қ ы л ы .

2. Қылмыстық процесті жүргізетін орган осы Кодексте көзделген жағдайларда жәбірленушіге, куәға және іске қатысушы басқа да адамдарға іс жүргізудің мәжбүрлеу шараларын: келу, алып келу, ақша өндіріп алу туралы міндеттемені қолдануға құқылы.

156-бап. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға және сотқа келу туралы міндеттеме

1. Күдіктіге, айыпталушыға бұлтартпау шарасын қолдану ұтымды болмаған кезде қылмыстық сот ісін жүргізудің қалыпты барысын қамтамасыз ету үшін қылмыстық қудалау органы немесе сот күдіктіден, айыпталушыдан шақыру бойынша қылмыстық қудалау органына немесе сотқа уақтылы келу туралы, ал тұрғылықты жерін өзгерткен жағдайда ол туралы дереу хабарлау туралы жазбаша міндеттеме алуға құқылы. Келу туралы міндеттеме алған кезде күдіктінің, айыпталушының оны орындамауының осы Кодекстің 140-бабының төртінші бөлігінде көзделген салдарлары туралы ескертіледі.

2. Қылмыстық қудалау органына не сотқа келу туралы жазбаша міндеттеме жәбірленушіден және куәдан да алынуы мүмкін.

3. Келу туралы міндеттеме орындалмаған кезде осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамдарға осы Кодекстің 160-бабының тәртібімен ақша өндіріп алу және бұлтартпау шарасы қолданылуы мүмкін.

4. Келу туралы міндеттемені орындамаған кезде осы баптың екінші бөлігінде аталған адамдарға осы Кодекстің 160-бабының тәртібімен ақша өндіріп алу қолданылуы мүмкін.

157 - б а п . К ү ш т е п ә к е л у

1. Күдікті, айыпталушы, сотталушы, сондай-ақ куә, жәбірленуші шақыру бойынша дәлелсіз себептермен келмеген жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның, соттың дәлелді қаулысы бойынша күштеп әкелуге (мәжбүрлеп әкелуге) ұ ш ы р а у ы м ү м к і н .

2. Шақырту туралы тиісті түрде хабарланған адамның келмеуінің дәлелді себептері: адамның келу мүмкіндігінен айырған ауруы, жақын туыстарының қайтыс болуы, дүлей зілзала, адамды белгіленген уақытта келу мүмкіндігінен айыратын өзге де себептер танылады. Күдікті, айыпталушы, сотталушы, сондай-ақ куә және жәбірленуші шақыру бойынша белгіленген мерзімде келуге кедергі келтіретін дәлелді себептер туралы өздерін шақырған органға хабарлауға міндетті.

3. Алып келу туралы қаулы күдіктіге, айыпталушыға, сондай-ақ куәға және жәбірленушіге оның атқарылуы алдында жарияланады, бұл олардың қаулыға қол қ о ю ы м е н к у ә л а н д ы р ы л а д ы .

4. Күштеп әкелуді түнгі уақытта жүргізілуге болмайды.

5. Он төрт жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар, он сегіз жасқа толмаған адамдар

олардың заңды өкілдеріне хабарланбастан, жүкті әйелдер, сондай-ақ дәрігердің куәландыруына жататын денсаулық жағдайы бойынша өзінің болып жатқан орнынан кете алмайтын немесе кетпеуге тиіс науқас адамдар алып келуге жатпайды.

6. Алып келу туралы сот қаулысын – сот приставы немесе ішкі істер органы; прокурордың, анықтаушының, тергеушінің қаулысын анықтау, алдын ала тергеу жүргізетін орган немесе ішкі істер органы орындайды.

158-бап. Қызметінен уақытша шеттету

1. Сотқа дейінгі тергеу органы прокурордың санкциясымен немесе сот, айыпталушы, сотталушы, сондай-ақ күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылғаннан кейін күдікті осы қызметте қала отырып, тергеуге және істі сотта қарауға, қылмысымен келтірілген залалды өтеуге кедергі жасайды немесе осы қызметте болуымен байланысты қылмыстық әрекетпен айналысуды жалғастырады деп пайымдауға жеткілікті негіздер болған кезде қызметінен шеттетуге құқылы.

2. Күдіктіні, айыпталушыны қызметінен уақытша шеттету туралы қаулы оның жұмыс орны бойынша ұйым басшысына жіберіледі, ол оны алғаннан кейінгі үш тәулік ішінде қаулыны орындауға және қызметінен шеттету туралы шешім қабылдаған адамға немесе органға ол туралы хабарлауға міндетті.

3. Қызметінен шеттетілген күдіктінің, айыпталушының, егер ол өзіне қатысты емес жағдайлар бойынша басқа қызметте істей алмаса немесе басқа жұмысқа кіре алмаса, ең төменгі бір еңбекақы мөлшерінен кем емес сомада ай сайынғы мемлекеттік ж ә р д е м а қ ы ғ а қ ұ қ ы ғ ы б а р .

4. Қызметінен уақытша шеттетудің күші судьяның немесе прокурордың қаулысымен, сондай-ақ бұл шараның қажеттігі болмай қалған кезде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның қаулысымен жойылады.

159 - б а п . А қ ш а ө н д і р і п а л у

Осы Кодекстің 71, 78, 80, 81, 82, 90, 142, 144, 156 және 165-баптарында көзделген іс жүргізу міндеттерін орындамағаны және сот отырысында тәртіп бұзғаны үшін жәбірленушіден, куәден, маманнан, аудармашыдан және өзге де адамдардан осы Кодекстің 160-бабында белгіленген тәртіппен ақша өндіріп алу қолданылуы мүмкін.

160-бап. Ақша өндіріп алудың қолданылу тәртібі

1. Осы Кодекстің 159-бабында аталған жағдайларда ақша өндіріп алуды сот қ о л д а н а д ы .

2. Егер тиісті бұзушылыққа сот отырысы барысында жол берілсе, осы бұзушылық анықталған нақ сол сот отырысында сот жаза қолданылады, ол туралы сот қаулысы ш ы ғ а р ы л а д ы .

3. Тиісті бұзушылыққа сотқа дейінгі іс жүргізу барысында жол берілген болса, онда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам немесе прокурор бұзушылық туралы хаттама жасап, оны тергеу судьясына жібереді, ол оны сотқа келіп түскен кезден бастап үш тәуліктің ішінде қарайды. Сот отырысына ақша өндіріп алынатын адам

шақыртылады. Бұзушылық жасаған адамның дәлелсіз себептермен келмей қалуы хаттаманы қарауға кедергі болмайды.

4. Судья хаттаманы қарау нәтижесі бойынша елу айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде ақша өндіріп алуды қолдану немесе оны қолданудан бас тарту туралы қаулы шығарады. Қаулының көшірмесі хаттаманы жасаған адамға және ақша өндіріп алу қолданылған адамға жіберіледі.

5. Сот ақша өндіріп алу қолданылған кезде қаулының орындалуын үш айға дейінгі мерзімге кейінге қалдыруға құқылы.

161 - бап. Мүлікке тыйым салу

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам үкімді азаматтық қуыным, басқа да мүліктік өндіріп алу немесе ықтимал мүлікті тәркілеу бөлігінде орындауды қамтамасыз ету мақсатында мүлікке тыйым салу шараларын қолдануға міндетті.

Азаматтық қуынымды қамтамасыз ету негіздері сот тергеуі кезеңінде туындаса, сот үкім заңды күшіне енгенге дейін оны қамтамасыз ету шараларын қолдануға құқылы.

Кейінге қалдыруды күттірмейтін жағдайларда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам прокурордың келісімімен он күннен аспайтын мерзімге мүлікке билік етуге уақытша шектеу белгілеуге құқылы.

2. Мүлікке тыйым салу оның меншік иесіне немесе иеленушісіне арналып оған билік етуге, ал қажет болған жағдайларда бұл мүлікті пайдалануға тыйым салудан не мүлікті алып қоюдан және оны сақтауға беруден тұрады.

3. Тәркіленуге жататын мүлікті қарап тексеру және сақтау тәртібі осы Кодекстің 221 - бабында айқындалады.

4. Күдіктінің, айыпталушының немесе олардың іс-әрекеті үшін заң бойынша материалдық жауаптылықта болатын, Қазақстан Республикасының қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін заңдарында көзделген жағдайларда міндеттемелері қайта құрылымдауға жататын қаржы ұйымдарының кредиторлары болып табылатын адамдардың мүлкіне тыйым салу туралы азаматтық қуыным бөлігінде үкімді орындауды қамтамасыз ету шараларын қолдануға жол берілмейді.

5. Азаматтық қуынушы немесе прокурор қойған азаматтық қуынымды қамтамасыз ету үшін тыйым салынған мүліктің құны қуынымның бағасынан аспауға тиіс.

6. Бірнеше күдіктілердің, айыпталушылардың немесе олардың іс-әрекетіне жауап беретін адамдардың әрқайсысынан тыйым салуға жататын мүліктің үлесін айқындау кезінде күдіктіге, айыпталушыға таңылған қылмысты жасауға қатысу дәрежесі ескеріледі, алайда, егер басқаларда мүлік болмаса, азаматтық қуынымды қамтамасыз ету үшін тиісті адамдардың бірінің мүлкіне толық мөлшерде тыйым салынуы да мүмкін.

7. Бірінші қажеттілік заттары болып табылатын заттарға, сондай-ақ тізбесі заңнамамен айқындалатын өзге де заттарға тыйым салуға болмайды.

8. Егер басқа адамдардағы мүлік күдіктінің, айыпталушының қылмыстық іс-әрекеті

нәтижесінде алынды не қылмыс жасау құралы ретінде немесе экстремизмді, терроризмді, ұйымдасқан топты, засыз қарулы құралымды, қылмыстық қоғамдастықты қаржыландыру үшін пайдаланылды не пайдаланылуға арналды деп ұйғаруға жеткілікті негіз болса, ол мүлікке де тыйым салынуы мүмкін.

Басқа адамдар күдіктінің, айыпталушының, сотталушының әрекеттерімен келтірілген зиян үшін заңға сәйкес материалдық жауаптылықты мойнына алған жағдайларда олардың мүлкіне де тыйым салынуы мүмкін.

9. Тыйым салынуға жататын мүлік жасырылуы немесе жоғалуы мүмкін деп ойлауға негіз болған жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам соттың санкциясын алғанға дейін прокурорды және сотты жиырма төрт сағаттың ішінде хабардар ете отырып, мүлікпен мәмілелер және өзге де операциялар жасасуды тоқтата тұру туралы қаулы шығаруға құқылы.

162-бап. Мүлікке тыйым салу тәртібі

1. Мүлікке тыйым салу қажет болған кезде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам сот алдында күдіктінің немесе заң бойынша олардың іс-әрекеті үшін материалдық жауаптылықты мойнына алатын адамдардың мүлкіне тыйым салу туралы өтінішті қозғау туралы қаулы шығарды.

Қаулыға өтініштің негізділігін растайтын, қылмыстық істің куәландырылған көшірмелері қоса беріледі.

Қаулыда қылмыстың қысқаша мазмұны, саралануы, күдікті, айыпталушы немесе есі дұрыс емес адамның қылмысы немесе Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексімен тыйым салынған әрекетімен келтірілген зиян үшін жауапты адам туралы деректер, қуыным болған кезде тыйым салу ұсынылатын мүліктің құны, оның тұрған жері және мүлікке тыйым салу қажеттілігі туралы қорытынды қамтылады.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның мүлікке және оның материалдарына тыйым салу туралы өтінішті қозғау туралы қаулысы тыйым салынуға жататын мүлік анықталған кезден бастап қырық сегіз сағаттан кешіктірілмей прокурорға ұсынылуға тиіс.

3. Мүлікке тыйым салу туралы өтінішті қолдау туралы мәселені шешкен кезде прокурор мүлікке тыйым салу негіздерін қамтитын барлық материалдармен танысуға міндетті. Өтініш келіп түскеннен кейін алты сағат ішінде прокурор мүлікке тыйым салу туралы өтінішті қолдау және қаулы мен тиісті материалдарды сотқа жіберу туралы шешім қабылдайды немесе өтінішті қолдаудан бас тартады.

4. Мүлікке тыйым салу туралы өтінішті қолдаған жағдайда прокурор сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын тұлғаның қаулысымен келіседі, ал бас тартқан жағдайда дәлелді қаулы шығарады.

5. Мүлікке тыйым салу туралы өтінішті қолдаудан бас тарту туралы прокурордың

қаулысына сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам жоғары тұрған прокурорға өзінің немесе өздеріне берілген құқықтары мен мүдделерін қорғайтын процеске қатысушылар осы Кодекстің 105-бабының тәртібімен шағымдана алады.

163-бап. Мүлікке тыйым салуға санкция беру тәртібі

1. Мүлікке тыйым салуға санкция беру құқығы аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясына, ал осы Кодекстің 107-бабы жетінші бөлігінің 3) тармағында көзделген жағдайларда – аудандық және оған теңестірілген соттың судьясына тиесілі.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның мүлікке тыйым салу туралы прокурор қолдаған өтінішті қозғау туралы қаулысы материалдар сотқа келіп түскен кезден бастап жиырма төрт сағат ішінде сотқа дейінгі тергеу жүргізілген жері бойынша не күдіктінің, айыпталушының мүліктері анықталған жері бойынша сот отырысында прокурордың қатысуымен аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясының жеке-дара қарауына жатады. Сот отырысына күдіктінің, айыпталушының қорғаушысы және мүлік құнын айқындайтын маман қатысуға құқылы. Процеске қатысушыларға сот отырысының орны мен уақыты туралы сот уақтылы хабарлаған жағдайда олардың сотқа келмей қалуы сот отырысын өткізуге кедергі болмайды.

Сот отырысы барысында хаттама жүргізіледі.

3. Тергеу судьясы отырыстың басында қандай өтініштің қаралуға жататынын хабарлайды, сот отырысына келген адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді. Содан кейін прокурор мүлікке тыйым салуға санкция беру қажеттігін негіздейді, содан кейін сот отырысына келген басқа да адамдар тыңдалады.

4. Тергеу судьясы мүлікке тыйым салуға санкция беру туралы өтінішті қарап, мүлікке тыйым салуға санкция беру не санкция беруден бас тарту туралы қаулы шығарды.

Мүліктің мүмкін болатын тәркіленуін қамтамасыз ету үшін мүлікке тыйым салу туралы мәселені шешу кезінде тергеу судьясы мүліктің күдіктіге, айыпталушыға тиесілі екенін немесе ол қылмыс жасау кезінде пайдаланғанын не қылмыс жасау арқылы алынғанын айғақтайтын нақты мән-жайларды көрсетуге тиіс.

Мүліктің қылмыстық жолмен алынғаны туралы дәйекті деректер бар болған, бірақ бұл мүлікті анықтау мүмкін болмаған кезде тергеу судьясы құны бойынша баламалы басқа мүлікке тыйым салуға құқылы.

5. Мүлікке тыйым салу туралы қаулыда тыйым салуға жататын мүлік, сотқа дейінгі іс жүргізу барысында оның қаншалықты анықталғаны, сондай-ақ азаматтық қуынымды қамтамасыз етуде тыйым салу жеткілікті болатын мүліктің құны, іс бойынша қорытынды шешім қабылданғанға дейін мүлікті сақтау орны туралы мәлімет көрсетілуге тиіс.

Қажет болған кезде мүлікке тыйым салу туралы қаулы орындалуы үшін тиісті уәкілетті органға жіберілуі мүмкін.

6. Тергеу судьясының мүлікке тыйым салу туралы қаулысы сотқа дейінгі тергеуді

жүзеге асыратын адамға, күдіктіге немесе қылмыспен немесе есі дұрыс емес адамның Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінде тыйым салынған әрекетімен келтірілген зиян үшін жауаптылықты мойнына алатын адамға, сондай-ақ прокурорға, азаматтық қуынушыға, жәбірленушіге жіберіледі.

7. Істі өзінің іс жүргізуіне қабылдаған тергеу судьясының шешімі бойынша мүлікке тыйым салуды сот орындаушысы жүргізеді.

8. Мүлікке тыйым салу жүргізілгені туралы сот орындаушысы тізім жасайды, оның көшірмесі мүлкіне тыйым салынған адамға тапсырылады, бұл туралы тиісінше белгі ж а с а л а д ы .

9. Мүлікке тыйым салған кезде мүліктің құнын айқындайтын маман қатыса алады.

10. Мүліктің меншік иесі немесе иеленушісі қандай заттарға бірінші кезекте тыйым салу қажеттігін ұсынуға құқылы.

11. Тыйым салынған мүлік алып қойылуы не тергеу судьясының қалауы бойынша жергілікті әкімшіліктің, тұрғын үй-пайдалану ұйымының өкіліне, осы мүліктің иеленушісіне немесе өзге адамға сақтауға берілуі мүмкін, оларға мүліктің сақталуына жауапты екендігі ескертілуге тиіс, бұл туралы қолхат алынады.

12. Банктердегі және кредиттік мекемелердегі шоттар мен салымдардағы ақша қаражаттарына және өзге де құндылықтарға тыйым салу кезінде осы шот бойынша шығыс операциялары тыйым салынған қаражат шегінде тоқтатылады.

13. Мүлікке тыйым салуға қажеттілік жойылған кезде бұл шараның күші жойылады . Сотқа дейінгі тергеу кезеңінде тергеу судьясы санкция берген мүлікке тыйым салудың күшін жою қылмыстық қудалау органының дәлелді қаулысы негізінде прокурордың келісімімен жүргізіледі.

164-бап. Мүлікке тыйым салуға санкция беру не санкция беруден бас тарту туралы тергеу судьясының қаулысына наразылық білдіру және шағымдану

1. Күдіктінің, айыпталушының, олардың әрекеттері үшін заң бойынша материалдық жауаптылықты мойнына алатын адамның мүлкіне тыйым салуға санкция беру немесе одан бас тарту туралы тергеу судьясының қаулысына осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен шағым берілуі, сондай-ақ прокурор наразылық білдіруі мүмкін.

2. Аудандық немесе оған теңестірілген соттың тергеу судьясының мүлікке тыйым салуға санкция беруден бас тарту туралы қаулысының күші жойылған жағдайда облыстық немесе оған теңестірілген соттың мүлікке тыйым салуға санкция беру туралы мәселені қарауы осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

165-бап. Жақындауға тыйым салу

1. Жақындауға тыйым салу күдіктінің, айыпталушының жәбірленушіні және іске қатысушы өзге де адамдарды қорғау мақсатында олармен араласуды шектеуден тұрады .

2. Қылмыстық процесті жүргізетін адам күдіктінің, айыпталушының қорғалатын

адамдарды іздестіруіне, қудалауына, оларға баруына, олармен ауызша, телефон арқылы сөйлесуіне және өзге де тәсілдермен байланыс жасауына тыйым салуға құқылы.

3. Жақындауға тыйым салу қылмыстық процесті жүргізетін органның прокурор санкция берген қаулысы негізінде немесе істі қарайтын соттың қаулысы бойынша қорғалуға жататын адамның өтінішімен қолданылады. Қаулыда іс жүргізетінлік мәжбүрлеудің осы шарасын қолданудың және жақындауға тыйым салу негіздері, сондай-ақ оның сақталуын бақылау жүктелетін орган көрсетіледі. Жақындауға тыйым салу туралы қаулының көшірмесі күдіктіге, айыпталушыға, қорғалатын адамға және бақылауды жүзеге асыратын органға беріледі.

4. Күдіктіге, айыпталушыға жақындауға тыйым салу бұзылған жағдайда оған осы Кодекстің 160-бабында көзделген тәртіпте ақшалай айып салынуы және бұлтартпау шарасы қолдануы мүмкін.

5-бөлім. Қылмыстық процестегі мүліктік мәселелер 20-тарау. Қылмыстық процестегі азаматтық қуыным

166-бап. Қылмыстық процесте қаралатын азаматтық қуынымдар

1. Қылмыстық процесте жеке және заңды тұлғалардың тікелей қылмыстық құқық бұзушылықтың немесе есі дұрыс емес адамның қоғамға қауіпті әрекетімен келтірілген мүліктік және моральдық зиянды өтеу туралы, сондай-ақ жерлеуге, жәбірленушіні емдеуге кеткен шығыстарды, оған сақтандыру өтемі ретінде төленген сомаларды, жәрдемақыны немесе зейнетақыны, сондай-ақ өкілдікке жұмсалған шығыстарды қоса алғанда анықтау, алдын ала тергеу ісін жүргізуге және сотқа қатысуымен байланысты шыққан шығыстарды өтеу туралы азаматтық қуынымдар қаралады.

2. Қылмыстық іс бойынша қойылған азаматтық қуынымды дәлелдеу осы Кодексте белгіленген ережелер бойынша жүргізіледі.

Егер азаматтық қуынымға байланысты туындаған құқықтық қатынастар осы Кодекспен реттелмесе, Қазақстан Республикасының азаматтық іс жүргізу заңнамасының нормалары егер олар қылмыстық іс жүргізу қағидаларына қайшы келмесе, қолданылады.

3. Егер, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген тұлғалар қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысында азаматтық қуыным бермесе немесе ол қойылғаннан кейін кері қайтарып алса немесе оны сот қараусыз қалдырса, олар оны азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен беруге құқылы. Қуынушының азаматтық қуынымды кері қайтарып алу туралы немесе оны қараусыз қалдыру туралы арызын сот осы Кодекске және азаматтық іс жүргізу заңнамасының нормаларына сәйкес шешеді.

4. Азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қабылданған азаматтық қуыным жөніндегі шешім қылмыстық сот ісін жүргізу барысында сол қуынымды сол адамдарға және сол негіздер бойынша беру үшін кедергі келтіретін негіз болып табылады.

1. Азаматтық қуыным қылмыстық құқық бұзушылықпен немесе есі дұрыс емес адамның әрекетімен тікелей мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген адам не оның өкілі сотқа дейінгі тергеу басталған кезден бастап сот тергеуі аяқталғанға дейін қоюы мүмкін .

Осы Кодекстің 58-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларда азаматтық қуынымды прокурор қоюға құқылы .

2. Азаматтық қуыным күдіктіге, айыпталушыға, сотталушыға немесе олардың іс-әрекетіне және есі дұрыс емес адамның іс-әрекетіне материалдық жауаптылықты мойнына алатын адамдарға қойылады .

Азаматтық қуыным берген адам азаматтық қуынушы деп, талап қойылған адам азаматтық жауапкер деп аталады. Аталған адамдар қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысында іс жүргізетінлік құқықтарды пайдаланады және азаматтық қуынушы мен тиісінше азаматтық жауапкерге қатысты осы Кодексте белгіленген іс жүргізетінлік міндеттерді мойнына алады .

Азаматтық қуынушы қылмыстық процестің кез келген кезеңінде азаматтық қуынымды өзіне қайтару туралы, ал сотта – оны қараусыз қалдыру туралы жазбаша мәлімдеуге құқылы. Азаматтық қуынушының аталған арыздарын қылмыстық процесті жүргізетін орган азаматтық сот ісін жүргізу нормаларына сәйкес қарайды. Азаматтық қуынымды қайтару немесе оның қуынымынан бас тартуын қабылдау адамдардың қылмыстық сот ісін жүргізудегі азаматтық қуынушы және тиісінше азаматтық жауапкер жағдайында болуын тоқтатуға әкеп соғады .

3. Қуынушы азаматтық қуыным берген кезде қылмыстық істе мемлекеттік баж төлеуден босатылады .

4. Азаматтық қуынымның соттылығы ол қойылған қылмыстық істің соттылығымен айқындалады және қылмыстық іспен бірге қаралады .

5. Азаматтық қуыным азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралатын қуынымдарға қойылатын талаптарға сәйкес жазбаша нысанда беріледі .

6. Күдікті адамның анықталмауы қылмыстық істе азаматтық қуынымға кедергі болмайды .

7. Азаматтық қуыным негізін және қуыным мөлшерін нақтылау қажет болған кезде адам қуынымды толықтыруға құқылы .

8. Артықшылықтарының немесе қылмыстық қудалаудан иммунитетінің болуына байланысты күдікті деп тануға жатпайтын адамға азаматтық қуыным азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қойылуы мүмкін .

168-бап. Зиянды өтеудің негіздемелері, шарттары, көлемі және тәсілі туралы қағидаларды қолдану

1. Қылмыстық істе қойылған азаматтық қуынымды қарау кезінде зиянды өтеу негіздемелері, шарттары, көлемі мен тәсілі азаматтық, еңбек және басқа заңнама

нормаларына

сәйкес

айқындалады.

2. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда көзделген жағдайларда, халықаралық құқықтың нормалары және шет мемлекеттердің заңнамасы қолданылады.

169-бап. Қуыным арызын қайтару, қуыным арызынан бас тарту

1. Азаматтық қуынушы қылмыстық процестің кез келген кезеңінде азаматтық қуыным арызын қайтарып алуға құқылы. Қуыным арызын қайтарып алу туралы өтініш жазбаша түрде беріледі және қылмыстық іске қоса тігіледі. Егер қуыным арызын қайтару туралы өтініш сот отырысында мәлімделсе, онда ол сот отырысының х а т т а м а с ы н а е н г і з і л е д і .

Қуыным арызды қайтарып алу тиісті адамдардың азаматтық қуынушы және азаматтық жауапкердің жағдайында болуының тоқтатылуына әкеп соғады, бұл туралы қылмыстық процесті жүргізетін орган қаулы шығарады.

Жауапкер қуыным арызын мәні бойынша қарауды талап еткен жағдайда сот оны қ а й т а р у д ы қ а б ы л д а й а л м а й д ы .

2. Азаматтық қуынушының қылмыстық іс бойынша сотқа дейін іс жүргізу кезеңінде қуынымнан бас тарту туралы өтініші жазбаша түрде беріледі және қылмыстық іс материалдарына қоса тігіледі. Егер азаматтық қуынушының қуынымнан бас тартуы сот отырысында білдірілсе, онда ол сот отырысының хаттамасына енгізіледі.

3. Сот қуынымнан бас тартуды сот талқылауының кез келген кезінде, бірақ сот үкім шығару үшін кеңесу бөлмесіне кеткенге дейін қабылдайды.

Сот қуынымнан бас тартуды қабылдағанға дейін азаматтық қуынушыға қуынымнан бас тартуды қабылдау ол бойынша іс жүргізудің қысқартылуына әкеп соғатынын және нақ осы тараптар арасындағы дау бойынша нақ осы мәнде және нақ осы негіздер бойынша, оның ішінде азаматтық сот ісін жүргізу тәртібінде сотқа қайта жүгінуді болдырмайтынын түсіндіруге міндетті.

4. Егер азаматтық қуынушының қуынымнан бас тарту әрекеті заңға қайшы болса немесе кімнің болса да құқықтарын және заңмен қорғалатын мүдделерін бұзатын болса, сот бұл әрекетті қабылдамайды.

170-бап. Азаматтық қуыным бойынша шешімдер

1. Қылмыстық істе азаматтық қуынымды қарау нәтижесі бойынша сот:

1) азаматтық қуынымды толық немесе ішінара қанағаттандыру туралы;

2) азаматтық қуынымды қанағаттандырудан бас тарту туралы;

3) азаматтық қуынушының қуынымын қанағаттандыру құқығын тану және оның мөлшері туралы мәселені азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен соттың қарауына беру т у р а л ы ;

4) азаматтық қуынымнан бас тартуды қабылдау және ол бойынша іс жүргізуді қ ы с қ а р т у т у р а л ы ;

5) азаматтық қуыным бойынша бітімгерлік келісімді немесе дауды медиация

тәртібімен реттеу туралы келісімді бекіту және ол бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы ;

б) азаматтық қуынымды қараусыз қалдыру туралы шешімдердің бірін шығарады.

Іс жүргізуді осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 3), 4) тармақтарында көрсетілген негіздер бойынша қысқарту туралы қаулы шығарған кезде сот азаматтық қуынымды толық қанағаттандырады.

2. Айыптау үкімін шығарған немесе есі дұрыс емес адамға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы қаулы шығарған кезде сот азаматтық қуынымды толық немесе ішінара қанағаттандырады не оны қанағаттандырудан бастартады .

3. Қылмыстық істі талқылауды кейінге қалдырмай азаматтық қуыным бойынша егжей-тегжейлі есепті жүргізу мүмкін болмаған кезде сот азаматтық қуынушының қуынымын қанағаттандыру құқығын тани алады және оның мөлшері туралы мәселені азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен соттың қарауына бере алады.

4. Ақтау үкімі қабылданған, сол сияқты есі дұрыс емес адамға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану жөніндегі істі қысқарту туралы қаулы шығарылған кезде, егер қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасы немесе Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде тыйым салынған әрекет анықталмаса не сотталушының немесе өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы мәселе шешілген адамның қылмыстық құқық бұзушылық немесе Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде тыйым салынған әрекетті жасауға қатысқаны дәлелденбесе, сот азаматтық қуынымды қанағаттандырудан бас тартады.

5. Сот бітімгершілік келісімді бекіткен, медиация тәртібімен бітістіруге қол жеткізілген не азаматтық қуынымнан бас тартуды қабылдаған жағдайларда сот азаматтық қуыным бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы шешім қабылдайды.

6 . С о т қ у ы н ы м ы :

1) сотталушы қылмыстық құқық бұзушылық құрамы болмауына байланысты ақталған ;

2) жасаған әрекеттің сипатына және өзінің жай-күйіне қарай қоғам үшін қауіп төндірмейтін және мәжбүрлеп емдеуге мұқтаж емес есі дұрыс емес адамға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануға негіздер болмауына байланысты іс қысқартылған ;

3) іс осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 5), 7), 8) тармақтарында көрсетілген негіздер бойынша қысқартылған ;

4) азаматтық қуынушы бұл туралы өтініш берген жағдайларда қарамай қалдырады.

Азаматтық қуынымды заңда көзделмеген өзге де негіздер бойынша қарамай қалдыруға жол берілмейді.

171-бап. Азаматтық қуынымды қамтамасыз ету

Азаматтық қуынушы азаматтық қуыным берген кезде қылмыстық қудалау органы

оны қамтамасыз ету шараларын қолдануға міндетті. Егер мұндай шаралар қолданылмаған болса, сот басты сот талқылауына дайындалу кезінде осы Кодекстің 325-бабына сәйкес қылмыстық қудалау органын оларды қолдануға міндеттейді. Азаматтық қуыным сот талқылауы кезеңінде қойылған кезде сот азаматтық қуынымды қамтамасыз ету туралы қаулы шығарады.

172-бап. Сот үкімінің және қаулысының азаматтық қуыным бөлігінде орындалуы

Азаматтық қуынымды толық көлемде немесе ішінара қанағаттандыру туралы шешім қабылдаған кезде соттың үкімін, қаулысын азаматтық қуыным бөлігінде ерікті түрде орындау үшін сот мерзім белгілеуге құқылы, бұл ретте заңнамада көзделген орындауды кейінге қалдыру және мерзімін ұзарту қағидалары қолданылуы мүмкін. Сот актісін азаматтық қуыным бөлігінде мәжбүрлеп орындау атқарушылық іс жүргізу туралы заңнамада көзделген тәртіппен жүргізіледі.

173-бап. Қылмыстан жәбірленушілерге зиянды өтеу

Қылмыс салдарынан денсаулығына ауыр зиян келтірілген не қылмыспен Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің ережелеріне сәйкес белгіленген ірі не аса ірі нұқсан келтірілген жәбірленушілерге, ал олар қайтыс болған жағдайда олардың заңды құқық мирасқорларына жәбірленушілерге өтемақы төлеу қоры туралы заңнамада көзделген тәртіппен, мөлшерде және мерзімдерде мемлекеттік өтемақы төленеді.

Аталған өтемақы бітімгершілік келісім жасалған не тараптар бітістірілген жағдайда төленбейді.

Қылмыстық процесті жүргізетін органның қаулысымен жәбірленушілерге өтем үшін төленген өтемақы қаражатын өтеу міндетін сот үкіммен:

1) қылмыстық құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғаға;
2) қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін азаматтық заңнамаға сәйкес кінәлі деп танылған кәмелетке толмағанның заңды өкілдеріне, қорғаншыларына, қамқоршыларына;

3) жеке тұлғаның қылмыстық жаза қолданылатын әрекетімен келтірілген зиян үшін заңға сәйкес материалдық жауаптылықты мойындайтын заңды тұлғаға жүктейді.

4. Заңды күшіне енген айыптау үкімі, осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 3), 4), 12) тармақтарында, 36-бабының бірінші бөлігінде көзделген негіздер бойынша сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулы осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілген адамдардан жәбірленушілерге өтем төлеу қорына төлем өндіріп алу үшін негіз болып табылады.

5. Егер адам бір мезгілде бірнеше қылмыс жасағаны үшін кінәлі деп танылса, төлем неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылық ескеріле отырып есептеледі.

21-тарау. Еңбекке ақы төлеу және қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысындағы шеккен шығыстарды өтеу

174-бап. Заң көмегіне ақы төлеу

1. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысушы адамдардың қорғаушысы мен өкілдерінің еңбегіне ақы төлеу Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізіледі.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайларда, адвокат сотқа дейінгі іс жүргізуге немесе сотқа клиентпен шарт жасасылмай, тағайындау бойынша қорғаушы не жәбірленушінің өкілі, жеке айыптаушы ретінде қатысқанда адвокаттардың еңбегіне ақы төлеу шығыстары бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген жағдайларда, қылмыстық процесті жүргізетін орган, күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны егер негіз бар болса, заң көмегіне ақы төлеуден толық немесе ішінара босатуға құқылы, бұл туралы дәлелді қаулы шығарады.

175-бап. Аудармашының, маманның, сарапшының орындаған жұмысы үшін сыйақы алуы

1. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде тиісті жұмысты орындайтын аудармашы, маман, сарапшы:

1) егер жұмысты қызметтік тапсырма тәртібімен орындаса – жұмыс істеген жерінде жалақы;

2) егер орындалған жұмыс лауазымдық міндеттерінің аясына кірмесе және жұмыстан тыс уақытта орындалса – Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген мөлшерлемелер шегінде республикалық бюджет қаражаты есебінен сыйақы;

3) егер жұмысты аталған тараппен уағдаластық бойынша орындаса – тараппен жасалған шартта айқындалған мөлшерде сыйақы алады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің 2) тармағында көзделген жағдайда, сыйақы аудармашы, маман, сарапшы шотты ұсынғаннан кейін қылмыстық процесті жүргізетін органның шығарған қаулысы негізінде төленеді.

176-бап. Қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысқан адамдардың шеккен шығыстарын өтеу

1. Қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібімен жәбірленушінің, азаматтық қуынушының, олардың заңды өкілдерінің, қылмыстық процесті жүргізетін органның тағайындауы бойынша жәбірленушінің қорғаушысы немесе өкілі (жеке айыптаушы) ретінде заң көмегін көрсететін адвокаттардың, осы Кодекстің 67-бабының үшінші бөлігі мен 76-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларда куәгерлердің, аудармашының, маманның, сарапшының, куәнің, сотқа шақырылған, бірақ алқабилер алқасының құрамына іріктеп алынбаған алқабиге кандидаттың мынадай шығыстары:

1) қылмыстық істі жүргізу органының шақыртуы бойынша келуге байланысты

Ш ы ғ ы с т а р ы :

– теміржол, су, автомобиль (таксиді қоспағанда) көлігімен және аталған жерде бар басқа да көлік түрлерімен жол жүру құны, ал қылмыстық процесті жүргізуші органның келісімімен – әуе көлігімен жол жүру құны;

– қызметтік іссапарларға ақы төлеу үшін қабылданған нормалар бойынша, ұйым, жұмыс беруші шығындарды өтемейтін болған жағдайда тұрғын үй-жайды жалдау құны ;

2) бұл адамдар үшін қылмыстық процесті жүргізуші органның қуынуы бойынша тұрғылықты тұратын жерінен тысқары жерде тұруы қажет болған кезде және тәуліктік ақыны ұйым, жұмыс беруші өтемейтін болған жағдайда – тәуліктік ақы;

3) орташа жалақысын ұйым, жұмыс беруші сақтайтыннан басқа жағдайларда, қылмыстық процесті жүргізуші органның қуынуы бойынша қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысуға кеткен барлық уақыт үшін орташа жалақы;

4) адамның қылмыстық процесті жүргізуші органның қуынуы бойынша тергеу ісіне немесе басқа да іс жүргізу әрекетіне қатысуы салдарынан сапасынан айырылған немесе жоғалған мүлікті қалпына келтіруге немесе сатып алуға арналған шығыстарды бюджет қаражаты есебінен өтелуге жатады.

2. Мемлекеттік органдар мен ұйымдар жәбірленушінің, оның заңды өкілінің, куәгерінің, аудармашының, маманның, сарапшының, куәнің, сотқа шақырылған, бірақ алқабилер алқасының құрамына іріктеп алынбаған алқабиге кандидаттың қылмыстық процесті жүргізетін органның қуынуы бойынша қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысуға кеткен барлық уақыты ішіндегі орташа жалақысын сақтауға міндетті.

3. Маман мен сарапшыға оларға тиесілі химиялық реактивтер мен тапсырылған жұмысты орындау кезінде жұмсалған басқа да шығыс материалдарының құны да, сондай-ақ жұмысты орындау үшін олардың құрал-жабдықты, коммуналдық қызметтерді пайдаланғаны және машина уақытын тұтынғаны үшін төлеген ақысы ө т е л е д і .

4. Осы баптың бірінші бөлігінде тізбеленген адамдардың қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде шеккен шығыстары олардың өтініші бойынша қылмыстық процесті жүргізуші орган қаулысының негізінде, заңнамада белгіленген мөлшерде өтелуге жатады. Аталған шығыстарды төлеу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды. Аталған шығыстар осы баптың бірінші бөлігінде тізбеленген адамдарды тергеу ісіне қатысуға тартқан тараптың есебінен не осы Кодексте көзделген басқа жағдайларда өтелуі де мүмкін. Осы баптың бірінші бөлігінің 1), 2) және 4) тармақтарында көзделген шығыстарды заңнамаға сәйкес қылмыстық процесті жүргізуші орган өз бастамасымен өтелуі мүмкін.

22-тарау. Іс жүргізу шығындары

177-бап. Іс жүргізу шығындары

Іс жүргізу шығындары :

1) куәларға, жәбірленушілерге және олардың өкілдеріне, сарапшыларға, мамандарға, аудармашыларға, куәгерлерге осы Кодекстің 174, 175-баптарының тәртібімен төленетін сомалардан ;

2) тұрақты жалақысы жоқ куәларға, жәбірленушілерге және олардың өкілдеріне, куәгерлерге оларды кәдуілгі айналысып жүрген істерінен қол үздіргені үшін төленетін сомалардан ;

3) жұмыс істейтін және тұрақты жалақысы бар куәларға, жәбірленушілерге және олардың заңды өкілдеріне, куәгерлерге олардың қылмыстық процесті жүргізетін органға шақыртылуына байланысты кеткен барлық уақыты ішінде толық ала алмаған жалақысының орнын толтыру үшін төленетін сомалардан ;

4) сарапшыларға, аудармашыларға, мамандарға олардың сотқа дейінгі тергеу барысында немесе сотта өз міндеттерін, қызметтік тапсырма тәртібімен орындағаннан басқа жағдайларда орындағаны үшін төленетін сыйақыдан ;

5) күдікті немесе сотталушы заң көмегі көрсетілгені үшін ақы төлеуден босатылған не адвокат анықтауға, алдынала тергеуге немесе сотқа клиентпен келісім жасамай, тағайындау бойынша қатысқан жағдайда, қорғаушының заң көмегін көрсеткені үшін төленетін сомалардан ;

6) заң көмегі көрсетілгені үшін жәбірленушінің өкілі (жеке айыптаушы) төлейтін сомалардан, оны төлеуден босатылған жағдайда ;

7) заттай дәлелдемелерді сақтауға және жіберуге жұмсалған сомалардан ;

8) сот сараптамасы органдарында сараптама жүргізуге жұмсалған сомалардан ;

9) тергеуден немесе соттан жасырынған күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны іздестіруге байланысты жұмсалған, Қазақстан Республикасы Үкіметі белгілеген тәртіпке сәйкес есептелген сомалардан ;

10) күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны тергеушіге немесе сотқа ол дәлелсіз себептермен келмеген жағдайда алып келуге байланысты, сондай-ақ сотталушының дәлелсіз себептермен келмеуіне не оның сотқа масаң күйде келуіне байланысты сот талқылауын кейінге қалдыруға байланысты жұмсалған сомалардан ;

11) қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде шеккен өзге де шығыстардан құралады.

178-бап. Іс жүргізу шығындарын өндіріп алу

1. Іс жүргізу шығындарын өндіріп алу туралы мәселені сот қылмыстық іс бойынша түпкілікті шешім шығарған кезде қарайды. Егер іс бойынша іс жүргізу қылмыстық процестің сотқа дейінгі кезеңінде аяқталса, тергеу судьясы іс жүргізу шығындарын өндіріп алу туралы мәселені прокурордың ұсынымы бойынша қарайды. Іс жүргізу шығындарын өтеуді сот күдіктіге, айыпталушыға жүктеуі мүмкін немесе мемлекет есебіне қабылданады .

2. Сот іс жүргізу шығындарын аудармашыға төленген сомаларды қоспағанда, сотталған адамнан өндіріп алуға құқылы. Іс жүргізу шығындары сотталған, жазадан босатылған адамдарға да жүктелуі мүмкін.

3. Іске аудармашының қатысуына байланысты іс жүргізу шығындары мемлекет есебіне қабылданады. Егер аудармашы өз функцияларын қызметтік тапсырма тәртібінде орындаса, оның еңбегіне ақы төлеуді мемлекет аудармашы жұмыс істейтін ұйымға өтейді.

4. Күдіктінің, айыпталушының, сотталушының қорғаушысы немесе жәбірленушінің өкілі (жеке айыптаушы) ретінде заң көмегін тегін көрсеткен адвокаттың іске қатысуына байланысты іс жүргізу шығындары осы Кодекстің 67-бабының үшінші бөлігінде және 76-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларда, бюджет қаражаты есебіне қабылданады.

5. Сотталушы ақталған немесе іс осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 1), 2) тармақтарына сәйкес қысқартылған жағдайда, іс жүргізу шығындары мемлекет есебіне жатқызылады. Егер сотталушы ішінара ғана ақталса, ол кінәлі деп танылған айыптауға байланысты сот оны іс жүргізу шығындарын төлеуге міндеттейді.

6. Іс жүргізу шығындары өндіріліп алынуға тиіс адам мүліктік жағынан дәрменсіз болған жағдайда, ол мемлекет есебіне қабылданады. Егер іс жүргізу шығындарын төлеу сотталған адамның асырауындағы адамдардың материалдық жағдайына айтарлықтай әсер ететін болса, сот сотталған адамды іс жүргізу шығындарын төлеуден толық немесе ішінара босатуға құқылы.

7. Іс бойынша бірнеше сотталушыны кінәлі деп тани отырып, сот іс жүргізу шығындары олардың әрқайсысынан қандай мөлшерде өндірілуге тиіс екенін белгілейді. Бұл ретте сот сотталған адамның кінәсінің сипатын, қылмыстық құқық бұзушылық үшін жауаптылық дәрежесін және мүліктік жағдайын ескереді.

8. Сот кәметке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша іс жүргізу шығындарын төлеуді кәметке толмағандардың ата-аналарына немесе олардың орнындағы адамдарға жүктей алады.

9. Сотталушы жеке айыптау ісі бойынша ақталған кезде сот іс жүргізу шығындарын шағымы бойынша іс жүргізу басталған адамнан толық немесе ішінара өндіріп алуға құқылы. Тараптардың бітістірілуіне байланысты іс қысқартылған кезде іс жүргізу шығындары тараптардың бірінен өндіріліп алынады.

10. Күдікті, айыпталушы қайтыс болған жағдайда, оның мұрагерлері іс жүргізу шығындарына байланысты міндеттемелер бойынша жауапты болмайды.

11. Іс жүргізу шығындарын өндіріп алу құқығы соттың тиісті шешімі заңды күшіне енген күннен бастап үш жыл өткен соң мерзімді кезеңнің өтіп кетуіне байланысты тоқтатылады.

12. Іс жүргізу шығындары туралы деректер болған жағдайда, осы баптың алтыншы

бөлігінде көрсетілген жағдайды қоспағанда, қылмыстық қудалау органы іс жүргізу шығындарын өндіріп алуды қамтамасыз ету шараларын қолдануға міндетті.

ЕРЕКШЕ БӨЛІМ 6-бөлім. Қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу 23-тарау. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы

179-бап. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы

1. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздың, хабарламаның сотқа дейінгі тергеулердің бірыңғай тізілімінде тіркелуі немесе бірінші кезек күттірмейтін тергеу іс-әрекеті сотқа дейінгі тергеудің басталуы болып табылады. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы туралы бір тәулік ішінде прокурор хабардар етіледі.

2. Осы Кодекстің 184-бабының бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда прокурор, тергеуші, анықтаушы, анықтау органы қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз және хабарлама тіркелгенге дейін қылмыстық құқық бұзушылық іздерін анықтау мен бекіту жөнінде кезек күттірмейтін тергеу іс-әрекетін жүргізеді және іс жүргізудің мәжбүлеу: қарап тексеру, алу, куәландыру, жеткізу, жауап алу шараларын қолданады. Бір мезгілде олар қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздың және хабарламаның Сотқа дейінгі тергеудің бірыңғай тізіліміне тіркелуіне, оның ішінде байланыс құралдары пайдаланыла отырып тіркелуіне шара қолдануға міндетті.

3. Жеке айыптау істерін қоспағанда, қылмыстық құқық бұзушылық туралы барлық арыздар, хабарламалар бойынша сотқа дейінгі тергеу жүргізілуге міндетті.

4. Келіп түскен арызда, хабарламада әкімшілік құқық бұзушылық немесе тәртіптік теріс қылық белгілері туралы мәліметтер болған кезде өтініш ілеспе хатпен үш тәуліктің ішінде уәкілетті мемлекеттік органға немесе лауазымды адамға беріледі.

5. Келіп түскен арызда, хабарламада жеке тәртіппен жүзеге асырылатын қылмыстық қудалау мәліметтері болған кезде материалдар соттылығы бойынша тиісті
с о т қ а ж і б е р і л е д і .

6. Кезек күттірмейтін тергеу іс-әрекеттерін жүргізу арызды, хабарламаны осы баптың төртінші және бесінші бөліктерінде көзделген тәртіппен қарауға кедергі болмайды.

180-бап. Сотқа дейінгі тергеуді бастау себептері

1. Қылмыстық құқық бұзушылық белгілерін көрсететін жеткілікті деректер, іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болмаған кезде, атап айтқанда:

1) қылмыстық құқық бұзушылық немесе адамның хабар-ошарсыз жоғалып кеткені туралы жеке тұлғаның арызы не мемлекеттік органның лауазымды адамының немесе ұйымда басқару функцияларын атқаратын адамның хабарламасы;

2) кінәсін мойындап келу;

3) бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабар;

4) қылмыстық қудалау органының лауазымды адамның дайындалып жатқан,

жасалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылық туралы рапорты сотқа дейінгі тергеуді бастауға себеп болып табылады.

Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыруға себеп болған кезде анықтаушы, анықтау органы, тергеу бөлімінің бастығы, тергеуші, прокурор өз құзыреті шегінде және осы Кодексте белгіленген тәртіппен өз қаулысымен қылмыстық істі өзінің іс жүргізуіне қ а б ы л д а й д ы .

2. Осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармағында көзделген себеппен тергеліп жатқан іс бойынша хабар-ошарсыз жоғалып кеткен адамға қатысты қылмыстық құқық бұзушылық жасалған белгілерін көрсететін деректер анықталған жағдайда, әрекет Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті бабы бойынша сараланады.

3. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдау және тіркеу тәртібін, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеудің бірыңғай тізілімін жүргізу тәртібін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры айқындайды.

181-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз, хабарлама

1. Жеке адамның не мемлекеттік органның лауазымды адамының немесе ұйымда басқару функцияларын атқаратын адамның арызы ауызша, жазбаша, қағазға түсіріліп немесе электрондық форматта берілген болуы мүмкін.

Жазбаша арызға оны берген адам қол қоюға тиіс.

Арыз иесіне көрінеу жалған хабар бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы ескертіледі, ол туралы арызға белгі жасалып, ол арыз иесінің қолтаңбасымен куәландырылады. Электрондық форматтағы арызға және ондағы көрінеу жалған хабар бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы белгіге электрондық цифрлық қолтаңба қ о й ы л а д ы .

2. Сотқа дейінгі тергеу немесе сот талқылауы барысында жасалған қылмыстық құқық бұзушылық туралы ауызша арыз тиісінше тергеу іс-әрекетінің немесе сот отырысының хаттамасына енгізіледі. Өзге жағдайларда жеке хаттама жасалады. Хаттамада арыз иесі, оның тұрғылықты жері немесе жұмысы, сондай-ақ оны жеке басын куәландыратын құжаттар туралы мәліметтер қамтылуға тиіс. Хаттамаға арыз иесі және арызды қабылдаған лауазымды адам қол қояды.

3. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы жасырын хабарлама сотқа дейінгі тергеуді бастауға себеп бола алмайды.

182-бап. Кінәсін мойындап келу

1. Кінәсін мойындап келу – қылмыстық құқық бұзушылық жасалғаны туралы және (немесе) оны жасаған адам туралы белгілі болмағанда, не кінәсін мойындап келген адамға, қылмыстық қудалау органына оның қылмыстық құқықбұзушылық жасауға қатысы мәлім болғаны туралы хабарсыз адамның, қылмыстық қудалау органына өзі жасаған немесе дайындап жатқан қылмыстық құқық бұзушылық туралы жеке өзі, ерікті , жазбаша немесе ауызша хабарлауы.

2. Ауызша мәлімдеме осы Кодекстің 181-бабының екінші бөлігінде белгіленген

тәртіппен қабылданады және хаттамаға енгізіледі.

3. Егер кінәсін мойындап келген кездегі мәлімдемеде қылмысқа қатысушылар көрсетілсе, мәлімдеуші көрінеу жалған сөз жеткізгені үшін қылмыстық жауаптылық туралы ескертіледі.

183-бап. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы қылмыстық құқық бұзушылық туралы хабарлама

1. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарлама ол газетте немесе журналда жарияланғанда не радио, теледидар немесе телекоммуникациялық желілер арқылы таратылғанда, сотқа дейінгі тергеудің басталуына себеп бола алады.

2. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы хабарламаны жариялаған немесе таратқан бұқаралық ақпарат құралдарында басқарушылық функцияларды орындайтын адамдар сотқа дейінгі тергеуді бастауға құқығы бар органның талабы бойынша жасалған хабарламаны растайтын қолда бар құжаттар мен өзге де материалдарды беруге, сондай-ақ адамның мәліметтерді ақпарат көзін құпия ұстау талабымен берген жағдайларды қоспағанда, бұл мәліметтерді берген адамның атын атауға міндетті.

184-бап. Қылмыстық құқық бұзушылықтың анықталғаны туралы баянат

1. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтердің анықталуы мына жағдайларда :

1) өзінің қызметтік міндеттерін атқару кезінде анықтау органының қызметкері, тергеуші, прокурор қылмыстық құқық бұзушылықтың куәлары болғанда не қылмыстық құқық бұзушылықтың ізін немесе салдарын тікелей ол жасалғаннан кейін анықтағанда;

2) қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы, прокурор өз өкілеттіктерін жүзеге асыру кезінде қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтерді алғанда, сотқа дейінгі тергеудің басталуына себеп болады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда, аталған адамдар қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтердің анықталғанын растайтын қолда бар құжаттарды және өзге де материалдарды қоса берумен қылмыстық құқық бұзушылықтың анықталғаны туралы рапорт жазады.

3. Қылмыстық құқық бұзушылықтың анықталғаны туралы рапорт тиісті мәліметтерді қамтитын соттың жеке қаулысы келіп түскен жағдайда жасалуы мүмкін.

185-бап. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдаудың міндеттілігі

1. Қылмыстық қудалау органы кез келген дайындалып жатқан, жасалған не жасалып жатқан қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны қабылдауға және тіркеуге міндетті. Арыз берушіге қылмыстық құқық бұзушылық туралы қабылданған арыздың немесе хабарламаның тіркелгені туралы құжат беріледі.

2. Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды қабылдау мен тіркеуден және сотқа дейінгі тергеудің басталуына осы Кодекстің 180-бабының бірінші бөлігінде көзделген басқа да себептерден бас тартуға жол берілмейді және заңда белгіленген

үшінші бөліктерінде), 208 (екінші және үшінші бөліктерінде), 209 (екінші және үшінші бөліктерінде), 210 (екінші және үшінші бөліктерінде) көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша, егер олар ұлттық электрондық ақпараттық ресурстарға, ұлттық ақпараттық жүйелерге қатысты жасалса, алдын ала тергеуді ұлттық қауіпсіздік органы жүзеге асыруы мүмкін. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 438 (төртінші және жетінші бөліктерінде), 439 (үшінші бөлігінде), 440 (үшінші бөлігінде), 442 (төртінші бөлігінде), 443 (үшінші бөлігінде), 444 (екінші бөлігінде), 460 (үшінші бөлігінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша, егер олар ұрыс жағдайында жасалса, алдын ала тергеуді Ұлттық қауіпсіздік комитетінің тергеушілері жүргізеді. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің өзге баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша, егер оларды тергеу ұлттық қауіпсіздік органдарының тергеу тиесілігіне жатқызылған құқық бұзушылық туралы істер бойынша алдын ала тергеу жүргізумен тікелей байланысты болса және қылмыстық істі жеке іс жүргізуге бөлу мүмкін болмаса, алдын ала тергеуді ұлттық қауіпсіздік органы жүргізуі мүмкін.

2. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 110 (екінші бөлігінде), 116, 118 (үшінші бөлігінде), 120, 121, 122, 124, 125, 126 (екінші және үшінші бөліктерінде), 127, 128 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 129, 132, 133 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 134, 135, 141, 143 (екінші және үшінші бөліктерінде), 148 (екінші бөлігінде), 149, 150 (үшінші бөлігінде), 151 (екінші бөлігінде), 152, 156 (екінші бөлігінде), 157 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 158, 159 (екінші бөлігінде), 188 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 191 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 192, 194 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 196 (екінші және үшінші бөліктерінде), 200 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 201 (екінші бөлігінде), 202 (екінші және үшінші бөліктерінде), 203, 205 (үшінші бөлігінде), 206 (екінші және үшінші бөліктерінде), 207 (екінші және үшінші бөліктерінде), 208 (екінші және үшінші бөліктерінде), 209 (екінші және үшінші бөліктерінде), 210 (екінші және үшінші бөліктерінде), 211 (екінші және үшінші бөліктерінде), 212 (екінші бөлігінде), 213 (екінші және үшінші бөліктерінде), 249, 250 (екінші бөлігінде), 258, 265, 268, 269, 270, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 283 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 284 (екінші және үшінші бөліктерінде), 286 (екінші бөлігінде), 287 (бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 289 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 291 (төртінші бөлігінде), 292, 293, 294 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 296 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 297, 299, 300, 301 (екінші және үшінші бөліктерінде), 304 (екінші бөлігінде), 307, 309 (екінші бөлігінде), 310 (екінші бөлігінде), 313 (үшінші, төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 315 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 319 (екінші және үшінші бөліктерінде), 320, 321 (екінші және үшінші бөліктерінде), 322 (екінші және үшінші бөліктерінде), 323, 324 (екінші және үшінші бөліктерінде), 325, 326, 327 (бірінші

бөлігінде), 328, 329, 330 (екінші және үшінші бөліктерінде), 331 (екінші және үшінші бөліктерінде), 333 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 334, 337 (екінші бөлігінде), 339 (екінші және үшінші бөліктерінде), 341, 345 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 346 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 347 (екінші және үшінші бөліктерінде), 348 (екінші және үшінші бөліктерінде), 349, 350 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 351 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 352, 353 (екінші бөлігінде), 354 (бірінші бөлігінде), 355 (үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 356 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 373 (екінші және үшінші бөліктерінде), 374, 376 (екінші бөлігінде), 377, 379 (екінші бөлігінде), 385, 386 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 392 (екінші және үшінші бөліктерінде), 397 (үшінші бөлігінде), 399, 400 (екінші бөлігінде), 402 (бірінші бөлігінде), 403 (төртінші және бесінші бөліктерінде), 408, 426 (екінші бөлігінде), 428 (екінші және үшінші бөліктерінде), 430, 438 (төртінші және жетінші бөліктерінде), 439 (екінші және үшінші бөліктерінде), 440 (екінші және үшінші бөліктерінде), 441 (үшінші бөлігінде), 442 (төртінші бөлігінде), 443 (екінші және үшінші бөліктерінде), 444 (екінші бөлігінде), 447 (екінші бөлігінде), 450 (үшінші бөлігінде), 454 (екінші бөлігінде), 455 (бірінші бөлігінде), 460 (үшінші бөлігінде), 463 (екінші және үшінші бөліктерінде), 464 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 465, 466, 467 (төртінші және бесінші бөліктерінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді ішкі істер органдарының тергеушілері жүргізеді.

3. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 189 (үшінші бөліктің 2) тармағында), 190 (үшінші бөліктің 2) тармағында), 214 (екінші бөлігінде), 215 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 216 (екінші және үшінші бөліктерінде), 218, 219, 220, 222, 223, 225 (екінші бөлігінде), 227 (екінші және үшінші бөліктерінде), 228, 229, 231 (екінші және үшінші бөліктерінде), 232, 233 (екінші және үшінші бөліктерінде), 234, 235, 236 (екінші бөлігінде), 237, 240 (бірінші бөлігінде), 241 (екінші бөлігінде), 242 (екінші және үшінші бөліктерінде), 244 (екінші бөлігінде), 245 (екінші және үшінші бөліктерінде), 246, 251, 252, 302, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді қаржы полициясы органдарының тергеушілері жүргізеді. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 196 (екінші және үшінші бөліктерінде), 249-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша, егер оларды тергеу қаржы полициясы органдары тергеушілерінің тергеу тиесілігіндегі құқық бұзушылықтарды тергеумен тікелей байланысты болса және қылмыстық істі жеке іс жүргізуге бөлу мүмкін болмаса, алдын ала тергеуді қаржы полициясы органдарының тергеушілері жүргізеді.

4. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 189 (екінші бөлігінде, үшінші бөліктің 1) тармағында, төртінші бөлігінде), 190 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 193, 195 (екінші және үшінші бөліктерінде), 197 (екінші және үшінші

бөліктерінде), 198 (үшінші бөлігінде), 199 (үшінші бөлігінде), 217, 248, 368, 407 (үшінші бөлігінде), 409, 411, 412, 413, 414 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425 (бірінші бөлігінде), 433, 435, 436 (үшінші және төртінші бөліктерінде) -баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер немесе қаржы полициясы органы жүргізеді. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 146, 434-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді осы органның қызметкері болып табылмайтын адамға қатысты сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер немесе қаржы полициясы органдары жүргізеді.

5. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 173, 181, 266, 279, 280, 281, 282 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 402 (екінші және үшінші бөліктерінде), 403 (төртінші және бесінші бөліктерінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер немесе ұлттық қауіпсіздік органдары жүргізеді.

6. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 259, 260, 261, 262, 263, 451, 452, 453-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер, ұлттық қауіпсіздік немесе қаржы полициясы органдары жүргізеді.

7. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 256-бабында көзделген құқық бұзушылық туралы қылмыстық істер бойынша алдын ала тергеуді сотқа дейінгі тергеуді бастаған ұлттық қауіпсіздік немесе қаржы полициясы органдары жүргізеді.

8. Бұл істің өз тергеуіне жатпайтынын анықтағанда тергеуші сотқа дейінгі тергеу басталған кезден бастап бес тәулік ішінде кейінге қалдырылмайтын тергеу әрекеттерін жүргізуге, содан кейін істі тергелу тиесілігі бойынша жіберу үшін прокурорға беруге міндетті.

9. Түрлі алдын ала тергеу органдарының тергеу тиесілігіне жататын, құқық бұзушылық жасады деп бір немесе бірнеше адамды айыптау жөніндегі істерді бір іс жүргізуге біріктірген кезде тергелу тиесілігін прокурор айқындайды.

188-бап. Сотқа дейінгі тергеу жүргізілетін жер

1. Сотқа дейінгі тергеу қылмыс жасалған ауданда (облыста) жүргізіледі.

2. Сотқа дейінгі тергеу жедел және толық болуы мақсатында қылмыстық құқық бұзушылық анықталған орын бойынша, сондай-ақ күдікті немесе куәлардың көпшілігі тұрған жерде жүргізілуі мүмкін.

3. Тергеу әрекеттерін басқа ауданда (облыста) жүргізу қажет болған жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам оларды жеке өзі жүргізуге не бұл іс-әрекеттерді жүргізуді сол ауданның (облыстың) тергеушісіне немесе анықтау органына тапсыруға құқылы. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам жасырын тергеу әрекеттерін немесе іздестіру шараларын жүргізуді сотқа дейінгі тергеу жүргізілетін жердегі немесе

олардың жүргізілу жеріндегі анықтау органына тапсыра алады. Тапсырма он тәуліктен аспайтын мерзімде орындалуға тиіс.

4. Тергеушінің, прокурордың тергеу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмаларын орындаған кезде анықтау органының қызметкері тергеушінің өкілеттіктерін пайдаланады.

189-бап. Сотқа дейінгі тергеу нысандары

1. Сотқа дейінгі тергеу анықтау, алдын ала тергеу нысандарында және хаттамалық нысанда жүргізіледі.

2. Хаттамалық нысандағы істерді қоспағанда, сотқа дейінгі тергеу жеделдетілген тәртіппен аяқталуы мүмкін.

3. Онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстар, сондай-ақ ауыр қылмыстар бойынша, егер жиналған дәлелдемелермен қылмыс фактісі мен оны жасаған адам, оның өз кінәсін толық мойындағаны, келтірілген залал (зиян) мөлшерімен (сомасымен) келіскені анықталса, бұл жөнінде күдіктіні хабардар етумен және оған бұл шешімнің құқықтық салдарын түсіндірумен сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу жүргізілуі мүмкін.

4. Анықтау нысанындағы сотқа дейінгі тергеуді осы Кодекстің 191-бабының екінші – он үшінші бөліктерінде көрсетілген қылмыстар бойынша қылмыстық қудалау органы жүргізеді.

5. Алдын ала тергеу нысанындағы сотқа дейінгі тергеу осы Кодекстің 32-бабының екінші бөлігінде көрсетілген қылмыстық құқық бұзушылық туралы істерді қоспағанда, осы Кодекстің 187-бабында көрсетілген қылмыстар бойынша, кәмелетке толмағандар немесе өзінің қорғану құқығын дене бітімі немесе психикалық кемістіктеріне байланысты өздері жүзеге асыра алмайтын адамдар жасаған барлық қылмыстар бойынша, сондай-ақ қылмыс жасады деп күдік келтірген адам белгісіз болған анықтау істері бойынша жүзеге асырылады.

6. Анықтау органының бастығы осы Кодекстің 192-бабының екінші бөлігінде белгіленген мерзімде істің мән-жайын жеткілікті және толық зерттелуін қамтамасыз ету мүмкін болмаған жағдайларда да алдын ала тергеуді тағайындауға құқылы.

7. Осы Кодекстің 191-бабының он жетінші – жиырма сегізінші бөліктерінде көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді қылмыстық қудалау органы жүргізеді.

190-бап. Сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу

1. Сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу он бес тәулік ішінде аяқталуға тиіс.

2. Сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу кезінде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам жасалған қылмыстың мән-жайларын анықтайды және күдіктінің оны жасауға қатысқанын растайтын дәлелдемелерді жинайды.

3. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тек нәтижелері қылмыс іздерін және күдікті, айыпталушы кінәсінің өзге де дәлелдемелерін тиянақтайтын ғана тергеу және

және өзге де іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге құқылы.

4. Сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу:

1) қылмыстардың жиынтығына қатысты, олардың ішінде біреуі ғана болсын аса ауыр болып табылған жағдайда;

2) сот ісі жүргізілетін тілді білмейтін адамдарға қатысты;

3) қылмыстық қудалаудан артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдарға қ а т ы с т ы ;

4) қылмысқа бірлесіп қатысушылардың біреуі болсын өз кінәсін мойындамаған ж а ғ д а й д а ;

5) кәмелетке толмағандар немесе өзінің қорғану құқығын дене бітімі немесе психикалық кемістіктеріне байланысты өздері жүзеге асыра алмайтын адамдар жасаған қылмыстар бойынша қолданылмайды.

5. Прокурор сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу аяқталғаннан кейін айыптау актісімен қылмыстық істі ала отырып, ол бойынша үш тәуліктен кешіктірмей мына әрекеттердің бірін жүргізеді:

1) айыптау актісін бекітеді және қылмыстық істі сотқа жібереді;

2) істі анықтау не алдын ала тергеу жүргізу үшін жібереді;

3) жекелеген күдіктілерге қатысты сотқа дейінгі тергеуді немесе қылмыстық қудалауды қысқарту туралы қаулы шығарады.

191-бап. Анықтау нысанында және хаттамалық нысанда жүргізілетін сотқа дейінгі тергеу

1. Осы баптың екінші – он үшінші бөліктерінде көрсетілген құқық бұзушылық туралы істер бойынша алдын ала тергеу жүргізу міндетті емес және анықтау материалдары істі сотта қарау үшін негіз болып табылады.

2. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 107, 110 (бірінші бөлігінде), 112, 113, 114 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 117 (екінші бөлігінде), 118 (екінші бөлігінде), 119 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 126 (бірінші бөлігінде), 128 (бірінші бөлігінде), 136, 137 (екінші бөлігінде), 142, 143 (бірінші бөлігінде), 150 (екінші бөлігінде), 188 (бірінші бөлігінде), 191 (бірінші бөлігінде), 194 (бірінші бөлігінде), 200 (бірінші бөлігінде), 201 (бірінші бөлігінде), 207 (бірінші бөлігінде), 209 (бірінші бөлігінде), 210 (бірінші бөлігінде), 212 (бірінші бөлігінде), 250 (бірінші бөлігінде), 284 (бірінші бөлігінде), 286 (бірінші бөлігінде), 294 (бірінші бөлігінде), 295, 296 (бірінші және екінші бөліктерінде), 298 (екінші бөлігінде), 303, 304 (бірінші бөлігінде), 305, 306, 308, 309 (бірінші бөлігінде), 310 (бірінші бөлігінде), 314, 315 (бірінші бөлігінде), 316 (екінші бөлігінде), 317 (екінші бөлігінде), 318 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 319 (бірінші бөлігінде), 335, 336 (төртінші бөлігінде), 337 (бірінші бөлігінде), 338 (екінші бөлігінде), 342 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 343 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 344, 345 (екінші бөлігінде), 346 (екінші бөлігінде), 347 (бірінші бөлігінде), 355 (екінші

бөлігінде), 369, 383, 384, 387 (екінші және үшінші бөліктерінде), 392 (бірінші бөлігінде), 396 (үшінші бөлігінде), 397 (бірінші және екінші бөліктерінде), 400 (бірінші бөлігінде), 407 (бірінші бөлігінде), 426 (бірінші бөлігінде), 427, 428 (бірінші бөлігінде), 429 (екінші бөлігінде), 432 (екінші бөлігінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды ішкі істер органдары жүргізеді. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 188 (бірінші бөлігінде), 250 (бірінші бөлігінде), 286 (бірінші бөлігінде), 342 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 345 (екінші бөлігінде), 347 (бірінші бөлігінде), 396 (үшінші бөлігінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды, егер олар күзет іс-шаралары өткізілетін аймақта жасалған және тізбесі Заңда белгіленген күзетілетін адамдарға қарсы тікелей бағытталған болса, Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметі жүргізеді.

3. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 214 (бірінші бөлігінде), 215 (бірінші бөлігінде), 216 (бірінші бөлігінде), 230, 242 (бірінші бөлігінде), 245 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды қаржы полициясы органдары жүргізеді.

4. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 438 (үшінші бөлігінде), 440 (бірінші бөлігінде), 441 (екінші бөлігінде), 442 (екінші және үшінші бөліктерінде), 443 (бірінші бөлігінде), 447 (бірінші бөлігінде), 448 (екінші бөлігінде), 449 (екінші бөлігінде), 450 (екінші бөлігінде), 454 (бірінші бөлігінде), 460 (бірінші және екінші бөліктерінде), 462, 463 (бірінші бөлігінде), 464 (екінші бөлігінде), 467 (екінші және үшінші бөліктерінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында әскери қызметті шақыру немесе келісімшарт бойынша өткеріп жүрген әскери қызметшілер; әскери жиындардан өтуі кезінде запастағы азаматтар; әскери бөлімдердің, құрамалардың, мекемелердің азаматтық персоналы адамдарының өздерінің қызметтік міндеттерін орындауына байланысты немесе осы бөлімдердің, құрамалардың және мекемелердің орналасқан жерінде жасаған осы бапта көрсетілген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды әскери полициясы органдары жүргізеді.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша, сондай-ақ арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері жасаған, алдын ала тергеу жүргізу міндетті емес, барлық өзге де құқық бұзушылықтар бойынша анықтауды Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полициясы органдары жүргізеді.

6. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 394-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды Шекара қызметінің органдары жүргізеді.

7. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 288-бабында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды Мемлекеттік өртке қарсы қызмет

о р г а н д а р ы

ж ү р г і з е д і .

8. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 189 (бірінші бөлігінде), 190 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер немесе қаржы полициясы органы ж ү р г і з е д і .

9. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 231-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды сотқа дейінгі тергеуді бастаған қаржы полициясы органы немесе кеден органы жүргізеді.

10. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 204-бабында (екінші бөлігінде) көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер органы немесе мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары ж ү р г і з е д і .

11. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 425 (екінші бөлігінде), 431-баптарында көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды әділет о р г а н ы ж ү р г і з е д і .

12. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 382-бабында (бірінші және екінші бөліктерінде) көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды, сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер, қаржы полициясы органы немесе егер олар күзет іс-шаралары өткізілетін аймақта жасалған және тізбесі Заңда белгіленген күзетілетін адамдарға қарсы тікелей бағытталған болса, Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметі жүргізеді.

13. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 282-бабының бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтауды сотқа дейінгі тергеуді бастаған ішкі істер, қаржы полициясының органы немесе кеден органы жүргізеді.

14. Осы бапта көрсетілген құқық бұзушылық туралы істер бойынша анықтау құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірген адам белгілі болған кезде жүргізіледі.

15. Анықтау осы тараудың баптарында көзделген алып тастауларға орай осы Кодексте алдын ала тергеу үшін белгіленген қағидалар бойынша жүргізіледі.

16. Осы баптың он жетінші – жиырма сегізінші бөліктерінде көрсетілген қылмыстық теріс қылық туралы істер бойынша анықтау жүргізу міндетті емес және жиналған материалдар істі сотта қарау үшін негіз болып табылады.

17. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 111, 115, 117 (бірінші бөлігінде), 118 (бірінші бөлігінде), 119 (бірінші бөлігінде), 133 (бірінші бөлігінде), 137 (бірінші бөлігінде), 138, 140, 144, 145, 146, 151 (бірінші бөлігінде), 155, 156 (бірінші бөлігінде), 157 (бірінші және екінші бөліктерінде), 159 (бірінші бөлігінде), 160, 183, 187, 196 (бірінші бөлігінде), 202 (бірінші бөлігінде), 204 (бірінші бөлігінде), 272 (бірінші бөлігінде), 284 (төртінші бөлігінде), 285, 289 (бірінші бөлігінде), 290, 291 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 298 (бірінші бөлігінде), 301 (бірінші бөлігінде), 311, 312, 313 (бірінші және екінші бөліктерінде), 315 (екінші бөлігінде), 316 (бірінші

бөлігінде), 318 (бірінші бөлігінде), 321 (бірінші бөлігінде), 322 (бірінші бөлігінде), 324 (бірінші бөлігінде), 327 (екінші бөлігінде), 330 (бірінші бөлігінде), 331 (бірінші бөлігінде), 332, 336 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 338 (бірінші бөлігінде), 339 (бірінші бөлігінде), 340, 343 (бірінші бөлігінде), 346 (бірінші бөлігінде), 351 (бірінші бөлігінде), 353 (бірінші бөлігінде), 354 (екінші бөлігінде), 355 (бірінші бөлігінде), 356 (бірінші бөлігінде), 373 (бірінші бөлігінде), 375, 376 (бірінші бөлігінде), 378, 379 (бірінші бөлігінде), 380, 381, 386 (бірінші және екінші бөліктерінде), 396 (бірінші бөлігінде), 388, 390, 391, 393, 395, 396 (бірінші және екінші бөліктерінде), 398, 401, 403 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 404, 405, 406, 410, 429 (бірінші бөлігінде), 432 (бірінші бөлігінде), 437-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді ішкі істер органдары жүргізеді.

18. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 221, 224, 225 (бірінші бөлігінде), 226, 227 (бірінші бөлігінде), 236 (бірінші бөлігінде), 238, 239, 240 (бірінші бөлігінде), 241 (бірінші бөлігінде), 243, 244 (бірінші бөлігінде), 247-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді қаржы полициясы органдары жүргізеді. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 196-бабының бірінші бөлігінде көзделген қылмыстық теріс қылық туралы істер бойынша, егер оларды тергеу қаржы полициясы органдарының тергеу тиесілігіндегі істер бойынша сотқа дейінгі тергеумен тікелей байланысты болса және оны жеке іс жүргізуге бөлу мүмкін болмаса, хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді қаржы полициясы органдары жүргізуі мүмкін.

19. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 186 (бірінші бөлігінде), 459 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді ұлттық қауіпсіздік органдары жүргізеді.

20. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 195 (бірінші бөлігінде), 197 (бірінші бөлігінде), 198 (екінші бөлігінде), 199 (екінші бөлігінде), 360, 407 (екінші бөлігінде), 414 (төртінші бөлігінде), 436 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді хаттама жасаған ішкі істер не қаржы полициясы органы жүргізеді.

21. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 438 (бірінші, екінші және алтыншы бөліктерінде), 439 (бірінші бөлігінде), 441 (бірінші бөлігінде), 442 (бірінші бөлігінде), 444 (бірінші бөлігінде), 448 (бірінші бөлігінде), 449 (бірінші бөлігінде), 450 (бірінші бөлігінде), 461, 464 (бірінші бөлігінде), 467 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді әскери полициясы органдары жүргізеді.

22. Осы баптың жиырма бірінші бөлігінде көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша, сондай-ақ анықтау міндетті емес және жиналған материалдары істі сотта қарау үшін негіз болып табылатын, арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері

жасаған барлық өзге де қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полициясы органдары жүргізеді.

23. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 205 (бірінші және екінші бөліктерінде), 206 (бірінші бөлігінде), 208 (бірінші бөлігінде), 211 (бірінші бөлігінде), 213 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылықтар бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді хаттаманы жасаған ішкі істер, қаржы полициясы органы жүргізеді.

24. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 233-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген қылмыстық теріс қылық бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді хаттаманы жасаған қаржы полициясы органы не кеден органы жүргізеді.

25. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 139-бабында көзделген қылмыстық теріс қылық бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді хаттаманы жасаған әділет органы жүргізеді. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 154-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген қылмыстық теріс қылық бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді, егер ол соттың жұмыста қайта қалпына келтіру туралы шешімінің орындалмауымен байланысты болса, хаттаманы жасаған әділет органы жүргізеді.

26. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 283 (бірінші бөлігінде), 333 (бірінші бөлігінде), 342 (бірінші бөлігінде), 345 (бірінші бөлігінде), 350 (бірінші бөлігінде), 375 (бірінші бөлігінде), 376 (бірінші бөлігінде), 379 (бірінші бөлігінде), 387 (бірінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылық туралы істер бойынша хаттамалық нысандағы сотқа дейінгі тергеуді ішкі істер органы не егер олар күзету іс-шаралары өткізілетін аймақта жасалған және тізбесі Заңда белгіленген күзетілетін адамдарға қарсы тікелей бағытталған болса, Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметі жүргізеді.

27. 389-бапта (бірінші бөлігінде) көзделген қылмыстық теріс қылық туралы іс бойынша сотқа дейінгі тергеуді ішкі істер органы не шекара қызметінің органдары жүргізеді.

28. 382-бапта (үшінші бөлігінде) көзделген қылмыстық теріс қылық туралы іс бойынша сотқа дейінгі тергеуді хаттаманы жасаған ішкі істер, қаржы полициясы органы не егер олар күзету іс-шаралары өткізілетін аймақта жасалған және тізбесі Заңда белгіленген күзетілетін адамдарға қарсы тікелей бағытталған болса, Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметі жүргізеді.

192-бап. Сотқа дейінгі тергеудің мерзімі

1. Сотқа дейінгі тергеу қылмыстық істің күрделілігін, тергеу әрекеттерінің көлемін және істің мән-жайын зерттеудің жеткіліктілігін ескере отырып, орынды, бірақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде белгіленген қылмыстық қудалау мерзімінің өтуінен аспайтын мерзімде аяқталуға тиіс.

Қылмыстық сот ісін жүргізудің орынды мерзімін айқындаған кезде қылмыстық істің құқықтық және нақты күрделілігі, сотқа дейінгі іс жүргізуге қатысушылардың іс жүргізетінлік құқықтарын іске асыруы, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның өз өкілеттіктерін сотқа дейінгі қудалауды уақытылы жүзеге асыру мақсатында іске асыру тәсілі сияқты мән-жайлар ескеріледі.

2. Сотқа дейінгі тергеу мерзімі арыз және хабарлама сотқа дейінгі тергеудің Бірыңғай тізілімінде тіркелген кезден бастап қылмыстық істі айыптау актісімен немесе істі медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы мәселені қарау үшін сотқа беру туралы қаулымен прокурорға жіберілген күнге дейін не іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарылған күнге дейін есептеледі.

Анықтау істері бойынша сотқа дейінгі тергеу бір айдан және алдын ала тергеу істері бойынша екі айдан аспауға тиіс.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген мерзімге қылмыстық процеске қатысушылардың осы Кодекстің 296-бабының тәртібімен қылмыстық істің материалдарымен танысу уақыты, сондай-ақ күдіктінің, жәбірленушінің шағымы бойынша қылмыстық істің сотта және прокуратурада болған уақыты, сондай-ақ істі бір органнан екінші органға берген уақыт кірмейді.

4. Осы баптың екінші бөлігінде белгіленген сотқа дейінгі тергеу мерзімі тергеушінің, анықтау бөлімі бастығының дәлелді өтінішхаты бойынша:

– істің күрделілігіне байланысты аудандық және оған теңестірілген прокурор – орынды, бірақ үш айдан аспайтын мерзімге;

– істің ерекше күрделілігіне байланысты немесе қылмыстық істің материалдарын қылмыстық қудалауды жалғастыру үшін шет мемлекетке жіберу туралы мәселені шешу кезінде – облыс прокуроры және оған теңестірілген прокурор мен олардың орынбасарлары орынды, бірақ он екі айдан аспайтын мерзімге ұзартылуы мүмкін.

5. Сотқа дейінгі тергеу мерзімін одан әрі ұзартуға тек ерекше жағдайларда істің күрделілігі ескеріле отырып жол беріледі және оны Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, оның орынбасарлары орынды, бірақ осы баптың бірінші бөлігінде белгіленген мерзімнен аспайтын мерзімге жүзеге асыра алады.

6. Сотқа дейінгі тергеудің мерзімін ұзарту туралы қаулыны тергеу бөлімінің, анықтаудың бастығы, прокурор ауданның, облыстың прокурорына және оларға теңестірілген прокурорларға сотқа дейінгі тергеу мерзімі өткенге дейін – бес тәуліктен кешіктірмей, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорға, оның орынбасарларына – он тәуліктен кешіктірмей ұсынуға міндетті.

7. Прокурор материалды қосымша тергеу үшін қайтарған кезде сотқа дейінгі тергеу прокурор белгілеген, бірақ іс қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын адамға келіп түскен кезден бастап бір айдан аспайтын мерзімде жүргізіледі. Мерзімді одан әрі ұзарту жалпы негіздерде және осы бапта көзделген тәртіппен жүргізіледі.

8. Күдікті, жәбірленуші тергеудің негізсіз созылуына шағымдануға және

прокурорға қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын адам сол мерзім ішінде істі тергеуді толық көлемінде аяқтауы қажет белгілі бір мерзімді белгілеу туралы өтінішхат білдіруге немесе осы Кодексте көзделген тәртіпте сотқа шағым беруге құқылы.

193-бап. Прокурордың сотқа дейінгі тергеу барысындағы
өкілеттіктері

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүргізу кезінде заңдардың сақталуына қадағалауды және қылмыстық қудалауды жүзеге асыра отырып, прокурор:

1) қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды тіркеуге, оны қылмыстық қудалау органына беруге не өзінің іс жүргізуіне қабылдауға және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыруға ;

2) қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды және бір қылмыстық қудалау органынан келіп түскен қолда бар материалдарды тергелу тиесілігі мен соттылығы бойынша беруге ;

3) қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздарды және хабарламаларды қабылдау және тіркеу кезінде заңдылықтың сақталуын тексеруге;

4) оқиға болған жерді қарап тексеруге қатысуға, сондай-ақ осы Кодексте көзделген өз өкілеттіктері шеңберінде басқа да іс-әрекеттерді жүзеге асыруға;

5) қандай да бір тергеу әрекеттерін жүргізу туралы нұсқаулар беруге;

6) осы Кодексте көзделген жағдайларда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның іс-әрекеттеріне және шешімдеріне санкция беруге;

7) жекелеген тергеу әрекеттерін жүргізуге қатысуға;

8) жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін сотқа дейінгі тергеу материалдарына қоса тіркеу туралы жазбаша нұсқау беруге;

9) қылмыстық қудалаудан иммунитеті мен артықшылықтары бар адамдарды қол сұғылмаушылығынан айыруға және қылмыстық жауаптылыққа тартуға келісім алу үшін ұсыным енгізуге ;

10) тексеру үшін қылмыстық қудалау органдарынан қылмыстық істерді, құжаттарды, материалдарды, соның ішінде жедел іздестіру шараларының және жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін алуға; тергеу мерзімі үзілген қылмыстық істерді одан әрі тергеу жүргізу үшін беруге;

11) тергеушінің, анықтаушының, анықтау органының заңсыз қаулыларының, сондай-ақ қылмыстық қудалау органы бастықтарының, төмен тұрған прокурордың қаулылары мен нұсқауларының күшін жоюға;

12) қылмыстық істі қосымша тергеу жүргізу үшін қайтаруға не сотқа дейінгі тергеуді толық көлемде немесе нақты адамдарға қатысты қысқартуға;

13) сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын органнан істі алуға және оны сотқа дейінгі тергеудің басқа органына беруге; айрықша жағдайларда тергеудің объективті және жеткілікті болуын қамтамасыз ету мақсатында қылмыстық қудалау органының жазбаша өтінішхаты бойынша не өз бастамашылығымен істі бір органнан екінші

органға беруге не өзінің іс жүргізуіне қабылдауға және оны осы Кодексте белгіленген тергелу тиесілігіне қарамастан тергеуге;

14) тергеушінің, анықтаушының, анықтау органының, қылмыстық қудалау органдары басшыларының, сондай-ақ төмен тұрған прокурордың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдарды қарауға;

15) тергеушіні, анықтаушыны заңдылықты бұзған кезінде сотқа дейінгі тергеуден шеттетуге;

16) тергеу мерзімдерін белгілеуге және оларды ұзартуға;

17) осы Кодексте тергеу судьясының құзыретіне жатқызылған сұрақтар қаралған кезінде қатысуға;

18) күзетпен ұсталған адамдарды заңнамада белгіленген ұстау тәртібі мен жағдайларының сақталуын тексеруге;

19) айыптау актісін, қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы бекітуге, айыпталушыны сотқа беруге және қылмыстық істі мәні бойынша қарау үшін сотқа жіберуге;

20) сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның осы Кодексте көзделген негіздер бойынша сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулысын бекітуге;

21) нәтижелерін сот прокурордың өтінішхаты бойынша іс материалдарына қоса тіркейтін, сот қаулысы бойынша тергеу әрекеттерін жүргізуді ұйымдастыруға;

22) іс жүргізу келісіміне бастамашылық жасауға және оны жасауға;

23) осы Кодексте көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыруға уәкілетті.

2. Прокурордың сотқа дейінгі тергеу сатысындағы өкілеттіктерін шектеуді Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры айқындайды.

Прокуратура органы басшысының ерекше өкілеттіктеріне:

1) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау;

2) тергеушінің, анықтаушының, анықтау органының заңсыз қаулыларының, сондай-ақ қылмыстық қудалау органы бастығының, төмен тұрған (бағынысты) прокурордың қаулылары мен нұсқауларының күшін жою; 3) сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамнан не органнан қылмыстық істі алып қою және оны сотқа дейінгі тергеуді жүргізу үшін басқа адамға не органға беру;

4) қылмыстық қудалаудан артықшылықтары бар адамдарды қол сұғылмаушылығынан айыруға және қылмыстық жауаптылыққа тартуға келісім алу үшін ұсыным енгізу;

5) қылмыстық істерді тергеу мерзімдерін ұзарту;

6) осы Кодексте көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.

3. Прокуратура басшысы қылмыстық іс бойынша осы баптың бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес қадағалауды жүзеге асыратын прокурорды (іс жүргізу прокурорын) айқындайды.

Іс жүргізу прокуроры қылмыстық іс бойынша заңдардың сақталуына қадағалауды

сотқа дейінгі тергеу басталған кезден бастап іс бойынша түпкілікті шешім қабылданғанға дейін жүзеге асырады. Іс жүргізу прокуроры ауыстырылмайды, бірақ Қазақстан Республикасы Бас Прокурордың нормативтік құқықтық актілерінде көзделген жағдайларда прокуратура басшысының шешімі бойынша басқа іс жүргізу прокурорымен ауыстырылуы мүмкін.

4. Прокурордың сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға, қылмыстық қудалау органының бастығына осы Кодексте көзделген тәртіппен берген нұсқаулары міндетті болып табылады, бірақ жоғары тұрған прокурорға шағымдалуы мүмкін. Алынған нұсқауларға жоғары тұрған прокурорға шағымдану олардың орындалуын тоқтата тұрмайды.

194-бап. Тергеу, жедел-тергеу тобының сотқа дейінгі тергеуді жүргізуі

1. Іс бойынша сотқа дейінгі тергеу ол күрделі немесе оның көлемі үлкен болған жағдайда тергеушілер және анықтау органы қызметкерлерінің тобына (тергеу, жедел-тергеу тобына) тапсырылуы мүмкін, бұл туралы қаулы шығарылады. Бұл туралы шешімді сотқа дейінгі тергеу органының бастығы қабылдауға құқылы. Қаулыда тергеу жүргізу тапсырылған барлық тергеушілер, анықтау органының қызметкерлері, оның ішінде топ жетекші – тергеуші көрсетілуге тиіс.

Күдікті, жәбірленуші, азаматтық талапкер, азаматтық жауапкер және олардың өкілдері тергеушілер, анықтау органының қызметкерлері тобының тергеу туралы қаулысымен танысуға тиіс және оларға осы топ жетекшісінен, сондай-ақ топ құрамындағы кез келген тергеушіден, анықтау органы қызметкерінен бас тарту құқығы түсіндіріледі.

2. Топқа сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын тергеушілер, анықтау органының қызметкерлері кіруі мүмкін. Мұндай топты құру туралы шешім прокурордың нұсқауы бойынша да, қылмыстық қудалау органдары бастықтарының бастамашылығы бойынша да қабылдануы мүмкін. Мұндай шешім осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген талаптарды сақтай отырып шығарылатын бірлескен қаулымен ресімделеді.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, оның орынбасары, облыстардың прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар айрықша жағдайларда тергеудің толық және объективті болмау фактілері анықталған кезде, істің күрделілігі мен маңыздылығына қарай прокурорлар, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын бір немесе бірнеше органның тергеушілері мен жедел қызметкерлері арасынан топ құра алады, бұл ретте прокурорды осы топтың жетекшісі етіп тағайындап, бұл шешімді өз қаулысымен ресімдейді.

195-бап. Топ жетекшісінің өкілеттіктері

1. Топ жетекшісі өз қаулысымен істі өз іс жүргізуіне қабылдайды, топ жұмысын ұйымдастырады, басқа тергеушілер мен анықтау органдары қызметкерлерінің іс-әрекеттеріне басшылық жасайды.

2. Қылмыстық істі толығымен немесе оның бөлігін қысқарту, сотқа дейінгі тергеу материалдарын біріктіру және бөлу, сондай-ақ сот санкция беретін бұлтартпау шараларын қолдану және оларды ұзарту туралы шешімдерді топ жетекшісі ғана қабылдайды.

3. Тергеу нәтижелері осы Кодекске сәйкес топ жетекшісі қол қоятын іс жүргізу актісімен ресімделеді.

4. Топ жетекшісі басқа тергеушілер жүргізетін тергеу әрекеттеріне қатысуға, қылмыстық іс бойынша осы Кодексте белгіленген тәртіппен тергеу әрекеттерін жеке өзі жүргізуге және шешімдер қабылдауға құқылы.

5. Жетекші болып тағайындалған прокурор тергеушінің осы Кодексте көзделген барлық өкілеттіктерін пайдаланады.

196-бап. Анықтау органдарының алдын ала тергеу жүзеге асырылатын істер бойынша қызметі

1. Алдын ала тергеуді жүзеге асыру қажет болған қылмыс белгілері болған жағдайда анықтау органы сотқа дейінгі тергеуді бастауға және қылмыс іздерін анықтау және бекіту бойынша кейінге қалдырылмайтын тергеу әрекеттерін: қарап тексеруді, тінтуді, алуды, куәландыруды, күдіктілерді ұстау мен олардан жауап алуды, жәбірленушілер мен куәлардан жауап алуды және басқа да тергеу әрекеттерін жүргізуге құқылы. Анықтау органы анықталған қылмыстық құқық бұзушылық пен сотқа дейінгі тергеудің басталғаны туралы прокурорды дереу хабардар етеді.

2. Кейінге қалдырылмайтын тергеу әрекеттерін орындағаннан кейін, бірақ сотқа дейінгі тергеу басталған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірмей, анықтау органы тергелу тиесілігі туралы мәселелер болмаған кезде бұл туралы жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорды жазбаша хабардар ете отырып, істі дәл сол органның тергеушісіне беруге міндетті. Қалған жағдайларда қылмыстық іс прокурорға тергелу тиесілігін айқындау үшін беріледі.

3. Істі тергеушіге бергеннен кейін анықтау органы ол бойынша тергеу әрекеттерін және жедел іздестіру шараларын тек тергеушінің тапсырмасы бойынша ғана жүргізе алады. Қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамды анықтау мүмкін болмаған істі тергеушіге берген жағдайда, тергеушіні нәтижелері туралы хабардар етумен анықтау органы қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамды анықтау үшін іздестіру шараларын жүргізуге міндетті.

197-бап. Тергеу әрекеттерін жүргізудің жалпы қағидалары

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам заңмен көзделген адамдарды тергеу әрекеттеріне қатысуға тарта отырып, олардың жеке басын анықтайды, оларға құқықтары мен міндеттерін, сондай-ақ тергеу әрекетін жүргізудің тәртібін түсіндіреді.

2. Кейінге қалдырылмайтын жағдайларды қоспағанда, тергеу әрекетін түнгі уақытта жүргізуге жол берілмейді.

3. Тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде техникалық құралдар қолданылуы және

қылмыстық құқық бұзушылықтың іздері мен заттай дәлелдемелерді анықтаудың, бекіту мен алудың ғылыми негізделген тәсілдері пайдаланылуы мүмкін.

4. Тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде азаптаулар, күш қолдануға, қорқытуға және өзге де заңсыз шараларды қолдануға, қатыгез іс-әрекеттерге сол сияқты оған қатысушы адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп туғызуға жол берілмейді.

5. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тергеу әрекеттеріне қылмыстық қудалау органының басқа да қызметкерлерін тартуға құқылы.

6. Осы Кодекстің 255-бабы үшінші бөлігінің 2) тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, 220-бабының он үшінші және он төртінші бөліктерінде, 252, 255-баптарында көзделген тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде куәгерлерді тарту міндетті болады.

Қалған жағдайларда тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде барысы мен нәтижелерін бекітетін техникалық құралдар міндетті түрде қолданылады.

Техникалық бекіту құралдары болмаған немесе оларды қолдану мүмкін болмаған жағдайда тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде куәгерлер тартылады.

Барысы мен нәтижелерін бекітетін техникалық құралдарды қолдану тәртібін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры тиісті мемлекеттік органдармен келісу бойынша айқындайды.

198-бап. Сотқа дейінгі тергеу барысында шығарылатын қаулылар

Сотқа дейінгі тергеу процесінде осы Кодекске сәйкес қандай да бір іс жүргізу шешімін қабылдау кезінде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қаулы шығарады, онда оның жасалған орны мен уақыты, тегі және лауазымы, қабылданатын шешімнің мәні мен негіздері, қаулының осы Кодекстің қай баптарына негізделіп шығарылғаны көрсетіледі.

Қаулының көшірмесі жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жіберіледі.

199-бап. Тергеу әрекетінің хаттамасы

1. Тергеу әрекетінің хаттамасы тергеу әрекетін жүргізу барысында немесе тікелей ола аяқталғаннан кейін жасалады.

2. Хаттама қолмен жазылуы, машинкамен не компьютермен басу тәсілі арқылы жасалуы мүмкін. Хаттаманың толық болуын қамтамасыз ету үшін стенографиялау, киноға түсіру, дыбыс және бейнежазба немесе өзге де техникалық құралдар қолданылуы мүмкін. Стенографиялық жазба, дыбыс және бейнежазба материалдары немесе өзге ақпарат хаттамаға тіркеліп, жеткізгіш іспен бірге сақталады.

3. Хаттамада: тергеу әрекетін жүргізу орны мен күні; оның басталу және аяқталу уақыты минутына дейін дәл; тергеу әрекетін жүргізген адамның лауазымы мен тегі, тергеу әрекетіне қатысқан әрбір адамның тегі, аты, әкесінің аты көрсетіледі.

Хаттамада іс жүргізу әрекеттері олардың болған ретімен, оларды жүргізу кезінде анықталған іс үшін маңызы бар мән-жайлар, сондай-ақ тергеу әрекетін жүргізуге қатысқан адамдардың мәлімдемелері жазылады.

4. Осы Кодекстің 97-бабы қолданылған жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тергеу әрекетінің хаттамасында жәбірленушінің жеке басы, оның өкілі, сондай-ақ куәлар (куәгерлер) туралы деректерді келтірмейді, қорғалатын адам өзі қатысатын тергеу әрекеттерінің хаттамаларында таңдайтын адамның бүркеншік аты мен қолтаңбасын қолданады.

5. Егер тергеу әрекетін жүргізу кезінде фотосуретке түсіру, киноға түсіру, дыбыс және бейнежазба немесе өзге де техникалық құралдар қолданылса не іздің көшірме бедері мен таңбасы жасалса, сызбалар, схемалар, жоспарлар жасалса, онда хаттамада оны жүргізу барысында қолданылған ғылыми-техникалық құралдар, оларды пайдалану талаптары мен тәртібі, бұл құралдар қолданылған объектілер және алынған нәтижелер көрсетілуге тиіс. Хаттамада бұған қоса ғылыми-техникалық құралдарды қолданудың алдында бұл туралы тергеу әрекетін жүргізуге қатысқан адамдардың хабардар етілгені көрсетілуге тиіс.

6. Хаттама танысу үшін тергеу әрекетін жүргізуге қатысқан барлық адамдарға ұсынылады. Оларға хаттамаға енгізілуге тиіс ескертпелер жасау құқығы түсіндіріледі. Хаттамаға енгізілген барлық ескертпелер, толықтырулар, түзетулер ескертілуге және осы адамдардың қолтаңбаларымен куәландырылуға тиіс.

7. Хаттамаға оны жасаған лауазымды адам, жауап алынған адам, аудармашы, маман, куәгерлер және тергеу әрекетін жүргізуге қатысқан барлық өзге де адамдар қол қояды. Тергеу әрекетінің хаттамасына қол қоюдан бас тартылған немесе қол қою мүмкін болмаған жағдайда бұл фактіні куәландыру осы Кодекстің 123-бабының сегізінші және оныншы бөліктеріне сәйкес жүргізіледі.

8. Хаттамаға тергеу әрекетін жүргізу кезінде орындалған фотографиялық негативтер мен суреттер, кинотаспалар, диапозитивтер, фонограммалар, бейнежазба кассеталары, өзге ақпарат жеткізгіштер, сызбалар, жоспарлар, схемалар, іздің көшірме бедерлері мен таңбалары қоса тіркеледі.

9. Егер тергеу әрекетін жүргізу барысында маман өз зерттеу нәтижелері бойынша ресми құжат жасаса, бұл құжат хаттамаға қоса тіркеледі, бұл туралы хаттамаға тиісті жазба жасалады.

200-бап. Қылмыс жасауға және басқа да заң бұзушылықтарға ықпал еткен мән-жайларды жою жөніндегі ұсыным

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде қылмыстық құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен мән-жайларды анықтай отырып, тиісті мемлекеттік органдарға, ұйымдарға немесе онда басқарушылық функцияларды орындайтын адамдарға осы мән-жайларды немесе басқа да заң бұзушылықтарды жою жөніндегі шаралар қолдану туралы ұсыным енгізуге құқылы.

2. Ұсынымдар қолданған шаралар туралы міндетті түрде хабардар етумен бір ай мерзімде қаралуға тиіс.

201-бап. Сотқа дейінгі тергеу деректерін жария етуге жол
б е р м е у

1. Сотқа дейінгі тергеу деректері жария етілмеуге тиіс. Олар, егер бұл тергеу мүдделеріне қайшы келмесе және басқа адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзуға байланысты болмаса, прокурордың рұқсатымен қандай көлемде жария ету мүмкін деп танылса, сол көлемде жария етілуі мүмкін.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін адам қорғаушыға, куәларға, жәбірленушіге, азаматтық талапкерге, азаматтық жауапкерге немесе олардың өкілдеріне, сарапшыға, маманға, аудармашыға, куәгерлерге және тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде қатысқан басқа да адамдарға өзінің рұқсатынсыз істегі мәліметтерді жария етуге жол берілмейтіні туралы ескертеді, бұл туралы аталған адамдардан жауаптылық туралы ескертумен қолхат алынады.

25-тарау. Адамды күдікті деп тану және күдікті әрекетінің саралануын айқындау

202-бап. Адамды күдікті деп тану туралы жариялау

1. Адамның қылмыс жасағанын көрсететін деректер болған кезде, соның ішінде 128-бабы екінші бөлігінің 1) – 4) тармақтарында көзделген мән-жайлар болған кезде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы Кодекстің 139-бабын қолдану кезінде адамды күдікті деп тану туралы қаулы шығарады.

2. Адамды күдікті деп тану туралы қаулыда:

1) оның жасалған уақыты мен орны, қаулыны кім жасағаны; күдікті деп танылатын адамның тегі, аты және әкесінің аты, оның туған күні, айы, жылы және туған жері;

2) оны жасаған уақыты мен орны көрсетіле отырып, күдік келтірген адам жасаған қылмыстың қысқаша сипаттамасы;

3) осы қылмыс үшін жауаптылықты көздейтін қылмыстық заң (бап, бөлік, тармақ) көрсетілуге тиіс.

Кәсіби және қызметтік міндеттерін орындауға байланысты қылмыстар жасаған адвокатты, прокурорды, тергеушіні, анықтаушыны, тергеу бөлімінің бастығын, анықтау органының бастығын күдікті деп тану туралы қаулыны прокуратура басшысы бекітеді.

Адамды күдікті деп тану туралы қаулы сол адамға жарияланады. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам өзіне қатысты күдікті деп тану туралы қаулы шығарылған адамға бұл туралы қаулыда белгі жасап, күдіктінің құқықтарын түсіндіруге және оған сол қаулының көшірмесін тапсыруға міндетті.

3. Адамды күдікті деп тану туралы қаулының көшірмесі ол шығарылғаннан кейін жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жіберіледі.

203-бап. Күдікті әрекетінің саралануын айқындау

1. Адамның қылмыс жасағаны туралы күдікті растайтын оған қатысты жеткілікті дәлелдемелер болған кезде прокурор, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктінің әрекетін саралау туралы дәлелді қаулы шығарады.

Кәсіби және қызметтік міндеттерін орындауға байланысты қылмыстар жасаған адвокаттың, прокурордың, тергеушінің, анықтаушының, тергеу бөлімі бастығының, анықтау органы бастығының әрекетін саралау туралы қаулыны прокуратура басшысы б е к і т е д і .

2. Прокурор, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы жарияланатын күн туралы хабарлайды және бір мезгілде оған қорғаушы шақыру не оның қатысуын қамтамасыз ету туралы өтініш жасау құқығын т ү с і н д і р е д і .

3. Осы Кодекстің қағидаларына сәйкес қорғаушының қатысуы міндетті істер бойынша прокурор, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам, егер қорғаушыны күдіктінің өзі, оның заңды өкілі не оның тапсырмасы немесе оның келісімі бойынша басқа да адамдар шақырмаған болса, оның келуін қамтамасыз ету бойынша шаралар қ о л д а н а д ы .

4. Күдікті әрекетінің саралануын айқындаған кезде іс материалдарына, егер ол бұрын жасалмаған болса, прокурор, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам куәландырған жеке басты куәландыратын құжаттың көшірмесі қоса тіркеледі.

5. Күдіктінің, айыпталушының жеке басын куәландыратын құжаты болмаған не жоғалған, оны жоғалтқан жағдайда, оны құжаттаудың тәртібі сотқа дейінгі тергеуді жүргізуге уәкілетті органдардың бірлесіп айқындалған бұйрықпен уәкілетті орган жүргізеді.

204-бап. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы

1. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыда:

1) оның жасалған уақыты мен орны, хаттаманы кім жасағаны; күдіктінің тегі, аты және әкесінің аты, туған күні, айы, жылы және туған жері;

2) оның жасалған уақыты мен орны, сондай-ақ осы Кодекстің 113-бабына сәйкес дәлелдеуге жататын өзге де мән-жайларды көрсете отырып, адам жасады деп күдік келтірген қылмыстың сипаттамасы;

3) адам жасады деп күдік келтірілген қылмыс үшін жауаптылықты көздейтін қылмыстық заң (бап, бөлік, тармақ) көрсетіледі.

2. Бірнеше қылмыс жасады деп күдік келтірген кезде күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыда қылмыстық заң баптарының (бөліктерінің, тармақтарының) әрқайсысы бойынша нақты қандай әрекеттер (әрекетсіздік) жасады деп күдік келтірілетіні к ө р с е т і л у г е т и і с .

3. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулының көшірмесі ол шығарылғаннан кейін жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жіберіледі.

205-бап. Күдіктінің келу міндеттілігі

1. Өзіне қатысты күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасы қолданылмаған күдікті жазбаша хабарлама-шақыру қағазы арқылы жауап алуға шақырылады. Хабарлама телефонограмма немесе жеделхат арқылы да берілуі мүмкін.

2. Шақыру қағазында кім, қайда және кімге шақырылатыны, келетін күні мен сағаты, сондай-ақ келмей қалуының салдары көрсетілуге тиіс.

3. Шақыру қағазы күдіктіден қолхат алып тапсырылады, ал ол уақытша болмаған жағдайда күдіктіге беру үшін жауап алуға шақырылып отырған күдіктіге шақыру қағазын беруге міндетті кәмелетке толған отбасы мүшесіне тапсырылады немесе тұрғын үй-пайдалану ұйымына немесе тұрғылықты жері бойынша әкімшілікке не жұмыс орны бойынша әкімшілікке беріледі. Күдікті басқа да байланыс құралдарын пайдалану арқылы да шақырылуы мүмкін. Күдікті Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерде болған және сотқа дейінгі тергеу органдарына келуден жалтарған жағдайларда, хабарлама республикалық бұқаралық ақпарат құралдарында, сондай-ақ жалпыға қол жетімді телекоммуникациялық желілерде, ал оның тұрып жатқан жері белгілі болған жағдайда, күдіктінің тұрып жатқан жері бойынша бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады.

4. Өзіне қатысты күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасы қолданылмаған күдікті сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның шақыруы бойынша белгіленген мерзімде келуге міндетті.

5. Күдікті белгіленген мерзімде келмей қалу себептері туралы және дәлелді себептер болғанда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамды хабардар етуге міндетті.

6. Дәлелсіз себептермен келмей қалған жағдайларда күдікті күштеп әкелінуі мүмкін.

7. Күзетпен ұсталған күдікті қамау орнының әкімшілігі арқылы шақырылады және жеткізіледі.

206-бап. Күдіктіге оның әрекетін саралау туралы қаулыны жария ету тәртібі

1. Күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы, егер қорғаушының қатысуы заң бойынша міндетті болса немесе бұл туралы күдікті өтініш білдірсе, қорғаушының қатысуымен және қаулы шығарылған кезден бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей жария етіледі. Күдікті немесе оның қорғаушысы келмей қалған жағдайда қаулы жиырма төрт сағат өткеннен кейін де жариялануы мүмкін.

2. Күштеп әкелінген күдіктіге қаулы ол күштеп әкелінген күні жарияланады. Бұл ретте сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыны жариялау кезінде қорғаушының қатысуы заң бойынша міндетті болған жағдайларда қорғаушының қатысуын қамтамасыз ету шараларын қолдануға тиіс.

3. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктінің жеке басын

анықтағаннан кейін және қорғаушының қорғауды жүргізу тапсырмасын тексергеннен кейін күдіктіге және оның қорғаушысына күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыны жариялады.

4. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктіге күдік келтірудің мәнін түсіндіруге міндетті.

5. Осы баптың үшінші және төртінші бөліктерінде көрсетілген іс-әрекеттерді орындау күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыны жариялау күні мен сағаты көрсетіле отырып, күдіктінің, қорғаушының және тергеушінің қолтаңбаларымен куәландырылады.

6. Күдікті қол қоюдан бас тартқан жағдайда, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырған адам және егер, күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыны жариялау кезінде қатысқан болса, қорғаушы күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыда күдіктіге қаулы мәтінінің жарияланғанын куәландырады.

7. Күдіктіге күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулының көшірмесі тапсырылады.

8. Күдікті Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерде болған және қылмыстық қудалау органдарына келуден жалтарған жағдайда – сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам, ал қорғаушы келген жағдайда қорғаушы да, күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулыда оның Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерде болуына және сотқа дейінгі тергеу органдарына келуден жалтаруына байланысты күдікті жариялау мүмкін еместігін куәландырады.

Егер күдіктінің тұрып жатқан жері белгілі болса, қаулының көшірмесі оған байланыс құралдарын пайдалану арқылы, оның ішінде почта арқылы да жіберіледі. Қажет болған жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам прокурордың келісімімен республикалық бұқаралық ақпарат құралдарында, күдіктінің тұрып жатқан жері бойынша бұқаралық ақпарат құралдарында, сондай-ақ жалпыға қол жетімді телекоммуникациялық желілерде күдіктінің әрекетін саралау туралы хабарламаны жариялауды ұйымдастыруға құқылы.

207-бап. Күдіктінің әрекетін саралауды өзгерту және толықтыру

1. Егер сотқа дейінгі тергеуді жүргізген кезде күдікті әрекетін саралауды өзгерту және толықтыру үшін негіздер туындаса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы Кодекстің 204-бабының талаптарын сақтай отырып, күдіктінің әрекетін саралау туралы жаңа қаулы жасауға және оны осы Кодекстің 205, 206-баптарында белгіленген тәртіппен күдіктіге жариялауға міндетті. Күдікті әрекетінің түпкілікті саралануы соңғы қаулының шығарылған күні бойынша айқындалады.

2. Алдын ала тергеу барысында жария етілген күдік қандай да бір бөлігінде расталмаса, тергеуші өзінің қаулысымен осы бөліктегі қылмыстық қудалауды қысқартады, бұл туралы қабылданған шешімнің көшірмесін табыс ете отырып, күдіктіні және процестің басқа да қатысушыларын хабардар етеді.

26-тарау. Жауап алу және беттестіру

208-бап. Жауап алуға шақыру тәртібі

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырған адам куә, жәбірленуші, күдіктіні жауап алуға шақыру қағазы арқылы шақырады.

Шақыру қағазында жауап алуға шақырылатын адамның тегі, аты, әкесінің аты, шақыратын адамның тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, жауап алуға келетін мекенжай мен уақыты бойынша шақыртылатыны, жауап алуға келетін уақыт (күні, сағаты), адвокат шақыру құқығы, сондай-ақ дәлелсіз себептермен келмеудің салдары көрсетіледі.

Шақыру қағазы жауап алуға шақырылатын адамға одан қолхат алып тапсырылады не байланыс құралдарының көмегімен беріледі. Жауап алуға шақырылатын адам уақытша болмаған жағдайда, шақыру қағазы оның кәмелетке толған отбасы мүшесіне не жергілікті атқарушы органның өкіліне, оның жұмыс орны бойынша әкімшілікке немесе сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның тапсырмасы бойынша шақыру қағазын жауап алуға шақырылатын адамға беруге міндетті өзге адамдар мен ұйымдарға тапсырылады.

Жауап алынатын адам өзге байланыс құралдарын пайдалана отырып, шақырылуы мүмкін.

Күзетпен ұсталған күдікті жауап алуға ол күзетпен ұстау орнының әкімшілігі арқылы шақырылады және жеткізіледі.

2. Жауап алуға шақырылатын адам белгіленген уақытта келуге не келмей қалу себептері туралы сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамды алдын ала хабардар етуге міндетті. Жауап алуға шақырылатын адам дәлелсіз себептермен келмеген жағдайда күштеп әкелінуі мүмкін не оған осы Кодексте көзделген өзге де іс жүргізетінлік мәжбүрлеу шаралары қолданылуы мүмкін.

3. Он сегіз жасқа толмаған адам жауап алуға оның заңды өкілдері арқылы, ал олар болмаған кезде қорғаншы және қамқоршы орган арқылы не оның жұмыс немесе оқу орны бойынша әкімшілігі арқылы шақырылады.

4. Әскери қызметші жауап алуға әскери бөлім командованиесі арқылы шақырылады.

209-бап. Жауап алу орны, уақыты мен ұзақтығы

1. Жауап алу алдын ала тергеу жерінде жүргізіледі. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қажет деп тапқан жағдайда жауап алуды жауап алынатын адам тұратын жерде жүргізуге құқылы.

2. Жауап алу кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларды қоспағанда, күндізгі уақытта жүргізіледі.

3. Жауап алу үзіліссіз төрт сағаттан артық жүргізілмеуге тиіс. Жауап алуды демалу мен ас ішуге арналған кемінде бір сағат үзілістен кейін жалғастыруға жол беріледі, бұл

ретте жауап алудың бір күн ішіндегі жалпы ұзақтығы сегіз сағаттан аспауға тиіс. Медициналық айғақтар болған жағдайда жауап алудың ұзақтығы дәрігердің жазбаша қорытындысының негізінде белгіленеді.

4. Кәмелетке толмаған адамнан жауап алу тәуліктің күндізгі уақытында жүргізіледі және үзіліссіз екі сағаттан артық, жалпы алғанда күніне төрт сағаттан артық жүргізіле алмайды. Кәмелетке толмаған адам қатты шаршаған жағдайда, жауап алу осындай кезең өткенге дейін үзілуі мүмкін.

210-бап. Жауап алуды жүргізудің жалпы қағидалары

1. Жауап алудың алдында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам жауап алынатын адамның жеке басын анықтауға тиіс. Егер жауап алынатын адамның іс бойынша іс жүргізіліп отырған тілді білетін-білмейтіні күмән келтірсе, оның айғақтарды қай тілде бергісі келетіні анықталады.

2. Жауап алуға шақырылған адамға одан кім ретінде, қандай қылмыстық іс бойынша жауап алынатыны хабарланады, осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі, бұл туралы хаттамаға белгі қойылады.

Бір іс бойынша шақырылған адамдар басқа жауап алынатын адамдардан бөлек жауап береді. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам бір іс бойынша жауап алуға шақырылған адамдардың жауап алу басталғанға дейін бір-бірімен сөйлесе алмауы үшін ш а р а л а р қ о л д а н а д ы .

3. Жауап алу жауап алынатын адамға істің өзіне белгілі болған мән-жайларын айтуды ұсынудан басталады. Егер жауап алынатын адам іске мүлде қатысы жоқ мән-жайлар туралы айтатын болса, оған бұл туралы ескертілуге тиіс.

4. Еркін баяндау аяқталғаннан кейін жауап алынып отырған адамға айғақтарды нақтылауға және толықтыруға бағытталған сұрақтар қойылуы мүмкін. Жетектеуші сұрақтар қоюға тыйым салынады.

5. Егер айғақтар цифрлық деректермен немесе есте сақтау қиын өзге де мәліметтермен байланысты болса, жауап алынатын адам өзінің өтінішхаты бойынша немесе оның келісімімен хаттамаға қоса тіркелуі мүмкін құжаттар мен жазбаларды п а й д а л а н у ғ а құқылы.

6. Егер жауап алу барысында жауап алынып отырған адамға заттай дәлелдемелер мен құжаттар көрсетілсе, басқа тергеу әрекеттерінің хаттамалары жария етілсе, аудио және (немесе) бейнежазба, киноға түсіру материалдары тыңдатылса, онда бұл туралы жауап алу хаттамасында тиісті жазба жасалады. Бұл ретте хаттамада жауап алынып отырған адамның оған көрсетілген дәлелдемелер, жария етілген хаттамалар, тыңдатылған тергеу әрекеттерінің аудио және бейнежазбалары, киноға түсірілгендер бойынша берген айғақтары көрсетіледі.

7. Мылқау немесе саңырау куәдан, жәбірленушіден, күдіктіден, айыпталушыдан жауап алу сурдоаударма дағдыларын игерген адамның қатысуымен жүзеге асырылады. Мұндай адамның жауап алуға қатысуы хаттамада көрсетіледі.

8. Жауап алынатын адамның психикалық немесе өзге ауыр наукасы болған кезде, одан жауап алу дәрігердің рұқсатымен және оның қатысуымен жүзеге асырылады.

9. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның шешімі бойынша, сондай-ақ күдіктінің, айыпталушының, куәнің немесе жәбірленушінің өтініші бойынша жауап алу кезінде аудиодыбыс және бейнежазба қолданылуы мүмкін. Мұндай аудиодыбыс пен бейнежазбаның қолданылғаны туралы жауап алынатын адам жауап алу басталғанға дейін хабарланады.

10. Аудиодыбыс және бейнежазба жауап алудың барысын толығымен көрсетуге және жауап алынатын адамдардың айғақтарын толық қамтуға тиіс. Жауап алудың бір бөлігін аудиодыбыс және бейнежазбаға түсіруге, сондай-ақ сол жауап алудың барысында берілген айғақтарды жазып алу үшін арнайы қайталауға жол берілмейді.

11. Жауап алу аяқталғаннан кейін аудиодыбыс және бейнежазба толығымен жауап алынып отырған адамға тыңдатылып көрсетіледі. Жауап алынып отырған адамның аудиодыбыс– және бейнежазбаға жасаған айғақтарын толықтырулары да фонограммаға және бейнеграммаға енгізіледі. Аудиодыбыс және бейнежазба жауап алынатын адамның олардың дұрыстығын куәландыратын мәлімдемесімен аяқталады.

12. Жауап алу барысында аудиодыбыс және бейнежазба қолданылып алынған айғақтар жауап алу хаттамасына енгізіледі. Жауап алу хаттамасы сондай-ақ аудиодыбыс және бейнежазба қолданылғаны және бұл туралы жауап алынып отырған адамға хабарланғаны туралы белгіні; техникалық құралдар, аудиодыбыс және бейнежазба жағдайлары мен оны тоқтата тұру фактілері, тоқтатудың себептері мен ұзақтығы туралы мәліметтерді; жауап алынып отырған адамның аудиодыбыс және бейнежазбаны қолдану себебі жөніндегі мәлімдемесін; жауап алынып отырған адамға аудиодыбыс және бейнежазбаның тыңдатылғаны туралы белгіні; жауап алынып отырған адамның және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның хаттаманың және аудиодыбыс және бейнежазбаның дұрыстығын куәландырғанын қамтуға тиіс. Дыбыс жазба мен бейне жазба іспен бірге сақталады және сотқа дейінгі тергеу аяқталғаннан кейін олар мөрмен бекітіледі.

211-бап. Қосымша (қайта) жауап алу

Қосымша (қайта) жауап алу осы Кодекстің 210-бабында көзделген қағидаларды сақтай отырып, мынадай:

1) осы Кодекстің 209-бабында көзделген жауап алу ұзақтығы жауап алынатын адамның істің өзіне белгілі болған барлық мән-жайлары туралы айғақтар беруге жеткіліксіз болған;

2) жауап алынған адам бұрын берген айғақтарын толықтыруға немесе өзгертуге ниет білдіргенде не тергелетін істің мән-жайлары бойынша өзінің бұрын берген айғақтарын нақтылау немесе толықтыру қажеттігі туындаған;

3) бұрын жауап алынған адамға іс үшін маңызды жаңа сұрақтар туындаған жағдайларда жүргізіледі.

1. Жауап алудың барысы мен нәтижелері осы Кодекстің 199-бабының талаптары сақтала отырып жасалған хаттамада көрсетіледі.

Айғақтар бірінші жақтан және мүмкіндігінше сөзбе-сөз жазылады. Сұрақтар мен олардың жауаптары жауап алу кезіндегі реті бойынша жазылады. Хаттамада жауап алуға қатысқан адамдардың сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қабылдамаған сұрақтары да немесе жауап алынып отырған адам жауап беруден бас тартқан сұрақтар да, оларды қабылдамаудың немесе олардан бас тартудың себептері көрсетіле отырып, қ а м т ы л у ғ а т и і с .

2. Бірінші жауап алу хаттамасында жауап алынып отырған адамның жеке басы туралы деректер, оның ішінде: тегі, аты, әкесінің аты, туған күні мен жері, азаматтығы, ұлты, білімі; отбасылық жағдайы, жұмыс орны, қызмет түрі немесе лауазымы, тұрғылықты жері, сондай-ақ осы Кодекстің 199-бабының төртінші бөлігінің қағидаларына сәйкес істің мән-жайлары бойынша қажетті болуы мүмкін басқа да м ә л і м е т т е р к ө р с е т і л е д і .

Кейінгі жауап алуларда жауап алынып отырған адамның жеке басы туралы деректерді, егер олар өзгермеген болса, оның тегін, атын, әкесінің атын көрсетумен ш е к т е л у г е б о л а д ы .

Күдіктіден жауап алу хаттамасында бұрын сотталғандығының бар-жоғы көрсетіледі .

3. Жауап алынып отырған адам схемалар, сызбалар, суреттер, диаграммалар жасай алады, олар хаттамаға қоса тіркеліп, онда бұл туралы белгі қойылады.

4. Хаттамада жауап алуға қатысқан барлық адамдар көрсетіледі. Олардың әрқайсысы хаттамаға, сондай-ақ оған жасалған барлық толықтырулар мен н а қ т ы л а у л а р ғ а қ о л қ о ю ғ а т и і с .

5. Еркін әңгімелесуден кейін жауап алынып отырған адам өз айғақтарын өз қолымен жазуға құқылы. Жауап алынып отырған адам айғақтарын өз қолымен жазғаннан және оларға қол қойғаннан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам толықтырушы және нақтылаушы сұрақтар қоюы мүмкін.

6. Жауап алу аяқталғаннан кейін хаттама оқып шығу үшін жауап алынып отырған адамға ұсынылады не оның өтініші бойынша дауыстап оқылады. Жауап алынып отырған адамның хаттамаға толықтыру мен нақтылау енгізу туралы талабы міндетті т ү р д е о р ы н д а л у ғ а т и і с .

7. Айғақтармен танысу фактісі және олардың жазылуының дұрыстығын жауап алынып отырған адам хаттаманың соңында өз қолын қою арқылы куәландырады. Жауап алынып отырған адам сонымен қатар хаттаманың әрбір бетіне де қол қояды. Жауап алынып отырған адам хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам бас тарту себептерін анықтайды, оларды хаттамаға енгізеді және хаттаманы өзінің қолтаңбасымен куәландырады.

8. Егер жауап алынып отырған адам дене бітімі кемістігіне немесе өзге де себептердің салдарынан хаттамаға өзі қол қою мүмкіндігінен айырылса, оның өтініші бойынша хаттамаға қорғаушы, жауап алынып отырған адам сенетін өкіл немесе өзге адам қол қояды, бұл туралы хаттамада белгі қойылады.

9. Егер жауап алуға аудармашы не сурдоударма дағдыларын игерген адам қатысса, онда олар да хаттаманың әрбір бетіне және тұтас хаттамаға қол қояды. Ол жауап алынатын адамның өз қолымен жазған айғақтарының аудармасына да қол қояды.

213-бап. Техникалық құралдарды пайдалана отырып, бейнебайланыс режимінде жауап алудың (қашықтықтан жауап алу) е р е к ш е л і к т е р і

1. Жәбірленушіден, куәдан техникалық құралдар пайдаланыла отырып, оны өзі аумағында болған не тұратын ауданның не облыстың сотқа дейінгі тергеу органына шақыру арқылы бейнебайланыс режимінде жауап алу (қашықтықтан жауап алу) жүргізілуі мүмкін. Қашықтықтан жауап алу барысында іс жүргізу әрекетіне қатысушылар тікелей трансляциядан жауап алынып жатқан адамның айғақтарын т і к е л е й қ а б ы л д а й д ы .

Қ а ш ы қ т ы қ т а н ж а у а п а л у :

1) адамның денсаулық жағдайы немесе басқа да дәлелді себептер бойынша қылмыстық істі тергеу жеріндегі (қарау) қылмыстық процесті жүргізетін органға т і к е л е й к е л у і м ү м к і н б о л м а й т ы н ;

2) адамның қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажет болатын;

3) жасы толмаған немесе кәмелетке толмаған куәдан, жәбірленушіден жауап алу ж ү р г і з і л г е н ;

4) осындай шараларды қолдану сотқа дейінгі тергеу мерзімінің сақталуын қ а м т а м а с ы з е т у қ а ж е т б о л ғ а н ;

5) жауап алу қиындатылатын немесе артық шығындармен байланысты болатынына негіздер беретін себептер болған жағдайларда жүргізіледі.

2. Қашықтықтан жауап алуды жүргізу туралы шешімді сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам өз бастамашылығымен немесе тараптың немесе қылмыстық процеске басқа да қатысушылардың өтінішхаты бойынша немесе прокурордың нұсқауы бойынша, осы Кодекстің 188-бабының тәртібімен тапсырма жібере отырып, қ а б ы л д а й д ы .

Қашықтықтан жауап алған кезде техникалық құралдар мен технологияларды пайдалану сурет пен дыбыстың тиісінше сапасын, сондай-ақ ақпараттық қауіпсіздікті қ а м т а м а с ы з е т у г е т и і с .

3. Бейнебайланыс режимінде жүргізілетін тергеу әрекетінің барысы мен нәтижелері осы Кодекстің 199-бабының талаптарына сәйкес сотқа дейінгі тергеу органы жасайтын хаттамада көрсетіледі. Қашықтықтан жауап алу хаттамасында оның көмегімен тергеу әрекеті жүргізіліп қолданылған техникалық бейнежазба құралдары туралы белгі

қ о й ы л а д ы .

Жауап алынатын адамның хаттамаға толықтырулар мен нақтылаулар енгізу туралы талаптары міндетті орындалуға тиіс.

Хаттама оған қол қойылғаннан кейін істі тергеуді жүзеге асыратын адамға жіберіледі.

4. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында адамнан оның өтінішхаты бойынша оны тануды болдырмайтын сыртқы келбеті мен дауысы өзгертіле отырып, бейнебайланыс режимінде жауап алынуы мүмкін.

214-бап. Куәдан және жәбірленушіден жауап алудың ерекшеліктері

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын тұлға бір іс бойынша жауап алу үшін бірінші рет шақырылған куәлар, жәбірленушілер жауап алу басталғанға дейін өзара сөйлеспейтіндей шаралар қолданады.

2. Жауап алу алдында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам куәнің, жәбірленушінің күдіктіге қандай қатысы бар екенін анықтайды, оларға іс жүргізу құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, айғақтар беруден бас тартқаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертеді. Бұл ретте сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам куәнің, жәбірленушінің өзінің, жұбайының (зайыбының), жақын туыстарының, қылмыстық құқық бұзушылық жасағанын әшкерелейтін, сондай-ақ діни қызметшінің тәубе үстінде оған (оларға) ішкі сырын сеніп ашқан адамдарға қарсы айғақтар беруден бас тартуға құқылы екенін түсіндіруге міндетті. Бұл құқықты пайдаланбаған куә, жәбірленуші көрінеу жалған айғақтар бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы ескертіледі.

3. Егер куә жауап алуға заң көмегін көрсету үшін шақырылған адвокатпен бірге келсе, онда адвокат жауап алу кезінде қатысады. Жауап алу аяқталғаннан кейін адвокат ескертулер беруге және жауап алу хаттамасына енгізілуге тиіс жауап алудың мәні бойынша өтініш білдіруге құқылы.

4. Қалған жағдайда куә мен жәбірленушіден жауап алу осы Кодекстің 210-бабының қағидалары бойынша жүргізіледі.

215-бап. Кәмелетке толмаған куәдан немесе жәбірленушіден жауап алу ерекшеліктері

1. Он төрт жасқа дейінгі кәмелетке толмаған куәдан немесе жәбірленушіден жауап алуға қатысуы үшін, ал сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның қарауы бойынша он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі куәдан немесе жәбірленушіден жауап алуға қатысуы үшін педагог және/немесе психолог шақырылады. Кәмелетке толмаған куәдан немесе жәбірленушіден жауап алу кезінде оның заңды өкілдері қатысуға құқылы.

2. Он алты жасқа дейінгі куәлар мен жәбірленушілерге айғақтар беруден бас тартқаны және көрінеу жалған айғақтар бергені үшін жауаптылық туралы ескертілмейді. Осындай куәлар мен жәбірленушілерге іс жүргізу құқықтары мен

міндеттерін түсіндіру кезінде оларға тек қана шындықты айту қажеттігі көрсетіледі. Кәмелетке толмаған куә мен жәбірленушіге оның өзінің немесе жақын туыстарының қылмыстық құқық бұзушылық жасағанын әшкерелейтін айғақтар беруден бас тарту қ ұ қ ы ғ ы тү с і н д і р і л е д і .

3. Осы баптың бірінші бөлігінде аталған жауап алуға қатысушы адамдарға хаттамаға енгізілуге тиіс жауап алынып отырған адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзушылық туралы ескертпелер беру, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның рұқсатымен жауап алынып отырған адамға сұрақ қою құқығы түсіндіріледі. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қойылған сұрақты қабылдамауға құқылы, бірақ оны хаттамаға енгізуге және қабылдамаудың себебін көрсетуге тиіс.

216-бап. Күдіктіден жауап алу ерекшеліктері

1. Жауап алудың алдында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктіге оның қандай қылмыстық жазаланатын әрекетті жасады деп күдік келтіргенін хабарлайды, сондай-ақ айғақ беруден бас тарту құқығын қоса алғанда, оған осы Кодекстің 64-бабында көзделген құқықтарды түсіндіреді.

2. Күдіктіге оған келтірген күдіктің мәнін түсіндіре отырып, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктінің қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін өзін толық немесе ішінара кінәлі деп мойындайтынын не өз кінәсін мойындамайтынын а н ы қ т а й д ы .

Күдіктінің жауап беруден бас тартуы оның өз кінәсін мойындамағаны ретінде б а ғ а л а н а д ы .

3. Жауап алу күдіктіге келтірген күдік жөнінде және іс үшін маңызы бар барлық басқа мән-жайлар бойынша айғақтар беруін ұсынудан басталады.

4. Осы Кодекстің 69-бабы екінші бөлігінің ережелерін ескере отырып, осы Кодекстің 67-бабында көзделген жағдайларда қорғаушының қатысуы міндетті.

5. Қалған жағдайларда күдіктіден жауап алу осы Кодекстің 210-бабының қағидалары бойынша жүргізіледі.

217-бап. Тергеу судьясының жәбірленушіден, куәдан жауап алу ерекшеліктері (айғақтарды депонирлеу)

1. Прокурор, күдікті немесе іске қорғаушы ретінде қатысатын оның адвокаты тергеу судьясының жәбірленуші, куә болып табылатын адамнан жауап алу туралы, егер сотқа дейінгі тергеу не сот отырысы барысында олардан неғұрлым кешірек жауап алу объективті себептерге (Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерде тұрақты тұруы, шетелге шығуы, ауыр денсаулық жағдайы, қауіпсіздік шараларын қолдану), байланысты мүмкін болмаған жағдайда, сондай-ақ психикаға әсер етуді болдырмау үшін кәмелетке толмаған куәлар мен жәбірленушілерден кейіннен жауап алуды болдырмау мақсатында өтініш білдіруге құқылы.

Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам прокурордың алдына айғақтарды

депонирлеу туралы өтінішхатты тергеу судьясына жіберу туралы мәселені қоюға құқылы. Өтінішке сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам жәбірленушінің, куәнің айғақтарын депонирлеу қажеттігін растайтын қылмыстық істің материалдарын қоса
б е р е д і .

Ұсынылған материалдарды қарап, прокурор бір тәулік ішінде айғақтарды депонирлеу туралы өтінішхатты тергеу судьясына жіберу туралы мәселені шешеді.

2. Тергеу судьясы өтінішхатты ол алынған кезден бастап үш тәулік ішінде қарайды және оның нәтижелері бойынша өтінішхатты қанағаттандыру немесе оны қанағаттандырудан бас тарту туралы дәлелді қаулы шығарады. Өтінішхат қанағаттандырылған жағдайда тергеу судьясы алғаш мүмкіндік болған кезде жауап алу уақытын белгілейді, бұл туралы прокурорға, күдіктіге және іске қорғаушы ретінде қатысатын адвокатқа хабарлайды. Тергеу судьясының өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартуына осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен шағымдануға және наразылық білдіруге болады. Тергеу судьясының өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартуы, айғақтарды депонирлеу туралы өтінішхатты сотқа жіберу негіздерінің болуын көрсететін мән-жайлар туындаған жағдайда, осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдардың қайта жүгінуіне кедергі келтірмейді.

3. Тергеу судьясының жәбірленуші мен куәдан жауап алуы олардың айғақтарын депонирлеу туралы өтініш білдірген адамдардың қатысуымен жүргізіледі. Егер күдіктінің жауап алуға қатысуы жәбірленушінің, куәнің қауіпсіздігіне қатер төндіретін болса, күдікті жауап алуға шақырылмайды. Айғақтарды депонирлеу кезінде сот отырысына қатысу үшін адамдардың келуін қамтамасыз ету тергеу судьясына өтініш берген адамдарға жүктеледі. Күдіктінің қорғаушысы адамды шақыру үшін тергеу судьясының алдына адамның жауап алуға келуін қамтамасыз етуге көмек көрсету туралы өтініш білдіруі мүмкін.

Шақыру қағазын алған күдіктінің келмей қалуы жауап алуды жүргізуге кедергі келтірмейді. Егер шақыруды алған прокурор немесе қорғаушы дәлелді себеп бойынша келмей қалса және сотқа бұл туралы алдын ала хабарлаған болса, жауап алу жүргізілмейді. Егер жауап алуды жүргізу туралы өтініш білдірген процеске қатысушы жауап алуға келмеген немесе одан жауап алу туралы өтініш білдірген адамды тергеу судьясына алып келмеген болса, онда жауап алу жүргізілмейді, бұл туралы судья қаулы шығарады.

4. Тергеу судьясының жауап алу мен жауап алу хаттамасын жүргізуі осы Кодекстің 347, 369, 370, 371-баптарының қағидаларын сақтай отырып, жүргізіледі.

5. Жауап алынатын адам айғақтарын тергеу судьясы депонирлеп тіркеген сот отырысының хаттамасына судья мен сот отырысының хатшысы қол қояды. Айғақтарды депонирлеу кезінде процеске қатысушылар сот отырысы хаттамасының көшірмесін алуға және оған өздерінің ескертулерін білдіруге құқылы, оларды тергеу судьясы дәл сол күні қарап олардың қабылданғаны немесе қабылдаудан бас

тартылғаны туралы қаулы шығарады. Осыдан кейін сот отырысының хаттамасы, егер хаттамаға ескертулер жасалған болса, оған ескертулер және судьяның оларды қарау туралы қаулысы іс жүргізетін прокурорға қылмыстық іс материалдарға қосу үшін жіберіледі.

218 - б а п . Б е т т е с т і р у

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам бұрын жауап алынған екі адам арасында, егер олардың айғақтарында елеулі қайшылықтар болса, осы қайшылықтардың себептерін анықтау үшін беттестіру жүргізуге құқылы.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайларда беттестіруге қорғаушы, педагог, дәрігер, аудармашы және жауап алынып отырған адамның заңды өкілі қатыса алады.

3. Беттестіруді бастау алдында беттестіріліп отырған адамдардың бірін-бірі білетін-білмейтіндігі және олардың арасында қандай қарым-қатынас бар екені анықталады. Куә мен жәбірленушіге айғақтар беруден бас тартқаны, айғақтар беруден жалтарғаны және көрінеу жалған айғақтар бергені үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі, сондай-ақ жауап алынатын адамдарға, өзіне, жұбайына (зайыбына) және өзінің жақын туыстарына қарсы, ал діни қызметшілерге – тәубе үстінде оларға ішкі сырын сеніп ашқан адамдарға қарсы куәлік етпеу құқығы түсіндіріледі.

4. Беттестіруге шақырылған адамдарға анықтау үшін беттестіру жүргізіліп отырған істің мән-жайлары туралы айғақтар беру кезек бойынша ұсынылады. Осыдан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам сұрақтар қояды. Беттестіруге шақырылған адамдар сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның рұқсатымен бір-біріне с ұ р а қ т а р қ о я а л а д ы .

5. Беттестіру жүргізу кезінде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам іске қоса тіркелген заттай дәлелдемелер мен құжаттарды көрсетуге құқылы.

6. Беттестіруге қатысқан адамдардың алдыңғы жауап алудағы берген айғақтарын жариялауға олар беттестіруде айғақтар бергеннен кейін және олар хаттамаға енгізілгеннен кейін рұқсат етіледі.

7. Беттестірудің барысы мен нәтижелері осы Кодекстің 199-бабында көзделген қағидалар бойынша жасалатын хаттамада көрсетіледі.

8. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам беттестіруге қатысқан адамдарды хаттаманың мазмұнымен таныстырады. Жауап алынған адамдардың хаттамаға түзетулер мен толықтырулар енгізуді талап етуге құқығы бар. Беттестіру хаттамасына сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам және жауап алынған адамдар қол қояды. Әрбір жауап алынған адам өз айғақтарына және хаттаманың әрбір бетіне қол қояды.

27-тарау. Қарап тексеру

219 - б а п . Қ а р а п т е к с е р у

Қылмыстық құқық бұзушылықтың іздерін және өзге де материалдық объектілерді

табу және анықтау, сондай-ақ оқиғаның жағдайын және іс үшін маңызы бар болған мән-жайларды анықтау мақсатында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам жерді, үй-жайларды, заттарды, құжаттарды, көзі тірі адамдарды, мәйіттерді, жануарларды қарап тексеруді жүргізеді. Қарап тексеруді жүзеге асыратын адамның нұсқаулары осы тергеу әрекетіне барлық қатысушылар үшін міндетті.

220-бап. Қарап тексеру жүргізудің жалпы қағидалары

1. Қарап тексеру бұған қажеттілік пайда болған кезде, әдетте, кейінге қалдырылмай жүргізіледі.

2. Жасалған қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз немесе хабар ала отырып, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам оқиға болған жерге дереу келуге және қарап тексеру жүргізуге міндетті.

3. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам уақытылы келе алмаған жағдайда, қарап тексеруді анықтаушы немесе арыз немесе хабар келіп түскен анықтау органының өзге қызметкері жүргізуге міндетті.

4. Анықтау органының қызметкерлері қарап тексеру жүргізу кезінде жәрдемдесуге және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның тапсырмасы бойынша оқиға болған жерді күзету, көрген адамдарды анықтау, қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарды анықтап табу және ұстау, зардап шеккендерді көшіру, қаза болғандарды тасымалдау, жалғасып жатқан қылмыстық құқық бұзушылықтардың жолын кесу және қайталануының алдын алу және оқиғаның өзге зардаптарын жою жөніндегі қажетті іс-шараларды жүргізуге міндетті.

5. Қарап тексеру оның барысы мен нәтижелерін бекітетін техникалық құралдарды қолданумен, ал осы баптың он екінші және он үшінші бөліктерінде көзделген жағдайда куәгерлердің қатысуымен жүргізіледі.

6. Қажет болған жағдайда қарап тексеру күдіктінің, жәбірленушінің, куәнің, сондай-ақ маманның қатысуымен жүргізіледі.

7. Анықталып табылған іздерді және өзге де материалдық объектілерді қарап тексеру тергеу әрекеті жүргізілетін жерде жүзеге асырылады. Егер тексеріп қаруға ұзақ уақыт талап етілсе немесе қылмыс анықталған жерді қарап тексеру елеулі түрде қиындатылса, объектілер ол жерден алып қойылып, буып-түйіліп, мөрмен бекітіліп және бүлінусіз қарап тексеруге ыңғайлы басқа жерге жеткізілуге тиіс.

8. Қарап тексеру кезінде анықтап табылғанның және алып қойылғанның барлығы куәгерлерге, қарап тексерудің басқа да қатысушыларына көрсетілуге тиіс, бұл туралы хаттамада белгі қойылады.

9. Іске қатысы бар объектілер ғана алып қойылуға жатады. Алып қойылған объектілер буып-түйіледі, мөрмен бекітіледі және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам мен куәгерлер тартылған кезде олардың қол қоюы арқылы расталады.

10. Қарап тексеруге қатысушы адамдар сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның назарын өз пікірлерінше істің мән-жайларын анықтауға ықпал ететін барлық

11. Қажет болған жағдайларда тексеріп қарау кезінде тексерілетін объектілерге өлшеу жүргізіліп, олардың жоспарлары мен схемалары жасалады, сондай-ақ суретке түсіру және өзге құралдармен түсіріп алу жүргізіледі, бұл туралы хаттамада белгі қойылып, оған көрсетілген материалдар қоса тіркеледі.

12. Адамды қарап тексеру оның киген киімдерін және денесінің ашық бөліктерін көзбен шолып тексеру, сырттай қарап тексеру нысанында жүргізіледі, оның барысы мен нәтижелері тергеу әрекетінің хаттамасында көрсетіледі.

13. Тұрғын үйді қарап тексеру тек онда тұратын кәмелетке толған адамдардың келісімімен немесе прокурордың санкциясымен ғана жүргізіледі. Егер онда тұратын адамдар кәмелетке толмаған адамдар болса немесе психикалық немесе өзге ауыр науқастардан зардап шегетіні белгілі болса немесе қарап тексеруге қарсы болса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам прокурордың санкциясы алынуға тиіс мәжбүрлеп қарап тексеру туралы қаулы шығарады. Прокурор санкция беруден бас тартқан жағдайда қарап тексеру жүргізілмейді.

14. Егер тұрғын үй оқиға орны болса және оны қарап тексеруді кейінге қалдыруға болмаса, онда тұрғын үйді қарап тексеру сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның қаулысы бойынша жүргізілуі мүмкін, бірақ кейіннен прокурорды оның заңдылығын тексеру үшін жүргізілген қарап тексеру туралы бір тәулік мерзімде хабардар етіледі. Көрсетілген хабарламаны алғаннан кейін прокурор жүргізілген қарап тексерудің заңдылығын тексереді және оның заңды немесе заңсыз екені туралы қаулы шығарады. Жүргізілген қарап тексерудің заңсыз екені туралы шешім қабылданса, оның нәтижелері іс бойынша дәлелдеме ретінде жіберіле алмайды.

15. Тұрғын үйді қарап тексеру кезінде онда тұратын кәмелетке толған адамның қатысуы қамтамасыз етілуге тиіс. Оның қатысуы мүмкін болмаған жағдайда жергілікті атқарушы органның өкілдері шақырылады.

16. Ұйымдардың үй-жайлары мен аумағындағы қарап тексеру олардың әкімшілігі өкілдерінің қатысуымен жүргізіледі.

17. Дипломатиялық өкілдіктер орналасқан үй-жайлардағы, сол сияқты дипломатиялық өкілдіктердің мүшелері мен олардың отбасылары тұратын үй-жайларды қарап тексеру тек дипломатиялық өкілдік басшысының немесе оның орнындағы адамның өтініші бойынша немесе оның келісімімен және оның қатысуымен жүргізіледі. Дипломатиялық өкілдің келісімі Қазақстан Республикасы Сыртқы істер Министрлігі арқылы сұратылады. Қарап тексеру жүргізілген кезде прокурордың және Қазақстан Республикасы Сыртқы істер Министрлігі өкілінің қатысуы міндетті.

18. Егер қандай да бір себептер бойынша бірінші қарап тексеру кезінде объектінің бөліктері зерттелмеген болса, оларды қосымша қарап тексеру жүргізіледі.

19. Дәл сол объектіні қайта қарап тексеру:

1) бірінші қарап тексеру жағдайлары объектіні тиімді қабылдау үшін қолайсыз

б о л с а ;

- 2) егер бірінші қарап тексеруден кейін жаңа мәліметтер алынуы мүмкін болса;
- 3) егер бірінші қарап тексеру сапасыз жүргізілген болса өткізілуі мүмкін.

221-бап. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеру және сақтау

1. Оқиға болған жерді, жерді немесе үй-жайды қарап тексеру кезінде анықталып табылған, тінту, шығарып алу, тергеу эксперименті немесе басқа тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде алып қойылған не сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның талап етуі бойынша ұйымдар және азаматтар берген заттар осы Кодекстің 220-бабының қағидалары бойынша қарап тексеруге жатады.

2. Көрсетілген заттар қарап тексергеннен кейін осы Кодекстің 118-бабының қағидаларына сәйкес заттай дәлелдемелер деп танылуы мүмкін. Затты заттай дәлелдеме ретінде тану және оның іске қоса тіркелуі туралы сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қаулы шығарады. Осы қаулыда заттай дәлелдемені іспен бірге қалдыру немесе оны иесіне немесе өзге адамдарға немесе ұйымдарға сақтауға өткізу туралы мәселе шешілуге тиіс.

3. Егер заттарды ауқымды болуына немесе өзге де себептерге байланысты қылмыстық іспен бірге сақтау мүмкін болмаса, олар суретке түсіру немесе бейнежазба құралдарымен түсіріп алынуға, мүмкіндігінше мөрмен бекітілуге және тергеуші көрсеткен орында сақталуға тиіс. Іске заттай дәлелдеменің үлгісі қоса тіркелуі мүмкін. Заттай дәлелдеменің жатқан жері туралы істе тиісті анықтама болуға тиіс.

Заттай дәлелдемелерді алу, сақтау, табыстау және жою тәртібін, сондай ақ тергеуді жүргізетін орган алып қойған ұлттық және шетел валютасындағы ақшалай қаражаттың сақталуын Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

4. Тез бұзылуға ұшырайтын заттай дәлелдемелер, егер оларды иесіне қайтару мүмкін болмаса, жергілікті атқарушы орган айқындайтын тиісті ұйымдарға мақсатына сай пайдалану үшін не алынған сомаларды сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін органның депозитіне сала отырып, өткізуге тапсырылады. Сақталуы елеулі материалдық шығынды талап ететін заттай дәлелдемелер, егер иесіне тиісті түрде хабарланғаннан кейін алты ай өткен соң қайтарып берілуі мүмкін болмаса, ал иесі анықталмаған жағдайда – заттарды заттай дәлелдемелер деп таныған кезден бастап сол мерзімде осы Кодекстің 205-бабының үшінші бөлігінде көзделген талаптар сақтала отырып, алынған соманы сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін органның депозитіне сала отырып, заңнамада белгіленген тәртіппен өткізіледі. Негіздер болған жағдайда пайдаланылған немесе өткізілген заттай дәлелдемелер иесіне сол сияқты және сондай сападағы заттармен қайтарылады немесе соңғысын сот шешімі бойынша мемлекеттік бюджет есебінен олардың құны төленеді.

Әрбір атауы (түрі) бойынша аса ірі мөлшерге жатқызудың белгіленген шегінен асатын мөлшердегі есірткі, психотроптық заттар сот сараптамасы жүргізілгеннен кейін, заттай дәлелдемелер деп танылып, іске үлгі ретінде қоса тіркелгендерді қоспағанда,

прокурордың келісімімен қылмыстық қудалау органы қаулысының негізінде Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жойылуға тиіс.

Оларды қылмыстық іске қоса тіркеу үшін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам прокурормен келісілген тиісті қаулының негізінде маманның міндетті түрде қатысуымен және бейнежазбаны қолданып, алып қойылған есірткі, психотроптық заттардың жалпы көлемінен әрбір атауы (түрі) бойынша тиісті есірткі, психотроптық заттар үшін заңда белгіленген аса ірі мөлшерге тең шамасында үлгілер тандап алуға т и і с .

5. Анықтау органы істі сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға, немесе бір анықтау органынан басқа анықтау органына не сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын бір адамнан екіншісіне берген кезде, сол сияқты іс прокурорға және сотқа жіберілген кезде заттай дәлелдемелер осы баптың үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, белгіленген тәртіпке сәйкес бірге жөнелтіледі. Заттай дәлелдемелер буып-түйілген және мөрмен бекітілген түрде оларды даралайтын белгілері көрсетіліп қамтылған тізімдемемен қоса беріледі.

6. Қылмыстық іс қысқартылған кезде заттай дәлелдемелердің және мұндай деп танылмаған заттардың жағдайы туралы мәселе осы Кодекстің 118-бабы үшінші бөлігінің қағидалары бойынша шешіледі.

222-бап. Адам мәйітін қарап тексеру

1. Адам мәйітін ол табылған жерде сыртынан қарап тексерудің жалпы ережелерін сақтай отырып және сот медицинасы саласындағы маман дәрігердің, ал оның қатысуы мүмкін болмаған жағдайда – өзге дәрігердің міндетті түрде қатысуымен жүргізіледі. Адам мәйітін қарап тексеру үшін басқа да мамандар тартылуы мүмкін.

2. Адам мәйітін қосымша немесе қайталап қарап тексерген жағдайда сот медицинасы саласындағы маман дәрігердің қатысуы міндетті.

3. Танылмаған адам мәйітін суретке түсіру, оған дактилоскопия жасау, сондай-ақ сараптамалық зерттеу жүргізу үшін үлгілер алу міндетті болып табылады.

4. Адам мәйітін сырттай қарап тексеру сот-медициналық сараптаманың жүргізілуін алмастырмайды және жоққа шығармайды.

5. Мәйітті қарап тексеру барысында азаматтардың қайтыс болған адамды тану туралы мәлімдемелері кейіннен мәлімдеушіден куә ретінде жауап алынып, сол тергеу әрекетінің хаттамасына енгізіледі, бұл адам мәйітін басқа адамдарға тану үшін көрсетуді жоққа шығармайды.

223-бап. Куәландыру

1. Адам денесіндегі ерекше белгілерді, қылмыстық құқық бұзушылық іздерін, денсаулыққа келтірілген зиянның белгілерін анықтап табу, мас болу жағдайын немесе іс үшін маңызы бар өзге де қасиеттер мен белгілерді анықтау үшін, егер бұл үшін сараптама жүргізу талап етілмесе, күдіктіге, жәбірленушіге, куәға, арыз берушіге және арыз беруші қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам ретінде тікелей көрсеткен

адамға куәландыру жүргізілуі мүмкін.

2. Куәландыру жүргізу туралы сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдікті, айыпталушы үшін, сондай-ақ арыз беруші қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам ретінде тікелей көрсеткен адам үшін міндетті болып табылатын қаулы шығарады.

Жәбірленушіні, куәні, арыз берушіні мәжбүрлеп куәландыру прокурордың санкциясымен жүргізіледі.

3. Куәландыруды сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам дәрігердің немесе басқа маманның қатысуымен жүргізеді.

4. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам егер куәландыруда адамның денесі жалаңаштандырылатын болса, онда жынысы басқа адамды куәландыру кезінде қатыспайды. Бұл жағдайда куәландыруды сот медицинасы саласындағы маман немесе дәрігер жүргізеді.

224-бап. Қарап тексеру хаттамасы

1. Қарап тексерудің барысы мен нәтижелері тергеу әрекетін жүргізетін адам жасаған хаттамада осы Кодекстің 199-бабының талаптарын сақтай отырып, көрсетіледі.

2. Хаттамада қарап тексеру кезінде жүргізілген барлық іс-әрекеттер, сол сияқты қарап тексеру кезінде барлық анықталғандар ол жүргізілген ретпен және қарап тексеру кезінде анықталғандар қандай күйінде байқалса, сол күйінде сипатталады. Хаттамада қарап тексеру кезінде алып қойылған барлық объектілер атап көрсетіледі және сипатталады.

3. Бұған қоса хаттамада: қарап тексеру қай уақытта, қандай ауа райы кезінде және жарықтың түсуі қандай болғанда жүргізілгені; қандай техникалық құралдар қолданылғаны және қандай нәтижелер алынғаны; көрсетілген тергеу әрекетін жүргізуге кімдер тартылғаны және олардың қалай қатысқаны; қандай объектілер және қандай мөрмен бекітілгені; қарап тексеруден кейін іс үшін маңызы бар заттардың қайда жіберілгені көрсетілуге тиіс.

28-тарау. Эксгумация

225-бап. Эксгумация жүргізу үшін негіздер

1. Адамның мәйітін жерленген жерінен қазып алу (эксгумация) егер мыналар:

1) адам мәйітін қарап тексеру, оның ішінде қосымша немесе қайталап қарап тексеру ;

2) тану үшін көрсету ;

3) сараптамалық зерттеу үшін немесе сараптама үшін үшін үлгілер алу, сараптама жүргізу ;

4) іс үшін маңызы бар өзге де мән-жайларды анықтау талап етілгенде жүргізіледі.

2. Эксгумация сот санкция берген сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның дәлелді қаулысы негізінде жүргізіледі. Эксгумация жүргізу туралы қайтыс болған

адамның туыстарының біреуі хабардар етіледі.

Эксгумация туралы қаулы жерлеу орны әкімшілігі үшін міндетті болып табылады.

226-бап. Эксгумация туралы қаулыға санкция беру тәртібі

Эксгумация жүргізу қажет болған кезде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның сот алдында эксгумация туралы өтінішхатты қозғау туралы қаулы шығарады және оны прокурорға жібереді.

Қаулыға эксгумация жүргізу қажеттігін растайтын қылмыстық іс материалдарының куәландырылған көшірмелері қоса беріледі.

2. Ұсынылған материалдарды қарап, прокурор өтінішхатты қолдау не оны қолдаудан бас тарту туралы дәлелді қаулы шығарады. Өтінішхатты қолдаған кезде прокурор шығарылған қаулы мен материалдарды сотқа жібереді.

Прокурордың өтінішхатты қолдаудан бас тартуы осындай өтінішхатпен қайталап жүгінуге кедергі келтірмейді.

3. Эксгумация жүргізуге санкция беру туралы өтінішхатты тергеу судьясы тараптардың қатысуынсыз материалдар сотқа түскен кезден бастап үш тәулік ішінде жеке-дара қарайды.

4. Өтінішхатты және ұсынылған іс материалдарын қарап, тергеу судьясы эксгумация жүргізуге санкция беру не санкция беруден бас тарту туралы қаулы шығарады. Қаулы прокурорға және эксгумация жүргізу туралы қаулы шығарған қылмыстық қудалау органына орындау үшін жіберіледі.

5. Эксгумация жүргізу немесе одан бас тарту туралы қаулыға осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен шағым берілуі, наразылық білдіруі мүмкін.

227-бап. Эксгумация жүргізу тәртібі

1. Эксгумацияны жерленген жердің әкімшілігі сот медицинасы саласындағы маманның қатысуымен жергілікті эпидемиологиялық қызметке алдын ала хабарлай отырып, жүргізеді.

Эксгумацияны жүргізген кезде эксгумация жүргізу туралы қаулы шығарған сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қатысады.

2. Адам мәйітін тану мен қарап тексеру, үлгілер алу эксгумация жасалатын жерде жүргізілуі мүмкін.

3. Эксгумациядан жүргізілгеннен кейін адамның мәйіті өзге зерттеулерді жүргізу үшін медициналық ұйымға жеткізілуі мүмкін.

4. Анықтау органдары сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға эксгумация жүргізуге жәрдемдесуге міндетті.

5. Эксгумация жүргізудің барысы мен нәтижелері осы Кодекстің 199-бабының талаптары сақтала отырып, жасалатын хаттамада көрсетіледі.

Х а т т а м а д а :

- 1) тергеу әрекетін жүргізу күні, уақыты мен орны;
- 2) сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның тегі, аты, әкесінің аты және

л а у а з ы м ы ;

3) эксгумация жүргізуге қатысқан сот медицинасы саласы маманының лауазымы, тегі, аты, әкесінің аты;

4) қайтыс болғанның қатысқан жақын туыстарының немесе заңды өкілдерінің тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, айы, күні, туған жері;

5) эксгумация жүргізуге қатысқан өзге де адамдар туралы мәліметтер;

6) суретке түсіру, аудиодыбыс- және киноға түсіру немесе өзге де жазып алушы техникалық құралдардың пайдаланылғаны туралы белгі;

7) жерленген адамның тегі, аты, әкесінің аты, қайтыс болған күні, және эксгумация жүргізу кезінде анықталған ретпен барлық анықталғандар;

8) тергеу әрекетіне қатысушы адамдардың ескертпелері;

9) эксгумациядан кейін адам мәйіті жіберілген мекеме не іс үшін маңызы бар, осы тергеу әрекетін жүргізу кезінде анықталып табылған өзге де заттар көрсетіледі.

6. Эксгумация туралы хаттамаға тергеу әрекетінің барлық қатысушылары қол қояды . Егер хаттама бірнеше бетте жасалса, тергеу әрекетіне қатысушылар оның әрбір п а р а ғ ы н а қ о л қ о я д ы .

Егер эксгумация жүргізу кезінде суретке түсіру, бейне– және киноға түсіру немесе өзге де жазып алушы техникалық құралдар пайдаланылған болса, онда фотосуреттер, таспалар немесе өзге де ақпарат жеткізгіштер хаттамаға қоса беріледі.

7. Егер мәйітті тану, қарап тексеру, үлгілер алу басқа жерде жүргізілген болса, бұл туралы жеке хаттама жасалады.

228-бап. Адам мәйітін эксгумация жүргізгеннен кейін жерлеу

Эксгумация жүргізгеннен кейін және кейінгі іс жүргізу әрекеттерінен кейін адам мәйітін жерлеуді қаулысы бойынша эксгумация жүргізілген адамның қатысуымен жерлеу орны әкімшілігі жүргізеді. Адам мәйітін жерлеу туралы хаттама жасалады.

29-тарау. Тану

229 - б а п . Т а н у ү ш і н к ө р с е т у

1. Бұрын байқалған адаммен немесе объектімен ұқсастықты немесе айырманы анықтау мақсатында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тану үшін куәға, жәбірленушіге, күдіктіге адамды немесе затты көрсете алады. Тану үшін мәйіт те к ө р с е т і л у і м ү м к і н .

2. Танушы адамдардан тиісті адамды немесе затты қандай жағдайда байқағаны туралы, қандай белгілері мен ерекшеліктеріне қарай тани алатыны туралы алдын ала жауап алынады.

230-бап. Тану үшін көрсету тәртібі

1. Танылуға тиіс адам танушы адамға жынысы бір, сыртқы пішіні мен киімінде айқын айырмасы жоқ өзге адамдармен бірге көрсетіледі. Тану үшін көрсетілетін

адамдардың жалпы саны кемінде үш адам болуға тиіс. Бұл ереже адам мәйітін тану үшін көрсетуге қолданылмайды.

2. Тергеу әрекетіне олардың арасында танылуға тиіс адам болған өзге адамдардың қатысуы тек олар ерікті түрде келіскен кезде және танушы адам олармен бұрын таныс болмаған жағдайда ғана мүмкін болады.

3. Әдетте мәйіт жеке-дара көрсетіледі. Апаттар туралы істер бойынша және құрбан болғандардың саны айтарлықтай болған басқа да істер бойынша мәйітті тану үшін көрсету жалпы қаза болғандармен бірге жүргізілуі мүмкін. Қажет болған жағдайларда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның нұсқауы бойынша танушы адамға мәйітті көрсетудің алдында маман мәйітке грим жағады (киіндіреді). Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның жатқан жеріндегі адам мәйітінің сақталуын қамтамасыз ету туралы нұсқауы тану үшін көрсетуді жүргізу үшін қажетті уақыт кезеңінде орындалуға міндетті.

4. Егер танушы адам куә немесе жәбірленуші болса, оған тану үшін көрсетудің алдында айғақтар беруден бас тартқаны үшін, көрінеу жалған айғақтар бергені үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі, оған өзіне, жұбайына (зайыбына) және өзінің жақын туыстарына, ал діни қызметшіге – тәубе үстінде өзіне ішкі сырын сеніп ашқан адамдарға қарсы куәлік етпеу құқығы түсіндіріледі.

5. Тану үшін көрсетуді жүргізудің алдында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам танылуға тиіс адамға өзге адамдардың арасында кез келген орынды таңдап алуын ұсынады, бұл хаттамада көрсетіледі.

6. Адамды тану үшін көрсету мүмкін болмаған кезде тану үшін көрсету сыртқы пішіні танылуға тиіс адаммен мүмкіндігінше ұқсас, бір мезгілде кемінде үш басқа адамның фотосуреттерімен бірге көрсетілетін оның фотосуреті бойынша жүргізілуі мүмкін.

7. Зат кемінде үш біртектес зат тобында көрсетіледі. Затты тану үшін көрсету кезінде соған ұқсас объектілерді таңдап алу мүмкін болмаған немесе қиын болғанда тану үшін көрсету жалғыз көрсетілген дана бойынша жүргізіледі.

8. Танушы адамға өзі ол туралы айғақтар берген адамды немесе затты көрсету ұсынылады. Жетекші сұрақтар қоюға жол берілмейді.

9. Егер танушы адам оған көрсетілген адамдардың немесе заттардың бірін көрсетсе, оған бұл адамды немесе затты қандай белгілері немесе ерекшеліктері бойынша танығанын түсіндіру ұсынылады.

10. Тану үшін көрсету оның барысы мен нәтижелерін бекітетін техникалық құралдар қолданыла отырып жүргізіледі.

11. Танушы адамның қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында, сондай-ақ дауыс, сөйлеу, жүріс ерекшеліктері бойынша тану кезінде адамды тану үшін көрсету танылуға тиіс адамның танушы адамды көзбен шолып байқауын болдырмайтын жағдайларда жүргізілуі мүмкін. Танушы адамға тану үшін көрсетілген адамдарды жеткілікті көзбен

шолып байқау мүмкіндігі қамтамасыз етілуге тиіс.

12. Тану үшін көрсетілген адамды сол белгілері бойынша танушы адамның қайталап тануы жүргізіле алмайды.

13. Тану үшін көрсету туралы осы Кодекстің 199-бабының талаптары сақтала отырып, хаттама жасалады. Хаттамада танудың шарттары, барысы, нәтижелері көрсетіледі және танушы адамның түсініктемелері мүмкіндігінше сөзбе-сөз жазылады. Егер адамды тану үшін көрсету танылуға тиіс адам танушы адамды көзбен шолып байқауын болдырмайтын жағдайда жүргізілсе, бұл да хаттамада көрсетіледі.

30-тарау. Жасырын тергеу әрекеттері

231-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің түрлері

1. Осы тараудың ережелеріне сәйкес мынадай жасырын әрекеттер:

- 1) адамды немесе орынды аудиобақылау және (немесе) бейнебақылау;
- 2) электр (телекоммуникациялық) желілері бойынша берілетін ақпаратты жасырын бақылау, ұстап қалу және түсіріп алу;
- 3) абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылар арасындағы қосылулар туралы туралы ақпаратты жасырын алу;
- 4) компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинау, өңдеу, жинақтау және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты жасырын түсіріп алу;
- 5) почта және өзге де жөнелтілімдерді жасырын бақылау;
- 6) жасырын өту және (немесе) жерді зерттеу;
- 7) адамды немесе орынды жасырын бақылау;
- 8) жасырын бақыланбалы жеткізілім;
- 10) қылмыстық ортаға жасырын ену және (немесе) қылмыстық әрекетті имитациялау жүзеге асырылады.

232-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу шарттары мен негіздері

1. Егер ашық тергеу әрекеттері арқылы қылмыстық процесте дәлелдеуге жататын мән-жайларды анықтау мүмкін болмағанда, мүдделерін қозғайтын қылмыстық процеске тартылған адамдарға хабарламай, фактілер туралы мәліметтерді алу қажет болғанда, осы тарауда көзделген жасырын тергеу әрекеттері жүргізіледі.

2. Почта жөнелтілімдерін және өзге де жөнелтілімдерді жасырын бақылауды қоспағанда, жасырын тергеу әрекеттерін сотқа дейінгі тергеу органының тапсырмасы бойынша құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органының уәкілетті бөлімшесі жедел іздестіру қызметінің нысандары мен әдістерін пайдалана отырып, жүргізеді.

3. Осы Кодекстің 231-бабының 1) – 6) тармақтарында көзделген жасырын тергеу әрекеттері, тәртібі осы Кодекстің 234-бабында белгіленген прокурордың санкциясымен ғ а н а жү р г і з і л е д і .

4. Жасырын тергеу әрекеттері:

- 1) оларды жасағаны үшін санкциясы бір жылдан және одан да жоғары мерзімге бас бостандығына айыруды көздейтін қылмыстар туралы істер бойынша;
- 2) қылмыстық топ дайындайтын және жасайтын қылмыстар бойынша жүргізіледі.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген басқа қылмыстық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу және ашу үшін осы Кодекстің 231-бабының 7) – 10) тармақтарында көзделген жасырын тергеу әрекеттері ғана жүргізілуі мүмкін.

6. Жекелеген адамдардың өміріне, денсаулығына, меншігіне қатер төнген жағдайда сотқа дейінгі тергеу органының қаулысы негізінде қаулы шығарылған кезден бастап жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорды міндетті түрде хабардар ете отырып, осы Кодекстің 231-бабының 1) және 2) тармақтарында көзделген жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге рұқсат етіледі.

7. Егер үшінші тұлғаның іс үшін маңызы бар ақпаратты алатыны немесе беретіні туралы мәліметтер болса, үшінші тұлғаға қатысты жасырын тергеу әрекеті жүргізіледі.

8. Кәсіби көмекті жүзеге асыратын адвокаттарға қатысты олар қылмыс жасауға дайындалып жатыр немесе ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасады деп есептеуге негіздер болған жағдайларды қоспағанда, жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге т ы й ы м с а л ы н а д ы .

9. Осы Кодексте көзделмеген мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу үшін жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге, сондай-ақ оларды жүргізу барысында алынған ақпаратты п а й д а л а н у ғ а ж о л б е р і л м е й д і .

10. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу тәртібін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры айқындайды.

233-бап. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу туралы қаулы

1. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу тапсырылған органның уәкілетті лауазымды адамы осы Кодекстің 198-бабында белгіленген талаптарға сәйкес келуге тиіс қаулы ш ы ғ а р а д ы .

Қ а у л ы д а :

- 1) оның жасалған орны мен уақыты;
- 2) қаулы шығарған адамның лауазымы, тегі, аты, әкесінің аты;
- 3) қаулыға санкция беретін уәкілетті прокурордың тегі, аты, әкесінің аты мен л а у а з ы м ы ;
- 4) соның шеңберінде жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу болжанып отырған қ ы л м ы с т ы қ і с т ің н ө м і р і ;
- 5) соның негізінде қаулы шығарылған осы Кодекстің баптары;
- 6) сотқа дейінгі іс жүргізу фабуласының қысқаша сипаттамасы;
- 7) жасырын тергеу әрекетін жүргізу қажеттігінің негіздемесі;
- 8) өзіне қатысты жасырын тергеу әрекетін жүргізу жоспарланып отырған адам, орын немесе зат туралы мәліметтер;

9) жасырын тергеу әрекетін жүргізу мерзімі;

10) жасырын тергеу әрекетін жүргізу тапсырылатын орган туралы мәліметтер қамтылуға тиіс.

2. Объектіге қатысты жасырын тергеу әрекеті жүргізілуге тиіс оның шарт белгісінің ашылуын болдырмау мақсатында қаулыда нақты сауалнамалық деректердің орнына бүркеншік атты көрсетуге жол беріледі. Сотқа дейінгі тергеу органы құпиялылық талаптарын сақтай отырып, сауалнамалық деректерді өзгерту туралы прокурормен келісілетін тиісті қаулы шығарады.

234-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге санкция беру

1. Сотқа дейінгі тергеу органының қаулысы бойынша жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге санкцияны Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры және оның орынбасарлары, облыс прокурорлары және оған теңестірілген прокурорлар береді.

Санкция тек осы Кодексте белгіленген тәртіппен тіркелген қылмыстар туралы хабарлар мен арыздар бойынша ғана беріледі.

2. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу туралы қаулы қол қойылғаннан кейін жиырма төрт сағаттың ішінде оның жүргізілу негізін растайтын материалдармен бірге уәкілетті прокурорға беріледі.

Прокурор қаулының заңдылығы мен негізділігін тексеріп, жиырма төрт сағаттың ішінде оған санкция беру немесе санкция беруден бас тарту туралы шешім қабылдауға міндетті.

Қосымша материалдарды сұрату қажет болған жағдайларда қаулыны белгіленген мерзімнен аса, бірақ жетпіс екі сағаттан аспайтын мерзімде қарауға жол беріледі.

Шығарылған қаулы негізсіз болған жағдайда, прокурор оған санкция беруден бас тартады, ол мұндай шешім қабылдаудың себептері көрсетіле отырып, қаулыны санкция бермей қайтару туралы ілеспе хат жазумен ресімделеді.

2. Тергеу әрекетін жүргізу нәтижелері туралы ол аяқталған күннен бастап екі тәуліктен кешіктірілмей оны жүргізуге санкция берген прокурор хабардар етіледі.

235-бап. Кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу

1. Кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда, прокурорды жиырма төрт сағаттың ішінде хабардар ете отырып және кейіннен осы Кодекстің 234-бабының тәртібімен санкция ала отырып, осы Кодекстің 232-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу жол беріледі.

2. Прокурор ұсынылған материалдарды зерделей отырып, жүргізілген жасырын тергеу әрекетінің кейінге қалдыруға болмайтынымен келіскен жағдайда, жасырын тергеу әрекетін жүргізу туралы қаулыға санкция береді, ал келіспеген жағдайда – оны қысқарту және алынған нәтижелерді дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол берілмейтіні туралы қаулы шығарады.

236-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу мерзімдері

1. Санкция алынуға тиіс жасырын тергеу әрекеті отыз тәуліктен аспайтын мерзімде жүргізіледі.

2. Ұзарту қажет болған кезде, жүргізілу мерзімі өткенге дейін үш тәулік бұрын ұзарту туралы қаулы шығарылады, ол прокурордың санкциясы алынғаннан кейін уәкілетті органға орындау үшін жіберіледі.

3. Облыс прокуроры немесе оған теңестірілген прокурор жалпы жүргізу мерзімін алты айға дейін ұзартуы мүмкін. Іс-шараны жүргізуге алты айдан астам мерзімге санкция беру мәселесін тек Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасарлары ғана шешеді.

4. Жасырын тергеу әрекеті тәуліктің кез келген уақытында және оның бүкіл жүргізілу мерзімі ішінде үздіксіз жүзеге асырылуы мүмкін.

237-бап. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу нәтижелерін ұсыну

1. Іс-шара аяқталғаннан кейін оны жүргізу барысында алынған іс үшін маңызы бар барлық материалдар құпиялылықты сақтай отырып, ілеспе хат арқылы сотқа дейінгі тергеу органына беріледі.

2. Сотқа дейінгі тергеу органы кез келген уақытта құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органының уәкілетті бөлімшесінен ол жүргізіп жатқан іс-шараның нәтижелерін зерттеу, бағалау және тергеу материалдарына қоса тіркеу үшін сұратуға құқылы.

238-бап. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу нәтижесінде алынған ақпаратты зерттеу және оны дәлелдемелер ретінде пайдалану

1. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу нәтижелерін зерттеуді сотқа дейінгі тергеу органы осы Кодекстің 47, 124-баптарының талаптарын сақтай отырып, қажет болған кезде анықтау органының маманы мен қызметкерін тарта отырып, жүргізеді.

Зерттеу нәтижелері туралы осы Кодекстің 47 және 199-баптарында көзделген талаптары сақтала отырып, хаттама жасалады, онда жүргізілген жасырын тергеу әрекетінің нәтижелері көрсетіледі.

2. Тергеуге қатысы бар нақты деректер хаттамаға қоса тіркеледі.

239-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін бағалау және дәлелдеуде пайдалану

1. Жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелері осы Кодекстің 25, 125-баптарында көзделген қағидалары бойынша бағаланады.

2. Жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін зерттеу хаттамалары, дыбыс жазбалары мен бейнелердің жазбалары, фотосуреттер, техникалық құралдардың көмегімен бекітілген, басқа да нәтижелер, алып қойылған заттар мен құжаттар немесе олардың көшірмелері дәлелдеуде тергеу әрекеттерінің нәтижесінде дәлелдемелермен бірдей пайдаланылады.

3. Егер дәлелдеуде қандай да бір адамның құпия алынып бекітілген сөз сөйлеуі немесе әрекеттері пайдаланылса, ол адамнан бұл туралы міндетті түрде жауап алынуға тиіс. Адамның оған айтпастан алынған нақты деректермен танысуы кезінде, бұл адамға жүргізілген жасырын әрекет туралы олар қаншалықты сол адамға тікелей қатысты болса, сол шамада хабарланады және мемлекеттік және заңмен қорғалатын өзге де құпияны жария етуді болғызбайды.

240-бап. Жасырын тергеу әрекеттерінің хаттамаларына қоса тіркелмеген материалдармен танысу

1. Сотқа дейінгі тергеу органы қылмыстық процесте дәлелдемелік маңызы жоқ деп таныған жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелері тергеу материалдарына қоса тіркелмейді және құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органның уәкілетті бөлімшесінде бөгде адамдардың олармен танысу мүмкіндігін болдырмайтын жағдайларда іс бойынша түпкілікті шешім шығарылғанға дейін сақталады, содан кейін тиісінше акт жасала отырып жойылады.

Сотқа дейінгі тергеу органы қылмыстық процесте дәлелдемелік маңызы жоқ деп таныған жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелері жойылатын күнге дейін екі ай бұрын бұл туралы тиісті прокурор хабардар етіледі.

2. Өзіне қатысты жасырын тергеу әрекеттері жүргізілген адамның тергеуге қоса тіркелмеген мәліметтермен мемлекеттік және заңмен қорғалатын өзге де құпияның жария болуын болдырмайтын шекте танысу туралы өтініш беруге құқығы бар.

3. Прокурор немесе судья арызды материалдардың қылмыстық процесте ықтимал маңызын және адам құқықтарының жол берілген шектеулерін ескере отырып бағалайды, егер бұл қылмыстық процеске тартылған қандай да бір адамның өміріне, денсаулығына немесе заңмен қорғалатын мүдделеріне елеулі қауіп төндіре алатын болса немесе егер ол үшінші тұлғаның жеке өмірінің құпиясын қозғайтын болса, бұл ретте прокурор іске қоса тіркелмеген материалдармен танысу мүмкіндігін қанағаттандырудан бас тартуға құқылы.

4. Іске қоса тіркелмеген материалдармен танысқаннан кейін адам оларды қылмыстық істің материалдарына қоса тіркеу туралы өтінішхат жасай алады. Өтінішхатты прокурор қарайды.

5. Сот талқылауы кезінде іске қоса тіркелмеген жасырын тергеу әрекеті материалдарымен танысу туралы мәлімделген өтінішхат бойынша шешімді осы істі қарайтын соттың дәл сол құрамы қабылдайды.

241-бап. Қылмыстық процесте ақпаратты қорғау жөніндегі іс - шаралар

1. Жасырын тергеу әрекетін жүргізу фактісі туралы мәліметтер және оны жүргізу нәтижесінде алынған ақпарат аяқталғанға дейін құпия болып табылады, оларды жария еткені үшін лауазымды адамдар немесе оны жүргізуге тартылған адамдар заңда белгіленген жауаптылықты көтереді.

2. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу әдістері, оларды жүргізетін адамдар, оның ішінде қызметін конспиративті нысанда немесе құпиялы негізде жүзеге асыратын адамдар туралы мәліметтер, мемлекеттік құпияны құрайды және жария етілмеуге тиіс.

3. Егер олар адамның жеке өмірінің құпиясын қозғайтын немесе өзге де заңмен қорғалатын жариялануы шектеулі ақпаратқа қатысты болса, сотқа дейінгі тергеу органы жасырын тергеу әрекеті негізінде алынған мәліметтердің таратылуын шектеу үшін заңмен қорғалатын барлық құралдарды пайдаланады.

242-бап. Адамды немесе орынды жасырын аудиобақылау және
(немесе) бейнебақылау

1. Адамды жасырын аудиобақылау және (немесе) бейнебақылау – бұл қажет болған кезде жасырын еніп кіру және (немесе) зерттеу арқылы бейне, аудиотехниканы не өзге арнайы техникалық құралдарды пайдаланумен, бір мезгілде оның мазмұнын материалдық жеткізгіште бекітумен жүргізілетін адамның сөз сөйлеуін және өзге де ақпаратты, сондай-ақ оның іс-әрекеттерін жасырын бақылау.

2. Орынды жасырын аудиобақылау және (немесе) бейнебақылау – бұл қажет болған кезде жасырын еніп кіру және (немесе) орынды зерттеу арқылы бейне, аудиотехниканы не өзге арнайы техникалық құралдарды пайдаланумен, бір мезгілде оның мазмұнын материалдық жеткізгіште бекітумен, нақты белгіленген жерде болып жатқан сөйлесулерді және басқа да дыбыстарды және (немесе) оқиғаларды жасырын бақылау.

3. Адамның немесе орынның жасырын аудиобақылауын және (немесе) бейнебақылауын жүргізуді қажет деп тапқанда сотқа дейінгі тергеу органы анықтау органына тиісті тапсырма береді.

4. Қылмысты анықтап табуға ерікті түрде жәрдем көрсетуге ниет білдірген адамға техникалық құралдарды беру кезінде, сондай-ақ осындай құралдарды кейіннен беру кезінде осы Кодекстің 199-бабында көзделген талаптарды сақтай отырып, хаттама жасалады.

Хаттама анықтау органы қызметкерінің және (немесе) сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін адамның және техникалық құрал берілген адамдардың қолтаңбаларымен күеландырылады.

5. Адамды немесе орынды жасырын бақылау аяқталғаннан кейін уәкілетті орган сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға негізі, басталу және аяқталу уақыты, жазбаның ұзақтығы көрсетілуге тиіс ілеспе хатпен бірге мөрмен бекітілген түрде іс үшін маңызы бар аудио, бейнежазбаларды береді.

243-бап. Электр (телекоммуникациялық) байланыс желілері арқылы
берілетін ақпаратты жасырын бақылау, ұстап қалу және
түсіріп алу

1. Электр (телекоммуникациялық) байланыс желілері арқылы берілетін ақпаратты жасырын бақылау – дыбыстық ақпаратты жеткізуге мүмкіндік беретін техникалық құралдарды және (немесе) компьютерлік бағдарламаларды қолданумен, қажет болған

кезде жасырын еніп кіру және (немесе) зерттеу арқылы жүргізілетін, телефон немесе басқа құрылғылар арқылы берілетін дыбыстық ақпаратты жасырын тыңдау және (немесе) ж а з у .

Электр байланыс желілері арқылы берілетін ақпаратты жасырын ұстап қалу және түсіріп алу – сымды, радиооптикалық және басқа да электромагниттік жүйелер арқылы берілетін белгілерді, дабылдарды, дыбыстық ақпаратты, жазбаша мәтінді, суреттерді, бейнекөріністерді, дыбыстарды және басқа да ақпаратты ұстап қалу және түсіріп алу.

2. Электр (телекоммуникациялық) байланыс желілері арқылы берілетін ақпаратты бақылау, жасырын ұстап қалу және түсіріп алу қажет деп тапқанда сотқа дейінгі тергеу органы анықтау органына тиісті тапсырма береді.

3. Жасырын тергеу әрекетінің нәтижелері тиісті материалдық жеткізгіште бекітіледі, ол буып-түйіліп, мөрмен бекітіледі және жасырын тергеу әрекетін жүргізген уәкілетті органның лауазымды адамының қолтаңбасымен куәландырылады.

Материалдық жеткізгіш сотқа дейінгі тергеу органына беріледі.

244-бап. Абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылар арасындағы қосылулар туралы ақпаратты жасырын алу

1. Абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылар арасындағы қосылулар туралы ақпарат алу – абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылар (пайдалану жабдықтары) арасындағы қосылулардың күні, уақыты, ұзақтығы туралы мәліметтерді а л у .

2. Прокурордың санкциясын алғаннан кейін сотқа дейінгі тергеу органы қаулыны орындау үшін құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органның бөлімшесіне жібереді, оның қызметкері ақпаратты материалдық жеткізгіштің кез келгенінде бекітілген талап етілетін ақпаратты беруге міндетті.

Көрсетілген ақпарат оның берілген кезеңі және абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылардың нөмірлері көрсетілетін ілеспе хатпен бірге мөрмен бекітілген түрде ұсынылады.

245-бап. Компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинау, өңдеу, жинақтау және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты жасырын түсіріп алу

1. Компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинау, өңдеу, жинақтау және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты жасырын түсіріп алу – компьютерлерден, серверлерден және ақпарат жинауға, өңдеуге, жинақтауға және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты арнайы техникалық құралдармен және (немесе) компьютерлік бағдарламалармен, қажет болған кезде жасырын еніп кіру және зерттеу арқылы жүргізілетін жасырын түсіріп алу.

2. Компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинау, өңдеу, жинақтау және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты жасырын алу қажет деп тапқанда сотқа дейінгі тергеу органы анықтау органына тиісті тапсырма береді.

3. Компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинау, өңдеу, жинақтау және сақтауға арналған басқа да құрылғылардан ақпаратты жасырын алу нәтижелері тиісті материалдық жеткізгіште бекітіледі, ол буып-түйіліп, мөрмен бекітіледі, жасырын тергеу әрекетін жүргізген уәкілетті органның лауазымды адамының қолтаңбасымен к у ә л а н д ы р ы л а д ы .

Материалдық жеткізгіш сотқа дейінгі тергеу органына беріледі.

246-бап. Почта және өзге де жөнелтілімдерді жасырын бақылау

1. Хаттардың, жеделхаттардың, радиogramмалардың, бандерольдардың, посылкалардың және басқа да почта жөнелтілімдерінің іс үшін маңызы бар мәліметтерді, құжаттарды және заттарды қамтуы мүмкін екендігінің жеткілікті негіздері болған кезде оларға қатысты жасырын бақылау жүзеге асырылуы мүмкін.

2. Почта және өзге де жөнелтілімдерді жасырын бақылау қажет деп тапқанда сотқа дейінгі тергеу органы дәлелді қаулы шығарады. Көрсетілген қаулы прокурорға ұсынылады және ол санкция берген жағдайда сотқа дейінгі тергеу органы орындау үшін почта мекемелеріне немесе жөнелтілімдер жеткізу бойынша қызметтерді көрсететін адамдарға жібереді.

3. Почта мекемелері немесе жөнелтілімдерді жеткізу бойынша қызметтерді көрсететін адамдар сотқа дейінгі тергеу органын өздерінің иелігінде бақылауға жататын почта және өзге де жөнелтілімнің болуы туралы кідіріссіз хабарлайды.

Сотқа дейінгі тергеу органы хабарламаны алған кезден бастап жиырма төрт сағаттың ішінде қажет болған кезде почта мекемесінің уәкілетті қызметкерінің немесе жөнелтілімдерді жеткізу бойынша қызметтерді көрсететін адамның қатысуымен жөнелтілімді қарап тексереді және (немесе) оның құрамымен танысады, оның құрамын бекітумен немесе онсыз, осы жөнелтілімді одан әрі жеткізу туралы шешім қабылдайды.

4. Почта және өзге де жөнелтілімді қарап тексерудің және (немесе) олармен танысудың әрбір жағдайында сотқа дейінгі тергеу органы осы Кодекстің 199-бабының талаптарын сақтай отырып, хаттама жасайды, онда іс-шараны жүргізуге қатысқан адамдардың деректері, қарап тексеруге және (немесе) таныстырылуға жатқызылған почта және өзге де жөнелтілімнің атауы және түрі, оның құрамын бекітумен немесе онсыз, жөнелтілімді одан әрі жеткізу туралы мәліметтер көрсетіледі.

247-бап. Орынға жасырын еніп кіру және (немесе) оны тексеру

1. Орынға жасырын еніп кіруді және (немесе) оны тексеруді уәкілетті орган тұрғын, қызметтік, өндірістік үй-жайларға, ғимаратқа, құрылысқа, қоймаға, көлік құралына немесе жер учаскесіне оларды тексеру үшін, сондай-ақ тергеу әрекеттерін дайындау және жүргізу үшін жүзеге асырады.

2. Осы іс-шара аяқталғаннан кейін уәкілетті орган сотқа дейінгі тергеу органына барлық алынған материалдарды толық көлемде мөрмен бекітілген түрде ілеспе хатпен бірге ұсынады.

248-бап. Адамды немесе орынды жасырын бақылау

1. Адамды немесе орынды жасырын бақылау, егер осы адамның тергеу жүргізіліп жатқан қылмысқа қатысы бар не оның дайындалып жатқан, жасалатын немесе жасалған қылмыс туралы мәліметтерге ие болған деп санауға жеткілікті негіздер бар болғанда, сондай-ақ егер бақыланатын орында болып жатқан немесе болуы болжанып отырған мән-жайлардың іс үшін маңызы бар болуы мүмкін жағдайда, қажет болған кезде сөз сөйлеу және өзге де дыбыстық ақпараттың аудиобақылауын және аудиожазбасын жүзеге асырусыз, бейне-фото бақылау техникалық құралдарын пайдаланумен жүзеге асырылады.

2. Адамды немесе орынды жасырын бақылауды жүзеге асыратын уәкілетті органның лауазымды адамы бақыланатын адаммен немесе орынмен байланыс жасаған өзге де адамдарға байланыс жасаған кезден бастап қырық сегіз сағат бойы жасырын бақылауды жүзеге асыруға құқылы.

3. Адамды немесе орынды жасырын бақылау нәтижесінде алынған заттар мен құжаттар қоса тіркелетін күн сайынғы есеп жасалады.

4. Осы іс-шара аяқталғаннан кейін уәкілетті орган сотқа дейінгі тергеу органына барлық алынған материалдарды толық көлемде мөрмен бекітілген түрде ілеспе хатпен бірге ұсынады.

249-бап. Жасырын бақыланатын жеткізілім

1. Жасырын бақыланатын жеткізілім еркін өткізуге тыйым салынған немесе айналымы заңмен шектелген, сондай-ақ қылмыстық қол сұғушылықтың объектілері немесе құралдары болып табылатын заттардың, заттектер мен өнімдердің жеткізілуіне, сатып алынуына, сатылуына, жылжуына бақылау орнату мақсатында жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының аумағында бақыланатын жеткізілімді уәкілетті орган дербес не басқа да мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл арқылы жүзеге асырады.

3. Бірнеше мемлекеттің аумағында бақыланатын жеткізілімді уәкілетті орган шетел мемлекеттерінің уәкілетті құқық қорғау органдарымен бірлесіп жүзеге асырады.

4. Осы іс-шара аяқталғаннан кейін уәкілетті орган сотқа дейінгі тергеу органына барлық алынған материалдарды толық көлемде мөрмен бекітілген түрде ілеспе хатпен бірге ұсынады.

250-бап. Жасырын бақыланатын сатып алу

1. Жасырын бақыланатын сатып алу жалған мәміле жасау ахуалын туғызу жолымен жасалатын немесе жасалған қылмыс туралы нақты деректер алу мақсатында жүргізіледі.

Бұл ретте өзіне қатысты оның қылмысқа қатыстылығы бар деп санауға жеткілікті негіздер бар адамнан еркін өткізуге тыйым салынған немесе айналымы заңмен шектелген, сондай-ақ қылмыстық қол сұғушылықтың объектілері немесе құралдары

болып табылатын заттар немесе заттектер ақылы түрде сатып алынады.

2. Уәкілетті органның қызметкеріне немесе жасырын тергеу әрекетіне қатысуға ерікті түрде ниет білдірген адам оның барысы мен нәтижелерін бекітудің техникалық және өзге де құралдарын, сондай-ақ еркін өткізуге тыйым салынған не айналымы заңмен шектелген немесе қылмыстық қол сұғушылықтың объектілері және (немесе) құралдары болып табылатын заттарды немесе заттектерді ақылы түрде сатып алу үшін беру туралы осы Кодекстің 199-бабына сәйкес жеке хаттамалар жасалады.

3. Уәкілетті органның қызметкерінен немесе жасырын тергеу әрекетіне қатысуға ерікті түрде ниет білдірген адамнан сатып алынған заттарды және заттектерді алу, сондай-ақ оларды қарап тексеру нәтижелері туралы осы Кодекстің 199 және 219-баптарының қағидаларына сәйкес хаттама жасалады.

251-бап. Қылмыстық ортаға жасырын ену және (немесе) қылмыстық әрекетті имитациялау

1. Қылмыстық ортаға жасырын ену және (немесе) қылмыстық әрекетті имитациялау дайындалатын, жасалатын немесе жасалған қылмыстар туралы нақты деректер алу мақсатында қылмыстық ортаға енгізілген және (немесе) қылмыстық әрекетті имитациялаған адамның жазбаша келісімі бойынша жүзеге асырылады.

2. Қылмыстық ортаға енгізілген және (немесе) қылмыстық әрекетті имитациялаған адамға Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің ережелеріне сәйкес қажетті қорғану, қылмыс жасаған адамды ұстау, аса қажеттілік, негізді тәуекел ету жағдайларын қоспағанда, адамдардың өміріне, денсаулығына қауіп төндіруге байланысты іс-әрекет (әрекетсіздік) жасауға тыйым салынады.

3. Сотқа дейінгі тергеу органының келісімі бойынша уәкілетті орган қылмыстық ортаға енгізілген және (немесе) қылмыстық әрекетті имитациялау барысы туралы үнемі х а б а р л а й д ы .

4. Осы іс-шара аяқталғаннан кейін уәкілетті орган сотқа дейін тергеу органына барлық материалдарды мөрмен бекітілген түрде ілеспе хатпен бірге ұсынады.

31-тарау. Тінту және алу

252 - б а п . Т і н т у

1. Тінту іс үшін маңызы бар заттарды немесе құжаттарды, оның ішінде тыйым салуға жататын мүлікті анықтап табу және алып қою мақсатында жүргізіледі.

2. Тінту жүргізуге көрсетілген заттардың немесе құжаттардың белгілі бір үй-жайда немесе өзге орында не нақты адамда болуы мүмкін деп болжауға жеткілікті деректердің болуы негіз болып табылады.

3. Тінту іздестіріліп жатқан адамды және адам мәйітін анықтап табу үшін жүргізілуі мүмкін.

Алу, егер іс үшін маңызы бар белгілі бір заттар мен құжаттардың қайда және кімде екені анық белгілі болса, оларды, сондай-ақ тәркіленуге жататын мүліктерді алып қою мақсатында жүргізіледі.

254-бап. Тінту мен алуды жүргізу тәртібі

1. Тінту мен алуды сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам дәлелді қаулы бойынша жүзеге асырады. Тінту жүргізу туралы, сондай-ақ мемлекеттік құпияны немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны қамтитын құжаттарды алу туралы қаулыға прокурор немесе оның орынбасары санкция беруге тиіс.

2. Тұрғын үй-жайда онда тұрып жатқан адамдардың еркінен тыс алу осы Кодекстің 220-бабының он үшінші және он төртінші бөліктерінің қағидалары бойынша жүргізіледі.

3. Ерекше жағдайларда, іздестіріліп жатқан және алып қоюға жататын объекті оны анықтап табуды ұзаққа созудан жоғалуы, бүлінуі немесе қылмыстық мақсатта пайдаланылуы мүмкін болғанда не іздестіріліп жатқан адам жасырынуы мүмкін болғанда тінту және алу прокурордың санкциясынсыз, бірақ кейіннен жүргізілген тінту туралы жиырма төрт сағаттың ішінде оған хабарлау арқылы жүргізілуі мүмкін. Көрсетілген хабарламаны алғаннан кейін прокурор жүргізілген тінтудің, алудың заңдылығын тексереді және оның заңды немесе заңсыз екені туралы қаулы шығарады. Жүргізілген тінтудің, алудың заңсыз екені туралы шешім қабылданған жағдайда, бұл әрекет іс бойынша дәлелдеме ретінде жіберіле алмайды.

4. Тінту куәгерлердің қатысуымен, ал қажет болған жағдайларда маманның және аудармашының қатысуымен жүргізіледі.

Алу оның барысы мен нәтижелерін бекітетін техникалық құралдар міндетті түрде қолданыла отырып жүргізіледі, қажет болған кезде маман және аудармашы тартылуы мүмкін.

5. Тұрғын үй-жайларды, ұйымдардың үй-жайларын тінту немесе алу осы Кодекстің 220-бабының он бесінші және он алтыншы бөліктерінде көрсетілген адамдардың қатысуымен жүргізіледі.

6. Дипломатиялық өкілдіктер орналасқан үй-жайларды, сондай-ақ дипломатиялық өкілдіктердің мүшелері мен олардың отбасылары тұрып жатқан үй-жайларды тінту және алу осы Кодекстің 220-бабының он жетінші бөлігінде белгіленген талаптар сақтала отырып жүргізіледі.

7. Тінту немесе алуды жүргізуді бастау алдында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам оларды жүргізу туралы қаулыны көрсетуге міндетті.

8. Тінтуге кіріскенде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам іс үшін маңызды болуы мүмкін, алынуға жататын заттар мен құжаттарды ерікті түрде беруді ұсынады. Егер олар ерікті түрде берілсе және алынуға жататын заттар мен құжаттардың жасырылғанына күмәндануға негіздер болмаса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын

адам одан әрі іздеу жүргізбеуге құқылы.

Тауып алу үшін тінту жүргізілуі мүмкін заттар мен құжаттарды адамның өз еркімен бергені туралы міндетті түрде тінту хаттамасында көрсетіледі.

9. Егер жабық үй-жайлар мен қоймалардың иесі оларды ерікті түрде ашудан бас тартса, тінту жүргізген кезде олар ашылуы мүмкін. Бұл ретте есік тиектерін және басқа да заттарды қажетінсіз бұзуға жол берілмеуге тиіс.

10. Алуды жүргізу кезінде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам алынуға жататын заттар мен құжаттарды беруді ұсынады, ал бұдан бас тартылған жағдайда алуды мәжбүрлі түрде жүргізеді.

11. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тінту мен алу кезінде сол үй-жайда тұрып жатқан адамның немесе басқа адамдардың жеке өмірінің анықталған мән-жайларының жарияланбауына шаралар қолдануға міндетті.

12. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тінту немесе алу жүргізіліп жатқан үй-жайда немесе орында болған адамдарға және осы үй-жайға немесе орынға келген адамдарға тінту немесе алу аяқталғанға дейін ол жерден кетуге, сондай-ақ бір-бірімен немесе өзге адамдармен сөйлесуге тыйым салуға құқылы.

13. Тінту мен алуды жүргізу кезінде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам іске қатысы бар болуы мүмкін заттар мен құжаттарды алып қоюмен шектелуге тиіс. Айналымға тыйым салынған заттар мен құжаттар олардың іске қатыстылығына қарамастан алып қойылуға тиіс.

14. Тінту кезінде алып қойылатын заттар мен құжаттар куәгерлерге және басқа да қатысып отырған адамдарға көрсетіледі, тінту орнында буып-түйіледі, мөрмен бекітіледі және куәгерлер мен оған қатысып отырған адамдардың қолтаңбаларымен к у ә л а н д ы р ы л а д ы .

15. Алу кезінде алып қойылатын заттар мен құжаттар қатысып отырған адамдарға көрсетіледі, алу орнында буып-түйіледі және мөрмен бекітіледі және бұған қатысып отырған басқа адамдардың қол қоюымен куәландырылады.

16. Қажет болған жағдайларда тінту жүргізілген кезде фотосуретке түсіру, киноға түсіру және бейнежазба жүргізіледі.

255 - б а п . Жеке адамды тінту

1. Осы Кодекстің 252-бабында көзделген негіздер болған кезде және 254-бабының талаптарын сақтай отырып, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тінтілетін адамның денесінен, оның киімінен заттар мен құжаттарды және ондағы заттарды анықтап табу және алып қою мақсатында жеке адамды тінтуге құқылы.

2. Жеке адамды тінтуді тінтілетін адаммен жынысы бір адам ғана және сол жыныстағы куәгерлер мен мамандардың қатысуымен жүргізеді.

3. Жеке адамды тінту арнайы қаулы шығарылмай және прокурордың санкциясынсыз мынадай жағдайларда, егер:

1) үй-жайдағы немесе тінту жүргізіліп жатқан өзге орындағы адам іс үшін маңызы

бар болуы мүмкін құжаттарды немесе заттарды өзінде жасырып отыр деп болжауға жеткілікті негіздер болса;

2) ол адам ұсталған немесе күзетпен қамауға алынған кезде жүргізіледі. Бұл жағдайда жеке адамды тінту куәгерлер болмағанда жүргізілуі мүмкін.

256-бап. Тінту немесе алу хаттамасы

1. Тінту немесе алу жүргізетін адам осы Кодекстің 199-бабында көзделген талаптарды сақтай отырып, хаттама жасайды.

2. Хаттамада заттар немесе құжаттар қай жерде және қандай жағдайларда анықтап табылғаны, олардың ерікті түрде берілгені немесе мәжбүрлі түрде алып қойылғаны көрсетілуге тиіс. Барлық алып қойылған заттар хаттамада саны, мөлшері, салмағы, даралайтын белгілері және мүмкіндігінше бағасы дәл көрсетіле отырып, тізбеленуге тиіс.

3. Егер тінту немесе алу жүргізген кезде алып қойылуға жататын заттарды немесе құжаттарды жою немесе жасыру әрекеттері жасалған болса, бұл хаттамада қолданған шаралар көрсетіле отырып, жазылуға тиіс.

4. Тінту немесе алу хаттамасының көшірмесі олар жүргізілген адамға не оның кәмелетке толған отбасы мүшесіне, ал олар болмаған жағдайда тұрғын үй пайдалану ұйымының немесе жергілікті атқарушы органның өкіліне одан қолхат алып тапсырылады. Егер тінту немесе алу ұйымда жүргізілсе, онда хаттаманың көшірмесі оның өкілдеріне қолхат алып тапсырылады.

32-тарау. Айғақтарды оқиға болған жерде тексеру мен нақтылау Тергеу эксперименті

257-бап. Айғақтарды оқиға болған жерде тексеру мен нақтылау

1. Жәбірленушінің, куәнің, күдіктінің тергелетін оқиғамен байланысты жерде берген айғақтарын тексеру мен нақтылау:

1) айғақтардың растығын оларды болған оқиғаның жағдайымен салыстыру арқылы анықтау;

2) тексерілетін іс-әрекет жасалған маршрутты және орынды нақтылау;

3) жаңа нақтылы деректерді анықтау мақсатында жүргізіледі.

2. Оқиға болған жерде айғақтарды тексеру мен нақтылау бұрын жауап алынған адам зерттеліп отырған оқиғаның жағдайы мен мән-жайларын оқиға болған жерде жаңғыртады; іс үшін маңызы бар заттарды, құжаттарды, іздерді іздеп табады және көрсетеді; белгілі бір іс-қимылды бейнелеп көрсетеді; зерттеліп отырған оқиғада қайсы бір заттардың қандай рөл атқарғанын көрсетеді; оқиға болған жердегі жағдайдың өзгеруіне назар аударады; өзінің бұрынғы айғақтарын нақтылайды және айқындайды. Бұл іс-әрекеттерге сырттан қандай да бір араласуға және жетектеуші сұрақтар қоюға жол берілмейді.

3. Оқиға болған жерде бірнеше адамның айғақтарын бір мезгілде тексеру мен нақтылауға жол берілмейді.

4. Айғақтарды тексеру мен нақтылау жауап алынып отырған адамға оның айғақтары тексерілетін бағыт пен орынды ерікті түрде көрсетуді ұсынудан басталады. Айғақтар баяндалғаннан кейін және іс-қимылдарды бейнелеп көрсеткеннен кейін айғақтары тексеріліп отырған адамға сұрақтар қойылуы мүмкін. Бұл адам, сондай-ақ іске қатысушы өзге де адамдар жүргізіліп отырған тергеу әрекетіне байланысты өздерінен қосымша жауап алуды талап етуге құқылы.

5. Оқиға болған жерде айғақтарды тексеру мен нақтылау барысында анықтап табылған, іс бойынша дәлелдемелік маңызы бар болуы мүмкін заттар мен құжаттар алып қойылып, буып-түйіледі және мөрмен бекітіледі; оларды алып қою фактісі хаттамада көрсетіледі.

6. Оқиға болған жерде айғақтарды тексеру мен нақтылау кезінде өлшеу, суретке түсіру, дыбыс және бейнежазба, киноға түсіру жүргізіледі, жоспарлар мен схемалар жасалады. Қажет болған жағдайларда оқиға болған жерді тексеру мен нақтылау кезінде маман қатысуға құқылы. Оқиға болған жерде айғақтарды тексеру мен нақтылау кезінде дыбыс және бейнежазба құралдары міндетті түрде пайдаланады және осы Кодекстің 210-бабында көрсетілген қағидалар бойынша жүргізіледі.

7. Оқиға болған жерде айғақтарды тексеру мен нақтылаудың жүргізілгені туралы осы Кодекстің 199-бабының талаптары сақтала отырып, хаттама жасалады. Хаттамада оқиға болған жерде айғақтарды тексеру мен нақтылаудың талаптары, барысы мен нәтижелері егжей-тегжейлі көрсетіледі.

258-бап. Тергеу эксперименті

1. Тергеу эксперименті іс үшін маңызы бар мәліметтерді зерттеліп отырған оқиғаның белгілі бір іс-әрекеттерін, жағдайын, мән-жайларын жаңғырту және тәжірибе жүргізу арқылы тексеру мен нақтылау мақсатында жүргізіледі. Эксперимент жүргізу кезінде, атап айтқанда, қандай да бір фактілерді қабылдау, белгілі бір іс-әрекеттердің жасалу мүмкіндігін, қандай да бір оқиғаның болу ықтималдығы тексерілуі, сондай-ақ болған оқиғаның реті және іздердің пайда болу тетігі анықталуы мүмкін.

2. Тергеу эксперименті оның барысы мен нәтижелерін бекітетін техникалық құралдар міндетті түрде қолданыла отырып жүргізіледі. Қажет болған кезде тергеу экспериментіне өздерінің келісімі бойынша күдікті, жәбірленуші, куә, маман, сарапшы және тәжірибелік іс-қимылдарды жүргізетін адамдар тартылуы мүмкін. Экспериментке қатысушыларға оның мақсаты мен жүргізілу тәртібі түсіндіріледі.

3. Тергеу экспериментін, егер, бұл ретте оған қатысқан адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіпті болмағанда, олардың ар-намысына кемсітушілік көрсетілмегенде, оларға материалдық залал келтірілмегенде, жүргізуге жол беріледі.

4. Тергеу эксперименті жаңғыртылып отырған оқиғалар немесе іс-әрекеттер болған жағдайларға барынша ұқсас жағдайларда жүргізіледі.

5. Қажет болған жағдайларда тергеу экспериментін жүргізген кезде суретке түсіру, дыбыс және бейнежазба, киноға түсіру жүргізіледі, басқа ғылыми-техникалық құралдар қолданылады, жоспарлар, схемалар, сызбалар жасалады.

6. Тергеу эксперименті жүргізілгені туралы осы Кодекстің 199-бабының талаптары сақтала отырып, хаттама жасалады. Хаттамада тергеу экспериментінің шарттары, барысы мен нәтижелері егжей-тегжейлі баяндалады және мыналар: эксперимент қандай мақсатпен, қашан, қайда және қандай жағдайларда жүргізілгені; оқиғаның жағдайы мен мән-жайларын жаңғыртудың нақты неден көрінгені; қандай іс-әрекеттер, қандай ретпен жүргізілгені, оны кім және қанша рет жасағаны; қандай нәтижелер алынғаны көрсетіледі.

33-тарау. Заттар мен құжаттарды ұсыну

259-бап. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға заттар мен құжаттарды оларға иелік ететін адамдардың бастамасы бойынша ұсыну

1. Тараптар, сондай-ақ өзге де адамдар, кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды адамдары сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға, өздерінің пікірі бойынша іс үшін маңызы бар болуы мүмкін заттарды және құжаттарды беруге құқылы.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам осы Кодекстің 220-бабының қағидалары бойынша ұсынылған затты, қарап тексеруді және егер заттың немесе құжаттың іс үшін маңызы бар болуы мүмкін деп болжауға негіздер бар болғанда, оны қабылдауға міндетті. Осы іс үшін маңызы жоқ, бірақ алып қойылған заттар, құжаттар да қабылдап алынуға тиіс.

Іс үшін маңызы жоқ және айналымнан алынбаған зат, құжат ұсынылған жағдайда, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қарап тексергеннен кейін затты тиесілігі бойынша дереу қайтарады.

260-бап. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның талап етуі бойынша заттар мен құжаттарды ұсыну

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам тінту немесе алу жүргізбей-ақ кәсіпорынның, мекеменің, ұйымның басшысынан, сол сияқты азаматтардан тергеу іс-әрекеттерін жүргізу кезінде уақытша пайдалану үшін қажетті заттар мен құжаттарды беруді талап етуге құқылы. Мұндай заттар мен құжаттарға:

1) эксперимент жүргізу кезінде зерттелетін оқиғаның жағдайы мен шарттарын қалпына келтіруге арналған осыған ұқсас заттар немесе олардың макеттері;

2) тану үшін ұсынылған заттармен немесе құжатпен біртектес заттар;

3) егер сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам не оның тапсырмасы бойынша әрекет етуші маман, сарапшы немесе сарапшылық мекеме оларға иелік етпесе, тергеу

іс-әрекеттерін не сараптамалық зерттеу жүргізу кезінде қолдануға арналған құрал-жабдықтар, құралдар, аспаптар, материалдар жатады.

Қажеттілігі өткеннен кейін бұл заттар құжатпен тиесілілігі бойынша қайтарылуға т и і с .

2. Кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың басшылары және лауазымды тұлғалары сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның талабы бойынша өз құзыреті шектерінде құжаттамалық ревизия немесе қызметтік тексеру жүргізуге және ревизия немесе тексеру актісін барлық қосымшаларымен бірге белгіленген мерзімде б е р у г е м і н д е т т і .

3. Ревизия немесе тексеру актісінде не өзге де құжатта белгіленген қағидалардан ауытқушылықтарды, олқылықтарды, қайшылықтарды және өзге де кемшіліктерді анықтай отырып, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам құжаттағы атап өтілген кателерді жоюды талап етуге құқылы.

261-бап. Заттар мен құжаттарды ұсыну хаттамасы
Заттай дәлелдемелер ретінде маңызы болуы мүмкін заттар мен құжаттарды ұсыну туралы сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам осы Кодекстің 199-бабының қағидаларына сәйкес хаттама жасайды. Хаттамада сондай-ақ:

- 1) затты немесе құжатты берген адам туралы мәліметтер;
- 2) осы адамның затты немесе құжатты іске қосуы туралы өтінішхаты;
- 3) затты немесе құжатты қарап тексеру, ал егер ол почта арқылы берілген болса, онда ораманы қарап тексерудің барысы мен нәтижелері;
- 4) осы заттардың белгілері, қасиеттері, техникалық сипаттамалары, егер олардың іс үшін мәні болса, талап етілген заттар пайдаланылған іс жүргізу кезінде тергеу іс-әрекетінің хаттамасында көрсетіледі;
- 5) затты немесе құжатты сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамға іс жүзінде беру не затты немесе құжатты берген адамға қайтарылғаны көрсетілуі тиіс.

2. Заттай дәлелдеме ретінде маңызы болуы мүмкін затты немесе құжатты берген адамға сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның қолымен куәландырылған х а т т а м а н ы ң к ө ш і р м е с і н б е р е д і .

3. Егер қабылданған зат немесе құжат почта арқылы келіп түскен болса, хаттаманың көшірмесі немесе оның үзінді көшірмесі жөнелтушіге жіберіледі, почталық түбіртек хаттамаға қоса беріледі. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам почта арқылы келіп түскен затты немесе құжатты іске қатысты емес деп есептеген және оны почта арқылы жөнелтушіге қайтарған жағдайда да, түбіртек хаттамаға қоса тігіледі.

4. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам ұсынылған затты немесе құжатты заттай дәлелдеме ретінде іске қосу туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шығарады. Жазбаша дәлелдемелер ретінде ұсынылған ревизиялардың және басқа да қызметтік тексерулердің актілері арнайы ресімделмей-ақ іске қосып т і г і л е д і .

5. Тергеу іс-әрекеттерін жүргізу кезінде уақытша пайдалану үшін сұратып алынған заттарды алу мен қайтару хаттамада көрсетіледі және затты берген адамның қолымен куәландырылады.

34-тарау. Сараптама жүргізу үшін үлгілерді алу

262-бап. Үлгілерді алудың негіздері

1. Қылмыстық процесті жүргізетін орган тірі адамның, мәйіттің, жануардың, өсімдіктің, бұйымның материалдың немесе заттың қасиеттерін бейнелейтін үлгілерін, егер оларды сараптамалық зерттеу сарапшының алдына қойылған мәселелерді шешу үшін қажет болғанда, алуға құқылы.

2. Үлгі ретінде, атап айтқанда:

- 1) қан, ұрық, шаш, қиып алынған тырнақ, дененің сыртқы бетінің микроскопиялық қорытындылары;
- 2) сілекей, тер және басқа бөлініп шығатындар;
- 3) тері бедерінің ізі, тістің қалыбы;
- 4) қолжазба мәтін, бұйымдар, адамның дағдысын бейнелейтін басқа материалдар;
- 5) дауыс фонограммасы;
- 6) материалдардың, заттардың, шикізаттың, дайын өнімнің сынамалары;
- 7) гильзалардың, оқтардың қару мен тетік іздерінің үлгілері алынады.

3. Зерттеу процесінде сарапшы экспериментік үлгілерді дайындауы мүмкін, ол туралы қорытындыда хабарланады. Қылмыстық процесті жүргізетін орган осындай үлгілерді дайындау кезінде қатысуға құқылы, бұл өзі жасайтын хаттамада көрсетіледі.

Зерттеу жүргізгеннен кейін сарапшы үлгілерді буып-түйілген және мөрмен бекітілген күйінде өзінің қорытындысына қоса береді.

4. Үлгілер алу туралы дәлелді қаулы шығарылады, онда: үлгілерді алатын адам; үлгілер алынатын адам (ұйым); нақты қандай үлгілер қандай мөлшерде алынуға тиіс екені; үлгілерді алу үшін адамның қашан және кімге келуі керек екені; үлгілер алынғаннан кейін қашан және кімге ұсынылуға тиіс екені көрсетілуге тиіс.

263-бап. Үлгілер алуға құқығы бар адамдар мен органдар

1. Егер де бұл үлгілер алынатын басқа жынысты адамның жалаңаштануына әкелмейтін және ерекше кәсіби машықтарды талап етпейтін болса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам жеке өзі, қажет болған кезде дәрігердің, өзге маманның қатысуымен үлгілерді алуға құқылы. Өзге жағдайларда үлгілер сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның тапсырмасымен дәрігер немесе маман алуы мүмкін.

2. Үлгілерді алу сараптамалық зерттеулердің бөлігі болып табылған жағдайларда оны сарапшы жүргізуі мүмкін.

264-бап. Үлгілер алуға рұқсат етілетін адамдар

1. Үлгілер күдіктіден, айыпталушыдан, жәбірленушіден, сондай-ақ медициналық

сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану жөнінде іс жүргізіліп отырған адамнан алынуы мүмкін.

2. Оқиға болған жердегі немесе заттай дәлелдемелерде іздерді өзге адамның қалдыруы мүмкін екені туралы жеткілікті деректер болған кезде үлгілер сол адамнан, бірақ аталған іздер пайда болуы мүмкін мән-жайлар туралы одан куә (жәбірленуші) ретінде жауап алғаннан кейін ғана алынуы мүмкін.

265 - бап. Үлгілер алу тәртібі

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам адамды өзіне шақыртып немесе ол тұрған жерге келіп, оны үлгілер алу туралы қаулымен немесе оған түскен сот қаулысымен қолын қойғыза отырып таныстырады, осы адамға, маманға өзінің құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, егер олар мәлімделген болса, бас тарту туралы мәселені шешеді. Бұдан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам немесе прокурор қажетті іс-әрекеттерді жасайды және сараптамалық зерттеу үшін үлгілер алады. Бұл ретте ауыртпайтын және адамның өмірі мен денсаулығы үшін қауіпті емес ғылыми-техникалық құралдарды пайдалануға болады.

2. Мәйіттен үлгілер алу, сондай-ақ шикізаттың, өнімнің, басқа материалдардың сынамаларын үлгілер ретінде алу тиісінше эксгумация, алу немесе тінту жүргізу арқылы жүзеге асырылады.

3. Алынған үлгілер буып-түйіліп, бекітіледі және үлгілерді алған адамның қолымен куәландырады. Одан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам немесе прокурор оларды алынған үлгілер хаттамасымен бірге тиісті сарапшыға жібереді және оны алған адамның қолымен куәландырады.

Егер үлгілерді алу сот қаулысы бойынша жүзеге асырылса, онда осы қаулыны орындайтын тергеуші, анықтаушы немесе прокурор үлгілерді оларды алу хаттамасымен бірге сотқа жібереді. Сот тараптардың қатысуымен үлгілерді қарайды, олардың түпнұсқалылығы мен сақталғандығына көз жеткізеді, осыдан кейін үлгілерді осы қаулымен және оларды алу хаттамасымен бірге тиісті сарапшыға береді.

266-бап. Дәрігердің немесе басқа маманның үлгілерді алуы

1. Қылмыстық процесті жүргізетін орган үлгі алынуға тиісті адамды, сондай-ақ одан үлгіні алу туралы қаулыны дәрігерге немесе басқа маманға жібереді. Дәрігерден, басқа маманнан бас тарту туралы мәселені қаулы шығарған орган шешеді.

2. Дәрігер немесе басқа маман қажетті іс-әрекеттерді жасайды және сараптамалық зерттеу үшін үлгілер алады. Бұл ретте ауыртпайтын және адамның өмірі мен денсаулығы үшін қауіпті емес ғылыми-техникалық құралдарды пайдалануға болады. Үлгілер буып-түйіліп, мөр басылады, үлгілерді алған адамның қолымен куәландырылады және қылмыстық процесті жүргізетін органға жіберіледі.

3. Егер жануарлардан зерттеу үшін үлгілерді алу қажеттігі туындайтын болса, қылмыстық процесті жүргізетін орган тиісті қаулыны ветеринарға немесе басқа маманға жібереді.

267-бап. Үлгілер алу кезінде жеке адамның құқықтарын қорғау Үлгілерді алудың әдістері мен ғылыми-техникалық құралдары адамның өмірі мен денсаулығына қауіпсіз болуға тиіс. Қатты ауырсыну сезімдерін туғызатын күрделі медициналық емшараларды немесе әдістерді қолдануға бұған үлгілер алынуға тиісті адамның, ал егер ол кәмелетке толмаған болса немесе психикалық ауруға шалдыққан болса – оның заңды өкілдерінің жазбаша келісімімен ғана жол беріледі.

268-бап. Үлгілер алу туралы қаулының орындалу міндеттілігі

1. Күдіктіден, айыпталушыдан үлгілер мәжбүрленіп алынуы мүмкін.
2. Жәбірленуші мен куәдан үлгілер алу, күдікті, айыпталушы өзін қылмыс жасады деп әшкерелейтін осы іс-әрекеттің айғақтарын тексеруді табанды түрде талап еткенде, сондай-ақ жыныстық аурулар мен өзге де жұқпалы ауруларды диагностикалау үшін, мұндай диагностика іс үшін маңызы болғанда үлгілер алу қажет болғаннан басқа жағдайларда, олардың келісімімен ғана алынуы мүмкін.
3. Жәбірленушіден, куәдан осы баптың екінші бөлігінде аталған жағдайларда, сондай-ақ өтініш берушіден және өтініш беруші қылмыс жасаған деп тікелей көрсеткен адамнан үлгілерді мәжбүрлеп алуға прокурордың санкциясымен немесе соттың шешімі бойынша ғана жол беріледі.

269-бап. Үлгілер алу хаттамасы

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам үлгілерді алғаннан кейін хаттама жасайды, онда үлгілерді алу үшін жасалған барлық іс-әрекеттері олардың жүргізілу ретімен, бұл үшін қолданылған ғылыми-зерттеу және басқа әдістер мен рәсімдер, сондай-ақ үлгілердің өзі сипатталады.
2. Егер үлгілерді қылмыстық процесті жүргізетін органның тапсырмасы бойынша дәрігер немесе басқа маман алса, онда ол бұл туралы ресми құжат жасайды, оған аталған іс-әрекетке қатысушылардың барлығы қол қояды және ол осы Кодекстің 199-бабының тоғызыншы бөлігінде белгіленген тәртіппен қылмыстық іске қосып тігу үшін қылмыстық процесті жүргізетін органға береді.
3. Үлгілер буып-түйілген және мөр басылған түрде хаттамаға қоса беріледі.

35-тарау. Сот сараптамасы

270-бап. Сараптаманы тағайындау

Сараптама сарапшы арнайы ғылыми білімдер негізінде жүргізетін материалдарды зерттеудің нәтижесінде іс үшін маңызы бар мән-жайлар алынуы мүмкін жағдайларда тағайындалады. Қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушы өзге адамдардың мұндай білімінің болуы қылмыстық істі жүргізуші адамды тиісті жағдайларда сарапшы тағайындау қажеттігінен босатпайды.

271-бап. Сараптаманы міндетті түрде тағайындау

1. Егер іс бойынша:

1) өлімнің себептерін;

2) денсаулыққа келтірілген зиянның сипаты мен ауырлық дәрежесін;

3) іс үшін маңызды болып, бірақ жасы туралы құжаттар болмағанда немесе олар күмән туындатқан күдіктінің, айыпталушының, жәбірленушінің жасын;

4) күдіктінің, айыпталушының есінің дұрыстығы немесе қылмыстық процесте өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін өз бетінше қорғау қабілеті жөнінде күмән туындағанда олардың психикалық немесе тәнінің жай-күйін;

5) жәбірленушінің, куәнің іс үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс қабылдау және олар туралы айғақтар беру қабілетіне күмән туындаған жағдайларда, олардың психикалық немесе тәнінің жай-күйін анықтау қажет болғанда;

6) істің өзге дәлелдемелерімен дәйекті түрде анықталмайтын өзге де мән-жайларын анықтау қажет болғанда, сараптаманы тағайындау және жүргізу міндетті болады.

2. Егер Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде өлім жазасы немесе өмір бойына бас бостандығынан айыру түріндегі жаза көзделген қылмысты жасаған күдіктінің, айыпталушының психикалық жай-күйіне күмән туындаса, сот-психиатриялық сараптаманы тағайындау мен жүргізу міндетті болады.

Ескертпе. Осы баптың бірінші бөлігінің 4) және 5) тармақтарында тізбеленген негіздер бойынша күдіктіге, жәбірленушіге, куәға амбулаториялық сот-психиатриялық сараптама тағайындалады және жүргізіледі. Егер сарапшы стационарлық сот-психиатриялық сараптама жүргізбей және сынақтан өтушіні стационарлық тексеруге орналастырмай қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарлаған жағдайда, осы Кодекстің 279-бабының тәртібімен қылмыстық іс бойынша стационарлық сот-психиатриялық сараптама тағайындалады.

272-бап. Сараптама тағайындау тәртібі

1. Қылмыстық процесті жүргізетін орган сараптама тағайындау қажет екендігін мойындай отырып, бұл туралы қаулы шығарады, онда: сараптама тағайындаған органның атауы, сараптаманы тағайындау уақыты, орны; сараптаманың түрі; сараптама тағайындау үшін негіздер; сараптамаға жіберілетін объектілер және олардың шығу тегі туралы ақпарат, сондай-ақ көрсетілген объектілерді зерттеу барысында толық немесе ішінара жою, олардың сыртқы түрін немесе негізгі қасиеттерін өзгерту мүмкіндігіне рұқсат; сот сараптамасы органының атауы және (немесе) сот сараптамасын жүргізу тапсырылған адамның тегі, аты, әкесінің аты көрсетіледі.

2. Қылмыстық процесті жүргізетін органның сараптама тағайындау туралы қаулысы ол жіберілген және өз құзыретіне жататын органдардың немесе адамдардың орындауы үшін міндетті.

3. Осы Кодекстің 271-бабы бірінші бөлігінің 2), 3) және 5) тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, жәбірленушіге, куәгерге қатысты сот сараптамасы олардың немесе олардың заңды өкілдерінің келісімімен жүргізіледі, бұл келісімдерді аталған адамдар жазбаша түрде береді.

4. Сараптама тағайындаған адам сот сараптамасының тағайындалғаны туралы қаулымен күдіктіні, айыпталушыны, оның қорғаушысын, жәбірленушіні, оның өкілін таныстырады және оларға осы Кодекстің 274-бабында көзделген құқықтарын түсіндіреді. Бұл туралы сараптама тағайындаған адам және қаулымен таныстырылған адамдар қол қоятын хаттама жасалады.

5. Сараптама өздерінің немесе олар өкілдік ететін құқықтар мен мүдделерді қорғайтын процеске қатысушылардың бастамасы бойынша тағайындалуы мүмкін. Өздерінің немесе олар өкілдік ететін құқықтар мен мүдделерді қорғайтын процеске қатысушылар қылмыстық процесті жүргізетін органға өз пікірі бойынша сарапшының қорытындысы берілуге тиіс мәселелерді жазбаша түрде ұсынады, зерттеу объектілерін көрсетеді, сондай-ақ сарапшы ретінде шақырылуы мүмкін адамды атайды. Оның шешілуіне ұсынылған мәселелер қылмыстық іске немесе сот сараптамасының нысанына жатпайтын жағдайларды қоспағанда, қылмыстық процесті жүргізетін органның сараптама тағайындаудан бас тартуға құқығы жоқ. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам өтінішхат келіп түскен кезден бастап үш тәуліктің ішінде өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы дәлелді қаулы шығарады.

6. Тергеу судьясы осы Кодекстің 55-бабының екінші бөлігі 7) тармағының тәртібімен сараптама тағайындаған кезде сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам өз іс жүргізуіндегі бар қажетті заттарды, материалдарды сарапшының билігіне береді.

7. Қылмыстық процестегі сараптама осы Кодекстің 122-бабының үшінші бөлігі 3) тармағының тәртібімен сараптама қорытындысын беру туралы адвокаттың сұрау салуы негізінде қылмыстық процесті жүргізетін органынан зерттеу объектісін алдырту қажет болмаған жағдайларда жүргізіледі.

8. Сараптамалық қорытынды беру туралы адвокаттың сұрау салуын жолдау туралы осы баптың жетінші бөлігінің тәртібімен сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамға бір мезгілде хабарланады, ол қажет болған кезде қосымша сұрақтарды сарапшыға жолдайды. Адвокаттың сұрау салуы негізінде берілген сарапшының қорытындысы екі данада жасалып, оның біреуі сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамға жолданады.

9. Сараптама тағайындауға бастамашы болған процеске қатысушы сарапшылық зерттеу объектілері ретінде заттарды, құжаттарды ұсынуы мүмкін. Қылмыстық процесті жүргізетін орган оларды ондай құжаттар қатарынан дәлелді қаулымен алып тастауға құқылы.

10. Ұсынылған сұрақтарды қарап, қылмыстық процесті жүргізетін орган қылмыстық іске немесе сот сараптамасының нысанына қатысы жоқтарын алып тастайды, сарапшыдан бас тарту негіздерінің бар-жоғын анықтағаннан кейін осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген талаптарды сақтай отырып, сараптама тағайындау туралы қаулы шығарады.

11. Сараптаманы жүргізуге байланысты шығыстарды өтеу, сондай-ақ сарапшының

еңбегіне ақы төлеу осы Кодекстің 21-тарауының қағидалары бойынша жүргізіледі. Қорғау тарапының өтінішхаты мен адвокаттық сұрау салуы бойынша сараптама жүргізілген жағдайларда шығыстарды өтеу оның мүддесі үшін жүргізілген адамға ж ү к т е л е д і .

12. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, қылмыстық процесті жүргізетін орган егер сараптама жүргізілгенде олардың қатысуы қажет деп танылса, сарапшыға күдіктіні, жәбірленушіні, айыпталушыны, куәні жеткізуді қамтамасыз етеді. Осы Кодекстің 55-бабы бірінші бөлігінің 7) тармағында көзделген жағдайларда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам соттың алдында қамауда ұсталмаған адамды сот-психиатриялық және/немесе сот-медициналық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыру туралы өтінішхат енгізеді.

273-бап. Сот сараптамасын жүргізу тапсырылуы мүмкін адамдар

1. Сот сараптамасын жүргізу:

1) сот сараптамасы органдарының қызметкерлеріне;
2) лицензияның негізінде сот-сараптама қызметін жүзеге асырушы адамдарға;
3) заңда көзделген тәртіппен және шарттарда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның және сот қаулысының негізінде біржолғы тәртіппен өзге де адамдарға тапсырылуы мүмкін.

2. Сараптама жүргізу процеске қатысушылар ұсынған адамдардың біріне тапсырылуы мүмкін.

3. Қылмыстық процесті жүргізетін органның, тергеу судьясының сараптама жүргізу тапсырылған адамды шақыру туралы талабы аталған адам жұмыс істейтін ұйымның басшысы үшін міндетті.

274-бап. Күдіктінің, айыпталушышының, жәбірленушінің, куәнің, қорғаушының және өкілдің сараптама тағайындау және жүргізу кезіндегі құқықтары

1. Сараптама тағайындау және оны жүргізу кезінде жәбірленушінің, күдіктінің, айыпталушышының, қорғаушының және жәбірленуші өкілінің:

1) сараптама жүргізілгенге дейін оның тағайындалғаны туралы қаулымен танысуға және өздеріне тиесілі құқықтарға түсіндірме алуға, бұл туралы хаттама жасалады;

2) сарапшыдан бас тартуды немесе сот сараптама органын сараптама жүргізуден шеттетуге туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

3) олар көрсеткен адамдарды немесе нақты сот сараптамасы органдарының қызметкерлерін сарапшылар ретінде тағайындау, сондай-ақ сараптаманы сарапшылар комиссиясының жүргізуі туралы өтінішхат жасауға;

4) сарапшы алдында қосымша сұрақтар қою немесе қойылған сұрақтарды нақтылау туралы өтінішхат жасауға;

5) қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатымен осы Кодекстің 278-бабында көзделген тәртіпте сараптама жүргізілген кезде қатысуға;

б) осы Кодекстің 284-бабында көзделген тәртіппен сарапшы қорытындысымен не қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламамен танысуға құқығы бар.

2. Тізбеленген құқықтарға, куә, соның ішінде қорғануға құқығы бар, сараптама алынатын және егер оның психикалық жағдайы мүмкіндік берсе, оған қатысты мәжбүрлі медициналық сипаттағы шаралар қолдану жөнінде іс жүргізу жүргізілетін адам да осы құқықтарға ие болады.

3. Егер сараптама адамды күдікті деп танығанға дейін немесе күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы шығарылғанға дейін жүргізілген болса, қылмыстық қудалау органы оны сараптама тағайындау туралы қаулымен, сарапшының қорытындысымен таныстыруға және оған осы Кодекстің 286-бабында көзделген құқығын түсіндіруге м і н д е т т і .

4. Жәбірленушілер мен куәларға, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуынан зардап шеккен адамға және оған қатысты күдікті деп тану туралы мәселе шешіліп жатқан адамға сараптама олардың жазбаша келісімімен ғана жүргізіледі. Егер осы адамдар кәметке толмаған немесе сот әрекетке қабілетсіз деп танылған болса, сараптама жүргізуге жазбаша келісімді оның заңды өкілдері береді. Аталған қағида осы Кодекстің 271-бабында көзделген жағдайларда сараптама жүргізуге қолданылмайды.

5. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде аталған адамдар мәлімдеген өтінішхаттар қанағаттандырылған жағдайда қылмыстық процесті жүргізетін орган сараптама тағайындау туралы өзінің қаулысын өзгертеді немесе толықтырады. Өтінішхаттарды қанағаттандырудан бас тартылған жағдайда ол дәлелді қаулы шығарып, оны өтінішхатты мәлімдеген адамға қол қойғыза отырып жария етеді.

275-бап. Өздеріне қатысты сот сараптамасы жүргізілетін адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерінің кепілдігі

1. Тірі адамдарға сот сараптамасын жүргізу кезінде:

1) олардан мәліметтер алу мақсаттарында оларды заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыруға немесе оларға қысым жасауға (оның ішінде, алдау, азаптау, қатыгездік, зорлық-зомбылық, қорқыту және өзге де заңсыз шаралар қолдану арқылы);

2) аталған адамдарды медициналық технологияларды, фармакологиялық және дәрілік заттарды клиникалық зерттеулердің субъектілері ретінде пайдалануға;

3) хирургиялық араласуды көздейтін зерттеулердің әдістерін қолдануға тыйым салынады .

2. Сот сараптамасын тағайындаған орган өзіне қатысты сот сараптамасы жүргізілетін адамды баламалы, болуы мүмкін ауырсыну сезімдерін және жанама әсерлерді қоса алғанда, сот-сараптамалық зерттеулердің пайдаланылатын әдістері туралы оған қолжетімді нысанда хабардар етуге тиіс. Көрсетілген ақпарат сот сараптамасы жүргізілетін адамның өтінішхаты бойынша оның заңды өкіліне де беріледі .

3. Өзіне қатысты сот сараптамасы жүргізілетін адамға медициналық көмек заңда

көзделген негіздер бойынша және тәртіппен ғана көрсетілуі мүмкін.

4. Медициналық ұйымға орналастырылған адамға шағымдар және өтінішхаттар жасауға мүмкіндік беріледі. Осы Кодексте көзделген тәртіппен берілген шағымдарды және өтінішхаттарды медициналық ұйымның әкімшілігі жиырма төрт сағат ішінде адресатқа жібереді және олар цензураға жатпайды.

5. Өзі келісім берген адамға қатысты жүргізілетін сот сараптамасы аталған адамның бастамасы бойынша оның кез келген сатысында тоқтатылуы мүмкін.

276-бап. Сот сараптамасы органының сараптама жүргізуі. Сот сараптамасы органы басшысының құқықтары мен міндеттері

1. Сараптама сот сараптамасы органына тапсырылған кезде, қылмыстық процесті жүргізетін орган, тергеу судьясы сараптама тағайындау туралы қаулыны және қажетті материалдарды оның басшысына жібереді. Сараптаманы сот сараптамасы органының қаулыда көрсетілген қызметкері жүргізеді. Егер қаулыда нақты сарапшы көрсетілмесе, сарапшыны таңдауды сот сараптамасы органының басшысы жүзеге асырады, бұл туралы сараптама тағайындаған адамға үш күн мерзімде хабарлайды.

2. Сараптама жүргізу тергеу судьясының қаулысымен тағайындалған жағдайда қылмыстық процесті жүргізетін орган сот сараптамасы органының басшысына қажетті материалдарды, заттарды жолдайды.

3. Сараптама адвокаттың сұрау салуы бойынша жүргізілген жағдайда қажетті материалдарды адвокат ұсынады.

4. Сот сараптамасы органының басшысы:

1) егер: осы сот сараптамасы органында қажетті арнаулы ғылыми білімі бар сарапшы болмаса; осы сот сараптамасы органының материалдық-техникалық базасы мен жағдайлары сараптаманың нақты міндеттерін шешуге мүмкіндік бермесе; сот сарапшысының алдына қойылған мәселелер оның құзыретінің шегінен тыс болса; сараптама жүргізуге арналған материалдар осы Кодекстің талаптары бұзыла отырып ұсынылса, дәлелдерді көрсете отырып, сараптама тағайындаған органға сот сараптамасын тағайындау туралы қаулыны орындамастан және зерттеуге ұсынылған объектілерді қайтаруға;

2) сараптама тағайындаған адам алдында осы сот сараптамасы органында жұмыс істемейтін адамдарды, егер олардың арнаулы ғылыми білімі қорытынды беру үшін қажет болса, сот сарапшылары комиссиясының құрамына енгізу туралы өтінішхат жасауға құқылы.

Сот сараптамасы органы басшысының заңда көзделген өзге құқықтары да бар.

5. Сот сараптамасы органы басшысы:

- 1) сараптама жүргізу үшін қажетті объектілерді өз бетімен талап етіп алдыруға;
- 2) осы сот сараптамасы органының қызметкерлері болып табылмайтын адамдарды сараптама тағайындаған адамның келісімінсіз оны жүргізуге тартуға;
- 3) сарапшыға нақты сараптама бойынша қорытындылардың мазмұнын алдын ала

шешетін нұсқаулар беруге құқылы емес.

6. Сот сараптамасы органының басшысы:

1) сот сараптамасын тағайындау туралы қаулыны және зерттеу объектілерін алысымен, осы Кодекстің 272-бабы бірінші бөлігінің талаптарын ескере отырып, осы сот сараптамасы органының нақты сарапшысына немесе сарапшылар комиссиясына жүргізуді тапсыруға;

2) сот сарапшысының тәуелсіздігі қағидатын бұзбастан, сот сараптамасын жүргізу мерзімінің сақталуына, сот сараптамасы объектілерінің сақталуына бақылауды қамтамасыз етуге;

3) сараптама жүргізуді ұйымдастыруға байланысты өзіне белгілі болған мәліметтерді жария етпеуге;

4) зерттеулер жүргізу үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз етуге міндетті.

277-бап. Сот сараптамасы органынан тыс сараптама жүргізу

1. Егер сараптама жүргізуді сот сараптамасы органының қызметкері болып табылмайтын адамға тапсыру көзделсе, қылмыстық процесті жүргізетін орган оны тағайындау туралы қаулы шығарылғанға дейін сараптама жасауды тапсырғалы отырған адамның жеке басына көз жеткізуге және сарапшыдан бас тартуға осы Кодекстің 93-бабында көзделген негіздердің бар-жоғын тексеруге тиіс.

2. Қылмыстық процесті жүргізетін орган сараптама тағайындау туралы қаулы шығарады, оны сарапшыға тапсырады, оған осы Кодекстің 79-бабында көзделген құқықтар мен міндеттерді түсіндіреді және көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертеді. Бұл іс-әрекеттердің орындалғаны туралы қылмыстық процесті жүргізетін орган сарапшының қол қоюымен куәландырылатын сараптама тағайындау туралы хаттамада белгі жасайды. Сарапшы жасаған мәлімдеме және оның өтінішхаттары да осылайша тіркеледі. Сарапшының өтінішхатын қабылдамау туралы сараптама тағайындаған адам дәлелді қаулы шығарады.

278-бап. Сот сараптамасын жүргізу кезінде процеске қатысушылардың қатысуы

1. Қылмыстық процесті жүргізетін орган сараптама жүргізу кезінде қатысуға, сарапшының жүргізіп жатқан іс-әрекеттеріне қатысты оның түсіндірмесін алуға құқылы. Сараптама жүргізу кезінде қылмыстық процесті жүргізетін органның қатысу фактісі сарапшының қорытындысында көрсетіледі.

2. Сараптама жүргізу кезінде өздерінің немесе өздері өкілдік ететін құқықтар мен мүдделерді қорғайтын процеске қатысушылар қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатымен қатыса алады. Бұл жағдайда қылмыстық процесті жүргізетін органның қатысуы міндетті.

3. Қылмыстық сот ісін жүргізетін орган тиісті өтінішхатты қанағаттандыру кезінде, оны мәлімдеген адамға сараптаманың жүргізілетін орны мен уақыты хабарланады. Хабарланған адамның келмей қалуы сараптаманы жүргізуге кедергі келтірмейді.

4. Сот сараптамасын жүргізу кезінде процеске қатысып отырған қатысушылар зерттеулер барысына араласуға құқылы емес, бірақ сот сараптамасының мәнісіне қатысты түсініктемелер бере алады.

5. Егер сот сараптамасын жүргізу кезінде процеске қатысып отырған қатысушы сот сарапшысының қызметіне кедергі келтірсе, соңғысы зерттеуді тоқтата тұруға және қылмыстық процесті жүргізетін органның не сараптама тағайындаған адамның алдында аталған процеске қатысушыға сот сараптамасын жүргізу кезінде қатысуға берілген рұқсаттың күшін жою туралы өтінішхат жасауға құқылы.

6. Сот сарапшысының қорытынды жасауы кезінде, сондай-ақ, егер сот сараптамасын сот сарапшыларының комиссиясы жүргізсе, сот сарапшыларының кеңесуі және қорытындыларды тұжырымдау сатысында процеске қатысушылардың қатысуына жол берілмейді.

7. Сот психиатриялық және сот психологиялық-психиатриялық сараптаманың жүргізілуі құпия жағдайда жүзеге асырылады.

8. Адамды жалаңаштау арқылы сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу кезінде тек сол жыныстағы адамдар қатыса алады. Осы шектеу көрсетілген зерттеулерді жүргізуге қатысатын дәрігерлерге және басқа да медицина қызметкерлеріне қолданылмайды.

279-бап. Сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға орналастыру

1. Егер адамға қатысты сот сараптамасын жүргізу сот-сараптамалық зерттеулерді стационар жағдайында жүргізуді көздейтін болса, күдікті, жәбірленуші, куә сараптама тағайындау туралы қаулының негізінде медициналық ұйымға орналастырылуы мүмкін.

Осы Кодекстің 271-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда жәбірленушіні, куәні медициналық ұйымға орналастыруға оның жазбаша келісімімен ғана жол беріледі.

Егер аталған адам кәмелетке толмаса немесе сот оны іс-әрекетке қабілетсіз деп таныса, жазбаша келісімді заңды өкілі береді. Заңды өкіл қарсылық білдірген немесе болмаған жағдайда жазбаша келісімді қорғаншылық және қамқоршылық органы береді.

2. Күзетпен ұсталмайтын күдіктіні, айыпталушыны, сондай-ақ жәбірленушіні, куәні сот-медициналық немесе сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға жіберу осы Кодекстің 14-бабының екінші бөлігінде көзделген тәртіппен жүргізіледі.

3. Өздеріне қатысты сараптама жүргізілетін адамдарды медициналық ұйымда ұстау қағидалары Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау туралы заңнамасында айқындалады.

4. Стационарлық сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін күдіктіні медициналық ұйымға орналастыру кезінде оған күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы жария етілуге тиісті мерзім сарапшылар комиссиясының күдіктінің психикалық жай-күйі туралы қорытындысы алынғанға дейін кідірітіле тұрады.

5. Өзіне қатысты сот-медициналық немесе сот-психиатриялық сараптама

жүргізілетін адамның медициналық ұйымда болуының жалпы мерзімі отыз тәулікке тең. Сот-сараптамалық зерттеулерді аяқтау мүмкін болмаған жағдайда, көрсетілген мерзім осы Кодекстің 14-бабы екінші бөлігінің талаптарына сәйкес сарапшының (сарапшылар комиссиясының) дәлелді өтінішхаты бойынша отыз тәулікке ұзартылуы мүмкін.

Өтінішхат сараптаманың жүргізілу мерзімінің аяқталуына дейін үш тәуліктен кешіктірілмей сотқа табыс етілуге және алған күннен бастап үш тәулік ішінде шешілуге тиіс. Сот мерзімді ұзартудан бас тартқан жағдайда, адам медициналық ұйымнан шығарылуға тиіс. Медициналық ұйымның басшысы мәлімделген өтінішхатпен оны соттың қарау нәтижелері туралы өзіне қатысты сараптама жүргізілетін адамға, оның қорғаушысына, заңды өкіліне, өкіліне, сондай-ақ қылмыстық процесті жүргізетін о р г а н ғ а х а б а р л а й д ы .

6. Медициналық ұйымда өзіне қатысты сот сараптамасы жүргізіліп жатқан адам, оның қорғаушысы, заңды өкілі, өкілі осы Кодексте көзделген тәртіппен оның жүргізілу мерзімін ұзарту туралы қаулыға шағым жасауға құқылы.

280-бап. Сараптама объектілері

1. Заттай дәлелдемелер, құжаттар, адамның денесі мен психикалық жай-күйі, мәйіттер, жануарлар, үлгілер, сондай-ақ қылмыстық іс материалдарындағы сараптама мәнісіне жататын мәліметтер сараптама объектілері болып табылады.

2. Сараптамалық зерттеу объектілерінің дәйектілігі мен оларға жол берілуіне сараптаманы тағайындаған орган кепілдік береді.

3. Сараптамалық зерттеу объектілері, егер олардың көлемі мен қасиеттері мүмкіндік берсе, сарапшыға буып-түйілген және мөр басылған түрде беріледі. Қалған жағдайларда сараптаманы тағайындаған адам сарапшыны зерттеу объектілері орналасқан жерге жеткізуді, оларға кедергісіз қол жеткізуді және зерттеу үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз етуге тиіс.

4. Сот сараптамасы объектілерін пайдалану тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленеді.

5. Сараптама жүргізу кезінде оның объектілері сараптама тағайындаған органның рұқсатымен зерттеулер жүргізу және қорытынды беру үшін қаншалықты қажет болса, сол шамада ғана бүлдірілуі немесе пайдаланылуы мүмкін.

Аталған рұқсат сот сараптамасын тағайындау туралы қаулыда немесе сот сарапшысының өтінішхатын қанағаттандыру туралы не оны қанағаттандырудан ішінара бас тарту туралы дәлелді қаулыда қамтылуға тиіс.

281-бап. Жеке және комиссиялық сараптама

1. Сараптаманы сарапшы жеке-дара не сарапшылар комиссиясы жүзеге асырады.

2. Комиссиялық сараптама күрделі сараптамалық зерттеулерді жүргізу қажет болған жағдайларда тағайындалады және оны бір мамандықтағы кемінде екі сарапшы жүргізеді.

3. Ақыл-есінің дұрыстығы туралы мәселе бойынша сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін кемінде үш сарапшы тағайындалады.

4. Комиссиялық сот сараптамасын жүргізу кезінде сот сарапшыларының әрқайсысы сот-сараптамалық зерттеуді толық көлемінде тәуелсіз және дербес жүргізеді. Сараптама комиссиясының мүшелері алынған нәтижелерді бірлесіп талдайды және ортақ пікірге келгенде қорытындыға не қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаға қол қояды. Сарапшылар арасында келіспеушілік болған жағдайда олардың әрқайсысы немесе сарапшылардың бір бөлігі жеке қорытынды береді не пікірі комиссияның басқа мүшелерінің қорытындыларына сәйкес келмеген сарапшы пікірін қорытындыда жеке тұжырымдайды.

5. Қылмыстық процесті жүргізетін органның, тергеу судьясының комиссиялық сараптама жүргізу туралы қаулысы сот сараптамасы органының басшысы үшін міндетті болып табылады. Сот сараптамасы органының басшысы ұсынылған материалдар бойынша комиссиялық сараптама жүргізу туралы өз бетінше шешім қабылдауға және оны жүргізуді ұйымдастыруға құқылы.

282 - бап. Кешенді сараптама

1. Кешенді сараптама іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау әртүрлі білім салаларының негізінде зерттеу қажет болғанда тағайындалады және әртүрлі мамандықтағы сарапшылармен өз құзыреті шегінде жүргізіледі.

Кешенді сараптаманы бір сарапшы өзінің егер әртүрлі сараптамалық мамандықтар бойынша зерттеу жүргізуге құқығы болған жағдайда жүргізе алады.

2. Кешенді сараптаманың қорытындысында әрбір сарапшының қандай зерттеуді, қандай көлемде жүргізгені және оның қандай қорытындыға келгені көрсетілуге тиіс. Әрбір сарапшы қорытындының осы зерттеулер мазмұндалған бөлігіне қол қояды.

3. Сарапшылардың әрқайсысы жүргізген зерттеулер нәтижелерінің негізінде олар анықтау үшін сараптама тағайындалған мән-жай туралы ортақ қорытынды (қорытындылар) тұжырымдайды. Ортақ қорытындыны (қорытындыларды) алынған нәтижелерді бағалауға құзыреті бар сарапшылар ғана тұжырымдап, қол қояды. Егер комиссияның түпкілікті тұжырымының немесе оның бір бөлігінің негізі сарапшылардың бірі (жекелеген сарапшылар) анықтаған фактілер болса, онда бұл туралы қорытындыда көрсетілуге тиіс.

4. Сарапшылар арасында келіспеушіліктер туындаған жағдайда зерттеулер нәтижелері осы Кодекстің 281-бабының төртінші бөлігіне сәйкес ресімделеді.

5. Сот сараптамасы органына тапсырылған кешенді сараптама жүргізуді ұйымдастыру оның басшысына жүктеледі. Сот сараптамасы органының басшысы сондай-ақ ұсынылған материалдар бойынша кешенді сараптама жүргізу туралы өз бетінше шешім қабылдауға және оны жүргізуді ұйымдастыруға құқылы.

283-бап. Сарапшы қорытындысының мазмұны

1. Қажетті зерттеулер жүргізілгеннен кейін оның нәтижелерін есепке ала отырып,

сарапшы (сарапшылар) өз атынан жазбаша қорытынды жасап, оны өзінің қолын қоюмен және жеке мөрі арқылы растап, сараптама тағайындаған тұлғаға жібереді. Сараптаманы сот сараптамасы органы жүргізген жағдайда сарапшының (сарапшылардың) қолы аталған органның мөрімен расталады.

2. Сарапшының қорытындысында: оның ресімделген күні, сараптаманың жүргізілген мерзімдері және орны; сот сараптамасын жүргізу негіздері; сараптаманы тағайындаған орган туралы мәліметтер; сараптама жүргізу тапсырылған сот сараптамасы органы және (немесе) сарапшы (сарапшылар) туралы мәліметтер (тегі, аты, әкесінің аты, білімі, сарапшылық мамандығы, мамандығы бойынша жұмыс өтілі, ғылыми дәрежесі және ғылыми атағы, атқаратын лауазымы); көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы өзінің ескертілгені туралы сарапшының (сарапшылардың) қолымен куәландырылған белгі; сот сарапшысының (сарапшылардың) алдына қойылған мәселелер; сараптама жүргізу кезінде процеске қатысқан қатысушылар туралы және олар берген түсіндірмелер туралы мәліметтер; зерттеу объектілері; олардың орамасының жағдайы, мөрмен бекітілгені, куәгерлердің қолтаңбаларымен расталғаны; пайдаланылған әдістемелер көрсетіле отырып, зерттеулердің мазмұны мен нәтижелері; жүргізілген зерттеулердің нәтижелерін бағалау, сарапшының (сарапшылардың) алдына қойылған мәселелер бойынша қорытындылардың негіздемесі мен тұжырымы көрсетілуге тиіс.

3. Егер зерттеу барысында осы Кодекстің 284-бабында көрсетілген мән-жайлар анықталса, қорытындыда қойылған сұрақтардың барлығына немесе олардың кейбіреуіне жауап берудің мүмкін болмауының негіздемесі қамтылуға тиіс.

4. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген тәртіппен куәландырылған, сарапшының қорытындысын көрнекі материалдар (фотокестелер, схемалар, графиктер, кестелер және басқа да материалдар) қорытындыға қоса беріледі және оның құрамдас бөлігі болып табылады. Сондай-ақ қорытындыға зерттеуден кейін қалған объектілер, оның ішінде үлгілер қоса берілуге тиіс.

284-бап. Қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама

Егер сарапшының зерттеу жүргізгенге дейін оның алдына қойылған мәселелер өзінің арнайы білімдерінің аясынан тыс екеніне немесе оған ұсынылған зерттеу объектілері не материалдары қорытынды беру үшін жарамсыз немесе жеткіліксіз екеніне және орындалуы мүмкін емес екеніне не ғылым мен сот сараптамасы тәжірибесінің жайы қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік бермейтініне көзі жетсе, ол қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама жазып, оны сараптама тағайындаған адамға жібереді.

285-бап. Сарапшыдан және маманнан жауап алу

1. Сарапшыдан немесе маманнан жауап алу:

1) сарапшының немесе маманның қорытындысына байланысты іс үшін елеулі мәні бар қосымша зерттеуді қажет етпейтін мәселелерді анықтау;

2) сарапшы, маман қолданған әдістерді және пайдаланған терминдерді нақтылау;
3) қорытындының құрамдас бөлігі болып табылмайтын, бірақ сарапшының немесе маманның сотқа дейінгі процеске қатысуына байланысты басқа да фактілер мен мән-жайлар туралы ақпарат алу;

4) сарапшының немесе маманның біліктілігін анықтау мақсатында жүргізіледі.

2. Сарапшы мен маманнан жауап алу осы Кодекстің 210-бабының қағидалары бойынша жүргізіледі.

3. Сарапшыдан, маманнан ол қорытынды бергенге дейін жауап алуға тыйым салынады.

4. Сарапшыдан сот-психиатриялық іс-жүргізуге, сондай-ақ тірі адамдарға қатысты сот-медициналық сараптамаға байланысты өзіне белгілі болған оның қорытындысына қатысы жоқ мән-жайлардың себептері бойынша жауап алынбайды.

286-бап. Күдіктіге, айыпталушыға, жәбірленушіге сарапшының қорытындысын көрсету

1. Сарапшының қорытындысы немесе оның қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламасы, сондай-ақ сарапшыдан жауап алу хаттамасы алдын ала тергеу аяқталғанға дейін күдіктіге, айыпталушыға, жәбірленушіге не осы Кодекстің 274-бабының бірінші және екінші бөліктерінде аталған өзге де адамдарға көрсетіледі, олар өз ескертулерін ұсынуға, сарапшының қорытындылары бойынша қарсылықтарын мәлімдеуге, сарапшыдан жауап алу, қосымша немесе қайталама сараптама, сондай-ақ жаңа сараптамалар тағайындау туралы өтінішхаттарын мәлімдеуге құқылы. Мұндай өтінішхат қанағаттандырылған немесе ол қабылданбаған жағдайда, қылмыстық қудалау органы тиісті қаулы шығарады, ол өтінішхатты мәлімдеген адамға одан қолхат алып хабарланады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдарды сарапшының қорытындысымен және одан жауап алудың хаттамасымен таныстыру туралы хаттама жасалады, онда жасалған мәлімдемелер немесе қарсылық білдірулер көрсетіледі.

3. Осы баптың қағидалары күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы немесе күдікті, жәбірленуші деп тану туралы қаулы шығарылғанға дейін сараптама жүргізілген жағдайларда да қолданылады.

287-бап. Қосымша және қайталама сараптамалар

1. Қосымша сараптама қорытындының анықтығы немесе толықтығы жеткіліксіз болған, сондай-ақ өткен зерттеуге байланысты қосымша мәселелерді шешу қажеттігі туындаған кезде тағайындалады.

2. Қосымша сараптама нақ сол не өзге сарапшыға тапсырылуы мүмкін.

3. Қайталама сараптама сарапшының алдыңғы қорытындысы жеткілікті түрде негізді болмағанда не оның қорытындылары күмән туғызған не сараптаманы тағайындау мен жүргізу туралы іс жүргізу нормалары елеулі түрде бұзылған жағдайларда дәл сол объектілерді зерттеу және дәл сол мәселелерді шешу үшін

тағайындалады.

4. Қайталама сараптама тағайындау туралы қаулыда алдыңғы сараптаманың нәтижелерімен келіспеу себептері келтірілуге тиіс.

5. Қайталама сараптама жүргізу сарапшылар комиссиясына тапсырылады. Алдыңғы сараптаманы жүргізген сарапшылар қайталама сараптама жүргізген кезде қатысып, комиссияға түсініктемелер бере алады, бірақ ол сараптамалық зерттеуге және қорытынды жасауға қатыспайды.

6. Қосымша және қайталама сараптамалар жүргізу тапсырылған кезде сарапшыға (сарапшыларға) алдыңғы сараптамалардың қорытындылары берілуге тиіс.

7. Қосымша және қайталама сараптамалар осы Кодекстің 270, 272 – 284-баптарының талаптары сақтала отырып тағайындалады және жүргізіледі.

8. Екінші немесе реті бойынша келесі сараптама біреуі қосымша сараптамаға, ал өзгелері қайталама сараптауға жататын бірнеше негіздер бойынша тағайындалса, осындай сараптама қайталама сараптама жүргізу қағидалары бойынша жүргізіледі.

36-тарау. Сотқа дейінгі тергеуді қысқарту және жаңарту, күдіктіні, айыпталушыны іздестіруді жариялау, жоғалған қылмыстық істерді қалпына келтіру

288-бап. Сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулы

1. Сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы дәлелді қаулы шығарылады.

2. Қаулының кіріспе бөлігінде оны жасау уақыты мен орны, қысқарту туралы шешім қабылдаған адамның тегі және лауазымы көрсетіледі.

3. Қаулының сипаттамалы-дәлелді бөлігінде қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік келтірілген адам туралы, күдіктің мәні, қылмыстық заңға сәйкес саралануы және қолданылған бұлтартпау шарасы көрсетіле отырып, қылмыстық істі тоқтатуға негіз болған мән-жайлар жазылады.

4. Қаулының қарар бөлігінде сотқа дейінгі тергеуді аяқтауға негіз болған осы Кодекстің бабына (бөлігіне, тармағына) сілтеме жасала отырып, істі қысқарту туралы шешім, сондай-ақ бұлтартпау, мүлікке тыйым салу, қызметінен уақытша шеттету, хат-хабарға тыйым салу, сөйлесулерді тыңдау мен жазу шарасының, іс жүргізу қатысушыларының құқықтарын шектейтін басқа да іс жүргізудің мәжбүрлеу, тергеу және іс жүргізу әрекеттері шараларының күшін жою туралы нұсқау, заттай дәлелдемелердің тағдыры туралы, сондай-ақ адамға қатысты қауіпсіздік шараларының күшін жою немесе оны одан әрі жүзеге асыру туралы шешім баяндалады.

5. Іс бойынша бірнеше күдікті, айыпталушы тартылып отырса, ал қысқартудың негізі барлық күдіктілерге, айыпталушыларға қатысты болмаса, қылмыстық қудалау тек жеке күдіктілерге, айыпталушыларға қатысты қысқартылады.

6. Осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында және

үшінші бөлігінде көзделген негіздер бойынша сотқа дейінгі тергеуді қысқартқан кезде оған қатысты осы шешім қабылданған адамның кінәлі еместігіне күмән келтіретін тұжырымдамаларды қаулыға қосуға жол берілмейді.

289-бап. Сотқа дейін тергеуді жүзеге асыратын адамның сотқа дейінгі тергеу қысқартылғаннан кейінгі іс-әрекеттері

1. Қысқарту және қысқарту негіздері туралы күдікті, айыпталушы, оның қорғаушысы, заңды өкілі, жәбірленуші және оның өкілі, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер және олардың өкілі, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеу олардың арыздары бойынша басталған адам немесе ұйым хабардар етіледі.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам сотқа дейін тергеуді осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 3) – 4), 9) – 12) тармақтарында және 36-бабында көзделген негіздер бойынша қысқарту туралы шешім қабылдаған жағдайда қылмыстық іс бекіту үшін прокурорға жіберіледі. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамдарды хабардар ету прокурор сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулыны бекіткеннен кейін жүргізеді.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамдарға істің материалдарымен танысу құқығы және қысқарту туралы қаулыға шағымдану тәртібі түсіндіріледі. Осы тұлғалардан келіп түскен өтініш бойынша оларға сотқа дейінгі тергеуді қысқарту туралы қаулының көшірмесі беріледі.

Іс материалдарымен танысу осы Кодекстің 296-бабының талаптарын сақтай отырып жүргізіледі.

290-бап. Қысқартылған қылмыстық істі зерделеу нәтижелері бойынша прокурордың шешімі

Құқықтарды қалпына келтіруге және зиянды өтеуге әкелмейтін негіздер бойынша қысқартылған қылмыстық істі зерделеу нәтижелері бойынша прокурор келесі:

1) қылмыстық істі қысқарту туралы қаулыны бекіту туралы;

2) қылмыстық істі тоқтату туралы қаулыны жою туралы және оны қосымша тергеу жүргізуге жолдау;

3) қылмыстық істі осы Кодекстің 35, 36-баптарында көзделген өзге де негіздер бойынша қысқарту туралы шешімдердің бірін қабылдайды.

291-бап. Қысқартылған сотқа дейінгі тергеуді немесе қылмыстық қудалауды жаңарту

1. Сотқа дейінгі тергеуді немесе қылмыстық қудалауды ол қысқартылғаннан кейін жаңарту прокурор не сот оны қысқарту туралы қаулының күшін жойғаннан кейін жүзеге асырылады.

2. Іс бойынша іс жүргізудің жаңартылғаны туралы күдікті, айыпталушы, олардың қорғаушылары, жәбірленуші және оның өкілі, азаматтық жауапкер немесе оның өкілдері, сондай-ақ олардың арызы бойынша сотқа дейінгі тергеу басталған адам немесе ұйым хабардар етіледі.

3. Сотқа дейінгі тергеу адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту мерзімінің өтуі аяқталмаған жағдайда ғана жаңартылуы мүмкін.

4. Сотқа дейінгі тергеу осы баптың ережелеріне сәйкес жаңартылған жағдайда прокурор дәлелді қаулысымен күзетпен ұстауды немесе үйде қамап ұстауды қоспағанда, бұлтартпау шарасын таңдауға құқылы.

Прокурор күзетпен ұстау немесе үйде қамап ұстау түрінде бұлтартпау шарасын таңдау қажет деп тапқан жағдайларда ол сәйкесінше осы Кодекстің 146, 147, 153-баптарын басшылыққа алады.

292-бап. Күдіктіні, айыпталушыны іздестіруді жариялау

1. Күдіктіні, айыпталушыны іздеу оның орналасқан жерін анықтау, ұстау және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы органның қарауына беру шараларын қолдануды көздейді.

Күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулы шығарылғаннан кейін оған қатысты, сондай-ақ айыпталушыға қатысты іздеу жариялануы мүмкін.

Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам күдіктіге, айыпталушыға іздеу жариялау туралы қаулы шығарады, онда олардың жеке басы туралы белгілі болған барлық мәліметтер және іздестіру жүргізу негіздері көрсетіледі.

2. Осы Кодекстің 136-бабында көрсетілген негіздер болған кезде іздестіру жарияланған күдіктіге, айыпталушыға қатысты ол табылған жағдайда бұлтартпау шарасы таңдалуы мүмкін. Осы Кодекстің 147-бабында көзделген жағдайларда соттың санкциясы бойынша күзетпен ұстау түрінде бұлтартпау шарасы қолданылуы мүмкін.

Іздеудегі адамға қатысты бұлтартпау шарасының таңдалғаны туралы қаулы, сондай-ақ тиісті жағдайларда оған санкция беру туралы соттың қаулысы да ол іздеуді жүзеге асыратын органға жіберіледі.

3. Күдікті, айыпталушы анықталған жағдайда ол осы Кодекстің 131-бабында белгіленген тәртіппен ұсталуы мүмкін.

4. Халықаралық іздеу жариялау үшін негіздер болған кезде қылмыстық қудалау органы күдіктіге, айыпталушыға халықаралық іздеу жариялау туралы жеке қаулы шығарады.

Халықаралық іздеу жариялау туралы қаулыға санкция беру осы Кодексі 148-бабында көрсетілген тәртіппен жүргізіледі.

293-бап. Жоғалған қылмыстық істі не оның материалдарын қалпына келтіру

1. Жоғалған қылмыстық істі не оның материалдарын қалпына келтіру – прокурордың, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның қаулысы бойынша, ал қылмыстық іс немесе материалдар сот ісін жүргізу барысында жоғалған жағдайда орындау үшін прокурорға жіберілетін сот шешімі бойынша жүргізіледі.

2. Қылмыстық істі қалпына келтіру осы Кодексте белгіленген тәртіппен дәлелдемелер деп танылуы мүмкін қылмыстық іс материалдарының сақталған

көшірмелері бойынша не қылмыстық процесті жүргізетін органның іс жүргізу әрекеттерін жүргізу жолымен жүргізіледі.

3. Қылмыстық істі қалпына келтіру кезінде анықтау, алдын ала тергеу және күзетпен ұстау мерзімдері осы Кодекстің 151, 192-баптарында белгіленген тәртіппен е с е п т е л е д і .

4. Егер жоғалған қылмыстық іс бойынша күзетпен ұстаудың шекті мерзімі өтіп кетсе, айыпталушы дереу босатылуға тиіс.

37-тарау. Тергеу әрекеттерін жүргізуді аяқтау туралы хабарлау және қылмыстық процеске қатысушыларды қылмыстық істің материалдарымен таныстыру

294-бап. Тергеу әрекеттерінің аяқталғаны туралы хабарлау және қылмыстық істің материалдарымен танысу құқығын т ү с і н д і р у

1. Қылмыстық іс бойынша барлық дәлелдеуді талап ететін мән-жайлардың анықталғанын мойындап, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам осы Кодекстің 113-бабының талаптарына сәйкес күдіктіні, егер іске қатысса оның қорғаушысын, сондай-ақ жәбірленушіні, оның өкілін, азаматтық қуынушыны, азаматтық жауапкерді, олардың өкілдерін тергеу әрекеттерін жүргізудің аяқталғаны және қылмыстық істің айыптау актісімен бірге прокурорға жіберілгені туралы жазбаша түрде хабардар етеді.

Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамдарды хабардар етумен бірмезгілде қылмыстық іс материалдарымен танысу, қосымша тергеу іс-әрекеттерін жасау не өзге де іс жүргізетінлік шешімдер қабылдау туралы өтінішхаттарды мәлімдеу құқықтары түсіндіріледі. Хабарламада танысу орны және олар қылмыстық іс материалдарымен т а н ы с а а л а т ы н м е р з і м қ а м т ы л а д ы .

2. Процеске қатысушының қылмыстық іс материалдарымен танысқаны туралы сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам хаттама жасайды. Күдіктінің немесе оның қорғаушысының өтініші бойынша қылмыстық материалдармен танысу біруақытта жүргізілуі мүмкін, ол туралы бірыңғай хаттама жасалады.

Күдікті қылмыстық іс материалдарымен танысудан бас тартқан жағдайда ол туралы х а т т а м а ғ а б е л г і қ о й ы л а д ы .

Егер күдіктінің қорғаушысы, жәбірленуші, жәбірленушінің, азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің өкілдері дәлелді себептермен белгіленген уақытта танысуға келе алмаса, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам танысуды үш тәулікке дейінгі мерзімге кейінге қалдырады.

Осы мерзім ішінде күдіктің қорғаушысы немесе жәбірленушінің өкілі келмеген жағдайда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам басқа қорғаушының немесе өкілдің келуі үшін шара қолданады.

295-бап. Жәбірленушіні, азаматтық қуынушыны, азаматтық жауапкерді және олардың өкілдерін іс материалдарымен т а н ы с т ы р у

1. Жәбірленуші немесе оның өкілі ауызша немесе жазбаша өтінішхат жасаған жағдайда, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам оларды қалаған іс материалдарымен немесе оның бөлігімен таныстырады. Азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер және олардың өкілдері егер олар өтінішхат берген болса іс материалдарымен азаматтық қуынушыға қатысты бөлігінде танысады.

2. Танысу осы Кодекстің 296-бабында көзделген тәртіппен жүргізіледі.

296-бап. Күдікті мен оның қорғаушысын істің барлық материалдарымен т а н ы с т ы р у

1. Осы кодекстің 295-бабының талаптарын орындай отырып, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам тігілген, нөмірленген, іс парақтарының тізімдемесіне енгізілген және тергеу органының мөрімен куәландырылған айыптаулар тізімін қоспағанда, қылмыстық істің барлық материалдарын күдіктіге және оның қорғаушысына ұсынады. Күдіктінің немесе оның қорғаушысының өтініші бойынша танысу үшін заттай дәлелдемелер ұсынылады және егер тергеу іс-әрекеттерінің хаттамаларына қоса берілген болса фонограммалар, бейнежазбалар, кинофильмдер, слайдтар тыңдалып, көрсетіледі. Күдіктінің немесе оның қорғаушысының өтініші бойынша олар істің материалдарымен бірге немесе бөлек таныса алады.

2. Күдікті және қорғаушы іс материалдарымен танысу барысында, егер ол бірнеше томнан тұратын болса, олардың кез келгеніне қайта оралуға, кез келген мәліметтерді және кез келген көлемде көшіріп алуға, соның ішінде мемлекеттік құпияларды қамтитын мәліметтерді қоспағанда, техникалық құралдардың көмегімен құжаттардың көшірмесін түсіріп алуға құқылы. Мемлекеттік құпияларды немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтері бар істің құжаттарынан үзінділер мен көшірмелер іспен бірге сақталады және күдіктіге не оның қорғаушысына сот отырысы у а қ ы т ы н д а б е р і л е д і .

3. Қорғаушы тарап сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның, прокурордың сұрау салуы бойынша кез келген заттай дәлелдемелерді немесе олардың бөліктерін, құжаттарды көшіріп алуға немесе өзгеше түрде көрсетілуге тиіс рұқсат пен мүмкіндікті беруге, егер қорғау тарапының сотта дәлелдемелер ретінде оларда мазмұндалған мәліметтерді пайдалануға ниеті болса, тұрғын үйге немесе иеліктен өзге де үй-жайларға кіруге рұқсат беруге міндетті.

4. Қылмыстық іс жүргізу тараптары қарама-қарсы тарапқа, ал жәбірленуші – прокурорға осындай материалдардың атауларын көрсете отырып, оларда тұрған және іске қосылмаған материалдарға өздерінің рұқсатын беру фактісін жазбаша растауға м і н д е т т і .

5. Жәбірленуші және азаматтық қуынушы, оның өкілі қорғау және айыптау

тараптары ұсынған материалдармен азаматтық қуынымға қатысты бөлігінде таныса
а л а д ы .

6. Күдікті мен қорғаушыға оларға істің барлық материалдарымен танысу үшін қажетті уақыт шектелмейді, Алайда, күдікті мен қорғаушы істің материалдарымен танысу уақытын көрінеу созбаласа, онда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам прокурор бекіткен іс материалдарымен танысу үшін белгілі бір мерзімді белгілей отырып танысу кестесін жасауға құқылы.

7. Күдікті мен қорғаушы іс материалдарымен танысып болғаннан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам олардың өтінішхат бергісі келетіндігін және нақты не туралы, қандай арыз жасағылары келетіндігін анықтауға міндетті. Бұл ретте күдікті мен оның қорғаушысынан жауап алынған нақты куәлардан, сондай-ақ іске қатысушы сарапшыларды, мамандарды және куәгерлерді сот отырысында жауап алу және қорғану позициясын растау үшін шақыртқысы келетінін анықтау қажет.

8. Егер тараптар осы баппен белгіленген тәртіппен материалдармен танысуға бір-біріне мүмкіндік бермесе, соттың онда сақталған мәліметтерге дәлелдемелер ретінде жол беруге құқығы жоқ.

297-бап. Қылмыстық істің материалдарымен танысу аяқталған соң
мәлімделген өтінішхаттарды қарау және шешу тәртібі

1. Осы Кодекстің 294-бабында көрсетілген тұлғалардың қылмыстық іс материалдарымен танысуы аяқталғаннан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам қандай да бір өтінішхаттардың немесе өзге де мәлімдемелердің бар-жоқтығын
а й қ ы н д а й д ы .

2. Күдіктінің, оның қорғаушысының, жәбірленушінің, оның заңды өкілінің, азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің және оның өкілдерінің материалдармен танысқаннан кейін ауызша мәлімделген өтінішхаттары танысу туралы
х а т т а м а ғ а е н г і з і л е д і .

Процеске қатысушы өтінішхатты жазбаша түрде баяндайтыны туралы мәлімдеген жағдайларда оны дайындау үшін үш тәуліктен аспайтын қажетті уақыт ұсынылады, таныстыру туралы хаттамада бұл туралы белгі қойылады. Жазбаша өтінішхат іске қоса
т і р к е л е д і .

3. Өтінішхат осы Кодекстің 99-бабында белгіленген тәртіппен қарастырылады және
ш е ш і л е д і .

Осы Кодекстің 99-бабына сәйкес сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның іс бойынша маңызы бар мән-жайларды анықтау туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартуға құқығы жоқ. Мұндай жағдайларда сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам қосымша тергеу әрекеттерін жүргізу қажеттігін түсіне отырып, тергеу іс-әрекеттерін жүргізуді жаңарту және өтінішхатты қанағаттандыру туралы қаулы шығарады, бұл ретте процеске басқа қатысушылардың қылмыстық іс материалдарымен танысуының жалғасуы өтінішхаттарды шешуге және олар қанағаттандырылған

жағдайда, тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге бөгет болмайды.

4. Қосымша тергеу әрекеттерін жүргізгеннен кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам, тергеу әрекеттерінің аяқталғаны туралы қайтадан жариялайды және қылмыстық іс материалдарымен бұрын танысқан процеске қатысушыларға қосымша тергеу іс-әрекеттерінің материалдарымен не олардың өтініші бойынша қылмыстық істің барлық материалдарымен танысу құқығын түсіндіреді.

5. Мәлімделген өтінішхаттарды қанағаттандырудан толық немесе ішінара бас тартылған жағдайда, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам тиісті қаулы шығарады, бір тәулік ішінде оның көшірмесін өтінішхатты мәлімдеген тұлғаға жеке береді немесе оған байланыстың қол жетімді құралдары арқылы жібереді.

6. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамның қылмыстық іс бойынша өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартуына өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулының көшірмесі алынған кезден бастап үш тәулік ішінде прокурорға шағымдануға болады.

7. Прокурор арызды шешкенге дейін қылмыстық іс сотқа жіберілмеуге тиіс. Прокурордың өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартуы осы өтінішхатты сотта мәлімдеуге кедергі болмайды.

38-тарау. Айыптау актісін жасау және қылмыстық істі прокурорға жіберу

298-бап. Айыптау актісін жасау

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам процеске қатысушылар қылмыстық іс материалдарымен танысқаннан және олардың өтінішхаттарын шешкеннен кейін, айыптау актісін жасайды.

2. Егер адамға бірнеше қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдік келтірілген болса, олардың әрқайсысын уақыт бойынша, басқалардан ерте жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтан бастап сипаттау хронологиялық тәртіппен жүзеге асырылады.

299-бап. Айыптау актісінің мазмұны

1. Айыптау актісі кіріспе, сипаттамалы-дәлелді және қарар бөліктерінен тұрады.

2. Кіріспе бөлікте:

- 1) айыптау актісі жасалған уақыт және орын;
- 2) айыптау актісін жасаған адамның лауазымы, тегі, аты және әкесінің аты;
- 3) күдіктінің тегі, аты және әкесінің аты, туылған күні, айы, жылы және жері көрсетіледі.

Сипаттамалы-дәлелді бөлікте:

- 1) қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалған уақыты, жері, оның тәсілдері, себептері, салдарлары, қылмыстың саралануы және өзге де мән-жайлар;

- 2) жәбірленуші, оған келтірілген зиянның сипаты мен көлемі туралы мәліметтер;
- 3) қылмыстық жолмен алынған мүлік туралы мәліметтер;
- 4) күдіктінің жауаптылығын ауырлататын және жеңілдететін мән-жайлар;
- 5) күдікті туралы мәліметтер (азаматтығы, отбасылық жағдайы, немен шұғылданатындығы, білімі, тұратын жері, соттылығының болуы), сипатталалатын өзге де деректер, оған қатысты таңдалған бұлтартпау шарасы;
- 6) адамды айыптау үшін негіз болып табылатын мән-жайларды растайтын дәлелдемелердің тізбесі;
- 7) алкогольдік, есірткі немесе өзге де тәуелділіктен емдеуді қолданудың алғышарттары болып табылатын мән-жайлар туралы мәліметтер баяндалады.

Айыптау актісінің қарар бөлігінде күдіктінің тегі, аты және әкесінің аты, оған жасады деп айып тағылып отырған әрекет сараланатын қылмыстық заңның нақты бабы, бөлігі және тармағы және айыптау актісін бекіту туралы мәселені шешу үшін қылмыстық істі прокуратураға жіберу және қылмыстық істі мәні бойынша қарау үшін сотқа жіберу туралы көрсетіледі.

Айыптау актісіне оны жасаған адам қол қояды.

3. Адам қылмыстық заңның әртүрлі баптарында, бөліктерінде немесе тармақтарында көзделген бірнеше қылмыстық құқық бұзушылықты жасады деп айыпталған кезде айыптау актісінде осы қылмыстық құқық бұзушылықтардың әрқайсысы жеке-жеке сараланып көрсетілуге тиіс.

Бір қылмысты жасады деп бірнеше адам айыпталған кезде айыптау актісінде күдіктінің әрқайсысына қатысты қылмыстардың саралануы көрсетіледі.

4. Айыптау актісіне сот отырысына шақырылуға жататын адамдардың тізімі қоса беріледі. Тізімде тегі, аты, әкесінің аты, оның іс жүргізетінлік жағдайы, тұрғылықты жері, оның айғақтары берілген қылмыстық іс томының және парағының нөміріне сілтеме көрсетіледі.

Тізім екі бөліктен: күдікті және қорғаушы атаған адамдардың тізімінен (қорғау тізімінен) және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам жасаған тізімнен (айыптау тізімінен) тұруға тиіс.

Тізім мөрленген конвертке салынып, қылмыстық іске бірге тігіледі.

Айыптау актісіне сотқа дейінгі тергеу мерзімі, бұлтартпау шарасы, күдіктіні күзетпен ұстау мерзімі, заттай дәлелдемелердің болуы және оларды сақтау орны, азаматтық қуынымды қамтамасыз ету және сот үкімін орындау үшін қабылданған шаралар, айыпталушыдан өндіріп алынуға тиіс іс жүргізетінлік шығындар мен сомалар, мәлімделген қуыным көрсетілген анықтама қоса беріледі.

300-бап. Айыптау актісін және қылмыстық істі прокурорға жіберу

1. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам айыптау актісін жасағаннан кейін оны қылмыстық іспен бірге прокурорға жібереді.

2. Күдікті күзетпен ұстауда болған жағдайларда қылмыстық істің материалдарына

оның жеке басын куәландыратын құжат қоса беріледі. Қалған жағдайларда сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін адам куәландырған көшірме қоса тігіледі.

3. Шетелдік болып табылатын күдікті адамда оның жеке басын куәландыратын құжат болмаған жағдайда, материалдарға айрықша жағдайларда өзге құжат қоса берілуі м ү м к і н .

Е с к е р т п е . О с ы б а п т а :

- 1) Қазақстан Республикасы азаматының паспорты;
- 2) Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі;
- 3) шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруына берілетін ықтиярхат;
- 4) азаматтығы жоқ адамның куәлігі;
- 5) Қазақстан Республикасының дипломатиялық паспорты;
- 6) Қазақстан Республикасының қызметтік паспорты;
- 7) бос қынның куәлігі;
- 8) теңізшінің жеке басының куәлігі;
- 9) шетелдік паспорт;
- 10) жүргізетіннің куәлігі;
- 11) қайтып оралуға куәлік;
- 12) жеке куәлік алуға жасы жетпеген адамның туу туралы куәлігі;
- 13) туу туралы актілік жазба;
- 14) әскери билет жеке басты куәландыратын құжаттар болып танылады.

39-тарау. Айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық іс бойынша прокурордың шешімдері

301-бап. Айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық істі зерделеу кезінде прокурор шешетін мәселелер

1. Прокурор айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық істі зерделейді және м ы н а л а р д ы :

1) әрекеттің болғанын және бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық құрамының б а р - ж о ғ ы н ;

2) істе оны тоқтатуға әкелетін мән-жайлардың бар-жоғын;

3) күдіктінің әрекеті дұрыс сараланғанын-сараланбағанын;

4) адамға тағылып отырған әрекет істе бар дәлелдемелермен р а с т а л ғ а н - р а с т а л м а ғ а н ы н ;

5) анықталған қылмыстық жазалау әрекеттерінің барлығы бойынша адам күдікті деп т а н ы л ғ а н - т а н ы л м а ғ а н ы н ;

6) олардың қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны туралы дәлелдемелер алынған іске қатысы бар барлық адамдарды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін шаралардың қ а б ы л д а н ғ а н - қ а б ы л д а н б а ғ а н ы н ;

- 7) бұлтартпау шарасы дұрыс таңдалған-таңдалмағанын және оны өзгертуге не жоюға негіздердің бар-жоғын;
- 8) азаматтық қуынымды және мүлікті тәркілеу мүмкіндігін қамтамасыз ету шаралары қабылданған-қабылданбағанын;
- 9) сотқа дейінгі тергеу жүргізу кезінде қылмыстық іс жүргізу заңын елеулі бұзушылықтарға жол берілген-берілмегенін;
- 11) қылмыстық қудалау органы соттың оларды өндіріп алуын қамтамасыз ету үшін іс жүргізетінлік шығындардың сомаларын және өзге де сомаларды анықтау шараларын қабылдаған-қабылдамағанын;
- 12) іс жүргізетінлік келісім жасасу үшін негіздердің бар-жоғын тексереді.

302-бап. Прокурордың айыптау актісімен бірге келіп түскен қылмыстық іс бойынша шешімі

1. Қылмыстық іс материалдарын зерделеу нәтижелері бойынша прокурор мынадай іс-әрекеттердің бірін жүргізеді:

- 1) айыптау актісін бекітеді;
- 2) жаңа айыптау актісін жасайды;

3) қылмысты істі қосымша тергеу жүргізу үшін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адамға жібереді;

4) осы Кодекстің 35 және 36-баптарында көзделген негіздер бойынша қылмыстық істі толық көлемде немесе оның бөлігін қысқартады;

5) өз ұйғарымы немесе қорғаушы тараптың өтінішхаты бойынша іс жүргізу келісімін жасау туралы мәселені шешеді;

6) қорғау куәларының тізімін қоспағанда, сотқа шақырылуға тиісті адамдардың тізімін толықтырады немесе қысқартады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген іс-әрекеттер прокурор:

1) жеделдетілген сотқа дейінгі тергеуде аяқталған қылмыстық істер бойынша – үш тәулік;

2) жалпы тәртіппен тергелген қылмыстық істер бойынша – он тәулік ішінде жүзеге асырады.

303-бап. Прокурордың бұлтартпау шарасы туралы шешімі

1. Кодекстің 302-бабының бірінші бөлігінде тізбеленген мәселелерді шешкен кезде прокурор дәлелді қаулымен күдіктіге қатысты бұрын таңдалған бұлтартпау шарасының күшін жоюға немесе өзгертуге не, егер ондайлар қолданылмаған болса, бұлтартпау шарасын таңдауға құқылы.

2. Егер прокурор бұлтартпау шарасының күшін жою, өзгерту не күзетпен ұстау немесе үйде қамауда ұстау түрінде таңдауды қажет деп ұйғарған жағдайларда ол тиісінше осы Кодекстің 146, 147, 153-баптарын басшылыққа алады.

304-бап. Айыптау актісін тапсыру

1. Прокурор айыптау актісінің айыпталушыға тапсырылуын қамтамасыз етеді.

2. Айыпталушы Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерде болған және прокуратура органдарына келуден жалтарған жағдайларда, прокурор айыптау актісін айыпталушыға қол жетімді құралдары арқылы жіберіледі.

Қажет болған жағдайда прокурор қылмыстық істі сотқа жіберу туралы хабарды бұқаралық ақпарат құралдарында, сондай-ақ жалпыға бірдей қолжетімді телекоммуникациялық желілерде жариялауды ұйымдастырады.

3. Айыптау актісінің көшірмесі айыпталушының қорғаушысына, жәбірленушіге және оның заңды өкіліне тапсырылады не аталған адамдарға байланыстың қол жетімді құралдары арқылы жіберіледі.

4. Егер айыпталушы не жәбірленуші сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырған сот ісін жүргізудің таңдаған тілін білмесе, айыптау актісі олар білетін тілде тапсырылады.

305-бап. Айыпталушыны сотқа беру және қылмыстық істі сотқа жіберу

1. Осы Кодекстің 304-бабында көзделген әрекеттерді жасаған соң прокурор өзінің қаулысымен айыпталушыны сотқа береді және қылмыстық істі оның соттылығы бойынша сотқа жібереді.

2. Егер айыпталушы күзетпен ұстауда болса, прокурор күзетпен ұстау орны әкімшілігінің басшысына қылмыстық істің сотқа жіберілгені және айыпталушы сотқа берілгенді туралы хабардар етіледі.

3. Істі сотқа жіберген соң процеске қатысушылардан келіп түскен өтініштер мен шағымдар тікелей сотқа жолданады.

7-бөлім. Бірінші сатыдағы сотта іс жүргізу 40-тарау. Қылмыстық істердің соттылығы

306-бап. Аудандық және оған теңестірілген соттың соттауына жататын қылмыстық істер

1. Аудандық және оларға теңестірілген соттар бірінші сатыдағы сот ретінде әрекет етеді.

2. Мамандандырылған соттардың соттауына жатқызылған қылмыстық істерді қоспағанда, барлық қылмыстық істер аудандық және оған теңестірілген соттың соттауына жатады.

3. Аудандық және оларға теңестірілген соттар (тергеу судьясы) қылмыстық процестің сотқа дейінгі сатысында сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырған адамдардың, жедел іздестіру қызметінің, анықтау мен тергеудің заңдылығын қадағалауды жүзеге асыратын прокурордың шешімдері мен іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) жасалған шағымдарды қарайды, осы Кодексте көзделген жағдайларда іс жүргізетінлік тергеу әрекеттеріне санкция береді.

4. Үкімді орындау сатысында аудандық және оларға теңестірілген соттар өздерінің

соттауына жатқызылған істер бойынша осы Кодекстің 475 және 476-баптарында көрсетілген мәселелерді қарайды.

5. Осы Кодексте көзделген жағдайларда аудандық және оларға теңестірілген соттар өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

307-бап. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың соттауына жататын қылмыстық істер

1. Мамандандырылған ауданаралық сот бірінші сатыдағы сот ретінде әрекет етеді.

Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың соттауына :

1) қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттың және гарнизонның әскери сотының соттауына жатқызылған істерді қоспағанда, кәмелетке толмағандар жасаған қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы;

2) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 106 (екінші бөлігінің 11) тармағы), 107 (екінші бөлігінің 8) тармағы), 122, 124, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 145-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы қылмыстық істер жатқызылады.

2. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар үкімді орындау сатысында өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша осы Кодекстің 475 және 476-баптарында көрсетілген мәселелерді қарайды.

3. Осы Кодексте көзделген жағдайларда кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

308-бап. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың соттауына жататын қылмыстық істер

1. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар бірінші сатыдағы сот ретінде әрекет етеді.

2. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың соттауына жатқызылған істерді қоспағанда, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың соттауына аса ауыр қылмыстар туралы қылмыстық істер жатады.

3. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар үкімді орындау сатысында өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша осы Кодекстің 475 және 476-баптарында көрсетілген мәселелерді қарайды.

4. Осы Кодексте көзделген жағдайларда өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

309-бап. Қылмыстық істердің қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың және гарнизондардың әскери соттарының соттауына жатуы

1. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттар және гарнизондардың әскери соттары бірінші сатыдағы сот ретінде әрекет етеді.

2. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың с о т т а у ы н а :

1) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 18-тарауында көзделген аса ауыр әскери қылмыстар туралы;

2) Қарулы Күштерде, басқа да әскерлерде және әскери құралымдарда шақыру немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметшілер; әскери жиындардан өту кезінде запастағы азаматтар; өздерінің қызметтік міндеттерін орындауға байланысты немесе осы бөлімдер, құрамалар және мекемелер орналасқан жерде әскери бөлімдердің, құрамалардың, мекемелердің азаматтық персоналының адамдары жасаған басқа да аса ауыр қылмыстар туралы қылмыстық істер жатады.

3. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттың соттауына жататын істерді қоспағанда, гарнизондардың әскери соттарының соттауына:

1) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 18-тарауында көзделген әскери қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы;

2) Қарулы Күштерде, басқа да әскерлерде және әскери құралымдарда шақыру немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметшілер; әскери жиындардан өту кезінде запастағы азаматтар; өздерінің қызметтік міндеттерін орындауға байланысты немесе осы бөлімдер, құрамалар және мекемелер орналасқан жерде әскери бөлімдердің, құрамалардың, мекемелердің азаматтық персоналының адамдары жасаған басқа да қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы қылмыстық істер ж а т а д ы .

4. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттар және гарнизондардың әскери соттары үкімдерді орындау сатысында өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша осы Кодекстің 475 және 476-баптарында көрсетілген м ә с е л е л е р д і қ а р а й д ы .

5. Осы Кодексте көзделген жағдайларда өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша мамандандырылған ауданаралық әскери соттар мен гарнизондардың әскери соттары жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

310-бап. Облыстық және оған теңестірілген соттың соттауына ж а т а т ы н қ ы л м ы с т ы қ і с т е р

1. Облыстық және оған теңестірілген сот апелляциялық және кассациялық сатыдағы сот ретінде әрекет етеді.

2. Облыстық және оған теңестірілген сот аудандық және оларға теңестірілген соттардың, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың, сондай-ақ қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың заңды күшіне енбеген үкімдеріне және қаулыларына апелляциялық (жеке) шағымдар, наразылықтар бойынша істерді апелляциялық тәртіппен қарайды.

3. Облыстық және оған теңестірілген сот бірінші сатыдағы соттар шығарған, апелляциялық сатыларда қаралғаннан кейін заңды күшіне енген үкімдерге және қаулыларға кассациялық (жеке) шағымдар, наразылықтар бойынша істерді, сондай-ақ апелляциялық сатыдағы үкімдер мен қаулыларды кассациялық тәртіппен қарайды.

4. Облыстық және оларға теңестірілген соттар қылмыстық процестің сотқа дейінгі сатысында аудандық және оған теңестірілген соттардың (тергеу судьясының) қылмыстық қудалау органының іс-әрекеттері мен шешімдеріне жасалған шағымдарды қараған кезде, осы Кодексте көзделген іс жүргізетінлік іс-әрекеттерді санкциялау туралы мәселелерді қараған кезде шығарған қаулыларына берілген жеке шағымдарды, наразылықтарды апелляциялық тәртіппен қарайды.

5. Үкімді орындау сатысында облыстық және оған теңестірілген соттар бірінші сатыдағы соттардың осы Кодекстің 475 және 476-баптарында көрсетілген мәселелерді қараған кезде шығарған қаулыларына берілген жеке шағымдарды, наразылықтарды апелляциялық тәртіппен қарайды.

6. Осы Кодексте көзделген жағдайларда өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша облыстық және оған теңестірілген соттар жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

311-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істерді қарату

Қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті есі дұрыс емес күйінде жасаған не оны жасағаннан кейін жүйке ауруына шалдыққан адамдарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істерді осы Кодекстің 306, 307, 308, 309-баптарында белгіленген соттылыққа сәйкес бірінші сатыдағы сот қарайды.

312-бап. Әскери соттың соттауына жататын істер

1. Әскери сот апелляциялық және кассациялық сатыдағы сот ретінде әрекет етеді.

2. Әскери сот гарнизондардың әскери соттарының, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың заңды күшіне енбеген, соның ішінде осы Кодекстің 475 және 476-баптарында көрсетілген мәселелерді қараған кезде шығарған үкімдеріне және қаулыларына апелляциялық (жеке) шағымдар, наразылықтар бойынша істерді апелляциялық тәртіппен қарайды.

3. Әскери сот гарнизондардың соттары, қылмыстық істер жөніндегі

мамандандырылған ауданаралық әскери соттар шығарған, заңды күшіне енген үкімдерге және қаулыларға оларды апелляциялық сатыда қараған соң, сондай-ақ Әскери Соттың апелляциялық сатысының үкімдеріне және қаулыларына кассациялық (жеке) шағымдар, наразылықтар бойынша істерді кассациялық тәртіппен қарайды.

4. Әскери сот осы Кодексте көзделген жағдайларда өзінің соттауына жатқызылған істер бойынша жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

313-бап. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының соттауына жататын қылмыстық істер

1. Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты:

1) істерді кассациялық сатыда қарағаннан кейін ғана бірінші және апелляциялық сатылардағы соттардың үкімдеріне, қаулыларына;

2) кассациялық сатыдағы соттардың қаулыларына тараптардың өтінішхаттары мен прокурордың наразылықтарын қылмыстық істер бойынша қадағалау соты алқасында қарайтын жоғары сот сатысы ретінде әрекет етеді.

2. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы осы Кодекстің 484-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген негіздер бойынша Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сот алқасының қаулыларына Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты Төрағасының ұсынуы немесе Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының наразылығы бойынша істерді қарайды.

3. Осы Кодексте көзделген жағдайларда алқа немесе тиісінше Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы өздерінің соттауына жатқызылған істер бойынша жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс жүргізуді қозғау туралы өтінішхаттарды қарайды.

314-бап. Қылмыстық істердің аумақтық соттауына жатуы

1. Қылмыстық іс қылмыстық құқық бұзушылық жасалған жердегі сотта қаралуға жатады.

2. Егер қылмыстық құқық бұзушылық бір соттың қызмет жасайтын жерінде басталып, басқа соттың қызмет жасайтын жерінде аяқталса, іс тергеу аяқталған жердегі сотта соттауға жатады.

3. Егер қылмыстық құқық бұзушылық Қазақстан Республикасынан тысқары жерде жасалса немесе қылмыстық құқық бұзушылық жасалған жерді анықтау мүмкін болмаса немесе қылмыстық құқық бұзушылықтар әртүрлі жерде жасалса, істі тергеу аяқталған жердегі сот қарайды.

Айыптау актісі жасалған жер немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін істі сотқа жіберу туралы қаулы шығарылған жер тергеу аяқталған жер деп есептеледі.

315-бап. Қылмыстық істерді біріктіру кезінде соттылықты айқындау

Бір адамды немесе адамдар тобын бірнеше қылмыстық құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін айыптау кезінде, олардың ең болмағанда біреуі аса ауыр қылмыс санатына жататын болса, істі қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот қарайды, ал осы Кодекстің 309-бабында көрсетілген қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы істерді қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери сот қарайды.

Аса ауыр санатқа жатпайтын қылмыстық құқық бұзушылық бірлесіп қатысумен жасалған жағдайда және істі жеке іс жүргізуге бөлу мүмкін болмаған кезде істерді: егер бірлесіп жасауға қатысқандардың арасындағылар әскери қызметші болмаса, бірлесіп қатысқандардың ең болмағанда біреуі кәмелетке толмаған болып табылатын істерді кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот ;

бірлесіп жасауға қатысқандардың ең болмағанда біреуі әскери қызметші немесе осы Кодекстің 309-бабы үшінші бөлігінің 2) тармағында көрсетілген басқа тұлға болып табылатын істерді гарнизонның әскери соты қарайды.

316-бап. Істі іс жүргізуге қабылдаған соттың қылмыстық істі соттылығы бойынша беру

1. Егер сот келіп түскен істің өзінде соттауға жатпайтынын анықтаса, онда істі соттылығы бойынша сотқа жібереді.

2. Егер осы Кодекстің 314-бабында көзделген істің аумақтық соттылық қағидаларын бұзушылық басты сот отырысында анықталса, онда процестің барлық қатысушыларының келісімімен сот істі өзінің іс жүргізуінде қалдыруға құқылы.

3. Егер іс қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттың немесе кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың немесе гарнизонның әскери сотының соттауына жататыны анықталса, ол барлық жағдайларда соттылығы бойынша жіберілуге жатады.

317-бап. Қылмыстық істі соттауына жататын соттан басқа сотқа беру

1. Жекелеген жағдайларда, істі мейлінше тез, жан-жақты және объективті қарау мақсатында ол тараптардың өтініші немесе келісімі бойынша бір соттан сол деңгейдегі басқа соттың қарауына берілуі мүмкін. Бұл ретте істі оның сот отырысында қаралуы басталғанға дейін ғана беруге жол беріледі.

2. Егер белгілі бір соттың барлық судьяларына бөгет болып отырған мән-жайларға байланысты сол соттың істі қарауға мүмкіндігі болмаса, сондай-ақ істің жан-жақты және объективті түрде қаралуын қамтамасыз ету мақсаттарында не басқа сотқа беру сот процесіне қатысушылардың жеке қауіпсіздігіне төнген нақты қатермен байланысты болғанда іс тараптың өтініші, судьяның немесе сот төрағасының өтінішхаты бойынша бір соттан сол деңгейдегі басқа соттың қарауына берілуі мүмкін.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көрсетілген негіздер бойынша істі бір соттан екінші сотқа беру туралы мәселені жоғары тұрған сот шешеді, бұл туралы қаулы шығарылады. Істі бір соттың апелляциялық немесе кассациялық сатысынан басқа соттың тиісті сатысына жіберу осы бапта көзделген негіздер және тәртіп бойынша жүзеге асырылады.

318-бап. Соттылығы туралы дауларды шешу

1. Соттар арасындағы соттауға жататындығы туралы дауларды жоғары тұрған сот шешеді, оның шешімі түпкілікті болып табылады және ол шағымдануға жатпайды.

2. Тараптардың бұл сотта істің соттауға жатпайтындығы туралы арыздарын сол сот шешеді. Соттылыққа жатпайтын мәселе бойынша шығарылған сот қаулысына жоғары тұрған сотқа шағым берілуі мүмкін, ал оның шешімі түпкілікті болып табылады және оған шағым жасауға, наразылық білдіруге болмайды.

41-тарау. Басты сот талқылауын тағайындау туралы мәселені шешу және сот отырысына дайындық іс-әрекеттер

319-бап. Соттың келіп түскен қылмыстық іс бойынша іс-әрекеттері

1. Қылмыстық іс сотқа түскен кезде соттың төрағасы немесе оның тапсыруы бойынша басқа судья істі сотта іс жүргізуге қабылдау туралы мәселені шешеді.

2. Судья келіп түскен іс бойынша:

- 1) басты сот талқылауын жалпы немесе қысқартылған тәртіпте тағайындау;
- 2) істің алдын ала тыңдалуын жүргізу туралы шешімдердің бірін қабылдайды.

3. Судья іс бойынша шешімді қаулы нысанында қабылдайды, онда:

1) қаулының шығарылған уақыты мен жері;

2) қаулыны шығарған судьяның лауазымы мен тегі;

3) қабылданған шешімдердің негіздері мен мәні көрсетілуге тиіс.

4. Шешім іс сотқа келіп түскен сәттен бастап бес тәуліктен кешіктірілмей қабылдануға тиіс.

5. Судья қаулы шығарумен біруақытта айыпталушыға бұлтартпау шарасын қолданудың немесе қолданбаудың негізділігі туралы және егер бұлтартпау шарасы таңдалса, оның түрінің негізділігі немесе негізсіздігі туралы мәселені қарауға, егер ол осы уақытқа дейін өтпесе бұлтартпау шарасын қолдану мерзімін ұзартуға міндетті.

320-бап. Сотқа келіп түскен іс бойынша анықтауға жататын мәселелер

Судья сот отырысын тағайындау мүмкіндігі туралы мәселені шешу кезінде сотталушылардың әрқайсысына қатысты мыналарды:

1) істі аталған сотта соттауға жататындығын;

2) іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға әкеп соқтыратын мән-жайлардың болуын - болмауын;

3) сотқа дейінгі тергеу, сотқа дейінгі жеделдетілген тергеу іс жүргізуі, іс жүргізетінлік келісім, медиация тәртібінде бітімге қол жеткізу туралы келісімдер жасасу кезінде сот отырысын тағайындауға кедергі келтіретін қылмыстық іс жүргізу заңын бұзуға жол берілген-берілмегендігін;

4) айыптау актісі көшірмелерінің берілген-берілмегендігін;

5) айыпталушыға таңдалған бұлтартпау шарасының өзгертуге немесе күшін жоюға жататын-жатпайтындығын немесе оны қолдану мерзімін ұзарту;

6) қылмыстық құқық бұзушылықтармен келтірілген залалды өтеуді және мүлкін ықтимал тәркілеуді қамтамасыз ету шаралары қабылданған-қабылданбағанын;

7) арыздар мен өтінішхаттардың бар-жоғын анықтауға тиіс.

321-бап. Алдын ала тыңдауды өткізу

1. Аса ауыр қылмыстар туралы істер бойынша алдын ала тыңдау өткізу міндетті. Басқа істер бойынша істі соттылығы бойынша жіберу, істі прокурорға жіберу туралы, істі тоқтату туралы, іс бойынша іс жүргізілуін тоқтата тұруды, істерді біріктіру және бөлу туралы шешімдерді қабылдау үшін қылмыстық істерді қосу және бөлу, сондай-ақ тараптардың өтінішхаттарын қарау туралы шешім қабылдау қажет жағдайда алдын ала тыңдауды өткізеді.

2. Істі алдын ала тыңдауды судья соттың жабық отырысында жеке-дара өткізеді. Істі алдын ала тыңдау өткізілетін уақыт пен орын тараптарға хабарланады. Істі алдын ала тыңдау барысында хаттама жүргізіледі.

3. Сот отырысына аса ауыр қылмыс жасады деп айыпталатын сотталушының, оның қорғаушысы мен мемлекеттік айыптаушының қатысуы міндетті. Өзге қылмыстарды жасады деп айыпталатын сотталушы бұл жөнінде өтінішхат жасағанда алдын ала тыңдау оның қатысуынсыз жүргізіледі. Қорғаушы дәлелді себептерсіз келмей қалған жағдайда, сондай-ақ оның алдын ала тыңдауға қатысуға мүмкіндігі болмаған кезде, судья сот отырысына жаңадан тағайындалған қорғаушының қатысуын қамтамасыз етуге шаралар қолданады. Сот отырысына жәбірленуші мен оның өкілінің, азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің немесе олардың өкілдерінің келмеуі істі алдын ала тыңдауға кедергі болмайды.

4. Алдын ала тыңдау барысында судья соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында жасалған әскери қылмыстар, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99 (екінші бөлігінің 15) тармағында), 171 (төртінші бөлігінде), 175, 177, 178, 184, 253 (төртінші бөлігінде), 260 (бесінші бөлігінде), 282 (төртінші бөлігінде), 292 (төртінші бөлігінде), 293 (төртінші бөлігінде), 294 (төртінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстарды қоспағанда, қылмыстық заңда өлім жазасы немесе өмір бойы бас бостандығынан айыру көзделген қылмысты жасады деп айыпталған сотталушыдан оның ісін алқабилердің қатысуымен қарау туралы өтінішхаттың бар-жоғын егер осындай өтінішхат мәлімделген болса, сол өзінің өтінішхатын қолдап-қолдамайтындығын анықтайды.

5. Істі алдын ала тыңдаудың нәтижелері туралы судья қаулы шығарады, онда қаралған мәселелер бойынша шешімді баяндайды. Іс бойынша істі соттылығы бойынша жіберуге, іс жүргізуді тоқтата тұру үшін, істі қысқарту үшін негіздер болмаған кезде сот осы Кодекстің 322-бабының талаптарын сақтай отырып, басты сот талқылауын тағайындау туралы қаулы шығарады.

6. Егер алдын ала тыңдау барысында прокурор айыптауды өзгертсе, ол жаңа тұжырымдауды сотқа жазбаша түрде ұсынады және судья мұны қаулыда көрсетеді. Егер прокурордың айыптауды өзгертуі соттауға жатқызудың өзгеруіне әкеліп соқса, судья істі айыптау актісін тоқтата тұру және істі соттауға жатқызу бойынша жіберу үшін прокурорға қайтарады.

322-бап. Басты сот талқылауын тағайындау

1. Судья осы Кодекстің 321-бабының бесінші бөлігіне сәйкес немесе сотқа дейінгі іс жүргізу барысында осы Кодекстің процеске қатысушылардың құқықтарын қамтамасыз ету жөніндегі барлық талаптардың сақталғаны және сотта істі қарауға кедергі келтіретін өзге мән-жайлар жоқ деген тұжырымға келе отырып, алдын ала тыңдауды өткізбестен басты сот талқылауын тағайындайды.

2. Басты сот талқылауын тағайындау туралы қаулы:

1) сотталушы болып табылатын адамды көрсетуді;

2) оның сотқа берілген қылмыстық заңын дәл көрсетуді;

3) бұлтартпау шарасы мен азаматтық қуынымды қамтамасыз ету мен ықтимал тәркілеу шараларын сақтау, жою, өзгерту немесе таңдау туралы шешімді;

4) процеске қатысушылардың бас тартулары, өтінішхаттар мен өзге де мәлімдемелері бойынша шешімдерді;

5) қорғаушы ретінде айыпталушы тандаған адамға рұқсат ету немесе соңғысына қорғаушы тағайындау туралы шешімді;

6) басты сот отырысына шақыруға жататын адамдардың тізбесін;

Сотқа дейінгі тергеу барысында айғақтары сақтауға тапсырылған адамдар сот отырысына шақырылмады.

7) заң оның ісін сырттай қарауға жол беретін жағдайда істі сотталушының қатысуынсыз тыңдау туралы шешімді;

8) басты сот талқылауының орны мен уақыты туралы мәліметтерді;

9) осы Кодексте көзделген жағдайларда істі жалпы немесе қысқартылған тәртіпте, ашық немесе жабық сот отырысында қарау туралы шешімді;

10) сотта іс жүргізілетін тіл туралы шешімді;

11) запастағы судья туралы шешімді қамтуы тиіс.

3. Егер іс бойынша алдын ала тыңдау жүргізілсе, басты сот отырысын тағайындау туралы қаулыда талқылауға қойылған мәселелер жөніндегі шешімдер баяндалуы қажет.

4. Басты сот талқылауы тараптарға сот отырысының болатын орны мен басталатын

уақыты хабарланған кезден бастап кемінде үш тәуліктен кейін және оның тағайындалуы туралы қаулы шығарылған кезден бастап қысқартылған тәртіпте қарау кезінде он тәуліктен кешіктірілмей және жалпы тәртіпте қарау кезінде он бес тәуліктен кешіктірілмей басталуға тиіс. Ерекше жағдайларда бұл мерзім судьяның қаулысымен ұзартылуы мүмкін, бірақ ол отыз тәуліктен аспауға тиіс.

5. Басты сот талқылауы бір ай мерзімде аяқталуға тиіс, ерекше жағдайларда бұл мерзім судьяның дәлелді қаулысымен ұзартылуы мүмкін. Қысқартылған іс жүргізу кезінде басты сот талқылауы осы Кодекстің 382-бабының екінші бөлігінде белгіленген мерзімдерде аяқталуы тиіс.

323-бап. Соттың істі прокурорға жіберуі

Басты сот талқылауын тағайындауға кедергі болатын қылмыстық іс жүргізу заңнамасын елеулі бұзушылықтар, сондай-ақ олар сотқа дейінгі жеделдетілген іс жүргізу немесе іс жүргізетінлік келісімдері бар істер бойынша басты сот талқылауында анықталған кезде іс оларды жою үшін прокурорға қайтарылады.

324-бап. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру

1. Судья іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру туралы қаулыны осы Кодекстің 45-бабының бірінші, екінші, үшінші бөліктерінде көзделген негіздер бойынша шығаруы мүмкін.

2. Іс бойынша іс жүргізу бірнеше сотталушылардың біреуіне қатысты қорғануға арналған оның құқықтарын немесе басқа да сотталушылардың құқықтарына қысым жасамайтындығы шартымен тоқтата тұрылуы мүмкін. Оларға қатысты іс жүргізу тоқтатылмаған сотталушылар қамауда болған және судья оларға бұлтартпау шарасын өзгертуді мүмкін деп таппаған жағдайда іс жүргізу екі ай аспайтын мерзімге тоқтатылуы мүмкін. Егер осы уақыт ішінде сотталушылардың біреуіне қатысты іс жүргізуді тоқтата тұруға негіздер жойылмаса, онда басқа сотталушыларға қатысты іс жүргізу жаңартылуы және басты сот талқылауының күні тағайындалуы тиіс.

3. Осы Кодекстің 45-бабының бірінші бөлігінің 2) тармағында көзделген негіздер бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру кезінде осы Кодекстің 335-бабының екінші бөлігінде және 341-бабының екінші бөлігінде көрсетілген жағдайларды қоспағанда, іс прокурорға қайтарылады.

325-бап. Азаматтық қуынымды және мүлікті тәркілеуді қамтамасыз ету шаралары

Анықтаушы, тергеуші немесе прокурор қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген залалды өтеуді және мүлікті ықтимал тәркілеуді қамтамасыз ететін шаралар қабылдамаған жағдайда судья оларды қамтамасыз етуге қажетті шаралар қолдануды қылмыстық қудалау органдарына міндеттейді.

326-бап. Қылмыстық істі соттылығы бойынша жіберу

Егер судья істі өзінде соттауға жатпайтынын анықтаса, онда ол мұндай шешімнің заңдық негіздерін келтіре және іс жолданатын сотты көрсете отырып, істі соттылығы

бойынша жіберу туралы қаулы шығарады, ол туралы процеске қатысушыларға хабарлайды.

327-бап. Қылмыстық істі қысқарту

Судья осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінің 1) – 12) тармақтарында және 36-бабында көрсетілген негіздер бойынша, сондай-ақ мемлекеттік айыптаушы айыптаудан бас тартқан жағдайда істі қысқарту туралы қаулы шығарады. Істі қысқарту туралы шешім қабылданғаннан кейін судья бұлтартпау шарасын, азаматтық қуынымды және мүлкін тәркілеуді қамтамасыз ету шараларын тоқтатады және заттай дәлелдемелер туралы мәселені шешеді. Судьяның істі қысқарту туралы қаулысының көшірмесі прокурорға жіберіледі, сондай-ақ қылмыстық жауапқа тартылған адамға және жәбірленушіге тапсырылады.

328-бап. Тараптардың іс материалдарымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз ету

Басты сот талқылауы тағайындалғаннан кейін судья тараптарға істің сотқа дейінгі іс жүргізу сатысында өздеріне таныстырылмаған барлық материалдарымен танысу, мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді қоспағанда, олардан қажетті мәліметтерді жазып алу және техникалық құралдардың көмегімен көшірме түсіру мүмкіндігін қамтамасыз етуге міндетті.

329-бап. Құжаттардың көшірмелерін тапсыру

Егер сот отырысын тағайындау туралы мәселені шешу кезінде бұлтартпау шарасы немесе сотқа шақыруға жататын адамдардың тізімі өзгертілсе не прокурор айыптауды өзгертсе, онда сотталушы адамға, оның қорғаушысына, жәбірленушіге және оның өкіліне судьяның қаулысының көшірмесі және прокурор жасаған айыптаудың жаңа тұжырымдамасы тапсырылады.

330-бап. Сот отырысына шақырту

1. Судья өзінің қаулысында көрсетілген адамдарды сот отырысына шақырту туралы өкім береді, сондай-ақ сот отырысын әзірлеу үшін шаралар қолданады.
2. Қорғау куәлары мен айыптау куәларының сот отырысына келуін қамтамасыз ету тиісті тараптарға жүктелуі мүмкін. Сотқа дейінгі іс жүргізу барысында айғақтары сақтауға тапсырылған адамдар сот отырысына шақырылмайды.

42-тарау. Басты сот талқылауының жалпы шарттары

331-бап. Сот талқылауының тікелей және ауызша болуы

1. Сот талқылауында іс бойынша барлық дәлелдемелер тікелей зерттелуге тиіс. Сот сотталушының, жәбірленушінің, куәлардың айғақтарын тыңдауы, сарапшылардың қорытындыларын жария етуі және зерттеуі, заттай дәлелдемелерді қарап тексеруі, хаттамалар мен өзге де құжаттарды оқуы, осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, дәлелдемелерді зерттеу жөнінде басқа да сот іс-әрекеттерін жүргізуі тиіс.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүргізу кезінде берілген айғақтарды жария ету тек осы Кодексте көзделген ерекше жағдайларда ғана мүмкін болады.

3. Соттың үкімі тек сот отырысында зерттелген дәлелдемелерге, ал сот тергеуінің қысқартылған тәртібінде – тергеу мен анықтау жүргізу кезінде алынған және сотта тараптар дауға салмаған дәлелдемелерге ғана негізделуі мүмкін.

332-бап. Істі талқылау кезінде сот құрамының өзгертілмеуі

1. Істі бір судья қарауы тиіс.

2. Судьяның сот талқылауына қатысуды жалғастыруына мүмкіндік болмаған кезде ол басқа судьямен ауыстырылады, ал істі талқылау осы Кодекстің 333-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда қайтадан басталады.

333-бап. Запастағы судья

1. Талқылау үшін ұзақ уақытты қажет ететін істі қарау кезінде запастағы судья тағайындалуы мүмкін.

2. Запастағы судья басты сот талқылауында сот отырысы ашылғаннан бастап немесе сот оның қатысуы туралы шешім қабылдаған кезден бастап қатысады және судья шығып қалған жағдайда оны алмастырады. Бұл ретте істі талқылау жалғастырыла береді. Запастағы судья алдыңғы судья шығып қалған кезден бастап судьяның құқықтарын пайдаланады. Шығып қалған судьяның орнына кірген запастағы судья кез келген сот іс-әрекеттерін жаңартуды талап етуге құқылы.

334-бап. Төрағалық етушінің басты сот талқылауындағы өкілеттіктері

1. Басты сот талқылауында істі қарау тапсырылған судья төрағалық етеді.

2. Төрағалық етуші сот отырысына басшылық жасайды, әділ соттың мүддесінде объективтілік пен бейтараптылықты сақтай отырып, тараптар құқықтарының теңдігін қамтамасыз ету үшін осы Кодексте көзделген барлық шараларды қолданады, істің мән-жайларын объективті және толық зерттеу үшін қажетті жағдайлар жасайды. Төрағалық етуші сондай-ақ сот отырысы тәртібінің сақталуын қамтамасыз етеді, сот талқылауының барлық қатысушыларына олардың құқықтары мен міндеттерін және оларды жүзеге асырудың тәртібін түсіндіреді. Сот талқылауына қатысушы адамдардың бірі төрағалық етушінің іс-әрекеттеріне қарсы қарсылық білдірген жағдайда бұл қарсылық білдірулер сот отырысының хаттамасына енгізіледі.

335-бап. Сотталушының басты сот талқылауына қатысуы

1. Басты сот талқылауы осы баптың екінші бөлігінде көзделгеннен басқа жағдайларда сотталушының міндетті түрде қатысуымен өтеді. Сотталушы келмеген кезде іс кейінге қалдырылуы тиіс. Сот дәлелді себептерсіз келмеген сотталушыны келтіруге, сондай-ақ оған қатысты бұлтартпау шарасын қолдануға немесе өзгертуге құқылы.

2. Сотталушы болмағанда істі талқылауға:

1) қылмыстық теріс қылық не ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыс жасаған

айыпталушы, сотталушының істі оның қатысуынсыз қарау туралы өтінішхат берген;

2) сотталушы Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде болған және сотқа келуден жалтарған;

3) күзетпен ұстаудағы сотталушы сот отырысына келуден және қатысудан бас тартқан жағдайларда ғана жол берілуі мүмкін.

336-бап. Қорғаушының басты сот талқылауына қатысуы

1. Сотталушының қорғаушысы басты сот талқылауына осы Кодекстің 67-бабында көрсетілген жағдайларда сотталушының, оның заңды өкілдерінің, сондай-ақ сотталушының тапсырмасы немесе келісімі бойынша өзге адамдардың шақыруы бойынша қатысады.

2. Қорғаушы келмеген және оны осы сот отырысында ауыстыру мүмкін болмаған кезде істі талқылау кейінге қалдырылады. Сот отырысына келмеген қорғаушыны ауыстыруға тек сотталушының келісімімен ғана жол беріледі. Егер сотталушы шақырған қорғаушының қатысуы бес тәулік ішінде мүмкін болмаса, сот осы Кодекстің 68-бабына сәйкес, басты сот талқылауын кейінге қалдыра отырып, сотталушыға басқа қорғаушыны таңдауды ұсынады, ал ол бас тартқан кезде жаңа қорғаушыны тағайындайды.

Сотталушы қорғаушыдан бас тартқан кезде сот қорғаушыдан бас тартуды қабылдау не қабылдамау туралы қаулы шығарады.

3. Іске жаңадан кіріскен қорғаушыға сот талқылауына қатысуға дайындалу үшін қажетті уақыт беріледі. Ол өзі іске кіріскенге дейін сот талқылауында жасалған кез келген іс-әрекеттің қайталануы туралы өтінішхат жасауға құқылы.

4. Сотталушының қорғаушысы осы Кодекстің 122-бабының үшінші бөлігінде көзделген тәртіппен жиналған заң көмегін көрсету үшін қажет заттарды, құжаттар мен мәліметтерді ұсынады, басқа дәлелдемелерді зерттеуге қатысады, сотқа айыптаудың мәні және оның дәлелденгендігі жөнінде, сотталушының жауаптылығын жеңілдететін немесе оны ақтайтын мән-жайлар туралы, жазалау шарасы туралы, сондай-ақ сот талқылауында туындаған басқа да мәселелер бойынша өзінің пікірін айтады.

337-бап. Мемлекеттік айыптаушының басты сот талқылауына қатысуы

1. Прокурордың жеке айыптау істерін қоспағанда, мемлекеттік айыптаушы ретінде бас сот талқылауына қатысуы міндетті.

2. Күрделі және көп эпизодты істер бойынша мемлекеттік айыптауды бірнеше прокурор қолдауы мүмкін.

3. Егер сот талқылауы кезінде прокурордың одан әрі қатысуға мүмкіндігі жоқтығы анықталса, ол алмастырылуы мүмкін. Іске жаңа прокурордың кірісуі осы уақытқа дейін сотта жасалған іс-әрекеттерді қайталауға әкеліп соқтырмайды, бірақ прокурордың өтінішхаты бойынша сот оған істің материалдарымен танысу үшін уақыт бере алады.

4. Прокурор дәлелдемелерді ұсынады және оларды зерттеуге қатысады, сотқа айыптаудың мәні бойынша, сондай-ақ сот талқылауы кезінде туындаған басқа да

мәселелер бойынша өзінің пікірін баяндайды, сотқа қылмыстық заңды қолдану және сотталушыға жаза тағайындау туралы ұсыныс айтады.

5. Егер бұл үшін азаматтардың құқықтарын, мемлекеттік немесе қоғамдық мүдделерді қорғау талап етілсе, прокурор іс бойынша азаматтық қуынымды қояды немесе оны қолдайды.

6. Айыптауды қолдай отырып, прокурор заң талаптарын және істің барлық мән-жайларын қарау нәтижелеріне негізделген өзінің ішкі сенімін басшылыққа алады. Прокурор айыптауды өзгерте алады. Прокурор, егер айыптау сот талқылауында қолдау таппады деген тұжырымға келсе, айыптаудан бас тартуға (толық немесе ішінара) міндетті. Мемлекеттік айыптаушыға сот тергеуі немесе сот жарыссөзі кезінде айыптаудан бас тартуына жол беріледі.

7. Прокурор айыптаудан толық бас тартқан жағдайда, егер айыптаудан жәбірленуші де бас тартса, сот өз қаулысымен істі қысқартады. Ал егер жәбірленуші айыптауды талап етсе, сот істі талқылауды жалғастырып, оны жалпы тәртіппен шешеді. Бұл жағдайда прокурор процеске одан әрі қатысудан босатылады, ал айыптауды жәбірленушінің өзі немесе өкілі арқылы қолдайды. Жәбірленушінің өтінішхаты бойынша сот оған өкіл шақыру үшін уақыт беруге тиіс. Прокурор мен жеке айыптаушы айыптаудан ішінара бас тартқан кезде сот айыптау тарапының айыптаудан бас тартқан бөлігінде істі қысқартады, айыптаудың қалған бөлігіндегі іс жалпы тәртіппен қаралады. Егер прокурор айыптауды өзгертсе және бұрынғы айыптауды талап етпесе, сот істі жаңа айыптау бойынша қарайды.

8. Осы Кодексте көзделген жағдайларда прокурор сотталушымен іс жүргізетіндік келісім жасасуға құқылы. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 69-бабының төртінші бөлігінде көрсетілген мән-жайлар болған кезде прокурор қылмыстық істі қысқарту туралы өтінішхат жасауға құқылы.

338-бап. Жәбірленушінің басты сот талқылауына қатысуы

1. Басты сот талқылауы жәбірленушінің немесе оның өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

2. Жәбірленуші келмеген жағдайда сот істі талқылау немесе оны жәбірленуші болмағанда істің барлық мән-жайларын толық анықтаудың және оның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғаудың мүмкін болуы-болмауына қарай оны кейінге қалдыру туралы мәселені шешеді. Егер сот отырысына жәбірленушінің өкілі келсе, сот бұл мәселені өкілдің пікірін ескере отырып шешеді.

3. Жәбірленушінің өтініші бойынша сот оны айғақ беру үшін белгілі уақытта келуге міндеттей отырып, сот отырысына қатысудан босата алады.

4. Жеке айыптау ісі бойынша жәбірленушінің сот отырысына дәлелсіз себептермен келмеуі істі қысқартуға әкеліп соғады, бірақ сотталушының өтінішхаты бойынша іс мәнісі жөнінде жәбірленушінің қатысуынсыз қаралуы мүмкін.

339-бап. Азаматтық қуынушының немесе азаматтық жауапкердің басты сот талқылауына қатысуы

1. Сот талқылауына азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер немесе олардың өкілдері қатысады.

2. Азаматтық қуынушы немесе оның өкілі сотқа келмеген кезде азаматтық қуыным караусыз қалдырылуы мүмкін. Азаматтық қуынушының азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қуынымды қою құқығы сақталады.

3. Сот азаматтық қуынушының немесе оның өкілінің өтінішхаты бойынша азаматтық қуынымды азаматтық қуынушының қатысуынсыз қарауға құқылы.

4. Сот қажет деп тапқан жағдайда немесе қуынымды прокурор қолдағанда сот азаматтық қуынымды азаматтық қуынушының немесе оның өкілінің келу-келмеуіне байланысты қарайды.

5. Азаматтық жауапкердің немесе оның өкілінің келмеуі азаматтық қуынымды қарауды тоқтатпайды.

340-бап. Басты сот талқылауының шегі

1. Басты сот талқылауы тек сотталушыға қатысты және сотқа берілген айыптаудың шектерінде ғана жүргізіледі.

2. Айыптауды өзгертуге бұл арқылы сотталушының қорғануға деген құқығы бұзылмаған жағдайда ғана жол беріледі.

3. Егер басты сот талқылауы барысында қаралып отырған істің басқа қылмыстық іске қосу не сотталушыға неғұрлым ауыр айып тағу, жаңа адамдарға қатысты істі жеке қарау мүмкін болмаса, басқа адамдарды қылмыстық жауаптылыққа тартуға және оларды сотқа беруге қажеттілігі туындаса, сот айыптаушы тараптың бұл жөніндегі өтінішхаты бойынша, процестің басқа қатысушыларының пікірін ескере отырып, істі қарауды тоқтатады және осы Кодекстің 321-бабының тәртібінде алдын алдын алатындауды өткізеді.

4. Сотталушыға неғұрлым ауыр немесе бастапқыдан ерекшеленетін айып тағу және (немесе) қылмыстық істерді қосу туралы өтінішхатты алдын ала тыңдауда қанағаттандырған кезде сот прокурорға жаңа айыптау актісін жасау және оны сотталушыға табыс ету үшін қажетті уақыт береді.

5. Қылмыстық істерді қосу және бастапқы айыптауға қайтару туралы өтінішхатты қанағаттандырған кезде сот прокурорға жаңа айыптау актісін жасау және оны сотталушыға табыс ету үшін уақыт береді.

341-бап. Басты сот талқылауын кейінге қалдыру және қылмыстық істі тоқтата тұру

1. Сот отырысына шақырылған адамдардың бірінің келмеуі салдарынан немесе жаңа дәлелдер алдыру қажеттігіне немесе медиация рәсімін өткізуге, іс жүргізетінлік келісім жасауға байланысты істі талқылау мүмкін болмаған кезде сот істі талқылауды белгілі бір мерзімге кейінге қалдыру туралы қаулы шығарады. Сот біруақытылы

тараптарды айыптау және қорғау куәларының, сондай-ақ өтінішхаттар бойынша сот отырысына шақырылған өзге де адамдардың келуін тиісінше қамтамасыз етуді міндеттеуге құқылы. Қажет болған кезде сот тараптарға олардың өтінішхатымен мәлімдеген дәлелдемелерді алуына көмек көрсетеді.

2. Осы Кодекстің 45-бабының бірінші – төртінші бөліктерінде көзделген негіздер болған кезде сот бір немесе бірнеше сотталушыға қатысты іс бойынша іс жүргізуді осы жағдайлар жойылғанға дейін тоқтата тұрады және басқа сотталушыларға қатысты сот талқылауын жалғастыра береді.

3. Жасырынып жүрген сотталушыны іздестіру сот қаулысымен жарияланады.

342-бап. Бұлтартпау шарасы туралы мәселені шешу

1. Басты сот талқылауы кезінде сот сотталушыға қатысты бұлтартпау шарасын таңдап алуға, өзгертуге немесе оның күшін жоюға құқылы.

2. Сотталушыны бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау мерзімі істің сотқа түскен күнінен бастап және үкім шығарылғанға дейін алты айдан аспауға тиіс.

3. Ауыр қылмыстар туралы істер бойынша осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген мерзім өткеннен кейін сот өзінің қаулысымен қамауға алу мерзімін он екі айға дейін ұзартуға құқылы.

4. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген күзетпен ұстау мерзімдері аяқталғаннан кейін сот сотталушыға бұлтартпау шарасын үйде қамауда ұстау немесе өзге де бұлтартпау шарасына ауыстыруға тиіс.

5. Осы баптың екінші және төртінші бөліктерінде белгіленген шектеулер аса ауыр қылмыстар туралы істерге қолданылмайды.

343-бап. Басты сот талқылауында істі қысқарту

Егер басты сот талқылауы барысында осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінің 3) – 12) тармақтарында көрсетілген мән-жайлар анықталса, сондай-ақ айыптаушы осы Кодекстің 337-бабының алтыншы бөлігінің қағидаларына сәйкес айыптаудан бас тартқанда, іс басты сот талқылауында қысқартылуға тиіс. Іс осы Кодекстің 36-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген негіздер бойынша да басты сот талқылауында қысқартылуы мүмкін.

344-бап. Басты сот талқылауында қаулы шығару тәртібі

1. Басты сот талқылауы кезінде сот шешетін барлық мәселелер бойынша сот қаулы шығарады, ол сот отырысында жариялануға тиіс.

2. Істі қысқарту туралы, іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру туралы, бұлтартпау шарасын таңдау, өзгерту немесе оның күшін жою туралы, бас тартулар туралы, сараптама тағайындау туралы қаулылар және жеке қаулылар кеңесу бөлмесінде шығарылады және жеке құжат түрінде жазылады.

3. Өзге қаулылар соттың қалауынша не осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген тәртіппен не сол орнында – сот отырысы залында қаулыны сот отырысының хаттамасына енгізе отырып шығарылады.

345-бап. Басты сот талқылауының тәртібі

1. Басты сот талқылауы соттың қалыпты жұмысын және процеске қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайларда өтеді. Басты сот талқылауы бейнебайланыс режимінде де өтуі мүмкін, ол туралы шешімді іс бойынша төрағалық етуші қабылдайды.

2. Соттың сот отырысы залына кіруінің алдында сот приставы, ол болмаған кезде сот отырысының хатшысы: «Сот келе жатыр» деп хабарлайды, сот отырысына қатысып отырғандардың бәрі орындарынан тұрады, мұнан соң төрағалық етушінің ұсынуы бойынша өз орындарына отырады.

3. Сот талқылауына қатысушылардың бәрі сотқа қарап сөйлегенде, айғақтар бергенде және мәлімдеме жасағанда орындарынан тұрады. Бұл қағидалардан ауытқуға төрағалық етушінің рұқсатымен жол беріледі.

4. Басты сот талқылауының барлық қатысушылары, сондай-ақ сот отырысы залында қатысып отырған азаматтардың барлығы төрағалық етушінің сот отырысының тәртібін сақтау туралы өкіміне бағынуға тиіс.

5. Он алты жасқа дейінгі адамдар, егер олар тарап немесе куә болмаса, сот отырысы залына жіберілмейді. Қажет болғанда сот приставы азаматтан оның жасын куәландыратын құжатты талап етуге құқылы. Залға сондай-ақ мас күйдегі адамдар жіберілмейді.

6. Сот отырысы залында суретке түсіруге, дыбыс, бейнежазбаларды қолдануға және киноға түсіруге процеске қатысушылардың келісімімен және төрағалық етушінің рұқсатымен жол беріледі. Осы іс-әрекеттер сот талқылауының қалыпты барысына кедергі келтірмей тиіс.

7. Сот талқылауына қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарында сот осы Кодекстің 98-бабында көзделген ережелерге сәйкес шаралар қабылдайды және сот талқылауын жүргізеді.

8. Басты сот талқылауы басталар алдында төрағалық етуші сот талқылауының барлық қатысушыларына қауіпсіздік шараларын қамтамасыз ету бойынша сотқа өтініш жасау құқығы туралы түсіндіреді.

9. Тараптардың бірінің немесе сот талқылауына қатысушының қауіпсіздік шараларын қабылдау туралы өтінішхаты бойынша сот осы мәселе бойынша қаулы шығаруға құқылы.

346-бап. Басты сот талқылауында тәртіпті қамтамасыз ету мақсатында қолданылатын шаралар

1. Сот отырысында тәртіп бұзған, төрағалық етушінің өкімдеріне бағынбаған, сол сияқты сотты құрметтемеуді анық куәландыратын өзге де іс-әрекеттер (әрекетсіздіктер) жасаған кезде төрағалық етуші сот отырысы залынан адамды шығарып жіберуге немесе сотты құрметтемеу фактісінің анықталғаны туралы жариялауға, қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаған жағдайларда кінәлі адамға осы Кодекстің 160-бабында

көзделген тәртіппен ақша өндіріп алу қолданылады. Шығарып жіберу, айыптаушы мен қорғаушыдан басқа, процестің кез келген қатысушысына немесе өзге адамға қатысты жүргізілуі мүмкін. Ақша өндіріп алу сотталушыға қолданылмайды.

2. Егер сот отырысы залынан сотталушы шығарып жіберілсе, онда үкім оның көзінше жариялануға немесе ол жарияланғаннан кейін дереу қолхат алып хабарлануға т и і с .

3. Сот отырысы залынан процеске қатысушыны шығарып жіберу және ақша өндіріп алуды қолдану туралы сот қаулы шығарады.

4. Сот отырысы залында қатысып отырған, бірақ процеске қатысушы болып табылмайтын адамдар тәртіп бұзған жағдайда олар төрағалық етушінің өкімі бойынша сот отырысы залынан шығарылады. Бұған қоса сот оларға ақша өндіріп алуды қ о л д а н у ы м ү м к і н .

5. Егер тәртіп бұзушының сот отырысындағы іс-әрекетінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болса, сот материалдарды сотқа дейінгі тергеуді бастау туралы мәселені шешу үшін прокурорға жолдайды.

347-бап. Басты сот талқылауының хаттамасы

1. Басты сот талқылауы кезінде сот отырысының хатшысы хаттама жүргізеді.

2. Хаттама компьютерлік, электрондық (цифрлық дыбыс-, бейнежазбаны қоса алғанда) машинада жазу не қолмен жазу тәсілімен жасалады.

Сот отырысын тіркеп жазудың қосымша материалдары да сот отырысының хаттамасына қоса тіркеледі және істің материалдарымен бірге сақталады.

3. Хаттамада: басты сот талқылауының күні, оның басталу және аяқталу уақыты; қандай іс қаралып жатқаны; соттың атауы мен құрамы, хатшы, аудармашы, айыптаушы, қорғаушы, сотталушы, сондай-ақ жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер және олардың өкілдері, сот шақырған басқа да адамдар; сотталушының жеке басы туралы деректер және бұлтартпау шарасы; соттың жүргізілген реттегі іс-әрекеттері, іске қатысушы адамдардың арыздары, қарсылық білдірулері және өтінішхаттары; соттың кеңесу бөлмесіне бармай шығарған қаулылары, қаулылардың кеңесу бөлмесінде шығарылуына нұсқау; іске қатысушы адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерінің түсіндірілуі; айғақтардың егжей-тегжейлі мазмұны; сот бөлген немесе жауап алынатын адам жауап беруден бас тартқан жауап алуға қатысқан адамдардың сұрақтары; сарапшыға қойылған сұрақтар және оның жауаптары; сот отырысында жүргізілген қарап тексерулер мен дәлелдемелерді зерттеу жөніндегі басқа іс-әрекеттердің нәтижелері; қинау, зорлық-зомбылық, өзге де қатал немесе адамдық ар-намысты қорлайтын қатынастың қолданылғанын зерттеу және ол туралы арыздардың нәтижелері, іске қатысушы адамдар хаттамада куәландыруды өтінген фактілерге нұсқамалар; тараптардың сот жарыссөзінде сөйлеген сөздерінің және сотталушының соңғы сөзінің негізгі мазмұны; үкімінің жарияланғаны және оған шағымдану тәртібі мен мерзімі түсіндірілгені туралы нұсқама көрсетіледі. Айғақтар

бірінші жақтан және мүмкіндігінше сөзбе-сөз жазылады, сұрақтар мен оларға жауаптар жауап алу кезінде орын алған жүйелілік бойынша жазылады. Бұған қоса, хаттамада егер орын алған болса, сотты сыйламаушылықты куәландыратын фактілер және тәртіп бұзушының жеке басы мен соттың тәртіп бұзушыға қолданған ықпал ету шаралары да а т а п к ө р с е т і л е д і .

4. Хаттама сот отырысы аяқталғаннан кейінгі бес тәуліктен, ал көп эпизодты істер және алқа билердің қатысуымен қаралаған істер бойынша он тәуліктен кешіктірілмей жасалып, оған төрағалық етуші мен хатшы қол қоюға тиіс. Сот талқылауы барысында хаттама бөліп-бөліп жасалуы мүмкін, оларға және бүтіндей хаттамаға сот отырысына төрағалық етуші мен хатшы қол қояды. Тараптардың өтінішхаты бойынша хаттаманың дайын болған бөлігі дайын болуына қарай беріледі.

5. Сот талқылауы хаттамасының дұрыс жазылуы туралы сот отырысының төрағалық етушісі мен хатшысының арасында түсініспеушілік болған кезде соңғысы өзінің келіспеушіліктерін жазбаша түрде сот отырысы барысында жасалған жазбалармен, соның ішінде, сот отырысының дыбыс-, бейнежазбаларымен бірге хаттамаға қоса беруге құқылы.

6. Осындай жағдайларда сот құрамы туралы және бүкіл сот талқылауында аталған техникалық құралдармен түсірудің қолданылғаны туралы көрсете отырып, хаттама бөлігі қысқаша жасалады.

7. Төрағалық етуші тараптарға басты сот талқылауының хаттамасы дайындалғаны туралы хабарлауға және онымен және дыбыс- бейнежазба материалдарымен танысуға мүмкіндікті қамтамасыз етуге міндетті.

8. Басты сот талқылауында жауап алынған адам хаттамадағы және дыбыс, бейнежазба материалдарындағы өз айғақтарының жазылуымен таныстыру жөнінде өтінішхат жасауға құқылы. Мұндай мүмкіндік өтінішхат мәлімделгеннен кейінгі күннен кешіктірілмей берілуге тиіс.

9. Сот тараптардың немесе осы баптың сегізінші бөлігінде аталған адамдардың өтінішхаты бойынша сот отырысының төрағалық етушісі мен хатшысының электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанындағы хаттаманы ұсынуға міндетті.

348-бап. Басты сот талқылауының хаттамасына ескерулер

Басты сот талқылауының хаттамасына қағаз жеткізгіште қол қойылғаннан кейінгі бес тәуліктің ішінде тараптар, сондай-ақ осы Кодекстің 347-бабының сегізінші бөлігінде көрсетілген өзге де адамдар сот отырысының хаттамасымен танысуға, хаттамаға жазбаша нысанда немесе электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында ескертулер беруге құқылы. Сот отырысы хаттамасының көлемі үлкен болған жағдайларда төрағалық етуші тараптардың өтінішхатты бойынша олардың танысуы және ескертулер беруі үшін неғұрлым ұзақ ақылға қонымды мерзім белгілейді.

349-бап. Басты сот талқылауының хаттамасына ескертулерді қарау

1. Басты сот талқылауының хаттамасына ескертулерді төрағалық етуші, ал ол ұзақ уақыт бойы болмаған кезде осы соттың басқа судьясы қарайды, ол нақтылау үшін ескерту берген адамдарды шақыртуға құқылы.

2. Ескертулерді қарау нәтижелері бойынша судья олардың дұрыстығын куәландыру туралы не оларды қабылдамау туралы шағымдануға және наразылық келтіруге жатпайтын дәлелді қаулы шығарады, оған келіспеушілік апелляциялық шағымға, наразылыққа қосылуы мүмкін. Хаттамаға және судьяның қаулысына жасалған ескертулер басты сот талқылауының хаттамасына қоса тігіледі.

43-тарау. Басты сот талқылауының дайындық бөлігі

350-бап. Басты сот талқылауының ашылуы

Басты сот талқылау тағайындалған уақытта сот отырысының хатшысы немесе пристав сот отырысына қатысып отырғандарға жариялайды: «Бәріңіздің тұруларыңызды өтінемін! Сот келе жатыр!». Содан кейін төрағалық етуші сот отырысы залына кіріп, барлық қатысушыларға өз орындарына отыруын ұсынады және қандай қылмыстық іс екенін, істің ашық немесе жабық сот отырысында қаралатыны туралы жариялайды. Егер жабық сот отырысы жарияланған болса, төрағалық етуші процеске қатысушылардан және сот отырысына шақырылғандардан басқа адамдардың залдан шығуын ұсынады.

Сот отырысында дыбыс-, бейнежазбалар, киноға түсіру пайдаланылатын кезде төрағалық етуші ол жөнінде хабарлайды.

351-бап. Басты сот талқылауына шақырылған адамдардың келуін тексеру

Сот отырысының хатшысы сотқа сот отырысына қатысуға тиісті адамдардың келгені туралы баяндайды және келмегендердің келмеу себептерін хабарлайды.

352-бап. Аудармашыға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру

1. Егер сот отырысына қатысу үшін аудармашы шақырылса, төрағалық етуші аудармашы ретінде кімнің қатысып отырғанын хабарлайды және оған осы Кодекстің 81-бабында көзделген құқықтарын, міндеттерін түсіндіреді.

2. Төрағалық етуші аудармашыға әдейі дұрыс аударма жасамағаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертеді, бұл туралы одан қолхат алынып, ол сот отырысының хаттамасына қоса тігіледі. Аудармашыға, сондай-ақ, өз міндеттерін орындаудан жалтарған жағдайда оған осы Кодекстің 160-бабында белгіленген тәртіппен ақша өндіріп алу қолданылуы мүмкін.

353-бап. Аудармашыдан бас тарту туралы мәселені шешу

Төрағалық етуші келген тараптарға, куәларға, сарапшыға, маманға олардың аудармашыдан бас тартуды мәлімдеу құқығын түсіндіреді және аудармашыдан бас

тартудың әкеп соғатын заңдарда көзделген негіздерін түсіндіреді. Мәлімделген бас тартуды сот осы Кодекстің 86-бабында белгіленген қағидалар бойынша шешеді. Егер аудармашыдан бас тарту қанағаттандырылса, сот басқа аудармашыны шақырады, оған қатысты бас тарту туралы мәселе де осындай тәртіпте қаралады.

354-бап. Куәларды сот отырысы залынан шығарып жіберу
Келген куәлар олардан жауап алу басталғанға дейін, сот отырысы залынан шығарылады. Төрағалық етуші сот жауап алмаған куәлардың жауап алған куәлармен, сондай-ақ сот отырысы залындағы өзге адамдармен сөйлеспеуі үшін шара қолданады.

355-бап. Сотталушының жеке басын және оған айыптау актісі
көшірмесінің уақтылы тапсырылғанын анықтау
Төрағалық етуші сотталушының тегін, атын, әкесінің атын, туған жылын, айын, күнін және туған жерін анықтай отырып, оның жеке басын айқындайды, деректерді оның жеке басын куәландыратын құжатпен салыстырады, сот ісі жүргізілетін тілді білетінін, тұратын жерін немен айналысатынын, білімін, отбасы жағдайын және оның жеке басына қатысты басқа да деректерді анықтайды. Мұнан кейін төрағалық етуші сотталушыға айыптау актісі көшірмесінің тапсырылғанын және қашан тапсырылғанын анықтайды. Бұл ретте істі соттың талқылауы, бұл туралы сотталушы өтінішхат жасамайтын болса, сондай-ақ осы Кодекстің 411-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, айыптау актісінің көшірмелері тапсырылған күннен бастап үш тәуліктен бұрын басталмауға тиіс.

356-бап. Сот құрамын, процеске басқа қатысушыларды жариялау
Төрағалық етуші сот құрамын жариялайды, кімнің айыптаушы, қорғаушы, жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер немесе олардың өкілдері, сондай-ақ сот отырысы хатшысы, сот приставы, сарапшысы, маманы болып табылатынын хабарлайды.

357-бап. Бас тартуды шешу тәртібі
1. Төрағалық етуші тараптардың сот құрамынан, сондай-ақ осы Кодекстің 356-бабында аталған адамдардан осы Кодекстің 88, 89, 90, 91, 92, 93-баптарында көзделген негіздер бойынша бас тартуды мәлімдеу құқығын түсіндіреді. Бұл қағидалар запастағы судьяға қатысты да қолданылады.

2. Мәлімделген бас тартуды сот осы Кодекстің 86, 87-баптарында белгіленген қағидалар бойынша шешеді.

358-бап. Сотталушыға оның құқықтарын түсіндіру
Төрағалық етуші сотталушыға оның осы Кодекстің 65-бабында көзделген басты сот талқылауындағы құқықтарын, жәбірленушімен сондай-ақ заңда көрсетілген жағдайларда, сонымен қатар медиация тәртібімен бітімге келу үшін іс жүргізетінлік келісім жасасуға құқығын түсіндіреді.

359-бап. Жәбірленушіге, жеке айыптаушыға, азаматтық қуынушыға және азаматтық жауапкерге олардың құқықтарын

т ү с і н д і р у

Төрағалық етуші жәбірленушіге, жеке айыптаушыға, азаматтық қуынушыға, азаматтық жауапкерге және олардың өкілдеріне олардың осы Кодекстің 71, 72, 73, 74, 76, 77-баптарында көзделген басты сот талқылауындағы құқықтарын түсіндіреді. Жеке айыптау істері бойынша, сондай-ақ бірінші рет жасалған қылмыстық теріс қылық туралы істер бойынша және онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстар жөніндегі істер бойынша жәбірленушіге бұған қоса оның сотталушымен, соның ішінде медиация тәртібімен бітімге келу құқығы түсіндіріледі.

360-бап. Сарапшыға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру

Төрағалық етуші сарапшыға оның осы Кодекстің 79-бабында көзделген құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді және оған әдейі жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертеді, бұл туралы сарапшыдан қолхат алынады, ол басты сот талқылауының хаттамасына қоса тігіледі.

361-бап. Маманға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру

Төрағалық етуші маманға оның осы Кодекстің 80-бабында көзделген құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді және оған өз міндеттерін орындаудан бас тартқаны немесе жалтарғаны үшін осы бапта белгіленген жауаптылық туралы ескертеді.

362-бап. Өтінішхаттарды мәлімдеу және шешу

1. Төрағалық етуші тараптардан олардың жаңа куәларды, сарапшыларды және мамандарды шақыру туралы және заттай дәлелдемелер мен құжаттарды алдыру туралы, оның ішінде медиация рәсімін өткізу туралы өтінішхаттарының бар-жоғы туралы сұрайды. Өтінішхатын мәлімдеген адам қандай мән-жайларды анықтау үшін қосымша дәлелдемелердің қажет екенін көрсетуге міндетті.

2. Төрағалық етуші, сондай-ақ тараптардан олардан талқылаудан дәлелдемелер ретінде жібермеуге тиіс материалдарды алып тастау туралы өтінішхаттарының бар-жоғын анықтауға міндетті.

3. Сот талқылауының қалған қатысушыларының пікірін тыңдағаннан кейін мәлімделген әрбір өтінішхатты, оның ішінде іс жүргізу келісімін жасасу және медиация рәсімін өткізу туралы өтінішхатты қарауға, оны қанағаттандыруға немесе өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы дәлелді қаулы шығаруға тиіс.

4. Сот іс жүргізетінлік келісім немесе медиация тәртібімен бітімге қол жеткізу туралы келісімдер жасасу туралы, сондай-ақ тараптардың бастамашылығы бойынша сотқа мамандар немесе куәлар ретінде келген адамдардан сот отырысында жауап алу туралы өтінішхаттарды қанағаттандырудан бас тартуға құқылы емес.

5. Сот өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартқан адам оны одан әрі мәлімдеуге құқылы.

363-бап. Іске қатысушы адамдардың бірі болмаған кезде істі тыңдау мүмкіндігі туралы мәселені шешу

Сот талқылауына қатысушылардың бірі, сол сияқты куә, сарапшы немесе маман

келмеген кезде сот тараптардың істі талқылау мүмкіндігі туралы пікірін тыңдайды және талқылауды кейінге қалдыру немесе оны жалғастыру және келмеген адамдарды келесі сот отырысына шақырту немесе оларды алып келу туралы қаулы шығарады.

44-тарау. Сот тергеуі

364-бап. Сот тергеуінің басталуы

1. Сот тергеуі толық немесе қысқартылған тәртіпте жүзеге асырылады және айыптаушының сотталушыға таққан айыбының мәнісін баяндаудан, ал жеке айыптау істері бойынша – арыз берген адамның немесе оның өкілінің, ал олар болмағанда – сот отырысы хатшысының шағымды баяндауынан басталады.

2. Айыптау ауырлығы төмендеу түріне өзгертілген жағдайда немесе айыптаудың бір бөлігінен бас тартылған кезде айыптаушы сотқа айыптаудың жаңа негізделген тұжырымын жазбаша түрде баяндауға міндетті. Айыптаушы айыптаудың мәнін баяндап болған соң сотқа іс жүргізетінлік келісім жасасу ниеті туралы мәлімдеуге құқылы.

365-бап. Сотталушының көзқарасын анықтау

1. Төрағалық етуші сотталушыдан оған айыптаудың түсінікті-түсінікті емес екенін сұрайды, оған айыптаудың мәнісін түсіндіреді және оның сотқа тағылған айыпқа өз көзқарасын хабарлау ниетінің бар-жоғын, осы Кодексте көзделген жағдайларда прокурормен іс жүргізетінлік келісім немесе медиациялық тәртіпте жәбірленушімен келісімге қол жеткізу туралы келісім жасау ниетінің бар-жоғын анықтайды.

2. Сотталушыға сотқа дейінгі іс жүргізу кезінде білдірілген кінәсін мойындау немесе мойындамаумен байланысты емес екенін, өз кінәсін мойындайтыны немесе мойындамайтыны туралы сұраққа жауап беруге міндетті емес екені және сотталушының жауап беруден бас тартуы оған зиян келтірілгендей түсінілмейтіні түсіндірілуге тиіс. Сотталғанға сондай-ақ өз кінәсін мойындау және шын жүректен өкіну оның жауапкершілігін және жазасын жеңілдететін мән-жайлар болып табылатыны түсіндіріледі. Сотталушы өз жауабын дәлелдеуге құқылы. Сотталушының жауап бермеуі оның өз кінәсін мойындамағаны деп түсініледі.

3. Төрағалық етуші сотталушыдан оған қойылған азаматтық қуынымды мойындайтынын-мойындамайтынын (толық, ішінара) сұрайды. Егер сотталушы бұл сұраққа жауап берсе, онда ол жауабының дәлелін айтуға құқылы. Сотталушының жауап бермеуі оның азаматтық қуынымды мойындамағаны деп түсініледі.

4. Тараптар сотталушыға оның позициясын нақтылауға бағытталған, соның ішінде прокурормен жасалған іс жүргізетінлік келісім бойынша сұрақтар қоюға құқылы.

366-бап. Дәлелдемелерді ұсыну және зерттеу тәртібі

1. Сот тергеуінде айыптаушы және қорғаушы тараптар ұсынған дәлелдемелер з е р т т е л е д і .

қағидалары бойынша жауап алынады.

2. Жәбірленуші төрағалық етушінің рұқсатымен сот тергеуінің кез келген сәтінде айғақтар беруге құқылы.

370-бап. Куәлардан жауап алу

1. Куәлардан жеке-жеке және жауап алынбаған куәлардың қатысуынсыз жауап алынады.

2. Жауап алудың алдында төрағалық етуші куәнің жеке басын айқындайды, оның сотталушыға және іске қатысушы басқа адамдарға деген қарым-қатынасын анықтайды, іс бойынша шын айғақтар беру жөніндегі азаматтық борышы мен міндетін, сондай-ақ айғақтар беруден бас тартқаны және көрінеу жалған айғақтар бергені үшін жауаптылығын түсіндіреді. Куәға, сондай-ақ өзіне-өзі, жұбайына (зайыбына) және жақын туыстарына қарсы айғақтар беруден, ал діни қызметшілерге – тәубе үстінде өздеріне ішкі сырын сеніп ашқан адамдарға да қарсы айғақтар беруден бас тартуға құқылы екені түсіндіріледі. Заң бойынша айғақ беру міндетінен босатылған, бірақ айғақ беруге тілек білдірген адамдарға көрінеу жалған айғақ бергені үшін жауаптылығы түсіндіріледі. Куәға осы Кодекстің 78-бабында көзделген оның басқа құқықтары мен міндеттері де түсіндіріледі. Куә мынадай мазмұнда ант береді: "Сотқа іс бойынша өзіме белгілі болған барлық мән-жайды, тек қана шындықты, барлық шындықты айтуға және шындықтан басқа ешнәрсе айтпауға ант етемін.". Куәдан оған өз міндеттері мен жауаптылығының түсіндірілгені туралы қолхат алынады. Қолхат сот отырысының хаттамасына қоса тігіледі.

3. Куәдан айыптаушы, жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер және олардың өкілдері, сотталушы және оның қорғаушысы жауап алады. Бірінші болып өтінішхат бойынша сот отырысына осы куә шақырылған тарап сұрақтар қояды. Төрағалық етуші куәға одан тараптар жауап алып болғаннан кейін сұрақтар қояды.

4. Куә соттың талап етуі бойынша оған ұсынылатын жазбаларды пайдалануға құқылы.

5. Куәға өз айғақтарына қатысты қолында бар құжаттарды оқып шығуға рұқсат беріледі. Бұл құжаттар сотқа ұсынылады және оның қаулысы бойынша іске тігілуі мүмкін.

6. Жауап алынған куәлар сот отырысы залында қалады және олар сот тергеуі аяқталғанға дейін соттың рұқсатынсыз және тараптардың келісімінсіз одан шықпауға тиіс.

7. Осы Кодекстің 98-бабында көзделген жағдайларда, куәнің және оның жақындарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында сот куәнің жеке басы туралы нақты деректерді жарияламай, оны процестің басқа қатысушылары көрмейтіндей жағдайларда одан жауап алуға құқылы, бұл туралы қаулы шығарылады.

8. Сот куәдан жауап алуды оны ол болатын не тұратын аумақтағы аудандық (облыстық) сотқа шақырта отырып, бейнебайланыс режимінде (алыстан жауап алу)

техникалық құралдарды пайдалана отырып, осы Кодекстің 213-бабының қағидалары бойынша жүргізуі мүмкін.

371-бап. Кәмелетке толмаған жәбірленушіден, куәдан жауап алу е р е к ш е л і к т е р і

1. Кәмелетке толмаған жәбірленушіден немесе куәдан жауап алу кезінде әлеуметтік психолог, сондай-ақ оның заңды өкілдері мен педагог қатысады. Аталған адамдар төрағалық етушінің рұқсатымен жәбірленушіге және куәға сұрақтар қоя алады.

2. Он алты жасқа толмаған жәбірленушіден, куәдан жауап алудың алдында төрағалық етуші оған шын және толық айғақтардың іс үшін маңызын түсіндіреді. Айғақтар беруден бас тартқаны және көрінеу жалған айғақтар бергені үшін жауаптылық туралы аталған адамдарға ескерту жасалмайды және олардан қолхат а л ы н б а й д ы .

3. Тараптардың өтінішхаты бойынша немесе соттың бастамашылығы бойынша кәмелетке толмаған жәбірленуші мен куәдан жауап алу сотталушы жоқ кезде жүргізілуі мүмкін, бұл туралы сот қаулы шығарады. Сотталушы сот отырысы залына қайтып келгеннен кейін оған кәмелетке толмаған жәбірленушінің, куәнің айғақтары жария етіледі, жәбірленушіге, куәға сұрақ қою және олардың айғақтарына орай өз айғақтарын б е р у м ү м к і н д і г і б е р і л е д і .

4. Он сегіз жасқа толмаған жәбірленуші, куә, сот олардың әрі қарай қатысуын қажет деп таныған жағдайлардан басқа, олардан жауап алу аяқталғаннан кейін сот отырысы з а л ы н а н ш ы ғ а р ы л а д ы .

5. Егер олардың сотқа дейінгі іс жүргізу барысында берген айғақтарын тергеуші судья сақтауға тапсырса, кәмелетке толмаған жәбірленушілерді және куәларды сот отырысына шақыру және жауап алу жүргізілмейді.

372-бап. Жәбірленуші мен куәнің айғақтарын жария ету

1. Сот талқылауында жәбірленуші мен куәнің іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу немесе кейінгі сот талқылауы кезінде берген айғақтарын, сондай-ақ олардан жауап алудың бейнежазбасы мен киноға түсіруін, осы Кодекстің 377-бабында көзделген т ә р т і п п е н ж а р и я е т у г е :

1) бұл айғақтар мен олардың сотта берген айғақтары арасында елеулі қайшылықтар б а р б о л ғ а н к е з д е ;

2) олардың сот талқылауына келу мүмкіндігін жоққа шығаратын себептер бойынша жәбірленушінің немесе куәнің сот отырысына қатыспауы кезінде;

3) тергеу судьясы айғақтарды сақтауға тапсырған кезде жол беріледі.

2. Жәбірленуші мен куә берген айғақтардың дыбыс жазбасын, олардан жауап алудың бейнежазбасы мен киноға түсіруін жаңғырту осы Кодекстің 368-бабының екінші бөлігінде белгіленген қағидалар бойынша орын алуы мүмкін.

373-бап. Сот талқылауындағы сараптама

1. Сот тараптардың өтінішхаты бойынша немесе өз бастамасымен сараптама

2. Сараптаманы сот алдындағы тергеу барысында қорытынды берген сарапшы (сарапшылар) не сот тағайындаған басқа сарапшы (сарапшылар) жүргізеді.

Соңғы жағдайда төрағалық етуші сараптама жүргізуді кімге тапсыруды ұйғарып отырғаны туралы хабарлауға тиіс, содан кейін аталған адамнан бас тарту және оның өздігінен бас тартуы туралы өтінішхаттар болмаған кезде, сот кеңесу бөлмесіне кетпестен оны іс бойынша сарапшы ретінде тарту туралы қаулы шығарады. Бұдан әрі сарапшыға оның іс жүргізу өкілеттіктері түсіндіріледі, ол көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы ескертіліп, бұл туралы қолхат береді.

3. Сотта сараптама жүргізу осы баптың талаптары ескеріле отырып, осы Кодекстің 35-тарауында жазылған қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

4. Сарапшы сот отырысында төрағалық етушінің рұқсатымен сараптама мәніне қатысты мән-жайларды зерттеуге қатысуға: жауап алынатын адамдарға сұрақтар қоюға, қылмыстық істің материалдарымен танысуға, сараптама мәніне қатысты барлық сот іс-әрекеттеріне қатысуға құқылы.

5. Төрағалық етуші тараптарға іс үшін мәні бар барлық мән-жайлар анықталғаннан кейін сарапшыға сұрақтарды жазбаша түрде беруді ұсынады. Қойылған сұрақтар жария етілуге және олар бойынша сот талқылауына қатысушылардың пікірлері тыңдалуға тиіс.

6. Тараптар сараптамалық зерттеу объектісі ретінде заттарды, құжаттарды ұсынуға құқылы. Оларды осындайлардың қатарынан шығарғанда, сот дәлелді қаулы шығаруға міндетті.

7. Мәселелерді қарап және олар бойынша тараптардың пікірлерін тыңдап, сот өз қаулысымен олардың ішінен іске қатысы жоқ немесе сарапшының құзыретіне жатпайтындарын алып тастайды, жаңа мәселелерді тұжырымдайды.

8. Сарапшы болып тағайындалған адамға сараптаманың тағайындалғаны туралы сот қаулысының көшірмесі тапсырылады және осы Кодекстің 79-бабында көзделген оның құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі. Сот тараптардың пікірлерін тыңдап болып, зерттеу жүргізу үшін қажетті уақытқа сот отырысын кейінге қалдыруға құқылы.

9. Сарапшы қорытындыны жазбаша түрде береді және оны сот отырысында жария етеді, содан кейін одан жауап алу осы Кодекстің 374-бабында көзделген қағидалар бойынша жүргізілуі мүмкін. Сарапшының қорытындысы іске қоса тігіледі.

10. Сот талқылауында сараптама жүргізілген соң, осы Кодекстің 287-бабында көзделген жағдайларда сот қосымша немесе қайта сараптама тағайындауға құқылы.

11. Іс бойынша сотқа дейін іс жүргізу барысында қорытынды берген сарапшы сотқа шақырылған жағдайда, сот қорытындыны жария еткен соң, егер ол тараптардың қарсылығын туғызбаса, сараптама тағайындамауға және сарапшыдан жауап алумен шектелуге құқылы.

374-бап. Сарапшыдан жауап алу

1. Осы Кодекстің 285-бабы төртінші бөлігінің талаптары ескеріле отырып, сарапшыдан жауап алу қорытынды жария етілгеннен кейін ғана оны түсіндіру, нақтылау немесе толықтыру үшін жүргізілуі мүмкін.

2. Сарапшыдан бірінші болып өтінішхат бойынша сараптама тағайындалған тарап жауап алады.

3. Егер сараптама тараптар арасындағы келісім бойынша немесе қылмыстық істі жүргізуші органның бастамасы бойынша жүргізілсе, сарапшыға бірінші болып айыптаушы тарап, содан соң қорғаушы тарап жауап алады.

4. Сот жауап алудың кез келген сәтінде сарапшыға сұрақтар қоюға құқылы.

375-бап. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеру

1. Тергеу барысында іске тігілген және жаңадан алынған заттай дәлелдемелер сот тергеуі барысында сотта қарап тексерілуге және тараптарға ұсынылуға тиіс. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеру сот тергеуінің кез келген сәтінде тараптардың өтінішхаты бойынша да, сондай-ақ соттың бастамасымен де жүргізіледі. Заттай дәлелдемелер куәлердің, сарапшының, маманның қарап тексеруі үшін ұсынылуы мүмкін. Заттай дәлелдемелер ұсынылған адамдардың заттай дәлелдемелерді қарап тексерген кезде анықталған, іс үшін маңызы бар мән-жайларға соттың назарын аударуға құқығы бар.

2. Заттай дәлелдемелерді қарап тексеруді сот олар тұрған жерде осы баптың бірінші бөлігінде белгіленген қағидаларды сақтай отырып жүргізуге тиіс.

376-бап. Тергеу әрекеттерінің хаттамалары мен құжаттарын жария ету

Мән-жайларды куәландыратын тергеу іс-әрекеттерінің хаттамалары және қарап тексеру, куәландыру, алу, тінту, мүлікке тыйым салу, ұстау, тану үшін көрсету, тергеу эксперименті телефонмен сөйлесуді тыңдау кезінде белгілі болған фактілер, сондай-ақ егер оларда іс үшін маңызы бар мән-жағдайлар баяндалған немесе куәландырылған болса, іске тігілген немесе сот отырысында ұсынылған құжаттар толық немесе ішінара жария етілуге тиіс. Сот отырысына ұсынылған құжаттар соттың қаулысы бойынша іске тігілуі мүмкін.

377-бап. Сотталушының, жәбірленушінің, куәнің айғақтарын, сондай-ақ хаттамалар мен құжаттарды жария етудің тәртібі

Осы Кодекстің 368, 372, 376-баптарында көзделген жағдайларда, сотталушының, жәбірленушінің, куәнің айғақтарын, сондай-ақ тергеу іс-әрекеттерінің хаттамалары мен құжаттарды оларды жария ету туралы өтінішхат білдірген тарап не сот жария етеді.

378-бап. Іс болған орынды және үй-жайды қарап тексеру

1. Іс болған жерді және үй-жайды қарап тексеру сот тараптардың қатысуымен, ал қажет болғанда куәлардың, сарапшының, маманның қатысуымен де жүргізіледі.

2. Қарап тексерген орнына келген соң төрағалық етуші сот отырысының жалғасатындығы туралы жариялайды, ал сот қарап тексеруге кіріседі. Бұл ретте сотталушыға, жәбірленушіге, сарапшы мен маманға қарап тексерумен байланысты сұрақтар қойылуы мүмкін.

379-бап. Тану, куәландыру, айғақтарды тұрған жерінде тексеру мен нақтылау, эксперимент жүргізу, үлгілер алу үшін
к ө р с е т у

1. Тану үшін, куәландыру, айғақтарды тұрған жерінде тексеру мен нақтылау, эксперимент жүргізу, үлгілер алу үшін көрсету сот талқылауында тараптардың қатысуымен, осы Кодекстің, 223, 229, 257, 258-баптарында және 34-тарауында көзделген қағидалар сақтала отырып, сот қаулысы бойынша жүргізіледі.

2. Егер істің мән-жайлары бойынша бұл қажет болса, тану, куәландыру, эксперимент, үлгілер алу үшін көрсету жабық сот отырысында жүргізілуі мүмкін.

3. Куәландырылушыны жалаңаштау арқылы куәландыруды жеке үй-жайда дәрігер немесе өзге маман жүргізеді, онда куәландыру актісі жасалып, қол қойылады. Одан соң аталған адамдар сот отырысы залына оралады, онда олар тараптардың және куәландырылған адамның қатысуымен, егер куәландырылушының денесінде іздер мен белгілер табылса, олар туралы сотқа хабарлайды, тараптардың және судьялардың сұрақтарына жауап береді. Куәландыру актісі іске қоса тігіледі.

380-бап. Дәлелдемелерді зерттеуді шектеу

1. Мемлекеттік айыптаушы айыптау дәлелдемелерінің зерттелуін аталған өтінішхат қозғалған сәтке қаралған дәлелдемелермен шектеу туралы өтінішхат жасауға құқылы. Сот тараптардың пікірлерін тыңдап, бұл өтінішхатты қанағаттандыруға құқылы.

2. Қорғаушы тарап сотталушының, қорғаушының, сотталушының заңды өкілінің, азаматтық жауапкердің немесе оның өкілінің өтінішхаты бойынша ұсынылған және іске тігілген дәлелдемелерді зерттеуден бас тартуға құқылы. Мұндай бас тарту сот үшін міндетті.

381-бап. Сот тергеуінің аяқталуы

1. Төрағалық етуші дәлелдемелерді зерттеу аяқталғаннан кейін:

1) тараптарға, олардың сот жарыссөзінде, ал соттың үкім шығаруы кезінде тек сот тергеуінде қаралған дәлелдемелерге ғана сілтеме жасауға құқылы екендігін түсіндіреді;

2) тараптардан, олар сот тергеуін толықтыруды қалай ма және немен толықтырғысы
к е л е т і н і н с ұ р а й д ы .

2. Сот тергеуін толықтыру туралы өтінішхаттар мәлімделген жағдайда, сот бұл өтінішхаттарды талқылайды және оны шешеді.

3. Өтінішхаттарды шешкен соң және қажетті сот іс-әрекеттерін орындаған соң, сондай-ақ сот тергеуін толықтыру туралы өтінішхат қозғалмаған немесе сот оларды дәлелді түрде қабылдамаған жағдайларда төрағалық етуші сот тергеуін аяқталды деп жариялайды.

382-бап. Істің қысқартылған тәртіппен сотта талқылануы

1. Ауыр емес, орташа ауыр қылмыстар, сондай-ақ ауыр қылмыстар туралы істер бойынша сот талқылауы, мынадай шарттар болған кезде:

1) сотталушы өзінің кінәсін толық көлемінде, оның ішінде қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның мөлшерін және өзіне қойылған қуыным талаптарын мойындаса;

2) сотқа дейінгі іс жүргізу барысында процеске қатысушылардың осы Кодекстің ережелерінде белгіленген құқығының бұзылуына немесе қысым жасалуына жол берілмесе;

3) процеске қатысушылар іс бойынша жиналған дәлелдемелердің қатыстылығы мен орындылығына дау туғызбаса және оларды сот отырысында зерттеуді талап етпесе;

4) жеделдетілген сотқа дейінгі іс жүргізу кезінде;

5) медиативті немесе іс жүргізетінлік келісімі жасалған немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізілген кезде қысқартылған тәртіппен жүргізіледі.

2. Істі сотта талқылаудың қысқартылған тәртібі сотталушы және жәбірленушіден жауап алудан, медиация немесе іс жүргізетінлік келісімін жасаудың мән-жайын анықтаудан, азаматтық қуыным және іс жүргізу шығындары бойынша төлем жасаудың мерзімі мен тәртібінен тұрады. Қысқартылған сот талқылауы он тәулік мерзіміне дейін аяқталуға тиіс, айрықша жағдайларда бұл мерзім судьяның дәлелді қаулысымен жиырма тәулікке дейін ұзартылуы мүмкін.

3. Сот, егер сот отырысы барысында қысқартылған тәртіппен сот талқылауына кедергі келтіретін мән-жайлар анықталса, сот тергеуін толық көлемде жүргізу туралы қаулы қабылдайды.

45-тарау. Сот жарыссөзі және сотталушының соңғы сөзі

383-бап. Сот жарыссөзінің мазмұны мен тәртібі

1. Сот тергеуі аяқталған соң төрағалық етуші соттың сот жарыссөзіне көшетінін хабарлайды және сот жарыссөзіне қатысушыларға олардың өз сөздерінде сот отырысында зерттелмеген дәлелдемелерге сілтеме жасауға құқылы еместігін түсіндіреді. Сотқа жана дәлелдемелер ұсыну қажет болған ретте, олар сот тергеуін қайта бастау туралы өтініш жасай алады.

2. Сот жарыссөзіне қатысушының өтініші бойынша оған сот жарыссөзіне дайындалу үшін уақыт беріледі, бұл үшін төрағалық етуші ұзақтығын көрсете отырып, сот отырысына үзіліс жариялайды.

3. Сот жарыссөзі айыптаушының, жәбірленушінің немесе оның өкілінің, азаматтық қуынушының және азаматтық жауапкердің немесе олардың өкілдерінің, сотталушы мен қорғаушының сөздерінен тұрады. Қысқартылған сот тергеуі кезінде іс жүргізетінлік келісім немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілік жасалған істер бойынша сот

жарыссөзі жүргізілмейді. Іске қатысушылардың сөз сөйлеу ретін олардың ұсыныстары бойынша сот белгілейді, бірақ барлық жағдайларда бірінші болып айыптаушы сөз а л а д ы .

4. Егер мемлекеттік айыптауды бірнеше мемлекеттік айыптаушы қолдаса, іске бірнеше жәбірленуші, қорғаушы, азаматтық жауапкер мен олардың өкілдері, азаматтық қуынушылар мен олардың өкілдері, сотталушылар қатысса, төрағалық етуші сөз сөйлеу кезектілігін өзара келісуі үшін оларға уақыт береді. Қажет болғанда бұл үшін сот отырысына үзіліс жариялануы мүмкін. Егер аталған адамдар жарыссөздегі өз сөздерінің кезектілігі туралы келісімге келе алмаса, сот олардың пікірлерін тыңдап болып, сөз кезегі туралы қаулы қабылдайды.

5. Сот жарыссөзінің ұзақтығын сот белгілі бір уақытпен шектей алмайды, алайда, төрағалық етуші, егер жарыссөзге қатысушы адамдардың сөзі қаралатын іске қатысы жоқ мән-жайларға қатысты болса не сот отырысында зерттелмеген дәлелдемелерге негізделген болса, оларды тоқтатуға құқылы.

6. Сот жарыссөзіне қатысушылардың барлығы сөз сөйлеп болған соң олардың әрқайсысы тараптар өкілдерінің сөзінде айтылған себептер бойынша тағы бір реттен қысқаша қарсылықтарын немесе ескертпелерін (репликаларын) білдіруге құқылы. Соңғы ескертпені айту құқығы барлық жағдайларда сотталушы мен оның қ о р ғ а у ш ы с ы н а т и е с і л і .

7. Әрбір сот жарыссөзіне қатысушы сотқа осы Кодекстің 390-бабының бірінші бөлігінің 1) – 6) тармақтарында аталған мәселелер бойынша шешімнің өзі ұсынатын тұжырымын жазбаша түрде табыс ете алады. Ұсынылатын тұжырымның сот үшін міндетті күші болмайды.

384-бап. Сотталушының соңғы сөзі

1. Сот жарыссөзі аяқталған соң төрағалық етуші сотталушыға соңғы сөз береді. Сотталушыға оның соңғы сөзі кезінде ешқандай сұрақ қоюға жол берілмейді.

Сот сотталушының соңғы сөзінің ұзақтығын белгілеуге құқылы емес. Төрағалық етуші, егер сотталушының сөзі қаралған іске қатысы жоқ мән-жайларға қатысты болса, о н ы т о қ т а т у ғ а құ қ ы л ы .

2. Іс жүргізетінлік келісім немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісім жасалған істер бойынша қысқартылған сот тергеуі кезінде сотталушының соңғы сөзі айтылмайды.

385-бап. Сот тергеуін қайта бастау

Егер сот жарыссөзінде сөз сөйлеуші немесе сотталушы соңғы сөзінде іс үшін маңызы бар жаңа мән-жайлар туралы хабарласа, сот тараптардың өтініші бойынша немесе өз бастамасымен сот тергеуін қайта бастайды. Қайта басталған сот тергеуі сот аяқталған соң сот жарыссөзін жаңадан бастайды және сотталушыға соңғы сөз береді.

386-бап. Соттың кеңесу бөлмесіне кетуі

1. Сотталушының соңғы сөзін тыңдап болғасын сот үкім шығару үшін кеңесу

бөлмесіне кетеді, ол туралы төрағалық етуші сот отырысы залындағы қатысушыларға х а б а р л а й д ы .

2. Үкімнің жарияланатын уақыты процеске қатысушыларға судьялар кеңесу бөлмесіне кетер алдында хабарлануы мүмкін.

46-тарау. Үкім шығару

387-бап. Қазақстан Республикасының атынан үкім шығару Қазақстан Республикасындағы соттар Қазақстан Республикасының атынан үкім шығарады.

388-бап. Үкімнің заңдылығы мен негізділігі

1. Сот үкімі заңды және негізді болуға тиіс.

2. Егер үкім заңның барлық талаптары сақтала отырып және заң негізінде шығарылса, ол заңды болып танылады.

3. Егер үкім сот отырысында сотқа ұсынылған дәлелдемелерді жан-жақты және объективті зерттеу негізінде шығарылса, ол негізді деп танылады.

389-бап. Үкім шығару құпиясы

1. Істі қараған судья үкімді өзіне қандай да болсын ықпал ету мүмкіндігін болғызбайтын жағдайларда шығарады. Үкім шығару кезінде өзге тұлғалардың, оның ішінде запастағы судьяның болуына жол берілмейді.

2. Жұмыс уақыты аяқталған соң, сондай-ақ жұмыс күні ішінде судья кеңесу бөлмесінен шығып демалу үшін үзіліс жасауына құқылы.

3. Үкім жарияланғанға дейін судья іс бойынша шешімді айқындайтын өз пікірі мен пайымдауын жария етуге құқылы емес.

390-бап. Соттың үкім шығару кезінде шешетін мәселелері

1. Сот үкім шығару кезінде кеңесу бөлмесінде мынадай мәселелерді шешеді:

1) жасалуына сотталушы айыпталып отырған әрекеттің орын алғаны дәлелденді ме;

2) бұл әрекет қылмыстық құқық бұзушылық болып табыла ма және ол дәл қандай қылмыстық заңда көзделген (бабы, бөлігі, тармағы);

3) сотталушының бұл әрекетті жасағаны дәлелденді ме;

4) сотталушы бұл қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуына кінәлі ме;

5) оның жауаптылығы мен айыбын жеңілдететін немесе ауырлататын мән-жайлар бар ма ;

6) сотталушы қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін жазаға тартылуға тиіс пе ;

7) сотталушыға қандай жаза тағайындалуға тиіс;

8) жаза тағайындамай үкім шығару үшін немесе жазадан босатуға не қылмыстық жазаны өтеуді Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 75, 77-баптарында көзделген жағдайларда кейінге қалдыруға негіздер бар ма;

9) бас бостандығынан айыруға сотталушы қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің қандай түрі мен режимінде жазасын өтеуге тиіс;

10) азаматтық қуынымды кімнің пайдасына және қандай мөлшерде қанағаттандыруға жата ма;

11) азаматтық қуынымды немесе ықтимал тәркілеуді қамтамасыз ету үшін тыйым салынған мүлікті не істеу керек;

12) заттай дәлелдемелер бойынша не істеу керек;

13) іс жүргізу шығыстары кімге, қандай мөлшерде жүктелуге тиіс;

14) сот сотталушының құрметті, әскери, арнайы немесе өзге атағынан, сыныптық шенінен, дипломатиялық дәрежесінен, біліктілік сыныбынан, мемлекеттік наградаларынан айыруға (айыру туралы Қазақстан Республикасының Президентіне ұсыныс енгізуге) тиіс пе;

15) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 91-бабында көзделген жағдайларда медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы;

16) қылмысты жасауға әсер ететін мән-жайлардың болуы туралы;

17) сотталушыға қатысты бұлтартпау шарасы туралы;

18) бұрынғы үкім бойынша шартты сотталудың күшін жою немесе оны сақтау туралы.

2. Ақтау үкімін шығару кезінде сот тергеу, прокуратура, сот органдарының заңсыз іс-әрекетімен ақталушыға келтірілген зиянды өтеу туралы мәселе жөнінде шешім қабылдайды.

3. Сотталушы бірнеше қылмыс жасағаны үшін айыпталған кезде сот әрбір қылмыстық құқық бұзушылық бойынша жеке-жеке осы баптың бірінші бөлігінің 1) – 7) тармақтарында көрсетілген мәселелерді шешеді.

4. Егер қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуына бірнеше сотталушы айыпталса, сот оның жасалған әрекеттегі рөлі мен дәрежесін айқындай отырып, әрбір сотталушыға қатысты осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген барлық мәселелерді шешеді.

5. Сот осы баптың бірінші бөлігінде аталған негізгі мәселелерді шешкен соң мынадай:

1) сотталушының, ал қажет болған жағдайда жәбірленушінің ата-анасыз қалған, кәмелетке толмаған балаларының жағдайын жасап, жайғастыру туралы;

2) сотталушының мүлкін, қажет болған жағдайда жәбірленушінің мүлкін қорғау туралы;

3) жеке қаулы шығару қажеттігі туралы қосымша мәселелерді шешуге көшеді.

6. Егер Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңес басқа соттың бастамасы бойынша іс жүргізуіне заңды немесе осы қылмыстық іс бойынша қабылдануға жататын өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыным қабылдаса, сот үкім шығаруды кейінге қалдыруға міндетті.

391-бап. Сотталушының есі дұрыстығы туралы мәселені шешу

1. Алдын ала тергеу немесе сот талқылауы кезінде сотталушының есі дұрыстығы туралы мәселе туындаған жағдайларда, сот үкім шығару кезінде бұл мәселені тағы да бір рет талқылауға міндетті.

2. Сотталушыны әрекет жасаған уақытта есі дұрыс емес күйде болған немесе қылмыс жасағаннан кейін оның өз әрекетінің (әрекетсіздігінің) іс жүзіндегі сипаты мен қоғамдық қауіптілігін ұғыну не оларды игеру мүмкіндігінен айыратын психикалық аурумен ауырған деп таныған сот істі қысқартып сотталушыға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы қаулы шығаруға құқылы. Бұл шешімді сот кеңесу бөлмесінде қорғаушының басты сот талқылауына қатысқан кезінде шығара алады.

3. Егер қорғаушы басты сот талқылауына қатыспаса, сот осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген мән-жайлар болған кезде қылмыстық істі осы Кодекстің 521-бабында белгіленген тәртіппен қарау үшін қылмыстық істі тиісті сотқа беру туралы қаулы шығарады.

392-бап. Үкімдердің түрлері

Сот үкімі айыптаушы немесе ақтаушы үкім болуы мүмкін.

393-бап. Айыптау үкімі

1. Айыптау үкімі сотталушыны қылмыстық құқық бұзушылық жасауға кінәлі деп тану туралы сот шешімінен тұрады.

2. Айыптау үкімі:

- 1) сотталушы өтеуге тиіс қылмыстық жаза тағайындала отырып;
- 2) адамды қылмыстық жауаптылықтан босата отырып;
- 3) қылмыстық жаза тағайындалып және оны өтеуден босата отырып;
- 4) қылмыстық жаза тағайындалмай;
- 5) қылмыстық жазаны өтеу кейінге қалдырыла отырып шығарылады.

3. Айыптау үкімі болжамдарға негізделуге тиіс емес және сот талқылауы барысында сотталушының қылмыстық құқық бұзушылық жасаудағы кінәсі соттың зерттеген дәлелдемелерінің жиынтығымен дәлелденген жағдайда ғана шығарылады.

4. Сотталушы өтеуге тиіс жазаны тағайындаумен айыптау үкімін шығара отырып, сот оның түрін, мөлшерін, режимін және мерзімді өтеуді есептеудің басталуын дәл айқындауы қажет.

5. Сот, егер осы қылмыстық құқық бұзушылық үшін адамды қылмыстық жауаптылыққа тартудың мерзімі өтіп кетсе, сондай-ақ осы Кодекстің 36-бабының бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда айыптау үкімін адамды қылмыстық жауаптылықтан босата отырып, шығарады.

6. Сот, егер үкім шығару кезінде:

1) сотталушыға осы үкіммен тағайындалған жазаны қолданудан босататын рақымшылық жасау актісі шығарылған;

2) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 63-бабында белгіленген алдын ала қамауды есептеу қағидаларын ескере отырып, осы іс бойынша сотталушының қамауда болу уақыты сот тағайындаған жазаны қамтыған жағдайларда, айыптау үкімін жазаны тағайындап және одан босата отырып шығарады.

7. Егер оны шығару кезінде сотталушы қайтыс болса, сот істі қысқартады немесе тараптардың өтініші бойынша айыптау үкімін жазаны тағайындамай шығарады.

8. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 75-бабында және 77-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларда сот айыптау үкімін қылмыстық жазаны өтеуді кейінге қалдыра отырып шығарады.

394 - бап . Ақтау үкімі

1. Сот ақтау үкімімен сотталушы қылмыстық жауаптылыққа тартылып, сотқа берілген айыптау бойынша оның қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуына кінәсіздігін таниды және жариялайды.

2 . Егер :

- 1) қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасы болмаса;
 - 2) сотталушының әрекетінде қылмыстық құқық бұзушылық құрамы болмаса;
 - 3) қылмыстық құқық бұзушылық жасауға сотталушының қатысуы дәлелденбесе,
- ақтау үкімі шығарылады .

3. Аталған негіздердің кез келгені бойынша ақтау соттың сотталушының кінәсіздігін тануын білдіреді және оның толық ақталуына әкеп соғады.

4. Егер ақтау үкімі шығарылған жағдайда қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам анықталмай қалса, үкімнің қарар бөлімінде сот істі прокурорға өзге адамды қылмыстық қудалау қажеттігі туралы мәселені шешуі үшін жібереді.

395 - бап . Үкімді жасау

1. Осы Кодекстің 390-бабында көрсетілген мәселелерді шешкеннен кейін сот үкімді жасауға көшеді .

2. Үкім сот талқылауы жүргізілген тілде баяндалады.

3. Үкім кіріспе, сипаттамалы-дәлелді және қарар бөлімдерден тұрады.

4. Үкімді судья қолдан жазуы, машинкаға басу тәсілімен не компьютерлік тәсілмен дайындауы мүмкін және ол оған қол қояды.

5. Үкімдегі түзетулер ескертілуге және ол жария етілгенге дейін үкімнің тиісті бетінде судьяның қол қоюымен куәландырылуға тиіс.

6. Үкімге ол жария етілгеннен кейін өзгерістер енгізуге жол берілмейді.

396-бап . Үкімнің кіріспе бөлімі

Үкімнің кіріспе бөлімінде:

- 1) үкімнің Қазақстан Республикасының атынан шығарылғаны;
- 2) үкімнің шығарылған уақыты мен орны көрсетіледі. Судьялар бірнеше тәулік бойы кеңескен жағдайда, үкімнің шығарылған күні оның жария етілген күнімен айқындалады ;

3) үкім шығарған соттың атауы, соттың құрамы, сот отырысының хатшысы, процеске қатысушылар, олардың өкілдері, аудармашы;

4) сотталушының тегі, аты және әкесінің аты, оның туған жылы, айы, күні және жері, тұрғылықты жері, жұмыс орны, кәсібі, білімі, отбасы жағдайы және сотталушының жеке басы туралы іс үшін маңызы бар өзге де мәліметтер;

5) жасалғанына сотталушы айыпталып отырған қылмыстық құқық бұзушылықты көздейтін қылмыстық заң (бабы, бөлігі, тармағы) көрсетіледі.

397-бап. Айыптау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігі

1. Айыптау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігі жасалған орны, уақыты, жасалу тәсілі, кінә нысаны, қылмыстық құқық бұзушылықтардың себептері мен салдарлары көрсетіле отырып, сот дәлелденген деп таныған қылмыстық әрекеттің сипаттамасын қамтуы қажет. Үкімде соттың сотталушыға қатысты тұжырымы негізделген дәлелдер және сот басқа дәлелдерді жоққа шығарған себептері келтіріледі. Жауаптылықты жеңілдететін немесе ауырлататын мән-жайлар, сондай-ақ іс жүргізетінлік келісінде көзделген жазаларды тағайындаудың шектері көрсетіледі. Айыптаудың бір бөлігі негізсіз деп танылған немесе қылмыстық құқық бұзушылықтың теріс саралануы анықталған жағдайда – айыптауды өзгертудің негіздері мен себептері көрсетіледі. Сотталушының іс-әрекеттерін қайта саралау қажеттігі туралы тұжырымға келе отырып немесе кейбір баптардың (бап бөлігінің, бап бөлігі тармағының) артық тағылғанын анықтап, сот үкімнің сипаттамалы-дәлелді бөлігінде әрекетті сол бойынша саралау керек болатын қылмыстық заңның бабын (баптың бөлігін, баптың бөлігінің тармағын) көрсетеді және артық тағылған бапты (баптың бөлігін, бап бөлігінің тармағын) алып тастау керектігін көрсетеді.

2. Сот қылмыстық жазаны тағайындауға, одан немесе оны нақты өтеуден босатуға, өзге де ықпал ету шараларын қолдануға қатысты барлық мәселелер шешімінің себептерін де көрсетуге міндетті.

3. Сипаттамалы-дәлелді бөлікте осы Кодекстің 390-бабында көрсетілген басқа да мәселелер бойынша қабылданған шешімдердің негіздемесі қамтылуға тиіс.

4. Жабық сот мәжілісінде қаралған істер бойынша, айыптау үкімінің сипаттама-дәлелді бөлігінде сот талқылауында жария етуді шектеу үшін негіз болатын мән-жайлар туралы тұжырымдамалар болмауға тиіс.

5. Іс жүргізетінлік келісімі немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісімі бар істер бойынша айыптау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігі осы Кодекстің 626-бабына сәйкес жазылады.

398-бап. Айыптау үкімінің қарар бөлігі

1. Айыптау үкімінің қарар бөлігінде:

1) сотталушының тегі, аты және әкесінің аты;

2) сотталушыны қылмыстық құқық бұзушылық жасауға кінәлі деп тану туралы ш е ш і м ;

3) сотталушы кінәлі деп танылған қылмыстық заң (бабы, бөлігі, тармағы);

4) жасағанына кінәлі деп танылған әрбір қылмыстық құқық бұзушылық үшін сотталушыға тағайындалған жазаның негізгі және қосымша түрі мен мөлшері, сондай-ақ алдыңғы үкім бойынша шартты сотталудың күшін жою немесе оны сақтау туралы шешім және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 59, 61-баптарының негізінде өтеуге жататын түпкілікті жаза түрі көрсетілуге тиіс.

Сот бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны тағайындаған кезде үкімде сотталған адамның жазасын өтеуге тиіс мекеменің түрі мен режимін көрсетеді, ал сотталған адамды қоғамнан оқшаулаумен байланысты емес жазалар тағайындаған кезде үкім заңды күшіне енгеннен кейін он күн мерзімнің ішінде оның пробация қызметіне есепке қою үшін келу міндеттілігін белгілейді;

5) шартты түрде соттаған кезде сынақ мерзімінің ұзақтығы, бас бостандығынан айыру орындарынан шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды шектеу мен сотталған адамға жүктелетін міндеттер көрсетілуге тиіс;

6) сотталушыны құрметті, әскери, арнайы немесе өзге атағынан, сыныптық шенінен, дипломатиялық дәрежесінен, біліктілік сыныбынан, мемлекеттік наградаларынан айыру (айыру туралы Қазақстан Республикасының Президентіне ұсыныс енгізу) туралы шешім;

7) егер үкім қабылдағанға дейін сотталушы ұсталса және оған күзетпен ұстау, үй қамағына алу түрінде бұлтартпау шаралары қолданылса немесе ол арнаулы медициналық ұйымға орналастырылса, алдын ала күзетпен ұстауды есепке алу туралы шешім;

8) мәжбүрлеп емдеуді қолдану және сотталған адамға қорғаншылық белгілеу туралы шешім;

9) үкім заңды күшіне енгенге дейін сотталушыға қатысты бұлтартпау шаралары туралы шешім;

10) негізгі жазаны орындауды кейінге қалдыру туралы мәселенің шешімі;

11) белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түрінде жазалау туралы шешім көрсетілуге тиіс.

2. Сотталушыға қылмыстық заңның бірнеше бабы (баптың бөліктері, тармақтары) бойынша айып тағылған жағдайда, онда үкімнің қарар бөлігінде сотталушы олардың қайсысы бойынша ақталғаны және қайсысы бойынша сотталғаны көрсетілуге тиіс.

3. Сотталушы қылмысты өтеуден босатылған немесе үкім жаза тағайындалмай шығарылған немесе жазасын өтеуді кейінге қалдыру қолданылған жағдайда, бұл туралы үкімнің қарар бөлігінде көрсетіледі.

399-бап. Ақтау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігі

1. Ақтау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігінде: тағылған айыптың мәнісі; сот белгілеген істің мән-жайы; сотталушының қылмыстық құқық бұзушылық жасаудағы кінәлілігі туралы пайымдау негізделген дәлелдерді сот дәйексіз немесе жеткіліксіз деп

таныған себептер; сотталушыны ақтау үшін негіз болатын дәлелдер; азаматтық қуынымға қатысты шешімнің себептері баяндалады.

2. Ақтау үкімінде ақталушының кінәсіздігіне күмән тудыратын тұжырымдарды қолдануға жол берілмейді.

3. Жабық сот отырысында қаралған істер бойынша ақтау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігінде сот талқылауының жариялылығын шектеу үшін негіз болған мән-жайлар туралы тұжырым қамтылмауы керек.

400-бап. Ақтау үкімінің қарар бөлігі

1. Ақтау үкімінің қарар бөлігінде:

- 1) сотталушының тегі, аты және әкесінің аты;
- 2) сотталушыны кінәсіз деп тану және оны ақтау туралы шешім, ақтау негіздері;
- 3) егер бұлтартпау шарасы таңдалған болса, оның күшін жою туралы шешім;
- 4) ақталған адамның, қылмыстық жауапқа заңсыз тартылғандығы үшін зиянды өтеттіру құқығының танылуы қамтылуға тиіс.

401-бап. Үкімнің қарар бөлігінде шешілуге жататын өзге де мәселелер

Айыптау үкімінің де, ақтау үкімінің де қарар бөлігінде осы Кодекстің 398, 400-баптарында тізбеленген мәселелерден басқа:

- 1) қойылған азаматтық қуыным бойынша шешім;
- 2) заттай айғақтар туралы мәселені шешу;
- 3) іс жүргізу шығыстарын бөлу туралы шешім;
- 4) апелляциялық шағымдардың не үкімге наразылық білдірудің тәртібі мен мерзімінің көрсетілуі;
- 5) қорғалатын адамдарға қатысты қауіпсіздік шараларын жүзеге асырудың күшін жою не оны жалғастыру туралы мәселенің шешімі;
- 6) егер мұндай шаралар қабылданған болса, мүлікті тәркілеуді қамтамасыз ету шараларын, сондай-ақ азаматтық қуынымды қамтамасыз ету жөніндегі шараларды жою, сақтау туралы шешім қамтылуға тиіс.

Ақтау үкімі шығарылған кезде сот зиянды өтеттіру тәртібін түсіндіретін хабарламаны жасайды, ол үкім жария етілген соң ақталған адамға табыс етіледі.

402 - бап. Үкімді жариялау

1. Төрағалық етуші үкімнің толық мәтініне қол қойғаннан кейін сот отырысы залына оралып, үкімді тұрып жариялайды. Сот отырысы залындағы қатысушылардың бәрі үкімді тұрып тыңдайды.

Егер үкімнің мәтіні көлемді болса, төрағалық етуші оны жариялау кезінде қысқаша үзілістер жасап, одан соң үкімнің толық мәтінін жария етуді жалғастыруға құқылы.

2. Егер үкім сотталушы (ақталушы) білмейтін тілде оқылса, онда аудармашы үкімнің жария етілу барысында оны сотталушының ана тіліне немесе ол білетін басқа тілге дауыстап ілеспе түрде аударуға тиіс.

3. Төрағалық етуші сотталушыға (ақталушыға), процестің басқа да қатысушыларына үкімге шағым жасаудың тәртібі мен мерзімін, сот отырысының хаттамасымен танысу және оған ескертулер жасау құқығын, сондай-ақ істің апелляциялық қаралуына қатысу туралы өтінішхат беру құқығын түсіндіреді. Ақталушыға оның заңсыз ұстаумен, қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген айыптаумен, оған бұлтартпау шараларын қолданумен, сотқа заңсыз тартылуымен келтірілген зиянның орнын толтыруға байланысты құқығын, сондай-ақ оны жүзеге асыру тәртібін түсіндіру туралы хабарлама берілуге тиіс.

4. Егер сотталушы жазаның айрықша түрі – өлім жазасына кесілген болса, төрағалық етуші оған кешірім жасау туралы өтінішхат беру құқығын түсіндіреді.

403-бап. Сотталушыны күзетпен ұстаудан босату

Сотталушы ақталған кезде не жаза тағайындамай немесе жазаны өтеуден босатумен, сондай-ақ бас бостандығынан айырумен байланысты емес немесе бас бостандығынан шартты түрде айыруға жаза кесу арқылы айыптау үкімін тағайындаған кезде қамауда ұсталған сотталушы сот отырысы залында қамаудан дереу босатылуға тиіс.

404-бап. Үкімнің көшірмесін табыс ету

Үкім жарияланғаннан кейін бес тәуліктен кешіктірмей оның көшірмесі сотталушыға немесе ақталушыға, қорғаушы мен айыптаушыға табыс етілуге тиіс. Үкімнің көшірмесі процестің басқа да қатысушыларына өтінішхаты түскен дәл сол мерзімнің ішінде табыс етіледі.

405 - б а п . Ж е к е қ а у л ы

1. Сот бұған негіз болған кезде кеңесу бөлмесінде жеке қаулы шығарады, онда мемлекеттік органдардың немесе лауазымды адамдардың, ұйымдардың немесе олардың басшыларының назарын іс бойынша анықталған заңның бұзылу фактісіне, қылмыс жасауға себепші болған және тиісті шаралар қабылдауды талап ететін себептер мен жағдайларға аударады. Адамның іс-әрекетінен қылмыстық құқық бұзушылық жасауға себепші болатын әкімшілік теріс қылық анықталған жағдайда сот оған заңда көзделген жаза қолдануға құқылы.

2. Жеке қаулы сот анықтау, алдын ала тергеу жүргізу кезінде жіберілген, азаматтардың құқықтарын бұзушылықтарды және басқа да заң бұзушылықтарды байқаған кезде де шығарылуы мүмкін.

3. Сот жеке қаулысымен ұйымдар мен еңбек ұжымдарының назарын жекелеген азаматтардың өндірістегі немесе тұрмыстағы теріс мінез-құлқына немесе олардың қызметтік немесе азаматтық борышын бұзуына аударуға құқылы.

4. Сот, егер мұны қажет деп таныса, сот талқылауының материалдары бойынша және басқа да жағдайларда жеке қаулы шығаруға құқылы.

5. Сот жеке қаулысымен қылмыстық құқық бұзушылықтың жолын кесуге немесе оны ашуға жәрдемдескен азаматтың азаматтық немесе қызметтік борышын өтеу кезінде көрсеткен жоғары саналылығы, ерлігі туралы хабардар етіп, ұйымдар мен еңбек

ұжымдарының назарына жеткізе алады.

6. Жеке қаулы бойынша бір ай мерзімнен кешіктірілмей қажетті шаралардың қолданылғаны және оның нәтижелері туралы жеке қаулы шығарған сотқа хабарлануға тиіс.

406-бап. Сот үкім шығарумен бір мезгілде шешілетін мәселелер

1. Бас бостандығынан айыруға сотталған адамның кәмелетке толмаған балалары, қарт ата-анасы, қараусыз қалатын басқа да асырауындағылары бар болған жағдайда, сот айыптау үкімін қабылдаумен бір мезгілде аталған адамдарды қамқоршылыққа алу немесе туысқандарының не басқа адамдардың немесе мекемелердің қорғаншылығына өткізу туралы, ал сотталушының қараусыз қалатын мүлкі немесе үй-жайы бар болған ретте оларды қорғауға алу жөнінде шара қолдану туралы қаулы шығарады. Қажет болған жағдайда сот қылмыстық құқық бұзушылық салдарынан жәбірленушінің ауыр жарақат алуына немесе қайтыс болуына байланысты оның қараусыз қалған кәмелетке толмаған балаларын, еңбекке жарамсыз ата-аналарын, асырауындағы басқа да адамдарды орналастырып, жайғастыру туралы, сондай-ақ жәбірленушінің мүлкі мен тұрғын үйін қорғау туралы қаулы шығарады.

2. Қылмыстық процесті жүргізетін органның тағайындауы бойынша іске қорғаушы не жәбірленушінің өкілі қатысқан жағдайда, сот үкім шығарумен бір мезгілде сотталушыға немесе жәбірленушіге көрсетілген заң көмегіне ақы төлеу туралы, қорғауға және өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеу туралы қаулы шығарады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде аталған іс жүргізу шешімдері мүдделі адамдардың өтініштері бойынша үкім жария етілгеннен кейін де қабылдануы мүмкін.

47-тарау. Жеке айыптау істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктері

407-бап. Жеке айыптау істері бойынша іс жүргізу тәртібі

Осы Кодекстің 32-бабының екінші бөлігінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы іске қатысты жеке айыптау істері бойынша іс жүргізу, осы тарауда белгіленген, алынып тасталатындарды қоспағанда, осы Кодекстің жалпы қағидаларымен айқындалады.

408-бап. Жеке айыптау ісін қозғау

1. Жеке айыптау қылмыстық ісі адамның (бірнеше адамның) сотқа адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту туралы шағым беруі арқылы қозғалады. Анықтау органына, тергеушіге немесе прокурорға шағым берген кезде ол Сотқа дейін тергеулердің бірыңғай тізілімінде тіркеліп сотқа жіберілуге жатады.

2. Шағымда ол берілген соттың атауы, қылмыстық құқық бұзушылық оқиғасының сипаттамасы, дәлелдері көрсетіле отырып, оның жасалған орны мен уақыты, істі іс жүргізуге қабылдау туралы сотқа өтініш, қылмыстық жауаптылыққа тартылған адам

туралы мәліметтер, сотқа шақырылуы қажетті куәлердің тізімі қамтылуы қажет. Шағымға оны берген адам қол қояды. Иесі көрсетілмеген шағымдар іс жүргізуге қ а б ы л д а н б а й д ы .

3. Егер шағымға қуыным арыз және қуыным талаптары расталған қажетті материалдар қоса берілсе, шағымда сондай-ақ азаматтық қуынымды қарау туралы өтініш те қамтылуы мүмкін.

4. Шағым сотқа істің аумақтық сотта қаралу сәйкестігіне орай жеке айыптау ісі қозғалуға қатысты адамдардың санына қарай көшірмелерімен беріледі.

5. Егер жеке айыптауды бірнеше адам сол бір адамға қатысты қозғаса, олар шағымды бір-бірінен тәуелсіз береді.

6. Сот шағымды өзінің іс жүргізуіне қабылдаған кезден бастап оны берген адам жеке айыптаушы және жәбірленуші болып табылады және оған осы Кодекстің 72-бабында және 410-бабының төртінші және алтыншы бөліктерінде көзделген құқықтар түсіндірілуге тиіс, бұл туралы судья және шағым беруші адам қолдарын қойған хаттама ж а с а л а д ы .

7. Егер бір ғана қылмыстық жазаланатын әрекетке қатысты жеке айыптауды қозғауға бірнеше адам құқылы болса және олардың бірінің өтініші бойынша іс қозғалса, қалған адамдар басталып кеткен іс жүргізуге қатысуға құқылы. Бұл жағдайда аталған адамдардың әрқайсысының өтініші бойынша өз алдына іс қозғау талап етілмейді.

8. Егер бұл іс қозғалған қылмыстық жазаланатын әрекеттің мәнімен байланысты болса, айыпталушы айыптаушыға қарсы айыптау білдіруге құқылы. Айыптау және қарсы айыптау бір мезгілде шешілуге тиіс. Айыптауды қайтарып алу қарсы айыптау бойынша іс жүргізуге әсер етпейді.

9. Егер жеке айыптау бұрын қайтарып алынған болса, ол бойынша қылмыстық іс қайта қозғалмайды.

409-бап. Судьяның жеке айыптау ісі бойынша сот талқылауы басталғанға дейінгі іс-әрекеттері

1. Егер берілген шағым осы Кодекстің 408-бабының екінші бөлігінде көрсетілген талаптарға сәйкес келмесе, судья өзінің қаулысымен оны берген адамға шағымды сол талаптарға сәйкес келтіруді ұсынады және бұл үшін мерзім белгілейді. Нұсқау орындалмаған жағдайда судья өзінің қаулысымен шағымды іс жүргізуге қабылдаудан бас тартады және оны берген адамды бұл туралы хабардар етеді. Аталған мән-жай бойынша шағымды қабылдаудан бас тарту қылмыстық жауаптылық мерзімінің өтуі шегінде сотқа осыған ұқсас шағымды қайта беруге кедергі келтірмейді.

2. Жеке айыптау ісі бойынша шағымды қарап, судья үш тәулік ішінде:

1) шағымды өзінің іс жүргізуіне қабылдау туралы;

2) шағымның тергелуі немесе соттылығы бойынша берілуі туралы;

3) шағымды іс жүргізуге қабылдаудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

Шағым осы Кодекстің 408-бабының екінші бөлігінің талаптарына сәйкес және осы

соттың соттылықты қарауына жататын болса, сот оны өз іс жүргізуіне қабылдайды.

Егер шағым осы соттың соттылықты қарауына жатпайтын болса немесе онда осы Кодекстің 32-бабының екінші бөлігінде көрсетілмеген басқа әрекеттер бойынша адамды айыптау туралы өтініш болса, судья өз қаулысымен шағымды тиісінше соттылығы бойынша басқа сотқа немесе тергелуі бойынша қылмыстық қудалау органына жолдайды.

Шағымның авторы осы Кодекстің 409-бабының бірінші бөлігінде көзделген талаптарды орындамаса не осы Кодекстің 35-бабында көзделген қылмыстық қудалаудың басталуы мүмкін болмайтын мән-жайлардың бар екені анықталса, судья өз қаулысымен шағымды қабылдаудан бас тартады.

3. Шағым бойынша қабылданған шешім туралы қаулының көшірмесі арыз иесіне, ал осы баптың екінші бөлігінің 1) тармағында көзделген жағдайда, айыпталушыға да жіберіледі.

4. Сот мәжілісін тағайындау үшін негіздер болған ретте судья шағымның сотқа келіп түскен күнінен бастап жеті тәулікке дейінгі мерзімде үстінен шағым берілген адамды шақыруға, оны іс материалдарымен таныстыруға, берілген шағымның көшірмесін тапсыруға, осы Кодекстің 65-бабында көзделген сот отырысындағы сотталушының құқықтарын түсіндіруге міндетті, бұл туралы одан қолхат алынады. Судья жеке айыптаушыдан және сотталушыдан олардың сотқа шақырылатын куәгерлердің тізімін беруін талап етеді. Үстінен шағым берілген адам сотқа келмеген жағдайда, шағымның көшірмесі сотталушының құқықтары, сондай-ақ қорғаудың куәгерлері тізімін сотқа ұсыну қажеттілігі түсіндіріле отырып почтамен жіберіледі.

5. Судья тараптарға бітімгершілікке келу, оның ішінде медиация тәртібімен бітімгершілікке келу мүмкіндіктерін түсіндіруге міндетті. Олардан бітімгершілікке келу туралы өтініш немесе жанжалды медиация тәртібімен реттеу туралы келісім түскен жағдайда осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінің 6) тармағы негізінде судьяның қаулысымен іс бойынша іс жүргізу тоқтатылады.

6. Егер тараптардың арасында бітімгершілікке келуге қол жеткізілмесе, судья осы баптың төртінші және бесінші бөліктеріндегі талаптар орындалғаннан кейін осы Кодекстің 322-бабының қағидалары бойынша істі сот мәжілісінде қарауды тағайындайды.

410-бап. Тараптардың бастамашылығы бойынша дәлелдемелерді табыс ету және жинау

1. Жәбірленуші, қылмыстық құқық бұзушылықтардың жасалғаны туралы шағым берген өзге адам, қылмыстық құқық бұзушылықтардың мән-жайлары сотта қандай дәлелдемелермен расталуы мүмкін екендігін және айыпталушының кінәлілігін шағымда көрсетуі қажет.

2. Азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер өзі немесе өкілі арқылы қандай адамдардың (тегі, аты, әкесінің аты, тұрғылықты жері) куәлік айғақтарымен,

құжаттармен, өзге де дәлелдермен өз мүдделерінің қорғалуы үшін мәні бар мән-жайларды анықтауға болатынын іс қаралғанға дейін судьяға хабарлайды.

3. Жеке айыптаушы, оның өкілі, сотталушы, оның қорғаушысы және өкілдері, сотқа істі қарау алдында және оны қарау барысында іске қатысты мәні бар заттарды, құжаттарды ұсынуға, олардан сот отырысында жауап алуды өтініш етуге құқылы.

4. Судья тараптарға олардың өтініші бойынша дәлелдемелерді жинауға жәрдем көрсетуге тиіс.

411-бап. Жеке айыптау ісін сот мәжілісінде қарау

1. Жеке айыптау ісін сот мәжілісінде қарау, осы баппен белгіленген алынып тасталатындарды қоспағанда, сот талқылауының жалпы қағидалары бойынша жүргізіледі.

2. Сот талқылауы шағымның сотқа түскен сәтінен бастап он бес тәуліктен кешіктірілмей басталуға, алайда, сотталушының оның құқықтары түсіндіріле отырып, шағымның көшірмесін алған кезінен бастап үш тәуліктен ерте басталмауға тиіс.

3. Жеке айыптау ісі бойынша шағымды қарау қарсы шағымның қаралуымен бір іс жүргізуге біріктірілуі мүмкін. Біріктіруге судьяның қаулысы бойынша сот тергеуі басталғанға дейін жол беріледі. Шағымдарды бір іс жүргізуге біріктірген кезде оларды берген адамдар іске бір мезгілде жеке айыптаушы және сотталушы ретінде қатысады. Қарсы шағымның түсуімен және іс жүргізулердің біріктірілуімен байланысты қорғауға дайындалу үшін үстінен қарсы шағым берілген адамның өтінішхаты бойынша іс үш тәуліктен аспайтын мерзімге кейінге қалдырылуы мүмкін. Өздерінің шағымдарында жазылған мән-жайлар туралы бұл адамдардан жауап алу – жәбірленушіден жауап алу қағидалары бойынша, ал қарсы шағымдарда жазылған мән-жайлар туралы сотталушыдан жауап алу қағидалары бойынша жүргізіледі.

Сот талқылауына жеке айыптаушы мен айыпталушының жеке өздері қатысуға немесе өз өкілдерінің өкілдік етуіне құқылы.

4. Сот тергеуі басталардан бұрын төрағалық етуші тараптарға өзара бітімгершілікке келудің мүмкіндігі туралы және татуласудың тәртібі мен себеп-салдарын түсіндіруге міндетті. Татуласу қандай да бір шартсыз немесе тараптардың міндеттеме алуынсыз мүмкін болады. Тараптардың бітімгершілікке келуі туралы өтінішхаты соттың кеңесу бөлмесіне кетуіне дейін мәлімделуі мүмкін.

5. Сот тергеуі жеке айыптаушының немесе оның өкілінің шағымды баяндауымен басталады. Жеке айыптау ісі бойынша қарсы шағымды бір мезгілде қарау кезінде, оның дәлелдері негізгі шағымның дәлелдері баяндалғаннан кейін, дәл сол ретпен жазылады. Айыптаушы дәлелдемелерін ұсынады, ол оларды зерттеуге қатысуға, сотқа айыптаудың мәні бойынша сотталушыға қылмыстық заңды қолдану және оған жаза тағайындау туралы, сондай-ақ сот талқылауы кезінде туындаған басқа да мәселелер бойынша өзінің пікірін білдіруге құқылы. Айыптаушы сот мәжілісінде, егер мұнымен сотталушының жағдайы нашарламайтын және оның қорғалуға деген құқығы

бұзылмайтын болса, айыптауды өзгерте алады, сондай-ақ айыптаудан бас тартуға қ ұ қ ы л ы .

6. Егер айыптаушының өзі істі қарауға қатыспаған жағдайда, жеке айыптаушының немесе оның өкілінің осы Кодекстің 157-бабының бесінші бөлігінде көрсетілген дәлелсіз себептермен сот отырысына келмей қалуы істің қысқартылуына әкеп соғады, алайда, сотталушының өтінішхаты бойынша іс мәні бойынша олардың қатысуынсыз қаралуы мүмкін.

412-бап. Жеке айыптау ісі бойынша соттың шешімі

1. Жеке айыптау жөніндегі істі қарап, судья осы Кодекстің қағидаларын басшылыққа ала отырып, мына шешімдердің бірін қабылдайды:

- 1) айыптау немесе ақтау үкімін шығарады;
- 2) істі қысқартуды;

3) жариялылық немесе жиі жариялылық тәртіппен қудаланатын қылмыстық құқық бұзушылық белгілері анықталған кезде сотқа дейінгі тергеу жүргізу туралы мәселені шешу үшін істі тиісті прокурорға жібереді.

2. Жеке айыптау ісі бойынша сот шешіміне тараптар осы Кодексте көзделген тәртіппен мерзімде жалпы негіздерде шағым жасай алады.

413-бап. Жеке айыптау ісі бойынша істі қысқарту

1. Жеке айыптау ісін жүргізу осы Кодекстің 35-бабында көзделген мән-жайлар бар болған кезде, сондай-ақ жәбірлеушінің не айыпталушының жақын туыстары істі қарауды талап еткеннен басқа жағдайларда, жеке айыптаушының қайтыс болуымен байланысты қысқартылуға жатады.

2. Жеке айыптау бойынша іс жүргізуді қысқарту тәртібі, осы тарауда көзделген ерекшеліктер ескеріле отырып, осы Кодекстің жалпы қағидаларымен айқындалады.

8-бөлім. Соттың үкімдері мен қаулыларын апелляциялық және кассациялық тәртіппен қайта қарау 48-тарау. Заңдыды күшіне енбеген сот шешімдеріне апелляциялық шағымдану, наразылық білдіру

414-бап. Үкімге (қаулыға) апелляциялық шағымдану, наразылық білдіру құқығы

1. Үкімге, қаулыға апелляциялық шағымдану құқығы сотталған адамға, ақталған адамға, олардың қорғаушыларына, оның ішінде үкім жария етілгеннен кейін іс жүргізуге алынған іс бойынша олардың өкілдеріне және заңды өкілдеріне, жәбірленушіге (жеке айыптаушыға), олардың өкілдері мен заңды өкілдеріне тиесілі. Азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер, олардың өкілдері мен заңды өкілдері үкімнің азаматтық қуынымға қатысты бөлігінде шағымдануға құқылы.

2. Сот актісін апелляциялық тәртіппен қайта қарау туралы наразылықты мемлекеттік айыптаушы ретінде істі қарауға қатысқан прокурор бере алады. Қазақстан

Республикасының Бас Прокуроры және оның орынбасарлары, облыстардың прокурорлары мен оларға теңестірілген прокурорлар және олардың орынбасарлары, аудандардың прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар істі қарауға қатысқанына не қатыспағанына қарамастан, өз құзыреті шегінде үкімді қайта қарау туралы наразылық білдіруі мүмкін.

3. Егер үкім, қаулы осы істің тараптары болып табылмайтын тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты болса, олар да сот қаулысына шағымдануға құқылы.

415-бап. Апелляциялық тәртіппен қаралуға жататын сот актілері

1. Аудандық және оған теңестірілген соттардың, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың, гарнизондардың әскери соттарының заңды күшіне енбеген үкімдері апелляциялық тәртіппен қаралуға жатады.

2. Осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілгендерді қоспағанда, бірінші сатыдағы соттардың заңды күшіне енбеген қаулыларына осы Кодекстің 48-тарауында көзделген тәртіппен жеке шағым, наразылық берілуі мүмкін.

3. Бұлтартпау шарасы, ақшалай жаза тағайындау туралы қаулылардан басқа, осы Кодекстің 10-бабының екінші бөлігінде көрсетілген мәселелер бойынша сот талқылауы барысында шығарылған қаулылар, сондай-ақ процеске қатысушылардың дәлелдемелерін, өтініштерін зерттеу тәртібі мен тәсіліне, сот отырысы залында тәртіп сақтауға қатысты қаулылар осы Кодекстің 48-тарауының қағидалары бойынша қайта қаралуға жатпайды. Жоғарыда көрсетілген қаулыларға қарсылықтар үкімге берілген апелляциялық шағымдарда, наразылықтарда баяндалуы мүмкін.

416-бап. Заңды күшіне енбеген үкімдерге, қаулыларға берілген апелляциялық (жеке) шағымдарды, наразылықтарды қ а р а й т ы н с о т т а р

1. Аудандық және оларға теңестірілген соттардың, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың заңды күшіне енбеген үкімдеріне, қаулыларына апелляциялық (жеке) шағымдарды, наразылықтарды тиісті облыстық және оған теңестірілген соттың апелляциялық сатысы қарайды.

2. Гарнизондардың әскери соттарының, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттардың заңды күшіне енбеген үкімдеріне, қаулыларына апелляциялық (жеке) шағымдарды, наразылықтарды Әскери сот қарайды.

3. Егер іс бойынша үкім және қаулы шығарылса, онда үкімге апелляциялық шағымдар, наразылықтар және қаулыға жеке шағымдар, наразылықтар облыстық немесе оған теңестірілген соттың апелляциялық сатысының бір отырысында қаралады.

4. Басты сот талқылауы барысында шығарылатын бұлтартпау шарасы туралы және

ақшалай жаза тағайындау туралы қаулыға жеке шағым, наразылық іс бойынша іс жүргізу аяқталғанға дейін апелляциялық сатыда қаралады. Аталған шағымдарды, наразылықтарды апелляциялық сатыда қарау қылмыстық істі бірінші сатыдағы сотта одан әрі қарауды үзбейді.

417-бап. Апелляциялық (жеке) шағымдар беру, наразылықтар
б і л д і р у т ә р т і б і

1. Апелляциялық (жеке) шағымдар, наразылықтар үкім, қаулы шығарған сот арқылы беріледі. Апелляциялық сатыларға тікелей келіп түскен апелляциялық (жеке) шағымдар, наразылықтар осы Кодекстің 420-бабының және 421-бабының екінші бөлігінің талаптарын орындау үшін үкім, қаулы шығарған сотқа жіберуге жатады.

2. Істі қайтадан қарау кезінде шығарылған үкімге, қаулыға осындай тәртіппен шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

418-бап. Үкімдерге (қаулыларға) апелляциялық шағымдану,
наразылық білдіру мерзімдері

1. Апелляциялық (жеке) шағымдар, наразылықтар үкім (қаулы) жария етілген күннен бастап он бес тәулік ішінде берілуі мүмкін, ал қамауда отырған сотталған адам оны өзіне үкімнің (қаулының) көшірмесі табыс етілген күннен бастап дәл сондай мерзімде б е р е а л а д ы .

2. Сот актісіне шағымдану үшін белгіленген мерзім ішінде іс бірінші сатыдағы соттан талап етіле алмайды.

3. Мерзімі өткеннен кейін берілген апелляциялық (жеке) шағым, наразылық үкім, қаулы шығарған соттың қаулысымен оны қалпына келтіру туралы өтініш болмаған ретте осы негіздемелер көрсетіле отырып, авторға қайтарылады. Егер шағымдарды, наразылықтарды бірінші сатыдағы сот қабылдаған соң оларды беру мерзімінің өткендігі апелляциялық сатыда анықталса, апелляциялық саты судьясы өз қаулысымен оларды қараусыз қалдырады.

419-бап. Апелляциялық (жеке) шағым беруге, наразылық білдіруге
арналған мерзімді қалпына келтіру тәртібі

1. Апелляциялық (жеке) шағым беруге, наразылық білдіруге арналған мерзім өтіп кеткен жағдайда шағым беруге, наразылық білдіруге құқығы бар адамдар үкімді (қаулыны) қабылдаған соттың алдында өтіп кеткен мерзімді қалпына келтіру туралы өтінішхат жасай алады. Мерзімін қалпына келтіру туралы өтінішхатты сот отырысында басты сот талқылауы кезінде төрағалық еткен судья, ал ол ұзақ уақыт болмаған кезде осы соттың басқа судьясы қарайды, ол түсінік беру үшін өтінішхат қозғаған адамды ша қ ы р т у ғ а қ ұ қ ы л ы .

2. Өтіп кеткен мерзімін қалпына келтіруден бас тарту туралы судьяның қаулысына тиісті облыстық немесе оған теңестірілген сот шағымдана алады, наразылық білдіре алады, олар осы Кодекстің 420-бабында және 421-бабының екінші бөлігінде жазылған талаптарды сақтай отырып, өтіп кеткен мерзімді қалпына келтіруге және шағым,

наразылық бойынша істі қарауға құқылы.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген сот процеске қатысушының өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау бойынша мүмкіндігін шектейтін заңды бұзған кезде (сот отырысының хаттамасын дер кезінде әзірлемеу, аудармасыз, сот ісін жүргізу тілін білмейтін іске қатысушы адамға сот актісінің көшірмесін табыс етпеу, сот актісінің қарар бөлігінде шағым беру мерзімін көрсетудегі ағаттықтар), сондай-ақ оған шағымды дер кезінде беруге немесе наразылық білдіруге объективті кедергі келтіретін өзге де мән-жайлар болған кезде апелляциялық (жеке) шағым беруге, наразылық білдіруге арналған өтіп кеткен мерзімді қалпына келтіруге міндетті.

4. Апелляциялық саты судьясының өтіп кеткен мерзімді қалпына келтіру туралы қаулысы шағыммен, хаттамамен және басқа да материалдармен бірге осы Кодекстің 420-421-баптарында көзделген іс-әрекеттерді орындау үшін үкім, қаулы шығарған сотқа дереу жолданады.

420-бап. Апелляциялық (жеке) шағым және наразылық білдіру туралы хабардар ету

1. Үкім, қаулы шығарған сот апелляциялық (жеке) шағым немесе наразылық беру туралы сотталған адамды немесе ақталған адамды, оның қорғаушысын, өкілін, айыптаушыны, жәбірленушіні және оның өкілін, сондай-ақ, егер шағым, наразылық олардың мүдделерін қозғайтын болса, азаматтық қуынушыны, азаматтық жауапкерді немесе олардың өкілдерін хабардар етеді.

2. Шағымның, наразылықтың көшірмесі осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдарға оларға жазбаша түрде қарсылық беру құқығы түсіндіріліп, ұсыну мерзімі көрсетіле отырып жіберіледі. Тараптарға шағымдалған, наразылық білдірілген сот актісімен келісуі туралы өз дәлелдерін беру құқығы да түсіндіріледі. Шағымға, наразылыққа келіп түскен қарсылық, тараптардың дәлелдері іске тіркеліп, апелляциялық сатының қарауына жатады.

3. Тараптар жаңа материалдарды апелляциялық (жеке) шағымға, наразылыққа қарсылықпен бірге немесе апелляциялық сатыға бөлек табыс етуге немесе оларды талап ету және зерттеу туралы өтінішхат жасауға, сондай-ақ өздері атаған жәбірленушілерді, куәларды, сарапшыларды, мамандарды сотқа шақырту және олардан жауап алу туралы өтінішхат жасауға құқылы.

421-бап. Апелляциялық (жеке) шағым берудің және наразылық білдірудің салдарлары

1. Апелляциялық (жеке) шағым беру және наразылық білдіру, бұлтартпау шарасы туралы шешімді қоспағанда, үкімнің (қаулының) заңды күшіне енуін және оның орындалуын тоқтата тұрады.

2. Бірінші сатыдағы сот үкімге (қаулыға) және осы Кодекстің 420-бабының талаптарын орындауға шағымдану, наразылық білдіру үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін бір тәуліктен кешіктірмей, істі келіп түскен шағымдармен,

наразылықпен, оларға қоса берілген құжаттармен, сондай-ақ қарсылықтармен тиісті соттың апелляциялық сатысына жібереді.

422-бап. Бірінші сатыдағы соттың қаулысына шағымдану, наразылық
б і л д і р у

1. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген алып қоюлар үшін бірінші сатыдағы сот қаулысына осы Кодекстің 414-бабында көрсетілген адамдар жеке шағымдар, наразылықтар білдіре алады.

2. Бірінші сатыдағы соттың қаулысына жеке шағым, наразылық жоғары тұрған сотқа қаулы шығарылған күннен бастап он бес тәулік ішінде беріледі және апелляциялық іс жүргізу қағидалары бойынша қаралады. Үкім шығарумен аяқталған сот талқылауы уақытында шығарылған қаулыға шағым, наразылық берген жағдайда іс жоғары тұрған сот сатысына үкімге шағым беру үшін белгіленген мерзім аяқталған соң ғана жолдайды.

423-бап. Апелляциялық (жеке) шағым, наразылық

1. Апелляциялық (жеке) шағымда, наразылықта:

- 1) шағым, наразылық жіберіліп отырған тиісті апелляциялық саты сотының атауы;
- 2) шағым берген немесе наразылық білдірген адам туралы оның іс жүргізудегі жағдайы, тұрғылықты жері немесе жүрген жері көрсетілген деректер;
- 3) шағым, наразылық беріліп отырған үкім немесе қаулы және осы шешімді шығарған соттың атауы;
- 4) оларға үкімнің, қаулының қай бөлігінде немесе толық көлемінде шағым, наразылық беріліп отырғанын көрсету;
- 5) шағым, наразылық берген адамның өз пікірі бойынша сот үкімінің, қаулысының дұрыс еместігі неде екендігі, сотқа дейінгі іс жүргізуді жүзеге асыру кезінде немесе істі қарау кезінде заңның қандай нормалары бұзылғаны және бұл ол бойынша шешім қабылдауға әсер еткені туралы дәлелдері және оның өтінішінің мәні;
- 6) шағымның, наразылықтың авторы өз талаптарына негіз ететін, оның ішінде бірінші сатыдағы сот зерттемеген дәлелдемелер;
- 7) шағымға, наразылыққа қоса беріліп отырған материалдардың тізбесі;
- 8) шағым, наразылық берілген күн және шағым, наразылық авторының қолы болуға тиіс.

2. Егер білдірілген шағым, наразылық осы талаптарға сәйкес келмеген жағдайда, олар берілген деп есептеледі, бірақ үкім шығарған сот толық ресімдеу мерзімін көрсете отырып, кері қайтарады. Егер аталған мерзім ішінде апелляциялық (жеке) шағым, наразылық қайта жасалған соң сотқа ұсынылмаса, ол берілмеген деп есептеледі, бұл туралы шағым, наразылық авторына хабарланады. Апелляциялық сатыдағы сот осы баптың бірінші бөлігіне сәйкес оны ресімдеу үшін шағымды қайтаруға құқылы.

3. Тараптар апелляциялық (жеке) шағымының, наразылығының негіздерін растай отырып, шағымымен бірге немесе оны берген соң апелляциялық саты сотына жаңа

материалдар беруге немесе оларды талап ету және зерттеу туралы өтінішхат беруге, сондай-ақ өздері көрсеткен куәлардан, жәбірленушілерден, сарапшылардан, мамандардан жауап алу туралы, бірінші сатыдағы тергеу сотының олқылықтарын толықтыруға бағытталған өзге де әрекеттер жасау туралы өтінішхат беруге құқылы.

4. Апелляциялық (жеке) шағым, наразылық берген адам сот отырысы басталғанға дейін өзінің шағымын, наразылығын өзгертуге не жаңа дәлелдермен толықтыруға құқылы. Бұл ретте, прокурордың қосымша наразылығында немесе наразылықты өзгерту туралы оның арызында жәбірленушінің, жеке айыптау немесе өкілдерінің үкімге шағым беру мерзімінің өтіп кетуі бойынша қосымша шағымындағы сияқты, егер осындай талап бастапқы наразылықта немесе шағымда көрсетілмесе, сотталған адамның жағдайын нашарлату туралы мәселе қоя алмайды. Іс бойынша іс жүргізуге кіріскен қорғаушы сот актісіне шағым беру мерзімі аяқталған соң шағымды өзгерте алады не жаңа дәлелдермен толықтыра алады, іске бұрын қатысқан қорғаушы берген шағымдағы дәлелдердің қосымша дәлелдерін бере алады.

5. Үкімге, қаулыға шағымданған, наразылық білдірген адам апелляциялық сатыдағы сот отырысы басталғанға дейін өз шағымын, наразылығын қайтарып алуға құқылы. Прокурордың наразылығын да жоғары тұрған прокурор қайтарып алуы мүмкін. Қорғаушы, заңды өкіл өз шағымын сотталған адамның келісімімен ғана қайтарып алуға құқылы. Сотталған адам өзінің қорғаушысы, заңды өкілі берген шағымды қайтарып алуға құқылы, аталған адамдардың шағымдарын қайтару сот үшін міндетті болып табылады.

49-тарау. Апелляциялық шағымдар, наразылықтар бойынша істерді қарау

424-бап. Апелляциялық қараудың мәні

1. Апелляциялық сатыдағы сот апелляциялық шағымдар, наразылықтар бойынша істе бар және қосымша табыс етілген, апелляциялық сатының отырысында зерттелген материалдар бойынша істің нақты мән-жайын анықтаудың және қылмыстық заңды қолданудың дұрыстығын, іс жүргізуді жүзеге асыру кезінде қылмыстық іс жүргізу заңы нормаларының сақталуын, осы Кодекстің 426-бабының бірінші бөлігінде белгіленген шектерде бірінші сатыдағы сот үкімінің немесе қаулысының заңдылығы мен негізділігін тексереді.

2. Алқабилердің қатысуымен сот үкіміне, қаулысына берілген шағымдарды, наразылықтарды қарау тәртібі осы Кодекстің 69-тарауының қағидалары бойынша жүзеге асырылады.

425-бап. Істі апелляциялық сатыда қарау мерзімдері

Іс ол келіп түскен күннен бастап бір айдан кешіктірілмей апелляциялық тәртіппен қаралуға тиіс. Егер сот жаңа материалдар мен дәлелдемелерді зерттеу және жаңа үкім

шығару қажеттігіне негіз бар деп тапса, іс ол келіп түскен күннен бастап екі айдан кешіктірілмей апелляциялық тәртіппен қаралуға тиіс. Дәлелді себептер болған кезде, бұл мерзімдер іс жүргізіліп жатқан апелляциялық сатыдағы соттың қаулысы бойынша бір айға ұзартылуы мүмкін. Қажет болған жағдайда істі апелляциялық сатыда қарау мерзімін одан әрі ұзарту тиісті облыстық және оған теңестірілген соттың алқа төрағасының қаулысы бойынша жүзеге асырылуы мүмкін. Бұл ретте істі қарау мерзімінің әрбір ұзартылуы бір айдан аспауға тиіс.

426-бап. Істі апелляциялық сатыда қараудың шегі

1. Істі апелляциялық тәртіппен қарайтын сот үкімнің (қаулының) заңдылығын, негізділігін, әділдігін тек бұлардың шағымға немесе наразылыққа қатысты бөлігінде және шағымға немесе наразылыққа қатысы бар сотталған адамдарға қатысты ғана т е к с е р е д і .

2. Егер істі қараған кезде заңсыз үкімнің (қаулының) шығарылуына алып келген басқа сотталған адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуы анықталған болса, сот осы Кодексте көзделген қағидаларды сақтай отырып, оның шағымдалмаған, наразылық білдірілмеген бөлігінде де және өздері туралы шағым, наразылық білдірілмеген адамдарға қатысты да күшін жоюға немесе өзгертуге құқылы.

Шағым, наразылық бермеген адамдарға қатысты үкімді өзгертуге немесе күшін жоюға шағымға, наразылыққа қатысы бар адамдарға қатысты үкімнің күші жойылған немесе өзгертілген жағдайда ғана қылмыстық құқық бұзушылықтарды бірлесіп жасаған басқа сотталған адамдардың әрекеттерін тиісінше саралауға келтіру үшін ғана жол б е р і л е д і .

3. Сот бірінші сатыдағы соттың үкіміне апелляциялық шағым, наразылық бойынша істі қарай отырып, жеке шағымдар, наразылықтар болмаған кезде де, егер апелляциялық сатының шағымдар, наразылықтар бойынша қабылдаған шешімімен қарама-қайшылыққа келсе немесе істің материалдарына және заңға сәйкес келмесе, соттың жеке және өзге де қаулыларын жоюға немесе өзгертуге құқылы.

4. Апелляциялық шағымдарды, наразылықтарды, бұларға тараптардың дәлелдеріне қарсылықтарды қарау бойынша шығарылған қаулымен (үкіммен) осы сот сатысында іс бойынша іс жүргізу аяқталады.

427-бап. Апелляциялық сатыдағы соттың отырысын дайындау

1. Егер шағымдардағы, наразылықтағы дәлелдерді тексеру үшін тиісті іс жүргізу іс-әрекеттерін орындау қажет болса, судья іс келіп түскен күннен бастап он тәуліктің ішінде істі апелляциялық сатыда қарауға дайындық жасау туралы қаулы шығарады, мұнда алқа отырысына тиісті адамдарды (сотталған (ақталған) адамды, жәбірленушіні, куәларды, сарапшыларды, мамандарды) шақырту және олардан жауап алу туралы, материалдарды талап етіп алу және істі дұрыс шешу үшін өзге де қажетті іс-әрекеттер жасау туралы шешім қабылдайды. Дайындау іс-әрекеттерін орындау үшін қажетті уақытты ескере отырып, қаулыда істі апелляциялық сатыда қарау күні көрсетіледі.

Апелляциялық саты отырысын дайындау туралы сот қаулысының көшірмесі шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде процеске қатысушыларға жіберіледі.

2. Судья тараптардың өтінішхаты бойынша немесе өз бастамасы бойынша сотталушыға немесе сотталған адамға қатысты бұлтартпау шарасын сақтау туралы, таңдау, күшін жою немесе өзгерту туралы мәселені шешеді.

428-бап. Апелляциялық сатыдағы сот отырысын тағайындау

1. Апелляциялық сатыдағы сот шағымдар мен наразылық бар қылмыстық істердің келіп түсуі бойынша сот отырысын тағайындайды, істі қараудың уақыты мен орны туралы тараптарға хабардар етеді.

2. Күзетпен ұсталып отырған сотталған адамнан оның жағдайын нашарлатуға бағытталған шағымды немесе прокурордың наразылығын қарау кезінде апелляциялық сатыдағы сот отырысына қатысу туралы өтінішхат түскен кезде апелляциялық сатыдағы судья істі сотталған адамның тікелей қатысуымен не аталған адамның қашықтықтан қатысуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып қарау туралы қаулы шығарып, оны орындау үшін тиісті органдарға жібереді.

3. Өзге де жағдайларда күзетпен ұсталып отырған сотталған адамды сот отырысына шақыру туралы мәселені апелляциялық сатыдағы сот шешеді. Бірінші сатыдағы сотта қараудың мәні болып табылмаған жаңа дәлелдемелерді зерттеген кезде сотталған (ақталған) адамның апелляциялық сатының отырысына қатысуы міндетті болып табылады. Мұндай жағдайларда осы Кодекстің 335-бабында көрсетілген мән-жайлар болған кезде істі сотталған (ақталған) адамның жоқ болған кезінде қарауға жол беріледі.

4. Қорғаушының апелляциялық сатыда қатысуы осы Кодекстің 67-бабында көзделген жағдайларда жүзеге асырылады. Кәметке толмаған сотталған адамға қатысты іс қаралған кезде не сотталған адамның жағдайын нашарлату туралы мәселе қойылған, жәбірленушінің (азаматтық қуынушының), олардың өкілдерінің апелляциялық шағымы, прокурордың наразылығы бойынша іс қаралып жатқан не іс бойынша сотқа дейін іс жүргізу және бірінші сатыда істі қарау айыпталушының қатысуынсыз жүзеге асырылған жағдайларда не апелляциялық сатының жаңа дәлелдемелерді зерттеген кезінде қорғаушының апелляциялық сатыда қатысуы міндетті.

5. Осы Кодекстің 414-бабына сәйкес үкімге шағымдану құқығы берілген адамдар, сондай-ақ үкім шығарылғаннан кейін тапсырма алған сотталған (ақталған) адамның қорғаушысы немесе жәбірленушінің өкілі соттың апелляциялық отырысына барлық жағдайларда жіберіледі. Оларға өздерінің өтініштері бойынша берілген шағымдарды немесе наразылықты не оларға қарсылықтарды негіздеп сөйлеу үшін сөз беріледі.

6. Жеке айыптау істерін қоспағанда, прокурордың апелляциялық сатыда қатысуы міндетті.

Апелляциялық сатыда прокурор осы Кодекстің 337-бабында көзделген өкілеттіктерге ие болады.

Қорғаушыны қоспағанда, апелляциялық отырыстың орны мен уақыты туралы уақтылы хабардар етілген процестің басқа қатысушыларының келмеуі істі қарауға кедергі болмайды.

429-бап. Апелляциялық сатыда істі қарау тәртібі

1. Осы Кодекстің 29-бабында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, апелляциялық саты істерді ашық сот отырысында қарайды. Төрағалық етуші сот отырысын ашады, қандай іс және кімнің апелляциялық (жеке) шағымы немесе наразылығы бойынша қаралып жатқанын жариялайды. Содан кейін төрағалық етуші сот құрамын, іс бойынша тараптар болып табылатын қатысып отырған адамдардың тегін, сондай-ақ аудармашылардың тегін жариялайды.

2. Төрағалық етуші отырысқа қатысушы адамдарға олардың апелляциялық сатыда істі қараған кездегі іс жүргізу құқықтарын, оның ішінде іс жүргізетінлік келісім немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісім жасау құқықтарын түсіндіреді және тараптардан бас тартуы мен өтінішхаттарының бар-жоғын сұрайды, ал егер олар мәлімделсе, олар бойынша процеске қатысушылардың пікірін анықтайды, содан кейін сот осы Кодекстің 344-бабында көзделген тәртіпті сақтай отырып, оларды қарау нәтижелері бойынша қаулы шығарады.

3. Сотқа қосымша материалдарды табыс еткен адам олардың қандай жолмен алынғанын және оларды табыс ету қажеттігі неге байланысты туындағанын көрсетуге, сондай-ақ бірінші сатыдағы сот жүргізген сот тергеуін толықтыру қажеттілігін негіздеуге міндетті. Қосымша материалдарды тергеу әрекеттерін жүргізу жолымен алуға болмайды.

4. Тараптар іске жаңа материалдарды қосу немесе оларды талап ету және зерттеу туралы өтінішхаттарды, сондай-ақ олар көрсеткен куәларды, жәбірленушілерді, сарапшыларды, мамандарды сот отырысына шақыру және олардан жауап алу туралы, бірінші сатыдағы сот тергеуі олқылықтарының орнын толықтыруға бағытталған өзге де іс-әрекеттер жасау туралы өтінішхаттарды мәлімдеген жағдайда сот процеске қатысушылардың пікірін тыңдайды, содан кейін оларды қанағаттандыру немесе қабылдамау туралы қаулы шығарады. Егер апелляциялық саты сот тергеуін жүргізу туралы қаулы шығарса, онда тараптардың өз бастамасы бойынша келген куәлардан жауап алу туралы өтінішхаттары қанағаттандырылуға жатады. Егер өтінішхаттарды қанағаттандыруға байланысты іс жүргізетінлік келісім немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісім жасау үшін уақыт талап етілетін болса, сот үзіліс жариялайды және қажет болған жағдайда апелляциялық сатыда істі қарау мерзімін ұзартарды.

Егер тағайындалған сараптамаларды жүргізу үшін уақыт талап етілсе, сот іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұрады. Іс жүргізу қалпына келтірілген кезде сот қажет

болғанда істі апелляциялық сатыда қарау мерзімін ұзартады.

5. Апелляциялық сатыдағы сот бірінші сатыдағы сот үшін көзделген қағидалар бойынша істің дұрыс шешілуі үшін маңызы бар, тараптар табыс еткен немесе олардың өтінішхаттары бойынша талап етіп алынған қосымша материалдарды, алынған сараптама қорытындыларын зерттейді, отырысқа шақырылған адамдардан жауап алады.

Егер бірінші сатыдағы сотта іс жүргізетінлік келісім немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісім жасалса, сот аталған келісімдер шегінде заңдылықты тексереді. Апелляциялық сатыдағы сот отырысында істі қараған кезде заңмен көзделген негіздер бойынша бірінші сатыдағы сот үкімінің күшін жойған соң бірінші сатыдағы соттың қағидалары бойынша тараптар іс жүргізетінлік келісімін немесе медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісім жасай алады.

6. Сот тергеуін жүргізгеннен кейін сот жарыссөзін жүргізу қағидалары бойынша сот процеске қатысушылардың сөздерін тыңдайды, олар өз шағымдарындағы, наразылықтарындағы дәйектері мен дәлелдерін не оларға қарсылықтарын баяндайды. Тараптар өздерінің сөздерінде бірінші сатыдағы сот зерттеген материалдарға да, апелляциялық саты зерттеген қосымша материалдарға да сілтеме жасауға құқылы. Шағым, наразылық берген процеске қатысушы бірінші болып сөз сөйлейді, егер олар бірнешеу болса, сот олардың пікірлерін ескере отырып, олардың сөз сөйлеу кезектілігін белгілейді. Егер айыптаушы тараптың шағымында, наразылығында сотталған (ақталған) адамның жағдайын нашарлату туралы мәселе қойылса, қорғаушы тарап айыптаушы тараптың сөзі тыңдалғаннан кейін сөз сөйлейді.

7. Апелляциялық сатыдағы сот жаңа дәлелдемелерді зерттеген кезде сотталған (ақталған) адамнан, куәдан, жәбірленушіден, сарапшыдан, маманнан және басқа да адамдардан жауап алған кезде осы Кодекстің 347-бабының талаптарына сәйкес ресімделетін сот отырысының хаттамасы жүргізіледі. Апелляциялық сатының отырысында жауап алынған тараптар мен адамдар сот отырысының хаттамасымен танысуға және оған осы Кодекстің 348-бабында көзделген тәртіппен өздерінің ескертулерін беруге құқылы. Хаттамаға берілген ескертулер осы Кодекстің 349-бабында көзделген тәртіппен қаралады.

8. Сот отырысының тәртіптемесі және оны бұзушыларға қатысты қабылданатын шаралар осы Кодекстің 345, 346-баптарының қағидаларымен айқындалады. Кеңесу бөлмесінде шешімдер қабылдау тәртібі осы Кодекстің 389-бабының қағидаларымен айқындалады.

430-бап. Апелляциялық сатының өкілеттігі

1. Апелляциялық шағыммен немесе наразылықпен бірге келіп түскен істі қарау кезінде сот үкімнің заңдылығын тексеру және істі дұрыс шешу мақсатында тараптардың өтінішхаты бойынша:

1) сотталған адамның, жәбірленушінің және іске қатысушы басқа да адамдардың денсаулық жағдайына, отбасы жағдайына және бұрынғы соттылықтары туралы деректерге байланысты құжаттарды талап етіп алуға, тараптардың өтінішхаты бойынша басқа да құжаттарды талап етіп алуға;

2) сот-психиатриялық немесе өзге де сараптама тағайындауға;

3) сот отырысына қосымша куәларды, сарапшыларды, мамандарды шақыртып, олардан жауап алуға, тараптар табыс еткен немесе олардың өтініші бойынша талап етіп алынған жазбаша, заттай немесе өзге де дәлелдемелерді зерттеуге;

4) бірінші сатыдағы сот зерттеген материалдарды дәлелдеме ретінде пайдалануға жол берілмейді деп тануға және оларды дәлелдемелер қатарынан алып тастауға;

5) бірінші сатыдағы сот дәлелдемелер қатарынан алып тастаған материалдарды дәлелдеме ретінде пайдалануға жол беріледі деп тануға және оларды зерттеуге;

6) азаматтық қуынымға қатысты мән-жайларды зерттеуге және азаматтық қуыным бойынша шешім қабылдауға;

7) істің барлық материалдарын толық, жан-жақты және объективті түрде зерттеуді қамтамасыз ету және іс бойынша ақиқатты анықтау үшін қажетті басқа да іс-әрекеттерді орындауға құқылы.

2. Бірінші сатыдағы сот жауап алған, сот отырысының хаттамасында жазылған сотталған (ақталған) адамның, жәбірленушілердің, куәлардың, басқа да адамдардың айғақтарында әртүрлі түсінуге мүмкіндік беретін түсініксіз жайлар болған кезде сот өз бастамасы бойынша немесе тараптардың өтінішхаты бойынша осы мән-жайлар бойынша жауап алу арқылы олардың айғақтарын нақтылауға құқылы.

3. Іс жүргізетінлік келісімі немесе бірінші сатыдағы сотта медиациялық тәртіппен бітімгершілікке қол жеткізу туралы келісім жасалған кезде апелляциялық саты соты оларды жасаудың мән-жайларын тексереді.

431-бап. Апелляциялық саты қабылдайтын шешімдер

1. Сот істі апелляциялық тәртіппен қараудың нәтижесінде мынадай:

1) бірінші сатыдағы соттың үкімін (қаулысын) – өзгеріссіз, ал апелляциялық (жеке) шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру туралы;

2) үкімді өзгерту туралы;

3) үкімнің күшін жою және істі толық көлемінде немесе бөліктері бойынша қысқарту туралы;

4) айыптау үкімінің күшін жою туралы және жаңа айыптау немесе ақтау үкімін шығару туралы;

5) ақтау үкімінің күшін жою және жаңа ақтау немесе айыптау үкімін шығару туралы;

6) алқабилердің қатысуымен шығарылған үкімнің күшін жою және істі жаңадан сот қарауына жіберу туралы;

7) қаулыны өзгерту, жаңа қаулы қабылдау арқылы қаулының күшін жою туралы;

8) үкімнің күшін жою және істі осы Кодекстің 323-бабына сәйкес прокурорға жолдау туралы шешімдердің бірін қабылдайды.

2. Апелляциялық сатыдағы сот айыптау тарапының шағымдарында, наразылығында көрсетілген шектерде және негіздер бойынша ғана сотталған (ақталған) адамның жағдайын нашарлататын шешім қабылдауға құқылы.

3. Осы Кодекстің 405-бабында көрсетілген мән-жайлар анықталған кезде апелляциялық сатыдағы сот жеке қаулы шығарады.

432-бап. Апелляциялық сатының қылмыстық процесте азаматтық қ у ы н ы м д ы қ а р а у ы

1. Апелляциялық сатыдағы сот істі қараған кезде үкімнің азаматтық қуыным бөлігінде заңдылығын, негізділігін және әділдігін де тексереді, егер тараптардың шағымдарында, наразылығында осы туралы қамтылса, осы Кодекстің 170-бабының талаптарын сақтай отырып, шешім қабылдайды.

2. Апелляциялық сатыдағы сот үкімді азаматтық қуыным бөлігінде өзгертуге қ ұ қ ы л ы .

3. Азаматтық қуыным бойынша сотталған адамның жағдайын нашарлататын шешім қабылдауға айыптау тарапының шағымдарында немесе прокурордың наразылығында тиісті дәлелдер болған кезде ғана жол беріледі.

433-бап. Үкімнің күшін жоюға немесе оны өзгертуге негіздер М ы н а л а р :

- 1) сот тергеуінің біржақтылығы және толық еместігі;
- 2) соттың үкімде (қаулыда) айтылған тұжырымдарының істің нақты мән-жайына с ә й к е с к е л м е у і ;
- 3) қылмыстық іс жүргізу заңының айтарлықтай бұзылуы;
- 4) қылмыстық заңның дұрыс қолданылмауы;
- 5) жазаның қылмыстық құқық бұзушылықтың ауырлығына және сотталған адамның жеке басына сәйкес келмеуі бірінші сатыдағы сот үкімінің күшін жоюға не оны өзгертуге негіз болып табылады.

434-бап. Сот тергеуінің біржақтылығы немесе толық еместігі

1. Анықталған жағдайда істің дұрыс шешілуі үшін елеулі мәні болуы мүмкін мән-жайларды ашылмаған күйі қалдырған сот тергеуі біржақты жүргізілген немесе толықтай жүргізілмеген деп танылады.

2. Іс бойынша айғақтарының іс үшін елеулі мәні бар адамдардан жауап алынбаған немесе заң бойынша жүргізілуі міндетті болып табылатын сараптама жүргізілмеген, сол сияқты елеулі мәні бар құжаттар немесе заттай дәлелдемелер сұратып алынбаған барлық жағдайда да сот тергеуі толық емес деп танылады.

3. Сот тергеуі олқылықтарының орнын толтырғаннан кейін апелляциялық сатыдағы сот осы Кодекстің 431-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген шешімдердің бірін қ а б ы л д а й д ы .

4. Осы Кодекстің талаптары сақтала отырып, қысқартылған тәртіппен жүргізілген сот тергеуі толық емес немесе біржақты деп қарастырылмайды және ол осы негіздер бойынша сот үкімінің (қаулысының) күшін жоюға әкеп соқпайды.

435-бап. Соттың үкімде (қаулыда) айтылған тұжырымдарының істің нақты мән-жайына сәйкес келмеуі

1 . Е г е р :

1) сот тұжырымдары сот отырысында қаралған дәлелдемелермен расталмаса;
2) сот өз тұжырымдарына айтарлықтай әсерін тигізе алатын мән-жайларды е с к е р м е с е ;

3) сот тұжырымдары үшін елеулі мәні бар қарама-қайшы дәлелдемелер болған жағдайда, үкімде (қаулыда) соттың бұл дәлелдемелердің бірқатарын қабылдап, өзгелерін қабылдамай тастауына қандай негіздер болғаны көрсетілмесе;

4) соттың үкімде (қаулыда) айтылған тұжырымдарында айтарлықтай қайшылықтар болып, олар істің шешілуіне, оның ішінде сотталған адамның, ақталған адамның кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы мәселені соттың шешуіне, қылмыстық заңды қолданудың дұрыстығына немесе жазалау шараларын анықтауға ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін болса, үкім (қаулы) істің нақты мән-жайына сәйкес келмейді деп т а н ы л а д ы .

2. Іс материалдарын, тараптар табыс еткен және істі апелляциялық қарау барысында алынған дәлелдемелерді қарап шығып, сот оларды жаңадан бағалауға және осы Кодекстің 431-бабының бірінші бөлігінде көзделген жаңа шешімді қабылдауға құқылы.

436-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының елеулі түрде бұзылуы

1. Сотқа дейінгі тергеу барысында немесе істі сотта қарау кезінде жол берілген осы Кодекстің қағидаттары мен өзге де жалпы қағидаларын бұзушылықтар, сондай-ақ іске қатысушы адамдарды заңда кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе оларға қысым көрсету, сот ісін жүргізу рәсімін сақтамау жолымен немесе өзгедей жолмен істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге кедергі жасаған, сот төрелігінің үкімін немесе соттың өзге де шешімдерін шығаруға ықпал ететін немесе ықпал етуі мүмкін өзге де заңбұзушылықтар қылмыстық іс жүргізу заңын елеулі түрде б ұ з у ш ы л ы қ б о л ы п т а н ы л а д ы .

2. Бірінші сатыдағы сот міндетті түрде зерттелуге тиіс дәлелдемелердің зерттелмеуі салдарынан жол берген сот тергеуінің біржақтылығы немесе толық еместігі жол берілетін дәлелдемелерді талқылаудан қателесіп алып тастаудың немесе тарапқа іс үшін маңызы болуы мүмкін дәлелдемелерді зерттеуден негізсіз бас тартудың не жол берілмейтін дәлелдемелерді зерттеудің нәтижесі болып табылса, үкімнің күші жойылуға немесе ол өзгертілуге жатады.

3 . Е г е р :

1) сот осы Кодекстің 35-бабында көзделген негіздер болғанда қылмыстық іс қ ы с қ а р т ы л м а с а ;

Ауыр қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдану сотталушыға тағылған және бірінші сатыдағы сотта айыптау тарапынан қолдау тапқан айыптау шегінен шықпауға тиіс.

3. Бірінші сатыдағы сот қылмыстық құқық бұзушылықты мемлекеттік және жеке айыптаушылардың айыпты онша ауыр емес айыпқа өзгертуіне байланысты осы Кодекстің 337-бабы жетінші бөлігінің негізінде саралау туралы шешім қабылдаған жағдайларда, апелляциялық сатының аса ауыр қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануға құқығы жоқ, алайда, ол жазаның мерзімін немесе мөлшерін шағымдардағы, наразылықтағы дәлелдер шегінде ұлғайтуға не сотталған адамға үкімде көрсетілгеннен гөрі жазаның неғұрлым қатаң түрін тағайындауға құқылы.

439-бап. Істі қысқарта отырып айыптау үкімінің күшін жою

1. Апелляциялық шағымдарды, наразылықты қараған кезде апелляциялық сатыдағы сот осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 3) – 10) тармақтарында көзделген негіздер болған жағдайда үкімнің күшін жойып, істі қысқартады.

2. Іс осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 9) тармағында көзделген негіздер бойынша қысқартылған кезде апелляциялық сатыдағы сот осы Кодекстің 520-бабында көрсетілген мәселелерді шешеді және осы Кодекстің 521-бабына сәйкес қаулы шығарады.

3. Тараптар сотталушының жәбірленушімен бітімгершілікке келуіне байланысты істі қысқарту туралы өтініш жасауға құқылы. Мұндай жағдайларда апелляциялық саты соты өтінішхаттарда көрсетілген мән-жайлардың бар болуын және дәйектілігін тексереді. Істің қысқартылуға жататындығына сәйкес немесе тараптардың бітімгершілікке келуіне байланысты қысқартылуы мүмкін негіздерді анықтаған кезде сот аталған негіз бойынша үкімнің күшін жою немесе істі қысқарту туралы қаулы шығарады.

440-бап. Ақтау үкімінің күшін жою

1. Апелляциялық саты тек прокурордың наразылығы бойынша не жәбірленушінің немесе оның өкілінің, сондай-ақ сот арқылы ақталған, ақталу негіздерімен келіспеген адамның шағымы бойынша ғана ақтау үкімінің, істі қысқарту туралы қаулының немесе сотталушының пайдасына шығарылған өзге де шешімнің күшін жоя алады.

2. Егер ақталған адамның кінәсіздігіне немесе сотталушының пайдасына шығарылған өзге де шешімнің мәніне дау айтылмаса, осы Кодекстің 436-бабында көрсетілген қылмыстық іс жүргізу заңы елеулі бұзылды деген себеппен ақтау үкімінің, істі қысқарту туралы қаулының немесе сотталушының пайдасына шығарылған өзге де шешімнің күшін жоюға болмайды.

3. Істі апелляциялық тәртіппен қарау кезінде мемлекеттік айыптаушының және жәбірленушілердің айыптаудан бас тартуына байланысты істі қысқарту туралы сот қаулысының күші жойылмайды.

441-бап. Жаңа үкім шығара отырып, үкімнің күшін жою

1. Апелляциялық сатыдағы сот осы Кодекстің 46-тарауының талаптарын сақтай отырып :

- 1) осы Кодекстің 35-бабы бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақтарында көзделген негіздер болған кезде айыптау үкімінің күшін жоюға және ақтау үкімін шығаруға;
- 2) айыптау тарапының шағымы немесе наразылығы бойынша ақтау үкімінің күшін жоюға және айыптау үкімін шығаруға;
- 3) айыптау үкімінің күшін жойып, жаңа айыптау үкімін шығаруға;
- 4) ақтау үкімінің күшін жойып, жаңа ақтау үкімін шығаруға құқылы.

2. Жаңа айыптау үкімін шығарған кезде апелляциялық сатыдағы сот тағылған айыптың шегінен, сондай-ақ басты сот талқылауы кезінде мемлекеттік немесе жеке айыптаушы қолдаған айыптаудың және жаза мөлшерінің шегінен шығуға құқылы емес.

442 - б а п . Ү к і м д і ө з г е р т у

1. Апелляциялық сатыдағы сот үкімді мына тұрғыда өзгертуге құқылы:

- 1) сот тағайындаған жазаны немесе қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің түрін жеңілдетуге ;
- 2) онша ауыр емес қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануға және қылмыс дәрежесінің өзгеруіне сәйкес жаза белгілеуге;
- 3) егер жаза мөлшерін ұлғайту арифметикалық қателерді немесе алдын ала күзетте ұстауды есептеу кезіндегі қателерді жоюға байланысты болса, қылмыстар жиынтығы бойынша немесе үкімдер жиынтығы бойынша, сондай-ақ қылмыстардың қайталануы кезінде жаза белгілеуді реттейтін қылмыстық құқық бұзушылық заңының дұрыс қолданылмауын жоя отырып, жаза мөлшерін ұлғайтуға;
- 4) дұрыс анықталмаған жағдайлар, дәлелдемелерді толық зерттеген және талдаған, сотталған адамның іс-әрекетін дұрыс құқықтық саралаған және негізгі жаза дұрыс тағайындалған жағдайда қосымша жаза қолдануға;
- 5) сотталған адамға қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің заңда көзделгенінен неғұрлым жеңіл түрін тағайындаудың күшін жоюға және түзеу мекемесінің түрін Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес тағайындауға;
- 6) егер бірінші сатыдағы сот жасамаса немесе дұрыс жасамаса, тиісті қылмыстардың қайталануының орын алғандығын тануға және түзеу колониясы режимінің неғұрлым қатаң түрін тағайындауға;
- 7) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 65-бабының бесінші бөлігіне сәйкес бұрынғы үкім бойынша шартты соттаудың күшін жоюға және осыған байланысты, егер бірінші сатыдағы сот жасамаған болса, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 61-бабының ережелері бойынша жаза тағайындауға;
- 8) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 73-бабы жетінші бөлігінің 2) және 3) тармақтарында көзделген жағдайларда шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың күшін жоюға және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 61-

бабының қағидалары бойынша жаза тағайындауға;

9) үкімге азаматтық қуыным бөлігінде, сондай-ақ іс жүргізу шығындарын өндіріп алу мәселелері бойынша заттай дәлелдемелер туралы шешім бөлігінде өзгерістер енгізуге;

10) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 98-бабына сәйкес медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануға құқылы.

2. Апелляциялық сатыдағы сот сотталған адамның жағдайын нашарлататын шешімдерді осы негіздер бойынша прокурор наразылық білдірген немесе жеке айыптаушы, жәбірленуші, олардың өкілдері шағым жасаған жағдайда ғана қабылдауға құқылы.

443-бап. Апелляциялық үкімнің, қаулының мазмұны

1. Осы Кодекстің 431-бабы бірінші бөлігінің 1) – 3), 8) тармақтарында көзделген жағдайларда (бірінші сатыдағы соттың үкімін өзгеріссіз қалдыру туралы, үкімді өзгерту туралы, істі қысқарта отырып үкімнің күшін жою туралы, үкімнің күшін жою және істі осы Кодекстің 323-бабына сәйкес прокурорға жолдау туралы) апелляциялық қаулы шығарылады.

Апелляциялық қаулы кіріспе, сипаттамалы-дәлелді және қарар бөліктерінен тұрады.

2. Қаулының кіріспе бөлімінде:

- 1) қаулы шығарылған уақыт пен орын;
- 2) қаулыны шығарған соттың атауы және соттың құрамы;
- 3) апелляциялық наразылық немесе апелляциялық шағым жасаған адамдар;
- 4) істі апелляциялық сатыда қарауға қатысқан адамдар көрсетілуге тиіс.

3. Қаулының сипаттамалы-дәлелді бөлігінде сот актісінің мәнін, берілген шағымдардың, наразылықтың, оларға қарсылықтардың дәлелдерін, сондай-ақ іс жүргізуге шағым бермеген қатысушылардың шағымға қарсылықтарымен бірге сот актісімен келісуі немесе келіспеуі туралы дәлелдері, басқа процеске қатысушының қарсылығы, апелляциялық сатыдағы сотқа қатысқан адамдардың пікірлерін, сондай-ақ қабылданған шешімнің себептерін қысқаша жазу қамтылуға тиіс.

4. Жаңа дәлелдердің болмауына байланысты шағым, наразылық қанағаттандырусыз қалдырылған кезде апелляциялық қаулының сипаттамалы-дәлелді бөлігінде сот актісіне өзгерістер енгізу не оның күшін жою үшін осы Кодексте көзделген негіздердің жоқ екендігі ғана көрсетіледі.

Апелляциялық шағымда бірінші сатыдағы сотта қарау нысанасы болып табылмайтын жаңа дәлелдер келтірілген жағдайда, сипаттамалы-дәлелді бөлігінде жаңа дәлелдер негізді немесе негізсіз деп танылған негіздер көрсетілуге тиіс.

5. Үкімнің күші жойылған немесе ол өзгертілген жағдайда, қаулыда қылмыстық немесе қылмыстық іс жүргізу заңының қандай нормаларының талаптары бұзылғаны, бұл бұзушылықтардың неден тұратындығы, бірінші сатыдағы соттың үкіміне олар бойынша өзгерістер енгізілген негіздер көрсетілуге тиіс.

6. Апелляциялық қаулының қарар бөлігінде апелляциялық сатыдағы соттың шағым немесе наразылық бойынша шешімі, қаулының заңды күшіне ену уақыты, оған шағымданудың тәртібі мен мерзімі көрсетіледі.

7. Осы Кодекстің 431-бабы бірінші бөлігінің 4) және 6) тармақтарында көзделген жағдайларда (айыптау үкімінің күшін жою туралы және ақтау үкімін шығару туралы, ақтау үкімінің күшін жою туралы және айыптау үкімін шығару туралы), осы Кодекстің 45-тарауының қағидалары бойынша апелляциялық үкім шығарылады.

8. Апелляциялық үкімнің құрылымы мен мазмұны осы Кодекстің 395 – 402-баптарының талаптарына сай болуға тиісті.

9. Егер апелляциялық сатыдағы сот осы Кодекстің 442-бабының бірінші бөлігінде көзделген шешімдерді қабылдаса, қаулының сипаттамалы-дәлелді бөлігінде бірінші сатыдағы соттың шешімі олар бойынша дұрыс емес деп танылған себептер, сондай-ақ сотталған адам жағдайының нашарлауы негіздері көрсетілуге тиіс.

10. Апелляциялық сатыдағы сот апелляциялық үкімнің немесе қаулының мәнін өзгертпей, жіберілген айқын қате жазуларды түзету туралы және олардың түсініксіз тұстарына түсінік беру туралы қосымша қаулы шығаруға құқылы

444-бап. Апелляциялық үкім, қаулы шығару және олардың заңды күшіне енуі

1. Апелляциялық үкім, қаулы кеңесу бөлмесінде шығарылады, оларға судья (судьялар) қол қояды және олар судья (судьялар) кеңесу бөлмесінен қайта оралғаннан кейін отырыс залында оқылады.

2. Егер қаулы жасау айтарлықтай уақытты талап ететін болса, сот осы баптың бірінші бөлігінің талаптарын сақтай отырып, апелляциялық үкімнің, қаулының қарар бөлімін шығара алады. Бұл жағдайда апелляциялық үкімнің, қаулының толық мәтіні іс қаралған күннен бастап он тәулік ішінде жасалып, оларға судья (судьялар) қол қояды.

Қаулының қарар бөлігінде сот қаулыны жария ету уақытын толық көлемде көрсетеді. Мәтіні толық әзірленіп болған соң жарияланған уақытта қаулы процеске қатысушыларға жария етілуге тиіс.

3. Апелляциялық үкім, қаулы олар жария етілген кезден бастап заңды күшіне енеді.

4. Апелляциялық сатының қаулысы кассациялық тәртіппен қайта қаралуы мүмкін.

445-бап. Апелляциялық сатыдағы соттың үкімін, қаулысын орындауға кірісу

1. Апелляциялық сатының үкімі немесе қаулысы олар шығарылған күннен бастап үш тәуліктен кешіктірілмей, ал осы Кодекстің 444-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайда, оның толық мәтіні дайындалған күннен бастап іспен бірге бірінші сатыдағы сотқа жіберіледі.

2. Сотталған адамды күзетпен ұстаудан босатылуға жатқызылатын үкім, қаулы, егер сотталған адам кассациялық сатыдағы сот отырысына қатысып отырса, осы бөлігінде дереу орындалады. Өзге жағдайларда кассациялық қаулының көшірмесі немесе

кассациялық қаулының қарар бөлігінің үзінді көшірмесі сотталған адамды күзетпен ұстаудан босату туралы шешімді орындау үшін қамау орнының әкімшілігіне дереу жіберіледі.

446-бап. Істі апелляциялық сатыда қайта қарау
1 . Е г е р :

1) белгіленген мерзімде берілген, кейбір сотталған адамдарға қатысты апелляциялық шағымдар, наразылық, үкімге (қаулыға) апелляциялық шағымдану құқығы берілген процестің басқа қатысушыларының шағымдары апелляциялық сатыдағы сотқа істерді процестің басқа қатысушыларының шағымдары бойынша қарағаннан кейін келіп түссе;

2) шағымданудың, наразылық білдірудің өтіп кеткен мерзімін сот істі апелляциялық сатыда процестің басқа қатысушыларының шағымдары бойынша істі қарағаннан кейін осы Кодексте көзделген тәртіппен қалпына келтірсе, бірінші сатыдағы сот үкімінің заңдылығын тексеру кезінде шығарылған бірінші апелляциялық үкімнің, қаулының күші жойылмастан істі апелляциялық сатыда қайтадан қарауға жол беріледі.

2. Апелляциялық сатыдағы сот сотталған адамның, оның қорғаушысының немесе өкілінің шағымдарын осы адамға қатысты іс процеске қатысушы басқа да адамдардың апелляциялық шағымдары, наразылығы бойынша қаралған жағдайларда да қарауға м і н д е т т і .

3. Егер жаңадан шығарылған үкім, қаулы апелляциялық сатының бұрын шығарылған үкіміне, қаулысына қайшы келсе, алқа төрағасы облыстық және оған теңестірілген соттың кассациялық сатысына туындаған қайшылықтарды жою туралы ұсыным енгізеді.

447-бап. Алқабилердің қатысуымен шығарылған бастапқы үкімнің күші жойылғаннан кейін істі бірінші саты бойынша қарау

1. Бастапқы үкімнің күші жойылғаннан кейін іс осы Кодекстің 64-тарауында көзделген тәртіппен қаралуға жатады.

Егер алқабилердің қатысуымен қаралған іс бойынша шығарылған үкім басты сот талқылауын тағайындау сатысынан бастап жаңадан қарауға істі жолдай отырып күші жойылса, сот істі жаңадан қараған кезде істі алдын ала тыңдау жүргізеді және сотталған адамның ерік білдіруіне қарай істі алқабилердің қатысуымен не олардың қатысуынсыз жаңадан қарау туралы шешім қабылдайды. Егер бастапқы үкім басты сот талқылауы сатысынан бастап соттың жаңадан қарауына жолдай отырып күші жойылса, сот басты сот талқылауын тағайындайды, алқабилердің жаңа қатарын қалыптастыруды жүргізеді және осы Кодекстің 65-тарауының ережелеріне сәйкес істі қарайды.

Бұл ретте сот сотталған адамның жағдайын осы Кодекстің 48-тарауы мен 661-бабының талаптарын төрағалық етушінің бұзуына байланысты күші жойылған

алдыңғы үкіммен салыстырғанда нашарлатуға құқығы жоқ.

2. Істі жаңадан қараған кезде бірінші сатыдағы сот шығарған үкімге жалпы тәртіппен шағымдануға болады.

50-тарау. Кассациялық шағымдар, наразылықтар бойынша істерді қарау

448-бап. Соттың үкімдеріне, қаулыларына кассациялық тәртіппен шағымданудың, наразылық білдірудің жалпы шарттары

1. Осы тараудың қағидалары бойынша аудандық және оларға теңестірілген соттардың (солардың ішінде мамандандырылған, ауданаралық соттардың) үкімдері, қаулылары, тек қана олардың апелляциялық сатыда қаралғаннан кейін, сондай-ақ апелляциялық үкімдер және қаулылар қайта қаралуға жатады.

2. Соттардың мемлекеттік және жеке айыптаушының айыптаудан бас тартуына байланысты, сондай-ақ тергеу судьяларының құзыретіне жатқызылған мәселелер бойынша шығарылған үкімдері, қаулылары кассациялық тәртіппен қайта қаралуға ж а т п а й д ы .

3. Кассациялық шағымдар жасау құқығына ие адамдар тобы және шағым жасау тәртібі осы Кодекстің 414 және 417-баптарында көрсетілген қағидалар бойынша а й қ ы н д а л а д ы .

Осы істе тараптар болып табылмайтын адамдар да өздерінің құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты бөлікте үкімге, қаулыға кассациялық шағым беруге құқылы.

4. Сот актісін кассациялық тәртіппен қайта қарау туралы наразылықты облыс прокуроры және оған теңестірілген прокурор білдіруі мүмкін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры мен оның орынбасарлары да мұны осы Кодекстің 417-бабында көрсетілген қағидалар бойынша білдіре алады.

Қылмыстық істі кассациялық тәртіппен тексеру үшін тиісті соттан Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, оның орынбасарлары, облыстардың прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар осы Кодекстің 484-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген мерзімдерде талап етіп алуы мүмкін.

5. Сотталған адамның кінәсіздігі себептері бойынша, сондай-ақ жазаның қаталдығы үшін немесе сотталған адамның жағдайын жақсартуға әкеп соғатын өзге де негіздер бойынша неғұрлым ауыр емес қылмыстық құқық бұзушылық туралы заң қолдану қажеттігіне байланысты апелляциялық қаулыны қайта қарау туралы кассациялық шағым, наразылық беру мерзімдермен шектелмейді.

Сотталғанның (ақталғанның) жағдайын нашарлату себептері бойынша заңды күшіне енген апелляциялық қаулыны, үкімді қайта қарау туралы кассациялық шағым, наразылық беруге оны жариялаған күннен бастап алты ай ішінде жол беріледі.

Көрсетілген мерзім оны өткізіп алған жағдайда қалпына келтіруге жатпайды.

Кассациялық саты сотының алты ай мерзім ішінде кассациялық шағым, наразылық беруі және сотталған адамның жағдайын нашарлататын шешімнің өзін қабылдауы негізінде сот отырысында қарауға істі даярлау бойынша әрекеті алты айлық мерзімге кірмейді және олар ол аяқталғаннан кейін де, бірақ кассациялық сатыда істі қарау үшін белгіленген мерзімдерді сақтай отырып жүзеге асырылуы мүмкін.

6. Осы Кодекстің 446-бабының үшінші бөлігінде көзделген жағдайда енгізілген апелляциялық саты төрағасының ұсынымы істі кассациялық сатыда қарауға себеп болуы мүмкін.

449-бап. Кассациялық қараудың нысанасы

Кассациялық сатыдағы сот үкімді (қаулыны) шығарған соттың қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу заңдарының нормаларын сақтауын тексереді және соның негізінде үкімнің (қаулының) заңдылығын, негізділігін және әділдігін тексереді.

450-бап. Кассациялық шағым немесе наразылық

1. Кассациялық шағым немесе наразылық тікелей кассациялық сатыдағы сотқа беріледі және оларда:

- 1) шағым немесе наразылық жолданған соттың атауы;
- 2) шағым берген немесе наразылық білдірілген адам туралы, оның іс жүргізудегі жағдайы, тұрғылықты жері немесе тұрған жері, оның байланыс жасайтын құралдарының нөмірі көрсетілген деректер;
- 3) шағымдалып немесе наразылық беріліп отырған үкім немесе өзге де шешім және осы шешімді шығарған соттың атауы;
- 4) қылмыстық немесе қылмыстық іс жүргізу заңын дұрыс қолданбаудың неге байланысты екені және ол сот шешімінің мәніне қалай әсер еткені, өтініштің неден тұратыны көрсетілген шағым немесе наразылық берген адамның дәлелдері;
- 5) шағымға немесе наразылыққа қоса берілетін материалдардың тізбесі;
- 6) шағым немесе наразылық авторының қолы болуға тиіс.

Шағымда автор істі кассациялық сатыда өзінің қатысуымен немесе өзінің қатысуынсыз қаралғаны туралы көрсетеді.

2. Егер білдірілген шағым, наразылық осы баптың бірінші бөлігінде белгіленген талаптарға сәйкес келмесе, олар берілген деп есептеледі, бірақ толыққанды түрде ресімдеу үшін мерзімі көрсетіліп кері қайтарылады. Егер қайта жасалғаннан кейін кассациялық шағым, наразылық аталған мерзім ішінде сотқа табыс етілмесе, олар берілмеген болып есептеледі.

3. Соттың істі апелляциялық тәртіппен қараған кезде шығарған үкіміне, қаулысына шағым жасалған жағдайда, кассациялық шағымда, наразылықта апелляциялық сатының үкімімен, қаулысымен келісетіні немесе келіспейтіні туралы негіздер көрсетілуге тиіс.

4. Апелляциялық (жеке) шағым не наразылық берген адам сот отырысы басталғанға дейін өзінің шағымын, наразылығын өзгертуге не жаңа дәлелдермен толықтыруға құқылы. Бұл ретте прокурордың қосымша наразылығында немесе оның наразылықты

өзгерту туралы өтінішінде, сол сияқты жәбірленушінің, жеке айыптаушының немесе олардың өкілдерінің осы Кодекстің 448-бабының бесінші бөлігінде белгіленген мерзімнің аяқталуы бойынша берген қосымша шағымында сотталған адамның жағдайын пайдалану туралы мәселенің қойылуы мүмкін емес, егер бастапқы наразылықта немесе шағымда осындай талап болмаса не берілген шағымда, наразылықта көрсетілмеген басқа да негіздер бойынша сотталған адамның жағдайын нашарлату туралы мәселенің қойылуы мүмкін емес.

451-бап. Істі кассациялық сатыда қарау мерзімдері

Іс кассациялық сатыға келіп түскен күннен бастап бір айдан кешіктірілмей қаралуға тиіс. Бұл мерзім істің қиындығына немесе көлемінің үлкендігіне байланысты, сондай-ақ өзге де дәлелді себептер болған кезде істі қарайтын соттың қаулысымен, бірақ әр ретте бір айдан аспайтын мерзімге ұзартылуы мүмкін.

452-бап. Кассациялық сатыдағы сот отырысын тағайындау

1. Шағым, наразылық келіп түскен кезде кассациялық сатының судьясы істі талап етіп, ол келіп түскеннен кейін оны қарау күнін белгілейді.

2. Тараптарға істің кассациялық сатыда қаралатын уақыты мен орны туралы хабарланады. Күзетпен ұсталып отырған сотталған адамды шақырту туралы мәселені кассациялық сатыдағы сот шешеді. Күзетпен ұсталып отырған сотталған адамнан оның жағдайын нашарлатуға бағытталған шағымды немесе прокурордың наразылығын қарау кезінде кассациялық сатының сот отырысына қатысу туралы өтінішхат түскен кезде, кассациялық сатыдағы сот істі сотталған адамның тікелей қатысуымен не аталған адамның қашықтан қатысуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып қарау туралы қаулы шығарады, оны орындау үшін тиісті органдарға жібереді.

3. Кассациялық отырыстың орны мен уақыты туралы уақтылы хабардар етілген адамдардың келмеуі істі қарауға кедергі болмайды. Кассациялық сатыдағы соттың отырысына прокурордың қатысуы міндетті. Осы Кодекстің 448-бабының үшінші бөлігінде көзделген жағдайларда қорғаушының қатысуы міндетті.

4. Кассациялық шағымдар, наразылықтар білдіру құқығы бар адамдар, сондай-ақ үкім, қаулы шығарылғаннан кейін тапсырма алған сотталған (ақталған) адамның қорғаушысы немесе жәбірленушінің өкілі кассациялық сатыдағы соттың отырысына барлық жағдайда да жіберіледі. Оларға өздерінің өтініштері бойынша берілген шағымдарды немесе наразылықтарды не оларға қарсылықтарды негіздеп сөйлеу үшін сөз беріледі.

5. Егер барлық қатысушылар сот отырысы туралы хабарлама алуы бойынша шағым жолдаған кезде іс жүргізуді олар жоқ кезде жүзеге асырылғаны туралы мәлімдесе, сот істі тараптардың қатысуынсыз қарау туралы шешім қабылдауға құқылы. Егер сот олардың келуін міндетті деп таныса, істі қарау кейінге қалдырылады және тиісті адамдарды шақырта отырып, сот отырысының жаңа күні тағайындалады.

453-бап. Кассациялық сатыдағы соттың өкілеттігі

Судья істі тыңдауға дайындау кезінде немесе сот кассациялық шағыммен немесе наразылықпен бірге келіп түскен істі қарау кезінде өз бастамасы немесе тараптардың өтініш хаты бойынша :

- 1) сотталған адамның денсаулық жағдайына, отбасы жағдайына және бұрынғы сотталғандықтары туралы деректерге байланысты құжаттарды талап етіп алуға;
- 2) заңның уақыт, кеңістік тұрғысынан қолданысын айқындау үшін және бірінші және апелляциялық сатылардағы сот істі шешкен кезде қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу заңдарының нормаларын дұрыс қолданғанын айқындау үшін қажетті мәліметтерді талап етіп алуға құқылы.

454-бап. Кассациялық сатының істерді қарау тәртібі

1. Осы Кодекстің 29-бабында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, кассациялық саты істерді ашық сот отырысында қарайды.

2. Төрағалық етуші сот отырысын ашады, қандай істің және оның кімнің кассациялық шағымы немесе наразылығы бойынша қаралып жатқанын хабарлайды. Содан кейін төрағалық етуші сот құрамын, іс бойынша тараптар болып табылатын адамдардың және сот отырысына қатысып отырған адамдардың тегін, сондай-ақ аудармашылардың тегін хабарлайды және отырысқа қатысып отырған тұлғаларға істі кассациялық сатыда қарау кезіндегі құқықтарын түсіндіреді.

3. Төрағалық етуші іс бойынша процеске қатысушылардан бас тартуы мен жасайтын өтінішхаттарының бар-жоғы туралы сұрайды және сот оларды қарау нәтижелері бойынша осы Кодекстің 344-бабында көзделген тәртіппен қаулы шығарады.

4. Істі қарау кассациялық шағым немесе наразылық берген процеске қатысушының сөйлейтін сөзінен басталады. Егер мұндай қатысушылар бірнешеу болса, төрағалық етуші тараптардың пікірін ескере отырып, олардың сөз сөйлеу кезектілігін белгілейді. Процеске қатысушылар сөйлеген сөздерінде сотқа дейінгі іс жүргізу барысында не бірінші сатыдағы немесе апелляциялық сатыдағы соттың заңды қолданудағы бұзушылықтарға байланысты кассациялық қарау нысанасына жататын қандай мән-жайларға жол бергенін, оның неден көрінгенін және іс бойынша қабылданған шешімнің мәніне қалай әсер еткенін көрсетеді.

5. Кассациялық шағымда немесе наразылықта білдірілген дәлелдерді растау немесе теріске шығару үшін сөз сөйлеушілер кассациялық сатыға қосымша материалдар беруге, бұл ретте олардың қандай жолмен алынғанын және оларды табыс ету қажеттігі неге байланысты туындағанын хабарлауға құқылы. Қосымша материалдарды тергеу іс-әрекеттерін жүргізу жолымен алуға болмайды. Сот тараптардың пікірін тыңдап, қосымша материалдарды қабылдау немесе қабылдамау туралы қаулы шығарады. Істің шешілуі үшін маңызы бар болса, қосымша материалдар, егер мұндай материалдардағы деректер немесе мәліметтер қосымша тексеруді талап етпесе, үкімнің күшін жоюға

немесе оны өзгертуге негіз болуы мүмкін. Өзге жағдайларда қосымша материалдар сот үкімінің, қаулысының күшін жою және егер іс апелляциялық тәртіппен қаралмаған болса, істі апелляциялық сатыдағы сотқа немесе бірінші сатыдағы сотқа жаңадан қарауға жіберу үшін негіз болуы мүмкін.

6. Сот отырысының тәртіптемесі және оны бұзушыларға қатысты қабылданатын шаралар осы Кодекстің 345 және 346-баптарының қағидаларында айқындалады. Судьялардың кеңесу және шешімдер қабылдау тәртібі осы Кодекстің 389-бабының қағидаларында айқындалады. Қаулыны қабылдаудан бұрын судьялардың кеңесуі болады.

455-бап. Кассациялық саты қабылдайтын шешімдер

Істі кассациялық тәртіппен қараудың нәтижесінде сот өз қаулысымен мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) бірінші саты үкімін және апелляциялық саты қаулысын өзгеріссіз, ал шағымды немесе наразылықты қанағаттандырусыз қалдырады;

2) сот актілерінің күшін жояды және істі тоқтатады;

3) апелляциялық сатыдағы сот актілерінің күшін жояды және бірінші саты үкімін өзгеріссіз қалдырады;

4) апелляциялық сатыдағы сот актілерінің күшін жояды және істі апелляциялық сатыдағы сотқа жаңадан қарауға жібереді;

5) бірінші сатыдағы сот актілерінің күшін жояды және, егер іс бірінші сатыдағы сотта іс алқабилердің қатысуымен қаралған болса, істі бірінші сатыдағы сотқа жаңадан қарауға жібереді;

6) бірінші саты үкімін және апелляциялық саты қаулысын өзгертеді;

7) осы Кодекстің 405-бабында көрсетілген мән-жайлар анықталған кезде жеке қаулы шығарады.

8) осы Кодекстің 446-бабының үшінші бөлігінде көзделген жағдайда енгізілген апелляциялық алқа төрағасының ұсынымы бойынша басқа қаулыны қалдыра отырып, апелляциялық алқа қаулыларының бірінің күшін жояды не істі жаңадан апелляциялық қарауға жолдай отырып, екі қаулының да күшін жояды.

456-бап. Апелляциялық саты үкімінің, қаулысының күшін жоюдың немесе оларды өзгертудің негіздері

Апелляциялық саты үкімінің, қаулысының күшін жоюға немесе оларды өзгертуге:

1) қылмыстық заңның дұрыс қолданылмауы;

2) қылмыстық іс жүргізу заңының елеулі түрде бұзылуы;

3) үкімнің әділетсіздігі негіз болып табылады.

457-бап. Қылмыстық заңның дұрыс қолданылмауы

Мыналар:

1) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Жалпы бөлімі талаптарының бұзылуы;

2) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексі Ерекше бөлімінің қолданылуға тиістісінен өзге баптың немесе бап бөлігінің, бап бөлігі тармағының қолданылуы;

3) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексі осы бабының санкциясында көзделгендегіден неғұрлым қатаң жазаның белгіленуі қылмыстық заңды дұрыс қолданбау болып табылады.

458-бап. Қылмыстық іс жүргізу заңының елеулі түрде бұзылуы

1. Істі сотта қарау кезінде осы Кодекстің қағидаттары мен өзге де жалпы ережелерін іске қатысушы тұлғаларды заңда кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе оларға қысым жасау, сот ісін жүргізу рәсімдерін сақтамау немесе өзгедей жолмен істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге кедергі келтіретін, сот төрелігі үкімін шығаруға ықпал ететін немесе ықпал етуі мүмкін бұзушылықтар қылмыстық іс жүргізу заңын елеулі түрде бұзу деп танылады.

2. Егер сот іс бойынша осы Кодекстің 436-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген қылмыстық іс жүргізу заңын бұзуға жол берсе, онда үкімнің, апелляциялық қаулының күші жойылуға жатады.

459-бап. Үкімнің әділетсіздігі

1. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексі 53-бабының талаптарына сәйкес келмейтін және өзінің түрі мен мөлшері бойынша да қылмыстық құқық бұзушылықтың ауырлығына және шектен тыс қатал немесе шектен тыс жеңіл болуына байланысты және сотталған адамның жеке басына сәйкес келмейтін жаза тағайындалған үкім әділетсіз деп танылады.

2. Кассациялық сатыдағы сот осы Кодекстің 463-бабының қағидалары бойынша үкімнің әділетсіздігіне байланысты оны және осы бұзушылықты жоймаған апелляциялық сатының қаулысын өзгертуге құқылы.

3. Егер үкім негізсіз ақтау, онша ауыр емес қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы қылмыстық заңды қолдану салдарынан немесе жазаның шамадан тыс жеңілдігіне байланысты әділетсіз деп танылса, кассациялық сатыдағы сот осы негіздер бойынша білдірілген прокурордың наразылығы немесе жәбірленушінің, оның өкілінің шағымы болған кезде жазаны күшейтуге не неғұрлым ауыр құқық бұзушылық туралы заңды қолдануға құқылы.

Егер үкімнің әділетсіздігі апелляциялық сатыда жазаны тағайындау бөлігінде үкімді заңсыз немесе негізсіз өзгерту (күшін жою) салдарынан болса, кассациялық сатыдағы сот бірінші сатыдағы соттың үкімін өзгеріссіз қалдырып, апелляциялық саты қаулысының (үкімінің) күшін жоюға құқылы.

460-бап. Істі қысқарта отырып айыптау үкімінің күшін жою

Сот істі кассациялық тәртіппен қарай отырып, осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінде және 36-бабының бірінші бөлігінде көзделген негіздер болған кезде айыптау үкімінің күшін жояды және істі қысқартады.

461-бап. Ақтау үкімінің күшін жою

1. Кассациялық сатыда ақтау үкімінің күші тек прокурордың наразылығы бойынша не жәбірленушінің немесе оның өкілінің шағымы бойынша, сондай-ақ сот арқылы ақталған адамның ақталу негіздерімен келіспеген шағымы бойынша ғана жойылуы мүмкін.

2. Егер ақталған адамның кінәсіздігі немесе сотталушының пайдасына шығарылған өзге де шешімнің мәні күмән туғызбаса, ақтау үкімінің, істі қысқарту туралы қаулының немесе сотталушының пайдасына шығарылған өзге де шешімнің күшін қылмыстық іс жүргізу заңы елеулі бұзылды деген себеппен жоюға болмайды.

462-бап. Істі жаңадан апелляциялық қарауға жібере отырып, үкімнің, апелляциялық қаулының күшін жою

1. Кассациялық саты үкімнің заңдылығына ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін қылмыстық іс жүргізу заңының елеулі түрде бұзылғанын анықтаған жағдайда ғана іс жаңадан апелляциялық қарауға, жаңадан қарауға жіберіліп, үкімнің, апелляциялық қаулының күші жойылуға жатады.

2. Осы Кодекстің 455-бабының 5) тармағында көзделген негіздер бойынша да істі жаңадан сот қарауына жібере отырып, үкімнің, апелляциялық қаулының күші жойылуы мүмкін.

3. Бұл ретте кассациялық сатыдағы сот айыптаудың дәлелденгені немесе дәлелденбегені туралы, қандай да бір дәлелдемелердің дәйектілігі немесе дәйексіздігі туралы, бір дәлелдемелердің басқаларынан артықшылығы туралы, бірінші сатыдағы соттың қандай да бір қылмыстық заңды қолдануы және жазалау шарасы туралы мәселелерді алдын ала шешуге, сондай-ақ соттың жасауы мүмкін тұжырымдарын алдын ала шешуге құқылы емес.

Істі жаңадан апелляциялық қарауға жолдай отырып, кассациялық саты соты қаулыда іс бойынша іс жүргізген кезде қандай заңдарды бұзуға жол берілгенін, апелляциялық сатының бағаламағанын немесе осы сатының өзінің жол бергенін, олардың іс бойынша қабылданған сот актілерінің мәніне қалай әсер еткенін немесе қалай әсер етуі мүмкін екендігін көрсетеді.

463-бап. Үкімді өзгерту

1. Бірінші немесе апелляциялық сатыдағы сот қылмыстық заңды дұрыс қолданбаған жағдайда, кассациялық сатыдағы сот сотталған адамға онша ауыр емес қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануға және жасалған әрекеттің өзгертілген саралануына сәйкес жазаны төмендетуге құқылы, сондай-ақ ол неғұрлым ауыр қылмыс туралы заңды қолдануға және тағайындалған жазаны күшейтуге құқылы.

2. Кассациялық сатыдағы сот, егер шамадан тыс қатаңдығы салдарынан жаза әділетсіз деп танылса, сотталған адамға тағайындалған жазаны саралануын өзгертпестен төмендетуге құқылы.

3. Кассациялық сатыдағы сот, егер жаза мөлшерін ұлғайту арифметикалық

қателерді немесе алдын ала күзетпен ұстау мерзімін есептеу кезіндегі қателерді жоюға байланысты болса, үкімдер мен қылмыстардың жиынтығы бойынша жаза тағайындауды реттейтін қылмыстық заңның дұрыс қолданылмауын жоя отырып, сондай-ақ оның шектен тыс жеңілдігі салдарынан әділетсіз жазаға байланысты жаза мөлшерін ұлғайтуға құқылы.

Кассациялық саты соты, егер олар қылмыстық заң талаптарын сақтамастан айқындалса және бұл ретте сот актілерінде осы мәселе бойынша қабылдаған шешімнің тиісті дәлелдері келтірілмесе, қылмыстық-атқару жүйесінің режимі бөлігінде үкімді және апелляциялық қаулыны өзгертуге құқылы.

4. Кассациялық сатыдағы сот осы бапта көзделген сотталған адамның жағдайын нашарлататын өзгерістерді, егер осы негіздер бойынша прокурордың наразылығы енгізілсе немесе жәбірленушінің, жеке айыптаушының немесе олардың өкілдерінің шағымдары берілген жағдайда ғана енгізуге құқылы.

5. Сот үкімінің заңдылығын, негізділігін және әділдігін істі қарайтын сот толық көлемде тексереді. Сот актісіне кассациялық шағымда (наразылықта) көрсетілмеген негіздер бойынша, сондай-ақ кассациялық шағым (наразылық) берілмеген басқа сотталған адамдарға қатысты өзгерістер енгізуге өзіне қатысты кассациялық шағым берілген сотталған адаммен бірге қатысып жасалған қылмысты саралауды өзгерту кезінде ғана жол беріледі, бұл ретте олардың жағдайы нашарламайды. Сот прокурордың наразылығында немесе кассациялық шағымда көрсетілген сотталған адамдарға ғана қатысты жағдайларын нашарлату туралы шешім қабылдауға құқылы. Соттың сотталған адамның немесе оның қорғаушысының не өкілінің кассациялық шағымы бойынша оның жағдайын нашарлатуға құқығы жоқ.

464-бап. Кассациялық қаулының мазмұны

1. Кассациялық қаулы кіріспе, сипаттамалы-дәлелді және қарар бөліктерінен тұрады.

2. Қаулының кіріспе бөлігінде:

- 1) қаулы шығарылған уақыт пен орын;
- 2) қаулыны шығарған соттың атауы және кассациялық алқаның құрамы;
- 3) кассациялық шағым берген немесе кассациялық наразылық білдірген адамдар;
- 4) істі кассациялық сатыда қарауға қатысқан адамдар көрсетілуге тиіс.

3. Қаулының сипаттамалы-дәлелді бөлігінде шағым берген немесе наразылық білдірген адамдардың дәлелдері, кассациялық сатыдағы сотқа қатысқан басқа да адамдардың қарсылықтары, сондай-ақ қабылданған шешімнің себептері қысқаша баяндалуға тиіс. Егер шағым немесе наразылық қанағаттандырылмаса, шағымдардың немесе наразылықтың дәлелдерін негізсіз немесе елеулі емес деп танудың негіздері көрсетіледі.

Үкімнің күші жойылған немесе ол өзгертілген жағдайда, қылмыстық немесе қылмыстық іс жүргізу заңының қандай баптарының талаптары бұзылғаны және бұл

бұзушылықтардың неден тұратыны; бірінші немесе апелляциялық сатыдағы сот тағайындаған жазаны әділетсіз деп танудың негіздері көрсетіледі. Іс жаңадан сот талқылауына жіберілген жағдайда қандай заң бұзушылықтар жойылуға тиіс екені көрсетіледі. Бұл ретте кассациялық сатының қаулысында айыптаудың дәлелденгені немесе дәлелденбегені туралы, қандай да бір дәлелдемелердің дәйектілігі немесе дәйексіздігі туралы және бір дәлелдемелердің басқаларынан артықшылығы туралы, бірінші, апелляциялық сатыдағы соттың қандай да бір қылмыстық заңды қолдануы және жазалау шарасы туралы тұжырымдар енгізілмейді.

4. Жаңа дәлелдердің болмауына байланысты шағым, наразылық қанағаттандырусыз қалдырылған кезде кассациялық қаулының сипаттамалы-дәлелді бөлігінде сот актісіне өзгерістер енгізу не оның күшін жою үшін осы Кодексте көзделген негіздердің жоқ екендігі ғана көрсетіледі.

Кассациялық шағымда бірінші және апелляциялық сатылардағы соттарда қараудың нысанасы болып табылмайтын жаңа дәлелдер келтірілген жағдайда, сипаттамалы-дәлелді бөлігінде жаңа дәлелдер негізсіз деп танылатын негіздер көрсетілуге тиіс.

5. Қаулының қарар бөлігінде заңның күшіне енетін кезі, сондай-ақ оған шағым мен наразылық беру мерзімдері мен тәртібі көрсетіле отырып, қадағалау тәртібімен кассациялық сатыдағы соттың шағым немесе наразылық бойынша шешімі көрсетіледі.

465-бап. Кассациялық қаулы шығару

1. Кассациялық қаулы осы Кодекстің 444-бабында көзделген талаптар сақтала отырып, кеңесу бөлмесінде шығарылады.

2. Кассациялық қаулы жария етілген кезден бастап заңды күшіне енеді.

466-бап. Кассациялық сатыдағы соттың қаулысын орындауға кірісу

1. Кассациялық сатының қаулысы ол шығарылғаннан кейін үш тәуліктен кешіктірілмей, іспен бірге үкім шығарған бірінші сатыдағы сотқа орындау үшін жіберіледі.

2. Сотталған адам күзетпен ұстаудан босатылуға жататын қаулы, егер сотталған адам кассациялық сатыдағы сот отырысына қатысып отырса, осы бөлігінде дереу орындалады. Өзге жағдайларда кассациялық қаулының көшірмесі немесе кассациялық қаулының қарар бөлігінің үзінді-көшірмесі сотталған адамды күзетпен ұстаудан босату туралы шешімді орындау үшін қамау орнының әкімшілігіне дереу жіберіледі.

3. Бірінші немесе апелляциялық сатыда істі тиісінше соттың жаңадан қарауы тағайындалған кассациялық сатының қаулысы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзімде іспен бірге тиісті сот сатысына жіберіледі, ол туралы тараптарға хабарланады.

467-бап. Істі кассациялық сатыда қайтадан қарау

1. Егер қандай да бір себептер бойынша кейбір сотталған адамдарға қатысты белгіленген мерзімде берілген шағым немесе наразылық кассациялық сатыдағы сотқа

басқа сотталған адамдарға қатысты іс қаралғаннан кейін келіп түссе, сондай-ақ, егер сотталған адамның, оның қорғаушысының немесе заңды өкілінің кассациялық шағымы, осы сотталған адамға қатысты іс процеске басқа қатысушының кассациялық шағымы немесе прокурордың наразылығы бойынша қаралып кеткеннен кейін келіп түскен болса, кассациялық сатыдағы сот мұндай шағымды немесе наразылықты қарауға және ол бойынша қаулы шығаруға міндетті.

2. Егер қайта шығарылған қаулы бұрын шығарылған қаулыға қайшы келсе, кассациялық сатыдағы сот істі қадағалау тәртібімен тексеру үшін Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотына жібереді.

468-бап. Апелляциялық қаулының, үкімнің күші жойылғаннан кейін істі апелляциялық сатыда қарау

1. Істі апелляциялық сатыға жаңадан қарауға жолдай отырып, апелляциялық қаулының немесе үкімнің күшін жойғаннан кейін іс осы саты үшін осы Кодексте белгіленген жалпы қағидалар бойынша қаралады.

2. Егер айыптау тарапының кассациялық шағымында, наразылығында мұндай өтініш болса және оны үкімнің күшін жою негіздерінің бірі ретінде көрсетсе, апелляциялық сатыдағы сот істі жаңадан қараған кезінде жазаны күшейтуге немесе неғұрлым ауыр қылмыс туралы заңды қолдануға жол беріледі.

3. Істі жаңадан қараған кезде апелляциялық сатыдағы сот:

1) егер айыптау тарапының шағымы, наразылығы бойынша үкімнің осы бөлігінде күші жойылмаса, сотталған адамды айыптаудың бастапқы үкіммен алып тасталған бөлігінде кінәлі деп тануға;

2) егер бастапқы апелляциялық үкімнің күшін айыптау тарапының шағымы, наразылығы бойынша кассациялық саты жойғанымен, бірақ ол осы негіздерге байланысты болмаса, жазаны күшейтуге, бас бостандығынан айыру мерзімінің бір бөлігін түрмеде өтеуді немесе жазаны неғұрлым қатаң режимдегі колонияда өтеуді тағайындауға, қосымша жаза тағайындауға немесе неғұрлым ауыр қылмыс туралы заңды қолдануға құқылы емес.

469-бап. Істі жаңадан қарау кезіндегі жаза тағайындаудың ш е к т е р і

1. Егер бірінші апелляциялық үкімнің, қаулының күші сотталған адамды қорғаған шағым, наразылық бойынша жойылса, ал екінші үкімнің күші айыптау тарапының жазаның жеңілдігіне немесе неғұрлым ауыр қылмыс туралы заңды қолдану қажеттігіне байланысты берілген шағымы, наразылығы бойынша жойылса, істі үшінші рет қарап жатқан апелляциялық саты екінші үкімге қарағанда неғұрлым қатаң жаза тағайындауы немесе неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануы мүмкін, бірақ ол бірінші үкімге қарағанда жазаны күшейтуге немесе неғұрлым ауыр

қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануға құқылы емес.

2. Істі жаңадан қараған кезде апелляциялық саты соты шығарған үкімге жалпы тәртіппен шағым жасалуы мүмкін.

9-бөлім. Сот шешімдерін орындау 51-тарау. Сот үкімдері мен қаулыларын орындау

470-бап. Үкімнің заңды күшіне енуі және оны орындауға кірісу

1. Аудандық және оларға теңестірілген соттар, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери сот, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот, гарнизонның әскери соты шығарған бірінші сатыдағы сот үкімдері, егер оларға шағым жасалмаса немесе наразылық білдірілмесе, апелляциялық шағым жасау немесе наразылық білдіру мерзімі өткен соң заңды күшіне енеді және орындалуға жатады.

2. Іс апелляциялық сатыда қайта қаралған жағдайда, егер үкімнің күші жойылмаса, ол апелляциялық қаулы шығарылған күні күшіне енеді. Егер апелляциялық (жеке) шағымдар, наразылық апелляциялық сатыдағы сот отырысы басталғанға дейін кері қайтарып алынса, үкім апелляциялық сатының шағымның, наразылықтың кері қайтарып алынуына байланысты іс жүргізудің тоқтатылғаны туралы қаулысы шығарылған күні заңды күшіне енеді.

3. Бірінші сатыдағы сот үкім заңды күшіне енген немесе іс жоғары тұрған соттан қайтарылған күннен бастап үш тәуліктен кешіктірмей үкімді орындауға кіріседі.

4. Қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін сотталған адам, егер айыптау үкімі Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 78-бабында белгіленген мерзімде орындалмаса, жазаны өтеуден босатылады.

5. Соттың қаулысы сотталған адамды, ақталған адамды күзетпен ұстаудан босату бөлігінде дереу орындалуға жатады.

471-бап. Сот қаулысының заңды күшіне енуі және оны орындауға к і р і с у

1. Бірінші сатыдағы соттың қаулысы шағымдану немесе наразылық білдіру мерзімі өткен соң не жеке шағым жасалған немесе наразылық білдірілген жағдайда, істі жоғары тұрған сот қарағаннан кейін заңды күшіне енеді және орындалады.

2. Соттың шағымдануға немесе наразылық білдіруге жатпайтын қаулысы ол шыққаннан кейін дереу күшіне енеді және орындалады.

3. Алдын ала тыңдау барысында немесе соттың басты талқылауы кезінде шығарылған істі қысқарту туралы сот қаулысы оның айыпталушыны немесе сотталушыны күзетпен ұстаудан босатуға қатысты бөлігінде дереу орындалуға жатады.

4. Апелляциялық сатыдағы соттың қаулысы, үкімі жария етілген кезінен бастап

5. Апелляциялық және кассациялық сатыдағы соттардың үкімдері мен қаулылары осы Кодекстің 445-бабында көзделген тәртіппен орындалады.

6. Соттың жеке қаулысы заңды күшіне енген кезден бастап үш тәуліктен аспайтын мерзім өткен соң басқару функцияларын орындайтын тиісті лауазымды адамға жіберіледі. Жеке қаулы бойынша бір айлық мерзімнен кешіктірмей қажетті шаралар қолданылуға және нәтижелері туралы қаулы шығарған сотқа хабарлануға тиіс.

472-бап. Соттың үкімін, қаулысын орындауға кірісу тәртібі

1. Заңды күшіне енген соттың үкімі мен қаулысы мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, заңды тұлғалардың, лауазымды адамдардың, азаматтардың бәріне бірдей міндетті және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында сөзсіз орындалуға жатады. Соттың үкімін, қаулысын орындамау қылмыстық жауаптылыққа әкеледі.

2. Үкім мен қаулыны орындауға кірісу бірінші саты бойынша істі қараған сотқа жүктеледі. Үкімді орындау туралы өкімді судья үкімнің көшірмесімен бірге қылмыстық-атқару заңнамасына сәйкес үкімді орындау міндеті жүктелген органға жібереді. Апелляциялық сатыдағы сотқа күзетпен ұстауда отырған адамдарға қатысты істі апелляциялық тұрғыда қараудың нәтижелерін хабарлау міндеттері жүктеледі. Істі апелляциялық тәртіппен қарау кезінде үкім өзгерген жағдайда үкімнің көшірмесіне апелляциялық саты қаулысының көшірмесі қоса берілуге тиіс.

3. Егер үкімде сотталған адамды Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградасынан, Қазақстан Республикасының Президенті берген құрметті, әскери, арнаулы немесе өзге атағынан, сыныптық шенінен, дипломатиялық дәрежесінен немесе біліктілік сыныбынан айыру туралы мәселені қою қажеттігі көрсетілсе, үкімді шығарған сот Қазақстан Республикасының Президентіне сотталушыны мемлекеттік наградасынан, көрсетілген атағынан, сыныптық шенінен, дипломатиялық дәрежесінен немесе біліктілік сыныбынан айыру туралы ұсынымды, сондай-ақ үкімнің көшірмесі мен оның заңды күшіне енуі туралы анықтаманы жолдайды.

4. Үкімді орындаушы органдар оның орындалғаны туралы үкімді шығарған сотқа дереу хабарлайды. Қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің әкімшілігі, үкім шығарған сотқа сотталған адамның жазасын өтеу орны туралы хабарлауға тиіс. Апелляциялық сатының үкімін орындау туралы хабарлама бірінші сатыдағы тиісті сотқа жіберіледі.

473-бап. Үкімді орындауға кірісу туралы сотталған адамның туған-туысқандары мен азаматтық қуынушыға хабарлау

1. Күзетпен ұстауда отырған сотталған адамды абақтыда ұстауға немесе бас бостандығынан айыруға кесілген үкім заңды күшіне енгеннен кейін қамау орнының әкімшілігі сотталған адамның отбасын жазаны өтеу үшін оның қайда жіберілетіні

туралы хабардар етуге міндетті.

2. Азаматтық қуыным қанағаттандырылған жағдайда сот атқарушысы азаматтық қуынушыны үкімнің орындалғаны туралы хабардар етеді.

474-бап. Туыстарына сотталған адаммен жүздесуге рұқсат беру
Үкім орындалғанға дейін іс бойынша төрағалық етуші немесе сот төрағасы күзетпен ұсталып отырған сотталған адамның жұбайына (зайыбына), жақын туыстарына олардың өтініші бойынша сотталған адаммен жүздесу және телефон арқылы сөйлесу мүмкіндігін беруге міндетті.

475-бап. Үкімнің орындалуын кейінге қалдыру

1. Адамды қоғамдық жұмыстарға, түзеу жұмыстарына тартуға, бас бостандығын шектеуге немесе бас бостандығынан айыруға соттау туралы үкімді орындау мынадай негіздердің бірі болған кезде:

1) жазаны өтеуге кедергі келтіретін, сотталған адамның ауыр сырқаты болса – ол сауығып кеткенге дейін;

2) сотталған әйелдің жүкті болуы немесе сотталған әйелдің жас балалары болса және жас балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектерге қатысты – Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 75-бабында көзделген тәртіппен;

3) өрт немесе өзгедей дүлей апат, отбасының еңбекке жарамды жалғыз мүшесінің ауыр науқастануы немесе қайтыс болуы немесе басқа да төтенше жағдайлардың салдарынан, сотталған адам немесе оның отбасы үшін жазаны дереу өтеуі аса ауыр зардапқа әкеліп соқтыруы мүмкін болса, сот белгілеген, бірақ алты айдан аспайтын мерзімге, ал Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 77-бабының екінші бөлігінде көрсетілген адамдарға қатысты – үш айдан аспайтын мерзімге кейінге қалдырылуы мүмкін.

2. Сот үкімі бойынша сотталған адамнан өндіріліп алынуға тиіс айыппұлды, өзгедей төлеу, егер оны дереу төлеу сотталған адам үшін мүмкін болмаса, алты айға дейін мерзімге кейінге қалдырылуы немесе бөліп-бөліп төлеуге қалдырылады.

3. Үкімді орындауды кейінге қалдыру туралы мәселені, егер бұл сот үкім шығарған кезде шешілмеген болса, сотталған адамның, оның заңды өкілінің, жақын туыстарының, қорғаушысының өтініші бойынша не прокурордың немесе үкімді орындау жүктелген органның ұсынымы бойынша сот шешеді.

Қосымша жаза бөлігінде үкімді орындауды кейінге қалдыруға жол берілмейді.

476-бап. Үкімді орындау кезінде соттың қарауына жататын мәселелер

Соттың жүргізуіне үкімді орындауға байланысты мынадай:

1) қылмыстық теріс қылық жасағаны үшін, жазаны өтеуден қасақана жалтарған жағдайда, айыппұл төлеу түріндегі жазаны қоғамдық жұмысқа тартумен не күзетпен ұстаумен, қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айырумен (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 42-бабы), қоғамдық жұмыстарға тартуды,

күзетпен ұстаумен (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 44-бабы), бас бостандығын шектеуді бас бостандығынан айырумен (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 45-бабы) ауыстыру туралы;

2) қылмыстық теріс қылық жасағаны үшін тағайындалған түзеу жұмыстарын орындауға кедергі келтіретін мән-жайлар туындаған жағдайда, қоғамдық жұмыстарға тарту не күзетпен ұстаумен, қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айырумен (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 43-бабы) ауыстыру туралы;

3) қоғамнан оқшаулаумен байланысты емес жазаға сотталып, бақылаудан жасырынып жүрген және жазасын өтеуден жалтарған адамдарға қатысты іздестіру жариялау, оны тоқтату мен бұлтартпау шарасын таңдау туралы;

4) қылмыстық-атқару заңнамасына сәйкес бас бостандығынан айыруға сотталған адамның үкімі бойынша тағайындалған қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің түрін өзгерту туралы;

5) жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 73-бабы) туралы, жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жазамен ауыстыру туралы (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 74-бабы);

6) жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды жою (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 73-бабының алтыншы бөлігі) туралы;

7) ауыруына байланысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолданып немесе қолданбай жазадан босату туралы (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 76-бабы), сондай-ақ жазаны әрі қарай орындау үшін жазадан босату туралы қаулыларды жою, оның ішінде сауығып кетуіне байланысты;

8) шартты түрде соттауды жою немесе пробациялық бақылау мерзімін ұзарту (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 65-бабы) туралы;

9) бас бостандығын шектеуге сотталған адам үшін бұрын белгіленген міндеттердің толық немесе ішінара күшін жою туралы (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 45-бабы);

10) жазаны орындауды кейінге қалдырудың күшін жою туралы (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 75-бабы);

11) соттың айыптау үкімі мерзімінің өтуіне байланысты жазаны өтеуден босату (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 78-бабы) туралы;

12) басқа да орындалмаған үкімдер болған кезде, егер бұл уақыт бойынша соңғы үкімде шешілмесе, үкімді орындау (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 61-бабы) туралы;

13) күзетпен ұсталған мерзімін, сондай-ақ емдеу мекемесінде болған уақытын есепке алу (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 63, 97, 98-баптары) туралы ;

14) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды ұзарту, өзгерту немесе тоқтату (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 96, 98-баптары)

т у р а л ы ;

15) кері күші бар не жасалған әрекет үшін қылмыстық жауаптылықты жоятын қылмыстық заңның, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңестің заңды немесе нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп танудың, сондай-ақ рақымшылық жасау актісінің шығуы себепті жазадан босату немесе жазаны жеңілдету туралы, сотталған адам жасаған әрекеттің саралануын өзгерту, жазалау мерзімін, қылмыстың қайталануын қысқарту туралы (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 5 - б а б ы) ;

16) қылмыстық-атқару заңнамасына сәйкес түзеу жұмыстарына сотталған адамның жалақысынан ұсталатын соманың мөлшерін төмендету туралы, сондай-ақ сот үкімі бойынша сотталған адамнан өндірілетін айыппұлдарды өзгедей өтемдерді төлеу мерзімін ұзарту немесе кейінге қалдыру туралы;

17) үкімді орындау кезінде туындаған қандай да болсын күмәндар мен түсініксіздіктерді ұғындыру туралы;

18) сотталған адамның қайтыс болуына байланысты іс жүргізуді қысқарту туралы;

19) үкімді орындауға байланысты мәселелер бойынша қылмыстық-атқару жүйесі мекемелері адамдарының әрекеттеріне және шешімдеріне сотталған адамдардың шағымдарын прокурордың қарауы туралы;

20) сотталғандықты алып тастау туралы;

21) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі негізінде жазадан босату, жазасын жеңілдету немесе жаза мерзімін қысқарту туралы мәселелерді қарау жатады.

477-бап. Үкімді орындаумен байланысты мәселелерді шешетін
с о т т а р

1. Үкімді орындау туралы мәселені үкімді шығарған аудандық және оған теңестірілген сот, ал егер үкім үкімді шығарған соттың қызмет ету ауданынан тыс жерде орындалған болса, үкімді орындауға байланысты мәселелерді сол деңгейдегі сот, үкімнің орындалу ауданында сол деңгейдегі сот болмаған жағдайда жоғары тұрған сот ш е ш е д і .

Апелляциялық үкімнің орындалуына байланысты мәселелерді де осы соттар қ а р а й д ы .

Мамандандырылған ауданаралық соттар, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мәселелерді қоспағанда, аталған мәселелерді қарамайды.

2. Соттылықты алып тастау туралы мәселені сотталған адамның тұрғылықты жері бойынша жұмыс істейтін, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген сот қарайды.

3. Кез келген сипаттағы күмәнді және түсініксіздіктерді түсіндіру туралы мәселені сотталған адамның жазасын өтеу орны бойынша сот қарайды.

4. Үкімді орындауға байланысты мәселелер жөніндегі сот қаулысының көшірмесі

занды күшіне енгізілгеннен кейін қылмыстық іс материалдарына қоса тігіледі. Егер сот қаулысы жоғары тұрған сот сатысында қайта қаралса қылмыстық іс материалдарына, сондай-ақ осы сот сатыларының көшірмелері қоса тігіледі.

478-бап. Үкімді орындауға байланысты мәселелерді шешу тәртібі

1. Сот осы Кодекстің 476-бабының 16), 19), 20) тармақтарында көрсетілген мәселелерді сотталған адамның өтінішхаты бойынша қарайды.

2. Осы Кодекстің 476-бабының 1) – 3), 6), 8), 10), 12), 14), 18) тармақтарында көрсетілген мәселелер жазаның орындалуын жүзеге асыратын немесе кәмелетке толмағанды түзетуді қамтамасыз ететін органның өтінішхаты бойынша қаралады.

3. Осы Кодекстің 476-бабының 4), 5), 7), 9), 11), 13), 15), 17) тармақтарында көрсетілген мәселелерді сотталған адамның өтінішхаты бойынша да, жазаның орындалуын жүргізетін немесе кәмелетке толмағанды түзетуді қамтамасыз ететін органның өтінішхаты бойынша да сот қарайды.

4. Сот үкімді орындауға байланысты мәселені сотталған адамның қатысуымен өтінішхат келіп түскен күннен бастап бір ай мерзім ішінде ашық сот отырысында жеке-дара қарайды. Осы Кодекстің 476-бабының 1), 2), 3), 6), 7), 8), 10), 14), 17) тармақтарында көзделген мәселелерді қарау сотталған адамның қатысуынсыз жүзеге асырылуы мүмкін.

5. Осы Кодекстің 476-бабының 4), 5), 7), 9), 11), 16), 21) тармақтарында көрсетілген мәселелерді сот сотталған адаммен ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі шеңберінде прокурордың өтінішхаты бойынша қарауы мүмкін.

6. Сотталған адам өзінің құқықтарын қорғаушының көмегімен жүзеге асыра алады. Сот кәмелетке толмағандарға қатысты, сондай-ақ өздерінің құқығын қорғауды өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айыратын дене және психикалық кемістіктерден зардап шегушілерге, сол сияқты іс бойынша іс жүргізілетін тілді білмейтін адамдарға да үкімді орындауға байланысты мәселелерді сот қараған кезде қорғаушының қатысуы міндетті. Сотталған адамдарға адвокаттар заң көмегін соттың қаулысы негізінде көрсеткен жағдайларда, олардың еңбегіне ақы төлеу осы Кодекстің 68-бабына сәйкес жүргізіледі.

7. Ауруына байланысты сотталушыны босату туралы не оны емдеу мекемесіне орналастыру туралы мәселені қараған кезде қорытынды берген дәрігерлік комиссиясы өкілінің қатысуы міндетті.

8. Шартты түрде сотталған адамға іздеу жариялаған кезде пробациялық бақылау мерзімінің өтуі тоқтатыла тұрады және іздестіру тоқтатылған соң сот қаулысымен қалпына келтіріледі.

Бұл ретте сот пробация қызметінің ұсынымы бойынша бастапқы іздестіру іс-шараларын жүргізу басталған сәттен бастап пробациялық бақылау мерзімінің өтуін тоқтата тұрады.

Жазасын өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы мәселені қараған

кезде сот отырысына жәбірленуші қатысуға құқылы не ол өз өкілін ұсына алады.

9. Егер мәселе үкімді орындаудың азаматтық қуыным бөлігіне қатысты болса, сот отырысына азаматтық қуынушы немесе оның өкілі де шақырылады. Аталған адамдардың келмеуі істі қарауға кедергі келтірмейді.

10. Сот мәжілісіне прокурор қатысып отырады.

11. Үкімді орындаумен байланысты мәселелерді қарау сотталған адамның, прокурордың немесе үкімді орындаушы орган өкілінің тиісті өтінішхатты баяндауымен басталады. Бұдан соң ұсынылған материалдар зерттеледі, сот отырысына келген адамдардың түсініктері, прокурордың пікірі тыңдалады, бұдан соң судья қаулы шығарады.

12. Сот отырысы барысында хаттама жүргізіледі.

479-бап. Сотталғандықты алып тастау туралы өтінішхаттарды қарау

1. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 80-бабына сәйкес сотталғандықты алып тастау туралы мәселені жазасын өтеген адамның өтінішхаты бойынша тұрғылықты жеріндегі сот шешеді.

2. Сот отырысына өзіне қатысты сотталғандықты алып тастау туралы өтінішхаты қаралатын адамның қатысуы міндетті.

3. Қарау өтінішхатпен жүгінген адамның түсінігін тыңдаумен басталады, бұдан соң ұсынылған материалдар зерттеледі және шақырылған адамдардың сөздері тыңдалады.

4. Сотталғандықты алып тастаудан бас тартылған жағдайда, бұл туралы сот алдында қайталап өтінішхат беру бас тарту туралы қаулы шығарылған күннен бастап бір жылдан ерте қозғалмауы мүмкін.

480-бап. Жазадан шартты түрде мерзімінен бұрын босату немесе жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы мәселелерді қарау

1. Жазадан шартты түрде мерзімінен бұрын босату немесе жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы мәселе сотталған адамның өтінішхаты бойынша қаралады. Сот ұсынысты сотталған адамның келісімімен жазаны орындауды жүзеге асыратын органға жіберуі мүмкін.

2. Үкімді орындайтын орган заңды шешім қабылдау үшін маңызы бар, оның ішінде сот үкімі бойынша тағайындалған жазаны сотталған адамның өткерген мерзімін растайтын материалдарды, жасаған қылмысымен келтірген залалдың орнын толтырғандығы туралы, олардың маскүнемдік пен нашақорлықтан емделгені және оның нәтижелері, міндетті түрде емдеуді қажет ететін өзге де ауруларының бар-жоғы, отбасы мүшелерімен қарым-қатынасы және басқалары туралы мәліметтерді қоса алғанда, сотталған адамның жазаны өтеу уақытындағы мінез-құлқын сипаттайтын егжей-тегжейлі деректерді сотқа ұсынуға міндетті. Сондай-ақ жазаны орындауды жүзеге асыратын орган және сотталған адамның өзі де сотталған адамның босап шыққаннан кейінгі болжамды тұратын орны мен оны болашақта жұмысқа орналастыру

мүмкіндігі туралы деректерді сотқа ұсынуы мүмкін.

3. Сотталған адам сотқа ұсынылған материалдармен сот отырысы басталғанға дейін танысуға, өзінің түсініктемелерін, дәлелдемелерін ұсынуға, өтінішхаттарды беруге қ ұ қ ы л ы .

4. Жазадан шартты түрде мерзімінен бұрын босату немесе жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы мәселені қарау кезінде сотталған адамның, қорғаушының (осы Кодекстің 476-бабының бірінші бөлігінің 5) тармағында көзделген жағдайларда) жазаны орындауды жүзеге асыратын орган өкілінің, прокурордың қатысуы міндетті. Жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және оның өкілдерінің келмей қалуы өтінішхатты қарауға кедергі бола алмайды.

5. Сот отырысының дайындау бөлігі жүргізілгеннен кейін тиісінше сотталған адам не жазаны орындайтын орган өтінішхатты баяндайды. Содан кейін сот келіп түскен барлық материалдарды зерттейді және сот отырысына келген адамдардың түсініктемелерін тыңдайды. Сотталған адам сот отырысында барлық материалдарды зерттеуге қатысуға, сотта сөз сөйлеуге және қаралып отырған мәселе бойынша өз пікірін білдіруге қ ұ қ ы л ы .

Прокурор өтінішхатты қанағаттандыру немесе оны қанағаттандырмай қалдыру туралы дәлелді пікірін сотқа баяндайды.

6. Қарау нәтижелері бойынша сот:

1) өтінішхатты қанағаттандыру және сотталған адамды жазаны одан әрі өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату немесе жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы өтінішхатты қанағаттандыру туралы;

2) жазаны шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтінішхатты қанағаттандырудан немесе жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы;

3) жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы шешім қабылдай отырып, жазаны шартты түрде мерзімінен бұрын өтеуден босату туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

Сот жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру туралы шешімді бұл туралы келіп түскен өтінішхатты қанағаттандырған жағдайда да, сол сияқты жазаны шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тартқан жағдайда да қабылдауға құқылы.

481-бап. Ауруы бойынша жазадан босату туралы өтінішхаттарды қ а р а у

1. Ауруы бойынша жазаны өтеуден босату туралы мәселе сотталған адамның (оның заңды өкілінің немесе өкілінің) немесе жазаны орындауды жүзеге асыратын органның өтінішхаты бойынша қаралады.

2. Үкімді орындайтын орган заңды шешім қабылдау үшін маңызы бар, оның ішінде сот үкімі бойынша тағайындалған жазаны сотталған адамның өткерген мерзімін

растайтын материалдарды, олардың маскүнемдік пен нашақорлықтан емделгені және оның нәтижелері туралы мәліметтерді қоса алғанда, сотталған адамның жазаны өтеу уақытындағы мінез-құлқын сипаттайтын егжей-тегжейлі деректерді, сотталған адамның жазаны өтеуге кедергі келтіретін психикалық ауытқуларының немесе өзге де ауыр науқастарының бар-жоғы, тиісті ем жасаудың қажеттілігі және оны емдеу-түзеу жүйесінің мекемелерінде жүзеге асырудың мүмкін еместігі туралы медициналық комиссияның қорытындысын сотқа ұсынуға міндетті.

3. Үкімді орындайтын орган сотталған адамның ауруы бойынша босатылғаннан кейін болжамды түрде тұратын орны туралы деректерді, ал егер аурудың сипаты оған заңда міндетті емдеуді қолдану көзделген жағдайларда – сотталған адам жіберілетін немесе орналастырылатын мекеменің атауын сотқа ұсынады.

4. Ауруы бойынша жазаны өтеуден босату туралы мәселені қарау кезінде қорғаушының, заңды өкілдің, прокурордың, жазаны орындауды жүзеге асыратын орган өкілінің, қорытынды берген дәрігерлік комиссия өкілінің сот отырысына қатысуы міндетті. Қажетті жағдайларда сот отырысына сот қаулысы бойынша сараптама жүргізген және қорытынды берген сарапшы қатысады.

Сот медициналық қорытындысының жазаны өтеуден босатуға негіз болып табылатын аурулар тізбесіне сәйкестігін зерттейді.

Сотталған адам, егер оның ауруының сипаты бұған кедергі келтірмесе, сот отырысына қатысады.

5. Сот отырысының дайындау бөлігі жүргізілгеннен кейін тиісінше сотталған адам (егер ол қатысып отырса) не жазаны орындайтын орган өтінішхатты баяндайды. Содан кейін сот келіп түскен материалдарды зерттейді және сот отырысына келген адамдардың түсініктемелерін тыңдайды. Қажет болған жағдайда диагнозды және науқастың ауырлығын нақтылау, сондай-ақ арнайы білімді қажет ететін өзге де мәселелерді шешу кезінде сот сот-медициналық немесе сот-психиатриялық сараптаманы, оның ішінде қайта сараптаманы тағайындауға құқылы.

6. Өтінішті қарау нәтижелері бойынша сот:

1) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдана отырып немесе қолданбастан өтінішхатты қанағаттандыру және сотталған адамды медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдана немесе қолданбай ауруы бойынша жазаны одан әрі өтеуден босату туралы;

2) егер психикалық ауытқушылықтары немесе өзге де ауыр науқастары жазаны өтеуге кедергі келтірмесе, өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шығарады;

7. Сотталған адамның өз бойында психикалық ауытқушылықтарының болуына байланысты жазаны өтеуден босатылғаннан кейін медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы мәселені шешу кезінде сот мынадай:

1) сотталған адамның психикалық ауытқушылықтары оның өзі үшін немесе басқа

адамдар үшін қауіп төндіру не өзгедей зиян келтіру мүмкіндігін тудыра ма;

2) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары және оның нақты қайсысы қолдануға жатады деген мәселелерді шешеді.

Сотталған адамның психикалық ауытқушылықтары оның өзі үшін немесе басқа адамдар үшін қауіп төндірмейтінін не өзгедей зиян келтірмейтінін тани отырып, сот медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды тағайындамайды.

Егер айыптау үкімінің мерзімі өтпесе, сот қаулысында сотталған адам сауыққаннан кейін оның жазасының қалпына келтірілетіні көрсетілуге тиіс. Сотталған адамның мәжбүрлі емдеуде болған уақыты жазаның өтелген мерзіміне есептеледі.

482-бап. Сотталған адамдардың шағымдарын қарау

1. Сотталған адамдар өз құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын үкімді орындаушы органдардың әрекеттерін (әрекетсіздіктерін), сондай-ақ прокурордың үкімді орындауға байланысты шешімдеріне прокурордың осыған ұқсас шағымдарын қанағаттандырудан прокурордың бас тартуы бойынша сотқа шағымдануға құқылы. Сотталған адамдардың шағымдарын қарауды сотталған адамның жазасын өтеу орны бойынша аудандық сот жүзеге асырылады.

2. Сотталған адамның және әрекеті шағымдалған адамның сот отырысына қатысуы м і н д е т т і .

3. Сотталған адамдардың шағымдарын қарау осы Кодекстің 106-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

4. Қарау нәтижелері бойынша судья кеңесу бөлмесінде:

1) шағымды қанағаттандыру, шағым жасалған әрекеттерді (әрекетсіздікті) және шешімдерді заңсыз деп тану және олардың күшін жою туралы;

2) шағымды қанағаттандырусыз қалдыру туралы;

3) азаптаулар, өзге де заңсыз әрекеттер қолдану, қатыгездік жасағаны туралы арыз бойынша тергеуді жүзеге асыру үшін тиісті прокурорға шағым жолдау туралы қаулы шығарады.

483-бап. Судьяның қаулысына шағымдану және наразылық білдіру

Үкімді орындауға байланысты мәселелерді шешу кезінде шығарылған сот қаулыларына осы Кодекстің 48, 49, 50 және 52-тарауларында белгіленген қағидалар бойынша апелляциялық және кассациялық тәртіппен шағым жасалуы және наразылық білдірілуі мүмкін.

10-бөлім. Соттың заңды күшіне енген шешімдерін қайта қарау

жөнінде іс жүргізу 52-тарау. Сот актілерін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау

484-бап. Заңды күшіне енгеннен кейін сот қадағалауы тәртібімен қайта қаралуы мүмкін сот актілері

1. Заңды күшіне енгеннен кейін:

1) бірінші және апелляциялық сатыдағы соттардың үкімдері, қаулылары олар кассациялық сатыда қаралғаннан кейін ғана;

2) кассациялық сатыдағы соттың қаулылары Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының қылмыстық істер жөніндегі қадағалаушы сот алқасында қайта қаралуы мүмкін.

2. Мемлекеттік айыптаушының және жеке айыптаушының айыптаудан бас тартуына байланысты, заңды күшіне енген сот қаулылары тергеуші судьяның құзыретіне жатқызылған мәселелер бойынша қадағалау тәртібімен қайта қаралуға жатпайды.

3. Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты алқасының қаулылары түпкілікті болып табылады. Олар қабылданған қаулының адамдардың өмірі, денсаулығы не Қазақстан Республикасының экономикасы мен қауіпсіздігі үшін орны толмас ауыр салдарға әкеп соқтыруы мүмкін екені туралы деректердің анықталуына байланысты айрықша жағдайларда қайта қаралуы мүмкін.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген айрықша жағдайларда, Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры бірінші сатыдағы соттың апелляциялық және кассациялық тәртіппен қайта қаралмаған үкімдері мен қаулыларына, сондай-ақ апелляциялық сатыдағы соттың кассациялық тәртіппен қайта қаралмаған үкімдері мен қаулыларына наразылық білдіруі мүмкін.

485-бап. Заңды күшіне енген сот үкімдері мен қаулыларын сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау негіздері

1. Істі тергеу немесе сотта қарау кезінде азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын бұзуға жол берілуі не қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу заңдарының :

1) кінәсізді соттауға ;

2) ақтау үкімін негізсіз шығаруға немесе істі негізсіз тоқтатуға;

3) жәбірленушіні сот арқылы қорғалу құқығынан айыруға;

4) жазаның дұрыс тағайындалмауына не сот тағайындаған жазаның қылмыстық құқық бұзушылықтың ауырлығы мен сотталған адамның жеке басына сәйкес келмеуіне ;

5) үкімді орындау тәртібімен заңсыз немесе негізсіз қаулы шығаруға;

6) қылмыстың қайталану түрін және қылмыстық-атқару жүйесінің мекемесі режимінің түрін дұрыс айқындамауға ;

7) азаматтық қуынымды қараусыз қалдыру жағдайларынан басқа, азаматтық қуынымды дұрыс шешпеуге ;

8) жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану кезінде қаулыны заңсыз немесе негізсіз түрде шығаруға әкеп соққан дұрыс қолданылмауы заңды күшіне енген үкімдер мен қаулыларды сот

қадағалауы тәртібімен қайта қарауға негіз болып табылады.

2. Заңды күшіне енген сот актілері де, егер:

1) сот актісі мемлекеттік немесе қоғамдық мүдделерді, мемлекет қауіпсіздігін қозғаса не адамдардың өмірі, денсаулығы үшін орны толмас ауыр зардаптарға әкеп соқтыруы мүмкін болса;

2) үкіммен адам өлім жазасына немесе өмір бойына бас бостандығынан айыруға сотталса;

3) осы Кодекстің 467-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайда туындаған қайшылықтарды жою туралы ұсыным бар болса, сот қадағалауы тәртібімен қайта қаралады.

3. Өлім жазасы туралы заңды күшіне енген үкімдер де өлім жазасын орындауға мораторийдің күші жойылғаннан кейін сот қадағалауы тәртібімен қайта қаралуы мүмкін.

486-бап. Соттардың заңды күшіне енген үкімдері мен қаулыларын сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау туралы өтініш жасауға, соттардың заңды күшіне енген үкімдері мен қаулыларына наразылық білдіруге құқығы бар адамдар

1. Заңды күшіне енген үкімдер мен қаулыларды сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау туралы жүгінулер өтінішхаттар деп аталады және оларды апелляциялық және кассациялық шағым беруге құқығы бар процеске қатысушылар бере алады.

2. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры өз бастамасы бойынша немесе осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдардың өтініштері бойынша заңды күшіне енген үкімдер мен қаулыларды сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау туралы наразылық білдіруге құқылы.

Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры не оның тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының орынбасарлары, облыстардың прокурорлары мен оларға теңестірілген прокурорлар қадағалау тәртібімен тексеру үшін қылмыстық істі тиісті соттан талап етіп алғызуы мүмкін.

3. Прокурордың істі талап ету туралы сауалын сот ол сотқа келіп түскен күнінен бастап күнтізбелік жеті күннен кешіктірмей орындайды. Сауалдар байланыс арналары пайдаланыла отырып жіберілуі мүмкін.

487-бап. Заңды күшіне енген сот шешімдеріне сот қадағалауы тәртібімен шағымдану мерзімдері

1. Заңды күшіне енген айыптау үкімін сотталған адамның кінәсіздігі себептері бойынша, сондай-ақ жазаның қатандығына қарай онша ауыр емес қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы заңды қолдану қажеттілігіне байланысты немесе сотталған адамның жағдайын жақсартуға әкеп соғатын өзге де негіздер бойынша сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау туралы өтінішхат беру, наразылық білдіру мерзімімен шектелмеген.

2. Заңды күшіне енген ақтау үкімін, айыптау үкімін жазаның жеңілдігіне қарай неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы заңды қолдану қажеттілігіне байланысты немесе сотталған адамның жағдайын нашарлатуға әкеп соғатын өзге де негіздер бойынша не соттың істі тоқтату туралы қаулысын сот қадағалауы тәртібімен қайта қарау туралы өтінішхат беруге, наразылық білдіруге олар заңды күшіне енгеннен кейін бір жыл ішінде жол беріледі.

Егер көрсетілген мерзім өтіп кеткен болса, оны қалпына келтіруге жол берілмейді. Өтінішхат алдын-ала қарау және уақытында келіп түскен қадағалау өтінішхат, наразылық бойынша сотталған адамның, ақталған адамның жағдайын нашарлататын шешім қабылдай отырып, қадағалау сатысында өтінішхатты қарауды дау туғызып отырған сот актісі заңды күшіне енген кезден бастап жыл аяқталған соң да сот жүзеге асыра алады.

488-бап. Заңды күшіне енген соттың үкімін, қаулысын қайта қарау туралы өтінішхат беру, наразылық білдіру тәртібі

1. Заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхат, наразылық жазбаша түрде Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотқа беріледі. Өтінішхатта, наразылықта осы Кодекстің 423-бабында тізбеленген мән-жайлардан басқа, іс бойынша іс жүргізу кезінде заңды қандай бұзушылықтарға жол берілгені және ол бұзушылықтардың шығарылған сот шешімдерінде қалай көрініс тапқаны және шағым жасалып отырған сот актісін қайта қарау үшін осы Кодекстің 485-бабында тізбеленген қандай негіздердің бар екені көрсетілуге тиіс. Өтінішхатта оның оларды берген адамдардың қатысуымен немесе қатысуынсыз қаралатыны туралы көрсетілуге тиіс.

2. Өтінішхатқа, наразылыққа шағым жасалып отырған сот шешімдерінің көшірмелері және өтінішхат, наразылық дәйектерінің негізділігін растайтын өзге де материалдар қоса тіркелуге тиіс.

3. Соттардың заңды күшіне енген үкімдеріне, қаулыларына берілген, өзге де мемлекеттік органдарға немесе қоғамдық ұйымдарға жолданған өтінішхаттар Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының іс жүргізуіне қабылданбайды.

4. Осы Кодекстің 493-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхаттың, наразылықтың берілуі олардың орындалуын тоқтата тұрмайды.

5. Өтінішхат не наразылық берген тұлға сот отырысы басталғанға дейін өз өтінішхатын, наразылығын өзгертуге не жаңа дәлелдермен толықтыруға құқылы. Бұл ретте, прокурордың қосымша наразылығында немесе наразылықты өзгерту туралы оның шағымында, сол сияқты жәбірленушінің, жеке айыптаушының немесе өкілдерінің үкімге шағым берудің осы Кодекстің 487-бабының екінші бөлігінде белгіленген мерзімдердің аяқталуы бойынша берген қосымша өтінішхаттарында, егер осындай талап бастапқы наразылықта, өтінішхатта жазылмаған болса сотталушы адамның жағдайын нашарлату туралы мәселе қойылмайды.

6. Өтінішхатты, наразылықты берген адам істі қадағалау сатысында қарағанға дейін оларды қайтарып алуы мүмкін. Сотталған адам өзінің мүддесіне оның қорғаушысы немесе заңды өкілі берген өтінішхатты қайтарып алуға құқылы.

489-бап. Өтінішхаттарды, наразылықты қарамай қайтару

1. Заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхат, наразылық
мынадай негіздер бойынша:

1) өтінішхат, наразылық осы Кодекстің 488-бабының талаптарына сай келмесе;

2) заңды күшіне енген осы сот актісіне өтінішхатты, наразылықты осы Кодекстің 486-бабына сәйкес шағым жасауға құқығы жоқ адамдар берсе;

3) өтінішхат, наразылық осы Кодекстің 487-бабының екінші бөлігінде көрсетілген мерзім өткеннен кейін берілсе;

4) өтінішхат, наразылық оларды мәні бойынша қарағанға дейін кері қайтарып алынса;

5) өтінішхат, наразылық осы Кодекстің 484-бабының екінші бөлігіне сәйкес сот қадағалауы тәртібімен қайта қарауға жатпайтын сот актілеріне берілсе, олар берген адамдарға қайтаруға тиіс.

2. Өтінішхатты, наразылықты қайтару үшін негіз болған осы баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақтарында көрсетілген кемшіліктер жойылған кезде, олар жалпы негіздерде жаңадан берілуі мүмкін.

490-бап. Заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхатты алдын
ала қарау

1. Заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхатты Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты Төрағасының немесе алқа төрағасының тапсырмасы бойынша құрамы үш судьядан тұратын сот алдын ала зерделеп, қарайды. Баяндама жасаушы судья өтінішхат, наразылық келіп түскен кезден бастап үш тәуліктен аспайтын мерзімде қылмыстық істі талап етіп алғызады.

2. Өтінішхатты алдын ала қарау қылмыстық іс келіп түскен күнінен бастап бір айға дейінгі мерзімде жүзеге асырылады.

3. Алдын ала қарау қағидасы прокурордың қадағалау наразылықтарына қолданылмайды және оларды тікелей қадағалау сот алқасы қарайды, ол алдымен осы Кодекстің 485-бабында көзделген сот актісін қадағалау тәртібімен қайта қарауға негіздеменің бар екендігі туралы мәселені қарайды, содан кейін прокурордың наразылығын мәні бойынша қарайды. Алқа аталған негіздемелерді анықтамастан сот актісін қайта қараудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

4. Өтінішхаттың алдын ала қаралатын күні туралы прокурорға, сондай-ақ өтінішхатты берген адамға хабарланады, алайда олардың келмеуі іс бойынша сот қадағалауы тәртібімен іс жүргізуді қозғаудың негізі бар немесе жоқ екендігі туралы мәселені шешуге кедергі болмайды.

5. Қадағалау іс жүргізуін қозғау үшін негіздеменің болуы туралы мәселе бойынша

өтінішхатты алдын-ала қарау ашық сот отырысында жүзеге асырылады. Келген адамдарға олардың іс жүргізетінлік құқықтары мен міндеттемелерін түсіндірген, оларда қарсылықтарының, өтінішхаттарының бар екендігі және олардың шешілгені туралы мәселені анықтаған соң сот келген адамдардың түсініктерін, прокурордың пікірін тыңдайды. Алдымен қадағалау тәртібімен сот актісін қайта қарау туралы өтінішхат берген адам сөз сөйлейді.

Осы Кодекстің 486-бабында көрсетілген бірнеше адамның дәл сол бір іс бойынша берген өтінішхаттары бір сот отырысында аталған тәртіппен біріктірілуі және қаралуы мүмкін.

491-бап. Өтінішхатты алдын ала қараудың нәтижелері бойынша қабылданатын қаулылар

1. Сот өтінішхатты алдын ала қарау нәтижелері бойынша:

1) шағым берілген сот актісін қайта қарау бойынша қадағалау іс жүргізуін қозғау және өтінішхатты қылмыстық істі сұрата отырып қадағалау сатысында қарау туралы;

2) шағым берілген сот актісін қайта қарау бойынша қадағалау іс жүргізуін қозғаудан бас тарту туралы;

3) осы Кодекстің 489-бабында көзделген негіздер бойынша өтінішхатты қарамай қайтару туралы қаулы шығарады.

2. Соттың өтінішхатты алдын ала қарау нәтижелері бойынша шығарған қаулысында :

1) қаулының шығарылған күні мен орны;

2) Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сот қадағалау сот алқасының өтінішхатты қараған судьяларының және өтінішхатты алдын ала қарауға қатысқан өзге де адамдардың тегі мен аты-жөні;

3) дау туғызған сот актісі көрсетіле отырып қаулы шығарылған іс;

4) өтінішхатты берген адам;

5) өтінішхатта келтірілген дәлелдер;

6) өтінішхатты алдын ала қарауға қатысушы басқа адамдардың пікірлері;

7) қадағалау іс жүргізуін қозғау үшін не өтінішхатты қараусыз қайтару үшін негіздеменің бар немесе жоқ екендігі туралы нұсқау көрсетілуге тиіс.

3. Қаулының қарар бөлігінде судьялар қабылдаған, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген шешімдердің бірі жазылады. Егер қадағалау іс жүргізуін қозғау туралы шешім қабылданған болса, қаулының қарар бөлігінде өтінішхаттың мәні бойынша қарау бойынша сот отырысын өткізудің қадағалау сот алқасының төрағасымен келісілген күні, уақыты, орны көрсетіледі.

4. Өтінішхатты алдын ала қарау нәтижелері жөнінде оны берген адамға хабарланады.

5. Өтінішхатты алдын ала қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулыға шағым жасалмайды, алайда ол дәл сол адамның бірақ басқа негіздемелер бойынша қайта

өтінішхат беруі үшін, сондай-ақ осы Кодекстің 486-бабында көрсетілген басқа адамдардың сол сот актісін қадағалау тәртібінде қайта қарау туралы өтінішхат беруі үшін кедергі болмайды.

492-бап. Қадағалау сатысының сот отырысын тағайындау

1. Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сот алқасының судьясы шағым берілген сот актісін қайта қарау бойынша қадағалау іс жүргізуін қозғау туралы соттың қаулысын алған соң үш тәуліктің ішінде тараптарға заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхаттың көшірмесін, сот отырысын өткізудің күнін, уақытын, орнын көрсете отырып, істің қадағалау сатысында қаралуы туралы хабарлама жібереді. Іс тиісінше хабардар етілген тараптар келмеген не олардан тиісті арыз келіп түспеген жағдайда олардың қатысуынсыз қаралуы мүмкін. Осы Кодекстің 495-бабында көзделген жағдайларда қорғаушының қатысуы міндетті.

2. Қадағалау сатысындағы іс қадағалау іс жүргізуін қозғау туралы қаулымен бірге Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соттың қадағалау сот алқасына берілген не прокурор наразылығы келіп түскен күннен бастап бір айдың ішінде қаралуға тиіс. Бұл мерзім істің қиындығына немесе көлемінің үлкендігіне байланысты, сондай-ақ өзге де дәлелді себептер болған кезде қадағалау сатысы сотының қаулысымен, бірақ әрбір ретте бір айдан аспайтын мерзімге ұзартылуы мүмкін.

493-бап. Сот үкімінің, қаулысының орындалуын тоқтата тұру

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы, Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры істі сұратып алумен бір мезгілде сот үкімінің, қаулысының орындалуын қадағалау тәртібімен тексеру үшін үш айдан аспайтын мерзімге тоқтата тұруға құқылы.

494-бап. Істі қадағалау сатысында қараудың тәртібі, қадағалау с а т ы с ы с о т ы н ы ң ш е ш і м д е р і

1. Қадағалау сатысының сот отырысы төрағалық етушінің қандай сот шешімі және кімнің өтінішхаты (наразылығы) бойынша қайта қаралатынын, сот құрамына кімдердің енетінін және сот отырысы залында процеске қатысушылардың қайсысы келіп отырғанын хабарлауымен ашылады. Істі қараудың уақыты мен орны туралы тиісінше хабардар етілген өтінішхат (наразылық) берген адамның болмауы сот отырысын жалғастыру мүмкіндігін жоққа шығармайды. Прокурордың қадағалау сатысының сот о т ы р ы с ы н а қ а т ы с у ы м і н д е т т і.

2. Мәлімделген бас тартулар мен өтінішхаттар шешілгеннен кейін сот тыңдауды жалғастыру туралы не оны кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды. Сот істі тыңдауды жалғастыру туралы шешім қабылдаған ретте төрағалық етуші өтініш (наразылық) берген процеске қатысушыға сөз береді. Егер мұндай қатысушылар бірнешеу болса, онда олар өздері ұсынған сөз сөйлеу кезектілігін соттың назарына жеткізеді. Егер олар өзара келісімге келе алмаса, онда сөз сөйлеу кезегін сот белгілейді.

3. Өтінішхатты (наразылықты) берген адам, өз пікірі бойынша, шағым жасалып отырған шешімнің неге байланысты заңсыз, негізсіз, әділетсіз болып табылатыны

туралы дәлелдері мен дәйектерін айтып береді. Содан соң төрағалық етуші процестің басқа қатысушыларына сөз береді.

4. Егер өтінішхатты қорғау тарабы берген болса, онда алғашқы сөзді оның өкілдері болып табылатын процеске қатысушылар алады. Олардың сөз сөйлеу тәртібі өздері қол жеткізген уағдаластыққа сәйкес не ондай уағдаластық болмаған жағдайда, соттың шешімімен белгіленеді.

5. Егер өтінішхатты (наразылықты) айыптау тарабы берген болса, онда оның өкілдері бірінші болып сөз алады, содан кейін төрағалық етуші процестің басқа қатысушыларына сөз береді.

6. Істі қадағалау тәртібімен қараудың нәтижесінде сот осы Кодекстің 389-бабының талаптарын сақтай отырып, кеңесу бөлмесінде мынадай шешімдердің бірін қабылдайды :

1) соттың үкімін, қаулысын – өзгеріссіз, ал оларды қайта қарау туралы өтінішхатты, наразылықты қанағаттандырусыз қалдырады;

2) бірінші, апелляциялық сатылардағы соттың үкімін, бірінші, апелляциялық және кассациялық сатылардың қаулысын өзгертеді;

3) үкімнің және одан кейінгі барлық қаулылардың күшін жояды және істі қысқартды ;

4) үкімнің және кейінгі барлық қаулылардың күшін жояды және егер іс бірінші сатыда алқабилердің қатысуымен қаралса, істі апелляциялық сатыдағы сотқа немесе бірінші сатыдағы сотқа жаңадан сот қарауына жібереді;

5) соттың үкімін өзгертіп немесе оны өзгеріссіз қалдыра отырып, апелляциялық және кассациялық тәртіппен шығарылған қаулылардың күшін жояды.

Егер тиісті соттың іс жүргізуіне қабылдаған іс бойынша сот талқылауы басталып кеткен болса, соттың істі жаңадан сот қарауына жіберу туралы қаулының күші жойыла алмайды .

7. Осы Кодекстің 433-бабында көрсетілген мән-жайлар үкімнің күшін жоюға немесе оны өзгертуге негіз болып табылады.

8. Бірінші, апелляциялық және кассациялық сатылардағы соттардың қаулысы, егер осы қаулы арқылы бірінші сатыдағы сот заңсыз және негізсіз шешім қабылдаған не жоғары тұрған сот іс бойынша осының алдындағы қаулылардың немесе үкімнің күшін заңсыз және негізсіз жойған немесе оларды өзгерткен деп танылған болса, не егер істі жоғары тұрған сотта қарау кезінде қабылданатын шешімнің дұрыстығына ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін заңды елеулі түрде бұзуға жол берілсе, оның күші жойылуға немесе өзгертілуге жатады .

9. Егер істі заңсыз тоқтатуға немесе сотталған адамның жазасын жеңілдетуге істі кассациялық тәртіппен қарау кезінде жол берілген болса, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты кассациялық қаулының күшін жоюға және бірінші және апелляциялық сатылардағы соттың үкімін, апелляциялық қаулыны өзгертіп немесе өзгертпей, күшінде

10. Сот сотталған адамға тағайындалған жазаны жеңілдетуі немесе неғұрлым жеңіл қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануы мүмкін.

Қылмыстық іс қысқартылған не бас бостандығынан айыруға байланысты емес жаза тағайындалған кезде күзетпен ұстауда отырған сотталған адам күзетпен ұстаудан дереу босатылуға жатады. Сот үкімді орындаушы органға сотталған адамның назарына жеткізу және оны орындау үшін сот қаулысының көшірмесін және шешім қабылдау туралы телеграф хабарламасын дереу жібереді.

11. Іс жаңадан қарауға жіберілген жағдайларда сот: істі жаңадан қараған кезде сот жасауы мүмкін мәселелер мен тұжырымдарды алдын ала шешуге, айыптаудың дәлелденгені немесе дәлелденбегені туралы, нақ сол немесе өзге дәлелдеменің дәйектілігі немесе дәйексіздігі туралы және бір дәлелдемелердің басқаларынан артықшылығы туралы, бірінші сатыдағы соттың қандай да бір қылмыстық заңды қолдануы туралы және жазалау шарасы туралы мәселелерді алдын ала шешуге, сондай-ақ сот жасауы мүмкін тұжырымдарды алдын ала шешуге құқылы емес.

12. Істі қарайтын сот сот үкімінің заңдылығын, негізділігін және әділдігін толық көлемінде тексереді. Сот актісіне өтінішхатта (наразылықта) көрсетілмеген негіздер бойынша, сондай-ақ өздері жөнінде өтінішхат (наразылық) берілмеген басқа сотталған адамдарға қатысты өзгерістер енгізуге, егер бұл ретте сотталған адамдардың жағдайы нашарламайтын болса, өзі жөнінде өтінішхат берілген сотталған адаммен бірлесіп жасалған қылмыстың саралануын өзгерткен кезде ғана жол беріледі. Сот жағдайды нашарлататын шешімді тек прокурордың наразылығында немесе өтінішхатта көрсетілген сотталған адамдарға қатысты ғана қабылдауға құқылы. Сот сотталған адамның жағдайын оның өтініші немесе оның қорғаушысының немесе өкілінің өтініші бойынша нашарлатуға құқылы емес.

Сот сот талқылауының нысанасы бола алмайтын фактілерді белгілеуге немесе дәлелді деп есептеуге құқылы емес.

495-бап. Адвокаттың қадағалау сатысындағы сотқа міндетті түрде қ а т ы с у ы н ы ң н е г і з д е р і

Егер сотталушы адамның жағдайын нашарлату туралы мәселе қойылатын жәбірленушінің (азаматтық қуынымның) өтінішхаты, прокурордың наразылығы бойынша іс қаралып жатқан не іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу және істі бірінші сатыда қарау айыпталушының қатысуынсыз жүзеге асырылған жағдайларда, адвокаттың қадағалау сатысындағы сот отырысына қатысуы міндетті. Мұндай жағдайларда қорғаушыны шақыруға, тағайындауға, ауыстыруға, оның еңбегіне ақы төлеуге байланысты мәселелер осы Кодекстің 68-бабында белгіленген тәртіппен шешіледі.

496-бап. Қадағалау сатысындағы сот қаулысының мазмұны
Қадағалау сатысындағы соттың қаулысы осы Кодексте апелляциялық қаулы үшін

белгіленген талаптарға сәйкес келуге тиіс. Қадағалау сатысындағы соттың қаулысына іс бойынша шешім қабылдаған барлық судьялар қол қояды.

497-бап. Істі соттың үкімі мен қаулысының күші жойылғаннан кейін қарау

1. Заңды күшіне енген сот үкімінің немесе қаулысының күші жойылғаннан кейін іс жалпы тәртіппен қаралуға жатады. Төмен тұрған сатыдағы сот істі қайтадан қараған кезде қадағалау сатысындағы соттың нұсқаулары міндетті.

2. Істі бірінші, апелляциялық сатылардағы сот қараған кезде жазаны күшейтуге немесе неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдануға, егер бастапқы үкімнің немесе қаулының қадағалау тәртібімен жазаның жеңілдігіне қарай немесе неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылық туралы заңды қолдану қажеттігіне байланысты күші жойылған жағдайда ғана жол беріледі. Апелляциялық сатыдағы сот шығарған үкімге істі жаңадан талқылау кезінде жалпы тәртіппен шағым жасалуы және наразылық білдірілуі мүмкін.

498-бап. Соттың істі жаңадан қараған кезде шығарған үкімін және қаулысын қайта қарау туралы өтінішхат (наразылық) білдіру

Бұрынғы үкімнің немесе қаулының күшінің жойылуына байланысты шығарылған жаңа үкімді немесе қаулыны қайта қарау туралы өтінішхат (наразылық) соттың бірінші үкімінің немесе қаулысының күшін жою себептеріне қарамастан жалпы негіздерде берілуі мүмкін.

499-бап. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысын тағайындау

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының ұсынуы немесе Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының наразылығы келіп түскеннен кейін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы жалпы отырысты шақырады. Жалпы отырыстың хатшысы жалпы отырыстың мүшелеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына жалпы отырыстың өткізілетін күні, уақыты мен орны туралы хабарлайды.

500-бап. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты жалпы отырысының ұсынымды немесе наразылықты қарау тәртібі

1. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы ұсынуды немесе наразылықты Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты судьяларының жалпы санының кемінде үштен екісі болған кезде қарайды.

2. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы немесе Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры ұсынуды не наразылықты енгізудің осы Кодекстің 484-бабының үшінші бөлігінде көзделген негіздері туралы баяндайды.

3. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы көрсетілген негіздер болмаған кезде істі қайта қараудан бас тарту туралы қаулы шығарады, ал негіздер

болған кезде істі мәні бойынша қарау үшін сот отырысын тағайындайды.

4. Істі мәні бойынша қарау судьяның ұсынудың мән-жайлары және негіздері туралы баяндамасымен не прокурордың наразылықтың мән-жайлары мен негіздері туралы баяндамасымен басталады. Істі одан әрі қарау осы Кодекстің 494-бабында көзделген қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

5. Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты Төрағасының ұсынысы немесе Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының наразылығы бойынша жалпы отырыс қылмыстық істегі және тараптар қосымша ұсынған материалдар бойынша нақты мән-жайларды анықтаудың және қылмыстық заңды қолданудың дұрыстығын, іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асырған кезде қылмыстық іс жүргізу заңы нормаларының сақталуын, бірінші, апелляциялық, кассациялық соттың үкімінің немесе қаулысының заңдылығы мен негізділігін толық көлемде тексереді.

6. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы қарау қорытындысы бойынша осы Кодекстің 494-бабының алтыншы бөлігінде көзделген шешімдердің бірін қаулы нысанында қабылдайды. Қаулы осы Кодекстің 496-бабында көзделген талаптарға сәйкес келуге тиіс, Төрағалық етуші және жалпы отырыс хатшысы қол қояды. Істі жаңадан қараған кезде үкімнің, сот қаулысының күшін жойған және шығарылған сот актілеріне шағым жасалған, наразылық білдірілгеннен кейін істі қарау осы Кодекстің 497 – 498-баптарына сәйкес жүзеге асырылады.

53-тарау. Жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғау

501-бап. Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғаудың негіздері

1. Соттың заңды күшіне енген үкімінің, қаулысының күші жойылуы және жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты қылмыстық іс бойынша іс жүргізу қайта қозғалуы мүмкін.

2. Жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғаудың негіздері мыналар болып табылады:

1) жәбірленушінің немесе куәнің соттың заңды күшіне енген үкімінде анықталған айғақтарының, сарапшы қорытындысының көрінеу жалғандығы, сол сияқты заңсыз немесе негізсіз үкім не қаулы шығаруға әкеп соққан заттай дәлделдемелерінің, тергеу және сот іс-әрекеттері хаттамаларының және өзге де құжаттардың жалғандығы немесе аударманың көрінеу бұрыс жасалуы;

2) анықтаушының, тергеушінің немесе прокурордың соттың заңды күшіне енген үкімінде анықталған, заңсыз және негізсіз үкім, қаулы шығаруға әкеп соққан қылмыстық іс-әрекеттері;

3) соттың заңды күшіне енген үкімінде анықталған судьялардың осы істі қарау

кезінде жасаған қылмыстық іс-әрекеттері;

4) осы Кодекстің 504-бабында көзделген тәртіппен тексеру немесе тергеу арқылы анықталған және прокурордың қорытындысында баяндалған, үкім шығару кезінде сотқа беймәлім болған өзге де мән-жайлар сотталушы адамның айыпсыздығы туралы немесе оның ауырлық дәрежесі жөнінен өзі сотталғаннан гөрі өзге қылмыс жасағаны туралы не ақталған адамның немесе өзіне қатысты іс қысқартылған адамның айыптылығын өз алдына немесе бұрын анықталған мән-жайлармен бірге айғақтайтын ұйғарымдар;

5) сот актісін шығару кезінде сот қолданған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің конституциялық емес деп тануы.

3. Осы баптың екінші бөлігінің 1) – 3) тармақтарында аталған мән-жайлар үкіммен қатар соттың, прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының мерзімнің ескіруіне орай, рақымшылық немесе кешірім жасау актісінің нәтижесінде айыпталушының қайтыс болуына немесе қылмыстық жауапқа тарту жасына жетпегендігіне байланысты қылмыстық істі қысқарту туралы қаулысы арқылы анықталуы мүмкін

502-бап. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауға

жататын қылмыстық істер бойынша сот шешімдері

Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша:

1) айыптау үкімі;

2) ақтау үкімі;

3) істі тоқтату туралы қаулы қайта қаралуы мүмкін

503-бап. Іс жүргізуді қайта қозғаудың мерзімдері

1. Айыптау үкімін жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты сотталған адамның пайдасына қайта қарау ешқандай мерзіммен шектелмейді.

2. Сотталған адамның қайтыс болуы жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты ақтау мақсатында іс жүргізуді қайта бастауға кедергі болып табылмайды.

3. Ақтау үкімін, істі тоқтату туралы қаулыны қайта қарауға, сондай-ақ сотталған адамның жағдайын нашарлататын негіздер бойынша айыптау үкімін қайта қарауға қылмыстық жауапқа тарту мерзімінің ескіруі ішінде ғана және жаңа мән-жайлар ашылған күннен бастап бір жылдан кешіктірілмей жол беріледі.

4. Жаңа мән-жайлардың ашылған күні болып:

1) осы Кодекстің 501-бабының екінші бөлігінің 1) – 3) тармақтарында көзделген жағдайларда – жалған айғақтар беруге, жалған дәлелдер ұсынуға, теріс аударма жасауға немесе істі тексеру немесе қарау барысында жасаған қылмыстық істері үшін кінәлі адамдарға қатысты үкімнің (қаулының) заңды күшіне енген күні;

2) осы Кодекстің 501-бабы екінші бөлігінің 6) тармағында көзделген жағдайларда – Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі заңды конституциялық емес деп тану туралы қорытынды шешім қабылдаған күн;

3) осы Кодекстің 501-бабы екінші бөлігінің 4) тармағына сәйкес прокурор тексеру немесе тергеу жүргізудің нәтижелері бойынша қорытынды жасаған күн есептеледі.

504-бап. Жаңадан ашылған мән-жайларға орай іс жүргізуді қозғау
т ә р т і б і

1. Жаңадан ашылған мән-жайларға орай іс жүргізуді қозғау құқығы сотталғанға, ақталғанға, жәбірленушіге немесе олардың заңды өкілдеріне, қорғаушыларына, сондай-ақ прокурорға тиесілі. Өтінішхат үкім, қаулы шығарған сотқа беріледі.

2. Азаматтардың, оның ішінде осы іс бойынша процеске қатысушылардың өтініштері, ұйымдардың лауазымды адамдарының хабарламалары, сондай-ақ басқа қылмыстық істерді тергеу және қарау барысында алынған деректер жаңадан ашылған мән-жайларға орай іс жүргізуді қозғауға себеп болады.

3. Егер келіп түскен өтінішхатта немесе хабарламада осы Кодекстің 501-бабының екінші бөлігінің 1) – 3) тармақтарында көрсетілген мән-жайларға байланысты шығарылған сот үкімінің бар екендігіне сілтеме болса, сот өзінің қаулысымен жаңадан ашылған мән-жайларға орай іс жүргізуді қозғайды, қылмыстық қудалау органдарынан және соттан тиісті іс жүргізу құжаттарын талап ете отырып, осы Кодексте белгіленген қағидалар бойынша сот талқылауын жүргізеді.

4. Егер өтінішхатта, шағымда немесе хабарламада осы Кодекстің 501-бабының екінші бөлігінің 4) тармағында аталған өзге де мән-жайлар көрсетілсе, сот тергеуді ұйымдастыру үшін материалдарды прокурорға жібереді. Жаңадан ашылған мән-жайларды мұндай тергеу кезінде жауап алу, қарап тексеру, сараптама жасау, алу және өзге де тергеу іс-әрекеттері осы Кодекстің қағидалары сақтала отырып жүргізілуі м ү м к і н .

Тергеу нәтижелері бойынша прокурор тексеру материалдарын және сот актілерін қайта қарау үшін негіздердің бар екендігі не жоқ екендігі туралы өз қорытындысын сотқа жібереді.

505-бап. Прокурордың тексеруді немесе тергеуді аяқтағаннан
к е й і н г і і с - ә р е к е т і

1. Прокурор өзіне келіп түскен арызды, өтінішті тексеруді немесе тергеуді аяқтағаннан кейін жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қайтадан бастау үшін негіздер болған кезде іс бойынша іс жүргізуді қайта бастау туралы мәселені қарауға өкілетті сотқа тиісті өтінішхатпен жүгінеді. Өтінішхат қылмыстық іс материалдарымен бірге жіберіледі, оған осы Кодекстің 501-бабы екінші бөлігінің 1) – 3) тармақтарымен көзделген жағдайларда – үкімнің көшірмесі және осы баптың екінші бөлігінің 4) тармағында көзделген жағдайларда тергеу материалдары қ о с а б е р і л е д і .

2. Жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс жүргізуді қозғауға негіздерді қарастырмастан, прокурор бұдан өзінің дәлелденген қаулысы арқылы бас тартады. Қаулының көшірмесі осы Кодекстің 105 және 106-баптарының тәртібімен қаулыға

жоғары тұрған прокурорға және сотқа шағымдану құқығы түсіндіріле отырып, үш тәулік ішінде арызданушыға жіберіледі.

506-бап. Соттың жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғау туралы өтінішхаттарды қарау тәртібі

1. Жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс бойынша іс жүргізуді қайта қозғау туралы өтінішхатты үкім, қаулы шығарған бірінші сатыдағы соттың судьясы жеке-дара шешеді. Егер іс бойынша апелляциялық, кассациялық, қадағалау сатыларындағы соттар қаулы шығарса, сот шешімдерін қайта қарауды – тиісінше апелляциялық немесе кассациялық сатыдағы судьялар жеке-дара, ал қадағалау сатысында құрамында Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының үш судьясы жүзеге асырады.

2. Сот отырысына арыз иесі, оның өкілі, прокурор, процестің өзге де қатысушылары және сот отырысына шақырылған адам қатысады. Сот талқылауының уақыты мен орны туралы тиісінше хабардар етілген аталған адамдардың келмеуі өтінішхатты қарауға кедергі болмайды. Қажет болған кезде сот оларды, сондай-ақ өзге де адамдарды сот отырысына келуге міндеттеуге құқылы. Күзетпен ұстауда отырған сотталған адамның сот талқылауына қатысуы интерактивті байланыстың техникалық құралдары қолданыла отырып қамтамасыз етілуі мүмкін.

3. Бірінші сот отырысында бас тартулар мен өтінішхаттар қаралғаннан кейін жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актісін қайта қарау негіздері туралы өтінішхатты баяндайтын арыз иесі не тиісті өтінішхатпен сотқа жүгінген кезде прокурор сөз сөйлейді, содан соң сот отырысына келген басқа да адамдардың сөздерін тыңдайды, жүргізілген тексеру немесе тергеу нәтижелері бойынша арыз иесі, прокурор ұсынған материалдарды зерттейді.

4. Сот талқылауы аяқталғаннан кейін сот кеңесу бөлмесінде қаулы шығарады.

507-бап. Соттың жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхатты қарау қорытындысы бойынша шығарған қаулысы

1. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхатты қарау қорытындысы бойынша сот мынадай қаулылардың бірін шығарады:

- 1) өтінішхатты қанағаттандыру туралы;
- 2) өтінішхатты қанағаттандырусыз қалдыру туралы.

2. Сот, егер оны қарау кезінде осы Кодекстің 501-бабының екінші бөлігінде көзделген мән-жайлар анықталса және олар заңсыз немесе негізсіз сот үкімінің, қаулысының шығарылуына әкеп соқса, өтінішхатты қанағаттандыру туралы қаулы шығарады. Мұндай жағдайларда сот қаулыда тиісті заңды күшіне енген сот актісінің күшін жою туралы және істі жаңадан тергеуге немесе қарауға жіберу туралы көрсетеді. Егер жаңадан тергеу немесе сот қарауы талап етілмесе, сот тоқтатудың негіздері

көрсетіле отырып, іс бойынша іс жүргізуді тоқтатады.

3. Егер сот өтінішхатта көрсетілген мән-жайлар расталмаса, не егер олар орын алғанымен, үкімнің, қаулының заңдылығы мен негізділігіне әсер етпесе, заңды күшіне енген сот актісін қайта қарау туралы өтінішхатты қанағаттандырусыз қалдырады.

4. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қайта бастау туралы өтінішхатты қарау қорытындысы бойынша шығарылған сот қаулысы сот кеңесу бөлмесінен шыққан соң жария етіледі, бұл ретте оған қатыспаған мүдделі адамдардың назарына жеткізіліп, оған шағым беру, наразылық білдіру тәртібі түсіндіріледі. Олардың өтініші бойынша оларға қаулының көшірмесі жіберіледі.

5. Бірінші, апелляциялық, кассациялық сатылардағы соттың жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қайта бастау туралы өтінішхатты қарау қорытындысы бойынша шығарылған қаулысы – олар шығарылған күннен бастап он бес тәулік өткен соң, ал егер оларға шағым берілсе, наразылық білдірілсе және жоғары тұрған сот күшінде қалдырса, онда жоғары тұрған сот қаулыны шығарған күні заңды күшіне енеді. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сот шығарған қаулы шағым беруге, наразылық білдіруге жатпайды, оны жария еткен кезден бастап заңды күшіне енеді.

508-бап. Соттың жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау туралы прокурордың өтінішхатын қарау қорытындысы бойынша шығарылған қаулысы.

1. Прокурордың жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс бойынша іс жүргізуді қалпына келтіру туралы қорытындысын қарап, сот мынадай қаулылардың б і р і н ш ы ғ а р а д ы :

- 1) прокурордың өтінішін қанағаттандыру және үкімнің немесе сот қаулысының күшін жою, тергеу немесе жаңа сот талқылауын жүргізу үшін істі беру туралы;
- 2) прокурордың өтінішхатын қанағаттандыру туралы және үкімнің немесе сот қаулысының күшін жою туралы және іс бойынша соңғы шешім қабылдау үшін тергеу немесе сот талқылауы талап етілмесе істі қысқарту туралы;
- 3) өтінішхатты қабылдамау туралы.

509-бап. Сот шешімдерінің күші жойылғаннан кейін іс жүргізу

1. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша іс жүргізуді қайта бастау туралы өтінішхатты қарау қорытындысы бойынша шығарылған бірінші, апелляциялық, кассациялық сатылардағы соттың қаулыларына шағымдарды, наразылықты осы Кодекстің 504-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген адамдар қаулы шығарылған күннен бастап он бес тәуліктің ішінде жоғары тұрған тиісті сотқа беруі мүмкін.

2. Көрсетілген қаулыларға шағымдарды, наразылықтарды қарауды жоғары тұрған сот апелляциялық, кассациялық шағымдарды, наразылықтарды қарау үшін көзделген тәртіппен жүзеге асырады. Жоғары тұрған соттың шағым берілген қаулыны өзгеріссіз қалдыру, күшін жою немесе өзгерту туралы қаулысы түпкілікті болып табылады және одан әрі шағым беруге, наразылық білдіруге жатпайды.

510-бап. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша істі қайта қозғау кезіндегі азаматтық қуыным

Жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты үкімнің күші жойылған жағдайда істі бастапқы қараған кезде қозғалған азаматтық қуыным жалпы негіздерде қайтадан қаралады. Азаматтық қуыным бөлігінде ғана істі қайта бастауға тек азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен жол беріледі.

11-бөлім. Айрықша іс жүргізу 54-тарау. Есі дұрыс емес адамдарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істер бойынша сот ісін жүргізу

511-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша іс жүргізу үшін негіздер

1. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 93-бабында аталған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану жөнінде іс жүргізу қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті есі дұрыс емес күйде жасаған немесе қылмыс жасаған соң жаза тағайындау немесе оны орындау мүмкін болмайтын дәрежеде психикасы бұзылып ауырған адамдарға қатысты істер бойынша жүзеге асырылады.

2. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары дерті психикалық ауытқушылық өзі немесе басқа адамдар үшін қауіп туғызумен байланысты болған не оның өзге де елеулі зиян келтіруі мүмкін болған жағдайда ғана тағайындалады.

3. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істер бойынша іс жүргізу осы Кодекстің жалпы қағидаларымен және сонымен бірге осы тараудың ережелерімен айқындалады.

512-бап. Дәлелдеуге жататын мән-жайлар

1. Осы Кодекстің 511-бабының бірінші бөлігінде аталған адамдарға қатысты істер бойынша алдын ала тергеу жүргізу міндетті.

2. Алдын ала тергеу жүргізу кезінде мынадай мән-жайлар анықталуға тиіс:

1) жасалған әрекеттің уақыты, орны, тәсілдері мен басқа да мән-жайлары;

2) осы адамның қылмыстық заңмен тыйым салынған әрекетті жасауы;

3) әрекетпен келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері;

4) қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті жасаған адамның оны жасағанға дейінгі, сондай-ақ одан кейінгі жүріс-тұрысы;

5) осы адамда бұдан бұрын психикалық ауытқушылықтың болған-болмағаны, қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті жасау кезінде немесе істі қарау кезінде психикалық сырқаттану дәрежесі мен сипаты.

513-бап. Қауіпсіздік шаралары

1. Заңда тыйым салынған әрекетті жасаған және психикалық ауруға шалдыққан

адамдарға бұлтартпау шараларын қолдануға болмайды.

2. Осы адамдарға қажет болған жағдайда мынадай қауіпсіздік шаралары қолданылады :

1) денсаулық сақтау органдарын хабардар ете отырып, ауруды туыстарының, қамқоршыларының, қорғаншыларының қарауына беру;

2) психиатриялық көмек көрсететін арнаулы медициналық ұйымға орналастыру.

514-бап. Туыстарының, қорғаншыларының, қамқоршыларының қарауына беру

1. Психикалық ауруға шалдығу фактісі анықталған кезден бастап заңда тыйым салынған әрекетті жасаған, бірақ айналадағы адамдарға қауіп төндірмейтін адам, денсаулық сақтау органдарын хабардар ете отырып, туған-туыстарының, қорғаншыларының, қамқоршыларының қарауына берілуі мүмкін.

2. Сот алдындағы тергеуді жүргізетін адам, сот осы шараны таңдап алу туралы дәлелді қаулы шығарады.

515-бап. Мамандандырылған медициналық ұйымға орналастыру

1. Бұлтартпау шарасы ретінде бұдан бұрын күзетпен ұстауға алынған адамның психикалық ауруға шалдығу фактісі анықталған кезде, адамды қатаң оқшаулау жағдайында ауруларды ұстауға лайықталған психиатриялық көмек көрсететін арнаулы медициналық ұйымға ауыстыруды осы Кодекстің 55-бабына сәйкес тергеу судьясы жүзеге асырады .

2. Күзетпен ұсталмаған адамды психиатриялық көмек көрсететін арнаулы медициналық ұйымға орналастыру осы Кодекстің 279-бабының қағидалары бойынша жүргізіледі .

Егер сараптамалық зерттеу аяқталған, бірақ алдын ала тергеу аяқталмаған жағдайларда, адамның психиатриялық көмек көрсететін ұйымда болу мерзімін одан әрі ұзартуды прокурордың өтініші бойынша алдын ала тергеу аяқталғанға дейін бір ай мерзімге тергеуші судья жүргізеді.

516-бап. Қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті есі дұрыс емес күйде жасаған немесе қылмыс жасағаннан кейін психикасының бұзылуымен ауырған адамға қатысты істі бөліп алу

Егер сотқа дейінгі тергеу кезінде қатысушылардың бірі әрекетті есі дұрыс емес күйде жасағаны немесе қылмыс жасағаннан кейін психикасының бұзылуымен ауырғаны анықталатын болса, оған қатысты іс жеке іс жүргізуге бөлінуі мүмкін.

517-бап. Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізілетін адамның құқықтары

1. Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізілетін адам, егер сот-психиатриялық сараптама қорытындысы бойынша бұған оның сырқатының сипаты мен ауырлық дәрежесі кедергі келтірмейтін болса:

- 1) өзін қандай әрекетті жасағаны үшін айыптайтындығын білуге;
- 2) түсініктемелер беруге;
- 3) дәлелдер келтіруге;
- 4) өтінішхаттар мен бас тартуларды мәлімдеуге;
- 5) өзінің ана тілінде немесе білетін тілінде түсінісуге;
- 6) аудармашының көмегін тегін пайдалануға; қорғаушысының болуына және онымен оңаша және құпия кездесуге;
- 7) тергеушінің рұқсатымен оның өтінішхаты немесе қорғаушысының өтінішхаты бойынша жүргізілетін тергеу іс-қимылдарына қатысуға;
- 8) осы іс-қимылдардың хаттамаларымен танысуға және оларға ескертпелер жасауға;

9) сараптама тағайындау туралы қаулымен және сарапшының қорытындысымен т а н ы с у ғ а ;

10) сотқа дейінгі тергеу аяқталған соң істің барлық материалымен танысуға және одан кез келген көлемде кез келген мәліметті көшіріп алуға; мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, құжаттардың көшірмесін, оның ішінде техникалық құралдардың көмегімен түсіріп алуға;

11) тергеушінің, прокурор мен соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдар ж а с а у ғ а ;

12) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін істі сотқа жіберу туралы қаулының көшірмесін алуға құқылы.

Істің сотта талқылауында, бұдан басқа, аталған адамның дәлелдерді зерттеуге және сот жарыссөздеріне қатысуға; сот отырысының хаттамасымен танысуға және оған ескертпелер жасауға; соттың қаулысына шағымдануға және шағымдалатын шешімдердің көшірмелерін алуға; ісі бойынша берілген шағымдар мен наразылықтар туралы білуге және оларға қарсылықтар білдіруге; мәлімделген шағымдар мен наразылықтардың сотта қаралуына қатысуға құқығы бар.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамға тергеуші оның құқықтарын түсіндіруге және олардың тізбесін жазбаша түрде табыс етуге міндетті. Соттың талқылауындағы құқықтары түсіндірілгені туралы сот отырысының хаттамасында белгі жасалады.

518-бап. Заңды өкілдің қатысуы

1. Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізілетін адамның жақын туысқаны немесе өзге тұлға осы адамның заңды өкілі болып танылады және сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның немесе прокурордың қаулысы бойынша не соттың қаулысы бойынша іске қатысуға тартылады.

2. Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізілетін адамның заңды өкілінің сотқа қатысуы міндетті болып табылады.

3. Заңды өкіл өзі өкілі болып отырған адамның заңда тыйым салынған қандай

әрекетті жасағаны үшін айып тағылғанын білуге; өтінішхаттар мен бас тартуларды мәлімдеуге; дәлелдер келтіруге; тергеушінің рұқсатымен оның немесе қорғаушысының өтініші бойынша жүргізілетін тергеу қимылдарына қатысуға; өзі қатысқан тергеу қимылдарының хаттамаларымен танысуға және ондағы жасалған жазбалардың дұрыстығы мен толықтығы туралы жазбаша ескертпелер жасауға; алдын ала тергеу аяқталған соң істің барлық материалымен танысуға, одан кез келген мәліметті және кез келген көлемде көшіріп алуға; құжаттардың көшірмесін түсіріп алуға, соның ішінде техникалық құралдардың көмегімен түсіріп алуға; істі тоқтату туралы немесе істі медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін сотқа жіберу туралы қаулының көшірмесін алуға; сот талқылауына қатысуға; тергеушінің, прокурор мен соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдар беруге; соттың қаулысына шағым жасауға және шағымдалатын шешімдердің көшірмелерін алуға; іс бойынша келтірілетін шағымдар мен наразылықтар туралы білуге және оларға қарсылықтар білдіруге; мәлімделген шағымдар мен наразылықтарды соттың қарауына қатысуға

қ ұ қ ы ғ ы б а р .

4. Заңды өкілге құқықтарының түсіндірілгені туралы хаттама жасалады.

519-бап. Қорғаушының қатысуы

1. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс бойынша іс жүргізуге қорғаушының қатысуы, егер қорғаушы бұдан бұрын іске өзге негіздер бойынша араласпаған болса, өзіне қатысты іс жүргізіліп отырған адамның есінің дұрыс еместігі немесе психикасының бұзылуы фактісі анықталған кезден бастап міндетті

б о л ы п т а б ы л а д ы .

2. Іске араласқан кезден бастап қорғаушының, егер бұған қорғалушының денсаулығының жай-күйі кедергі келтірмейтін болса, қорғауындағы адаммен оңаша жүздесуге құқығы бар, сондай-ақ осы Кодекстің 66-бабында көзделген басқа да барлық құқықтарды пайдаланады.

520-бап. Алдын ала тергеудің аяқталуы

1. Алдын ала тергеу аяқталғаннан кейін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы

а д а м :

1) 35-бапта және 288-баптың бесінші бөлігінде көзделген, сондай-ақ психикасының бұзылуы өзі немесе басқа адамдар үшін қауіп туғызумен байланысты емес жағдайларда – іс жүргізу ісін тоқтату туралы;

2) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін істі сотқа жіберу

т у р а л ы қ а у л ы ш ы ғ а р а д ы .

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам істі тоқтату туралы немесе істі сотқа жіберу туралы өзіне қатысты алдын ала тергеу жүргізілген адамға, егер өзінің психикалық жай-күйі бойынша бұл адам тергеу қимылдарына қатысуға қабілетті болса, оның заңды өкіліне және қорғаушысына, сондай-ақ жәбірленушіге хабарлайды. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам процестің аталған қатысушыларына олардың

істің материалдарымен танысу құқығын түсіндіреді және бұл құқығын олардың қайда және қашан пайдалана алатындығын хабарлайды. Іспен танысудың, тергеуді толықтыру туралы өтініштер мен рұқсаттардың тәртібі осы Кодекстің 295 – 297-баптарында айқындалады.

3. Істі тоқтату туралы қаулы осы Кодекстің 288-бабының қағидалары бойынша шығарылады. Істі медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін сотқа жіберу туралы қаулыда осы Кодекстің 512-бабында көрсетілген және іс бойынша анықталған мән-жайлар; медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін негіздер, егер олар айтылған болса, қорғаушы мен басқа да адамдардың медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларының негіздеріне дау айтатын уәждері жазылуға тиіс.

4. Істі сотқа жіберу туралы қаулыға қосымша осы Кодекстің 299-бабы төртінші бөлігінің қағидалары бойынша жасалады.

5. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырушы адам істі сотқа жіберу туралы қаулыны прокурорға береді, ол істі зерделеп, мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

- 1) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін істі сотқа жібереді;
- 2) істі қосымша тергеу жүргізу үшін қайтарады;
- 3) осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармағында көзделген жағдайларда істі тоқтатады.

6. Істі медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін сотқа жіберу туралы қаулының көшірмесі заңды өкілге табыс етіледі.

521-бап. Сотта іс жүргізу

1. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істерді аудандық немесе соған теңестірілген соттар қарайды. Осы Кодексте көзделген жағдайларда, есі дұрыс емес адамдарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы мәселені апелляциялық сатыдағы сот бірінші сатыдағы соттың үкіміне, қаулысына берілген апелляциялық шағымдар немесе наразылық бойынша қылмыстық істі қараған кезде қарауы мүмкін.

2. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс сотқа келіп түскеннен кейін судья оны осы Кодексте көзделген қағидалар бойынша сот отырысында қарауға тағайындайды.

3. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істерді қарау кезінде соттың құрамы осы Кодекстің 52-бабына сәйкес айқындалады.

522-бап. Іс бойынша шешім қабылдау кезінде сот шешетін мәселелер

1. Істі сотта талқылау процесінде мынадай мәселелер зерттелуге және шешілуге тиіс:

- 1) қылмыстық заңда көзделген әрекет орын алды ма;
- 2) әрекетті ісі қаралып отырған адам жасады ма;
- 3) ісі қаралып отырған адам әрекетті есі дұрыс емес күйде жасады ма;

- 4) осы адам қылмысты жасағаннан кейін жаза тағайындау және оны орындау мүмкін болмайтын психикасы бұзылумен ауырды ма;
- 5) адамның дертті психикасы бұзылуы оның өзі немесе басқа адамдар үшін қауіпті ме не оның өзге де елеулі зиян келтіру мүмкіндігін туғызады ма;
- б) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасы қолданылуға тиіс пе және нақ қ а н д а й ы .

2. Сот, сондай-ақ осы Кодекстің 390-бабының бірінші бөлігінің 10), 11), 12) тармақтарында көрсетілген мәселелерді шешеді.

5 2 3 - б а п . С о т қ а у л ы с ы

1. Қылмыстық заңда тыйым салынған әрекетті осы адамның есі дұрыс емес күйде жасағаны немесе осы адамның қылмысты жасағаннан кейін жазаны тағайындау немесе оны орындау мүмкін болмайтын психикасы бұзылумен ауырғаны дәлелденді деп танып , сот Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 17, 76-баптарына сәйкес осы адамды тиісінше қылмыстық жауаптылықтан немесе жазадан босату туралы және оған медициналық сипаттағы және нақ қандай мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы қаулы шығарады .

2. Егер осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адам өзінің психикалық жай-күйі бойынша қауіп-қатер туғызбайтын болса не ол ауыр емес қылмыс белгілері бар әрекет не қылмыстық теріс қылық жасаған болса, сот істі қысқарту туралы және медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолданбау туралы қаулы шығарады.

3. Сот осы адамның әрекетті жасауға қатысқаны дәлелденген жоқ деп таныған, сондай-ақ осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігіндегі 1) – 12) тармақтарында көзделген мән-жайлар анықталған кезде сот өзі анықтаған негіз бойынша адамда аурудың болуына және оның сипатына қарамастан істі қысқарту туралы қаулы шығарады .

4. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген негіздер бойынша іс қысқартылған кезде, сот қаулысының көшірмесі психиатриялық көмекке мұқтаж адамдарды емдеу немесе психоневрологиялық мекемеге жіберу туралы мәселені шешу үшін бес тәулік ішінде денсаулық сақтау органына жіберіледі.

5. Ісі қаралып отырған адамның психикасының бұзылуы анықталмады немесе қылмыс жасаған адамның ауруы оған жазалау шараларын қолдануды жоққа шығармайды деп тани отырып, сот өзінің қаулысымен істі жалпы тәртіппен сотқа дейінгі тергеуді ұйымдастыру үшін прокурорға жібереді.

6. Соттың қаулысында осы Кодекстің 401-бабында көрсетілген мәселелер шешіледі.

524-бап. Соттың қаулысына шағымдану және наразылық білдіру

1. Аудандық және оған теңестірілген соттың қаулысына – осы Кодекстің 48-тарауында көзделген қағидалар бойынша апелляциялық тәртіппен, ал осы Кодекстің 439-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайда шығарылған апелляциялық сатыдағы соттың қаулысына қорғаушы, жәбірленуші мен оның өкілі, ісі қаралған

адамның заңды өкілі немесе жақын туысы кассациялық сатыға шағымдануы, сондай-ақ прокурор наразылық білдіруі мүмкін. Осы Кодекстің 517-бабына сәйкес медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасы қолданылған адам істі сотта талқылауға қатысқан жағдайда ол, егер сот-психиатриялық сараптаманың қорытындысы бойынша оның сырқатының сипаты мен ауырлық дәрежесі бұған кедергі жасамаса, сот қаулысына

ш а ғ ы м д а н у ғ а қ ұ қ ы л ы .

2. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы қаулы осы Кодекстің 51-тарауында көзделген тәртіппен орындауға беріледі.

525-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қысқарту, өзгерту және мерзімін ұзарту

1. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды қысқарту, өзгерту немесе мерзімін ұзарту туралы мәселелерді Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 96-бабында көзделген тәртіппен медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы қаулы шығарған сот қарайды, ал егер медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдану осы соттың қызмет ету аумағынан тыс жерде жүзеге асырылса осы шараны қолдану орны бойынша тиісті сот қарайды.

2. Істі тыңдауды тағайындау туралы сот медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасы қолданылған адамның заңды өкіліне, мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асырушы мекеменің әкімшілігіне, қорғаушы мен прокурорға хабарлайды. Сот отырысына қорғаушы мен прокурордың қатысуы міндетті, басқа адамдардың келмеуі істі қарауға

к е д е р г і б о л м а й д ы .

3. Сот отырысында мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асырушы мекеменің ұсынысы (қорытындысы), психиатр дәрігерлер комиссиясының қорытындысы зерттеледі, отырысқа қатысушы адамдардың пікірі тыңдалады. Егер психиатр дәрігерлер комиссиясының қорытындысы күмән туғызатын болса, сот отырысқа қатысушы адамдардың өтінішхаты бойынша немесе өз бастамасы бойынша сот психиатриялық сараптамасын тағайындай алады, қосымша құжаттарды талап ете алады, сондай-ақ медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдануды қысқарту, өзгерту немесе мерзімін ұзарту туралы мәселесі шешіліп отырған адамнан, егер бұл оның психикасының жай-күйі бойынша мүмкін болса, жауап алады.

4. Сот бұдан бұрын тағайындалған шараны қолдану қажеттігі жойылатын не медициналық сипаттағы өзге шараны тағайындау қажеттілігі туындайтын адамның осындай психикалық жай-күйі жағдайында медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қысқартады немесе өзгертеді. Сот медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын тоқтату немесе өзгерту үшін негіздер болмаған кезде мәжбүрлеп емдеуді

ұ з а р т а д ы .

5. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдануды қысқарту, өзгерту

немесе мерзімін ұзарту туралы, сондай-ақ тоқтатудан, өзгертуден немесе ұзартудан бас тарту туралы сот кеңесу бөлмесінде қаулы шығарады және оны сот отырысында жариялайды.

526-бап. Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасы қолданылған адамға қатысты қылмыстық істі қайта жалғастыру

1. Егер қылмыс жасағаннан кейін оның психикасы бұзылып ауруының салдарынан медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасы қолданылған адамды психиатр дәрігерлер комиссиясы сауыққан деп таныса, онда сот мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асырушы медициналық ұйым қорытындысының негізінде осы Кодекстің 476-бабының 14) тармағына және 477-бабының үшінші бөлігіне сәйкес медициналық сипаттағы мәжбүрлеп емдеу шарасын қолдануды тоқтату туралы қаулы шығарады және адамды жалпы тәртіппен қылмыстық жауапқа тарту туралы мәселені шешу үшін істі п р о к у р о р ғ а ж і б е р е д і .

2. Медициналық ұйымда өткізілген уақыт жазаны өтеу мерзіміне есептеледі.

55-тарау. Қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша іс жүргізудің ерекшеліктері

527-бап. Қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша іс жүргізудің тәртібі
Қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша іс жүргізудің тәртібі осы тарауда белгіленген алып қоюлар үшін осы Кодекстің жалпы қағидаларында айқындалады.

528-бап. Сотқа дейінгі тергеудің хаттамалық нысаны

1. Егер қылмыстық теріс қылық белгілері анықталса, анықтау органы күдіктіге қатысты дереу қылмыстық теріс қылық туралы хаттама жасайды. Адамның өзі болмаған кезде хаттама оны нақты анықтаған сәттен бастап жауапқа тарту мерзімінің өтіп кетуі шегінде жасалуы мүмкін.

2. Қылмыстық теріс қылықтың мән-жайларын, оны жасаған адам туралы деректерді, оның жүрген жерін анықтау талап етілген жағдайларда қылмыстық теріс қылық туралы хаттама үш тәулік ішінде жасалады.

3. Сараптама жүргізу немесе маманның қорытындысын алу талап етілетін жағдайда қылмыстық теріс қылық туралы хаттама тиісті қорытынды алынған кезден бастап бір тәулік ішінде жасалады.

529-бап. Хаттама жасау тәртібі

1. Күдіктіге қатысты жасалған қылмыстық теріс қылықтың мән-жайлары туралы хаттама жасалады, онда: оның жасалған уақыты мен орны, хаттаманы кімнің жасағаны, күдіктінің жеке басы туралы деректер, қылмыстық теріс қылық жасалған орын мен уақыт, оқиғасы, оның тәсілдері, себептері, салдары және басқа да елеулі мән-жайлар, қылмыстық теріс қылықтың болғанын және құқық бұзушының кінәсін растайтын нақты деректер, Қылмыстық кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген қылмыстық теріс

қылық құрамының белгілері, жәбірленуші туралы деректер, оған келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері көрсетіледі.

2. Қылмыстық теріс қылықтың мән-жайларын анықтау және хаттама жасау үшін сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам күдіктіден, жәбірленушіден, куәлерден жауап алады, күдіктінің жеке басы туралы мәліметтерді сұрату және хаттамаға қоса тіркеу шараларын қолданады, қажет болған кезде – тексеру, алу, осы Кодексте көзделген басқа да іс жүргізу және тергеу іс-әрекеттерін жүргізеді.

3. Күдіктіден, айыпталушыдан, сотталушыдан анықтау органдары мен соттың шақыруы бойынша келу және өзінің тұрғылықты жерін ауыстырғаны туралы хабарлау міндеттемесі алынады.

530-бап. Хаттаманы сотқа жіберу тәртібі

1. Анықтау органының бастығы хаттаманы және оған қоса берілген материалдарды зерделеп, хаттаманы бекітеді, содан соң барлық материалдар онымен танысу үшін күдіктіге беріледі, бұл туралы хаттамада күдіктінің және қорғаушысы болған жағдайда оның ол қолтаңбасымен куәландырылған тиісті белгі жасалады.

2. Күдікті хаттамамен және іс материалдарымен танысқаннан кейін анықтау органының бастығы қылмыстық істі дереу прокурорға жібереді.

3. Прокурор қылмыстық істі зерделей отырып – бір тәуліктен кешіктірмей, ал күдікті осы Кодекстің 128-бабы тәртібімен ұсталған істер бойынша сегіз сағаттан кешіктірмей мынадай іс-әрекеттердің бірін жүргізеді:

1) қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы бекітеді және қылмыстық істі сотқа жібереді;

2) хаттаманы бекітуден бас тартады және осы Кодекстің 35 – 36-баптарында көзделген негіздемелер бойынша қылмыстық істі қысқартады;

3) анықтау не алдын ала тергеу ісін жүргізу үшін қылмыстық істі қайтарады;

4) жекелеген күдіктілерге қатысты қылмыстық істі қысқартады, ол туралы тиісті қаулы шығарып, оның көшірмелерін мүдделі тұлғаларға жібереді және қылмыстық істі сотқа жібереді.

Осы Кодекстің 128-бабының талаптарына сәйкес күдікті ұсталған жағдайда қылмыстық теріс қылық туралы іс нақты ұсталған кезден бастап отыз алты сағаттан кешіктірілмей прокурорға жіберіледі.

531-бап. Қылмыстық теріс қылықтар туралы істі сотта қараудың тәртібі мен мерзімдері

1. Іс сотқа келіп түскеннен кейін судья істі іс жүргізуге қабылдап, қылмыстық теріс қылық туралы істі қарауға кірісе отырып:

1) істі кімнің қарайтынын, қай істің қарауға жататынын, кімнің және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің қай бабының негізінде жауапқа тартылатынын жариялайды;

2) сотталушының, сондай-ақ іске қатысушы өзге де адамдардың келуіне көз

ж е т к і з е д і ;

3) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың жеке басын анықтайды және заңды өкілдері болған кезде олардың өкілеттігін, қорғаушыны тексереді;

4) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың келмеу себептерін анықтайды және аталған адамдар болмаған жағдайда істі қарау туралы не істі қарауды кейінге қалдыру туралы ш е ш і м қ а б ы л д а й д ы ;

5) қажет жағдайларда істі қарау кезінде қатысуы міндетті болып табылатын адамды күштеп әкелу туралы қаулы шығарады, аудармашы тағайындайды;

6) істі қарауға қатысушы адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді ;

7) мәлімделген бас тартуды және өтінішхатты шешеді;

8) қылмыстық теріс қылық туралы хаттаманы, ал қажет кезде істің өзге де м а т е р и а л д а р ы н ж а р и я л а й д ы ;

9) мыналарға: судьяның бас тартуы істің мәні бойынша қаралуына кедергі келтіретін жағдайда оның өздігінен бас тартуына немесе бас тартуы туралы мәлімдеуіне; егер көрсетілген бас тарту істің мәні бойынша қаралуына кедергі келтіретін болса, қорғаушының, уәкілетті өкілдің, сарапшының немесе аудармашының бас тартуына; істі қарауға қатысушы адамдардың келу немесе іс бойынша қосымша материалдар сұрату қажеттігіне байланысты істі қарауды кейінге қалдыру туралы ұйғарым шығарады. Қажет болған жағдайларда судья сараптама тағайындау туралы қ а у л ы ш ы ғ а р а д ы .

2. Қылмыстық теріс қылық жасау туралы істі қарауға кірісе отырып судья сотталушыны, іс бойынша іс жүргізуге қатысушы басқа да адамдарды, маманның түсіндірмесін және сарапшының қорытындысын тыңдайды, өзге де дәлелдемелерді зерттейді. Қажет болған жағдайларда осы Кодексте көзделген басқа да іс жүргізу ә р е к е т т е р і н ж ү з е г е а с ы р а д ы .

3. Қылмыстық теріс қылықтар туралы іс сотқа келіп түскен кезден бастап он бес тәулік ішінде сотта қаралуға жатады.

Процеске қатысушылардың өтінішхаттары келіп түскен не істің мән-жайын қосымша анықтау қажет болған жағдайда қарау мерзімі бір айдан аспайтын мерзімге ұ з а р т ы л у ы м ү м к і н .

4. Жазалау ретінде Қазақстан Республикасынан тысқары шығарып жіберу көзделген , сондай-ақ күдікті осы Кодекстің 128-бабындағы тәртіппен ұсталған қылмыстық теріс қылықтар туралы іс сотқа келіп түскен күні қаралады.

5. Сот қылмыстық теріс қылықтар туралы істі қараған кезде прокурордың қатысуы м і н д е т т і .

6. Қылмыстық теріс қылық туралы істі қарай отырып, судья:

1) осы Кодекстің 46-тарауында көзделген тәртіппен айыптау немесе ақтау үкімін ш ы ғ а р а д ы ;

2) осы Кодекстің 35 – 36-баптарында көзделген мән-жайлар болған кезде істі қысқартды;

3) қылмыс белгілері анықталған кезде сотқа дейінгі тергеу жүргізу туралы мәселені шешу үшін істі тиісті прокурорға жібереді.

7. Соттың қылмыстық теріс қылық туралы шығарған үкімі нысаны мен мазмұны бойынша осы Кодекстің 388, 389-баптарының талаптарына сәйкес келуге тиіс.

8. Қылмыстық теріс қылық туралы іс бойынша шешім істі қарау аяқталғаннан кейін дереу жарияланады. Іс бойынша шешімнің көшірмесі сотталушыға, жәбірленушіге және прокурорға дереу тапсырылады. Аталған адамдар болмағанда, шешімнің көшірмесі оларға үш тәулік ішінде жіберіледі.

9. Қылмыстық теріс қылық туралы іс бойынша сот шешіміне тараптар осы Кодексте көзделген тәртіппен және мерзімде жалпы негіздерде шағым жасауы мүмкін.

56-тарау. Кәмелетке толмағандардың қылмыстары туралы істер бойынша іс жүргізу

532-бап. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша іс жүргізудің тәртібі

1. Осы тараудың ережелері қылмыстық құқық бұзушылық жасалған кезде кәмелеттік жасқа, яғни он сегіз жасқа толмаған адамдардың істері бойынша қолданылады.

2. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібі осы Кодексте белгіленген жалпы ережелермен, сондай-ақ осы тараудың баптарымен айқындалады.

3. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібі:

1) аталған адам жасаған бірнеше қылмыстық құқық бұзушылықтар, олардың бір бөлігін ол он сегіз жасқа толғаннан кейін жасаған құқық бұзушылықтар туралы істер бір іс жүргізуге біріктірілген;

2) күдікті, айыпталушы, сотталушы, сотталған сот ісін жүргізу кезінде кәмелетке толған жағдайларда қолданылмайды.

533-бап. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша анықталуға жататын мән-жайлар

Кәмелетке толмағандардың істері бойынша, осы Кодекстің 113-бабында көзделгендерден басқа, дәлелдеуге жататын мән-жайларды алдын ала тергеу және сотталқылауын жүргізу кезінде:

1) кәмелетке толмағанның жасы (туған күні, айы, жылы);

2) кәмелетке толмағанның тұрмысы мен тәрбие жағдайы;

3) зияткерлік, ерік-жігерінің және психикалық даму дәрежесі, мінезі мен

тегеурінділік ерекшеліктері, мұқтаждары мен мүдделері;

4) кәмелетке толмағандарға ересек адамдар мен басқа да кәмелетке толмағандардың ықпалы анықталуға тиіс

534-бап. Кәмелетке толмағандардың істері бойынша жариялылықты
ш е к т е у

Кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының құпиялылыққа құқығы қылмыстық сот ісін жүргізудің барлық кезеңдерінде сақталуға тиіс.

535-бап. Кәмелетке толмаған туралы істі жеке іс жүргізуге бөліп
а л у

1. Ересектермен бірге қылмыс жасауға қатысқан кәмелетке толмағанға қатысты іс осы Кодекстің 44-бабының бірінші бөлігінің 2) тармағына сәйкес алдын ала тергеу сатысында жеке іс жүргізуге бөлінеді.

2. Кәмелетке толмағанға қатысты жеке іс жүргізуге бөліп алу істің жағдайын жан-жақты және объективті зерттеу үшін айтарлықтай кедергі жасауы мүмкін болатын жағдайларда ересектермен қоса бір іс бойынша жауапқа тартылған кәмелетке толмаған айыпталушыға осы тараудың ережелері қолданылады.

536-бап. Кәмелетке толмаған күдіктіні, айыпталушыны,
сотталушыны шақырудың тәртібі

1. Кәмелетке толмаған күдікті, айыпталушы, сотталушы тергеушіге немесе сотқа оның ата-аналары немесе басқа заңды өкілдері арқылы, олар болмаған жағдайда қорғаншы және қамқоршы органдар арқылы шақырылады.

2. Арнаулы мекемеде не күзетпен ұсталатын кәмелетке толмаған өзі ұсталатын орынның әкімшілігі арқылы шақырылады

537-бап. Кәмелетке толмаған күдіктіден, айыпталушыдан,
с о т т а л у ш ы д а н ж а у а п а л у

1. Кәмелетке толмаған күдіктіден, айыпталушыдан, сотталушыдан жауап алу осы Кодекстің 216 және 367-баптарында көзделген тәртіппен қорғаушысының, заңды өкілінің, ал қажет болған кезде психологтың және педагогтің қатысуымен жүргізіледі. Қорғаушы жауап алушыға сұрақтар қоюға, ал жауап алу аяқталғаннан кейін хаттамамен танысуға және айғақтар жазбасының дұрыстығы мен толықтығы туралы е с к е р т у л е р ж а с а у ғ а қ ұ қ ы л ы .

2. Кәмелетке толмаған күдіктіден, айыпталушыдан, сотталушыдан жауап алу тәуліктің күндізгі уақытында жүргізіледі және үзіліссіз екі сағаттан артық, ал жалпы алғанда күніне төрт сағаттан артық жалғастырылуға тиіс емес. Кәмелетке толмаған анық шаршаған жағдайда жауап алу осы уақыт аяқталмай-ақ тоқтатылуға тиіс.

538-бап. Қорғаушының қатысуы

1. Кәмелетке толмағандардың қылмыстары туралы істер бойынша қорғаушының қатысуы осы Кодекстің 67-бабы бірінші бөлігінің 2) тармағына сәйкес міндетті.

2. Кәмелетке толмағандардың қылмыстары туралы істер бойынша қорғаушының

қатысуына кәмелетке толмағаннан – күдікті немесе айыпталушы ретінде алғашқы жауап алынған кезден бастап, ал айып тағылғанға дейін ұсталған не күзетпен қамауға алынған жағдайда ұсталған не күзетпен қамауға алынған кезден бастап рұқсат етіледі.

3. Егер кәмелетке толмаған күдікті, айыпталушы не олардың заңды өкілдері адвокатпен келісім жасаспаса, тергеуші, прокурор, сот іс бойынша қорғаушының қатысуын қамтамасыз етуге тиіс.

539-бап. Кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының заңды өкілінің сотқа дейінгі іс жүргізуге қатысуы

1. Кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының ата-анасы немесе басқа да заңды өкілдері болған кезде олардың іске қатысуы міндетті. Олар болмаған кезде қорғаншы және қамқоршы орган өкілінің қатысуы міндетті.

2. Заңды өкілге, ал ол болмаған кезде қорғаншы және қамқоршы органның өкіліне іске қатысуға тергеушінің қаулысымен кәмелетке толмағаннан күдікті немесе айыпталушы ретінде алғашқы жауап алынған кезден бастап рұқсат етіледі. Заңды өкілге, ал ол болмаған кезде қорғаншы және қамқоршы органның өкіліне іске қатысуға рұқсат етілген жағдайда, осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілген құқықтар т ү с і н д і р і л е д і .

3. Заңды өкілдің: кәмелетке толмағанға не жөнінде күдік келтіріліп отырғанын білуге; күдікті деп тану туралы, күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулылармен, прокурор бекіткен айыптау актісімен таныстыру кезінде қатысуға, кәмелетке толмағаннан жауап алуға, сондай-ақ кәмелетке толмаған күдіктінің және оның қорғаушысының қатысуымен жүргізілетін өзге де тергеу іс-әрекеттеріне тергеушінің рұқсатымен қатысуға; өзі қатысқан тергеу іс-әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және ондағы жазбалардың дұрыстығы мен толықтығы туралы жазбаша ескерту жасауға ; өтінішхаттар мен қарсылықтар жасауға, тергеуші мен прокурордың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағым жасауға; дәлелдемелер ұсынуға; тергеу аяқталғаннан кейін істің барлық материалдарымен танысуға, одан кез келген көлемде кез келген мәліметті көшіріп алуға, құжаттардан көшірмелер түсіріп алуға, оның ішінде техникалық құралдардың көмегімен түсіріп алуға құқығы бар.

4. Тергеуші сотқа дейінгі тергеу аяқталғаннан кейін кәмелетке толмағанға кері әсер етуі мүмкін материалдарды танысу үшін оған көрсетпеу туралы қаулы шығаруға, ал бұл материалдармен заңды өкілді таныстыруға құқылы.

5. Егер оның іс-әрекеті кәмелетке толмағанның мүдделеріне залал келтіреді немесе істі объективті тергеуге кедергі келтіруге бағытталған деп санауға негіз болса, заңды өкіл іске қатысудан шеттетілуі мүмкін. Бұл туралы сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асырған адам дәлелді қаулы шығарады. Іске қатысуға кәмелетке толмағанның басқа заңды өкілі жіберілуі мүмкін.

540-бап. Педагог пен психологтың қатысуы

1. Он алты жасқа толмаған, сондай-ақ осы жасқа толған, бірақ психикалық

дамуында мешеулік белгілері бар кәмелетке толмаған күдіктінің, айыпталушының, сотталушының қатысуымен іс жүргізу әрекетін жүргізу кезінде әлеуметтік психологтың және (немесе) педагогтың қатысуы міндетті.

2. Он алты жасқа толған кәмелетке толмағандар туралы іс бойынша педагог немесе психолог іске қатысуға тергеушінің, соттың ұйғаруы бойынша не қорғаушының, заңды өкілдің өтініші бойынша жіберіледі.

3. Педагог, психолог тергеушінің немесе соттың рұқсатымен кәмелетке толмаған күдіктіге, айыпталушыға сұрақтар қоюға, ал іс жүргізу әрекеті аяқталғаннан кейін – тергеу қимылының хаттамасымен (олардың сот талқылауына қатысуын көрсететін бөлігінде сот отырысының хаттамасымен) танысуға және ондағы жазбалардың дұрыстығы мен толықтығы туралы жазбаша ескерту жасауға құқылы, тергеушінің, соттың ұйғаруы бойынша кәмелетке толмағанның жеке басын сипаттайтын іс материалдарымен танысуға құқығы бар. Бұл құқықтарды тергеуші, прокурор немесе сот педагогқа, психологқа іс жүргізу әрекеті басталар алдында түсіндіреді, ол туралы тергеу іс-қимылының хаттамасында, сот отырысының хаттамасында белгі жасалады.

541-бап. Кәмелетке толмағанға кешенді психологиялық-психиатриялық және психологиялық сараптама жасау

1. Кәмелетке толмаған күдіктіде жүйке ауруының немесе дамуында ауытқушылықтардың бар екендігі және оның өз әрекеттеріне толық немесе ішінара есеп беру және нақты жағдайда іс-әрекетін игеру қабілеті туралы мәселені шешу үшін кешенді психологиялық-психиатриялық сараптама тағайындау міндетті.

2. Кәмелетке толмаған күдіктінің зияткерлік, ерік-жігер, психикалық дамуының деңгейін, жеке басының өзге де әлеуметтік-психологиялық қырларын анықтау үшін психологиялық сараптама тағайындалуы мүмкін.

542-бап. Кәмелетке толмағанды арнаулы мекемеге орналастыру

1. Кәмелетке толмаған күдікті өмір сүру және тәрбие жағдайы бойынша бұрынғы тұратын жерінде қалдырыла алмайтын жағдайларда ол соттың қаулысы бойынша арнаулы балалар мекемесіне орналастырылуы мүмкін.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген кәмелетке толмағандар арнаулы балалар мекемесінде отыз тәуліктен аспайтын уақыт ішінде бола алады. Ерекше жағдайларда аталған мерзімді сот үш айға дейін ұзартуы мүмкін.

543-бап. Кәмелетке толмағандарды ұстау және оларға бұлтартпау шараларын қолдану

1. Күдікті, айыпталушы кәмелетке толмағандарға осы Кодекстің 137-бабында көзделген бұлтартпау шаралары қолданылуы мүмкін.

2. Кәмелетке толмаған күдіктіге, айыпталушыға қатысты бұлтартпау шараларын қолдану туралы мәселені шешу кезінде әрбір жағдайда кәмелетке толмаған күдіктіні, айыпталушыны осы Кодекстің 144-бабында көзделген тәртіппен кісі қарауына беру

сияқты таңдау мүмкіндігі талқылануға тиіс.

3. Бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстау, сондай-ақ ұстау кәмелетке толмағанға осы Кодекстің 128, 147-баптарында көрсетілген негіздер болған кезде ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасаған ерекше жағдайларда ғана қолданылуы мүмкін.

4. Кәмелетке толмағанды осы Кодекстің 151-бабында белгіленген алдын ала тексеру сатысында күзетпен ұстаудың мерзімі алты айдан аспайтын мерзімге ұзартылуы мүмкін. Кәмелетке толмағандар басқа адамдардан бөлек ұсталады.

5. Ұстау, күзетпен ұстау немесе күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы – кәмелетке толмағанның ата-аналары немесе оның басқа да заңды өкілдері, ал олар болмаған жағдайда жақын туыстары дереу хабардар етіледі.

544-бап. Кәмелетке толмаған сотталушының заңды өкілінің сот талқылауына қатысуы

1. Сот отырысына кәмелетке толмаған сотталушының ата-аналары немесе өзге де заңды өкілдері шақырылуға тиіс. Олардың сот тергеуінде дәлелдерді зерттеуге қатысуға, айғақтар беруге, дәлелдер келтіруге, өтінішхаттар мен қарсылық білдіруге, соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдар жасауға, істі апелляциялық тәртіппен қарайтын соттың отырысына қатысуға және шағымдарға түсіндірмелер беруге құқығы бар. Көрсетілген құқықтар оларға сот талқылауының даярлық бөлігінде түсіндірілуіне тиіс. Заңды өкілдер сот отырысының залында бүкіл сот талқылауы бойында болады. Олардың келісімімен сот олардан куәлер ретінде жауап алуы мүмкін.

2. Заңды өкіл, егер оның іс-әрекеті кәмелетке толмаған сотталушының мүдделеріне залал келтіреді немесе істі объективті қарауға кедергі келтіруге бағытталған деп санауға негіздер болса, соттың дәлелді қаулысы арқылы сот талқылауына қатысудан шеттетілуі мүмкін. Бұл жағдайда кәмелетке толмаған сотталушының басқа заңды өкілі жіберіледі.

3. Кәмелетке толмаған сотталушының заңды өкілінің келмеуі, егер сот оның қатысуы қажет деп таппаса, істі қарауды тоқтатпайды.

4. Егер кәмелетке толмаған сотталушының заңды өкілі қорғаушы немесе азаматтық жауапкер ретінде іске қатысуға тартылған болса, ол процеске аталған қатысушылардың құқығына ие болады және солардың міндеттерін орындайды.

545-бап. Кәмелетке толмаған сотталушыны сот отырысының залынан шығарып жіберу

1. Сот қорғаушының немесе заңды өкілдің өтінішхаты бойынша, сондай-ақ өзінің бастамашылығы бойынша тараптардың пікірін ескере отырып, кәмелетке толмаған сотталушыны оған теріс әсер етуі мүмкін мән-жайларды зерттеу уақытына өзінің қаулысымен сот отырысының залынан шығарып жіберуге құқылы.

2. Кәмелетке толмаған сотталушы сот отырысының залына қайтып оралған соң

төрағалық етуші оған оның болмаған кезінде өткен талқылаудың мазмұнын қажетті көлемде және нысанда хабарлайды және кәмелетке толмағанға өзінің жоқ кезінде жауап алынған адамдарға сұрақ қою мүмкіндігін береді.

546-бап. Кәмелетке толмағанның ісі бойынша үкім шығару кезінде
с о т ш е ш е т і н м ә с е л е л е р

1. Кәмелетке толмағанға үкім шығару кезінде сот осы Кодекстің 390-бабында тізбеленген мәселелермен бірге шартты соттау, бас бостандығынан айыруға байланысы жоқ жаза тағайындау туралы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген жағдайларда жазадан босату туралы мәселені талқылауға міндетті

2. Шартты соттау, бас бостандығынан айыруға байланысы жоқ жаза шарасын белгілеу, ерекше режимде ұстайтын білім беру ұйымына орналастыру не тәрбиелік ықпал етудің мәжбүрлеу шараларын қолдану жағдайларында сот бұл туралы мамандандырылған мемлекеттік органға хабарлайды және оған сотталушының жүріс-тұрысына бақылауды жүзеге асыруды жүктейді.

547-бап. Кәмелетке толмағанды тәрбиелік ықпал етудің мәжбүрлеу
шараларын қолдана отырып жазадан босату

Егер кішігірім, орташа ауырлықтағы немесе ауыр қылмыс туралы іс бойынша осы қылмысты жасаған кәмелетке толмаған қылмыстық жаза шарасын қолданусыз түзелуі мүмкін деп танылса, сот айыптау үкімін шығара отырып, кәмелетке толмаған сотталушыны жазадан босатуға және оған Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 85-бабында көзделген тәрбиелік ықпал етудің мәжбүрлеу шараларын қолдануға құқылы. Үкімнің көшірмесі мамандандырылған мемлекеттік органға жіберіледі.

57-тарау. Қылмыстық қудалаудан артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдардың істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктері

548-бап. Қылмыстық қудалаудан артықшылықтары мен иммунитеті бар
адамдардың істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктерін
қ о л д а н у ш е г і

Осы тарауда көзделген қылмыстық істер бойынша іс жүргізу ерекшеліктері сотқа дейінгі тергеудің басталуы себебін тіркеу кезінде тиісті лауазымда болуы заңда көзделген негіздер бойынша тоқтатылған адамдарға қолданылмайды.

549-бап. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына
қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

1. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы себебін Бірыңғай тізілімге тіркегеннен кейін сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісуімен ғана
ж а л ғ а с у ы м ү м к і н .

Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаты қылмыс үстінде ұсталған не олауыр немесе аса ауыр қылмыс жасауға дайындалған не жасаған деп пайымдауға негіздер болған жағдайларда, оған қатысты сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімін алғанға дейін, бірақ оған жиырма төрт сағаттың ішінде міндетті түрде хабарлай отырып жалғасуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры хабарламаны алғаннан кейін екі тәуліктің ішінде жүргізілген іс жүргізу әрекеттерінің заңдылығын зерделейді және келісім береді не сотқа дейінгі тергеуді тоқтата отырып, келісім беруден бас тартады. Егер сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімін алғанға дейін заңсыз жалғасқан болса, оның нәтижелеріне қылмыстық іс бойынша дәлелдемелер ретінде рұқсат етілмейді.

2. Күдікті Қазақстан Республикасы Парламенті депутатының әрекетін саралау туралы қаулыны Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры шығарады.

3. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатын, қылмыс жасау үстінде ұсталған немесе ауыр не аса ауыр қылмыстар жасау жағдайларын қоспағанда, өз өкілеттіктері мерзімі ішінде Қазақстан Республикасы Парламенттің тиісті палатасының келісімінсіз ұстауға, күзетпен ұстауға, күштеп әкелуге, қылмыстық жауапқа тартуға б о л м а й д ы .

4. Депутатты қылмыстық жауапқа тартуға, күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, күштеп әкелуге келісім алу үшін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына немесе Мәжілісіне ұсыныс енгізеді. Ұсыныс депутатқа күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарудың, сотқа күзетпен ұстау, үй қамағына алу түрінде бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішхатты енгізудің, депутатты сотқа дейінгі тергеу органына мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешудің алдында енгізіледі. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті палатасы депутатты қылмыстық жауапқа тартуға келісім берсе, бұдан кейінгі тергеу осы Кодексте белгіленген тәртіппен осы бапта көзделген ерекшеліктер ескеріле отырып жүргізіледі.

5. Қылмыс жасаған күдікті Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатын күзетпен ұстау немесе үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы мәселені алдын ала тергеуді жүзеге асыратын адамның Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры қолдаған қаулысының негізінде Астана қаласының а у д а н д ы қ с о т ы ш е ш е д і .

6. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті палатасы депутатты қылмыстық жауапқа тартуға келісім берсе, бұдан кейінгі тергеу осы Кодексте белгіленген тәртіппен осы бапта көзделген ерекшеліктер ескеріле отырып жүргізіледі.

7. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасы күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, күштеп әкелуге келісім берсе, депутатқа осы бұлтартпау шараларын , іс жүргізушілік мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы мәселе осы Кодексте

белгіленген тәртіппен шешіледі.

8. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті палатасы депутатты қылмыстық жауапқа тартуға келісім бермеген жағдайда қылмыстық іс осы негіздер бойынша қысқартылуға жатады.

9. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті палатасы күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, мәжбүрлеп келтіруге келісім бермесе, депутатқа осы Кодексте белгіленген тәртіппен өзге бұлтартпау, іс жүргізушілік мәжбүрлеу шаралары қолданылуы мүмкін.

10. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты қылмыстық істі сотқа дейінгі тергеудің заңдылығын қадағалауды Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры жүзеге асырады. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты осы Кодекске сәйкес прокурор санкция беруге тиіс тергеу іс-әрекеттерін жүргізуге санкцияны Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры береді. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты күзетпен ұстау немесе үй қамағына алу мерзімін осы Кодекске сәйкес 151-бабында көзделген тәртіппен Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры қолдаған ұзартуды Астана қаласының аудандық соты жүргізеді.

11. Тергеу аяқталған қылмыстық істі айыптау актісімен бірге сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын тұлға осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына береді.

Ескертпе: Осы Тараудың баптарындағы қол сұқпаушылықты жою деп қылмыстық жауапқа тартуға және мәжбүрлі іс жүргізу шараларын қолдануға рұқсат беру ұғынылады.

550-бап. Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

1. Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа қатысты істер бойынша сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты сол сияқты қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа қатысты қол сұқпаушылықтан айыруға келісім беру Орталық сайлау комиссиясынан сұратылатын болады.

551-бап. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

1. Сотқа дейінгі тергеудің басталу себебі Бірыңғай тізілімге тіркелген соң сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімімен ғана жалғасуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасы немесе мүшесі қылмыс үстінде ұсталған не ол ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасауға дайындалған не жасаған деп пайымдауға негіздер болған жағдайларда, оған қатысты сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімін алғанға дейін, бірақ оған жиырма төрт сағаттың ішінде міндетті түрде хабарлай отырып жалғасуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры хабарламаны алғаннан кейін екі тәуліктің ішінде жүргізілген іс жүргізу әрекеттерінің заңдылығын зерделейді және келісім береді не сотқа дейінгі тергеуді тоқтата отырып, келісім беруден бас тартады. Егер сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімін алғанға дейін заңсыз жалғасқан жағдайда, оның нәтижелеріне қылмыстық іс бойынша дәлелдемелер ретінде рұқсат етілмейді.

2. Күдікті Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі Төрағасының немесе мүшесінің әрекетін саралау туралы қаулыны Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры шығарды.

3. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасы мен мүшесі өз өкілеттіктерінің мерзімі ішінде қылмыс үстінде қолға түсу немесе ауыр не аса ауыр қылмыстар жасау жағдайларын қоспағанда, Қазақстан Республикасы Парламентінің қолсұқпаушылықты жоюға келісімінсіз күзетпен ұсталмайды, күштеп әкелінбейді, қылмыстық жауапқа тартылмайды.

4. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасын немесе мүшесін қылмыстық жауапқа тартуға, күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, күштеп әкелуге келісім алу үшін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасының Парламентіне ұсыным енгізеді. Ұсыныс Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарудың, сотқа күзетпен ұстау, үй қамағына алу түрінде бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішхатты енгізудің, депутатты сотқа дейінгі тергеу органына мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешудің алдында енгізіледі.

5. Қылмыс жасаған деп күдіктенген Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасын немесе мүшесін күзетпен ұстау немесе үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы мәселені алдын ала тергеуді жүзеге асыратын адамның Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры қолдаған қаулысының негізінде Астана қаласының аудандық соты шешеді.

6. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасы Парламентінің шешімін алғаннан кейін іс бойынша әрі қарай іс жүргізу осы Кодекстің 546-бабының алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші бөліктерінде белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

552-бап. Судьяға қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

1. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы себебі Бірыңғай тізілімде тіркелгеннен кейін сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімімен ғана

ж а л ғ а с т ы р ы л у ы

м ү м к і н .

Судья қылмыс орнында ұсталған не ол ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасауға дайындалған не жасаған деп пайымдауға негіздер болған жағдайларда, оған қатысты сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімін алғанға дейін, бірақ оған жиырма төрт сағаттың ішінде міндетті түрде хабарлай отырып ж а л ғ а с у ы

м ү м к і н .

Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры хабарламаны алғаннан кейін екі тәуліктің ішінде жүргізілген іс жүргізу әрекеттерінің заңдылығын зерделейді және келісім береді не сотқа дейінгі тергеуді тоқтата отырып, келісім беруден бас тартады. Егер сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келісімін алғанға дейін заңсыз жалғасқан жағдайда, оның нәтижелеріне қылмыстық іс бойынша дәлелдемелер р е т і н д е р ұ қ с а т е т і л м е й д і .

2. Күдікті судьяның әрекетін саралау туралы қаулыны Қазақстан Республикасының Б а с П р о к у р о р ы ш ы ғ а р а д ы .

3. Қылмыс үстінде ұсталған не ауыр немесе аса ауыр қылмыстар жасаған жағдайлардан басқа кезде, судьяны Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сот Кеңесінің қорытындысына негізделген келісімінсіз ұстауға , күзетпен ұстауға, күштеп әкелуге, қылмыстық жауапқа тартуға не Қазақстан Республикасы Конституциясының 55-бабының 3) тармақшасында көзделген жағдайда, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының келісімінсіз тиіспеушілікті жоюға б о л м а й д ы .

4. Судьяны қылмыстық жауапқа тартуға, күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, күштеп әкелуге келісім алу үшін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры – Қазақстан Республикасының Президентіне, ал Қазақстан Республикасы Конституциясының 55-бабының 3) тармақшасында көзделген жағдайда Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына ұсыным енгізеді. Ұсыным судьяға күдіктінің әрекетін саралау, күзетпен ұстауға санкция беру, үй қамағына алу туралы, сотқа дейінгі тергеу органына судьяны мүжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешу туралы қаулыны беру ал ды н да ұ с ы н ы л а д ы .

5. Қылмыс жасады деп күдік туғызған судьяны күзетпен ұстау немесе үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шараларына санкция беру туралы мәселені Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының қолдауымен сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның қаулысы негізінде Астана қаласының аудандық соты шешеді.

6. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының шешімін алғаннан кейін іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы Кодекстің 549-бабының алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші бөліктерінде белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

553-бап. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізу

1. Сотқа дейінгі тергеудің басталуы себебі Бірыңғай тізілімде тіркелгеннен кейін сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры бірінші орынбасарының келісімімен ғана жалғастырылуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры қылмыс үстінде ұсталған не ол ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасауға дайындалған не жасаған деп пайымдауға негіздер болған жағдайларда, оған қатысты сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры бірінші орынбасарының келісімін алғанға дейін, бірақ оған жиырма төрт сағаттың ішінде міндетті түрде хабарлай отырып жалғасуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары хабарламаны алғаннан кейін екі тәуліктің ішінде жүргізілген іс жүргізу әрекеттерінің заңдылығын зерделейді және келісім береді не сотқа дейінгі тергеуді тоқтата отырып, келісім беруден бас тартады. Егер сотқа дейінгі тергеу Қазақстан Республикасы Бас Прокуроры бірінші орынбасарының келісімін алғанға дейін заңсыз жалғасқан жағдайда, оның нәтижелеріне қылмыстық іс бойынша дәлелдемелер ретінде рұқсат етілмейді.

2. Күдікті Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының әрекетін саралау туралы қаулыны Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары шығарады.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорын қылмыстық жауапқа тартуға, күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға, күштеп әкелуге келісім алу үшін Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына ұсыныс енгізеді. Ұсыныс Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарудың, сотқа күзетпен ұстау, үй қамағына алу түрінде бұлтартпау шарасына санкция беру туралы өтінішхатты енгізудің, депутатты сотқа дейінгі тергеу органына мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешудің алдында енгізіледі.

4. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының шешімін алғаннан кейін іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы Кодекстің 549-бабының алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы бөліктерінде белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

5. Қылмыс жасады деп күдік туғызған Қазақстан Республикасының Бас Прокурорын күзетпен ұстау немесе үй қамағына алу түріндегі бұлтартпау шараларына санкция беру туралы мәселені Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры бірінші орынбасарының қолдауымен сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның қаулысы негізінде Астана қаласының аудандық соты шешеді.

6. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты сотқа дейінгі тергеудің заңдылығын қадағалауды оның бірінші орынбасары жүзеге асырады. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты тергеу іс-әрекетін жүргізуге санкцияны оның бірінші орынбасары береді. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына

қатысты тергеу мерзімін ұзартуды осы Кодексте көзделген тәртіппен Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары жүргізеді. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорын күзетпен ұстау немесе үй қамағына алу мерзімін ұзарту өтінішхатын осы Кодекстің 151-бабында көзделген тәртіппен Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары қолдағаннан кейін жүргізіледі.

7. Қылмыстық ізге түсуді жүзеге асыратын адам тергеу аяқталғаннан кейінгі қылмыстық істі айыптау актісімен бірге осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасарына береді.

554-бап. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа, Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне, судьяға, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты қылмыстық істі соттың талқылауы

1. Істі қарау осы бапта баяндалған ережелер ескеріле отырып сотта қараудың жалпы қағидалары бойынша жүргізіледі.

2. Сот сотталушы Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа, Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне, судьяға, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына бұлтартпау шарасы ретінде күзетпен ұстауды, үй қамағына алуды, ал іс жүргізетінлік мәжбүрлеу шарасы ретінде – күштеп әкелуді, егер мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасы Конституциясы 52-бабының 4) тармағында, 71-бабының 5) тармағында, 79-бабының 2) тармағында, 83-бабының 3) тармағында көрсетілген күзетпен ұстауға, үй қамағына алуға келісім берсе, сотқа дейінгі тергеу барысында бас тартылса немесе ондай келісім сұратылмаған болса, тиісінше осы Кодекстің 549-бабының төртінші бөлігінде, 551-бабының төртінші бөлігінде, 552-бабының төртінші бөлігінде, 553-бабының үшінші бөлігінде көзделген тәртіппен келісім беру туралы ұсыныспен жүгіне отырып қолдануға құқылы.

555-бап. Қылмыстық қудалаудан дипломатиялық иммунитеті бар адамдар

1. Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес Қазақстан Республикасында қылмыстық қудалаудан иммунитетті мынадай адамдар пайдаланады:

1) шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдіктерінің басшылары, осы өкілдіктердің дипломатиялық қызметкерлері және егер олармен бірге тұрса және Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса, олардың отбасыларының мүшелері,

2) өзара негізде дипломатиялық өкілдіктердің қызмет көрсету қызметкерлері мен олардың өздерімен бірге тұратын отбасыларының мүшелері, егер осы қызметкерлер мен олардың отбасыларының мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса немесе Қазақстанда тұрақты тұрмаса, консулдықтардың басшылары және олардың қызмет міндеттерін атқаруы кезінде жасаған әрекеттеріне қатысты, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, басқа да консулдық лауазымды адамдар;

3) өзара түсіністік негізде дипломатиялық өкілдіктердің әкімшілік-техникалық қызметтерінің қызметкерлері мен олармен бірге тұратын олардың отбасыларының мүшелері, егер бұл қызметкерлер мен олардың отбасыларының мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса немесе Қазақстанда тұрақты тұрмаса;

4) дипломатиялық курьерлер;

5) шет мемлекеттердің басшылары мен өкілдері, парламенттік және үкіметтік делегациялардың мүшелері және өзара түсіністік негізде – Қазақстанға халықаралық келіссөздерге, халықаралық конференциялар мен кеңестерге қатысу үшін немесе басқа ресми тапсырмалармен келетін, не сондай мақсаттармен Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен жол шеккен шет мемлекеттер делегацияларының қызметкерлері және егер олар Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса, осы қызметкерлердің қасына еріп жүретін отбасы мүшелері;

6) халықаралық ұйымдардағы шет мемлекеттер өкілдіктерінің басшылары, мүшелері және қызметкерлері, халықаралық шарттардың немесе жалпы жұрт таныған халықаралық салт-дәстүрлер негізінде Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін осы ұйымдардың лауазымды адамдары;

7) Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өтетін шет мемлекеттердің үшінші бір елдегі дипломатиялық өкілдіктерінің басшылары, өкілдіктерінің дипломатиялық қызметкерлері және аталған адамдардың қасына еріп жүретін немесе оларға қосылу немесе өзінің еліне оралу үшін жеке келе жатқан олардың отбасыларының мүшелері;

8) Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес өзге де адамдар.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің 1), 4) – 7) тармақтарында аталған адамдар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес өзге де адамдар, егер шет мемлекет қылмыстық қудалау иммунитетінен үзілді-кесілді бас тартса қылмыстық қудалауға ұшырауы мүмкін. Мұндай бас тарту туралы мәселе Қазақстан Республикасы Бас Прокурордың ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі арқылы дипломатиялық жолмен шешіледі. Тиісті шет мемлекеттің аталған адамдар жөнінде қылмыстық қудалау иммунитетінен бас тартуы болмаған жағдайда оларға қатысты қылмыстық іс қысқартылуға тиіс.

3. Осы баптың екінші бөлігінің қағидалары осы адамдардың жасаған қылмысы өздерінің қызмет міндеттерін атқаруға байланысты болған және Қазақстан

Республикасының мүдделеріне қарсы бағытталмаған жағдайларды қоспағанда, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, осы баптың бірінші бөлігінің 2) және 3) тармақтарында аталған адамдарға қолданылмайды.

556-бап. Дипломатиялық иммунитетті пайдаланушы адамдарды ұстау және күзетпен ұстау

1. Осы Кодекстің 555-бабының бірінші бөлігінің 1), 4) – 7) тармақтарында аталған адамдар, сондай-ақ өзге де адамдар Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес жеке басына тиіспеушілік құқығын пайдаланады. Оларға қатысты заңды күшіне енген үкімді орындау үшін қажет болатын жағдайларды қоспағанда, оларды ұстауға немесе күзетпен қамауға алуға болмайды.

2. Осы Кодекстің 555-бабының бірінші бөлігінің 2) және 3) тармақтарында аталған адамдар, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, олар ауыр, аса ауыр қылмыс жасағаны үшін қудаланған жағдайда не соттың заңды күшіне енген үкімін орындау кезінде ғана ұсталуы немесе күзетпен қамауға алынуы мүмкін.

557-бап. Айғақтар беруден дипломатиялық иммунитет

1. Осы Кодекстің 555-бабының бірінші бөлігінің 1), 3) – 6) тармақтарында аталған адамдардың, сондай-ақ өзге де адамдардың Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес куә, жәбірленуші ретінде айғақтар бермеуіне болады, ал мұндай айғақтарды беруге келіскен жағдайда бұл үшін қылмыстық процесті жүргізуші органға келуі міндетті емес. Аталған адамдарға тапсырылған жауап алуға шақыру қағазында олардың қылмыстық процесті жүргізуші органға келмегені үшін мәжбүрлеу шараларымен қоқан-лоққы жасалмауға тиіс.

2. Егер осы адамдар алдын ала тергеуде жәбірленуші, куә ретінде айғақтар берген, ал сот отырысына келмеген жағдайда, сот олардың айғақтарын оқып бере алады.

3. Осы Кодекстің 555-бабының бірінші бөлігінің 2) тармағында аталған адамдар, өздерінің қызмет міндеттерін атқаруына байланысты мәселелер бойынша берген айғақтарды қоспағанда, куәлер және жәбірленушілер ретінде айғақтар беруден бас тарта алмайды. Консулдық лауазымды адамдар куәгерлік айғақтар беруден бас тартқан жағдайда оларға іс жүргізушілік мәжбүрлеу шаралары қолданылуы мүмкін емес.

4. Дипломатиялық иммунитетті пайдаланушы адамдар қылмыстық процесті жүргізуші органға хат-хабарды және өздерінің қызметтік міндетін атқаруға қатысты басқа да құжаттарды табыс етуге міндетті емес.

558-бап. Үй-жайлар мен құжаттардың дипломатиялық иммунитеті

1. Дипломатиялық өкілдік басшысының резиденциясы, дипломатиялық өкілдік орналасқан үй-жайлар, дипломатиялық қызметкерлер мен олардың отбасылары мүшелерінің тұрғын үй-жайлары, олардағы мүлік пен жүріп-тұру құралдары қол сұғылмайтын болып табылады. Осы үй-жайларға кіру, сондай-ақ тінту, алу, мүлікке тыйым салу дипломатиялық өкілдік басшысының немесе оны алмастыратын адамның

келісімімен ғана жүргізілуі мүмкін.

2. Өзара түсіністік негізде осы баптың бірінші бөлігінде көзделген иммунитет дипломатиялық өкілдіктің қызмет көрсетуші қызметкерлері мен олардың өздерімен бірге тұратын отбасыларының мүшелері орналасқан тұрғын үй-жайларға, егер бұл қызметкерлер мен олардың отбасыларының мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болмаса, қолданылады.

3. Консулдық орналасқан үй-жай мен консулдық басшысының резиденциясы өзара түсіністік негізде қол сұғылмаушылықты пайдаланады. Осы үй-жайларға кіру, тінту, алу, мүлікке тыйым салу тиісті шет мемлекеттің консулдығы немесе дипломатиялық өкілдігі басшысының өтініші бойынша немесе келісімімен ғана орын алуы мүмкін.

4. Дипломатиялық өкілдіктер мен консулдықтардың мұрағаттары, ресми жазысқан хаттары және басқа да құжаттар қол сұғылмайтын болып табылады. Олар дипломатиялық өкілдік, консулдық басшысының келісімінсіз қаралмайды және алынбайды. Дипломатиялық почта ашылуға және ұсталуға тиіс емес.

5. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген үй-жайларға кіруге, оларға тінту жүргізуге, алуға, сондай-ақ осы баптың төртінші бөлігінде аталған құжаттарды қарап тексеруге және сұрыптап алуға дипломатиялық өкілдіктер мен консулдықтар басшыларының келісімін Қазақстан Республикасы Сыртқы істер Министрлігі арқылы прокурор сұратады.

6. Аталған жағдайларда тінту, алу, қарап тексеру прокурордың және Қазақстан Республикасы Сыртқы істер Министрлігі өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

12-бөлім. Қылмыстық сот ісін жүргізу саласындағы халықаралық ынтымақтастық 58-тарау. Жалпы ережелер

559-бап. Құқықтық көмек көрсету тәртібімен жүргізілетін іс жүргізетінлік және өзге де іс-әрекеттер

1. Қазақстан Республикасымен халықаралық шарт жасасқан шет мемлекеттердің құзыретті органдарына құжаттарды тапсыру, жекелеген іс жүргізетінлік әрекеттерді орындау, қылмыстық қудалауды жүзеге асыру, адамдарды ұстап беру, адамдарды уақытша ұстап беру, сотталғандарды және медициналық сипатта мәжбүрлеу шаралары қолданылған психикасының бұзылуынан (ауруынан) зардап шеккен адамдарды беру, үкімдерді тану және орындау құқықтық көмек көрсету тәртібімен жүргізілуі мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының халықаралық шартында қылмыстық іс бойынша өзара іс-қимылдың осы Кодекстегіден өзге нысандары көзделуі мүмкін.

3. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттың ережелері осы Кодекске қайшы келетін болса халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

560-бап. Өзара түсіністік қағидаты негізінде құқықтық немесе өзге де көмек көрсету

1. Қазақстан Республикасының халықаралық шарты болмаған кезде құқықтық немесе өзге де көмек шет мемлекеттің сұрау салуы негізінде көрсетілуі немесе Қазақстан Республикасының орталық органы өзара түсіністік қағидатында сұратуы м ү м к і н

2. Қазақстан Республикасының орталық органы шет мемлекетке осындай сұрау салуды жібере отырып, жазбаша түрде сұрау салынатын тарапқа осындай құқықтық көмек түрін көрсету туралы оның сұрау салуының болашақта қарастырылатынына к е п і л д і к б е р е д і .

3. Осы баптың бірінші бөлігінің талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының орталық органы сұрау салушы тараптың болашақта өзара түсіністік қағидатында Қазақстан Республикасының сұрау салуын қабылдауға және қарауға жазбаша кепілдігі болған кезде ғана шет мемлекеттің сұрау салуын қарайды.

4. Қазақстан Республикасының орталық органы өзара түсіністік қағидатында құқықтық көмекке жүгінген және шет мемлекетке құқықтық көмек көрсеткен кезде осы Кодексті б а с ш ы л ы қ қ а а л а д ы .

5. Шет мемлекетпен халықаралық шарт болмаған кезде Қазақстан Республикасының орталық органы сұрау салынатын тарапқа құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды дипломатиялық жолмен жібереді.

561 - б а п . О р т а л ы қ о р г а н д а р

1. Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы немесе уәкілетті прокурор сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізген кезде құқықтық көмек туралы, қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы, адамдарды ұстап беру, уақытша ұстап беру немесе транзиттік тасымалдау туралы, адамдарды уақытша беру туралы, сотталғандарды және медициналық сипатта мәжбүрлеу шаралары қолданылған психикасының бұзылуынан (ауруынан) зардап шеккен адамды беру туралы, үкімдерді тану және орындау туралы сұрау салулармен (тапсырмалармен, өтінішхаттармен) жүгінеді және шетелдік құзыретті органдардың тиісті сұрау салуларын қарайды.

2. Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты сот ісін жүргізу уақытында құқықтық көмек туралы соттардың сұрау салуларымен (тапсырмалармен) жүгінеді және шет мемлекеттер соттарының тиісті сұрау салуларын қарайды.

562-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салу

1. Құқықтық және өзге де көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы, өтінішхатты) құзыретті орган осы Кодекстің және (немесе) Қазақстан Республикасының тиісті халықаралық шартының талаптарына сәйкес жасайды.

2. Сұрау салу (тапсырма, өтінішхат) және оған қоса берілген құжаттар тиісті бланкіде жазбаша нысанда жасалып, уәкілетті лауазымды адамның қолымен және тиісті органның елтаңбалы мөрімен куәландырылады.

3. Сұрау салу (тапсырма, өтінішхат) және оған қоса берілген құжаттар Қазақстан Республикасының тиісті халықаралық шартында айқындалған тілге, ал ол болмаған кезде – сұрау салынатын тараптың ресми тіліне немесе осы тарап үшін тиімді басқа тілге аудармасымен қоса беріледі.

4. Сұрау салуды (тапсырманы, өтінішхатты) Қазақстан Республикасының орталық органы шет мемлекетке почтамен, ал кідіртуге болмайтын жағдайларда электронды, факсимильді немесе өзге де байланыс құралымен жіберіледі. Мұндай жағдайда сұрау салудың түпнұсқасы оны электронды почтамен, факсимильді немесе өзге де байланыс құралымен жіберген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірілмей почтамен жіберіледі.

5. Сұрау салуды (тапсырманы) жіберуден бас тартылған жағдайда барлық материалдарды Қазақстан Республикасының орталық органы түзету керек кемшіліктерді жазып, немесе тапсырманы жіберудің мүмкін емес себептерін түсіндіріп, процесті жүргізетін тиісті органға қайтарады.

6. Қазақстан Республикасының орталық органы электронды, факсимильді немесе өзге де байланыс құралы бойынша сұрау салушы тараптан түскен сұрау салуды (тапсырманы, өтінішхатты) қарауға қабылдай алады. Осындай сұрау салуды (тапсырманы, өтінішхатты) орындау оның түпнұсқасы жөнелтілгені немесе берілгені расталған кезде ғана жүзеге асырылады. Шет мемлекеттің құзыретті органына сұрау салудың (тапсырманың, өтінішхаттың) орындалған материалдары Қазақстан Республикасының орталық органы сұрау салудың түпнұсқасын алғаннан кейін ғана жіберілуі мүмкін.

563-бап. Заттай дәлелдемелерді сақтау және беру

1. Сұрау салынатын тарап Қазақстан Республикасы құзыретті органының сұрау салуын (тапсырмасын, өтінішхатын) орындау тәртібімен берген заттай дәлелдемелер осы Кодексте белгіленген тәртіппен сақталады және егер өзге туралы уағдаластыққа қол жеткізілмесе, қылмыстық іс бойынша іс жүргізу аяқталғаннан кейін сұрау салынатын тарапқа қайтарылады.

2. Сұрау салушы тараптың құзыретті органына сұрау салуды (тапсырманы, өтінішхатты) орындау тәртібімен беру кезінде Қазақстан Республикасының құзыретті органы қылмыстық іс жүргізу аяқталғаннан кейін, егер Қазақстан Республикасының аумағында оларды сотқа дейінгі тергеу және басқа қылмыстық іс жүргізу бойынша сот талқылауы үшін пайдалануға қажеттілік болмаған немесе үшінші тұлғалардың тиісті мүлікке құқығына қатысты заңды талаптары немесе оған қатысты дау болмаған жағдайда, сұрау салушы тараптан оларды Қазақстан Республикасына қайтаруды талап етуден бас тарта алады.

564-бап. Ресми құжаттардың жарамдылығы

1. Құқықтық және өзге де көмек көрсету туралы сұрау салуға (тапсырмаға, өтінішхатқа) байланысты жіберілетін құжаттар, егер оларды сұрау салушы немесе сұрау салынатын тараптың құзыретті органының ресми адамы тиісті нысанда жасаса,

куәландырса және құзыретті органның мөрімен бекітілсе, қосымша куәландырусыз (заңдастырусыз) Қазақстан Республикасының аумағына қабылданады.

2. Шет мемлекетте жүзеге асырылатын қылмыстық іс жүргізуге қатысушының іс жүргізу мәртебесі Қазақстан Республикасында сұрау салуды (тапсырманы) орындау кезінде осы Кодекстің қағидалары бойынша қосымша анықтауды қажет етпейді.

565-бап. Шет мемлекеттің аумағынан алынған дәлелдемелердің
ж а р а м д ы л ы ғ ы

Шет мемлекеттің аумағында құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуларды (тапсырмаларды) орындау барысында оның лауазымды адамдары алған немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес немесе өзара қағидат негізінде қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуға (өтінішхатқа) қоса Қазақстан Республикасына жіберілген, белгіленген тәртіппен куәландырылған және берілген дәлелдемелер, егер оларды алу кезінде әділ сот ісін жүргізу қағидаттары, адамның құқықтары мен негізгі бостандықтары бұзылмаса, жарамды деп танылады.

566-бап. Құқықтық көмек көрсетуге байланысты шығыстар

1. Қазақстан Республикасының аумағында құқықтық көмек көрсетуге байланысты шығыстар осы баптың екінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының аумағында құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуларды (тапсырмаларды) орындау жүктелетін Қазақстан Республикасының сотқа дейінгі тергеу, прокуратура, сот органдарын және өзге де мекемелерін ұстауға арналған мемлекеттік бюджетте көзделген қаражат есебінен жүзеге асырылады.

2. Егер Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында өзгеше көзделмесе:

1) қылмыстық процеске қатысушыларды, оның ішінде адамдарды уақытша берген жағдайда сұрау салушы тараптың аумағына шақыруға;

2) сараптамалар мен зерттеулер жүргізуге;

3) қылмыстық процеске қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге;

4) сұрау салушы тарапқа берілген адамды үшінші мемлекеттің аумағы арқылы транзиттік тасымалдауға байланысты құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) орындау кезінде туындайтын шығыстар, сұрау салушы тараптың есебінен өтеледі.

59-тарау. Құқықтық көмек

567-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салудың
(тапсырманың) мазмұны мен нысаны

1. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салу (тапсырма):

1) тапсырманы беріп отырған органның атауын;

2) тапсырма жіберіліп отырған органның атауы мен мекенжайын;

3) тиісті халықаралық шартқа немесе өзара түсіністік қағидаттарын сақтауға

с і л т е м е н і ;

4) құқықтық көмек сұратылып отырған қылмыстық істің атауын;

5) қылмыстық іс жүргізу нысанасы болып табылатын қылмыстық құқық бұзушылықтың қысқаша сипаттамасын және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті баптарының толық мәтіні жазылған оның құқықтық саралануын, қажет болған кезде – іс-әрекетпен келтірілген залалдың мөлшері туралы деректерді;

6) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті баптарының толық мәтіні жазыла отырып, хабарланып отырған күдік келтіру, айыптау туралы мәліметтерді;

7) тиісті адам туралы, атап айтқанда оның аты мен тегі, іс жүргізу мәртебесі, тұрғылықты немесе келген жері, азаматтығы туралы, заңды тұлғалар үшін олардың атауы мен орналасқан жері туралы мәліметтерді, тапсырманы орындауға ықпал ете алатын өзге де мәліметтерді, сондай-ақ осы адамның қылмыстық іс жүргізу нысанасымен байланысын;

8) анықталуға жататын мән-жайларды, сондай-ақ сұрау салынып отырған іс жүргізу әрекеттерінің, құжаттардың, заттай және өзге де дәлелдемелердің тізбесін және олардың қылмыстық іс жүргізу нысанасымен байланысының негіздерін;

9) іс жүргізу әрекеттерін орындау кезінде қатысуы қажет деп есептелетін адамдар туралы мәліметтерді және осы қажеттіліктің негіздерін қамтуға тиіс.

2. Куә, жәбірленуші, сарапшы, күдікті немесе айыпталушы ретінде адамнан жауап алу туралы сұрау салуға (тапсырмаға) адамға оның іс жүргізу құқықтары мен міндеттерін түсіндіру мақсатында құзыретті орган куәландырған осы Кодекстің тиісті баптарының үзінді көшірмесі қоса беріледі. Адамға қоюға болатын сұрақтар тізбесі немесе адамнан алу қажет мәліметтер де сұрау салуға (тапсырмаға) қоса беріледі.

3. Осы Кодекске сәйкес прокурордың немесе соттың санкциясын не мүлкіті тәркілеуді талап ететін іс жүргізетінлік әрекеттерін жүргізу туралы сұрау салуға (тапсырмаға) оларды жүргізу туралы құзыретті органдардың дәлелді шешімдерінің түпнұсқалары немесе куәландырылған көшірмелері қоса беріледі.

568-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды
(тапсырманы) қарау

1. Қазақстан Республикасының орталық органы немесе қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) қарау нәтижелері бойынша:

1) оның орындалуын сотқа дейінгі тергеу органына, прокуратураға немесе сотқа тапсыруға;

2) шет мемлекеттің іс жүргізу заңнамасының нормаларын қолдана отырып, сұрау салуды (тапсырманы) орындау мүмкіндігіне;

3) егер бұл Қазақстан Республикасының аумағында қылмыстық іс жүргізуге кедергі келтіретін болса, сұрау салуды (тапсырманы) орындауды кейінге қалдыруға;

4) осы Кодекстің 571-бабында көзделген негіздерде сұрау салуды (тапсырманы)

5) егер сұрау салуды орындаудың шығыстары қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген зияннан айқын түрде асатын немесе қылмыстық құқық бұзушылықтың ауырлығына айқын жауап бермейтін болса, егер бұл Қазақстан Республикасы халықаралық шарттарының ережелеріне қайшы келмесе, сұрау салуды (тапсырманы) орындау мүмкіндігіне қатысты шешім қабылдайды.

3. Қазақстан Республикасының орталық органы немесе қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган сұрау салуды (тапсырманы) қанағаттандыру туралы шешім қабылдаған жағдайда, сұрауды салуды (тапсырманы) орындау үшін Қазақстан Республикасының құзыретті органына жібереді. Халықаралық шартта көзделген жағдайларда, Қазақстан Республикасының орталық органы құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) орындау кезінде сұрау салушы тараптың құзыретті органы өкілінің қатысуына қатысты шешім қабылдайды.

4. Тиісті прокурор өз өкілеттіктерінің шегінде құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салудың (тапсырманың) тиісінше, толық және уақытында орындалуын қамтамасыз етуге қатысты нұсқау беруге құқылы. Прокурордың берген нұсқаулары Қазақстан Республикасының тиісті құзыретті органының орындауы үшін міндетті болып табылады.

569-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) қарау нәтижелері туралы хабарлама

1. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салу (тапсырма) қанағаттандырылған жағдайда Қазақстан Республикасының орталық органы немесе қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган сұрау салуды (тапсырманы) орындау нәтижесінде алынған материалдардың сұрау салушы тарапқа берілуін қамтамасыз етуге міндетті.

2. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) қанағаттандырудан бас тартылған жағдайда Қазақстан Республикасының орталық органы немесе қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган сұрау салушы тарапқа бас тарту себептерін, сондай-ақ сұрау салу (тапсырма) қайтадан қаралуы мүмкін талаптарды хабарлайды және сұрау салуды (тапсырманы) қайтарады.

3. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) қанағаттандырудан бас тарту үшін немесе оны орындауды кейінге қалдыру үшін негіздер болған кезде Қазақстан Республикасының орталық органы немесе қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган сұрау салушы тараппен белгілі бір шектеулерде сұрау салуды орындау тәртібін келісе алады. Егер сұрау салушы тарап белгілі бір шарттармен келіссе, тиісті тарап осы шарттарды орындағаннан кейін сұрау салу қанағаттандырылады.

570 - б а п .

Қ ұ п и я л ы л ы қ

1. Қазақстан Республикасының орталық органы немесе осы Кодекстің 558-бабының үшінші бөлігіне сәйкес қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган сұрау салушы тараптың өтініші бойынша құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (

тапсырманы) алу фактісінің, оның мазмұнының және оны орындау нәтижесінде алынған мәліметтердің құпиялығын қамтамасыз ету үшін қосымша шараларды қолдануға құқылы.

2. Қажет болған кезде сұрау салуды (тапсырманы) орындау нәтижесінде алынған құпия мәліметтерді сақтау шарттары мен мерзімдері келісіледі.

3. Қазақстан Республикасының орталық органы немесе қарым-қатынастарды жүзеге асыруға уәкілетті орган Шет мемлекеттің құзыретті органына материалдарды беру кезінде осы Кодекске және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес осындай материалдарды пайдалануға қатысты шектеулерді белгілей алады.

4. Егер құқықтық көмек туралы сұрау салуды (тапсырманы, өтінішхатты) Қазақстан Республикасында орындау нәтижесінде мемлекеттік құпияларды қамтитын мәліметтер алынса, бұл мәліметтер Қазақстан Республикасының немесе оларды Қазақстан Республикасына берген өзге мемлекеттің мүдделеріне зиян келтірмейтін жағдайда, құпия ақпаратты өзара қорғау туралы шарт болған кезде ғана және оларда көзделген талаптар мен қағидаларға сәйкес, олар сұрау салушы тарапқа берілуі мүмкін.

571-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) орындаудан бас тарту

1. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген жағдайларда, сұрау салушы тарапқа құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды қанағаттандырудан бас тартылуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының халықаралық шарты болмаған кезде, егер:

1) сұрау салуды (тапсырманы) орындау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келетін болса немесе Қазақстан Республикасының егемендігіне, қауіпсіздігіне, қоғамдық тәртіпке немесе өзге де мүдделеріне зиян келтіруі мүмкін болса;

2) сұрау салушы тарап осы саладағы өзара түсіністікті қамтамасыз етпесе;

3) сұрау салу (тапсырма) Қазақстан Республикасында қылмыстық құқық бұзушылық болып табылмайтын әрекетке қатысты болса;

4) сұрау салу (тапсырма) оның нәсілдік белгісі, саяси, діни және өзге де наным, жынысы, этникалық және әлеуметтік шығу тегі, мүліктік жағдайы, тұратын жері бойынша, тілдік немесе басқа да белгілері бойынша адамды қудалау, соттау немесе жазалау мақсатында жіберілді деп есептеуге негіздер жеткілікті болса, сұрау салуды (тапсырманы) орындаудан бас тартылуға тиіс.

572-бап. Құқықтық көмек көрсету туралы тапсырманы орындау тәртібі

1. Қылмыстық процесті жүргізетін орган өзіне белгіленген тәртіппен берілген құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) осы Кодекстің жалпы қағидалары бойынша орындайды.

2. Сұрау салуды (тапсырманы) орындау кезінде, егер бұл Қазақстан Республикасының осы мемлекетпен халықаралық шартында көзделсе, шет мемлекеттің

іс жүргізу заңнамасының нормалары қолданылуы мүмкін.

3. Егер құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салу (тапсырма) орындалмайтын болса, алынған құжаттар оны орындауға кедергі болған себептер көрсетіле отырып, сұрау салушы тарапқа белгіленген тәртіппен қайтарылады.

573-бап. Арнайы рұқсат етуді қажет ететін іс жүргізу
ә р е к е т т е р і

Егер сұрау салуды (тапсырманы) орындау үшін прокурордың немесе соттың санкциясын талап ететін іс жүргізу әрекеттерін жүргізу қажет болса, мұндай іс-әрекет тіпті сұрау салушының заңнамасында бұл көзделмесе де, осы Кодексте көзделген тәртіппен тиісті санкция алынған жағдайда ғана жүзеге асырылады. Сұрау салушы тараптың өтініш жасаған материалдары осындай іс жүргізу әрекеттеріне санкция беру туралы мәселені шешу үшін негіз болып табылады.

574-бап. Сұрау салушы мемлекеттің құзыретті органдары
ө к і л д е р і н ің қ а т ы с у ы

1. Осы Кодекстің талаптарына сәйкес қатысуға рұқсат берілген шет мемлекеттің құзыретті органының өкілі Қазақстан Республикасының аумағында кез келген іс жүргізу әрекеттерін дербес жүргізуге құқылы емес. Мұндай өкілдер іс жүргізу әрекеттерін жүргізу кезінде қатысқан жағдайда Қазақстан Республикасының
з аң н а м а с ы н с а қ т а у ғ а т и і с .

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген адамдардың іс жүргізу әрекеттерін жүргізу кезінде қатысуға және мәлімдеме жасауға және іс жүргізу әрекеттерінің хаттамасына енгізілуге жататын олардың жүргізілу тәртібі туралы ескертулер енгізуге, тергеушінің, анықтау органының, прокурордың немесе соттың рұқсатымен сұрақтар қоюға, сондай-ақ техникалық құралдарды қолдана отырып, жазбалар жасауға құқылы.

575 - б а п . Қ ұ ж а т т а р д ы т а п с ы р у

1. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салу (тапсырма) бойынша осы сұрау салуға (тапсырмаға) қоса берілген құжаттар мен шешімдер осы бапта белгіленген тәртіппен сұрау салуда (тапсырмада) көрсетілген адамға тапсырылады.

2. Тергеуші, анықтау органы, прокурор немесе сот құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуды (тапсырманы) орындау үшін құжаттарды тапсыру үшін адамды шақырады. Егер адам дәлелсіз себептермен келмесе, оған осы Кодексте көзделген тәртіппен күштеп әкелу қолданылуы мүмкін.

3. Тергеуші, анықтау органы, прокурор немесе сот құжаттардың адамға тапсырылғандығы туралы олардың тапсырылған жері мен күнін көрсете отырып хаттама жасайды. Хаттамаға құжаттар тапсырылған адам құжаттарды алу кезінде арыздарын немесе ескертулерін жазып, қол қояды. Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген жағдайларда да бөлек растау қағазы жасалады, оған құжаттарды алған адам және оны тапсыруды жүзеге асырған адам қолдарын қояды.

4. Адам тапсырылуға жататын құжаттарды алудан бас тартқан жағдайда, бұл

туралы хаттамада көрсетіледі. Бұл ретте тапсырылуға жататын құжаттар тапсырылды деп есептеледі, бұл туралы хаттамада көрсетіледі.

5. Егер тапсырылуға жататын құжаттардың мемлекеттік немесе орыс тіліндегі аудармасы болмаса және сұрау салуда (тапсырмада) көрсетілген адам білмейтін тілде жасалса, ол адамның құжаттарды алудан бас тартуға құқығы бар. Мұндай жағдайда құжаттар тапсырылған жоқ деп есептеледі.

576 - б а п . У а қ ы т ш а б е р у

1. Егер қылмыстық іс бойынша айғақтар беру немесе өзге де іс жүргізу әрекеттеріне қатысу үшін күзетпен ұстауда отырған немесе шет мемлекеттің аумағында бас бостандығынан айыру түрінде жазасын өтеп жатқан және осы қылмыстық іс бойынша қылмыстық жауапқа тартылмаған адамның қатысуы қажет болса, қылмыстық процесті жүргізетін орган осы адамды Қазақстан Республикасына уақытша беру туралы өтініш хат ж а з а д ы .

2. Сұрау салынған тарап адамды уақытша беру туралы өтінішхатты қанағаттандырған жағдайда, мұндай адам оны беру үшін іс жүргізетінлік әрекеттері жүргізілгеннен кейін шет мемлекетпен келісілген мерзімде қайтарылуға тиіс.

Уақытша берудің келісілген мерзімі жеткіліксіз болған кезде қылмыстық процесті жүргізетін орган оның аяқталуына дейінгі жиырма тәуліктен кешіктірмей Қазақстан Республикасының орталық органына шет мемлекетпен келісу үшін аталған мерзімді ұзарту туралы өтінішхат жібереді.

3. Шет мемлекеттің құзыретті органының адамды күзетпен ұстау туралы немесе оған бас бостандығынан айыру түрінде жаза тағайындау туралы шешімі Қазақстан Республикасына уақытша берілген адамды Қазақстан Республикасында күзетпен ұстауға негіз болып табылады.

4. Қазақстан Республикасының аумағында жазасын өтеп жатқан адамды осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген шарттарды сақтай отырып, шет мемлекеттің құзыретті органының өтініші бойынша шет мемлекетке уақытша беруге болады.

5. Осы адамның жазбаша келісімі болған кезде ғана адамды уақытша беру жүзеге асырылады.

577-бап. Қазақстан Республикасынан тыс жердегі адамды шақыру

1. Қазақстан Республикасынан тыс жердегі адам Қазақстан Республикасының аумағында іс жүргізетінлік әрекеттерін жүргізу үшін құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салудың (тапсырманың) негізінде шақыру қағазымен шақыртылады. Мұндай адам шақырту туралы күнібұрын хабардар етіледі. Күдіктіден, айыпталушыдан, сотталушы мен сотталғаннан басқа, шақыртылған адамға шақыруға байланысты шығыстардың мөлшері және оларды өтеу тәртібі туралы хабарланады.

2. Қазақстан Республикасынан тыс жерде жүрген, шақырту бойынша келген куә, жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер, олардың өкілдері, сарапшы

өзінің азаматтығына қарамастан, Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын кесіп өткенге дейін орын алған әрекеті үшін немесе үкімдердің негізінде Қазақстан Республикасының аумағында қылмыстық немесе әкімшілік жауапқа тартылмайды, күзетпен қамауға алынбайды немесе басқа да іс жүргізетінлік мәжбүрлеу шаралары о л а р ғ а қ о л д а н ы л м а й д ы .

Мұндай адамдар олардың айғақтарына байланысты куә, жәбірленуші ретінде немесе олар шақырылған қылмыстық іске байланысты сарапшылар ретінде жауапқа тартылмайды, күзетпен қамауға алынбайды немесе жазалауға ұшырамайды.

3. Шақыртылған адам, егер ол қылмыстық процесті жүргізетін органның оның қатысуымен іс жүргізу әрекеттерін жүргізудің қажеті жоқтығы туралы жазбаша хабарламасын алған кезден бастап он бес тәуліктің немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көрсетілген өзге мерзімнің ішінде Қазақстан Республикасының аумағынан кетпесе, немесе егер ол оған өз еркімен қайтса, осы бапта көзделген кепілдіктерден айрылады. Осы адам өз кінәсінен мүмкіндігі болып тұрса да Қазақстан Республикасының аумағынан кете алмаған уақыт бұл мерзімге есептелмейді.

578-бап. Бейнебайланыс жүргізу арқылы іс жүргізу әрекеттерін ж ү р г і з у

1. Шет мемлекеттің құзыретті органының сұрау салуы бойынша іс жүргізу әрекеттері м ы н а д а й ж а ғ д а й л а р д а :

1) шақыртылатын адамның шет мемлекеттің құзыретті органына келуі мүмкін б о л м а ғ а н ;

2) адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін;

3) Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген өзге де негіздер бойынша бейнебайланыстың көмегімен адамның тұратын жері бойынша жүргізіледі.

2. Бейнебайланыс жолымен іс жүргізу әрекеттері мұндай тәртіп Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңнамасының қағидаттарына қайшы келмейтін шамада сұрау салушы тараптың іс жүргізу заңнамасында көзделген т ә р т і п п е н о р ы н д а л а д ы .

3. Сұрау салушы тараптың құзыретті органы бейнебайланысты жүргізу кезінде аудармашының қатысуын қамтамасыз етуге тиіс.

4. Егер іс жүргізу әрекеттерін жүргізу уақытында осы баптың екінші бөлігінде көзделген тәртіптің бұзылғандығы анықталса, қылмыстық процесті жүргізетін орган бұл туралы іс жүргізу әрекеттеріне қатысушыларға хабарлайды және жол берілген бұзушылықтарды жою үшін шаралар қабылдау мақсатында оны тоқтата тұрады. Іс жүргізу әрекеттері рәсімге қажетті өзгерістер сұрау салушы тараптың құзыретті органымен келісілгеннен кейін ғана жалғастырылады.

5. Іс жүргізу әрекеттерінің хаттамасы және бейнеақпаратты жеткізгіштер сұрау салушы тараптың құзыретті органына жіберіледі.

6. Осы бапта көзделген қағидалар бойынша Қазақстан Республикасы құзыретті

органының сұрау салуы бойынша бейнебайланыстың көмегімен іс жүргізу әрекеттері жүргізіледі.

579-бап. Мүлікті іздестіру, оған тыйым салу және тәркілеу

1. Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салудың (тапсырманың) негізінде Қазақстан Республикасының құзыретті органдары қылмыстық жолмен алынған мүлікті, ақшалар мен құндылықтарды, сондай-ақ күдіктіге, айыпталушыға немесе сотталған адамға тиесілі мүлікті анықтау және оған тыйым салу мақсатында осы Кодексте көзделген іс жүргізу әрекеттерін жүргізеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мүлікке тыйым салынған кезде сот осы мүлікке қатысты шешім қабылдағанға дейін оны сақтау мақсатында қажетті шаралар қамтамасыз етіледі, бұл туралы сұрау салушы тарапқа хабарланады.

3. Сұрау салушы тараптың сұрау салуы бойынша табылған мүлік:

1) осы Кодекстің 573-бабының талаптары сақтала отырып, тыйым салынуы және қылмыстық іс жүргізу бойынша дәлелдеме ретінде немесе иесіне қайтару үшін сұрау салушы тараптың құзыретті органына берілуі мүмкін;

2) егер бұл сұрау салушы тарап сотының заңды күшіне енген үкімінде немесе өзге де шешімінде көзделсе, тәркіленуі мүмкін.

Мүлікті тәркілеу туралы сұрау салушы тарап сотының үкімін немесе өзге шешімін тану осы Кодекстің 610-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінің 1) тармағына сәйкес тыйым салынған мүлік сұрау салушы тарапқа берілмейді немесе, егер бұл мүлік Қазақстан Республикасында азаматтық немесе қылмыстық істі қарау мақсатында қажет болса, оны беру кейінге қалдырылуы немесе уақытша болуы мүмкін немесе заңда көзделген өзге де негіздер бойынша шетелге шығарылмауы мүмкін.

5. Осы баптың үшінші бөлігінің 2) тармағына сәйкес тәркіленген мүлік осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген жағдайлардан басқа кезде, Қазақстан Республикасының к і р і с і н е б е р і л е д і .

6. Қазақстан Республикасы орталық органының өтінішхаты бойынша сот осы баптың үшінші бөлігінің 2) тармағына сәйкес тәркіленген мүлікті, сондай-ақ оның а қ ш а л а й б а л а м а с ы н :

1) қылмыс арқылы келтірілген залалды жәбірленушіге өтеу үшін тәркілеу туралы шешім қабылдаған сұрау салушы тарапқа;

2) тәркіленген мүлікті немесе оның ақшалай баламасын бөлу мәселесін реттейтін Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес беру туралы шешім қабылдауы мүмкін.

580-бап. Бірлескен тергеу, жедел-тергеу топтарын құру және оның

қ ы з м е т і

1. Бірнеше мемлекеттің аумағында жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтардың мән-жайларына сотқа дейінгі тергеуді жүргізу үшін, немесе осы мемлекеттердің

мүдделері бұзылса, бірлескен тергеу, жедел-тергеу топтары құрылуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы Қазақстан Республикасының сотқа дейінгі тергеу органдарының және шет мемлекеттердің құзыретті органдарының сұрау салуы бойынша бірлескен тергеу, жедел-тергеу топтарын құру туралы мәселені қ а р а п , ш е ш е д і .

3. Бірлескен тергеу, жедел-тергеу тобының мүшелері тікелей өзара іс-әрекет жасайды, сотқа дейінгі тергеудің, іс жүргізу әрекеттерінің негізгі бағыттарын келіседі, алынған ақпаратпен алмасады. Олардың қызметін үйлестіруді бірлескен тергеу, жедел-тергеу тобын құруға бастамашы немесе оның мүшелерінің біреуі жүзеге а с ы р а д ы .

4. Тергеу (іздігіру) және өзге де іс жүргізу әрекеттерін аумағында іс жүргізіліп отырған сол мемлекеттің бірлескен тергеу, жедел-тергеу тобының мүшелері орындайды.

60-тарау. Адамдарды ұстап беру (экстрадиция)

581-бап. Адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы сұрау салуды ж і б е р у

1. Адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы сұрау салу, егер ұстап беру сұратылып отырған адамға қылмыстық құқық бұзушылықтардың ең болмағанда біреуі үшін бір жылдан артық бас бостандығынан айыру түрінде жоғары жаза көзделген немесе ол бас бостандығынан айыру түріндегі жазаға сотталған және өтелмеген мерзімі кемінде алты айды құраған болса ғана жіберіледі.

2. Шет мемлекеттің құзыретті органының адамды ұстап беру туралы сұрау салуы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген талаптар сақталған жағдайда ғана қаралуы м ү м к і н .

3. Адамды уақытша беру және транзиттік тасымалдау туралы сұрау салулар адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы сұрау салу дәл сондай тәртіппен жіберіледі.

4. Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы Қазақстан Республикасының құзыретті органына осы Кодексте немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген адамды ұстап беруге кедергі болуы мүмкін мән-жайлар болған кезде шет мемлекетке сұрау салуды жіберуден бас тартуға құқылы.

582-бап. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы құжаттарды дайындау және сұрау салуларды жіберу тәртібі

1. Осы Кодексте және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген жағдайда және тәртіппен қылмыстық процесті жүргізетін орган Қазақстан Республикасының аумағында қылмыстық құқық бұзушылық жасаған және оның аумағын тастап кеткен адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы өтінішхатқа қажетті құжаттарды қоса тіркей отырып, Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына

ж ү г і н е д і .

2. Адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы өтінішхат жазбаша нысанда жасалады ж ә н е :

1) іс жүргізуінде қылмыстық іс жатқан органның атауын;
2) күдіктінің (сотталғанның) тегін, атын, әкесінің атын, туған жылын, азаматтығы туралы деректерді, фотосуретін;

3) жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтың нақты мән-жайларын осы қылмыстық құқық бұзушылық үшін жауаптылық көзделетін заңның мәтіні келтіріле отырып, санкциясы міндетті түрде көрсетіле отырып, жазылуын;

4) заңды күшіне енген үкімнің, не күдіктінің әрекеттерін саралау туралы қаулының шығарылған жері мен уақыты туралы мәліметтерді қамтуға тиіс.

3. Адамды ұстап беру (экстрадиция) туралы өтінішхатқа:

1) егер ұстап беруді қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін сұратса, күдіктінің әрекеттерін алдын ала саралауды айқындау туралы қаулының, айыптау актісінің, тергеу судьясының немесе соттың адамды күзетпен ұстау туралы қаулысының куәландырылған көшірмелері;

2) егер ұстап беру үкімді орындату үшін сұратылса, оның заңды күшіне енгендігі туралы анықтамамен бірге үкімнің көшірмесі;

3) қылмыстық құқық бұзушылық сараланып отырған және ол бойынша ескіру мерзімі көзделген бапты қамтитын Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінен үзінді көшірмелер;

4) Қазақстан Республикасы уәкілетті органының ұстап беру сұратылып отырған адамның азаматтығы туралы қорытындысы;

5) егер сот тағайындаған жазаның бір бөлігін өтеген адамды ұстап беру сұратылса, жазаның өтелмеген бөлігі туралы анықтама;

6) аумағында іздестіріліп жатқан адам анықталған шет мемлекет үшін де қолданылатын Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген өзге де мәліметтер қоса берілуге тиіс.

4. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген негіздер болған кезде шет мемлекеттің құзыретті органына Қазақстан Республикасына адамды ұстап беру туралы сұрау салумен жүгінеді.

583 - б а п . У а қ ы т ш а ұ с т а п б е р у

1. Егер ұстап беруді кейінгі қалдыру қылмыстық жауапқа тарту мерзімінің ескіруіне немесе қылмыстық іс жүргізу бойынша дәлелдемелердің жоғалуына әкеп соқтыруы мүмкін болса, осы Кодекстің 582-бабында көзделген тәртіппен дайындалатын уақытша ұстап беру туралы сұрау салу жіберілуі мүмкін.

2. Уақытша ұстап беру туралы сұрау салу қанағаттандырылған жағдайда осы адам тиісті шет мемлекетке келісілген мерзімде қайтарылуға тиіс.

3. Процесті жүргізетін орган қажет болған жағдайда уақытша ұстап беру туралы құжаттарды дайындайды, олар уақытша ұстап беру мерзімі аяқталардан бұрын жиырма тәуліктен кешіктірілмей Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына жіберіледі.

584-бап. Ұстап берілген адамның қылмыстық жауаптылығының шегі

1. Шет мемлекет ұстап берген адам оны берген мемлекеттің келісімінсіз ұстап беруге байланысты емес өзге қылмыс үшін қылмыстық жауапқа тартылмайды, ж а з а л а н б а й д ы .

2. Шет мемлекет ұстап берген адам оны берген мемлекеттің келісімінсіз үшінші мемлекетке б е р і л м е й д і .

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінің қағидасы оны бергеннен кейін адам қылмыс жасаған жағдайларға, сондай-ақ егер ұстап берілген адам – қылмыстық іс жүргізу аяқталғаннан кейін отыз тәулік өткенге дейін, ал сотталған жағдайда жазасын өтегеннен немесе одан босатылғаннан кейін отыз тәулік өткенге дейін сұрау салушы тараптың аумағынан кетпесе немесе егер ол оған өз еркімен оралса, қолданылмайды. Ұстап берілген адам сұрау салушы тараптың аумағынан өзіне байланысты емес себептермен кете алмаған уақыт бұл мерзімге есептелмейді.

585-бап. Ұстап берілген адамға қатысты қылмыстық іс жүргізу нәтижелері туралы хабардар ету

Прокурор сұрау салынатын органның уәкілетті органын кейіннен хабардар ету үшін Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына ұстап берілген адамға қатысты қылмыстық іс жүргізу нәтижелері туралы хабарлама жібереді.

586-бап. Күзетпен ұстау мерзімдерін есептеу

1. Бұлтартпау шарасы ретінде ұстап берілген адамға қолданылатын күзетпен ұстау мерзімінің басталуы оның Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын кесіп өткен кезінен бастап есептеледі.

2. Қазақстан Республикасына ұстап берілетін адамды шет мемлекеттің аумағында ұстау және күзетпен ұстау уақыты, сондай-ақ оны этаппен жөнелту уақыты жаза тағайындау кезінде оны күзетпен ұстаудың жалпы мерзіміне есептеледі.

3. Уақытша ұстап беру ішінде Қазақстан Республикасының аумағында адамды күзетпен ұстау уақыты осындай адамның Қазақстан Республикасы сотының үкімімен тағайындалған жазаны өтеу мерзіміне есептелмейді.

587-бап. Транзит және уақытша ұстап беру кезінде күзетпен ұстау

Шет мемлекеттің құзыретті органының адамды күзетпен ұстау немесе оған бас бостандығынан айыру түрінде жаза тағайындау туралы шешімі:

1) Қазақстан Республикасының аумағы бойынша транзиттік тасымалданатын;

2) Қазақстан Республикасына уақытша берілген адамдарды Қазақстан Республикасының аумағында күзетпен ұстауға негіз болып табылады.

588-бап. Ұстап беру сұратылатын адамның құқықтары

1. Шет мемлекетке ұстап беру туралы мәселе қарастырылып отырған адамның:

- 1) оны ұстап беру туралы сұрау салу қандай қылмыстық құқық бұзушылық бойынша түскенін білуге;
- 2) қорғаушысының болуына және сөйлесудің құпиялығын қамтамасыз ететін жағдайда онымен кездесуге, жауап алу кезінде қорғаушысының қатысуына;
- 3) ұсталған жағдайда ұсталғаны және келген жері туралы жақын туыстарына, отбасы мүшелеріне немесе өзге де адамдарға хабарлауға;
- 4) оны күзетпен ұстауға және оны ұстап беру туралы сұрау салуға байланысты мәселелерді соттың қарауына қатысуға;
- 5) ұстап беру туралы сұрау салумен танысуға немесе оның көшірмесін алуға;
- 6) күзетпен ұстау туралы, экстрадициялық қамауды қолдану туралы және ұстап беру жөніндегі сұрау салуды қанағаттандыру туралы шешімдерге шағым беруге;
- 7) сот отырысында ұстап беру туралы сұрау салу жөнінде өз пікірін білдіруге қ ұ қ ы ғ ы б а р .

2. Егер ұстап беру туралы мәселе қаралып отырған адам шетелдік болып табылса және күзетпен ұсталса, онда оның өз мемлекетінің дипломатиялық немесе консулдық мекемесінің өкілімен кездесуге құқығы бар.

589-бап. Қазақстан Республикасынан тысқары жерде қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамды ұстау ерекшеліктері

1. Шет мемлекет қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін іздестіріп жатқан адамды Қазақстан Республикасының аумағында ұстауды қылмыстық қудалау органының лауазымды адамы осы Кодекстің 131-бабында көзделген тәртіппен жүргізеді.

2. Жетпіс екі сағат ішінде ұсталған адамның жеке басы, оның азаматтығының тиесілігі белгілі болуға, іздестірудің бастамашысынан жасалған әрекеттің мән-жайлары, оған сәйкес осы әрекет қылмыстық құқық бұзушылық деп танылатын баптың мәтіні, құзыретті органның оны қамауға алу және іздестіру жариялау туралы шешімі, сондай-ақ адамды қамауға алу қажеттігі туралы растауы талап етілуге тиіс.

3. Шет мемлекеттің құзыретті органының ұстап беру туралы талап мәлімделгенге дейін адамды қамауға алу туралы өтінішхаты почтамен, телеграфпен, телекспен, факспен және өзге де байланыс құралдарымен жіберілуі мүмкін.

4. Ұсталған адам, егер:

- 1) ұсталған кезден бастап жетпіс екі сағат ішінде оны уақытша қамауда ұстау туралы немесе оған қатысты экстрадициялық қамауға алуды қолдану туралы өтінішхаттарды қарау үшін тергеу судьясына жеткізілмеген;
- 2) ұстап беру (экстрадиция) жүргізілмейтін мән-жайлар болған кезде, ол белгілі болған жағдайда дереу босатылады.

590-бап. Адамды уақытша қамауда ұстау

1. Ұсынылған материалдар зерделенгеннен кейін және ұсталған адам іздестіру жарияланған адам болып табылады деп ұйғаруға жеткілікті негіздер болған және осы

591-бап. Экстрадициялық қамауға алу

1. Почтамен, телеграфпен, телекспен, факспен және өзге де байланыс түрлерімен сұрау салушы тараптан іздестіріліп жатқан адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы сұрау салуды алғаннан кейін прокурор адамды қамауда ұстаған орны бойынша аудандық және оған теңестірілген сотқа ұстап беру мақсатында адамға экстрадициялық қамауға алуды қолдану туралы өтінішхатты енгізеді.

2. Тергеу судьясының қарауына өтінішхатпен бірге:

1) Қазақстан Республикасының тиісті орталық органы куәландырған адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы шет мемлекеттің құзыретті органының сұрау салуының көшірмесі;

2) адамның азаматтығы туралы құжаттар;

3) қолда бар экстрадициялық тексеру материалдары беріледі.

3. Аудандық және оған теңестірілген соттың тергеу судьясы өтінішхатты қарайды және экстрадициялық қамауға алуды қолдану туралы не экстрадициялық қамауға алуды қолданудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

4. Өтінішхатты қарау кезінде тергеу судьясы іздестірілудегі адамның азаматтық тиесілігін, сондай-ақ кінәлілігі туралы мәселені зерттеместен және ұстап берілуі сұратылып отырған адамға қатысты іс бойынша шет мемлекеттің құзыретті органдары қабылдаған іс жүргізу шешімдерінің заңдылығын тексерместен оны ұстап беруге сұрау салынуына байланысты әрекет бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны көздейтін қылмыстық құқық бұзушылық болып табылатынын тексереді.

5. Тергеу судьясының осы қаулысына шағымдануды және наразылық білдіруді осы Кодекстің 107-бабында көзделген тәртіппен осы баптың төртінші бөлігіне сәйкес оның заңдылығы мен негізділігін тексеретін облыстық немесе оған теңестірілген сот жүзеге асырады. Облыстық немесе оған теңестірілген сот шешім шығарғанға дейін іздестірілудегі адам күзетпен ұсталады.

6. Ұстап беруге жататын адамға қатысты экстрадициялық қамауға алу оны ұстаған кезден бастап он екі ай мерзімімен, ал сот үкімін орындауға келтіру үшін сұратылып отырған адамға қатысты сұрау салушы мемлекетте сотталған мерзімнен аспайтын мерзімге қолданылады.

7. Қамауда ұстау орнының әкімшілігі экстрадициялық қамауға алу қолданылған адамды қамауда ұстау мерзімі аяқталғанға дейін он тәуліктен кешіктірмей, бұл туралы прокурорға хабарлауға міндетті.

Осы мерзім шегінде соттың тергеу судьясы прокурордың өтінішхаты, экстрадициялық қамауға алу қолданылған адамның, оның қорғаушысының, заңды өкілінің шағымы бойынша кемінде екі айда бір рет адамды кейін қамауда ұстау немесе оны босату үшін негіздің бар-жоғын тексереді.

8. Экстрадициялық қамауға алу қолданылған адамды босату прокурордың қаулысы негізінде, оның ішінде осы бапта көрсетілген мерзім аяқталған соң жүргізіледі, егер

осы мерзімде ұстап берілмесе, бұл туралы дереу Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына хабарланады.

9. Адамды экстрадициялық қамауға алудан босату, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, ұстап беру туралы шешімді орындау үшін шет мемлекетке адамды нақты беру мақсатында оны қайтадан қолдануға кедергі келтірмейді.

10. Шет мемлекетке оны беру мақсатында адамды қамауда ұстау мерзіміне ұстап беруді сұраушы мемлекеттің аумағына оны этаппен айдауды ұйымдастыруға, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының немесе оның орынбасарының ұстап беру туралы қаулысына оның шағымын қарауға байланысты уақыт кірмейді.

592-бап. Адамды ұстап беруден (экстрадициялаудан) бас тарту
1. Егер:

1) өзіне қатысты ұстап беру туралы сұрау салу келіп түскен адам Қазақстан Республикасының азаматы болып табылса және Қазақстан Республикасының халықаралық шартымен сұрау салушы тараппен өз азаматтарын ұстап беру көзделмесе;

2) ұстап беру туралы сұрау салуға негіз болған әрекет Қазақстан Республикасында қылмыстық құқық бұзушылық деп танылмаса;

3) ол үшін ұстап беру сұратылған қылмыстық құқық бұзушылық Қазақстан Республикасында бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны көздемесе;

4) өзіне қатысты ұстап беру туралы сұрау салу келіп түскен адамға Қазақстан Республикасы баспана берсе;

5) ұстап беру туралы сұрау салу түскен адамға қатысты дәл сол қылмыстық құқық бұзушылық үшін заңды күшіне енген үкім шығарылса немесе іс бойынша іс жүргізу тоқтатылса;

6) Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша әрекет қылмыстық заңмен қудаланбаса немесе мерзімінің өтуіне байланысты немесе өзге де заңды негіздер бойынша үкім орындалмайтын болса;

7) ұстап беру туралы сұрау салу келіп түскен адамға Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген жағдайлардан басқа, сұрау салушы тарапта қинауды қолдану қаупіне ұшырауы мүмкін не оның денсаулығына, өміріне немесе бостандығына нәсілдік белгісі, діни нанымы, ұлты, азаматтығы (бодандығы), белгілі бір әлеуметтік топқа тиесілігі немесе саяси сенімдері бойынша қауіп төніп тұр деп ұйғаруға негіздер болса;

8) ұстап беруді сұратуға байланысты әрекет, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында сұрау салушы тараппен өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жеке айыптау тәртібімен ғана қудаланса;

9) ұстап беруді сұратуға байланысты әрекет, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында сұрау салушы мемлекетпен өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша әдеттегі қылмыстық құқыққа сәйкес қылмыстар

болып табылмайтын әскери қылмыстарға жататын болса;

10) шет мемлекеттің орталық органы Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының талабы бойынша ұстап беру туралы сұрау салу жөнінде шешім қабылдау мүмкін емес қосымша материалдарды немесе деректерді ұсынбаса;

11) адамды ұстап беру Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары бойынша Қазақстан Республикасының міндеттемелеріне қайшы келсе;

12) Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген өзге де негіздер болса, ұстап беруге (экстрадициялауға) жол берілмейді.

2. Егер ұстап беруді сұратуға байланысты қылмыс Қазақстан Республикасының аумағында немесе оның шегінен тыс жерде жасалса, бірақ Қазақстан Республикасының мүдделеріне қарсы бағытталса, ұстап беруден бас тартылуы мүмкін.

593-бап. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы сұрау салу

б о й ы н ш а ш е ш і м

1. Экстрадициялық тексеру материалдарын зерделегеннен кейін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары шет мемлекетке адамды ұстап беру (экстрадициялау) немесе ұстап беруден (экстрадициялаудан) бас тарту туралы шешім қабылдайды. Бірнеше мемлекеттердің адамды ұстап беру туралы талаптары болған кезде адам қай мемлекетке ұстап беруге жататыны туралы шешімді Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары қабылдайды.

2. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары өзінің шешімі туралы шет мемлекеттің орталық органына, сондай-ақ оған қатысты қабылданған адамға және оның қорғаушысына хабарлайды.

3. Ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешім қабылданған жағдайда осы адамға оның көшірмесі тапсырылады және Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотына қабылданған шешімге шағымдану құқығы түсіндіріледі.

4. Ұстап беру туралы қаулы оған шағымдану мерзімі аяқталған соң орындауға жіберіледі. Қаулыға шағым жасалған жағдайда Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты судьясының қаулысы заңды күшіне енгізілгенге дейін ұстап беру жүргізілмейді.

5. Шет мемлекетке қылмыстық қудалауды жүзеге асыруды болдырмайтын негіздер бойынша адамды ұстап беруден (экстрадициялаудан) бас тартылған жағдайда, шет мемлекеттің құзыретті органының өтінішхаты бойынша Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры осы Кодексте көзделген тәртіппен осы адамға қатысты сотқа дейінгі тергеу ісін жүргізуді тапсырады.

594-бап. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешімге

ш а ғ ы м д а н у т ә р т і б і

1. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының немесе оның орынбасарының ұстап беру туралы қаулысына өзіне қатысты осы шешім қабылданған адам немесе оның қорғаушысы хабарламаны алған кезден бастап он тәулік ішінде Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотына шағымдана алады.

2. Оған қатысты ұстап беру туралы шешім қабылданған адамды қамауда ұстау орнының әкімшілігі шағымды алған соң жиырма төрт сағат ішінде оны Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотына жібереді және бұл туралы Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына хабарлайды.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары ұстап беру туралы қаулыға шағымдану туралы хабарлама келіп түскен кезден бастап он тәулік ішінде Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотына өздері қабылдаған шешімнің заңдылығы мен негізділігін растайтын материалдарды жібереді.

4. Адамды ұстап беру туралы шешімнің заңдылығы мен негізділігін тексеруді шағымды алған күннен бастап бір ай ішінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының судьясы прокурордың, өзіне қатысты ұстап беру туралы шешім қабылданған адамның және оның қорғаушысының қатысуымен ашық сот отырысында жүргізеді.

5. Отырыстың басында төрағалық етуші қандай шағым қаралуға жататындығын хабарлайды, қатысушыларға олардың құқықтарын, міндеттері мен жауапкершілігін түсіндіреді. Содан кейін арыз беруші және (немесе) оның қорғаушысы шағымды негіздейді, содан кейін сөз прокурорға беріледі.

6. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының судьясы сотта қарау барысында осы адамды ұстап беру туралы шешімнің Қазақстан Республикасының заңнамасы мен халықаралық шарттарына сәйкестігін тексерумен шектеліп, оған қатысты ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешім қабылданған адамның кінәлілігі мәселесін зерттемейді және шет мемлекеттің құзыретті органдары қабылдаған іс жүргізу шешімдерінің заңдылығын тексермейді.

7. Тексеру нәтижесінде Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты мынадай:

1) адамды ұстап беру туралы шешімді заңсыз немесе негізсіз деп тану және оның күшін жою туралы;

2) шағымды қанағаттандырусыз қалдыру туралы;

3) адамды қамауда ұстау мерзімін кемінде бір ай мерзімге бір мезгілде ұзарта отырып, осы шешімді қабылдау үшін елеулі маңызы бар мәселелер қаралғанға дейін ұстап беру туралы шешімді тоқтата тұру туралы қаулылардың бірін шығарады.

8. Ұстап беру үшін қамауға алынған адамды босату осы Кодекстің 591-бабында көзделген тәртіппен ұстап беруді заңсыз немесе негізсіз деп тану және оның күшін жою туралы сот қаулысы күшіне енгеннен кейін жүргізіледі.

9. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының адамды ұстап беру туралы шешімді заңсыз немесе негізсіз деп тану және оның күшін жою туралы не шағымды қанағаттандырусыз қалдыру туралы қаулысы оны жария еткен кезден бастап заңды күшіне енеді.

595-бап. Шет мемлекетке беруді кейінге қалдыру және белгілі бір уақытқа ұстап беру

1. Адамды ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешім қабылданғаннан кейін

Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары мынадай жағдайда, егер:

1) өзіне қатысты ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешім қабылданған адам Қазақстан Республикасының аумағында жасалған құқық бұзушылық үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылса немесе жазасын өтесе – сотқа дейінгі тергеу немесе сот талқылауы аяқталғанға, жазасын өтегенге немесе қандай да бір заңды негіздер бойынша жазадан босатылғанға дейін;

2) өзіне қатысты ұстап беру (экстрадициялау) туралы шешім қабылданған адам ауыр науқастан зардап шексе және денсаулық жағдайы бойынша оның денсаулығына зиян келтірмей беру мүмкін болмаса – ол жазылғанға дейін шет мемлекетке адамды нақты беруді кейінгі қалдыруы мүмкін.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген адамды нақты беруді одан әрі кейінге қалдыру үшін негіздер болмаған жағдайда, берілген адамға қатысты осы Кодексте белгіленген тәртіппен экстрадициялық қамауға алу қолданылады.

3. Егер кейінге қалдыру кезеңінде адамды ұстап беруге кедергі келтіруі мүмкін мән-жайлар туындаса, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының немесе оның орынбасарының ұстап беру (экстрадициялау) туралы өз шешімін қайта қарауға құқығы бар.

4. Егер нақты беруді кейінге қалдыру қылмыстық қудалау мерзімінің өтуіне немесе шет мемлекетте қылмыстық құқық бұзушылықты тергеуге залал келтіруге әкеп соқтыратын жағдайда, ұстап беру сұратылып отырған адам уақытша берілуі мүмкін.

5. Уақытша берілген адам ол үшін берілген қылмыстық іс бойынша іс жүргізу әрекеттері жүргізілгеннен кейін, бірақ адам берілген күннен бастап тоқсан тәуліктен кешіктірілмей қайтарылуға тиіс. Өзара уағдаластық бойынша осы мерзім ұзартылуы мүмкін, бірақ Қазақстан Республикасының аумағында жасалған қылмыстық құқық бұзушылық үшін өтелмеген жазасының мерзімінен аспайды.

596 - бап. Адамды беру

1. Күзетпен ұстау орнының әкімшілігі Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының немесе оның орынбасарының ұстап беру туралы қаулысын алғаннан кейін отыз тәулік ішінде этаппен айдауды және ұстап берілген адамды ол ұстап берілген мемлекеттің тиісті органына беруді ұйымдастыруға және орындалғаны жөнінде Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына хабарлауға міндетті.

2. Ұстап берілген адамды беру уақытында шет мемлекеттің құзыретті органына оның Қазақстан Республикасында күзетпен ұстауда болу мерзімі туралы хабарланады.

597-бап. Транзиттік тасымалдау

1. Шет мемлекеттің құзыретті мекемесінің үшінші мемлекеттің осы мекемеге ұстап берген адамын Қазақстан Республикасының аумағы бойынша транзиттік тасымалдау туралы сұрау салуы, ұстап беру (экстрадициялау) туралы сұрау салуы сияқты тәртіппен қаралады.

2. Транзиттік тасымалдау туралы шет мемлекеттердің құзыретті мекемелерінің сұрау салуларын қарау кезінде осы Кодекстің 592-бабының бірінші және екінші бөліктерінде көзделген мән-жайлар ғана экстрадициялық тексеруге жатады.

3. Транзиттік тасымалдау тәсілін тиісті ведомстволардың келісуі бойынша Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе оның орынбасары айқындайды.

61-тарау. Қылмыстық қудалауды жалғастыру

598-бап. Қылмыстық іс жүргізуді шет мемлекеттің құзыретті органына беру тәртібі мен шарттары

1. Қазақстан Республикасынан тыс кеткен, шет мемлекетте орналасқан жері белгілі болған адам Қазақстан Республикасының аумағында қылмыс жасаған жағдайда қылмыстық процесті жүргізетін орган қылмыстық қудалауды жалғастыру үшін шет мемлекетке қылмыстық іс материалдарын, сондай-ақ қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуды (тапсырманы) жіберу туралы дәлелді қаулы шығарады. Іс материалдары Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес немесе өзара түсіністік қағидаты негізінде басқа мемлекетке істі жіберу туралы мәселені шешу үшін қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы өтінішхатпен Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына немесе уәкілетті прокурорға жіберіледі.

2. Қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жататын адамды ұстап беру мүмкін болмаған немесе Қазақстан Республикасында осы адамды ұстап беруден бас тартылған жағдайда қылмыстық іс шет мемлекетке берілуі мүмкін.

599-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салудың (тапсырманың) мазмұны

1. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуда (тапсырмада) мыналар қамтылуға тиіс:

1) шет мемлекеттің құзыретті мекемесінің атауы;
2) процесті жүргізетін органның атауы;
3) Қазақстан Республикасының тиісті халықаралық шартына сілтеме;
4) оған сәйкес қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы тапсырма жіберілетін әрекеттің сипаттамасы;

5) қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалу уақытын, орнын және мән-жайын мейлінше анағұрлым нақты көрсету;

6) күдіктінің немесе сотталушының тегі, аты және әкесінің аты, туған күні мен туған жері, оның азаматтығы, сондай-ақ оның жеке басы туралы басқа да мәліметтер;

7) қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген залалдың мөлшерін көрсету.

2. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуға (тапсырмаға) мынадай құжаттар:

1) қылмыстық іс материалдары;

2) қылмыстық заңның мәтіні, оның негізінде әрекет қылмыстық құқық бұзушылық деп танылады, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізу үшін едәуір маңызы бар басқа да заңнамалық нормалардың мәтіні;

3) адамның азаматтығы туралы мәліметтер қоса беріледі.

3. Құжат ісіндегі әрбір бет қылмыстық қудалау органының елтаңбалық мөрімен куәландырылуға тиіс.

4. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салумен (тапсырмамен) және осы баптың екінші бөлігінде көзделген құжаттармен бірге шет мемлекеттің құзыретті органына қолда бар заттай дәлелдемелер берілуі мүмкін.

5. Қазақстан Республикасында қылмыстық іс бойынша іс жүргізетін органда қылмыстық іс материалдарының көшірмелері сақталады.

600-бап. Шет мемлекеттерден қылмыстық іс жүргізуді қабылдау тәртібі мен шарттары

1. Шет мемлекеттің құзыретті мекемесінің шет мемлекеттің аумағында қылмыс жасаған және Қазақстан Республикасындағы адамға қатысты қылмыстық қудалауды жалғастыру туралы сұрау салуын Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры немесе уәкілетті прокурор қарайды.

2. Шет мемлекеттің құзыретті мекемесінен қылмыстық іс жүргізуді қабылдау мынадай:

1) қылмыстық жауаптылыққа тартылатын адам Қазақстан Республикасының азаматы болып табылған және оның аумағында болған;

2) қылмыстық жауаптылыққа тартылатын адам шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам болып табылған және Қазақстан Республикасының аумағында болған, ал оны ұстап беру осы Кодекске немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес мүмкін болмаған немесе ұстап беруден бас тартылған;

3) Қазақстан Республикасында үкім шығарылған жағдайда, қылмыстық жауаптылыққа тартылатын адам сол құқық бұзушылық үшін сұрау салушы тарапта қудалануға жатпаса, сұрау салушы тарап кепіл берген;

4) сұрау салуға қатысты әрекет Қазақстан Республикасының қылмыстық заңы бойынша қылмыстық құқық бұзушылық болып табылған жағдайларда жүзеге асырылады.

3. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуды қанағаттандырған жағдайда Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы осы Кодексте көзделген тәртіппен тиісті құзыретті органға сотқа дейінгі тергеуді жүргізуді тапсырады, бұл туралы сұрау салушы тарапқа хабарлайды.

601-бап. Қылмыстық қудалауды жалғастырудан бас тарту 1. Егер:

1) осы Кодекстің 600-бабының екінші бөлігінің немесе Қазақстан Республикасы халықаралық шартының талаптары сақталмаса;

2) осы адамға қатысты сол қылмыстық құқық бұзушылыққа байланысты Қазақстан Республикасында сот ақтау үкімін шығарса;

3) осы адамға қатысты сол қылмыстық құқық бұзушылыққа байланысты Қазақстан Республикасында сот айыптау үкімін шығарса, ол бойынша жаза өтелсе немесе орындалуда болса;

4) осы адамға қатысты сол қылмыстық құқық бұзушылыққа байланысты Қазақстан Республикасында қылмыстық іс жүргізу тоқтатылса немесе ол кешірім немесе рақымшылық жасауға байланысты жазаны өтеуден босатылса;

5) қарастырылып отырған қылмыстық құқық бұзушылыққа қатысты іс жүргізу мерзімінің өтуіне байланысты жүзеге асырылуы мүмкін болмаса, қылмыстық іс жүргізу қабылданбайды.

2. Қылмыстық қудалауды жалғастырудан бас тарту кезінде Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы шет мемлекеттің орталық органына бас тарту негіздемесімен бірге материалдарды қайтарады.

602-бап. Қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуды алғанға дейін адамды күзетпен ұстау

1. Шет мемлекеттің құзыретті органының өтінішхаты бойынша өзіне қатысты қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салу жіберілген адам Қазақстан Республикасының аумағында күзетпен ұсталуы мүмкін. Өтінішхатта ол бойынша көзделген жазалау шарасын, күзетпен ұстау туралы қаулыға сілтемені көрсетіп және қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салу қосымша ұсынылатындығын көрсетіп, адам қылмыстық жауаптылыққа тартылатын заңнама туралы мәліметтер қамтылуға тиіс.

Көрсетілген өтінішхатпен қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуды алғанға дейін күзетпен ұстау туралы қаулыны почта немесе курьермен бір мезгілде жіберіп, коммуникацияның техникалық құралдары пайдаланыла отырып берілуі мүмкін.

2. Адамды күзетпен ұстау осы Кодекстің 590-бабында көзделген тәртіппен және қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

3. Осы баптың бірінші бөлігіне сәйкес күзетпен ұсталатын адам, егер қылмыстық қудалауды жүзеге асыру туралы сұрау салуды Қазақстан Республикасының құзыретті органы осы адам ұсталған күннен бастап қырық тәулік ішінде алмаса, прокурордың босатуына жатады, бұл туралы Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына дереу хабарланады.

62-тарау. Шет мемлекеттер соттарының үкімдері мен қаулыларын тану және орындау

603-бап. Қазақстан Республикасында танылатын шет мемлекеттер соттарының үкімдері мен қаулылары

1. Осы Кодексте және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген тәртіппен Қазақстан Республикасында мынадай жағдайларда:

1) жазасын өтеу үшін шет мемлекетте бас бостандығынан айыруға сотталған Қазақстан Республикасының азаматын қабылдау кезінде;

2) шет мемлекеттің аумағында есі дұрыс емес күйде қоғамдық қауіпті әрекет жасаған, мәжбүрлеп емдеу жүргізу үшін оған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы оған қатысты шет мемлекет сотының шешімі бар Қазақстан Республикасының азаматын қабылдау кезінде;

3) Қазақстан Республикасына ұстап берілген, шет мемлекеттің соты соттаған және жазасын өтемеген адамға қатысты;

4) Қазақстан Республикасы шет мемлекетке ұстап беруден бас тартқан, шет мемлекеттің соты соттаған адамға қатысты;

5) Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан мүлікті немесе оның ақшалай баламасын тәркілеу туралы мәселені шешу кезінде шет мемлекеттер соттарының үкімдері мен қаулылары танылуы және орындалуы мүмкін.

2. Шет мемлекет сотының азаматтық қуыным бөлігіндегі үкімін тану және орындау туралы мәселенің шешімі Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінде көзделген тәртіппен шешіледі.

604-бап. Жазасын өтеу үшін бас бостандығынан айырылған сотталған адамдарды не психикалық бұзылулардан зардап шегетін адамдарды өздері азаматы болып табылатын мемлекетте мәжбүрлеп емдеу жүргізу үшін беру негіздер

Қазақстан Республикасының тиісті шет мемлекетпен халықаралық шарт негізінде не Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының шет мемлекеттің құзыретті органдарымен және лауазымды адамдарымен қол жеткізген өзара келісім қағидаты негізінде өздерінің азаматтық тиесілігі мемлекетіне:

1) Қазақстан Республикасының соты бас бостандығынан айыруға соттаған шетелдік азамат, сол сияқты шет мемлекеттің соты бас бостандығынан айыруға соттаған Қазақстан Республикасының азаматы – одан әрі жазасын өтеу үшін;

2) Қазақстан Республикасының аумағында қоғамдық қауіпті әрекетті есі дұрыс емес жағдайда жасаған немесе қылмыс жасағаннан кейін психикасы бұзылумен ауырған, оған қатысты жазаны тағайындау немесе орындау мүмкін болмаған, өзіне медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы Қазақстан Республикасы сотының шешімі бар шетелдік азамат, сол сияқты шет мемлекеттің аумағында қоғамдық қауіпті әрекетті есі дұрыс емес жағдайда жасаған немесе қылмыс жасағаннан кейін психикасы бұзылумен ауырған, жазаны тағайындау немесе орындау мүмкін болмаған, өзіне медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы шет мемлекеттің

сотының шешімі бар Қазақстан Республикасының азаматы мәжбүрлеп емдеуден одан әрі өту үшін берілуі мүмкін.

605-бап. Сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беру талаптары

1. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген шетелдік азаматтарды беру сотталған адамның немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамның, олардың заңды өкілдерінің немесе жақын туыстарының өтінішхаты бойынша, сондай-ақ сотталған адамның не медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамның келісімімен тиісті мемлекеттің құзыретті органының өтініші бойынша, ал ол өз еркін білдіруге қабілетсіз болған жағдайда оның заңды өкілінің келісімімен бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтегенге не мәжбүрлеп емдеу аяқталғанға дейін жол беріледі.

2. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген шетелдік азаматтарды беру үкім немесе қаулы шығарған сотқа болып өткен беру туралы хабарлайтын Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының немесе оның орынбасарының шешімі бойынша сот үкімі немесе қаулысы заңды күшіне енгізілгеннен кейін ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

606-бап. Сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беру туралы мәселені шешу тәртібі

1. Егер сотталған адам шет мемлекеттің азаматы болып табылса, қылмыстық-атқару жүйесінің мекемесі сотталған адамға Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына немесе өзі азаматы болып табылатын мемлекеттің уәкілетті органына осы Кодексте көзделген негізде және тәртіппен өзін сол мемлекетте жазасын өтеу үшін беру туралы өтінішхатпен жүгіну құқығын түсіндіреді.

2. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры материалдарды зерделегеннен және тексергеннен кейін олар тиісінше ресімделген жағдайда және осы Кодексте немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген негіздер болған кезде осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген шетелдік азаматтарды беруге қатысты шешімді қабылдайды, ол туралы шет мемлекеттің тиісті органына және оның бастамасы бойынша сол адамды беру туралы мәселені қараған адамға хабарлайды.

3. Шет мемлекеттің уәкілетті органынан сотталған адамды жазасын өтеу үшін немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылатын адамды қабылдауға келісетіні туралы ақпаратты алғаннан кейін Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы тиісінше қылмыстық-атқару жүйесінің органына осы адамды қылмыстық-атқару жүйесінің мекемесінен немесе мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асыратын медициналық ұйымнан шет мемлекетке беру орнын, уақыты мен тәртібін келісуді және беруді ұйымдастыру туралы тапсырма береді.

4. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген шетелдік азаматтарды беру Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен шартты түрде мерзімінен бұрын

босату, жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру, кешірім жасау, сондай-ақ медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды тоқтату немесе өзгерту туралы оларды өтінішхат беру құқығынан айырмайды. Осы мәселені Қазақстан Республикасында қарастыру үшін қажетті кез келген құжаттар немесе ақпарат Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы арқылы үкімді орындау немесе мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асыру мемлекетінің құзыретті органынан сұратылуы мүмкін.

5. Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы үкім шығарған сотқа сотталған адамды беру туралы қабылданған шешімді хабарлайды, сондай-ақ шет мемлекетте үкімді орындау нәтижелері туралы сотты хабардар етуді қамтамасыз етеді.

6. Қазақстан Республикасында рақымшылық жарияланған жағдайда, осы бапқа сәйкес сотталған адамды беру туралы ақпаратты алған сот мұндай сотталған адамға рақымшылық жасау туралы мәселені қарастырады. Қажет болған жағдайда сот үкімді орындау мемлекетінің құзыретті органдарынан рақымшылық жасауды қолдану туралы мәселені қарастыру үшін қажетті ақпарат алу мақсатында Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына жүгіне алады.

7. Осы баптың төртінші және алтыншы бөліктеріне сәйкес шартты түрде мерзімінен бұрын босату, жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жеңіл жаза түрімен ауыстыру, кешірім немесе рақымшылық жасауды қолдану, медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды тоқтату немесе өзгерту туралы шешім қабылданған жағдайда, Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы тиісті шешімнің көшірмесін үкімді орындау немесе мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асыру мемлекетіне жібереді.

607-бап. Берілген шет мемлекет азаматына қатысты сот үкімін өзгерту немесе күшін жою, медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдануды тоқтату немесе өзгерту туралы хабарлау

1. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген жазасын өтеу немесе мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асыру үшін шет мемлекетке берілген шетелдік азаматтарға қатысты Қазақстан Республикасы сотының үкімі өзгерген немесе оның күші жойылған, Қазақстан Республикасының соты тағайындаған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану тоқтатылған немесе өзгерген жағдайда, сондай-ақ Қазақстан Республикасында сотталған адамдарға рақымшылық немесе кешірім жасау актісі қолданылған жағдайда, Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы шет мемлекеттің уәкілетті органына тиісті шешімнің көшірмесін жібереді.

2. Егер үкімнің күші жойылса және жаңа сот талқылауы тағайындалса, ол үшін қажетті өзге де құжаттар бір мезгілде жолданады.

608-бап. Шет мемлекетке сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беруден бастарту

1. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген шетелдік азаматтарды беруден, егер:

1) адам сол үшін сотталған немесе оған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған әрекеттердің бірде-бірі сотталған адам немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адам өзі азаматы болып табылатын мемлекеттің заңнамасы бойынша қылмыс болып танылған;

2) сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды халықаралық шартта көзделген жағдайларда беру туралы келісімге қол жеткізілмеген;

3) егер сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды беру Қазақстан Республикасының мүддесіне залал келтірген;

4) сотталған адамның немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамның Қазақстан Республикасында тұрақты тұрғылықты жері болған;

5) егер берілетін адам үкімді орындайтын мемлекеттің азаматы болып табылмаған жағдайларда бас тартылуы мүмкін.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармағында көзделген негіздерден басқа, Қазақстан Республикасының соты бас бостандығынан айыруға соттаған шетелдік азаматты беруден, егер:

1) жаза шет мемлекетте мерзімінің өтуі салдарынан немесе осы мемлекеттің заңнамасында көзделген өзге де негіз бойынша орындалуы мүмкін болмаған;

2) сотталған адамды беру туралы өтінішті алған кезде өтелмеген бостандықтан айыру мерзімі алты айдан аз болған;

3) сотталған адамнан немесе шет мемлекеттен азаматтық қуыным бөлігіндегі үкімді орындау кепілдігі алынбаған жағдайларда бас тартылуы мүмкін.

3. Осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармағында көзделген негіздерден басқа, Қазақстан Республикасының аумағында есі дұрыс емес күйде қоғамдық қауіпті әрекет жасаған, оған қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы Қазақстан Республикасының сот шешімі бар шетелдік азаматты беруден, егер:

1) шет мемлекеттің заңнамасында медициналық сипаттағы ұқсас шаралар көзделмеген;

2) шет мемлекеттің қажетті емдеуді қамтамасыз ету мүмкіндігі және тиісті қауіпсіздік шаралары болмаған жағдайларда бас тартылуы мүмкін.

4. Сотталған адамды шет мемлекетке жазасын өтеу үшін беру туралы шешім қабылданғанға дейін соңғысының уәкілетті органы сотталған адамның азаптауларға және адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен басқа да жазалау түрлеріне ұшырамайтынына кепілдік беруге тиіс.

609-бап. Қазақстан Республикасының азаматын жазасын өтеу немесе мәжбүрлеп емдеуді жүргізу үшін қабылдау, сондай-ақ шет мемлекеттің сот үкімін немесе қаулысын тану және орындау туралы өтінішхатты қарау

1. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген Қазақстан Республикасының азаматтары, олардың заңды өкілдері немесе жақын туыстары, сондай-ақ шет мемлекеттің құзыретті органдары сотталған адамның немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамның келісімімен, ал ол өз еркін білдіруге қабілетсіз болған жағдайда – оның заңды өкілінің келісімімен Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына сотталған адамның жазаны немесе мәжбүрлеп емдеуді жүргізуді Қазақстан Республикасында өтеуі туралы өтінішхатпен жүгіне алады.

2. Шет мемлекеттің құзыретті мекемелері осы Кодекстің 603-бабы бірінші бөлігінің 3) және 4) тармақшаларында көрсетілген, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан мүлікті немесе оның ақшалай баламасын тәркілеуді көздейтін адамдарға қатысты шет мемлекет сотының үкімін немесе қаулысын тану және орындау туралы өтінішхатпен Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына жүгіне алады.

3. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген Қазақстан Республикасының азаматтарын қабылдау туралы өтінішхатты Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының алдында қозғағаннан кейін осы адамның Қазақстан Республикасында жазасын кейіннен өтеуі немесе мәжбүрлеп емдеуді жүргізуі және Қазақстан Республикасының азаматтығын растауы үшін Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы шет мемлекеттің тиісті органынан мәселені мәні бойынша шешу үшін қажетті құжаттарды сұратады.

4. Осы баптың бірінші, екінші бөліктерінде көзделген өтінішхаттарды қанағаттандырған жағдайда, Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры шет мемлекет сотының үкімін немесе қаулысын тану және орындау туралы ұсынымды шет мемлекет сотының үкімі немесе қаулысы шығарылған адамға қатысты оның тұрақты тұрғылықты жері бойынша аудандық немесе оған теңестірілген сотқа енгізеді. Осындай адамдардың тұрақты тұрғылықты жері болмаған кезде ұсыным Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының орналасқан жері бойынша аудандық сотқа енгізіледі.

610-бап. Соттың шет мемлекет сотының үкімін орындауға байланысты мәселелерді шешу тәртібі

1. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының ұсынымын судья сот отырысында сотталған адамды немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамды қатыстырмай үкімді орындауға байланысты мәселелерді шешу үшін осы Кодексте белгіленген тәртіппен және мерзімдерде қарайды.

2. Шет мемлекет сотының үкімін немесе қаулысын орындау туралы судьяның қаулысында:

1) шет мемлекет сотының атауы, үкімнің немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы қаулының шығарылған уақыты мен жері;

2) сотталған адамның немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамның Қазақстан Республикасындағы соңғы тұрғылықты жері, оның

жұмыс орны және сотталғанға немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылғанға дейінгі айналысқан кәсібі туралы мәліметтер;

3) адам жасағанына кінәлі деп танылған қылмыстық құқық бұзушылықтың саралануы және оның қандай қылмыстық заңның негізінде сотталғандығы немесе оған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылғандығы;

4) сотталған адамның немесе медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылған адамның жасаған қылмыстық құқық бұзушылығы үшін жауаптылықты көздейтін Қазақстан Республикасының қылмыстық заңы;

5) жазаның (негізгі және қосымша) түрі мен мерзімі, сотталған адам Қазақстан Республикасында өтеуі тиіс жазаның басталу және аяқталу мерзімі; қылмыстық-атқару мекемесінің түрі, қуыным бойынша залалды өтеудің тәртібі; мәжбүрлеп емделудегі адамға қатысты қолдануға жататын медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларының түрі көрсетілуге тиіс.

3. Егер Қазақстан Республикасының заңы бойынша осы қылмыс үшін бас бостандығынан айырудың шекті мерзімі шет мемлекет соты тағайындаған үкім бойынша тағайындалғаннан аз болса, судья осы әрекетті жасағаны үшін бас бостандығынан айырудың Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген ең жоғары мерзімін белгілейді. Егер бас бостандығынан айыру жаза ретінде көзделмесе, судья Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде белгіленген шекте осы қылмыс үшін және шет мемлекет сотының үкімі бойынша тағайындалғанға мейлінше сәйкес келетін жазаны айқындайды.

4. Егер үкім екі немесе бірнеше әрекетке қатысты болса, Қазақстан Республикасында бәрі бірдей қылмыс деп танылмаса, судья шет мемлекет сотының үкімі бойынша қылмыс болып табылатын әрекетке жазаның қай бөлігі қолданылатындығын айқындайды.

5. Жазаны орындау туралы мәселені қарау кезінде сот тиісті өтінішхат болған жағдайда, азаматтық қуыным және іс жүргізу шығыстары бөлігіндегі шет мемлекет сотының үкімін орындау туралы мәселені бір мезгілде шеше алады.

6. Шет мемлекеттің соты үкімнің немесе қаулының күшін жойған немесе өзгерткен жағдайда, шет мемлекетте не Қазақстан Республикасында шығарылған рақымшылық немесе кешірім жасау актісін Қазақстан Республикасында жазасын өтеп жүрген не мәжбүрлеп емделудегі адамға қолданылғанда соттың қайта қаралған үкімін немесе қаулысын орындау, сондай-ақ рақымшылық немесе кешірім жасауды қолдану мәселелері осы баптың қағидалары бойынша шешіледі.

7. Егер Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының ұсынымын қарау кезінде сот жасаған әрекеті үшін сотталғаны не оған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылғаны Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша қылмыс болып табылмайды деген қорытындыға келсе не шет мемлекет сотының үкімі немесе қаулысы мерзімінің өтуіне, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында немесе

Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген өзге де негіз бойынша орындалмаса, ол шет мемлекет сотының үкімін немесе қаулысын танудан бас тарту туралы қаулы шығарды.

8. Сот қаулысына заңды күшіне енген сот шешімін қайта қарау бойынша осы Кодексте белгіленген тәртіппен және мерзімде шағымдануға немесе наразылық білдіруге болады.

611-бап. Қабылданған адамдарға қатысты жазаны орындауды немесе мәжбүрлеп емдеуді ұйымдастыру

1. Қазақстан Республикасының азаматын жазасын өтеу немесе мәжбүрлеп емдеуді жүргізу үшін қабылдау туралы сұрау салуды қанағаттандырғаннан және осындай беруге шет мемлекеттің уәкілетті органының келісімін алғаннан кейін Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы осы адамды Қазақстан Республикасында қылмыстық-атқару жүйесінің мекемесіне немесе мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асыратын медициналық ұйымға беру орнын, уақытын және тәртібін келісу және беруді ұйымдастыру туралы тапсырманы қылмыстық-атқару жүйесінің органына береді.

2. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген Қазақстан Республикасының қабылданған азаматтарына қатысты Қазақстан Республикасында жазаны орындау немесе мәжбүрлеп емдеуді жүзеге асыру Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

3. Осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген Қазақстан Республикасының азаматтарына қатысты Қазақстан Республикасының заңнамасында және Қазақстан Республикасының халықаралық шартында көзделген тәртіппен мерзімінен бұрын шартты түрде босату, рақымшылық немесе кешірім жасау, медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын тоқтату немесе оны қолдануды өзгерту жүзеге асырылуы мүмкін.

4. Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы оның соты үкім немесе қаулы шығарған мемлекеттің уәкілетті органына мынадай:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жазаны өтеуді немесе мәжбүрлеп емдеуді аяқтаған;

2) осы Кодекстің 604-бабында көрсетілген Қазақстан Республикасының азаматтары қайтыс болған немесе қашқан жағдайда жазаны немесе мәжбүрлеп емдеуді орындаудың жай-күйі мен нәтижелері туралы хабарлайды.

612-бап. Шет мемлекет соты үкімінің немесе қаулысының өзгеруі немесе күшін жоюы туралы хабарлама

1. Шет мемлекет сотының үкімін немесе қаулысын қайта қарауға байланысты кез келген мәселелерді үкім немесе қаулы шығарған мемлекеттің соты шешеді.

2. Шет мемлекет сотының үкімі немесе қаулысы өзгерген немесе күші жойылған жағдайда осы шешімді орындау туралы мәселе осы Кодексте көзделген тәртіппен қарастырылады.

3. Егер шет мемлекет сотының үкімі немесе қаулысының күші жойылса және жаңа сотқа дейінгі тергеу немесе жаңа сот талқылауы тағайындалса, қылмыстық іс жүргізуді кейіннен іс жүргізу туралы мәселені Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы осы Кодекске сәйкес шешеді.

613-бап. Халықаралық сот мекемелерінің үкімдерін тану және орындау

Халықаралық сот мекемелерінің үкімдерін Қазақстан Республикасында тану және орындау, сондай-ақ осындай соттар бас бостандығынан айыруға соттаған адамдарды қабылдау Қазақстан Республикасының халықаралық шарты негізінде осы Кодекстің қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

13-бөлім. Іс жүргізу келісімі жасалған істер бойынша іс жүргізу 63-тарау. Іс жүргізу келісімі, оны жасаудың ерекше тәртібі

614-бап. Іс жүргізу келісімі жасалған кезде сотқа дейінгі тергеу

1. Жасалған іс жүргізу келісімі шеңберіндегі қылмыстық істерді тергеу мынадай:

1) кінәні мойындау туралы мәміле нысанында – кішігірім, орташа ауырлықтағы не ауыр қылмыстар бойынша – күдіктінің, айыпталушының сезіктенумен (айыптаумен) келісуі жағдайында;

2) ынтымақтастық туралы келісім нысанында – қылмыстық топ жасаған қылмыстарды, өзге де адамдар жасаған аса ауыр қылмыстарды, сондай-ақ экстремистік және террористік қылмыстарды ашуға және тергеуге ықпал ету кезінде барлық санаттағы қылмыстар бойынша жүргізіледі.

2. Іс жүргізу келісімі кәмелетке толмағандармен және қылмыстық заңмен тыйым салынған әрекетті есі дұрыс емес күйде жасаған немесе қылмыс жасағаннан кейін психикасы бұзылумен ауырған адамдармен жасала алмайды.

3. Іс жүргізу келісімін жасау адамды жәбірленуші деп танылған адамның алдында азаматтық-құқықтық жауаптылықтан босатуға негіз болып табылмайды.

615-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасауға арналған талаптар

1. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімі мынадай талаптар болған:

- 1) іс жүргізу келісімін жасауға ерікті түрде ниет білдірілген;
- 2) адам күдікті (айыпты) және іс бойынша қылмысты жасағанына қолда бар дәлелдемелерді, оларға келтірілген зиянның сипаты мен мөлшерін дауламаған;
- 3) іс жүргізу келісімін жасауға жәбірленуші келіскен кезде жасалуы мүмкін.

2. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімі:

- 1) қылмыстардың жиынтығына қатысты, егер олардың ең болмағанда біреуі осы

бапта және осы Кодекстің 614-бабында көзделген талаптарға сәйкес келмесе;

2) егер күдіктілердің, айыптылардың ең болмағанда біреуі іс жүргізу келісімін жасауға қарсы болса, адамдар тобы жасаған қылмыстар бойынша;

3) егер жәбірленушінің ең болмағанда біреуі іс жүргізу келісімін жасауға келіспесе, жасалмауы мүмкін.

616-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасаудың салдары

1. Мыналар:

1) сотқа дейінгі іс жүргізу іс жүргізу келісімін жасаған кезден бастап, осы Кодекстің 192-бабында белгіленген мерзімде аяқталады;

2) осы Кодекстің 382-бабының екінші бөлігіне және 64-тарауына сәйкес кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы істі сотта талқылау;

3) іс жүргізу келісімін жасауға келісім берген жәбірленушіні залалды өтеу мөлшері туралы талапты одан әрі өзгерту құқығынан айыру кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасаудың салдарлары болып табылады.

2. Күдіктінің, айыпталушының іс жүргізу келісімінен сот шешім қабылдау үшін кеңесу бөлмесіне кеткенге дейін бас тартуға құқығы бар.

3. Іс жүргізу келісімі жәбірленушіні азаматтық қуыным ұсыну құқығынан айырмайды.

4. Тараптардың іс жүргізу келісімінен бас тартуы оны қайтадан жасау туралы өтінішхатты мәлімдеуге кедергі келтірмейді.

617-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты қарау тәртібі

1. Күдікті, айыпталушы қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізудің кез келген кезінде кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқылы.

2. Қылмыстық процесті жүргізетін орган күдіктіден, айыпталушыдан не қорғаушыдан осы Кодекстің 615-бабында көзделген негіздерді ескере отырып, кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты алып, үш тәулік ішінде мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) келіп түскен өтінішхатты қылмыстық іс материалдарымен бірге іс жүргізу келісімін жасау туралы мәселені шешу үшін прокурорға жібереді;

2) мәлімделген өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

3. Іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қылмыстық қудалау органының қаулысына күдікті, айыпталушы не оның қорғаушысы қадағалауды жүзеге асыратын прокурорға шағымдануы мүмкін.

4. Прокурор күдіктінің, айыпталушының іс жүргізу келісімін жасау туралы мәлімделген өтінішхатын қарау кезінде:

1) адам жасалған әрекеттің кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу

туралы іс жүргізу келісіміне жататынын не жатпайтынын;

2) іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты адамның ерікті түрде мәлімдегенін және оны жасаудың салдарлары туралы білетіндігін;

3) адамның жиналған дәлелдемелерді және әрекетті саралауды дауламайтынын;

4) адамның өзі келтірген зиянның сипаты мен мөлшеріне және азаматтық қуынымға келісетінін;

5) істе қылмыстық қудалауды тоқтатуға әкеп соғатын мән-жайлардың жоқтығын тексеруге міндетті.

Аталған мән-жайларды анықтау үшін прокурор өтінішхатты берген адамды, оның қорғаушысын шақырады (күзетпен ұсталатын адамның жеткізілуін талап етеді). Өтінішхатты берген адамға прокурор іс жүргізу келісімін жасау салдарын, оны жасаудан бас тарту құқығын түсіндіреді.

5. Іс жүргізу келісімін жасаудың талаптары жазылуға тиіс мәлімделген өтінішхатты қараудың қорытындылары бойынша прокурор, жәбірленушінің пікірін ескере отырып, ол болған кезде үш тәулік ішінде қорғау тарапына:

1) іс жүргізу келісімін жасау, оның ішінде өзінің талаптарын жаза отырып жасау ниеті туралы;

2) өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы жазбаша хабарлама жібереді.

Жәбірленуші іс жүргізу келісімін жасауға келіспеген кезде прокурор бұл туралы өтінішхатты мәлімдеген адамға хабарлайды және жалпы тәртіппен тергеуді жүзеге асыру үшін қылмыстық істі қайтарады.

6. Іс жүргізу келісімін жасаудан прокурордың бас тартуына шағым жасалмайды.

618-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімін жасау тәртібі

1. Прокурор іс жүргізу келісімін жасау ниеті туралы қорғау тарапына хабарлама жібергеннен кейін үш тәуліктен кешіктірмей күдіктіні, айыпталушыны және қорғаушыны қатыстыра отырып, кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу туралы іс жүргізу келісімін жасайды.

2. Іс жүргізу келісімінде:

1) оның жасалған күні мен орны;

2) іс жүргізу келісімін жасаушы прокуратура органының лауазымды адамы;

3) келісім жасаушы күдіктінің, айыпталушының тегі, аты және әкесінің аты, туған күні мен жері, тұрғылықты орны және айналысатын жұмысы, оның қорғаушысының тегі, аты, әкесінің аты;

4) қылмысты оның жасалған уақыты, орны, сондай-ақ осы Кодекстің ережелеріне сәйкес дәлелдеуге жататын басқа да мән-жайларды көрсете отырып сипаттау;

5) іс жүргізу келісімін жасағаннан кейін күдікті, айыпталушы жасауға міндеттенетін іс-әрекеттер;

6) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің осы қылмыс үшін

жауаптылықты көздейтін тармағы, бөлігі, бабы;

7) талаптарды сақтаған және іс жүргізу келісінде көрсетілген міндеттемелерді орындаған кезде күдіктіге, айыпталушыға қатысты қолданылуы мүмкін қылмыстық жауаптылық пен жазалауды және қылмыстық заңның нормаларын жеңілдететін мән-жайлар;

8) ол туралы прокурор сот алдында өтініш білдіретін жазаның түрі мен мөлшері;

9) осы Кодекстің 616-бабында көзделген іс жүргізу келісін жасаудың салдары;

10) іс жүргізу келісін жасауға жәбірленушінің келісуі туралы көрсетілуге тиіс.

3. Іс жүргізу келісіміне прокурор, күдікті, айыпталушы, оның қорғаушысы қол қояды. Іс жүргізу келісіміне қол қойғанға дейін күдіктінің, айыпталушының өз қорғаушысымен оның ережелерін оңаша және құпия талқылауға құқығы бар.

619-бап. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісін жасағаннан кейін қылмыстық іс бойынша прокурордың, тергеушінің, анықтаушының іс-әрекеті

1. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісіміне қол қойғаннан кейін іс бойынша тергеу және іс жүргізу әрекеттерін жүргізу қажет кезде прокурор істі сотқа дейінгі тергеу органына жібереді.

2. Тергеуші, анықтаушы күдіктінің, айыпталушының кінәсін растауға жеткілікті көлемде дәлелдемелер жинауды жүзеге асырады.

3. Егер сотқа дейінгі тергеу нәтижесінде іс жүргізу келісінде көзделмеген қылмыс жасаудың өзге де мән-жайлары белгілі болған жағдайда, осы келісім осы Кодекстің 617 – 618-баптарында көзделген тәртіппен және мерзімде қайта қаралуға жатады не өзінің қолданысын тоқтатады.

4. Кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы іс жүргізу келісімі жасалғаннан кейін тергеу және іс жүргізу әрекеттерін жүргізудің қажеттігі болмаған жағдайда, іс бойынша сотқа дейінгі тергеу аяқталды деп есептеледі және прокурор оны айыптау актісінсіз дереу сотқа жібереді, бұл туралы жәбірленушіге хабарланады.

620-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі

1. Күдіктінің, айыпталушының, сотталушының және сотталған адамның осы Кодекстің 614-бабы бірінші бөлігінің 2) тармағына және 621-бабына сәйкес ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісін жасау туралы өтінішхатпен бірге қылмыстық процесті жүргізетін органға немесе прокурорға жүгінуге құқығы бар.

2. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісін сотқа дейінгі сатысында тергеу судьясы, сот сатысында – мәні бойынша істі қарайтын судья бекітеді.

3. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісін жасау туралы өтінішхат сотқа дейінгі тергеу басталған сәттен бастап және үкімді орындау сатысына дейін қоса мәлімделуі мүмкін.

621-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау

т ә р т і б і

1. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты күдікті, айыпталушы, сотталушы және сотталған адам жазбаша түрде береді және міндетті түрде қорғаушының қойылған қолымен бекітіледі.

2. Егер қорғаушыны күдікті, айыпталушы, сотталушы немесе сотталған адам, оның заңды өкілі немесе күдіктінің, айыпталушының, сотталушының немесе сотталған адамның тапсырмасы бойынша басқа адамдар шақырмаса, онда қорғаушы немесе қылмыстық процесті жүргізетін орган не жазаны орындаушы орган қамтамасыз етеді.

3. Қылмыстық іс жүргізуінде жатқан тергеуші, анықтаушы, жазаны орындаушы органның басшысы ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты алған кезде оны бір тәулік ішінде прокурорға жібереді.

4. Сотталушының ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатын сот прокурорға ол келіп түскен кезден бастап үш тәулік ішінде жібереді.

5. Сотталған адам жазаны орындаушы орган арқылы өзі аумағында жазасын өтеп жүрген облыс прокурорының атына іс жүргізу келісімін жасау туралы өз өтінішхатын б е р у г е қ ұ қ ы л ы .

6. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі 617-баптың төртінші бөлігінің 1) – 2) тармақтарында және бесінші бөлігінде, 618-баптың бірінші бөлігінде, екінші бөлігінің 1) – 8) тармақтарында, үшінші бөлігінде көзделген мерзімдерді сақтай отырып және тәртіппен, қажет болған кезде 47-баптың қағидалары бойынша оның құпиялылығын сақтай отырып және осы Кодекстің 12-тарауына сәйкес қауіпсіздігін қамтамасыз ете отырып, прокурордың, күдіктінің, айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның арасында жасалады, және бекіту үшін тергеу судьясына, мәні бойынша істі қараған судьяға жіберіледі.

622-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін соттың

б е к і т у т ә р т і б і

1. Судья келіп түскен іс жүргізу келісімі бойынша күдіктінің, айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның:

1) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін өз еркімен жасағанын және оның құқықтық салдарын түсінетінін;

2) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімінде көрсетілген жаза түрімен және мөлшерімен келісетінін;

3) азаптауларға және адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысын қорлайтын іс-әрекеттер мен басқа да қатыгез жазалау түрлеріне ұшырамағанын;

4) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісіміне байланысты барлық шарттармен және талаптармен танысқанын анықтайды.

2. Тергеу судьясы, мәні бойынша істі қараған судья қылмыстық істі және ұсынылған (сұратылып алынған) қосымша материалдарды зерделейді, ынтымақтастық

туралы іс жүргізу келісімін жасаудың заңды және нақты негіздерін тексереді, сондай-ақ келісімнің нысанасы болып табылатын әрекеттерді орындау бойынша күдіктінің (айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның) ниетінің сипатына баға береді.

3. Оған ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі келіп түскен күннен бастап бес тәулік ішінде тергеу судьясы, мәні бойынша істі қараған судья прокурордың, күдіктінің (айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның) және оның қорғаушысының қатысуымен сот отырысын өткізеді.

4. Сот отырысының қорытындылары бойынша тергеу судьясы осы Кодекстің 55 және 56-баптарында көзделген тәртіппен ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін бекіту не бекітуден бас тарту туралы қаулы шығарады.

623-бап. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі бойынша прокурордың және соттың іс-әрекеті

1. Сот, тергеу судьясы ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін бекіткеннен кейін прокурор жасалған келісімнің нысанасы болып табылатын қылмыстардың ашылуын және тергелуін ұйымдастыруға дереу шаралар қолданады.

2. Егер ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімінің нысанасына қатысты қылмыстарға жүргізілген тергеу нәтижелері бойынша, күдікті (айыпталушы, сотталушы, сотталған адам) қылмыстық топ құрамындағы аса ауыр қылмыстарды, сондай-ақ экстремистік және террористік қылмыстарды жасаған адамдарды әшкерелеуге ықпал еткен кезде оларға қатысты күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылса және/немесе күзетпен ұстау түрінде бұлтартпау шарасы қолданылса не айыптау үкімі шығарылса, прокурор ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімінің талаптарын орындауға шаралар қолданады.

3. Ынтымақтастық туралы келісім жасаған және оның талаптарын орындаған сотталған адамға қатысты прокурор осы Кодекстің 476, 478-баптарына сәйкес өтінішхатпен сотқа жүгінеді.

64-тарау. Қылмыстық істерді сотта келісу іс жүргізуінде қарау

624-бап. Келісу іс жүргізуін қолдану үшін негіздер
С о т , е г е р :

- 1) сотқа дейінгі іс жүргізу сатысында іс жүргізу келісімі жасалса;
- 2) іс жүргізу келісімі сот талқылауы барысында жасалса істі келісу іс жүргізуінде ш е ш е д і .

Егер сот кеңесу бөлмесіне кеткенге дейін іс жүргізу келісіміне келісім білдірілмесе, келісу іс жүргізуіне жол берілмейді.

625-бап. Сотқа дейінгі іс жүргізу сатысында жасалған іс жүргізу келісімімен келіп түскен іс бойынша судьяның і с - ә р е к е т т е р і

1. Судья іс жүргізу келісімімен және істі келісу іс жүргізуінде қарау туралы өтінішхатпен бірге қылмыстық істі алып, жасалған іс жүргізу келісімінің заң талаптарына сәйкестігін тексереді, содан кейін:

- 1) келісу іс жүргізуінде талқылау тағайындау туралы;
- 2) егер келісу іс жүргізуін қолдану үшін негіздер болмаса, қылмыстық істі прокурорға қайтару туралы;
- 3) егер сот қылмыстың саралануымен, азаматтық қуыным мөлшерімен келіспесе, жаңа келісім жасау мүмкіндігін ұсына отырып, қылмыстық істі прокурорға қайтару туралы қаулы шығарады.

2. Тараптар жаңа іс жүргізу келісімін жасағаннан кейін қылмыстың саралануы, азаматтық қуыным мөлшері, жазаның түрі немесе мөлшері мәселелері бойынша сот қаулысына сәйкес прокурор қылмыстық істі жаңа іс жүргізу келісімімен бірге оны келісу іс жүргізуінде қарау үшін сотқа жібереді.

3. Судья жаңа іс жүргізу келісімімен келіспеген кезде ол істі келісу іс жүргізуінде қараудан бас тарту туралы қаулы шығарады және ол бойынша жалпы тәртіппен іс жүргізуді жүзеге асыру үшін істі прокурорға жібереді.

4. Осы баптың бірінші бөлігінің 2) және 3) тармақтарында көрсетілген негіздер бойынша шешім қабылдау үшін сот осы Кодекстің 321-бабында көзделген тәртіппен істі алдын ала тыңдау жүргізеді.

626-бап. Істі келісу іс жүргізуінде қарау кезінде сот отырысына қатысатын адамдар

Келісу іс жүргізуі жанындағы сот отырысына прокурор, сотталушы және оның қорғаушысы қатысады. Жәбірленуші, азаматтық қуынушы және олардың өкілдері сот отырысына шақырылмайды.

Сот олардың сот талқылауына қатысуын коммуникациялық техникалық құралдардың көмегімен келісу іс жүргізуінде ұйымдастыра алады.

627-бап. Келісу іс жүргізуіндегі сот талқылауының тәртібі мен мерзімдері

1. Сот отырысында бас тартулар мен өтінішхаттарды шешкеннен кейін төрағалық етуші іс жүргізу келісімін қараудың басталғаны туралы жария етеді және прокурорға оның мәнін баяндауды ұсынады.

2. Прокурордың сөйлеген сөзінен кейін төрағалық етуші сотталушыдан оған іс жүргізу келісімінің мәнін түсінгенін және онымен келісетінін не келіспейтінін сұрайды. Қажет болған кезде төрағалық етуші сотталушыға іс жүргізу келісімінің мәнін түсіндіреді, одан кейін келісім жасаудың мән-жайын сотқа хабарлауды ұсынады және іс жүргізу келісімінің оның еркіне сәйкестігін және ол оны қолдайтынын не қолдамайтынын және осы іс бойынша сотқа бірдеңе хабарлағысы келетінін анықтайды.

3. Сотталушының позициясын анықтай отырып, төрағалық етуші қорғаушыға және

прокурорға іс жүргізу келісіміне қатысты олардың пікірін хабарлайды, сондай-ақ іс жүргізу келісімінің күшінде қалатынын не қалмайтынын анықтайды.

4. Төрағалық етуші сот отырысында қажет болған кезде іс жүргізу келісімін жасаудың заңда көзделген тәртібін сақтау мәселесі бойынша прокурордан, сотталушыдан және оның қорғаушысынан жауап алады.

5. Іс жүргізу келісімін қарау аяқталғаннан кейін төрағалық етуші сотталушыдан келісімде көзделген мүліктік өндіріп алулар бөлігінде сот актісін өз еркімен орындау үшін оған қандай мерзім қажет екенін анықтайды, бұл ретте оның отбасылық және материалдық жағдайын анықтайды. Сотталушыға сотқа қосымша бірдеңе хабарлау құқығы да берілуге тиіс. Сотталушыны тыңдап болған соң төрағалық етуші кеңесу бөлмесіне кетеді және сот шешімін жария ету уақытын хабарлайды.

6. Істі келісу іс жүргізуінде қарау келісу іс жүргізуінде талқылау тағайындалған кезден бастап бес тәуліктен кешіктірілмей аяқталуға тиіс. Көрсетілген мерзім судьяның дәлелді қаулысымен орынды мерзімге ұзартылуы мүмкін.

628-бап. Келісу іс жүргізуіндегі сот шешімі

1. Іс жүргізу келісімін келісу іс жүргізуінде қарау қорытындылары бойынша сот мынадай дәлелді шешімдердің бірін:

1) егер келісу іс жүргізуін қолдануға негіз болмаса, прокурорға қылмыстық істі қайтару туралы қаулы;

2) егер сот іс жүргізу келісімінде көрсетілген қылмыстың саралануымен, азаматтық қуынымның мөлшерімен не жаза түрімен немесе оның мөлшерімен келіспесе, жаңа іс жүргізу келісімін жасау үшін қылмыстық істі прокурорға қайтару туралы қаулы;

3) егер сотта сотталушының кінәлілігіне күмән туындаса, келісу іс жүргізуінен бас тарту туралы және қылмыстық істі қайтару туралы және қылмыстық істі прокурорға қайтару туралы қаулы;

4) егер осы Кодекстің 35-бабында тізбеленген мән-жайлар анықталса, қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы;

5) іс жүргізу келісіміне сәйкес азаматтық қуыным және басқа да жазалар жөніндегі шешіммен сотталушыға жаза тағайындай отырып, ақтау үкімін шығарады.

2. Сот осы баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақтарында көрсетілген қаулыны шығарған жағдайда, қылмыстық іс жалпы тәртіппен тергеу ісін жүргізу үшін прокурорға қайтарылады.

3. Тараптар қылмысты саралау, азаматтық қуыным мөлшері не жаза түрі немесе оның мөлшері мәселелері бойынша сот қаулысына сәйкес жаңа іс жүргізу келісімін жасағаннан кейін прокурор сотқа оны келісу іс жүргізуінде қарау үшін жаңа іс жүргізу келісімімен бірге қылмыстық істі жібереді.

4. Жаңа іс жүргізу келісімімен келіспеген кезде судья келісу іс жүргізуінде істі қараудан бас тарту туралы қаулы шығарады және прокурорға жалпы тәртіппен сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыру үшін қылмыстық істі жібереді.

629-бап. Келісу іс жүргізуінде қаралатын іс бойынша айыптау үкімінің құрылымы және мазмұны

1. Келісу іс жүргізуінде қаралатын іс бойынша шығарылған үкімнің кіріспе бөлігі осы Кодекстің 396-бабының талаптарына сәйкес келуге тиіс.

2. Келісу іс жүргізуінде шығарылған айыптау үкімінің сипаттау-дәлелдеу бөлігінде іс жүргізу келісіміне арналған сілтеме қамтылады және мыналар:

1) жасалуына сотталушы кінәлі деп танылған қылмыстық әрекеттің сипаты;

2) жасалған әрекеттің саралануы;

3) жаза тағайындаудың дәлелі;

4) азаматтық қуыным бойынша шешімнің дәлелі, оны орындаудың тәртібі мен мерзімі;

5) заттай дәлелдемелердің тағдыры және іс жүргізу шығындарын өндіріп алу туралы көрсетіледі.

3. Үкімнің қарар бөлігінде:

1) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті тармағы, бөлігі және бабы бойынша сотталушының кінәсін тану;

2) жазалау шарасы;

3) іс жүргізу шығындары туралы азаматтық қуыным және мәселе бойынша шешім;

4) іс жүргізу келісімінің талаптарына сәйкес келтірілген залалдың орнын толтыруға арналған мерзімі;

5) үкімге шағымдану тәртібі мен мерзімі көрсетіледі.

4. Үкімнің қаулысымен бірге бір мезгілде осы Кодекстің 401-бабында тізбеленген мәселелер соттың шешуіне жатады.

Үкімнің көшірмесі сотталған адамға, оның қорғаушысына және прокурорға бес тәуліктен кешіктірілмей табыс етіледі.

Сотталған адам және оның қорғаушысы үкімнің көшірмесін алған күннен бастап он бес тәулік ішінде оған жалпы тәртіппен шағымдануға құқылы.

630-бап. Басты сот талқылауы барысында келісу іс жүргізуін қозғау

1. Сотталушы қылмыстық іс бойынша басты сот талқылауы барысында ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқылы.

Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасау туралы өтінішхат келіп түскен кезде сот өтінішхатпен бірге қылмыстық істі прокурорға жібереді.

2. Ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі сотта осы Кодекстің 621-бабында көзделген тәртіппен жасалады.

3. Прокурор ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін жасаудан бас тартқан не келісімнің талаптары бойынша келісімге қол жеткізбеген жағдайда іс бойынша іс жүргізу жалпы тәртіппен жалғастырылады.

631-бап. Сотта жасалған іс жүргізу келісімінің құрылымы және
м а з м ұ н ы

1. Сотта жасалған іс жүргізу келісімі нысаны және мазмұны бойынша осы Кодекстің 618-бабы екінші бөлігі 1) – 8) тармақтарының талаптарына сәйкес келуге
т и і с .

2. Егер сотталушы қылмыстардың жиынтығын жасағаны үшін айыпталса, онда келісімде әрбір қылмысы үшін жазаның түрі мен мөлшері, сондай-ақ түпкілікті жазаның түрі мен мөлшері көрсетіледі.

3. Егер сотталушыға үкімдердің жиынтығы бойынша жаза тағайындалса, онда келісімде түпкілікті жазаның түрі мен мөлшері де көрсетіледі.

4. Келісім оған прокурор, сотталушы және оның қорғаушысы қол қойғаннан кейін ж а с а л д ы д е п е с е п т е л е д і .

5. Прокурор қол қойылған келісімді сотқа береді және істі келісу іс жүргізуі шеңберінде шешу туралы өтінішхат береді.

632-бап. Сотта жасалған іс жүргізу келісімімен бірге келіп
түскен іс бойынша судьяның іс-әрекеттері

1. Судья ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімі және істі келісу іс жүргізуінде қарау туралы өтінішхатпен бірге қылмыстық істі алып, заң талаптарына сәйкестігін тексереді және мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін бекітеді және істі келісу іс жүргізуінде қарау туралы қаулы шығарды;

2) ынтымақтастық туралы іс жүргізу келісімін бекітуден бас тартады және істі жалпы тәртіппен қарауды жалғастырады;

3) егер сот қылмыстың саралануымен, азаматтық қуыным мөлшерімен келіспесе, жаңа келісім жасауға мүмкіндік бере отырып, қылмыстық істі прокурорға қайтарады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес шешім қабылдаған жағдайда сот осы Кодекстің 627-бабының тәртібімен сот талқылауын жүргізеді.

14-бөлім. Алқабилердің қатысуымен істер бойынша іс жүргізу 65-тарау. Жалпы ережелер

633-бап. Алқабилердің қатысуымен істер бойынша іс жүргізу
т ә р т і б і

Сот алқабилердің қатысуымен қарайтын қылмыстық істер бойынша іс жүргізу осы бөлімде белгіленген ерекшеліктер ескеріле отырып, осы Кодекстің қағидаларына сәйкес жүргізіледі.

634-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың қарауына жататын істер

1. Сот Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99 (екінші бөлігінің 15) тармағында), 171 (төртінші бөлігінде), 175, 177, 178, 184, 253 (төртінші бөлігінде), 260 (

бесінші бөлігінде), 282 (төртінші бөлігінде), 292 (төртінші бөлігінде), 293 (төртінші бөлігінде), 294 (төртінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстар туралы істерді, сондай-ақ соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында жасалған әскери қылмыстар туралы істерді қоспағанда, оларды жасағаны үшін қылмыстық заңмен өлім жазасы немесе өмір бойы бас бостандығынан айыру көзделген қылмыстар туралы істерді алқабилердің қатысуымен қарайды.

2. Егер адам Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің бірнеше бабында көзделген қылмыстарды жасады деп айыпталған болса, егер қылмыстардың осындай жиынтығына, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99 (екінші бөлігінің 15) тармағында), 171 (төртінші бөлігінде), 175, 177, 178, 184, 253 (төртінші бөлігінде), 260 (бесінші бөлігінде), 282 (төртінші бөлігінде), 292 (төртінші бөлігінде), 293 (төртінші бөлігінде), 294 (төртінші бөлігінде) баптарында көзделген қылмыстарды, сондай-ақ соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында жасалған әскери қылмыстар туралы істерді қоспағанда, оларды жасағаны үшін қылмыстық заңмен өлім жазасы немесе өмір бойы бас бостандығынан айыру көзделген қылмыстардың ең болмағанда біреуі кірсе, айыпталушының өз ісінің сотта алқабилердің қатысуымен қаралуына құқығы бар.

3. Егер іс бойынша бірнеше адам айыпталса, егер олардың ең болмағанда біреуі қылмыстық істі алқабилердің қатысуымен қарау туралы өтінішхат білдірсе, алқабилердің қатысуымен сотта оны қарау барлық сотталушыларға қатысты осы бөлімде көзделген қағидалар бойынша жүргізіледі.

635-бап. Алқабилер қатысатын сот құрамы

Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотта және қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери сотта алқабилердің қатысуымен сот бір судьяның және он алқабидің құрамында әрекет етеді.

636-бап. Алқабиге ықпал етуге жол бермеу

Алқабилердің қатысуымен бүкіл сот талқылауы барысында мемлекеттік айыптаушыға, жәбірленушіге, сотталушыға және оның қорғаушысына, сондай-ақ процестің басқа да қатысушыларына осы істі қарауға қатысушы алқабилер белгілеген тәртіптен тыс араласуға тыйым салынады.

637-бап. Соттың істі алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхат

1. Осы бөлімде көзделген қағидаларға сәйкес, қылмыстық сот ісін жүргізуді жүзеге асыру айыпталушының өз ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхаты бойынша жүргізіледі.

2. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам тергеу әрекеттерінің іс жүргізуі аяқталғаннан кейін күдіктіге істің барлық материалдарын таныстыру кезінде оған соттың оның ісін алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхат беру құқығын, сондай-ақ соттың алқабилердің қатысуымен шығарған үкіміне шағым жасау және шағымды қарау ерекшеліктерін қоса алғанда, осындай өтінішхатты қанағаттандырудың

құқықтық салдарын түсіндіруге міндетті.

3. Күдіктінің істің барлық материалдарын танысу үшін ұсынған кезде, сондай-ақ келесі кезеңде, оның ішінде сотта істі алдын ала тыңдауда, бірақ соттың басты сот талқылауын тағайындауына дейін оның істі соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхат мәлімдеуге құқығы бар.

4. Күдіктінің өз ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы не өз ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауына құқығын пайдаланудан бас тартуы туралы өтінішхаты күдіктіге тергеу әрекеттері мен оның құқығын түсіндірудің аяқталғандығын хабарлау туралы хаттамада көрсетіледі. Кейіннен мәлімделген өтінішхатты күдікті (айыпталушы) жазбаша түрде жазады және ол соттауына осы іс жататын сотқа дереу ж і б е р і л е д і .

5. Сот басты сот талқылауын тағайындағаннан кейін айыпталушының өз ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхаты қабылданбайды.

6. Айыпталушы алдын ала тыңдау жүргізілгенге дейін және алдын ала тыңдау барысында өз ісін алқабилердің қатысуымен қарау туралы мәлімдеген өтінішхатынан бас тартуға құқылы. Айыпталушының өз ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өтінішхатынан бас тартуы алдын ала тыңдау барысында өтінішхат расталғаннан кейін қабылданбайды.

66-тарау. Сот отырысын тағайындаудың ерекшеліктері

638-бап. Алдын ала тыңдау өткізу

Осы Кодекстің 634-бабының бірінші бөлігінде аталған істер бойынша алдын ала тыңдау өткізу күдіктінің, айыпталушының істі алқабилердің қатысуымен қарау туралы өтінішхатының болуына немесе болмауына қарамастан міндетті.

639-бап. Алдын ала тыңдау өткізудің ерекшеліктері

1. Судья алдын ала тыңдауды міндетті түрде сотталушылардың, оның ішінде істі алқабилердің және олардың қорғаушыларының қатысуымен қарау құқығы тиесілі емес адамдардың қатысуымен жеке-дара өткізеді.

2. Судья сот отырысы басталарда қай істің қарауға жататынын жариялайды, отырысқа қатысушы адамдарға өзін таныстырады, кімнің мемлекеттік айыптаушы, қорғаушы, хатшы екенін хабарлайды, сотталушының жеке басын анықтайды, мәлімделген қарсылықтарды шешеді. Мемлекеттік айыптаушы айыптау қорытындысын жария етеді. Судья сотталушыға айыптаудың түсінікті болғанын не болмағанын анықтайды, қажет болған жағдайларда оған айыптаудың мәнін түсіндіреді және ол ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы берген өз өтінішхатын растайтынын не растамайтынын сұрайды. Егер істі алқабилердің қатысуымен қарау туралы өтінішхат мәлімделмесе, судья сотталушыға оның осы сот отырысында тікелей мәлімделуі мүмкін екенін түсіндіреді. Сотталушының ауызша өтініші сот отырысының

хаттамасына енгізіледі, жазбаша өтінішхат іске тігіледі. Сотталушының істі алқабилердің қатысуымен қарау туралы өз өтінішхатынан бас тартуы, сондай-ақ оның осындай өтінішхатты мәлімдегісі келмейтіні сот отырысының хаттамасында не іске тігілетін сотталушының жазбаша өтінішінде көрсетіледі.

3. Егер сотталушы оның ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өз өтінішхатын растаса, онда судья осы өтінішхатты қанағаттандыру туралы шешім қабылдайды, бұл ретте басқа сотталушылардың пікірі ескерілмейді және мемлекеттік айыптаушы, жәбірленуші, сотталушы және оның қорғаушысы мәлімдеген басқа өтінішхаттарды қарауға көшеді.

4. Қажет болған жағдайда дәлелдемелер ретінде пайдалануға болатындығын тексеру үшін іс материалдары алдын ала тыңдауда жария етілуі мүмкін.

5. Егер сотталушы ісін соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы өз өтінішхатын растамаса, осы Кодекстің 321-бабының бірінші бөлігінде көзделген басқа да негіздер болмаған кезде судья алдын ала тыңдау аяқталды деп жариялайды. Істі одан әрі жүргізу осы Кодекстің 42-тарауында көзделген қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

6. Судьяның істі соттың алқабилердің қатысуымен қарауы туралы қаулысы түпкілікті болып табылады. Қаулы одан әрі істі соттың алқабилердің қатысуымен қарауынан сотталушының бас тарту себептері бойынша қайта қаралмауға тиіс.

640-бап. Алқабилердің қатысуымен сот отырысын тағайындау кезінде алдын ала тыңдау тәртібімен шығарылатын шешімдердің ерекшеліктері

1. Алдын ала тыңдау қорытындылары бойынша судья осы Кодекстің 322 – 327-баптарында көзделген шешімдердің бірін қабылдайды.

2. Егер сотталушы істі алқабилердің қатысуымен қарау туралы өтінішхатты мәлімдесе немесе бұл туралы бұрын мәлімделген өтінішхатты растаса, судья сот отырысын тағайындау туралы қаулыда сот істі алқабилердің қатысуымен қарайтындығын көрсетеді және осы сот отырысына шақырылуға тиіс алқабилерге кандидаттардың санын айқындайды, олардың саны жиырма бестен кем болмауға тиіс.

3. Судья алдын ала тыңдау нәтижелері бойынша осы Кодекстің 112-бабына сәйкес іс материалдарынан дәлелдемелер ретінде рұқсат етуге болмайды деп танылған нақты деректерді алып тастайды.

641-бап. Сот талқылауына қатысу үшін алқабилерге кандидаттарды алдын ала кездейсоқ таңдаудың тәртібі

1. Істі соттың алқабилердің қатысуымен қарауға тағайындау туралы қаулы шығарылғаннан кейін судья сот отырысының хатшысына оларды алқабилерге іріктеу үшін сот отырысына саны қаулыда көрсетілген алқабилерге кандидаттардың келуін қамтамасыз ету туралы өкім береді.

2. Басты сот талқылауы тағайындалғаннан кейін төрағалық етушінің өкімі бойынша

сот отырысының хатшысы соттағы бірыңғай және қосалқы (жылдық) тізімдерден алқабилерге кандидаттарды алдын ала кездейсоқ таңдауды жүргізеді.

3. Бір адам алқаби ретінде сот отырыстарына жылына бір реттен артық қатыса а л м а й д ы .

4. Қылмыстық істі қарауға қатысу үшін алқабилерге кандидаттарды алдын ала кездейсоқ таңдау аяқталғаннан кейін олардың тегі, аты, әкесінің аты және мекенжайы көрсетіле отырып, алдын ала тізім жасалады, оған сот отырысының хатшысы қол қ о я д ы .

5. Алдын ала тізімге енгізілген алқабилерге кандидаттарға, сот талқылауы басталғанға дейін жеті тәуліктен кешіктірілмей сотқа келетін күні мен уақыты көрсетілген хабарлама тапсырылады.

6. Хабарлама алған азаматтар алқабилерді іріктеу рәсіміне қатысу үшін сотқа келуге міндетті.

67-тарау. Сот талқылауына қатысу үшін алқабилерге кандидаттарды іріктеу

6 4 2 - б а п . Ж а л п ы е р е ж е л е р

1. Кандидаттар арасынан алқабилерді іріктеу осы Кодекстің 350 – 363-баптарының талаптары орындалғаннан кейін:

- 1) төрағалық етушінің алқабилерге кандидаттарды істі қарауға қатысудан босатуы;
- 2) өздігінен бас тарту туралы мәселелерді шешу;
- 3) қарсылық білдіру туралы мәселелерді шешу;
- 4) алқабилерге кандидаттарға дәлелсіз қарсылық білдіру арқылы жүзеге асырылады.

2. Сот отырысының хатшысы төрағалық етушіге алқабилерге кандидаттардың сот отырысына келуі туралы баяндайды және алқабилерге кандидаттың әрқайсысына оның тегін көрсете отырып билет жазып береді.

3. Төрағалық етуші алқабилерге кандидаттардың алдында:

- 1) өзін таныстырып;
- 2) тараптарды таныстырып;
- 3) қандай іс қаралуға жататынын хабарлап;

4) алқабилердің міндеттері мен олардың осы қылмыстық істі қарауға заңға сәйкес қатысу тәртібі туралы хабарлап, қысқаша сөз сөйлейді.

4. Алқабилерге кандидатты істі қарауға қатысудан босату туралы мәселені объективті шешу мақсатында төрағалық етуші алқабилерді іріктеу кезінде кандидаттарға жәбірленуші, айыпталушы және оның қорғаушысы жазбаша нысанда ұсынған сұрақтарды, сондай-ақ өзінің қалауы бойынша, алқабилер алқасын құру үшін маңызы бар басқа да сұрақтарды қоюы мүмкін. Прокурор кандидаттарға сұрақтарды өз

бетінше және ауызша нысанда қояды.

5. Алқабилерге кандидат істі қарауға қатысу үшін іріктеу кезінде төрағалық етуші қойған сұрақтарға шынайы жауап беруі, сондай-ақ оның талабы бойынша өзі туралы және іске қатысушы басқа адамдармен қатынастары туралы қажетті өзге де ақпараттар беруге тиіс.

6. Төрағалық етуші алқабилерге кандидаттардың ар-намысы мен қадір-қасиетін кемсітетін сұрақтар қоймайды.

Төрағалық етуші алқабилерге кандидатқа кейбір сұрақтарды қоюға құқылы, ал кандидат процеске басқа да қатысушылар мен залда қатысып отырған адамдар үшін сұрақ пен жауаптың қолжетімді болмауын сақтай отырып, оған жауап беруге құқылы.

7. Алқабилерге кандидатты істі қарауға қатысудан босатуға байланысты барлық мәселелерді, сондай-ақ өздігінен бас тартуларды және алқабилерге кандидаттарға мәлімделген қарсылық білдірулерді төрағалық етуші кеңесу бөлмесіне кетпей тұрып, сот отырысының хаттамасына судьяның қаулысын енгізе отырып жеке-дара шешеді.

8. Егер сотқа шақырылған алқабилерге кандидаттардың жиырма бесінен азы келсе не сот талқылауына қатысудан олардың кейбіреулерін босатқаннан кейін немесе төрағалық етуші судья өздігінен бас тартулар мен қарсылық білдірулерді қанағаттандырғаннан кейін олар он жетіден азайып қалса, төрағалық етуші сот отырысының хатшысына алқабилерге кандидаттар құрамының жетіспейтін санын қосалқы тізімнен толықтыру туралы өкім береді. Бұл жағдайда алқабилерге қосалқы кандидаттарды шақыру үшін сот отырысында үзіліс жарияланады.

643-бап. Төрағалық етушінің алқабилерге кандидаттарды істі қарауға қатысудан босатуы

1. Төрағалық етуші алқабилерге кандидаттарға олардың осы Кодексте белгіленген міндеттерін түсіндіреді, одан кейін алқабилерге кандидаттардан алқабилер ретінде істі қарауға қатысуда оларға кедергі келтіретін мән-жайлардың бар-жоғы туралы сұрайды.

2. Төрағалық етуші:

1) қылмыс жасады деген күдіктілерді немесе айыпталушыларды;
2) сот ісі жүргізілетін тілді білмейтін адамды, мылқау, саңырау, зағип адамдарды;
3) сот отырысына толыққанды қатысуын қамтамасыз етуге ұйымдастырушылық не техникалық мүмкіндіктер болмаған кезде мүгедек болып табылатын басқа да адамдарды процеске қатысушылармен талқыламастан, алқабилер міндеттерін атқарудан босатады.

3. Төрағалық етуші процеске қатысушылармен талқыламастан, олардың ауызша немесе жазбаша өтініші бойынша:

1) алпыс бес жастан асқан адамдарды;
2) үш жасқа толмаған балалары бар әйелдерді;
3) өзінің діни нанымына байланысты сот төрелігін жүзеге асыруға қатысу өзі үшін мүмкін емес деп есептеген адамдарды;

4) қызметтік міндеттерін атқарудан алаңдатылуы қоғамдық және мемлекеттік мүдделерге едәуір зиян келтіруі мүмкін адамдарды (дәрігерлер, мұғалімдер, әуежолдарының пилоттары және басқалар);

5) сот отырысына қатыспау үшін дәлелді себептері бар өзге де адамдарды алқабилер міндеттерін атқарудан босатуы мүмкін.

4. Төрағалық етуші алқабилерге кандидаттардан сотта қаралатын істің мән-жайлары туралы олардың хабардар екенін анықтайды.

5. Төрағалық етуші кез келген алқабилерге кандидатты осы адамға заңсыз көрсетілген ықпал ету, онда теріс пікір болуы, ол істің мән-жайын іс жүргізу көздерінен емес, басқа көздерден білуі салдарынан оның объективтілігіне негізді күмән келтірілсе, сондай-ақ алқабилерге кандидаттың алқаби ретінде істі қарауға қатысуы кезінде объективті болмау мүмкіндігін көрсететін басқа да себептермен іс бойынша алқабидің міндеттерін атқарудан босатады.

644-бап. Алқабилерге кандидаттардың өздігінен бас тартуы туралы мәселелерді шешу

Төрағалық етуші алқабилерге кандидаттардың қайсыбірін істі қарауға қатысудан босату үшін заңда көзделген себептердің бар-жоғы туралы сұрайды. Келген алқабилерге кандидаттардың әрқайсысы оның алқаби міндеттерін орындауына кедергі келтіретін дәлелді себептерді көрсетуге, сондай-ақ өздігінен бас тартуын мәлімдеуге құқылы. Тараптардың пікірін тындап, төрағалық етуші алқабилерге кандидаттан өздігінен бас тартуды қанағаттандыру не бұдан бас тарту туралы қаулы шығарады.

645-бап. Алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру туралы мәселелерді шешу

Алқабилерге кандидаттардың әрқайсысына мынадай жағдайларда, егер:

1) алқабилерге кандидат осы іс бойынша жәбірленуші, азаматтық қуынушы, азаматтық жауапкер болып табылса, куә ретінде шақырылса не шақырылуы мүмкін болса;

2) алқабилерге кандидат осы қылмыстық іс бойынша сарапшы, маман, аудармашы, куәгер, сот отырысының хатшысы, анықтаушы, тергеуші, прокурор, қорғаушы, айыпталушының заңды өкілі, жәбірленушінің өкілі, азаматтық қуынушы немесе азаматтық жауапкер ретінде іс жүргізуге қатысса;

3) алқабилерге кандидат жәбірленушінің, азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің немесе олардың өкілдерінің, айыпталушының немесе оның заңды өкілінің, прокурордың, қорғаушының, тергеушінің немесе анықтаушының туысы немесе жекжаты (аға-інісі, апа-қарындасы, ата-анасы және ерлі-зайыптылардың баласы) болып табылса;

4) алқабилерге кандидат осы іске жеке, тікелей немесе жанама мүдделі деп санауға негіз беретін өзге де мән-жайлар болса, прокурордың, жәбірленушінің, азаматтық қуынушының, азаматтық жауапкердің және олардың өкілдерінің, сотталушының және

оның қорғаушысының қарсылығы мәлімделуге тиіс.

Тараптардың пікірін тыңдап, төрағалық етуші алқабилерге кандидаттан өздігінен бас тартуды қанағаттандыру не бұдан бас тарту туралы қаулы шығарады.

646-бап. Алқабилерге кандидаттарға дәлелсіз қарсылық білдіруі

1. Егер осы Кодекстің 645-бабының талаптарын орындау нәтижесінде сот отырысына қатысу үшін алқабилерге кандидаттардың он жетіден астамы қалса, төрағалық етуші қалған алқабилерге кандидаттардың санын жариялайды, одан кейін олардың тегі көрсетілген билеттерді жәшікке салады, билеттерді араластырады және жәшікте он жеті билет қалу үшін одан қанша қажет болса сонша билетті алады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің талаптарын орындағаннан кейін төрағалық етуші мемлекеттік айыптаушы, сондай-ақ сотталушы және (немесе) оның қорғаушысы дәлелсіз қарсылықты жүргізу үшін алқабилерге кандидаттардың тегі көрсетілген қалған он жеті билетті береді, оның нәтижесінде алқабилерге он екі кандидат қалуға тиіс.

3. Мемлекеттік айыптаушы, сотталушы және оның қорғаушысы төрағалық етуші арқылы алқабилерге кандидаттардың кейбіреуінен өзін таныстыруын сұрауға құқылы.

4. Егер іске бір сотталушы қатысса, дәлелсіз қарсылық білдіруді алқабилерге екі кандидатқа – мемлекеттік айыптаушы, одан кейін алқабилерге үш кандидатқа сотталушы және (немесе) оның қорғаушысы көрсетілген кезектілікпен жүргізеді.

5. Егер іске бірнеше сотталушы қатысса, мемлекеттік айыптаушы әрі кеткенде алқабилерге екі кандидатқа қарсылық білдіруге құқылы. Бұл ретте алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру – сотталушылардың өзара келісуі бойынша, ал осындай келісу болмаған жағдайда, егер мүмкін болса, қарсылық білдірілетін алқабилерге кандидаттардың санын олардың арасында тең бөлу арқылы жүргізіледі.

6. Осы баптың бесінші бөлігінің талаптарын орындау мүмкін болмаған жағдайда, бірнеше сотталушының алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіруі барлық сотталушының тектерімен бірге билеттерді жәшікке салып, жеребе тастау арқылы жүргізілуге тиіс. Жеребе тастау қарсылық білдірілмеген алқабилерге кандидаттардың санына тең санда жүргізіледі. Төрағалық етуші сотталушының тегі көрсетілген билетті жәшіктен неше рет алса, сотталушы алқабилерге кандидаттарға сонша рет қарсылық білдіруге құқылы.

7. Сотталушылардың кейбірінің алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру құқығынан бас тартуы басқа сотталушылардың алқабилерге кандидаттардың кемінде он екісі қалғанға дейін оларға қарсылық білдіру құқықтарына шек қоюға әкеп соқпайды.

8. Мемлекеттік айыптаушы, сотталушы немесе оның қорғаушысы алқабилерге кандидаттардың тегі көрсетілген билеттерге дәлелдерін көрсетпей-ақ, қойылған қолдарымен бекітілген «қарсылық білдіру» деген жазу арқылы алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіруі мүмкін.

9. Сотталушы өзінің қорғаушысына алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру

құқығын жүзеге асыруды тапсыруға құқылы. Егер сотталушы өзінің алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру құқығынан бас тартса, онда қорғаушы оның келісімінсіз алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіруге өз бетінше қатысуға құқылы емес.

10. Егер іске бірнеше сотталушы қатысса, сотталушы немесе барлық сотталушы өзінің қарсылық білдіру құқығынан бас тартқан жағдайда, алқабилерге кандидаттарға қарсылық білдіру жеребе тастау арқылы жүргізіледі, оның барысында төрағалық етуші не сот отырысының хатшысы қанша алқабиге кандидатқа қарсылық білдірілуі мүмкін болса, сонша қарсылық білдірілмеген алқабилерге кандидаттардың тегі көрсетілген билеттерді жәшіктен алып тастайды.

11. Тараптар дәлелсіз қарсылық білдірген алқабилерге кандидаттардың тегі көрсетіле отырып, билеттер істің материалдарына тігіледі.

647-бап. Жеребе тастау арқылы алқабилер алқасын құру

1. Сотта істі қарайтын алқабилер алқасы негізгі құрамның (алқабилер алқасының құрамын құрайтын) он және екі қосалқы алқабиге құрамында жеребе тастау арқылы құрылады.

2. Алқабилер алқасын құру үшін төрағалық етуші қарсылық білдірілмеген алқабилерге кандидаттардың тегін көрсете отырып, билеттерді жәшікке салады, оларды араластырады және бір-бірлеп он екі билетті алады, әр алған сайын билетте көрсетілген алқабилерге кандидаттың тегін жариялайды. Егер алқабилер алқасын құрудың дұрыстығына әсер ететін қандай да бір бұзушылыққа жол берілмесе, онда алқабилер алқасы құрылды деп танылады. Бұл ретте жеребе тастау арқылы іріктелген алғашқы он алқабиге – негізгі құрамның алқабиге, ал соңғы екеуі қосалқы алқабиге деп есептеледі.

3. Қарсылық білдіру туралы мәселені шешу кезінде немесе алқабилер алқасын құру кезінде оның құрылуының дұрыстығына әсер еткен қандай да бір бұзушылыққа жол берілсе, сондай-ақ бір немесе одан да көп алқабиге мемлекеттік құпияға рұқсат етуден бас тартылған жағдайда, төрағалық етуші алқабилер алқасының құрылуын жарамсыз немесе ол құрылған жоқ деп жариялайды және алқабилерге кандидаттарға толық көлемінде қайта іріктеу жүргізеді.

4. Сот отырысының хатшысы жеребе тастау арқылы іріктелген он екі алқабидің тегін жәшіктен билеттер қалай алынса, сол тәртіппен сот отырысының хаттамасына енгізеді. Жеребе тастау арқылы іріктелген алқабилердің тегі және олардың саналатын реттік нөмірі көрсетіле отырып, билеттер іс материалдарына тігіледі.

648-бап. Алқабилердің сот талқылауына қатысуының жалпы шарттары

1. Алқабилер алқасын құру аяқталғаннан кейін төрағалық етуші алқабилердің негізгі құрамына жеребе тастаумен айқындалған тәртіпке сәйкес оларға бөлінген алқабилер орындығынан орын алуды ұсынады. Алқабилердің орындығы сот отырысы залында қатысып отырғандардан бөлек болуға және әдетте сотталушылар орындығына

қарама-қарсы орналасуға тиіс. Қосалқы екі алқаби олар үшін арнайы бөлінген алқаби орындығына орналасады.

2. Алқабилер және қосалқы алқабилер осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, сот отырысының залында сот талқылауы кезінде ұдайы қатысады.

3. Егер сот талқылауы барысында, бірақ алқабилер мен судья шешім шығару үшін кеңесу бөлмесіне кеткенге дейін алқабилердің біреуінің сот отырысына одан әрі қатыса алмайтындығы немесе төрағалық етуші оны сот отырысына қатысудан шеттеткені анықталса, онда ол қосалқы алқабилердің тегі көрсетілген билет жәшіктен қандай тәртіппен алынса, сол тәртіппен қосалқы алқабимен ауыстырылады. Егер шығып қалған алқабилерді қосалқы алқабилермен ауыстыру мүмкіндігі таусылған жағдайда, төрағалық етуші өткен сот талқылауын жарамсыз деп жариялайды және сот талқылауын осы Кодекстің 641-бабына сәйкес алқабилерге кандидаттарды алдын ала таңдау кезеңіне қайтарады.

4. Егер алқабилердің біреуінің сот отырысына қатысу мүмкіндігінің жоқтығы кеңесу бөлмесіне кеткеннен кейін анықталса, онда судья мен алқабилер сот отырысы залына кіріп, алқабиді ауыстыруға және қайтадан кеңесу бөлмесіне кетуге тиіс. Егер шығып қалған алқабиді қосалқы алқабимен ауыстыру мүмкіндігі таусылған болса, төрағалық етуші өткен сот талқылауын жарамсыз деп жариялайды және сот талқылауын осы Кодекстің 638-бабына сәйкес алқабилерге кандидаттарды алдын ала таңдау кезеңіне қайтарады.

5. Кез келген алқаби осы Кодекстің 650-бабының төртінші бөлігінде белгіленген шектеулерді сақтамаған жағдайда, істі қараудың кез келген кезеңінде іске одан әрі қатысудан шеттетілуі мүмкін.

6. Алқабиді шеттетуді тараптардың қатысуымен төрағалық етуші жүзеге асырады, бұл туралы сот отырысының хаттамасында жазба жасалады.

649-бап. Алқабилердің ант қабылдауы

1. Алқабилер алқасы құрылып болғаннан кейін төрағалық етуші немесе сот отырысының хатшысы сот отырысының залында қатысып отырғандардың барлығына орындарынан тұруды ұсынады. Төрағалық етуші алқабилерге ант қабылдау ұсынысымен өтініш жасайды.

2. Алқаби ретінде қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысу үшін осы Кодексте белгіленген тәртіппен іріктеліп алынған адам мынадай мазмұндағы оның мәтінін айтып, ант қабылдайды: «Алқабидің міндеттерін атқаруға кірісе отырып, өз міндеттерімді адал және бейтарап атқаруға, сотта қаралған барлық дәлелдемелерді, дәлелдерді, істің мән-жайын назарыма алуға, ерікті азамат және әділ адам ретінде істі өзімнің ішкі нанымым мен ар-ожданым бойынша шешуге салтанатты түрде ант етемін».

3. Алқабилердің ант қабылдағаны туралы сот отырысының хаттамасына жазба жасалады.

68-тарау. Алқабилердің қатысуымен соттың істі талқылау ерекшеліктері

650-бап. Алқабилердің құқықтары, міндеттері және істі қарауға байланысты іс-әрекеттеріндегі шектеулер

1. Төрағалық етуші алқабилерге олардың құқықтарын, міндеттерін және істі қарауға байланысты іс-әрекеттеріне шектеулерді түсіндіреді, сондай-ақ міндеттерді бұзу және шектеулерді сақтамаудың салдарлары туралы ескертеді.

2 . А л қ а б и д і ң :

1) өзінің ішкі нанымы бойынша істің мән-жайын өз бетінше бағалауға және алқабилер алқасының алдына қойылатын сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік алу үшін сотта қаралатын дәлелдемелерді зерттеуге қатысуға;

2) процеске қатысушыларға төрағалық етуші арқылы сұрақтар қоюға;

3) заттай дәлелдемелерді, құжаттарды тексеріп қарауға, жерді және үй-жайларды тексеріп қарау ісіне, сот тергеуіндегі барлық басқа да іс-әрекеттерге қатысуға;

4) төрағалық етушіге заңнама нормаларын, сондай-ақ сот отырысында жария етілген құжаттардың мазмұнын және іске қатысты өзіне түсініксіз басқа да мәселелерді түсіндіруді сұрап өтініш жасауға;

5) сот отырысы кезінде жазбалар жасауға құқығы бар.

3 . А л қ а б и :

1) сот отырысында тәртіп сақтауға және төрағалық етушінің заңды өкімдеріне бағынуға ;

2) алқабидің міндеттерін атқару үшін, сондай-ақ, егер сот отырысында үзіліс жарияланған немесе істі тыңдау кейінге қалдырылған жағдайда, сот талқылауын жалғастыру үшін сот көрсеткен уақытта келуге;

3) сотқа келуге мүмкіндігі болмаған жағдайда, төрағалық етушіге келмеудің себептері туралы алдын ала хабарлауға міндетті.

4 . А л қ а б и :

1) істі тыңдау кезінде сот отырысының залынан кетуге;

2) істі тыңдау кезінде сот құрамына кірмейтін адамдармен төрағалық етушінің рұқсатынсыз іс бойынша сөйлесуге;

3) істі қарау барысында мәліметтерді сот отырысынан тыс жинауға;

4) жабық сот отырысына қатысуына байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы мәліметтерді жария етуге, сондай-ақ кеңесу бөлмесінің құпиясын бұзуға қ ұ қ ы л ы е м е с .

5. Алқабидің өз міндеттерін атқармауы, сондай-ақ осы бапта көзделген шектеулерді сақтамауы Қазақстан Республикасының заңында белгіленген жауаптылыққа, сондай-ақ төрағалық етушінің алқабиді істі қарауға одан әрі қатысудан шеттету мүмкіндігіне әкеп соғады.

651-бап. Алқабилер қатысатын соттың құзыреті

1. Алқабилердің қатысуымен соттың істі талқылауы кезінде осы Кодекстің 390-бабы бірінші бөлігінің 1) – 8), 14) тармақтарында көзделген мәселелер шешіледі.

2. Судья алқабилерді дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол берілмейтін нақты деректермен таныстыруға тиіс емес. Егер сот талқылауы барысында осы Кодекстің 112-бабына сәйкес дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол берілмейтін нақты деректер анықталса, төрағалық етуші алқабилер жоқ кезде оларды дәлелдемелер қатарынан алып тастау туралы мәселені шешуге, ал мұндай дәлелдемелер зерттелген жағдайда, олардың заңды күші жоқ деп тануға, ал оларға жасалған зерттеулерді жарамсыз деп тануға және алқабилерге шешімдер қабылдау кезінде оларды ескермеуін түсіндіруге міндетті.

3. Тараптар төрағалық етушінің рұқсатынсыз алқабилер қатысатын сотта істің талқылануынан алып тасталған дәлелдемелердің бар екені туралы еске салуға, өздерінің позициясына негіздеме үшін оларға сілтеме жасауға құқылы емес. Аталған талаптарды бұзған кезде төрағалық етуші процеске қатысушының сөзін бөлуге және оған істен алып тасталған дәлелдемелер туралы еске салуға жол беруге болмайтынын ескертуге және алқабилерге процеске қатысушылар айтқанды қабылдамау керектігін түсіндіруге міндетті. Төрағалық етушінің билігіне бағынбаған кезде процеске қатысушыға осы Кодексте көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алу салынуы мүмкін. Төрағалық етуші қабылдаған аталған шаралар туралы сот отырысының хаттамасына тиісті жазба жасалады. Сот, сондай-ақ сот ісін жүргізу тәртібін бұзатын және оған заңда көзделген тәртіппен шаралар қабылдау үшін төрағалық етушінің заңды өкіміне бағынбайтын процеске қатысушыға қатысты жеке қаулы шығарады.

652-бап. Алқабилер қатысатын сотта істің қысқартылуы

Төрағалық етуші істі соттың алқабилердің қатысуымен талқылауының кез келген кезеңінде, егер сот талқылауы кезінде осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінде көзделген мән-жайлар анықталса, сондай-ақ мемлекеттік айыптаушы осы Кодекстің 337-бабының жетінші бөлігіне сәйкес айыптаудан бас тартқан кезде қысқартылады.

Алқабилерді сот талқылауына қатысудан босатқаннан кейін төрағалық етуші іс бойынша тиісті қаулыны жеке-дара шығарады.

653-бап. Алқабилер қатысатын соттағы сот тергеуінің ерекшеліктері

1. Алқабилер қатысатын соттың сот тергеуі осы Кодекстің 364 – 378, 381-баптарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

2. Мемлекеттік айыптаушы айыптау қорытындысының қарар бөлігін жариялаған кезде сотталушының сотталғандық фактілері туралы еске салуға құқылы емес.

3. Алқабилер төрағалық етуші арқылы сотталушыға, жәбірленушіге, куәларға және сарапшыларға осы адамдардан тараптар жауап алғаннан кейін сұрақтар қоюы мүмкін. Алқабилер сұрақтарды жазбаша түрде жазып, төрағалық етушіге береді.

4. Төрағалық етуші сұрақ қойған алқабиге өзінің бас тарту себебін жариялай

отырып, іске қатысы жоқ, сондай-ақ жетекші немесе тіл тигізу сипатында деп есептеген сұрақтарды қабылдамауға құқылы.

5. Тараптар алқабилер алқасының қатысуынсыз, судья бұрын іс талқылауынан алып тастаған дәлелдемелерді, бұл ретте олардың мәнін жазбай-ақ зерттеу туралы өтінішхат беруі мүмкін. Осындай өтінішхатқа байланысты іс бойынша сот талқылауына қатысушылардың пікірін тыңдауды судья алқабилер жоқ кезде жүргізеді.

Төрағалық етуші қабылдаған аталған шаралар туралы сот отырысының хаттамасына тиісті жазба жасалады.

6. Сотталушының бұрынғы сотталғандығына байланысты, оны құнықпа маскүнем немесе нашақор деп тану туралы мән-жайлар, сондай-ақ алқабилердің сотталушыға қатысты теріс түсінігін туғызуға ықпал ететін өзге де мән-жайлар зерттелуге жатпайды.

7. Осы бапта көзделген тәртіп бұзылған кезде төрағалық етуші процеске тиісті қатысушыға мұндай мінез-құлыққа жол берілмейтіндігі туралы ескерту жасауға және алқабилерге процеске қатысушылардың айтқанына мән бермеуді түсіндіреді. Төрағалық етушінің өкіміне бағынбаған кезде процеске қатысушыға осы Кодексте көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алу салынуы мүмкін.

654-бап. Алқабилер қатысатын соттағы тараптардың жарыссөздері

1. Сот тергеуі аяқталғаннан кейін алқабилердің қатысуымен сот тараптардың жарыссөздерін тыңдауға көшеді. Алқабилер қатысатын сотта тараптардың жарыссөздері екі бөліктен тұрады.

2. Жарыссөздердің бірінші бөлігі мемлекеттік айыптаушының, жәбірленушінің, қорғаушының және сотталушының сөздерінен тұрады, олар сотталушының бұрынғы сотталғандығын еске салмай оның кінәсінің дәлелденуі немесе дәлелденбеуі жөніндегі өз позицияларын баяндайды.

3. Тараптар алқабилер қатысқан соттың қарауына жатпайтын мән-жайларды еске салмауға және сот отырысында зерттелмеген дәлелдемелерге сілтеме жасамауға тиіс. Төрағалық етуші мұндай сөздерді үзіп тастайды және алқабилердің үкім шығару кезінде осы мән-жайларды есепке алмауға тиіс екендігін оларға түсіндіреді. Төрағалық етушінің өкіміне бағынбаған кезде процеске қатысушыға осы Кодексте көзделген тәртіппен ақшалай өндіріп алу салынуы мүмкін.

4. Жарыссөздердің екінші бөлігі мемлекеттік айыптаушының, сондай-ақ жәбірленушінің, азаматтық қуынушының және жауапкердің немесе олардың өкілдерінің, қорғаушының және сотталушының сөздерінен тұрады, оларда сотталушының іс-әрекетін дәрежелеу, жаза тағайындау, азаматтық қуыным мәселелері бойынша позициялары жазылады. Жарыссөздердің екінші бөлігі алқабилердің қатысуынсыз өткізіледі.

655-бап. Алқабилер қатысатын соттағы ескертпелер және сотталушының соңғы сөзі

1. Жарыссөздің әрбір бөлігінде сөздер сөйленіп болғаннан кейін тікелей жарыссөзге

қатысушылардың бәрінің ескертпе айтуға құқығы бар. Соңғы ескертпе айту құқығы қорғаушыға тиесілі. Сот жарыссөздерінің екінші бөлігі бойынша ескертпелер алқабилер жоқ кезде айтылады.

2. Сотталушыға осы Кодекстің 384-бабына сәйкес соңғы сөз беріледі.

656-бап. Алқабилер қатысатын соттың шешуіне жататын сұрақтардың қ о й ы л у ы

1. Сұрақтарды талқылау және тұжырымдау уақытында алқабилер сот отырысы з а л ы н а н ш ы ғ ы п к е т е д і .

2. Тараптар сұрақтардың мазмұны мен тұжырымдалуы бойынша өздерінің ескертпелерін айтуға және жаңа сұрақтар қою туралы ұсыныстар енгізуге құқылы.

3. Төрағалық етуші сот тергеуінің нәтижелерін, тараптардың жарыссөздерін ескере отырып, судья мен алқабилердің шешуіне жататын сұрақтарды жазбаша түрде қалыптастырады, оларды оқиды және тараптарға береді.

4. Тараптардың ескертпелері мен ұсыныстарын ескере отырып, төрағалық етуші кеңесу бөлмесінде алқабилер қатысатын соттың шешуіне жататын сұрақтарды түпкілікті қалыптастырады, оларды сұрақ парағына енгізеді және оған қол қояды.

5. Сұрақ парағы алқабилер мен тараптар қатысып отырған кезде дауыстап оқылады. Бұдан кейін сұрақтардың қалыптастырылуын өзгертуге, сұрақтарды сұрақ парағынан алып тастауға, оған жаңа сұрақтар енгізуге жол берілмейді.

657-бап. Алқабилер қатысатын соттың шешуіне жататын сұрақтардың м а з м ұ н ы

1. Сотталушы жасаған деп айыпталатын әрекеттердің әрқайсысы бойынша мынадай :

1) әрекеттің орын алғаны дәлелденді ме;

2) бұл әрекетті сотталушының жасағаны дәлелденді ме;

3) бұл әрекеттің жасалуына сотталушы кінәлі ме деген үш негізгі сұрақ қойылады.

2. Сотталушының кінәлілігі туралы негізгі сұрақтан кейін кінәлілік дәрежесін арттыратын немесе төмендететін не оның сипатын өзгертетін, сотталушыны жауаптылықтан босатуға әкеп соқтыратын осындай мән-жайлар туралы жеке сұрақтар қойылуы мүмкін. Қажет болған жағдайларда қылмыстық ниеттің жүзеге асырылу дәрежесі, әрекеттің соңына дейін жеткізілмеуіне орай себептер, сотталушылардың әрқайсысының қылмыстың жасалуына бірлесіп қатысу дәрежесі мен сипаты туралы сұрақтар да жеке қойылады. Егер осымен оның қорғану құқығы бұзылмаса, сотталушының онша ауыр емес қылмыс жасаудағы кінәсін анықтауға мүмкіндік беретін сұрақтар қоюға жол беріледі.

3. Шешуге жататын сұрақтар әрбір сотталушыға қатысты жеке қойылады.

658-бап. Алқабилер кеңесінің құпиясы

1. Жарыссөздер аяқталғаннан кейін судья және негізгі алқабилер үкім шығару үшін кеңесу бөлмесіне кетеді.

2. Судья мен алқабилерден басқа, кеңесу бөлмесінде өзге адамдардың қатысуына жол берілмейді. Төрағалық етуші кеңесу бөлмесінен шығып, алқабилердің кеңесінде түскі үзіліс, сондай-ақ жұмыс уақыты аяқталған соң келесі күнге оны бастағанға дейін үзіліс жариялауға құқылы. Демалыс және мереке күндеріне байланысты үзіліс жасауға жол берілмейді.

659-бап. Кеңесу бөлмесінде кеңесу мен дауыс беруді жүргізу
т ә р т і б і

1. Төрағалық етуші алқабилер кеңесіне басшылық етеді, шешілуге жататын мәселелерді жүйелі түрде талқылауға қояды, жауаптар бойынша дауыс беруді және дауыстардың есебін жүргізеді.

2. Кеңесу бөлмесінде алқабилер қойылған мәселелерге байланысты өздерінде туындаған түсінбеушіліктер бойынша төрағалық етушіден түсініктер алуға құқылы.

3. Негізгі мәселелер бойынша дауыс беру жазбаша жүргізіледі. Судья мен алқабилердің дауыс беру кезінде қалыс қалуға құқықтары жоқ. Судья мен алқабилердің дауыстары тең.

4. Судья мен алқабилер сотталушылардың саны бойынша соттың мөртабаны басылып, дауыс беруге арналған таза бюллетеньді алады, онда жауап беруге арналған толтырылмаған бағандары бар бірінші сұрақ және мынадай: «Өзімнің ар-намысым, ар-ожданым бойынша және ішкі нанымым бойынша менің қорытындым...» деген сөздер қамтылады. Олардың әрқайсысы құпияны қамтамасыз ете отырып, бюллетеньге сұрақ парағында қойылған және шешілуге тиіс әрбір сұраққа жауап жазады. Жауап мақұлдаған «иә» немесе құптамаған «жоқ» деген немесе жауаптың мәнін ашатын («иә, дәлелденді», «жоқ, дәлелденген жоқ», «иә, кінәлі», «жоқ, кінәсіз») міндетті түсіндірме сөзден немесе сөз тіркестерін білдіруге тиіс. Судья мен алқабилер өздерінің бюллетеньдерін дауыс беруге арналған жәшікке салады. Сол тәртіппен алқабилер сұрақ парағында қойылған сұрақтардың әрқайсысы бойынша жүйелі түрде дауыс береді.

5. Қойылған сұрақтардың ішінен бір-бірден бөлек дауыс беру аяқталғаннан кейін төрағалық етуші алқабилердің қатысуымен жәшікті ашады және әрбір бюллетеньдегі дауыстарды санайды, дауыстарды санау нәтижесін сұрақ парағында көрсетілген негізгі үш сұрақтың әрқайсысының тұсына дереу жазады.

6. Алқабилер мен судьяның жауаптары бар бюллетеньдер қылмыстық істе сақталатын конвертке салынып, желімделеді.

7. Егер алдыңғы сұраққа берілген жауап кейінгі сұраққа жауап берудің қажеттілігін жойса, төрағалық етуші алқабилердің көпшілігінің келісімімен сол кейінгі сұрақтың тұсына «жауап берілмейді» деген сөздерді жазады.

8. Егер осы Кодекстің 657-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген үш сұрақтың әрқайсысына мақұлдаған жауаптарға дауыс берушілердің көпшілігі дауыс берсе, айыптау шешімі қабылданған болып есептеледі.

9. Егер қойылған негізгі сұрақтардың кез келгеніне берілген құпталмаған жауапқа

дауыс берушілердің алтауы және одан да көбі дауыс берсе, ақтау шешімі қабылданған
б о л ы п е с е п т е л е д і .

10. Егер сотталушының кінәлілігі туралы мәселе оң шешілсе, онда судья бұл әрекет қылмыс болып табыла ма деген және оның дәл қандай қылмыстық заңда көзделгені (бабы, бөлігі, тармағы) туралы мәселені шешеді, сондай-ақ осы әрекеттер үшін қандай жазалау шарасы көзделгенін алқабилерге түсіндіреді.

Егер судья осы Кодекстің 657-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген сұрақтарға алқабилер мақұлдаған жауаптар кезінде әрекетте қылмыс құрамының белгілері жоқтығы, осыған байланысты ол қылмыс болып табылмайтыны туралы тұжырымға келеді, сол сияқты осы Кодекстің 36-бабында көзделген өзге де мән-жайларды белгілейді, ол осы Кодекстің 660-бабының 1) тармағына сәйкес қылмыстық істі қысқарту туралы қаулы шығарады.

11. Қылмыстық кодекстің тиісті бабы бойынша сотталушының әрекетін саралауды судья алқабилердің қатысуынсыз айқындайды. Одан әрі судья алқабилердің қатысуымен осы Кодекстің 390-бабы бірінші бөлігінің 5) – 8) және 14) тармақтарында көзделген шешімі ашық дауыс беру арқылы қабылданатын мәселелерді үзіліс жасамай шешеді. Егер оған дауыс берушілердің көпшілігі жақтап дауыс берсе, шешім қабылданды деп есептеледі.

Осы Кодекстің 390-бабы бірінші бөлігінің 9) – 13), 15) – 18) тармақтарында және бесінші бөлігінде көзделген мәселелерді судья дербес қарайды.

12. Он бес жылдан астам мерзімге бас бостандығынан айыру түріндегі жаза, егер осындай шешімге дауыс берушілердің сегізі және одан да көбі дауыс берсе, тағайындалуы мүмкін.

13. Айрықша жазалау шарасы – өлім жазасы судья мен алқабилердің бірауыздан шешімі болған кезде ғана тағайындалуы мүмкін.

14. Судья мен алқабилердің жауаптары бар сұрақ парағына судья мен алқабилер қол қояды және ол іс материалдарына қоса тігіледі.

660-бап. Алқабилер қатысатын сот қабылдайтын шешімдердің түрлері

Алқабилердің қатысуымен сотта қылмыстық істі талқылау мынадай шешімдердің бірі:

1) осы Кодекстің 327-бабында көзделген жағдайларда, істі қысқарту туралы қаулыны;

2) алқабилердің қатысуымен сот осы Кодекстің 657-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген негізгі үш сұрақтың ең болмағанда біреуіне теріс жауап берген жағдайларда, ақтау үкімін;

3) осы Кодекстің 393-бабының екінші бөлігіне сәйкес айыптау үкімін қабылдаумен аяқталады.

661-бап. Үкімнің қаулысы

1. Үкімге осы Кодекстің 46-тарауында белгіленген тәртіппен төрағалық етушінің мынадай ерекшеліктермен қаулысы шығарылады:

1) үкімнің кіріспе бөлімінде алқабилердің тегі көрсетілмейді;
2) ақтау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігінде алқабилердің қатысуымен сот ақтау шешімін шығарған айыптаудың мәні жазылады және шешімге сілтеме қамтылады;

3) айыптау үкімінің сипаттамалы-дәлелді бөлігінде сотталушы жасағаны үшін кінәлі деп танылған қылмыстық әрекеттің сипаттамасы, жасалған әрекеттің дәрежеленуі, жаза тағайындау себептері және азаматтық қуынымға қатысты сот шешімінің негіздемесі қамтылуға тиіс;

4) үкімнің қарар бөлігінде үкімге шағым жасау және наразылық білдіру тәртібі туралы түсінік қамтылуға тиіс.

2. Үкімге іс бойынша төрағалық етуші қол қояды.

662-бап. Сотталушының есі дұрыс емес екендігінің анықталуына байланысты қылмыстық істі қарауды қысқарту

1. Егер алқабилердің қатысуымен соттың істі талқылауы барысында сотталушы өзінің психикалық жағдайы бойынша қылмыстық жауаптылыққа тартылуы мүмкін емес не оны өз іс-әрекеттеріне есеп беру немесе оларды басшылыққа алу мүмкіндігінен айыратын, сот-психиатриялық сараптаманың тиісті қорытындысымен расталған, жан күйзелісі ауруымен ауырды деп есептеуге негіз болатын мән-жайлар анықталса, төрағалық етуші осы Кодекстің 660-бабының 1) тармағына сәйкес қылмыстық істі қысқарту туралы қаулы шығарады және осы Кодекстің он бірінші бөлігінде көзделген тәртіппен есі дұрыс емес адамға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы мәселені жеке-дара қарайды.

2. Сотталушының есі дұрыс еместігін анықтауға байланысты қылмыстық істі қысқарту туралы және оған медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану не қолданбау туралы қаулыға осы Кодексте көзделген тәртіппен шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

663-бап. Сот отырысының хаттамасын жүргізу ерекшеліктері

1. Сот отырысының хаттамасы осы Кодекстің 347-бабының талаптарына сәйкес осы бапта көзделген ерекшеліктермен жүргізіледі.

2. Хаттамада сот отырысына шақырылған алқабилерге кандидаттар құрамы және алқабилер алқасын қалыптастыру барысы міндетті түрде көрсетіледі.

3. Төрағалық етушінің сөзі сот отырысының хаттамасына жазылады немесе оның мәтіні қылмыстық іс материалдарына тіркеліп, бұл туралы хаттамада көрсетіледі.

4. Сот отырысының хаттамасында сот талқылауының бүкіл барысы оның өтуінің дұрыстығын куәландыратындай етіп көрсетілуге тиіс. Атап айтқанда, сот отырысының хаттамасында алқабилерді шеттетуге немесе ауыстыру туралы, осы Кодексте көзделген

жағдайларда алқабилерді сот залынан шығару туралы, төрағалық етушінің процеске қатысушыларға қатысты олардың алқабилердің қатысуымен мәселелерді талқылауына жол берілмейтіні туралы заңда белгіленген талаптарды сақтамауына байланысты қабылдаған шаралары туралы, айыптау тарапының дәлелдемелерді ұсыну және оларды зерттеу туралы өтінішхаты немесе мұндайдың жоқтығы туралы, сұрақ парағына енгізуге жататын сұрақтарды қалыптастыру барысы туралы, тараптардың ескертулері немесе төрағалық етушінің алқабилерге өтінішінің себебі бойынша мұндайдың жоқтығы туралы, алқабиді ауыстыру үшін немесе сот тергеуін қайта бастау үшін судья мен алқабилердің кеңесу бөлмесінен шығуы туралы мәліметтер көрсетілуге тиіс.

69-тарау. Алқабилердің қатысуымен қаралған істер бойынша заңды күшіне енбеген үкімдерді, қаулыларды қайта қарау жөніндегі іс жүргізу ерекшеліктері

664-бап. Алқабилердің қатысуымен сот шығарған, заңды күшіне енбеген үкімдер мен қаулыларға шағымдану және наразылық білдіру

Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енбеген үкімдері мен қаулыларына шағымдану, наразылық білдіру тәртібі осы тарауда белгіленген ерекшеліктер ескеріле отырып, осы Кодекстің 50-тарауында көзделген қағидалармен айқындалады.

665-бап. Алқабилердің қатысуымен сот қараған істерді апелляциялық сатыда жүргізу ерекшеліктері

1. Апелляциялық сатыдағы сот алқабилердің қатысуымен үкімдерге, қаулыларға шағымдарды, наразылықтарды қараған кезде үкім (қаулы) шығарған соттың қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу заңының нормаларын сақтауын тексереді және осының негізінде үкімнің (қаулының) заңдылығын, негізділігін және әділеттілігін тексереді.

2. Апелляциялық сатыда сот шешімдерінің күшін жоюға немесе оларды өзгертуге:

1) істі аяқтау үшін айтарлықтай маңызы болуы мүмкін рұқсат етілетін дәлелдемелерді талқылаудан негізсіз алып тастау;

2) істі аяқтау үшін айтарлықтай маңызы болуы мүмкін дәлелдемелерді тараптың зерттеуінен негізсіз бас тарту;

3) істің аяқталуына әсер еткен дәлелдемелер ретінде рұқсат етуге болмайтын нақты деректерді сот отырысында зерттеу;

4) осы Кодексте көзделген қылмыстық іс жүргізу заңын елеулі түрде бұзу;

5) мыналар:

алқабилер алқасын қалыптастыру;

алқабилердің қатысуымен талқылануға жатпайтын мәселелерді талқылау;

алқабилердің шешуіне жататын мәселелерді қалыптастыру;

с о т ж а р ы с с ө з д е р і н жү р г і з у ;

төрағалық етушінің алқабилерге арнаған сөзі кезінде жіберген, сот төрелігі үкімінің қаулысына ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін бұзушылықтар негіз болып т а б ы л а д ы .

3. Апелляциялық саты сотталған адамға онша ауыр емес қылмыс туралы қылмыстық заңды қолдануға және жасалған әрекеттің өзгертілген саралануына сәйкес не жаза тағайындалған кезде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Жалпы және Ерекше бөлімдерінің нормаларын дұрыс қолданбауға байланысты жазаны азайтуға құқылы. Бұл ретте кассациялық саты неғұрлым ауыр қылмыс туралы қылмыстық заңды қолдануға немесе тағайындалған жазаны күшейтуге құқылы емес.

4. Қылмыстық іс жүргізу заңын прокурордың, жәбірленушінің немесе оның өкілінің дәлелдемелерді ұсыну құқығын шектеген бұзушылықтар, сондай-ақ осы баптың екінші бөлігінің 5) тармағында көзделген, оның ішінде рұқсат етілетін дәлелдемелер негізсіз алып тасталған жағдайлардан басқа, алқабилердің қатысуымен апелляциялық сатыда соттың ақтау үкімі күшін жоя алмайды.

5. Алқабилердің қатысуымен қаралған іс бойынша соттың заңды күшіне енген ақтау үкімін және оны күшінде қалдыру туралы апелляциялық алқаның қаулысын кассациялық саты, егер жәбірленушінің кассациялық шағымында немесе прокурордың кассациялық наразылығында ҚІЖК нормаларын елеулі бұзушылықтар көрсетілгеннен басқа, ақтау үкімінің мәні дауланған және кассациялық қарау барысында осы Кодекстің 667-бабы бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақтарында көзделген мән-жайлар және ақтау үкімінің заңсыздығы анықталатын жағдайларда ғана күшін жоюы мүмкін.

666-бап. Істі жаңа сот талқылауына жібере отырып алқабилердің қ а т ы с у ы м е н ү к і м д і ж о ю

1. Алқабилердің қатысуымен шығарылған үкім осы Кодекстің 665-бабында көрсетілген негіздемелер бойынша толық немесе істі жаңа сот талқылауына жіберу бөлігінде, бірақ өзге сот құрамында күшін жоюға жатады.

2. Бұл ретте апелляциялық сатыдағы сот айыптаудың дәлелденгені немесе дәлелденбегені туралы, сол немесе өзге де дәлелдемелердің анықтығы немесе анық еместігі туралы, бір дәлелдемелердің екіншісінің алдында артықшылығы туралы, бірінші сатыдағы соттың сол немесе өзге де қылмыстық заңды және жазалау шарасын қолданғаны туралы мәселелерді алдын ала шешуге, сондай-ақ сот жасауға тиіс тұжырымды алдын ала шешуге құқылы емес.

3. Үкімнің күшін жойғаннан кейін қылмыстық істі жаңадан қарау кезінде сот осы Кодекстің 447-бабында көзделген талаптарды сақтайды.

**70-тарау. Алқабилердің қатысуымен қаралған істер бойынша
заңды күшіне енген үкімдерді, қаулыларды қайта қарау
жөніндегі іс жүргізу ерекшеліктері**

667-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енген
үкімдері мен қаулыларын кассациялық сатыдағы сотта
қ а й т а қ а р а у

1. Егер сот талқылауы барысында қылмыстық іс жүргізу заңын елеулі
бұзушылықтар орын алса, ол мыналарға:

1) алқабилер алқасының заңсыз құрамымен үкім шығаруға әкеп соқса;
2) жәбірленушіні сотта қорғалу құқығынан айырса, алқабилердің қатысуымен
соттың ақтау үкімін және апелляциялық алқаның қаулысын кассациялық тәртіппен
қ а й т а қ а р а у ғ а ж о л б е р і л е д і .

2 . М ы н а л а р :

1) қылмыстың қайталану түрін және қылмыстық-атқару жүйесі режимінің түрін
д ұ р ы с а й қ ы н д а м а у ;

2) қуынымды қараусыз қалдыру жағдайларынан басқа, азаматтық қуынымды дұрыс
ш е ш п е у д е қ а й т а қ а р а у ғ а ж а т а д ы .

3. Кассациялық саты сотталған адамға онша ауыр емес қылмыс туралы қылмыстық
заңды қолдануға және жасалған әрекеттің өзгертілген саралануына сәйкес не жаза
тағайындалған кезде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Жалпы және
Ерекше бөлімдерінің нормаларын дұрыс қолданбауға байланысты жазаны азайтуға
құқылы, бірақ барынша ауыр қылмыс немесе жазаны күшейту туралы заңды қолдана
а л м а й д ы .

4. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда, іс алдын ала тыңдау
сатысынан немесе басты сот талқылауынан бірінші сатыдағы сотқа жаңадан қарауға
ж і б е р і л е д і .

5. Алқабилердің қатысуымен қаралған іс бойынша соттың заңды күшіне енген ақтау
үкімін және оны күшінде қалдыру туралы апелляциялық алқаның қаулысын
кассациялық сатыдағы сот, егер жәбірленушінің кассациялық шағымында немесе
прокурордың кассациялық наразылығында қылмыстық іс жүргізу кодексінің
нормаларын елеулі бұзушылықтар көрсетілгеннен басқа, ақтау үкімінің мәні дауланған
және кассациялық қарау барысында осы баптың бірінші бөлігінің 1) және 2)
тармақтарында көзделген мән-жайлар және ақтау үкімінің заңсыздығы анықталатын
жағдайларда ғана күшін жоюы мүмкін.

668-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енген
үкімдері мен қаулыларын қадағалау тәртібімен қайта
қ а р а у

Алқабилердің қатысуымен қаралған істер бойынша шығарылған үкімдерді, қаулыларды қадағалау тәртібімен қайта қарауды Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының алқасы осы Кодекстің 485-бабының бірінші бөлігінің 4) тармағында және екінші бөлігінің 1), 2) тармақтарында көзделген негіздер бойынша іс кассациялық сатыда қаралғаннан кейін ғана не жаза тағайындалған кезде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Жалпы және Ерекше бөлімдерінің нормаларын дұрыс қолданбауға байланысты жүзеге асырады.

669-бап. Алқабилердің қатысуымен соттың заңды күшіне енген үкімін, қаулысын қайта қарау кезінде сотталған адамның жағдайын нашарлатуға жол бермеу

Соттың айыптау үкімін, сондай-ақ қаулысын жазаның жеңілдігіне орай неғұрлым ауыр қылмыс туралы қылмыстық заңды қолдану қажеттігіне байланысты қадағалау тәртібімен немесе сотталған адамның жағдайын нашарлатуға әкеп соғатын өзге де негіздер бойынша қайта қарауға, сондай-ақ соттың ақтау үкімін не қылмыстық істі қысқарту туралы қаулысын қайта қарауға жол берілмейді.

15-бөлім. Үкім шығарылғанға дейін тәркілеу ісін жүргізу 71-тарау. Үкім шығарылғанға дейін заңсыз жолмен алынған мүлікті тәркілеу туралы іс жүргізуді жүзеге асыру тәртібі туралы

670-бап. Үкім шығарылғанға дейін заңсыз жолмен алынған мүлікті тәркілеу туралы іс жүргізуді қозғау

1. Күдікті, айыпталушы қылмыстық қудалау органынан жасырынып жүрген не оның тұрған жері басқа да себептермен анықталмаған, ол Қазақстан Республикасынан тыс жерде болған не оған қатысты қылмыстық қудалау осы Кодекстің 35-бабының бірінші бөлігінің 3), 4), 11) тармақшалары негізінде қысқартылған жағдайларда, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам заңсыз жолмен алынған мүлік туралы мәліметтер болған кезде, осы тарауда белгіленген тәртіппен мүлікті тәркілеу туралы іс жүргізуді қозғайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің ережелері күдікті, айыпталушы жоқ кезде іс бойынша іс жүргізуді аяқтау және сотқа мәні бойынша қарау үшін қылмыстық істі жіберу мүмкін болмаған жағдайларда ғана қолданылады.

3. Сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамның тәркілеу туралы іс жүргізуі үшін материалдар бөлу туралы қаулы шығарылады, оған тәркілеу үшін негіз болған қылмыстар туралы қылмыстық іс, оның ішінде осы Кодекстің 113-бабының үшінші бөлігінде көзделген мән-жайларды растайтын материалдардың көшірмелері тігіледі.

671-бап. Тәркілеу туралы сотқа дейінгі іс жүргізу

1. Тәркілеу туралы сотқа дейінгі іс жүргізу, егер осы тарауда өзгеше белгіленбесе, осы Кодекстің ережелерін сақтай отырып, жүзеге асырылады.

2. Осы Кодекстің 113-бабының бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген мән-жайлардан басқа, тәркілеу туралы сотқа дейінгі іс жүргізуде мынадай:

- 1) мүліктің күдіктіге, айыпталушыға немесе үшінші тұлғаға тиесілігі;
- 2) мүліктің тәркілеуді қолдануға негіз болып табылатын қылмыспен байланысы;
- 3) мүлікті үшінші тұлғаның сатып алуының не мүлік құқық бұзушылық нәтижесінде сатып алынған деп пайымдауға негіз болатын мән-жайлар дәлелдеуге ж а т а д ы .

3. Күдіктінің, айыпталушының мүлікті екінші адамға қайта ресімдеу жолымен жасырғаны туралы куәландыратын мән-жайлар белгілі болған жағдайда, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен мәмілелерді (сатып алу-сатуды, сыйға тартуды, жалға, сенімгерлік басқаруға беруді және т.б.) жарамсыз деп тану туралы қуыныммен қылмыстық іс бойынша мемлекеттің немесе жәбірленушілердің мүддесіне сотқа өтініш жасау туралы мәселені шешу туралы өтінішхатпен прокурорға жүгінеді.

4. Тәркілеу туралы іс жүргізуде мүліктің заңсыз жолмен алынғаны туралы жеткілікті дәлелдемелер жиналғанын мойындай отырып, сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адам қорытынды жасайды, онда:

- 1) күдіктінің, айыпталушының аты, тұрғылықты немесе орналасқан жері мен мекенжайы, туған жылы, айы, күні;
- 2) тәркілеуді қолдануға негіз болып табылатын қылмыс туралы мәліметтер, қылмыстарды саралау, оны жасаудың мән-жайы, қылмыспен келтірілген зиянның с и п а т ы мен м ө л ш е р і ;
- 3) тәркілеуге жататын мүліктің сипаты мен орналасқан жері;
- 4) осы баптың екінші бөлігінде көзделген мән-жайларды растайтын дәлелдемелер;
- 5) тәркілеу туралы өтінішхатпен сотқа жүгінудің қажеттігі туралы тұжырым к ө р с е т і л е д і .

5. Тәркілеу туралы іс жүргізу бойынша қорытынды материалдарымен бірге оны аяқтағаннан кейін дереу прокурорға жіберіледі.

6. Прокурор қорытындыны қарай отырып, қылмыстық қудалау органы тергейтін қылмыс туралы қылмыстық істі қарайтын сотқа тәркілеу туралы өтінішхатпен жүгінеді.

Тәркілеу туралы өтінішхатта:

- 1) өтінішхаттың жасалған уақыты мен орны;
- 2) өтінішхатты жасаған адамның лауазымы, тегі мен аты-жөні;
- 3) тәркілеуді қолдануға негіз болып табылатын қылмыс туралы мәліметтер, қылмысты саралау, оны жасаудың мән-жайлары;
- 4) күдіктінің, айыпталушының аты, тұрғылықты жері мен мекенжайы, туған жылы, айы, күні ;
- 5) қылмыспен келтірілген зиянның сипаты мен мөлшері;
- 6) тәркілеуге жататын мүлікке тыйым салу туралы мәліметтер;

- 7) тәркілеуге жататын мүліктің сипаттамасы және оның орналасқан жері;
- 8) осы баптың екінші бөлігінде көзделген мән-жайларды растайтын дәлелдемелердің тізбесі;
- 9) тәркілеу туралы өтінішхатпен сотқа жүгінуге негіз болатын дәлелдемелер;
- 10) тәркілеу туралы іс жүргізуге арналған шығыстардың болжанып отырған мөлшері көрсетіледі.

Өтінішхаттың жіберілгендігі туралы ол болған кезде қорғаушысына, жәбірленушіге, оның өкіліне хабарланады.

7. Өтінішхатпен сотқа жүгінуге негіз болмаған жағдайда, прокурор қосымша дәлелдемелер жинау немесе тәркілеу туралы іс жүргізуді тоқтату қажеттігі туралы көрсете отырып, қорытынды мен материалдарды сотқа дейінгі тергеуді жүзеге асыратын адамға қайтарады.

8. Осы баптың алтыншы және жетінші бөліктерінде көзделген іс-әрекеттерді прокурор он тәулік ішінде жүзеге асырады.

672-бап. Тәркілеу туралы іс жүргізуді соттың қарауы

1. Тәркілеуді қолдану туралы мәселені судья жеке-дара шешеді.
2. Сот талқылауы осы тарауда көзделген ерекшеліктер ескеріле отырып, осы Кодекстің ережелерін сақтай отырып жүргізіледі.
3. Сот отырысына өтінішхатпен жүгінген прокурор қатысады.
4. Сот отырысына ол болған кезде күдіктінің, айыпталушының қорғаушысы, жәбірленуші, оның өкілі шақырылады. Аталған адамдардың келмеуі сот талқылауына және тәркілеу туралы өтінішхатты қарауға кедергі келтірмейді.

673-бап. Тәркілеу бойынша іс жүргізуде соттың кеңесу бөлмесінде шешетін мәселелері

1. Тәркілеу туралы өтінішхатты қарау нәтижелері бойынша сот қаулы шығарады.
2. Сот қаулы шығарған кезде мынадай:
 - 1) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 49-бабында көзделген жағдайларда, тәркілеуге негіз болып табылатын қылмыспен күдіктінің, айыпталушының мүлкі байланысты ма;
 - 2) үшінші тұлғаның мүлкі Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 49-бабында көзделген тәсілмен сатып алынды ма;
 - 3) тәркілеу қолданылуға жата ма және ол мүліктің қай бөлігіне қолданылуға тиіс;
 - 4) оларға қатысты тәркілеу қолданылмайтын тыйым салынған немесе алып қойылған мүлікпен не істеу керек;
 - 5) тәркілеу туралы іс жүргізуге арналған шығыстардың мөлшері қандай және ол кімге жүктеледі деген мәселелер шешіледі.

674-бап. Тәркілеу туралы іс жүргізудегі сот шешімі
1. Сот:

- 1) өтінішхатты қанағаттандыру және мүлікті тәркілеу туралы;

2) тәркілеу туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулыны кеңесу бөлмесінде шығарды.

2. Қаулының көшірмесі прокурорға және басқа да процеске қатысушыларға табыс етіледі не тәркілеу туралы іс жүргізу бойынша сот талқылауына қатыспаған қатысушыларға почтамен жіберіледі.

Қаулының көшірмесі мүлкі тәркіленетін адамға табыс етіледі.

675-бап. Тәркілеу туралы қаулыға шағымдану, наразылық білдіру

Соттың тәркілеу туралы қаулысына осы Кодексте көзделген тәртіппен шағым жасалуы не наразылық білдірілуі мүмкін.

16-бөлім. Ауыспалы және қорытынды ережелер 72-тарау. Осы Кодекстің кейбір ережелерін қолданысқа енгізу

676-бап. Осы Кодекстің жекелеген нормаларын қолдану тәртібі

1. Осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қылмыстық қудалау органдарына келіп түскен және олар бойынша қылмыстық іс қозғау туралы немесе қылмыстық іс қозғаудан бас тарту туралы шешім қабылданбаған қылмыстар туралы арыздар мен хабарламалар бойынша сотқа дейінгі тергеу, осы Кодексте белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

2. Осы Кодекстің жәбірленушілерге өтемақы төлеу қоры туралы ережелері жәбірленушілерге өтемақы төлеу қоры туралы заңнамалық акті күшіне енгізілгеннен кейін қолданысқа енгізіледі.

3. Осы Кодекс күшіне енгізілген күні жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын бөлімшелердің іс жүргізуіндегі жедел-ізвестіру істерін жүргізу жалғастырылады. Тиісті негіздемелер болған кезде осындай жедел-ізвестіру істерінің тергелу ретін ескере отырып, осы Кодексте белгіленген тәртіппен сотқа дейінгі тергеуді бастау үшін сотқа дейінгі тергеу органына беріледі.

4. Осы Кодекс күшіне енгізілген күні қылмыстық қудалау органдарының іс жүргізуіндегі қылмыстық істер осы Кодекске сәйкес олардың тергелу ретін өзгертуге қарамастан, тергеу аяқталғанға дейін осы органдардың іс жүргізуінде қалады.

5. Осы Кодекс күшіне енгізілген күнге дейін басталған жедел-ізвестіру іс-шаралары, тергеу және іс жүргізу әрекеттері ол күшіне енгізілгенге дейін қолданыста болған тәртіппен аяқталады. Осы Кодекс күшіне енгізілгеннен кейін жедел-ізвестіру іс-шаралары, тергеу және іс жүргізу әрекеттері «Жедел-ізвестіру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына және осы Кодекстің ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

6. Осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін алынған дәлелдемелерге жол беру ол күшіне енгізілгенге дейін қолданылған тәртіппен айқындалады.

7. Осы Кодекс күшіне енгізілген күнге дейін анықтау және алдын ала тергеу

барысында қолданылған бұлтартпау шарасы, мүлікке тыйым салу, қызметінен шеттету осы Кодексте көзделген тәртіппен оларды өзгерткен, күшін жойған немесе қысқартылған кезге дейін өзінің қолданылуын жалғастырады.

8. Осы Кодекс күшіне енгізілген күні айыптау қорытындысымен, айыптау хаттамасымен, сотқа дейінгі оңайлатылған іс жүргізу хаттамасымен, сондай-ақ медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін сотқа жолданбаған қылмыстық істер осы Кодекстің ережелеріне сәйкес тергеледі әрі сотқа жіберіледі және бірінші, апелляциялық, кассациялық және қадағалау сатысында қаралады.

9. Осы Кодекс күшіне енгізілген күнге дейін айыптау қорытындысымен, айыптау хаттамасымен, сотқа дейінгі оңайлатылған іс жүргізу хаттамасымен, сондай-ақ медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін сотқа келіп түскен қылмыстық істерді осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қолданылған тәртіппен бірінші, апелляциялық, кассациялық және қадағалау сатысындағы соттар қарайды.

10. Осы баптың сегізінші бөлігінде көзделген қылмыстық істерді тергеу, осындай істерді сот прокурорға қосымша тергеу жүргізу үшін қайтарған жағдайда осы Кодексте көзделген тәртіппен жүргізіледі.

11. Бірінші сатыдағы сот қабылдаған және осы Кодекс күшіне енгізілген күні заңды күшіне енгізілмеген сот актілеріне апелляциялық тәртіппен және осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қолданылған мерзімдерде шағым жасалуы мүмкін.

12. Бірінші сатыдағы сот қабылдаған және осы Кодекс күшіне енгізілген күні заңды күшіне енгізілмеген, шағым жасалмаған сот актілері осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қолданылған тәртіппен заңды күшіне енеді.

13. Осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қаралған қылмыстық істер бойынша немесе қаралуы осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін аяқталмаған істер бойынша апелляциялық және кассациялық шағымдарды, сот актілерін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының қайта қарауы туралы өтінішхаттар осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қолданылған тәртіппен беріледі және қаралады.

14. Осы Кодекс күшіне енгізілген күнге дейін тиісті прокурор ұсынған жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау туралы өтінішхат осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қолданылған тәртіппен қаралады және сотқа беріледі.

Осы Кодекс күшіне енгізілген күнге дейін сотқа ұсынылған жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша сот актілерін қайта қарау туралы арыздарды, сондай-ақ ол күшіне енгізілгеннен кейін осы тармақтың бірінші абзацына сәйкес прокурорлар ұсынған арыздарды осы Кодекс күшіне енгізілгенге дейін қолданылған тәртіппен тиісті соттар қарайды.

73-тарау. Қорытынды ережелер

677-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу және кейбір заңнамалық
актілердің күшін жою туралы

1. Осы Кодекс 2014 жылғы 1 шілдеден бастап қолданысқа енгізіледі.

2. Осы Кодекс қолданысқа енгізілген кезден бастап мыналардың күші жойылды деп
т а н ы л с ы н :

1) кейінгі өзгерістерімен бірге Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу
к о д е к с і ;

2) «Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексін қолданысқа енгізу
туралы» 1997 жылғы 13 желтоқсандағы № 207-1 Қазақстан Республикасының Заңы.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Президенті

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және
құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК